UNIVERSAL LIBRARY
OU_206096
UNIVERSAL LIBRARY

1-4-72—10,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

T81 Accession No. PG T976

T59R

తిరువేంగళనాథ, తాళ్ళపాక.

పరమయోగి విలాసము. 1928

should be returned on or before the date last marked below

పరమయోగివిలాసము

తాళ్లపాక తిరువేంగళనాథ ప్రణీతము.

శ్రీ పిఠాపురసంస్థానాధీశులగు,

శ్రీ శ్రీ శ్రీ మహారాజా

రావు వేంకట కుమార మహీపతి సూర్యారావు

బహద్దరు వారిచేఁ

ప్రకటింపఁబడినది.

మొదటికూర్పు, 500.

కాకినాడ:

కాకినాడ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రితము.

1928

రిజస్టరుడు కాపీరైటు] [వెల రు 2-8-0

పీఠిక.

శ్రీ పిఠాపురసంస్థానాధీశులగు శ్రీ శ్రీ శ్రీ మహారాజా రావు వేంకట కుమార మహీపతి సూర్యారావుబహద్దరువారు ప్రాచీనాంధ్రగ్రంథ సంపాదనమునకై నన్ను నియమించినకాలమున (1917 సం॥ర॥) మైసూరులోని మహారాజకళాశాలాంధ్రోపాధ్యాయులగు బ్ర॥ శ్రీ రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు నాకిచ్చిన గ్రంథములలో "పరమయోగివిలాసము" కూడఁ జేరియుండెను. ఆప్రతి కొంతశిథిలమైయుండెను. మదరాసులోని గవర్నమెంటు ఓరియంటల్ లైబ్రరీలోఁగూడ మఱియొకప్రతి యుండఁగా రెండింటికి శ్రీమహారాజావారు ప్రతులను వ్రాయించి బ్ర॥ శ్రీ శతావధాని ఓలేటి వేంకటరామశాస్త్రిగారిచేఁ బాఠమును సరిచేయించి ముద్రింపించి జీర్ణోద్ధరణము గావించి యాంధ్రలోకమునకు మహోపకృతిం గావించిరి. ఈగ్రంథము ముద్రితమైనపిమ్మట "రెడ్డిరాణిపత్రిక" యొక్క సంపుటము 5 సంచిక 6 లో శ్రీ శేషాద్రిరమణకవులు హైదరాబాదులోని "రెడ్డిబోర్డింగులోను, ఆంధ్రపరిశోధకశాఖలోను" రెండు తాళపత్రప్రతు లుండినటులు వ్రాసియున్నారు. కాని సమయముమించుటచే నాప్రతులతో నీగ్రంథమును సవరించుటకు వీలుకలుగ లేదు.

గ్రంథకర్త.

ఈ గ్రంథమును రచించినయాతఁడు "తాళ్ళపాక తిరువేంగళనాథుఁడు." "అష్టమహిషీకల్యాణము" అను మఱియొ

కగ్రంథమునుగూడ నీతఁడు రచించెను. రెండును ద్విపదకావ్యములే. ఈతనికిఁ "జిన్నన్న" యను మాఱుపేరు కలదందురు. (శ్రీ) రావుబహద్దర్ కందుకూరి వీరేశలింగముపంతులుగారు కవులచరిత్రయందు "తాళ్ళపాక చిన్నన్న" యనునాతఁడు "అష్టమహిషీకల్యాణము" వ్రాసెననియుఁ దమకాగ్రంథము లభింపలేదనియు "తాళ్ళపాక తిరువేంగళనాథుఁడు" పరమయోగివిలాసము వ్రాసెననియు వేర్వేఱుకవులనుగా గ్రహించిరి. దీనికిఁగారణ మప్పటి కష్టమహిషీకల్యాణము వారికి లభింపకపోవుటచేతనే యయియున్నది. అష్టమహిషీకల్యాణ మిప్పు డాంధ్రసాహిత్యపరిషత్కార్యస్థానమునం గలదు. దానింజదివినచోఁ జిన్నన్న వేఱు తిరువేంగళనాథుఁడు వేఱుకాక రెండుగ్రంథములను రచించినవాఁ డొక్కరుఁడె యని మనకుఁ దెలియనగును. అష్టమహిషీకల్యాణగ్రంథమునందు నీతనిచరితము విపులముగాను, పరమయోగివిలాసమునం గ్లుప్తముగాను జెప్పఁబడెను. ఈతనితాత "అన్నయ్య" తండ్రి తిరుమలయ్య. (ఇతనికిఁ బెదతిరుమలయ్య యను నామాంతరము గలదు) అన్నలు 1 పినతిమ్మయ్య, 2 అన్నయాచారి, 3 తిరువేంగళయ్య. తమ్ముఁడు కోనేటి వేంకటనాథుఁడు. పినతండ్రి నరసింహుఁడు. (ఈతనికి నరసింగన్నయని పేరు కూడ కలదు.) పినతండ్రికి మారుఁడు 1 నారాయణుఁడు, 2 అన్నయ్య, 3 అప్పలార్యుఁడు వీరందఱు

సంగీతసాహిత్యవిద్యలయందుఁ బండితులఁట. ఆశ్వలాయన సూత్రము, భారద్వాజసగోత్రము, నందవరీకశాఖ యని చెప్పియున్నాఁడు. తాతయగు నన్నయ్య పదకవిత్వవిశారదుఁడఁట. ఆతని పదకవిత్వలక్షణములఁ బినతిమ్మయ్య "సంకీర్తలక్షణము" లను చిన్నపుస్తకముగా రచించెను. అది యాంధ్రసాహిత్యపరిషత్పత్రికలో ముద్రింపఁబడెను. తండ్రియగు పెదతిరుమలయ్య 1 ఆంధ్రవేదాంతము, 2 ద్విపదహరివంశము, 3 చక్రవాళమంజరి, 4 రేఫరకారనిర్ణయము ననుగ్రంథములను రచించెను. 3, 4 గ్రంథములు పైపరిషత్పత్రికలోనే ప్రకటింపఁబడినవి. (పెదతిరుమలయ్య రచించిన యాంధ్రభగవద్గీతావ్యాఖ్యాన మొండు గాన్పించుచున్నది, అదియే యాంధ్రవేదాంతమై యుండును.) హరివంశము మృగ్యము. తిరుమలయ్య "మండెము" కోటలోనుండువాఁడఁట. మండెము కోట కర్ణాటాంధ్రదేశమధ్యస్థమై యొక్కయెడ నుండినటులఁ జరిత్రలవలనఁ దెలియవచ్చుచున్నది. పితామహుఁడయిన యన్నయ్య కృష్ణదేవరాయునికాలమునం దుండి కొన్నియగ్రహారములను సంపాదించె నని శ్రీ వీరేశలింగము పంతులుగారు వ్రాసియున్నారు కాని యందుల కాధారము చూపలేదు. తిరుపతిలోని యొకశాసనము ననుసరించి యన్నయ్య శ్రీనాథునినాఁటివాఁడై యుండెనని బ్ర॥ శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు శృంగారశ్రీనాథములో వ్రాసి

యున్నారు. అందువలన నన్నయ్య క్రైస్తవశకముయొక్క పదునేనవశతాబ్దమధ్యమునందుండినవానినిగాఁ దలఁపవలసి యున్నది. ఈతిరువేంగళనాథుఁడు పరమయోగివిలాసము యొక్క యాశ్వాసాంతములందు,

ద్వి. అనుపమ శ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ

యనియు, అష్టమహిషీకల్యాణముయొక్క పీఠికలో

............కావ్యంబుఁ జెప్పి
మెనలేని శ్రీవేంకటేశు మెప్పించి
......మకరకుండలముల విఖ్యాతిఁ గొన్నవాఁడ

అనియు, నాశ్వాసాంతముల యందు

ద్వి. అనుపమ శ్రీవేంకటాధీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ

యనియుం జెప్పియున్నాఁడు. ఈతఁడు కావ్యముచెప్పి మెప్పించిన వేంకటాద్రి లేక వేంకటాధీశుఁ డెవఁడు? వీరేశలింగముపంతులుగారు పై వేంకటాద్రి వసుచరిత్రకృతిభర్త యగు తిరుమలదేవరాయుని సోదరుఁడును ప్రసిద్ధినొందిన "తాలికోట"యుద్ధములో విజయనగరసైన్యములకు సర్వసైన్యాధిపత్యము వహించి రణనిహతుఁడైన వేంకటాద్రి యని తలఁచి చంద్రగిరిలో రాజ్యముచేసిన తిరుమలదేవరాయుని చతుర్థపుత్త్రుఁడగు వేంకటపతిరాయుఁడేమో యని కూడ

సందేహించియున్నారు. మఱికొందఱుకూడ తిరువేంగళనాథుని సత్కరించినయాతఁడు వేంకటపతిరాయఁడే యని తలఁచుచున్నారు. కాని వేంకటపతిరాయునికి "వేంకటాద్రి" యను నామము కాన్పింపదు. (1) వసుచరిత్ర, (2) చంద్రభానుచరిత్ర అను నాంధ్రగ్రంథములును, (1) కువలయానందము, (2) శృంగారమంజరీనాటకము, (అముద్రితము) అను సంస్కృతగ్రంథములును తిరుమలదేవరాయపుత్రుని వేంకటపతిరాయఁడే యని చెప్పినవి. కాన వేంకటపతిరాయుని వేంకటాద్రియని చెప్ప వీలులేదు. తిరుమలదేవరాయుని సోదరునికి "వేంకటాద్రి" యను నామమును చరిత్రకారులు వాడియున్నారు. వసుచరిత్రకారుఁడు కూడ నాతనిని "వేంకటాద్రి" యని చెప్పియున్నాఁడు. (చూడుఁడు వసుచరిత్ర 1-51) కాన తిరువేంగళనాథుని సత్కరించినయాతఁడు 1560 సం॥ర ప్రాంతమున నుండుటచేఁ గవియు నప్పటివాఁడె కాని 1600 సం॥ర ప్రాంతపువాఁడు కాఁడు. ఈ కాలము తిరువేంగళనాథుని తాత యన్నయ్య, కృష్ణదేవరాయల కాలమున నుండెనను శ్రీ పంతులుగారి యభిప్రాయమునకుఁ గాని యంతకుముందు ముప్పది నలువది వత్సరములకు ముందుండిన శ్రీనాథుని కాలమున నన్నయ్యయుండుననుశ్రీప్రభాకరశాస్త్రిగారి తలఁపునకుగాని యంతవిరుద్ధముగాఁ గాన్పింపదు. మఱియుఁ బెదతిరుమలయ్య మంజెముకోటలో నుండుట విజయ

నగరసామ్రాజ్య ముచ్ఛస్థితిలోనుండినపుడై యుండును. ఆ తనికుమారుఁడగు మనకవికూడ విజయనగర ప్రాంతముననె యుండియుండును. వేంకటపతిరాయలు చంద్రగిరి వేలూరు ప్రాంతములలో నధికారమును వహించెనే కాని మండెముప్రాంతము నేలలేదు. కాన సర్వవిధములఁ గవి 1560 సం॥ర ప్రాంతపువానినిగాఁ దలపోయవలసియున్నది. విజయనగర రాజ్యవిచ్ఛిత్తిననుసరించి తద్రాజవంశజులతోఁ బాటీకవివంశజులును "చంద్రగిరి" ప్రాంతములకుఁ జేరి తమకులదైవతమగు తిరుపతివేంకటేశుని సేవింపఁ దిరుపతిలో స్థిరపడి తమ పెద్దలు రచించిన యమూల్యములగు గ్రంథజాలమును రాగి రేకులపై వ్రాసి శ్రీవేంకటేశ్వరాలయమున కర్పించిరి. అవి నేఁటికిని గలవు. వానికిఁ బ్రతులను తిరుపతిమహాంతు గారు వ్రాయింపఁబోవుచున్నారను నూతనవార్త వినవచ్చుచున్నది.

గ్రంథవిశేషములు.

ఈ గ్రంథము వైష్ణవభక్తాగ్రేసరులగు "పన్నిద్దరాళ్వారుల" చరిత్రమైయున్నది. "తిమ్మభూపాలుఁ" డను మఱియొకకవి పైయాళ్వారులచరిత్రమునె పరమయోగివిలాసమనుపేరనె పద్యకావ్యముగా రచించెను. ఇద్దఱు నించుమించొకకాలపువారె. వీరిరువురకవిత్వములలో నెవరికవిత్వము శ్రేష్ఠమైన దనుటలో నభిప్రాయభేదము కలుగఁగాని

కవులనందఱు నేదియోయొకవిధముగా హేళనముఁ జేయువాఁ డను ప్రథ గల తెనాలిరామలింగకవియె యీతనిఁ బొగడె నను నీపద్య మొకటి లోకములో వ్యాపించియున్నది.

క. చిన్నన్న ద్విపద కెఱఁగును
బన్నుగఁ బెదతిరుమలయ్య పదమున కెఱఁగున్
మిన్నంది మొఱసె నరసిం
గన్నకవిత్వంబు పద్యగద్య శ్రేణిన్.

పదలాలిత్యము, అర్థగాంభీర్యము, శబ్దాలంకారాదివి శేషములు నీతనికవిత్వమునఁ బ్రకాశించును. ఈతనిద్విపద రచనాచమత్కృతి పిమ్మటనుండిన ద్విపదకవులకు మార్గదర్శ కమైనది. కవిత్వవిశేషము లీగ్రంథపాఠకులకే విశదమగునని విడచి, కవి తననుగూర్చి చెప్పుకొనినవిశేషముల "నష్టమహి షీకల్యాణము"నుండి దిఙ్మాత్రముగ వ్రాయుచున్నాఁడను.

ద్వి........ ...కావ్యంబుఁ జెప్పి
మొనలేని శ్రీవెంకటేశు మెప్పించి
సకలంబు నెఱుఁగ నసాధారణాంక
మకరకుండలము లిమ్మహిఁ గొన్నవాఁడ
దినములోనన వేయి ద్విపద లింపొంద
వినుతవర్ణనలతోఁ విరచించువాఁడ
గవిశిరఃకంపయోగ్యప్రతిద్విపద
నవబిరుదాంకుండ..... ....

కొంకక తమనోటికొలఁదులఁ బలుకు
మంకుఁబోతులకు గ్రామ్యంబుసామ్యంబు
ఆరీతి నుడువక యులఘుశబ్దార్థ
సారసరీతి రసప్రభావముగఁ
గులికి కస్తురివీణెఁ గోసినకరణిఁ
వెలికప్పురపుఁగ్రోవిఁ జెఱచినసరణి
విరవాదిపొట్లంబు విడిచినమాడ్కిఁ
బరిమళించుచుఁ గవుల్ బళిబళి యనఁగఁ
గవితచెప్పినసులక్షణుని గవీంద్రుఁ
డవునందు రేనేర్చినట్లు చెప్పెదను”

ఈతఁడు చెప్పుకొనినది యతిశయోక్తి గాక స్వభావోక్తియే యని గ్రంథపాఠకులకు విశదము కాఁగలదు. ఇట్టి యుద్గ్రంథమును ముద్రింపించి లోకోపకృతి గావించిన శ్రీశ్రీశ్రీ మహారాజావారికిఁ బరమేశ్వరుఁడు పుత్రపౌత్రాభివృద్ధియు నాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధియు నొసఁగుఁగాక.

పెండ్యాల వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి.

శ్రీ

పరమయోగివిలాసము

ప్రథమాశ్వాసము.

అవతారిక

ద్విపద.

శ్రీయలమేల్మంగఁ జిరకృపాపాంగఁ
దోయజదళనేత్రిఁ? దోయధిపుత్త్రి
శ్రీవేంకటేశసంశ్రితకుచదేశ
దేవేంద్రవినత నాదిమవచోవినుత
గజరాజమిళిత నంగజరాజకలిత
విజితాలికులవేణి వికచాబ్జపాణి
జలజలీలాగేహ సౌవర్ణదేహ
జలజాతభవమాత జగదేకమాత
శ్రీవేంకటాధీశుఁ జిరకృపావేశు
దేవాధిదేవు సందీప్తప్రభావుఁ
దలఁచి భూనీళలఁ దడవి యాచక్రి
జలజకౌమోదకీశార్ఙ్గఖడ్గములఁ

దిర మొందుభక్తి నుతించి యనంత
గరుడవిష్వక్సేనకరుణయుం బడసి
శ్రీకరవైష్ణవసిద్ధాంతవిభవ
పాకశాసనుఁ దాళ్ళపాకశాసనుని
యాచారవిజితామరాచార్యుఁ దిరుమ
లాచార్యు ఘను మదీయాచార్యుఁ దలఁచి
పరమార్యు వాధూలపతి నప్పగారి
గురుతరు లగు *మహాగురువరేణ్యులను
రామాంఘ్రికమలాభిరామతాత్పర్యు
రామానుజాకారు రామానుజార్యు
నమలునిం బరమదయాకరమూర్తి
నమితవిద్యాపూర్ణుఁ డగుమహాపూర్ణు
మందారహారణు నిర్మలపాదపద్మ
వందారు మాయాళువందారుఁ బొగడి
యామోదభరకీర్తితాబ్జనేత్రాభి
రామమిశ్రాఖ్యుని రామమిశ్రాఖ్యు
మండితనిజచిత్తమందిరనిహిత
పుండరీకాక్షునిఁ బుండరీకాక్షు
†నమలాత్ము మునినాథు నానాథహానిఁ
గుమతభంజననిరంకుశుఁ బరాంకుశుని

*సర్వ †నమలుని ముని

ఘన్నుతద్రావిడాగమసార్వభౌము
లైన మావారల నాళువారులను
నిఖిలముక్తౌఘంబు నిత్యవర్గంబు
నఖిలభాగవతుల నాత్మఁ దలఁచి
హరితాత యను వేంకటాచలపూర్ణు
హరిపూజనాడంబి యగు గుర్వనంబి
నిరవాంద శ్రీవేంకటేశ్వరుచేతఁ
గరమొప్ప శంఖుచక్రము లందినట్టి
చిరకీర్తి వైష్ణవసేవానువర్తి
స్మరమూర్తి నలతొండమాన్ చక్రవర్తి
సతతవేదామృతశరధి దాశరథి
నతికృపాపరు భట్టరాచార్యవర్యు
సిరివరు నిజశిష్యుఁ జేసికొన్నట్టి
హరిభక్తిపరు ననంతాళువారులను
శఠమతరాధ్వాంతసంహారి యైన
శఠకోపమునిఁ బోలుశఠకోపమౌని
వేదంబుఁ దెనుఁగుఁ గావించి సంసార
ఖేదంబు మాన్పినకృష్ణమాచార్యు
ఘనతరపంచమాగమసార్వభౌము
ననఘు శ్రీతాళ్ళపాకన్నమాచార్యుఁ

దలఁచి యంజలిఁ జేసి తత్ప్రసాదంబు
కలిమిని బంచమాగమసార్వభౌమ
హరిసేవ కాశ్వలాయనసూత్రనంద
వరవంశభవ భరద్వాజసగోత్ర
పావన శ్రీతాళ్ళపాకన్నయార్య
ధీవిశారదసూనుఁ దిరుమలాచార్య
వినుతనందన తిరువేంగళనాథుఁ
డనుపేరి యేను కావ్యం బొందు సేయఁ
దలపోయుచున్న యత్తఱిఁ గరుణించి
కలలోన వైష్ణవాకారంబుఁ దాల్చి
యేతెంచి శ్రీవేంకటేశుండు తనదు
చేతఁ దా నారగించినప్రసాదంబుఁ
గృపచేసి పరమయోగివిలాస మనఁగ
నిపుడు కాసారయోగింద్రాదికథలు
జానుగా సిరికిని సపరివారుండ
నైనట్టి తనకు నీ వంకితంబుగను
బనుపడ ద్రావిడప్రబంధంబు చూచి
తెనుఁగున రచియింపు ద్విపదరూపమున
నన విని మేల్కాంచి యలమేలుమంగ
ననుపమశ్రీవేంకటాధీశుఁ దలఁచి

తలఁపు తన్మార్గులం దగులంగఁ జేసి
యలయంజనాద్రీశు నాత్మలో నిలిపి
యరుదంది శ్రీవేంకటాధీశు వాక్య
సరణి నాకబ్బఁగ సవరింపఁ బూని
కడలి దాఁటంగ రాఘవభూ*వరుండు
కడఁకమై సేతువుఁ గట్టించునప్పు
డనిలజముఖు లైన యగచరనాథు
లనుపమశక్తి మహాపర్వతములఁ
గట్టకట్టంగఁ దాఁ గట్టనుంకించు
నొట్టిన లోకూర్మి యద్భుతచందమున
భువనంబులోన నభోమణి యొప్పు
దివిఁ గీటమణియును దెలివొందుకరణి
సామజబృందంబు చనుదెంచుత్రోవఁ
జీమలపంక్తి వచ్చిన†విధంబునను
వేదంబులెల్ల ద్రావిడముగాఁ జేసి
వేదాంతవిదులుఁ గోవిదులు నైనట్టి
గురుతరు లగుపరాంకుశముఖ్యయోగి
వరులవైభవముఁ గావ్యము సేసినట్టి
యలఘుపూర్వాచార్యు లగువారియెదుట
నిల నితరుఁడు కావ్య మెట్లు చెప్పెడిని.

*విభుండు †చందమునను

గావునఁ దత్పాదకమలసేవకుఁడఁ
గావున వారిమార్గముననే యేను
జలజాతవాసినిచనుబాల ముట్టి
పలికెద నానేర్చుపరిపాటి నిప్పు
డలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికిఁ
గనకచేలునకు శృంగారలోలునకు
వినమితేశునకు శ్రీవేంకటేశునకు
నంకితంబుగను గావ్యంబుఁ గావింతు
నింకఁ దత్ప్రారంభ మెయ్యది యనిన
మోదించి నారదముని చెప్పినట్టి
యాదవశైలమాహాత్మ్యంబునందు
గారవంబునఁ "గలౌఖలుభవిష్యంతి
నారాయణ పరాయణా" యని పలుకు
కలిహరం బైనభాగవతంబునందుఁ
గలిగి పూర్వాచార్యకథిత మై వెలసి
మఱియును వృద్ధపాద్మంబునఁ బద్మ
తెఱఁగొప్ప సూత్రవతికిఁ జెప్పినదియుఁ
గావునఁ దత్కథాక్రమ మొప్ప నేను
గావింతుఁ గృతి దాని క్రమ మెట్టి దనిన

కథారంభము.

వలనొప్పఁ జిదచిదీశ్వరయుక్త మగుచు
నలచతుర్దశభువనాత్మకం బైన
కమలజాండంబును గడచి యామీఁదఁ
గమల తేజోవాయుగగనభూతాది
తతమహదవ్యక్తతత్త్వరూపముల
నతిశయం బొందుసప్తావరణముల
డాసిన ప్రకృతిమండలమున కవల
భాసిల్లుచుం బరాత్పరవాస మగుచుఁ
గుటిలతార్కికఘూకకుల*కర్కనేత్రి
పటలంబునకుఁ జండభానుమండలము
చతురాననేశవాసవముఖ్యులకును
మతి నెన్నఁగా నవాఙ్మనసగోచరము
ననయంబు హృతపునరావృత్తిపదము
వినతాదితేయంబు వేదవేద్యంబు
నంబుజోదరముకుందాహ్వయాకార
ణంబు విద్యానిధానంబు సేవ్యంబు
నగుచుఁ బరవ్యోమ మని సంతతంబు
నిగమముల్ పొగడ నెన్నిక కెక్కి తనరి

* తర్క

యానందపాదత్రయాన్వితం బగుచు
నానందకాయుధు నావాస మగుచు
లుంఠితసంసారలోలశోకంబు
కుంఠితాఘంబు వైకుంఠంబు నాఁగఁ
గర మొప్పుభువన మాగమసన్నుతంబు
నిరతిశయానందనిలయ మైయుండు
నరము నరణ్యంబు నను పేరి యమృత
శరధు లింపొందు నచ్చటఁ గవగూడి
యతుల మై దివ్య మై యటఁ గర్మయుగళ
యుతుల కయోధ్య నా నొప్పు నయోధ్య
యను పేరు గలిగి శ్రీహరిరాజధాని
ఘనతరస్ఫూర్తిఁ బ్రకాశించు మఱియు
వరమణిమయమహావరణసహస్ర
పరివృతం బగుచు నపార మైయుండు
కడు నశ్వరంపులోకంబుల రోయు
వడువునఁ బవమానవలితాంచలముల
దీపించు వైజయంతీవితానంబు
లాపురంబున గోపురాగ్రంబులందు
నవరత్నమయసౌధనవ్య తేజంబు
లవిరళ రేఖ లై యందంద పొదువ

నరయంగ నింద్రలోకాతీత మయ్యు
హరిధనుశ్శ్రీ నొప్పు నమ్మహాపురము
లలి తేంద్రనీలజాలకదీప్తిజాల
ములు నభోగతి నొక్కమొత్తమై నిగుడఁ
గాళింది యాకాశగామిని యైన
పోలిక నొప్పు నప్పురవరంబునను
రాజితగృహపద్మరాగరాగముల
రాజిల్లు వరహీరరథ్యాచయంబు
ఘనశేషభోగసంఘంబుల నెప్పు
డనుకరింపుచు నుండు నతివైభవముల
సతతంబు నింద్రప్రజాపతు లనఁగ
నతులతేజోమూర్తు లగు నిత్యవరులు
నాపురీవరగోపురాగ్రభాగముల
నేపారఁగా వసియించియుండుదురు
కులిశధారకు వడంకుచు లావు వెడలి
పలుకంటకములఁ జొప్పడువారిఁ గూడి
భూలోకమున నుండు భూధరతతులఁ
గేలి సేయుచు నుండుఁ గేళిశైలములు
తపనదోషాకరదర్శనం బాత్మ
నెపుడుఁ గోరుచు నొక్కయెడలను గుందు

ప్రాకృతపద్మకైరవసమూహంబు
లేకాలమును దమ కెనయే యటంచు
నగుచు సదా ప్రసన్నత మించి మించు
లగునట్టి పద్మకల్హారంబు లెసఁగు
నానారపుష్పనీరాపూర్ణ దివ్య
కాసారశతములఁ గలిగి పెంపొందు
నచ్చట విలసిల్లు నారామతతులు
నిచ్చలు సౌరభానీకము ల్గలిగి
తరులతారూపముల్ తాల్చిననిత్యు
లరుదార ముక్తులై యరుదెంచువారి
నెలకొన్న తమవైన నీడలచేత
ఫలములచేతఁ బుష్పంబులచేత
నుపచరింపుచు నుండు నుచితవైఖరుల
నెపుడు న త్తరువుల నెక్కి చూపట్టు
శుకపికాదులు శౌరిసుందు ప్రాప్యుండు
ప్రకటంబుగా నని పల్కుచు నుండు
నందులోఁ గొన్ని యుద్యానశైలాదు
లిందిరాసతి నటియించులీలలకె
ప్రతి లేక *యెప్పుడుఁ బాల్పడియుండుఁ
బతి†లీలకే పాలుపడియుండుఁ గొన్ని

*యెపుడుఁ బాల్పడియుండు లోఁ †లీలలకె

యరయంగ మఱికొన్ని యాసతీపతుల
పరమలీలలకుఁ బాల్పడియుండు నెపుడు
దివ్యసౌందర్యులు దివ్యవిగ్రహులు
నవ్యయు లగుపౌరు లచట నుండుదురు
అలదివ్యనగరమార్గాంతరసీమ
నలఘువైభవముల కాలయం బగుచు
నయ్యబ్జనాభుని యనుకంప కెపుడు
నెయ్యమై సౌరభానీకంబుఁ గ్రోడ
లీయమై పద్మమేలిమిచూపు వోలెఁ
దీయమై యైరమ్మదీయమో నాఁగఁ
దళుకొత్తు సరసి సంతతవికాసములఁ
జెలువొందు కనకరాజీవబృందములఁ
దులగించు నపరంజితొగలమానికపుఁ
గలువలతేనియల్ గమిచి సొంపెక్క
షట్పదంబులు వింతసరణు లేర్పడఁగ
షట్పదఝంకృతుల్ సలుప నెంతయును
నలనొప్పు నలసరోవరముచెంగటను
గొలఁది మీఱిన బిల్వకుంభినీజంబు
అవిరళశాఖాతతియంబుతో సోమ
సవనంబు నా హేమచలదళం బమరు

పరమయోగివిలాసము.

తిరుచ్ఛాయఁ దా ననువొంద నిలిచి
ఏతెంచుముక్తుల కెదు రేగి వారిఁ
గొమరార భూషించుకొఱకు భూషాంజ
నములు †జలములుఁ జూర్ణములు మాలికలు
వేర్వేఱఁ బూని సవిస్మయాకృతులఁ
బర్విన యచ్చరపడఁతు లేనూఱు
లనిశంబు నచటికి నరుదెంచుముక్తు
లను కైరవముల నపాంగచంద్రికలఁ
జెలువార వికసింపఁ జేయుచు నచట
మెలఁగుచుందురు సమేలంబుతోడఁ
జల్లనై తద్దివ్యజనపదంబులకు
‡నెల్లనై యమృతవాహిని యై చెలంగి
యావరపురిచెంత నమితసంసార
దావతప్తాత్ముల తాపంబు దీర్చి
పుడింపఁగా ద్రవీతభూత మైనట్టి
కరిరాజవరదుని కరుణయు పోలె
భాసిల్లి విరజ నాఁ బరుపడి ప్రకృతి
వాసనాపాంసువుల్ వడి నడంచుచును
నమలమై యెపుడు ముక్తాశ్రిత యగుచు
నమితమై పరమహంసావృత యగుచు

---

*వాతరువులనీడ †జెలములు రాజేలములు ‡నెల్లనై

నరయ సంజీవని యై దివ్య మగుచు
మురసూదనుని దయామూర్తియుం బోలె
సరసిజాక్షియుఁ గూర్మచరణవర్ణితయు
గురుతరకోకవక్షోజభాసితయు
బిసరుహజాలశోభితయు నై ముక్తి
బిసరుహవాసిని పెంపు చూపుచును
దనలోనఁ గ్రుంకుమాత్రనె చేతనులకుఁ
దనుదేహముల డించి తఱిగనిసిముల
సరవిఁ బంచోపనిషన్మయాకృతులఁ
గర మర్థి నొసఁగు నక్కజము రెట్టింప
నాయేటఁ గ్రుంకినయట్టిశరీరి
యాయతరాహుఘోరాస్యగహ్వరము
వెలువడి చనుదెంచువిధుమండలంబు
కలిమి సంసారపంకముతోడఁ బాసి
లీల నాచక్కి నిల్చిన యమానవుని
కేలికెందమ్మి సోఁకినయంతలోనె
కర మర్థి దివ్యమంగళవిగ్రహములు
ధరియించు నెట్టి† చిత్రమొ కాని మఱియు
వనమాలికాశ్రేనివాసితం బగుచు
వనమాలికాధరువక్షంబ పోలె

†విచిత్రమో మఱియు

లాలితదశరథోల్లాసితం బగుచుఁ
బోలింప సాకేతపురమునుం బోలె
ఘనశంఖచక్రప్రకాశితం బగుచు
ననుపమం బగుకలశాబ్ధియుం బోలె
సంతతమానవసంయుతం బగుచు
వింతగు సురరాజువీడునుం బోలె
రాజిల్లు నన్నగరంబు నెన్నడుమ
రాజార్కకోటుల రమణ నవ్వుచును
వైకుంఠ మనుపేర వర్ణన కెక్కి
వైకుంఠనాథుని వాస మింపొందు
నామహానగరమధ్యమున మాణిక్య
హేమతోరణముఖానేకవస్తువులఁ
దనరి యానందసుధాలిప్త మగుచు
నినసహస్రంబుల కెన యైనకాంతి
నగణితమణిమయం బై వేదవిదిత
మగు సహస్రస్తంభ మనుమంటపమున
నిగనిగం దళుకొత్తు నెలకట్టుక్రింద
జిగివిభూతిద్వయచిత్రితం బగుచు
దివ్యపుష్పముల నాస్తీర్ణ మై వివిధ
దివ్యవాసనలును దివ్యరత్నములు

ధర్మాదిసూరిపాదములునుం గలిగి
ధర్మకాంతులఁ గనుపట్టుచేలముల
నలువొందు సింహాసనమున సహస్ర
దళపద్మ మొప్పఁ దత్కర్ణికనడుమఁ
గృతశబ్దతంత్రధురీణుఁ డై చంద్ర
శతములఁ గేలించుచాయఁ గైసేసి
పొడ తెంచు రవిసరి బోలు కెంజాయ
లడరెడు పడగలయందలి మణుల
బలువైన తేజంబుపరపుగా మిగులఁ
బొలుపాఱు శేషునిభోగంబునందు
భానుకోటుల మించుప్రభ గల్గి నిర్భ
రానందుఁడును నిత్యుఁ డఖిలశేషియును
గురుతరుండును నిరంకుశమహోదయుఁడు
పరమేశ్వరుఁడు నైన పద్మావిభుండు
నెమ్మితో శ్రీభూమినీళలం గూడి
నెమ్మోముచక్కి వెన్నెలనవ్వు చిలుక
*నెఱసంజ గనుపించు నెత్తమ్మిదామరల
యొఱపు నెల్లిదమాడుచున్న పాదములు
పన్నిశాళియలసంపద ముట్టుకోలు
గొన్న నిగ్గులసోనఁ గురియు లేఁదొడలు

---

*నెరసంజ గనువిచ్చు

శృంగారజలధి రాజిల్లు మైవాక
శృంగంబు లనఁగ మించినజానుయుగము
యౌవనారామంపుటనఁటులో యనఁగ
ఠేవసోయగము వాటిల్లు నూరువులు
మొలనూళ్ళమానికములరంగు లెనయు
కలధౌతచేలసంగతకటిస్థలము
నలువ నాఁ జని పదునాల్గులోకములఁ
గలిగించుపాపని గన్నపొక్కిలియుఁ
గడుపులోపలి త్రిజగములకు నెల్ల
నడర నేర్పఱిచెనో యన నొప్పువళులు
జలరాశికన్యకాసౌధాగ్రరత్న
కలశమో యనఁగ నగ్గలపునిగ్గులును
నలవడి సకలజీవాత్మకం బగుచుఁ
దులగింపుచున్న కౌస్తుభదివ్యమణియు
నలరఁ బ్రధానతత్త్వాత్మకం బనఁగఁ
జెలఁగు శ్రీవత్సంబుచే నొప్పునురము
సతతంబుఁ దనయుగస్థలిఁ బాయకుండు
నతివ లీలాడోల యన *నొప్పు మిగిలి
పొగడొందుచును మహాభూతస్వరూప
యగువైజయంతిఁ బాయనిభుజాంతరము

*సొంపు

ఘనతరలావణ్యకలశాంబురాశిఁ
గనుపట్టు నవతరంగము లన నొప్పు
శారద నారదచ్ఛాయలఁ దెగడు
తారహారంబులఁ దనరు పేరురము
తోలఁగక వేగ నార్తులయార్తిఁ దీర్ప
వలసినయెడల నవ్వలియాయుధములు
కేలిమై నంది †సోఁకించుచే మిగుల
నాలస్య మనియెన్ని యనిశ మేమఱక
తగ నహంకృతి కధిదైవమై చంద్రు
పగిదిఁ జూపట్టెడి పాంచజన్యంబు
రూపింపఁగా మనోరూపమై యశముఁ
బ్రాపించు నలసుదర్శనము నింపెసఁగ
బలసి కీర్తిప్రతాపము లిరుమేలఁ
జెలఁగించుకరణిఁ దాల్చినబాహుయుగము
పాఁపకంకటి నూఁదిపట్టి చూపట్టు
డాపలికేలు బిటారంబు నెఱప
జానువుపైఁ బాఱఁజాఁచినకేలు
మానితకేయూరమాణిక్యరుచిర
కటకము ల్మెఱయ నెక్కడ లేనివింత
నటనలు తొడచల్లు నాల్గుమూఁపులును

---

†హాంకించుచే

మంచికస్తూరి యుమ్మలి దొప్పఁదోఁగి
యంచితం బైన కంఠాంబుజాతంబు
చెలువంపుసిరి కొల్వు సేయుచునుండు
నలరుసామ్రాజ్యసింహాసనం బనఁగ
నవ్యాజకోమలహాసంబు మోవి
నవ్య మై పరఁగ నెంతయు నొప్పుమోము
మొనసిన నయనసముద్రమర్యాద
కొనర సేతువు నాఁగ నొప్పునాసికయు
మలఁగువీనులతోడ మలయుచు మిగుల
ధళ ధళ మనువెలిదమ్మికన్నులును
బొలుపాఱు విరళకపోలపాలికలఁ
గులుకు నిగ్గుల నక్రకుండలంబులును
లాలితశార్ఙ్గవిలాసభావములఁ
బోలి మార్పడియున్న భ్రూలతాయుగము
నానతశశిరేఖ హాసియించునొసలు
నానీలకుటిలదీర్ఘాలకంబులును
జగ†దధిరాజ్యసూచకము నై ‡తపను
ధగధగల్ దెగడు రత్నపుఁగిరీటంబు
నెఱసంజనీరెండ నెనసినమొగులు
తెఱఁగున దీపించు దివ్యతేజంబుఁ

†దధి ‡తనుప

కలిగి సహస్రారకమలపూర్వాది
దళవీథులందుఁ జిత్త్రముగా బిలిచి
కమలానిభాకృతుల్ గలిగి యొంతయును
విమలలోచన లైన విమలాదిసతులు
చామరహస్తలై సరవి సేవింప
నామహాకమలమధ్యము పూర్వదిశను
గలికి బాగుల ననుగ్రహ యనుపేరి
చెలువ బంగారుకుంచియ వైచుచుండఁ
దనకుఁ బీఠము చేల తల్పంబు దీప
మును ఛత్రపాదుకల్ మొదలుగాఁ గలవి
తాన యై దివ్యసౌందర్యవేషంబు
పూని యనంతుఁ డాపొంత సేవింపఁ
బడగయు మిత్రిందు బంటు వీవనయు
నడతెంచు సరద మున్నతవితానంబు
మొదలైనపరికరములు తానె యగుచు
నెదుటఁ బక్షీంద్రుఁ డొక్కెడఁ గొల్వు సేయ
వరుస విద్యాధిదేవత యైనవేత్రి
మరుదారఁ బూని సేనాధినాయకుఁడు
వరగుణోజ్జ్వలుఁడు విష్వక్సేనుఁ డెలమిఁ
బరిచరత్వముఁ దాల్చి భజియింపుచుండ

రమణఁ దత్పురనగరద్వారగోపు
రములు సాలములు నారసి కాచుచున్న
యములు లైనట్టి చండాదినిత్యులును
గుముదాదినిత్యులుఁ గుంజరాస్యాది
ఘనులుఁ జెంతల నూడిగంబులు సేయఁ
బనిపూని దానవపాణిపారణల
నలవడి దివ్యాంగు లగుచుఁ బార్శ్వములఁ
జళకొత్తు పంచాయుధంబు లుప్పొంగి
జయజయశబ్దముల్ సవరించుకొనుచు
నయమారఁ జెంత సన్నుతులు గావింప
నత్యంతసంతోషితాత్ములై మఱియు
నిత్యులు ముక్తులు నిగమసంతతులు
నెలమిఁ జంకలఁ జేతు లిడి కొల్చుచుండ
నలఘువైభవముల నాపరాత్పరుఁడు
మూఁడుకాలంబులు మునుముట్ట నెఱిఁగి
మూఁడగు నక్షరములయర్థ మగుచు
మూఁడుధామంబుల మొనసి నిల్చుచును
మూఁడుగుణంబుల మును మిడి దాఁటి
మూఁడువర్గంబుల ముదమార నొసఁగి
మూఁడుతాపంబుల ముదియఁ గొట్టుచును

మూఁడులోకముల కిన్ముల నేలి కగుచు
మూఁడుమూర్తులకును మొదలివాఁ డగుచుఁ
గరుణాకటాక్షవీక్షణసుధాధార
శరణాగతులయెడ చల్లఁజేయుచును
నమితకల్యాణగుణాభిరాముండు
సమఘనరహితుండు సర్వేశ్వరుండు
నిర్వికారుండును నిగమవేద్యుండు
సర్వజ్ఞుఁ డనఘుండు సర్వశేషియును
నైన ప్రాణేశ్వరు *నక్కునం గదిసి
యాసనం బెత్తి నెయ్యము తియ్య మొదవ
రాకేందుముఖి యకారణదయామూర్తి
నాకేశనుత జగన్నాథునిదేవి
జగదేకజనయిత్రి సర్వశేషిణియు
నగు నిందిరాదేవి యప్పు డిట్లనియె
సరసిజోదర సర్వజనక యోగీంద్ర
కరుణామయాత్మ యాగమవేద్య నీవ
తెలియంగ సృష్టియు స్థితియు నంత్యమునుఁ
గలిగించి పిమ్మటఁ గలిగింప నోంప
నరయ నీసేవకు లగుపద్మసూతి
హరుల కిద్దఱకును నధికార మొసఁగి

---

*నముఁగునం

వగపెల్లఁ దీఱ దేవర సంతతంబు
జగములఁ బోషింపఁజాలి వెండియును
సదయుండ వై సర్వజనుల నీడేర
మొదలికర్మబ్రహ్మముల స్వరూపముల
విదితంబు గావించు వేదజాలములు
తదుపబృంహితము లై తనరుశాస్త్రములఁ
గలిగించి దేవరఁ గాంచుమార్గంబుఁ
దెలిపి చూపిన నట్టి తెరువునఁ జనక
ప్రకృతివాసన డీలుపడుమ నజ్ఞాన
నికరవారిధుల మునింగి తేలుచును
దనయాజ్ఞ మీఱిన దాసులమీఁదఁ
గనలి భూపతి దండు గదలినపగిదిఁ
దమకించి నీయాజ్ఞ దాఁటి నిచ్చలును
దమయిచ్చఁ దిరుగు నాత్మల విలోకించి
పనిబూని వీరి నేర్పడఁ బ్రోచి తెత్తు
నని రామకృష్ణముఖ్యావతారముల
నవతరించియుఁ గొన్ని యాత్మలఁ గరుణ
నవనంబు సేసి యిట్లరుగుదెంచితివి
నిఖిలజీవుల' నెన్న నీశేషభూతు
లఖిలజీవులకు నీ వయ్య వట్లయ్యుఁ .

కొందఱు విగతదుఃఖులఁ జేసి మఱియుఁ
గొందఱు విహితదుఃఖులఁ జేయఁ దగునె
జాడతో దేవర సకలజీవాళి
నీడేర్చువిధము నా కెఱిఁగింపుమయ్య
యన విని లేఁతన వ్వాననాబ్జమున
ననలొత్తఁ దనప్రాణనాయికఁ జూచి
యల్లనఁ దనకేల నాపద్మహస్త
పల్లవం బూనఁగూర్చి బళి బళీ యనుచుఁ
దలిరుఁబోఁడిరో నీవు తలఁచినగతినె
తలఁపులో నేనును దలఁచుచున్నాఁడ
ననయంబు నీవు న న్నడిగినందులకు
వినుము చెప్పెద నది వివరంబు గాఁగ
సిరి పద్మ! యే నేమి సేయుదు మున్ను
ధరలోన నానావతారముల్ దాల్చి
యున్నట్టి న న్నొకానొకఁ డాత్మలోన
నెన్ని బ్రహ్మంబుఁ గా నెఱిఁగి భజించుఁ
గొందఱు శత్రుగాఁ గోరియుండుదురు
కొందఱు మిత్రుగాఁ గోరియుండుదురు
కొందఱు రాజుగాఁ గోరియుండుదురు
కొందఱు బాలుగాఁ గోరియుండుదురు

అందఱు నాచంద మరయరు వారి
నిందఱ నేరీతి నీడేర్తు నింకఁ
దనుఁగొల్వు మని యాత్మఁ దలఁచి యాత్మలకుఁ
దనువు లింద్రియములుఁ దాన యిచ్చితిని
ఇచ్చిన నవి దాల్చి హీనభావముల
నిచ్చలో నామూర్తి నెఱుఁగంగ లేక
యెనయ నిధ్మములఁ దే నిచ్చనకర్తిఁ
గాని యాలతోఁకలు గోసినరీతిఁ
దనుఁ గొల్వనిచ్చిన తనువులు దాల్చి
యనయంబు పరవిషయాసక్తు లగుచు
*నాసురప్రకృతు లై యనిశ మనాది
వాసనామూఢు లై వంతలఁ జిక్కి
గానకొన్నరాట్నపుగుండ్రలకరణిఁ
బనిబూని ఘనకర్మపరతంత్రు లగుచు
నరకంబులందు జన్మంబులయందుఁ
దిరుగుచు నిట్లు వర్తిలెడుజీవులకు
నెలనాఁగ! యే నెట్లు లీడేర్తు నైనఁ
గలదు నుపాయ మొక్కటి విను మింకఁ
దలపోసి వారి కంతర్యామి నగుచుఁ
దెలిసిశ్రీరంగాదిదివ్యదేశముల

---

*నసుర(ప్రకృతులయి

సర్పావతారంబు లంగీకరించి
యర్చనాసుముఖుండ నగుచు నుండెదను
జేనంటి యింటఁ బెంచినయిట్టిఁ జూపి
కానలో నిట్టులం గైకొన్నకరణి
నరయ సజాతీయు లగువారిచేతఁ
జిరజీవతతుల వశీకరించెదను
గావున ధరలోనఁ గమలాయతాక్షి!
నీవు విశ్వంభర నీళావధూటి
ధర చక్రి శార్ఙ్గ నందక గదా నాగ
వరవైనతేయవిష్వక్సేనముఖులు
శ్రీవత్సకౌస్తుభాంచితనిత్యనరులుఁ
గోవిదు లగుచండకుముదాదిఘనులుఁ
దక్కనిత్యులును భూస్థలిఁ బ్రవేశించి
పెక్కువర్ణంబులఁ బెంపొందఁ బొడమి
పెక్కుదేశముల సంప్రీతి వర్తిలుచుఁ
బెక్కుభాషలు నేర్చి పెక్కుకబ్బములు
సర్వాధికారముల్ సకలవేదాంత
నిర్వాహకంబులు నిగమరూపములు
నతులసద్గుణవర్ణనాలంకృతములు
నతులముఁల్ ద్రవిడభాషానురూపములు

గేయముల్ నిత్యసంకీర్తనాత్మకము
లాయతరసపోషణానుభావ్యములు
నగుచు నొప్పఁగఁ జేసి యలవానిచేత
జగతిపై దుష్టదర్శనపరాయణుల
ననయంబు బాహ్యాంధకారాంతతమిస్ర
మునఁ జెంది మోహితాత్ములు నైనవారి
నరయంగ సంసార మనుకాననలోనఁ
దిరిగెడు కరులఁబోలిక నున్నవారిఁ
గట్టుకంబంబులఁ గదియంగఁ జేర్చి
కట్టు నేనుంగులకరణి మీరలును
బదరక భక్తిప్రపత్తిమార్గములఁ
బదవుల నొందించి భవము లడంచి
పరమార్థ మగుపరాత్పరుఁ డని నన్ను
నరయంగఁ జేయుఁడా యని నియోగింప
వనజాతవాసిని వనజాక్షుఁ జూచి
యనిమె దేవర మన్ము నలధరాస్థలిని
బొడమి ద్రావిడవాక్యములఁ బ్రబంధంబు
లొడఁగూర్పు మనుటకు నుచిత మింకెద్ది
నావుఁ డానందించి నారాయణుండు
శ్రీవనజాక్షి నీక్షించి యిట్లనియెఁ

గలుషసంతతులరాకాసి నాఁ గాశిఁ
గలుగంగఁ జేసిన గంగ చెంగటను
హరపార్వతీవివాహముఁ జూడఁ గోరి
సురలు మునీంద్రులచ్చోటి కేతేర
నాభారమున నుత్తరాశావకాశ
భూభాగ మెడల నొప్పున గ్రుంగ నపుడు
బొమ్మరవోయి వేల్పులమూఁక వేల్పుఁ
గమ్మరిఁ బిలిచి యక్కజము చూచితివె ?
యురుతరం బగు దీనియొరఁగు దిద్దంగ
వెరవు గల్గిన మాకు వినుపింపు మనినఁ
జెప్పిన నామాటఁ జేసెద రేనిఁ
జెప్పెద నని సురశ్రేణి కిట్లనియె
నమితతపోధనుం డగుకుంభతనయుఁ
గ్రమ మొప్ప వలదిక్కు కడకుఁ బంచినను
సమరీతి నొప్పు రసాచక్ర మనినఁ
దమకించి యాకుంభతనుజన్ముఁ డలిగి
నులివెచ్చనూర్పు కన్నుల కెంపు నెఱయఁ
దలఁపున నెలకొన్న తాల్మి వోవిడిచి
కనలుచు నావిశ్వకర్మ నీక్షించి
యనియె నీవక్రోక్తు లాడ నేమిటికిఁ

బనిఁ బూని పార్వతీపరిణయోత్సవముఁ
గనఁ గోరి యంతరంగమున నెంతయును
లలిమీఱఁ బెక్కుగాలములనుండియును
గలుషాత్మ! యిచ్చటఁ గాచియుండంగఁ
జెనఁటివై విఘ్నంబు చేసితో లేదా?
యని కనలుచుఁ దావకాన్వయులకును
బని యధికంబు నల్పము కూలి యగుచుఁ
జనుఁగాక యని ఘనశాపంబు నిచ్చె
నిచ్చిన నవయంబు నిచ్చలోఁ బొగిలి
క్రిచ్చుఱ నావిశ్వకర్మ యిట్లనియెఁ
గటకటా! సకలోపకారంబు గాఁగ
నిటఁ బిల్చి నను సురలెల్లఁ బ్రార్థించి
యడిగినంటుల్ల కుపాయంబుఁ జెప్పుటకు
నుడికి నీ వీగతి నుచితంబుఁ దప్పి
శపియింపఁ దగునె యోచపలాత్మ! యనుచుఁ
గుపితుఁడై యమ్మాని కోపించి పలికె
నీవు తాల్చినయట్టి నిగమసంతతులు
ద్రావిడరూపముల్ తాల్చుఁగా కనుచు
శపియింప నిరువురజగడంబుఁ జూచి
యపుడు వారలకోప మమరులు మాన్చి

పనిబూని కుంభసంభవుఁ బెక్కుగతుల
వినుతించి దక్షిణోర్వికిఁ బాపుటయును
జని ఖిన్నుఁడై కలశజమౌనితిలకుఁ
డనుపమం బగుమలయాద్రిమీఁదటను
హిమవారి మునిఁగి వెయ్యేన్డ్లుదివ్య
సమములు ననుఁ గూర్చి సవరించెఁ దపము
నత్యంతసంతోష మడర నే నపుడు
ప్రత్యక్షమై వేఁడు ఫల మిత్తు ననిన
వినతుఁడై మునియు వేవేలచందముల
వినుతించి తనపూర్వవృత్తంబుఁ దెలిపి
యావిశ్వకర్మశాపాయత్తమైన
ద్రావిడత్వము వచ్చెఁ దనవేదములకు
నేమి సేయుదు నింక నిందిరానాథ !
యీమనోవిగ్రహం బెట్లు మాన్పెదవో ?
యనినం బ్రసన్నుండనై ద్రావిడత్వ
మొనరిన శ్రుతులె సర్వోన్నతత్వంబుఁ
గలిగి మదీయభక్తశ్రేణిచేత
వెలయునట్లుగఁ జేసి వివరింతు నేను
నని వరం బిచ్చితి నదికారణమున
మును మిమ్ము ద్రావిడముఖ్యదేశముల

నవతరింపుఁడ యంటి నారీతి మీరు
నవతరింపుఁడు వేగ నాదేశములను
అని వారి నియమించి యారమానాథుఁ
డనుపమం బైన శేషాచలంబునను
శ్రీరంగముఖ్యవిశేషదేశముల
ధారుణి నర్చావతారరూపములు
ధరియించి భక్తసంతతులఁ బ్రోచుచును
బరిపూర్ణవిభవసంభరితుఁ డై యుండెఁ
గాంచనరత్నప్రకాశితజాల
కాంచితం బగు తనయందంబుఁ గాంచి
యనిమిషల్ ముక్తిశ్రీయజనేత్రి కాంచి
యన నొప్పుచును గాంచి యనుపేరఁ బరఁగి
గరిమ నే డగుముక్తికరము లైనట్టి
పురములలో నెల్లఁ బొగడొందె యప్పుడు
వనజకల్హారజీవనవతి కడలి
వనబోఁడు లెంతె మన్నన సేయుసవతి
విమలాంబుపూరసంవిజితభోగవతి
కమనీయసురభిసంఘాతభోగవతి
యమలకారండవహంసపూగవతి
సుమితపున్నాగఖర్జూరపూగవతి

వరుణమందిరరాగవతి పక్షిరాజ
వరవేగవతి వేగవతి యనునేఱు
చుట్టును విలసిల్లుచుం దనుఁదానె
పెట్టనికోట యై పెంపొందుచుండ
నుత్తరోత్తరవృద్ధి నొదవించు బ్రహ్మ
యుత్తరవేది నా నొప్పు నప్పురిని
యురుతరవరదోత్సవోద్యన్మృదంగ
బిరుదగంభీరదభేరీరవంబు
విని యకాలమునందు వేడ్క నెమళ్ళు
ఘననాద మనుచుఁ గేకాధ్వను ల్సేయు
నమితమై యగ్రహారాధ్వరధూమ
మమలాంబరంబున నమరి చూపట్టఁ
గాదంబినీపంక్తిగాఁ దలపోసి
నాదించి వెండియు నర్తింపుచుండు
బయలేఱు నెల శిరోభాగదేశముల
నయమార భోగిసంతతిమండనమ్ము
లగుచున్న సౌధంబు లలయామ్రినాథుఁ
డగు నాగకంకణు హాసిఝుంపుచుండుఁ
గాముబాణము లనంగా వేఱు కలవె
కామించి వీరల కన్నులే కాక

కనకసూనము లనంగా వేఱె కలవె
ననుపారు వీరలనాసలే కాక
ఘనమైనవిరు లనంగా వేఱె కలవె
కొనలు మించిన వీరిగుబ్బలే కాక
కమ్మదామర లనంగా వేఱె కలవె
ముమ్మాటికిని వీరిమోములే కాక
కనకపత్రిక లనంగా వేఱె కలవె
చెనకమించిన వీరిచెక్కులే కాక
కంబుపోతము లనంగా వేఱె కలవె
కంబుకంఠుల మించుగళములే కాక
గగనఖండము లనంగా వేఱె కలవె
నగవుమోముల వీరినడుములే కాక
కదళికాతరు లనంగా వేఱె కలవె
యెదుటుమీఱిన వీరియూరులే కాక
కడఁగుతాఁబే ళ్లనంగా వేఱె కలవె
కడు మించు వీరిమీఁగాళ్లులే కాక
అనిమిషాదులు గొనియాడంగఁ జక్కఁ
దనమెల్ల జగములోఁ దమసొమ్మె యనఁగఁ
బసిఁడిసలాకలో భావజువింటి
కుసుమాస్త్రములొ యనఁ గొమరు దీపించి

పరమలావణ్యసంపదచేత జనుల
నరు దండఁ జేయు తోయజనిభాననలు
నిఖలశాస్త్రాగమనిధు లైనబుధులు
నఖిలేశచరణసంయతు లైనయతులు
హరికోటిసమతేజు లైనరాజులును
హరహితునకు ఘను లగువైశ్యజనులు
హరిభక్తిమతిభద్రు లైనశూద్రులును
హరినీలమణిచారు లైనతేరులును
ఘనబలవిజితదిక్కరు లైనకరులు
ననుపమజవజితహరు లైనహరులుఁ
గవులును రసికపుంగవులునుం గలిగి
యవిరళశ్రీలచే నను వొందియుండు
నరయ నన్నగరిమధ్యమున ననంత
సరసిచెంగట హస్తిశైలాంతరమున
బంగారుబోదుల పాలిండ్లఁ బోలు
బంగారుకుండలపస మించి మింటి
కాఁపురంబులవారు కని సన్నుతించు
గోపురంబులు వజ్రకురువింద నీల
లలితంబు లైనజాలములజాలములు
మలయజవిద్రుమమణిమంటపముల

ధళధళం బొలుచుకుందనపువాకిళ్ళ
చలప నిచ్చలపుఁబచ్చలతోరణముల
సురనీలవిరచితసోపానతతుల
గురుచంద్రకాంతపుఁగోణిగచూరులను
జలువనెత్తావులు సారెకు మలయు
మలయమారుతముల మలయుమాళిగలఁ
గళుకుకంబముల బంగారుబోదియలఁ
జిలుకలచాలు దీర్చినవలీకముల
నింపొంది మఱియు ననేకచిత్రములఁ
బెంపొంది లోచనప్రీతి రెట్టింప
నంచితం బగు సదనాంతరసీమ
మించిన శేషవల్మీకంబు † చెంత
మదిరి పసిండిచే నొనరించినట్టి
*మదిరె చేతులవయ్యి మాళిగమీఁద
నోట నొక్కొ-కమాఱు నొడివినం బుణ్య
కోటి నిచ్చుచుఁ బుణ్యకోటి నా వెలయు
బంగారుమేడలోపలభూమిఁ గల్గు
సింగార మొకకుప్ప చేసినరీతిఁ
జెందమ్మిరేకులఁ జెనకుపాదములఁ
జెందిన పసిఁడి గజ్జియలు నందియలు

† చేర్ప *మదిని చేతులవయ్యి

చుట్టిన కెలఁకులఁ జుంగులువాఱఁ
గట్టిన హేమాంశుకంబు చూపట్ట
నురుతరంబుగ గద యూనుహస్తంబు
వరుస భక్తులఁ బ్రోచు వరదహస్తంబు
పాటి మీఱినయట్టి పద్మభవాండ
కోటికోటుల నించుకొన్నబొజ్జయును
వదలకుండఁగఁ గట్టువైచినరీతి
నుదరబంధం బెంతయును నొప్పుచుండ
జడియని బాహుపాశములచేఁ గట్టు
వడిన సోమార్కబింబములచందమున
నలరక్కసులమిత్తి యగుచుట్టుఁ గత్తి
వలమురియును నెంతె వలనొప్పుచుండ
విన్నుపైఁ గ్రొమ్మించు వెన్నెలసోగ
యున్నకైవడి సిరి యురమునఁ జెలఁగ
నలరమాదేవి సౌభాగ్యంబు రత్న
కలశంబుకైవడి కౌస్తుభం బలరఁ
బంటవలంతి గుబ్బల మీఁద నొత్త
నంటిన మకరరేఖాంకంబు లనఁగఁ
గులుకుముద్దులనక్రకుండలాకృతులు
తళుకొత్తు చెక్కుటద్దముల మైనిండి

భాసిల్లఁగా నపారపరిమళోల్లాస
వాసితాధరపల్లవమున లేనగవు
నిగుడంగ సంపంగి నెఱిచూపునాస
తెగ గల తెలిదమ్మిఁ దెగడుకన్నులును
గోపు వంచినవింటికోమ రైనబొమలు
నాపూర్ణసోముని హసియించుమోము
నిటలభాగంబున నెలవంక లైన
కుటిలకుంతలములు కొమరు దీపింప
నిఖిలయావనపద్మినికి గుడి కట్టి
శిఖర మెత్తినయట్లు జీవరత్నముల
రీతిఁ జూపట్టుకిరీటంబుఁ గలిగి
పాతకాభీలజంబాలసూర్యుండు
దేవరాయఁడు రమాదేవితో భక్త
సేవితుం డై తలఁచినవారి కెల్ల
వరము లిచ్చుచు దేవవరమునీశ్వరులు
వరదరా జనుచు భావన సేయ నజుని
హోమకుండంబులో నుదయించి యిష్ట
కామంబు లిచ్చు నెక్కాలంబునందు
రమణ మై యతనియగ్రంబున హేమ
కమలాకరం బొండు గల దందులోన

నపమానపాంచజన్యాంశంబు వచ్చి
పసిఁడినెత్తమ్మిగర్భముఁ బ్రవేశింప
భాసిల్లఁ నానాఁటఁ బ్రబలి చూపట్టెఁ
గాపారలక్ష్మికి గర్భచిహ్నములు
గాటంపుతమ్మిమొగ్గలచన్నుమొనలఁ
దేఁటిక ప్పొదవెఁ బూఁదీవె నెమ్మేను
పలుకఁబాఱెను గనుపట్టె నాతటము
వలనొప్ప నల్లగల్వలబంతి యూరు
వెలిదమ్మి నెమ్మోము తెలతెలఁబాఱె
నొలయుతేనురువుచిట్టుములు బిట్టయ్యెఁ
దరఁగలవళులు మందంబులై తనరె
సరసమృత్తికలవాసనలె యింపయ్యె
నలఁగి తిన్నటియుంచనడలు జాగయ్యె
నలమహాచామీకరాబ్జినియందు
హరినాభి నుదయించు నజునిచందమున
హరితార నాశ్వయుజాఖ్యమాసమునఁ
గాంచనపంకజగర్భంబునందుఁ
బాంచజన్యాంశ ముద్భవ మయ్యె నపుడు
నాయోగి రవి యుదయం బైనకతనఁ
గాయజాజ్ఞానాంధకారంబు లణఁగె

దివినుండి మొఱసెను దేవదుందుభులు
దివిజకామినులు నర్తించి రందంద
సురలు వర్షించిరి సూనవర్షములు
సారిదిఁ దక్కినయట్టి శుభసూచకములు
శౌరి దేవకియందు జన్మించునప్పు
డారయ నేరీతి నాకీతి నుండెఁ
గమలాక్షుఁ డప్పుడు దిగ్గన నేగుదెంచి
కమలవాసిని యైనకమలయుఁ దాను
భ్రమరపంక్తుల సరషణులతోఁ దూఁగు
రమణీయ మైన సారసపుఁదొట్టెలను
వేదనాదంబుఁ గావించుబాలకుని
మోదంబుతోఁ జూచి మురవైరి గదిసి
చేతఁ గైకొని చెంత సిరిపువ్వుఁబోఁడి
చేతికి నిచ్చె నిచ్చిన లోకమాత
తనయుపైఁ గూర్మి నెంతయుఁ బాలు గుబ్బ
చనుదోయి గురియంగ సందిటం గ్రుచ్చి
నయమార నాలింగనము సేసి శిరముఁ
బ్రియమార మూర్కొని పెరిమెఁ జన్నిచ్చి
యెలమి శౌరియుఁ దాను నిట్లు పోషింప
జలజనివాసిని చనుబాల *పుష్టి

*మూష్టి

వనజాప్త్రకోటిలావణ్యంబుతోడఁ
గనుపట్టి యయ్యోగికంఠీరవుండు
సరసిజాలయపదాబ్జములపై శౌరి
చరణాంబుజములపై సాగిలి మ్రొక్కి
నుతియింప నతని సన్నుతులకు మెచ్చి
శతపత్రనేత్రుండు సారసనిలయ
సజ్జీవనత బహుసత్త్వయోగమును
ముజ్జగంబులతాపములఁ దీర్పుగరిమ
యనుపమగాంభీర్య మమృతమూర్తియును
నొనర సరోనామ మొసఁగి యాతనికి
నమిత మై దుష్ట మైనట్టిసంసార
తమములోపలఁ జిక్కి తముఁ గానలేని
జీవుల నెల్ల రక్షించి వేదంబు
త్రోవకుఁ దెమ్ము నేరుపున నోతనయ!
నీయంద క్షేమును నిలిచెద మనుచు
నాయోగిహృదయంబునందు వసించి
యుండి రంతట సరోయోగి *డెందమున
నిండారువేడ్కతో నిఖిలదేశములఁ
బరయోగిసామ్రాజ్యవైభవం బెసఁగఁ
జరియించుచుండె నిచ్ఛావిహారముల

*హృదయమున

ఘోరనక్రగ్రాహకూర్మాదిలస ద
పారపారావారపారంబునందు
ముల్లోకముల సమమును మించు లేని
మల్లాపురం బను మహనీయపురిని
ము క్తిపోషుండు కౌమోదకీదివ్య
శ క్తిమయుం డైన సన్మానివరుఁడు
మును వచించినమాసమున వసుతార
ననుపమనీలోత్పలాంతంబునందు
జనియించె నిందిరాసహితుఁ డై శౌరి
చనుదెంచి కడుసంతసమున నీక్షింప
వనరాశితనయ కేళ్రివల నున్నతనయుఁ
గొనకొన్నపేర్మిఁ జేకొని యెదం జేర్చి
పతిచేతి వలమురి పా లిడఁబూని
కుతుకంబుతో స త్త్వగుణ మనుపాలు
హరిభ క్తి యనుస్నేహ మందంద *కలిపి
పరిపూర్ణమతి యోగిపతి కడుపునకుఁ
బోసి పోషించె నొప్పుగ దానవారి
యాసమయమున భూతాభిధానంబు
నతనికి నొసఁగి నీ వవనిపై భూత
తతిని సంసృతిసముద్రముఁ దరింపంగఁ

---

*కలికి

జేసెద గాన నిచ్చితి మిట్టినాము
మాసురప్రకృతిచే నజ్ఞాను లగుచు
మముఁ గానకున్న యాత్మల నాత్మవిద్య
మము నెఱుఁగఁగఁ జేయు మాపుత్త్ర యనుచుఁ
దోడు నీ వైచె ముకుందుఁడు పద్మ యతని
తోడనె తిరుగంగఁ దొడఁగి రంతటను
నలమాసమున సముద్రాగారతార
నలఘుమయూరపురాహ్వయపురిని
దళుకొత్తు లతికాహ్రాదం బను పేరఁ
గలకొలంకున రత్నకైరవాంతమున
శ్రీనందకాయుధు చె న్నగ్గలించి
శ్రీనందకాంశ మై చెలువొందు యోగి
జనియించె నప్పు డాజగదేకమాత
వనజాక్షుఁడును గారవములు దైవాఱఁ
గమఁ బెద్ద యగుకూర్మి కడలి నోలార్చి
నిడుదనెయ్యములోన నిగుడఁ బోషించి
తద్దయు మెచ్చి పెద్దలకెల్ల నీవ
పెద్ద వై జగతి దీపించెదు తనయ !
యనుచు మహాహ్వయం బతనికి నొసఁగి
యనుఁగు నెకొనఁగ నయ్యాదిదంపతులు

సకలంక మైనట్టి యయ్యోగిహృదయ
వికచాంబుజంబుఁ బ్రవేశించి రంత
మురవైరి నాబాల్యమున నుండి చిత్త
సరసిజాంతరములఁ జక్కఁగా నిలిపి
పరిపూర్ణచిత్తు లై బ్రహ్మవిన్యస్త
భరు లైన యయ్యోగివరులు మువ్వురును
దముఁ బోలినట్టి యుత్తము లైనయోగి
తము లెవ్వ రని దేవతామందిరముల
నదుల దేశముల నానాతీర్థములను
వెదకుచు నొక్కచో వీసమంతయును
నాసక్తి లేక సాయంగేహు లగుచు
భాసిల్లుచుండిరి పంకజోదరుఁడు
వారల నిజమహాత్త్వంబు నియ్యెడల
వారని తనపరత్వంబు మోకముల
నెగడించి యజ్ఞాననికరమోహంబు
లగలింతు నని యెన్ని యాయోగివరుల
ముగురి నాకస్మికముగ దేవనగరి
నగుచుండు శ్రీవామనక్షేత్రనగరి
నొనఁగూర్ప బయటఁ బురోపకంఠమున
నునికిగా నల్లంత నున్న యత్తటిని

ననుపమంబైన మహానిశివేళ
వనదోదయము లేనివానఁ గల్పింప
నప్పు డాపెనువాన యశనిపాతముల
చప్పుళ్లతోడ ఝంఝూమారుతమున
వడగండ్లతో నలవడి వడి మీఱి
సుడిగొల్పు రవళితో జోరని గురియఁ
జిడిముడి మొగ మడఁచినఁ గానరాక
కడుఘోర మగు నంధకారంబు వొడమ
నొకనికిఁ గూర్చుండియుండంగఁ జాలు
నొకచిన్నగేహాళి యుండంగఁ జూచి
యాయోగివరులలో నాదియోగీంద్రుఁ
డాయెడఁ జనుదెంచి యచ్చోట నిలిచె
నంత రెండవయోగి యట కరుదేర
నంతరంబున నున్న యామునీశ్వరుఁడు
చనుదెంచి తేటి కీసంకటస్థలికిఁ
జనుకున కోడి యాసీనుండ నగుచు
నేనుండి తిరుపుర మిటమీఁద నిలిచి
యైన నుండుదను ర మ్మని చేరఁబిలిచి
యున్నతి నమ్మానియును దాను నచట
నున్నయత్తఱి మహాయోగి యే తేర

నొకనికి శయనించి యుండరా దిచట
నొకరీతి నొదుగుచు నొదుగుచు మేము
యీలోన నున్నార మిరువుర మిప్పు
డీలోనఁ జనుదెంచి తీవు నిచ్చటికి
నెక్కొన్న వానలో నిలువక రమ్ము
కక్కసం బైన యిక్కడ నీవు మేము
నొండొరులకు మన యొద్ది కై సరదు
కొండము రమ్మాచుఁ గూడి మువ్వురును
నుండి రాగేహాళి నురుతరవృష్టి
దండి మై గురియ నత్తఱి నేగుదెంచి
యలయోగిహృదయంబు నరసెద ననుచుఁ
దలపోసి తపసిడెందపుసందడీఁడు
కడుఁ గక్కసమున నక్కడ నున్నవారి
నడుమ సొత్తెంచి లేనవ్వు నవ్వుచును
గణియంబుఁ గోలిఁ బ్రక్కల నున్న చెఱకు
గణికల నొత్తడిఁ గాపించుపగిది
నొత్తున మొదలనే యొదిగెడువారి
నొత్తడి సేయ నయ్యోగీంద్రవరులు
మనము మువ్వుర మిందు మసల నెన్నడుముఁ
జనుదెంచి తనరూపుచందంబు డాఁచి

యిటి కెటి నడుమ వీఁ డెవ్వఁడో వీని
తెలుఁగు తెల్లంబుగాఁ దెలియుద మనుచు
నచ్చెరు పడుచుండి రయ్యాదియోగి
నిచ్చలం బగుభక్తి నిలిపి డెందమున
ధరణి పంతియ సముద్రంబులు నేయి
యరుణు దీపముఁ జేసి యరుణాంశుతతుల
గారాబుచక్రంబు కైఁ బూన్చినట్టి
నీరజాక్షున కిచ్చె నీరాజనంబు
నంత రెండవయోగి యతనిపైఁ బ్రేమ
పంతియ మితి లేనిభక్తియే చమురు
నానందభరితహృదబ్జంబె వత్తి
గా నొనరించి వికాస మై యాత్మఁ
దిర మొందుజ్ఞానంబు దీపంబుఁ జేసి
పెరిమె నారాయణార్పితముఁ గావించె
బాధురజ్ఞానదీపప్రకాశమున
నంధకారం బెల్ల నణఁగె నవ్వేళ
ననుపముఁ డైన మూఁడవయోగి శౌరి
తనదుముందరను బ్రత్యక్షు మై నిలువ
సిరిఁ గంటిఁ జెన్ను మించినమేను గంటిఁ
గర మొప్పువదనవికాసంబుఁ గంటి

సల్లలితావనీస్తనకుంభశుంభ
పల్లవంబులఁ బోలుపాదము ల్గంటి
సరసిజహలశంఖచక్రాంకుశాంక
చరణముల్ జగదేకశరణముల్ కంటిఁ
దరణిబింబముచాయఁ దరళించుకనక
సురుచిరాంశుకము నంశుకముఁ గన్గొంటి
శ్రీ మించుకటితటశ్రీసతీవరణ
దామముల్ మేఖలాదామము ల్గంటి
వాత్సల్యజలధికై వడి నొప్పుచున్న
వత్సంబుఁ గంటి శ్రీవత్సంబుఁ గంటిఁ
జుట్టుఁ గైదువు వలచుట్టుశంఖంబు
పట్టిచూపట్టినబాహువు ల్గంటి
శాతాంశుమండలశతకోటికోటి
రీతిఁ జూపట్టుకిరీటంబుఁ గంటి
మలఁగులై తెల్లఁదామరలఁ దామరలఁ
గలహించు నిడువాలుఁగన్నులఁ గంటి
మకరకుండలబాలమార్తాండరుచుల
వికసించు వదనారవిందంబుఁ గంటి
నని నుతింపఁగఁ జూచి యయ్యురువురును
వినుతింపఁ దలఁచి రవ్విష్ణు నీక్షించి

యాపూర్ణమతులకు నావేళ విశ్వ
రూపి యప్పుడ విశ్వరూపంబుఁ జూప
నాసర్వమయురూప మవలోకనంబు
చేసి మ్రొక్కుచు మునిశేఖరు ల్మఱియు
నానంద సుతురూప మపుడు సేవించి
యానందపరవశు లగుచు నుప్పొంగి
యంతాదు లనుపేర నలరుప్రబంధ
చింతామణులు ముక్తిఁ జేర్చునిచ్చెనలు
వేదరూపములు గావించిరి మూఁడు
వేదాంతవేద్యుఁ డావిశ్వమయుండు
నంటున నయ్యోగినాథుల మతులఁ
దొంటిచందమున నస్తోకుఁ డై యుండ
యోగినాథులు దివ్యయోగసామ్రాజ్య
భోగు లై భువిఁ జరింపుచునుండి రనుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలిసీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సర్వోముఖ్యభక్తసంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమ తాళ్ళపాకన్నయార్య

తనయ తిమ్మార్యనందనరత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రిశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృత మైన పరమయోగివిలాసకృతిని
యతులితంబుగఁ బ్రథమాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము

ద్వితీయాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి!
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!

పుడమిఁ గాంచికిఁ దూరుపునఁ బయోరాశి
పడమట సర్వసంపదఁ జెన్నమీఱు
సకలభూస్థలము నాస్థలమును బ్రహ్మ
యొకమాఁటుత్రాసున నునిచి తూఁచుటయు
ధరణీతలం బెల్ల దానితోఁ గూడ
సరితూఁగకునికి యాసరసిజాసనుఁడు
జగతిపై నిది మహీసారాభిధాన
మగుఁగాక యని యన్న నది యాది గాఁగ
మహి మహీసార నామమునఁ జెన్నొందు
బహుపుణ్యకైవల్యఫలద మై యొప్పు

వందును సకలలోకారాధ్యుఁ డైన
యిందిరాపతి వసియించి చెన్నొందు
వనధివేష్టితధరావలయపావనము
వనము మౌనీంద్రజీవనము తత్పురము
సరసను శోభిల్లు చైత్రరథంబు
గరిమలు చపచపంగాఁ జేయురమణ
నావనంబున వీక్షితాత్ముఁ డై లోక
పావనుం డైనట్టి భార్గవమౌని
పుడమిపైఁ బోఁక యాపోఁకపై సూది
యిడి దానిపైఁ బాద మిసుమంత యూఁది
యాననం బెత్తి కరాబ్జము ల్మోడ్చి
భానుమండలముఁ దప్పక విలోకించి
పదిలుఁ డై దేవతాభావపూర్వముగ
మదిలోన మంత్ర మేమఱక యెన్నుచును
మడుపులలోన హేమంతకాలమున
పడఁ జల్లుతఱిఁ బంచవహ్నిమధ్యమున
నారూఢచిత్తుఁ డై యహరహం బిట్లు
ఘోరతపంబుఁ గైకొని చేయుచుండ
వడి మీఱి తత్తపోవహ్నులకీల
లడరి వాసవలోక మంటు నంటుటయు.

విసమాన మంది యవ్వేళ దేవేంద్రుఁ
డసమానభీతిచే నందంద వడఁకి
పూని యీక్రూరతపోవృత్తి నెట్టి
మానవుండ వని నమానపైశ్వరతఁ
గోరి డెందమునఁ గైకొనియెనో కాని
యేరీతి నుండునో యిది యంచుఁ దలఁచి
సంచితమన్యుఁడై శతమన్యుఁ డపుడు
పంచాస్త్రమోహనబాణంబుకరణిఁ
గనుపట్టు నచ్చరఁ గాంచనవర్ణి
యనుపేరిచెలువ నొయ్యనఁ జేరఁ బిలిచి
ధరలోన భార్గవతాపసుం డిప్పు
డురుఘోరతపము సేయుచునున్నవాఁడు
చపలాక్షి! నీవిలాసముచొక్కుఁ జల్లి
తపసి గూర్చినతపోధనముఁ గైకొనుము
మదవతి! నినుఁ గన్నమానవుఁ డింద్ర
పద మేలఁ దలఁచు నెప్పగిదినంతేని
రమణి! నీయరుణాధరముఁ గ్రోలువాని
కమృతంబు పై నేల యాసలుపుట్టుఁ
గాంత! నీకుచములుఁ గనువాని కమర
దంతికుంభములపైఁ దలఁ పేల కలుగు

నతివ! నీబాహుల కగపడువాఁడు
మతిఁ గల్పలతికల మఱి యేల యెన్నఁ
బడఁతి! నీపలుకెంపుపసఁ గన్నవాఁడు
తడవునే యాత్మఁ జింతామణిఁ దలఁపఁ
చెలువ! నీతోడిపొందికఁ గల్గువాఁడు
మఱియేల దేవసామ్రాజ్యంబు వెదకు
నని తన సేయుకార్యప్రకారమున
కనుగుణంబుగఁ బల్కి నమరేశ్వరునకుఁ
బ్రణమిల్లి తదనుజ్ఞఁ బడసి యాలేమ
గణుతింపఁ దగుహేమకళికలో యనఁగఁ
గనుపట్టు దేవతాకామినీమణులు
తనుఁ గొల్వ మేదినీస్థలి కేగుదెంచి
స్వర్గోపవనవికాసముఁ గ్రిందుపఱచు
భార్గవమునివనప్రాంతంబుఁ జేరి
పుట్టతొట్టెలలోని భుజగబాలకులఁ
బట్టి యొయ్యన జోలఁ బాడునెమళ్ళ
నెలమిఁ జెంతల నాడు నేణపోతములఁ
బిలిచి మచ్చిక యగ్గుఁ బెట్టుబెబ్బులులుఁ
బలుమఱుఁ గరములం బట్టి లాలించి
కలభసంతతి ముద్దుగావించుహరులు

వలమి ప్రక్కలలోన నందంద పొదివి
మెలుకపిల్లలకుఁ జన్నిచ్చుపిల్లలును
గలిగి యన్యోన్యరాగములతో స్వైర
ములు మాని సురవనమును గేలి గొనుచు

సారసభవు బోలె శంభునిం బోలె
శారదోద్యచ్ఛ్రీవాసంయుతం బగుచు
సురనాయకుని బోలె సుగ్రీవు బోలెఁ
గరిరాజ వనచర కమనీయ మగుచు
నాగలోకముఁ బోలె నలినాస్త్రుఁ బోలె
భోగీంద్రరతికుచభూషితం బగుచు
వనరాశిఁ బోలె దిగ్వలయంబుఁ బోలె
ననుపమాండజవిబుధాకీర్ణ మగుచుఁ
బనసభూజాతముల్ పారిజాతములు
ఘనసారపూగముల్ కనకపూగములు
చిరిబిల్వవారముల్ సింధువారములు
సరస రసాలముల్ చక్రసాలములు
పొదలుజాతులు బహుపుష్పజాతులును
బొదిగొన్న మల్లెలు బొండుమల్లెలును
జందనంబులు గలచందనంబులును
గుందహింతాలముల్ కురువతాలములుఁ

గోలకుంజములు నంకోలకుంజములుఁ
బాలమ్రాఁకులును రెప్పాలమ్రాఁకులును
గనుపట్టురావులు గంగరావులును
గొన బైన తేకులు గుముడు తేకులును
గలుగొట్టురేఁగులు గంగరేఁగులును
దలుకొత్తు నిమ్మలు దాడినిమ్మలును
గుదిగొన్నజువ్వలు కొండజువ్వలును
ముదిరినమోదుగుల్ ములుమోదుగులును
మొదలైనతరులతాముఖములఁ గలిగి
పదివేలతెఱఁగులఁ బ్రబలి యొంతయును
స్వర్గంబువనములఁ జౌక పుట్టించు
భార్గవువనములోపలి కేగుదెంచి
యచ్చరపూఁబోఁడి యచ్చట నిలిచి
వచ్చిన తనతోడివనితలు మెచ్చఁ
గట్టాణిముత్యాలఁ గనుపట్టుచున్న
బొట్టు మిక్కిలి నొఅప్పుగ సవరించి
వటనగాఁ జిన్నారినామంబుఁ దీర్చి
బటువుగాఁ బచ్చలపతకంబుఁ జేర్చి
కొనబుగాఁ గప్పురుకొప్పుఁ గీలించి
మినుకుగా మేదీఁగె మృగమదం బలఁది

యొఱపుగాఁ గుచ్చెల నొరయంగఁ గట్టి
మెఱపుగా మొలనూలు మీఁద నమర్చి
కళుకుగాఁ బాఁజులకమ్మలు దాల్చి
తెలివిగా మొగపులతీవె లంకించి
*విన్నాణముగరాలపెండెంబు వెట్టి
వన్నియగా సేల వలెవాటు వైచి
డాలుగాఁ బసిఁడియొడ్డాణంబుఁ బూని
మేలుగా వజ్రాలమించులుఁ బూని
కాంతిగాఁ గెంపులకడియము ల్దొడిగి
వింతగాఁ గపురంబు విడియంబు చేసి
యొసపరి బాగుగా నుద్దాలు మెట్టి
యసమసాయకుని మోహనకాండ మనఁగ
ధళధళఁ దులగించు తాటంకరుచులు
తళుకొత్తు చెక్కుటద్దముల మై నిగుడ
నెఱబేడిసలజాడ నిగుడ నేత్రముల
మెఱుగారుచూపుల మిన్నెల్ల మెఱవ
నఱవిరిగతుల నొయ్యాన మూఁపుమీఁద
నఱజాఱు వేనలి యల్లాడుచుండ
ఝల్లుఝ ల్లని మునిస్వాంతంబు గలఁగ
ఘల్లుఘ ల్లని పాదకటకముల్ మొఱయ

*బిన్నాణమగరాల

గీటాడుగుబ్బల గికురించుకాంతు
లూటాడుపయ్యెదయోర డాలింప
నెరు లేరుపడి నిగనిగ చిదిరించు
ముఱువైనకుచ్చెల మొరమొర మెఱయఁ
గడు మించు మరువేఁట గంటలపోల్కి
నుడిదారముల గంట లుయ్యాల లూఁగ
ధగధగ మించురత్నముల పెం పెసఁగు
మొగపులకటిసూత్రములు వెడజాఱ
మెఱుఁగుఁ బల్వరుసక్రొమ్మించుతోఁ మోవి
చిఱునవ్వువెన్నెల చిందులాడంగ
వేఁగారుగుబ్బల క్రేఁకంబుతోడ
లేఁగానుదీవియ లివలివ లాడ
ముంగేలికంకణంబులపంజరంబు
చెంగటి ముద్దురాలుక లాలించి
తమ్మఁ బెట్టెద రామ తమ్మ నాముద్దు
గుమ్మ మాటాడ రా కొటు కొట్టు మనుచుఁ
జిలుక నొయ్యన ముద్దుచిలుక నందంద
పిలిచిన తనదైన బింబోష్ఠమునకు
నొడిసిన రాచిల్క యొఱపు దప్పించు
బెడఁగున నొకవింతబెడఁగు చూపుచును

భావజమదదంతిపగిది నాలేమ
యౌవనాంతరమున కరుదెంచి యచటి
ఘనతపోరాశి భార్గవమహామునివర్యుఁ
గనియుఁ గాననిదానిగతిఁ జేరవచ్చి
యలయుచు సొలయుచు నతనిముంగిటను
బొలయుచు మేనివల్పులు గుబాళించి
పన్నీటి యువము కప్రముమీఁది చలువ
వెన్నెలలో శైతు వెడనవ్వుకొనుచు
మట్టమై తలిరుజొంపములలో నొక్క
పొట్టమై లో నెండపొడవడకుండఁ
దలిరించి కడు నివతాళించుచున్న
యెలమావిక్రిందటి కేతెంచి నిలిచి
చరణంబు మై నొక్కచరణంబు నిలిపి
గురుకుచంబులతళుకులు పిసాళింపఁ
దలిరుకెంగేలఁ గెందలిరాకుఁగొమ్మ
నలవోకఁ బట్టి యొయ్యారంబు నిగుడ
మెఱుఁగువేనలి మూఁపుమీఁద నల్లాడ
నొఱపులు గులుకంగ నొకచిందువాడి
చెలికత్తెమూఁపుపైఁ జేయిఁ జేర్చుచును
జిలుకకు బుద్ధులు చెప్పి నవ్వుచును

దళుదళుక్కున గండతల మొలయించు
నొలయించి కెంగేల నొయ్యన మాటు
మీఱుపాలిండ్లపై మెఱుఁగుగాఁ జెరఁగు
జాఱించు జాఱించి చక్కఁగా నొత్తుఁ
జిఱునవ్వువెన్నెలజిగి నెఱయించు
నెఱయించి మోవివెన్నెల సాళగించు
నల్లన నయనతోయజము లల్లార్చు
నల్లార్చి రెప్పల నడ్డంబు సేయు
నటన మూపునఁ గొప్పు నటియింపఁ జేయు
నటియింపఁ జేసి క్రిన్ననఁ జక్కఁదిద్దుఁ
గరమూలయుగళిబంగరుసుంకురాల
విరిబంతి కెంగేల వికసింపమఱియుఁ
జెలికత్తియలపిండుఁ జేరఁజీరుచును
గిలగొట్టి యంతలోఁ గేరి నవ్వుచును
నలయుచు సొలయుచు నందంద నొసలఁ
జిలుకు లేఁజెమటఁ గెంజేత నూర్పుచును
గఱివంకబొమలు నిక్కంగ సంపంగి
నెఱతావి నెరయంగ నిట్టూర్పు లిడుచుఁ
దగఁ బచ్చపదకంబుతళుకుల మెఱుఁగు
బిగిచన్నుఁగవ చుట్టుఁ బేరెంబువాఱ

రం బైన కంకణరాగంబుతోడ
నుంగరంబులకాంతు లుప్పరం బెగయఁ
బసిఁడిపన్నిడియఁ గ్రిందుపఱచునెమ్మేని
పసనిచాయలు వలిపముఁ జౌకళింప
గబ్బిగుబ్బలమీఁది కస్తూరిపూఁత
గొబ్బున మెఱసి దిగ్గున సోఁకుముట్ట
ధరలోని విరహిసంతతి నెలయూప
మరుఁడు పంటినయట్టి మాయామృగంబు
కరణిఁ జూపట్టి భార్గవహానిచిత్త
సరణిఁ బ్రవేశించుసరవిఁ జింతించి
పలుమఱు దనహావభావవిలాస
ములు చూపుచుండ నమ్మునివరేణ్యునకు
నంతరంగము చింతులాడంగఁ దొడఁగె
నంతట రవిమీఁద హత్తినచూపు
రాజాస్య తాటంకరవలమై నిగిడె
నోజ దప్పక విధియుక్తమంత్రంబు
నుడివెడి జిహ్వ కన్నుల కల్కినామ
మడుగ నుద్యోగించె ననురాగ మెసఁగ
హృదయాంబుజంబుపై నెనసినబుద్ధి
మదిరాక్షి పాదపద్మములమైఁ దగిలె

జపమాలికాసంఖ్య సవరించువ్రేళ్లు
చపలాక్షి రమ్మని సన్నఁ గావించె
నప్పు డామునినాథుఁ డంతరంగమునఁ
గప్పిన కామాంధకారంబుతోడ
నయము పోవిడిచి మానముఁ గట్టిపెట్టి
నియమం బుడిగి మనోనిగ్రహం బేది
జపమాల సడలించి జప ముజ్జగించి
తప మోసరించి లో ధైర్యంబు డించి
యచ్చటఁ జెలువొందు నచ్చరలేమఁ
గ్రచ్చరఁ జూచి దగ్గఱ కేగుదెంచి
కమలాయతాక్షి జగన్మోహనాంగి
భ్రమరకుంతల దేవభద్రేభయాన
నీ వెవ్వ రబ్జాస్య నీకుఁ బే రేమి
దేవకన్యకవో భూదేవకన్యకవో
రాజకన్యవో భోగిరాజకన్యకవో
నీజాడ యెఱింగింపు నేఁడు మా కనిన
నీతఁడేఁ జక్కఁ బో యితఁ డంచుఁ జుప్ప
నాతి కైవడి నలనాతి యిట్లనియె
ననఘాత్మ వినుమయ్య యమరకన్యకను
గనకాంగి యనుపేరు గలిగినదాన

ధరఁ బావనాశ్రమస్థలములయందుఁ
జరియింపుచుందురు సఖులతోఁ గూడి
మీవంటిఘనుల కర్మిలితోడ సేవఁ
గావింపఁ గోరి యీగతి సంచరింతు
నోమానికులవర్య యొంటి మీ కిట్లు
భామలతోఁ గూడి భాషింపఁదగదు
చవురుబోఁడులు తపస్విలవృత్తులకు
వివరింపఁగా వేరువిత్తులు గారె ?
మదిలోన నొక్కటి మాటాడు టొకటి
మదిరాక్షులకు నియమంబు సంశయము
వారలు నహి నైజవర్తనల్ సున్న
భావసంసిద్ధి యెప్పాటను లేదు
వేచందమునఁ గృపావివశుఁడై యీనఁ
గాచినపిదపఁ గుక్కల కిచ్చినట్లు
ఘనతపోధన మెల్లఁ గడపట నొక్క
వనితకై యేటికి వఱదవుచ్చెదవు
పరమతపోరాజ్యపట్టబద్ధుండ
వరయ నీ కిది మేల యని కేలు మొగిచి
పోయివచ్చెద నని పోవ నుంకింప
నామెడ భార్గవుం డనియె నచ్చరకుఁ

గలకాల మెల్లను గానలో నాకు
నలములుఁ దిని తిని యలయ నేమిటికిఁ
బరమసౌఖ్యం బైనభామలపొందు
మరుగనివాని జన్మంబు జన్మంబె
పరికింపఁగా మున్ను పార్వతీసతికి
హరుఁ డిచ్చె సగముదేహం బన వినవె
యదియునుగాక త్రోయజభవుం డేల
వదనపంకేజంబు వాణికి నిచ్చె
వార లట్లుండ నీవనజాక్షుఁ డేల
శ్రీరమాదేవిఁ దాల్చెను వక్షమందు
నిన్నియు నన నేల యిహసౌఖ్యవితతు
లన్నియు నిచ్చువా రన్నుల కారె
విపరీతముగ * నన్ను విడనాడ నేల
తపము పండినమీఁదఁ దాల్తురే జడలు
చపలాక్షి నీతోడిసంగంబు గలుగఁ
దప మేల జప మేల తక్కిన వేల
నన విని తనకు లోనగుటఁ జింతించి
కనకాంగి మానివాక్యము సమ్మతింప
మునినాథుఁ డప్పు డామోదకుంజముల
వనజాస్త్రబాణవిహ్వలచిత్తుఁ డగుచుఁ

* నిన్ను విడనాడ

దొలుత నా గాధిసుతుండు మేనకను
గలసినకరణి నాకనకాంగిఁ గూడి
సరససల్లాపహాసవిలోకనముల
మరుకేళిఁ దేల్చి పిమ్మట విచారించి
యిచ్చలో నిది తగు నిది తగ దనక
యిచ్చట నే నుండి యేమి చేసితిని
యెచ్చటి సురలోక మెచ్చటితపము
నెచ్చటియచ్చర యిట కేల వచ్చె
వచ్చెఁబో యే నేల వనజాక్షిచూపు
మచ్చువేసిన నిట్లు మరు లేల కొంటిఁ
గడుచిత్ర మిది గాదె కడలిలో నుప్పు
నడవిలో నుసిరికాయయుఁ గూడినట్టు
లే వీటి కనకాంగి యేవీటి హాని
యీవిధి వాటిల్లె నేమికారణమొ
యది చూడవచ్చిన నట్టిద కాదె
ముదితలయెడ నున్నమునివర్యుఁ డైన
జడియక యెట్లుండుఁ జర్చింప వహ్ని
కడ నున్నయీవెన్న కరుఁగ కే లుండు
నచ్చెరుపడి వేయు నన నేల నొకరి
యిచ్చ గా దెన్నిన నిది దైవకృతము.

అని యాత్మవిద్యావిహారి యై యాత్మ
వనజోదరునిపాదవనజముల్ దలఁచి
పరమవిరక్తుఁ డై వభముక్తుఁ డగుచు
నరిగె నంతటఁ దీర్ఘయాత్రానురక్తి
నాయెడ మునిఁ గూడినంతనే దేవ
లోయజవదన సద్యోగర్భ యగుచుఁ
గమలాక్షుదివ్యసంకల్పంబువలన
దమితదైతేయసుదర్శనాంశజుని
నఘదూరు యోగీంద్రు నతులలగ్నమున
మఘతారకను పౌష్యమాసంబునందుఁ
గని తనవచ్చినకార్య మంతయును
ననుకూల మయ్యెఁ బో మ్మంచు గర్వించి
వనజాసనేంద్రాదివంద్యుఁ డౌ వాని
మనుజమాత్రుని గాఁగ మది విచారించి
గుమిగొన్న యొకవేత్రకుంజంబులోనఁ
గొమరుని నునిచి గ్రక్కున నేగె దివికి
హానినందనుఁడు నిర్మానుషం బైన
కానలో బెగ్గిలి కావు కా వనుచు
విలసిల్లఁగా సామవేదనాదముల
నెలుఁ గెత్తియేడ్వ నయ్యెడఁ గరుణించి

యామహీంసారనాయకుఁ డైనశౌరి
యామహానిసుతుఁ డున్నయట కేఁగుదెంచి
వసధిమేఖల గారవమున లాలించి
తనకటాక్షామృతధారలచేతఁ
దనివి నొందించి యంతట సేదదేర్చి
తనరించి యంత నంతర్ధాన మైన
జలజాక్షువిరహంబు సైరింపలేక
యెలుఁగెత్తి యాబాలుఁ డేడ్చ నత్తఱిని
మలయుంగ నెడ దుప్పిమై నోర గాఁగ
మొలత్రాటఁ జెక్కిన మోటకత్తియును
గొనసిగతోఁ గూడి కురు లొకయింత
గనుపట్టఁ జెదివిన గన్నెరాకమ్ముఁ గ
గొనల వెల్వగుపుట్టగోఁచియు నెరులు
బెనఁగొన్న నునుదబ్బపీఁచు డాకేల
వెడవెడ జివ్వాడు వెమరుసలాక
యెడనుచే బొట్రవేలి యుచుపయుంగరము
నడరంగ *యెడమొట్టి యగుగొడ్డుటావుఁ
బిడిముక్కుత్రోఁడునఁ బెనచి †రాఁబట్టి
తనతోడిజోడు మీదరులు సోదరులు
వెనువెంటఁ జన నొకవేణులావకుఁడు

*యెడమోటి †చేఁబట్టి

హరిదాసుఁ డనుపేరియతఁడు భూసార
పురవాసుఁ డవ్వనభూమి కేతెంచి
కఱ కెక్కి చిట్టెలు గట్టి లో మునిఁగి
కుఱచ లై వంకరకొంకరల్ వోక
సల్ల లై చక్క నై సవర నై పెరిఁగి
వెల్లవోవని పండువెదురులు చూచి
నఱికి కుప్పలు వైచి నయముగాఁ జివ్వి
ముఱియించి కుదియించి మోపులు గట్టి
యూరికి మరల నుద్యోగించుతఱిని
వారికి నాచెంత వనవీథి నున్న
బాలురావము వినఁబడిన వా రప్పు
డాలించి మార్జాల మని సంశయించి
పాక్కపా క్కని తమభాషఁ జెప్పుచును
గ్రక్కున నటకు డగ్గఱ నేగుదెంచి
యలమానిసుతుఁ డున్న యట్టికుంజంబు
వలచుట్టియుండిరి వలచుట్టినట్లు
హరిదాసుఁ డనుపేరియతఁ డేగుదెంచి
దరుల మేదరుల సోదరుల నీక్షించి
బాలురావం బేమొ పరికింపుఁ డనుచు
నాలోని కేతెంచి యమితతేజమున

భానుకోటిస్ఫూర్తిఁ బ్రహాసింపుచున్న
మౌనినందనుఁ గాంచి మది సంతసించి
పిల్లి గా దోరి జాబిల్లి గాఁబోలుఁ
జల్లనివెన్నెల చల్లుచున్నాఁడు
అనుచు నబ్బాలు రెప్పార్ప కెంతయును
గనుఁగొని వేడుకకడలి నోలాడి
యానందబాష్పంబు లాననాబ్జాబు
మై నిండి దిగువాఱ మై గరుపారఁ
బెన్నిధిఁ గన్నట్టి పేదచందమున
నున్నతోన్నతుఁ డైన యోగినందనుని
దనయులు లేమి నాదరమున నెత్తి
కొని కూర్మితోడ నక్కునఁ జేర్చి వేడ్కఁ
గొనకొని యావేత్రకుంజంబు వెడలి
తనవార లెల్ల నెంతయుఁ జోద్యపడఁగ
మునిపుత్త్రుఁ గొని పురంబున కేగుదెంచి
తనయాలిచేతి కెంతయుఁ బ్రేమ నొసఁగ
నరవిందనాభుఁ గన్నట్టియశోద
కరణి నుప్పొంగి యాకాంతాలలామ
యనువొందఁగా బోరు కాడించి కూర్మి
యినుమడింపంగఁ జన్నిచ్చె నిచ్చుటయు

నామహీసారనాయకుఁ డైనయట్టి
హేమాంబరుఁడు తనయెదుట నిల్చుటయు
హరిపదధ్యానామృతాహారలహరిఁ
బరితృప్తిఁ జెంది యాభార్గవాత్మజుఁడు
చను గ్రోలఁ దయ్యె నాఁడనే పెక్కు
దినము లుండఁగ నెంతే వెఱఁగంది
మగనితోఁ బలికె నమ్మగువ దూఱుచును
నగుబాటు చేసి తిందఱుగోనఁ దనకుఁ
గటకటా! వీని నెక్కడనుండి తెచ్చి
తిటువంటి పసిబిడ్డఁ డెందైనఁ గలఁడె
చను నోటఁ బెట్టఁడు చనుఁ గ్రోలకున్న
మినుకంత యుగ్గైన మ్రింగఁ డేమవఁడు
ఆఁకొన్న చంద మింతైనను లేదు
తేఁకువ చెడఁ డొందుదిక్కుఁ గన్గొనఁడు
ఆరయ వీఁడు దయ్యము గాని భూమి
వారిబిడ్డలవంటివాఁడె? చూడంగఁ
జిక్కండు నలుగండు చెలు వగ్గలించి
యొక్కచందంబున నున్నాఁడు గాని
యనుచు నిద్దఱు నరు దంద నావార్త
జను లాలకించి యాశ్చర్యంబు నొంది

యాబాలగోపాల మట కేగుదెంచి
యాబాలుఁ జూచుచు నరుగుచుండంగ
వానగరిని వృద్ధుఁ డగునగ్నిపుత్రి
హీనుఁ డొక్కరుఁడు పెక్కేండ్లనుండియును
సంతానకాముఁడై సతియును దాను
నంతరంగమున శోకార్తుఁడై యుండి
యావార్త విని వెఱఁగంది డెందమున
భావించి యితఁడు తప్పదు దేవుఁ డనుచు
నత్తపోధనుఁ జూచునభిలాష నటకు
రిత్తచేతులఁ బోవ రీతి గా దనుచు
నొకపోలనెయి, పాలు నొకచేరెఁడన్ని
యకలంకమతి నిచ్చి యది కేలఁ బూని
యనురాగవల్లిక యంతరంగమున
ననలొత్త నటకుఁ గ్రన్నన నేగుదెంచి
హరి మున్ను నందగేహములోన నున్న
వరుస నావేణులావకునింటిలోనఁ
బసనిమాయావటపత్రతల్పమున
వసియించి నిదురించువాఁడును బోలె
బాగొప్పఁ దొట్టెలపైఁ బవ్వళించి
యోగనిద్రాసక్తి నుండు నవ్వానిఁ

గని చేత నున్నదుగ్ధము యోగిమ్రోల
నునిచి సన్నుతి చేసి యోగీంద్రవర్య !
నాకేశసన్నుత ! నా చేయుభక్తిఁ
గైకొని నను నీవు కరుణింపవలయు
సిరిసోదరుఁడు కుచేలునియటుకు
లారగించినరీతి నవధారు దేవ !
భక్తవత్సల ! కృపాపారీణ ! నాదు
భక్తిఁ గైకొమ్మని పదముల వ్రాల
నతనిభక్తికి నాత్మ ననయంబు మెచ్చి
యతివేగమునను బద్మాసనుం డగుచుఁ
గరుణాపయోరాశి కాన నామౌని
వరుఁడు తత్క్షీర మాస్వాదించె నపుడు
జను లెల్లఁ జేయుపూజలు లెక్కఁగొనని
ఘనుఁడు నాసేవ నిక్కము మెచ్చె ననుచు
మనమున నుప్పొంగి మఱిడి యీరీతి
దినదినంబును బాలు దెచ్చుచునుండి
యంతట నొక్కనాఁ డాదృఢవ్రతుఁడు
కాంతయుఁ దాను నక్కడి కేగుదెంచి
ప్రతివారమును దెచ్చుపగిది దుగ్ధంబు
నతనికి నర్పింప నాయోగివరుఁడు

నగ మారగించి నిశ్చలదయాదృష్టి
నగము వారలకుఁ బ్రసాదింప నతఁడు
తనసతియును దాను తత్ప్రసాదంబు
ననురక్తిఁ బ్రాసించె నంతలోపలనె
తరుణభావంబులు దాల్చి యిద్దఱును
బరమానురాగసంభరితులై యోగి
యనుమతంబున నింటి కరిగి రంతటను
మునినాయకునివరమున నవ్వధూటి
గరువొంది భవ్యలగ్నంబునం జక్రి
పరిచరాంశజు లోకపావనమూర్తిఁ
గణికృష్ణుఁ డనుపుత్త్రుఁ గాంచె నయ్యోగి
మణియైన భార్గవమానిశేఖరుఁడు
పరతత్త్వమయ్యు గోపాలుచందమున
హరి నందగేహంబునం దుండుకరణిఁ
గారియెవ్వారికిఁ గానరాకుండ
నీఱు గప్పినయట్టి నిప్పకమాడ్కి
కీర్తికెక్కిన నిజాకృతి డాఁచి ధరణి
వర్తించుచున్న సంవర్తుచందమున
ననుపమయోగీంద్రుఁ డయ్యు నహార్నిశ
తనరూపు డాఁచి మేదరివిధంబునను

సరవి మై నమ్మహీసారంబునందుఁ
గర మొప్ప శౌచాదిక్రియము సేయుచును
గమలేశపాదపంకజయుగధ్యాన
సమధికామృతముచే సంతుష్టుఁ డగుచుఁ
గడునల్ల నగుదివిఁ గనుపట్టుసూర్య
వషప్రున వేణులావకునిగేహమునఁ
దేజరిల్లుచుఁ గొన్నిదినములమీఁద
నోజఁ బెంపెసఁగెడు యోగానురక్తి
భాసిల్లు నాయోగిభర్త గుహాధి
వాసుఁడై నియమితవాసరుం డగుచు
యమనియమప్రముఖాష్టాంగపూర్తు
లమరంగ విహితపద్మాసనుం డగుచు
భాతిగా నస్తికపాలభాతియును
ధౌతినీతియు నౌళితాటనం బనఁగఁ
బొలుపొందు షట్కర్మముల నాచరించి
సలలితోడ్డియాణజాలంధరములు
మొదలైన దశమహాముద్రలం జక్కఁ
గదియించి యిడయుఁ బింగళయు సుషుమ్న
యాపూరణము మొదలై యెన్నఁదగిన
లో పదునాల్గునాళుల వివేకించి

శీతలభ్రమరిభస్త్రికమూర్ఛకేవ
లాతతరవిభేదనాదినామములు
గల యష్టవిధకుంభకముల నేర్పఱచి
కలకేవలపుకుంభకమునఁ గుంభించి
లీలమై నాసనలింగహృన్నాభి
తాలుమూలలలాటతలములయందు
నాధారమణిపూరకాదినామముల
సాధారణంబులై సరవిఁ బేర్కొనఁగఁ
బదిలమై నాల్గాఱు పది పది రెండు
పదియాఱు రెండునై పరఁగుపత్త్రముల
నను వొందుచుండెడు నారుదామరల
ననిలునిచేత నొయ్యన మేలుకొలిపి
నాభిపంకజముక్రిందటను ముమ్మూల
శోభిల్లు బాహ్యాండశోభితంబైన
గంభీరనాళికాకందంబులోనఁ
గుంభించి వాయువుఁ గొని దానిచేత
నాధారకమలమధ్యత్రికోణాంత
రాధీనరేఫాక్షరాంతరవహ్ని
వెలుఁగొందఁ జేసి పర్విన గాలితోడ
మిళితంబు చేసి యెన్మిదివదనములఁ

బలువుగా నాక్రింది పశ్చిమనాళి
తలక్రిందుగాఁ జుట్టి తలకనిభుజగి
వదనగహ్వరము చువ్వన దాఁటఁజేసి
చెదరనికడఁకఁ బశ్చిమనాళిఁ జొనిపి
వెనకఁ జొప్పడునేకవింశతిమణుల
బెనఁగొని సంతతాభేద్యమై తనరి
జలజాసనేశకంజదళాక్షనామ
ములు గల్గి వజ్రంబురువున నున్న
యామీఁది గ్రంధిత్రయంబు భేదించి
యామీఁది యూర్ధ్వముఖాంబుజాతంబు
తలక్రిందు సేసి యందలిసుధారసము
నలరెడుహృదయాంభోయజములో నించి
మండితయోగసామ్రాజ్యసౌభాగ్య
మండనుం డగుచు సష్టానివర్యుండు
పావనవనసప్తపర్వతగుహల
నీవిధి నేడునూఱేఁడునూఱేండ్లు
వేర్వేఱ వసియించి విమతంబు లైన
సర్వసిద్ధాంతముల్ చర్చించి చూచి
కాణాద గురుభట్ట కపిలాక్షపాద
పాణిని మిథ్యాప్రపంచశాస్త్రముల

లక్షించి చూచి యల్పము లని పూర్వ
పక్షము ల్ద్రోసి యభంగవిస్ఫూర్తి
శుద్ధాంతరంగుఁ డై శుభకరవిష్ణు
సిద్ధాంతమార్గాభిజ్ఞుఁ డై పొలిచి
తలఁపుఁదామరలోని తామరకంటి
చెలువంబునకు నెంతె చిక్కఁజొక్కుచును
దఱఁపుగా నందునఁ దగిలి బాహ్యంబు
మఱచి హరిధ్యానమగ్నుఁ డైయుండె
నాపావనునిభక్తి కలరి యావిశ్వ
రూపి యప్పుడు విశ్వరూపంబుఁ జూప
నామూర్తిఁ గనుఁగొని యాత్మ నుప్పొంగి
వేమాఱు నుతులు గావించె విష్ణుండు
నల యోగివరు డెంద మనుతమ్మిలోని
యెలదేఁటి యై యుండె నెంతయుఁ బ్రీతి
ముక్తరాగుం డది మొదలుగా జగతి
భక్తిసారుం డనఁ బ్రఖ్యాతి నొంది
యట వీడుకొని యొక్కయటవీతలమున
ఘటితపద్మాసనకమనీయుఁ డగుచు
నత్తపోధనుఁడు శ్రీహరిపదాయత్త
చిత్తుఁ డై హృతలోకచిత్తుఁ డైయుండె

గుబ్బెతనునువాడిగుబ్బలం దెగడు
గుబ్బకొమ్ములుపోగ కుఱుచవేనులును
గగనగంగోత్తుంగకల్లోలంగోల
మగుగంగడోలుఁ జెన్నగుజల్లిశోఁక
నిడువెడఁ దగువెన్ను నెఱిగుజ్జుమెడయుఁ
గడుదొడ్డపిఱుఁదు చక్కనిముగ్ధనడలుఁ
గదలుమూఁపురము డాకాలినూపురముఁ
గుదురైనగిన్నెబాగులగోరిజలును
బసమించుమువ్వలుం బసిఁడిగంటలును
బసిదిండిగంతయుఁ బాపపట్టెడయుఁ
దెలిమించుముకుఁదాడు తిన్ననిమోము
గలిగి తేజీకూనగతి నొప్పు మీఁటి
యదరుగబ్బున ఘణిల్లన ఱంకె లిడుచు
నడతెంచుకైలాసనగ మన నొప్పు
వెలిగిబ్బ నెక్కి యవ్విధుఖండమౌళి
వలిగుబ్బలితనూజ వలిగుబ్బలిఱేయుఁ
గౌఁగిటఁ దను బిగ్గకరముల నొక్క
వీఁగుచు సంతోషవివశుఁ డై పొంగి
యావేళ నిచ్ఛావిహారి యై మింటఁ
బోవుచు నుండునప్పుడు శైలతనయ

ధర నున్న భార్గవతనుజాతుఁ జూచి
వరుఁ జూచి యత్తపోవనవీథియందు
ఘనతపోనిష్ఠ నొక్కఁడు శంక లేక
వినిమీలితాక్షుఁడై వెలితలం పుడిగి
నరునిచందమున నున్నాఁడు తత్తేజ
మరుణకోటులు కెక్కుడై చెలంగెడిని
యితఁ డెవ్వఁడో మన మిమ్మహామహుని
గతియుఁ దన్మహిమయుఁ గనిపోవవలయు
నని నంది వాగెయు నందంద గుదిచి
వినుతించి పలుమాఱు వేఁడుకొనంగ
నామెడఁ దనప్రియురాలివాక్యములు
ప్రోయఁజాలక నిల్చి తుహినాంశుధరుఁడు
వృషభంబు డిగి మహావృషభునిం జేరి
విషకంఠుఁ డనియె సవినయవాక్యముల
నుడురాజమౌళి! నే నోమానిచంద్రి!
యడుగు మిచ్చెద వరం బనఁ గన్నుఁ దెఱచి
యిగురొత్తువేడుక నెదుట నున్నట్టి
నగసుతాపతిఁ జూచి నగుచు నయ్యోగి
తనచెంత నున్న బొంతను మునుమున్నె
చొనిపియుండినయట్టి సూది చేఁబూని

దారంబు నంది యీదారంబు సూది
ద్వారంబునందు సంధానింప నిపుడు
వర మిమ్ము నీవు దేవర వైతివేని
హర! మాకు నిది మనోహరము నావుఁడును
భవుఁడు రోషావేశభరితుఁ డై యలిగి
యవు రౌర! నాతోడనా కేరడంబు
తెలుఁగవే పురముల నెఱియించువార్త
మఱచితే తారకు మర్దించుకడఁక
వినవె? నాకథలు భూవిదితంబు లిప్పు
డన నేల? త్రొంటివి యవి చెప్ప నేల?
యిదె తపోధనుఁడ వైతేని యీక్షణము
కదలక నాదుముంగల నిల్వు మనుచుఁ
గ్రిచ్చఱఁ జిచ్చఱకన్ను విచ్చుటయుఁ
జిచ్చఱకోలలేర్చినరీతి వెసల
మింట మంటలు జంట మెఱయఁ దారకలు
గెంట నద్రులు వెల్లగిలి కూలి వ్రాలఁ
జిటచిటధ్వనులతో శిఖికోటి వెడలి
పటుతరబ్రహ్మాండభాండంబు నిండ
ఖద్యోతకాంతు లొక్కట లెక్కగొనని
ఖద్యోతబింబాబుకరిణి నమ్మాని

హరనేత్రవహ్నికి నడ్డంబు గాఁగఁ
జరణాంబుజాతంబుఁ జాచెఁ జాఁచుటయు
నందుఁ జూపట్టె నత్యర్కాగ్నికోటి
చండంబు గలుగులోచనకోటియందుఁ
బొడముమంటలు భుగ భుగ నాకసంబుఁ
బుడమియు నిండి నిప్పులు గుప్పళింప
గడ గడ ధరణి గ్రక్కదల మిన్నగల
నుడుపంక్తి లాజలయోజమ్మెఁ బెటల
వెఱపింపఁగాఁ బోయి వెఱచినకరణిఁ
గరకంఠుఁ డానేత్రఘనవహ్ని కులికి
తలఁచిన ధారాళధారాధరములు
బలువిడి గర్జనప్రభలతో నిగుడి
గుడిగొని జడివట్టి కురియఁగఁ దొడఁగెఁ
దొడఁగిన మానినాథుఁడు లెక్కగొనక
దేవకీసుతుఁడు లోఁ దెలి వొందియున్న
గోవర్ధనంబు బాగుగ నున్నఁ జూచి
శర్వుండు మిగుల నాశ్చర్యంబు నంది
శర్వాణి కమ్మునీశ్వరుఁ జూపి పలికెఁ
గంటివే యెనలేక కనలెడుకంటి
మంట నాహుతిగొనుమంటఁ గల్పించె

నే నెంత యితఁ డెంత యెన్నిచూడంగ
శ్రీనాథుభక్తు లజెయ్యు లెవ్వరికి
సురవర్యుఁ డైన భూసురవర్యుఁ డైన
నరనాథుఁ డైనఁ గిన్నరనాథుఁ డైన
నారయ హరిదాసు లధికులు గాన
వారలతోడ గర్వము పని లేదు
అంబుజనేత్ర ! యెట్లంటేనిఁ దొలుత
నంబరీషుఁడు గెల్వఁడా యత్రిసుతుని
హరిదాసు లఖిలలోకైకపావనులు
హరిదాసు లపగతాహంకారమతులు
హరిదాసు లగువార లధికుల కధికు
లరయ వారలకంటె నధికులు లేర
యనుచుఁ గపర్ది సంయమినాథుఁ జూచి
వినుతవాక్యంబుల వేమాఱుఁ బొగడి
యోమానికులనాథ ! యోగీంద్రచంద్ర !
నీమహామహిమ వర్ణింప శక్యంబె
యింతవాఁ డని నిన్ను నెఱుఁగమిఁ జేసి
యింతకార్యంబు నే నిట్టినేరంబు
మఱచి మమ్మిరువుర మదిలోన నెపుడు
మఱవకు మనుచు నుమామనోహరుఁడు

నక్కాంతతోడ మి న్నంది యన్నంది
నెక్కి కైలాసాద్రి కేగ నాతనికి
నత్తులు పాదంబునం దున్నకతన
నతుపాదాహ్వయం బమరె నంతటను
జెదరకుండఁగ భవజీర్ణవస్త్రములు
పొదివి మాయాసూత్రమునఁ గాలసూచి
నొడలిబొంతలు కుట్టుచున్నమాయావి
వడువున నమ్మానివసుధేశ్వరుండు
తఱచు కుట్టులువడఁ దనబొంతపొంత
కుఱువాఁడిసూదిచేఁ గూర్చుచున్నంత
గగనమార్గమునఁ గొంకణుఁ డనుసిద్ధుఁ
డగణితదివ్యమంత్రాదిసిద్ధుండు
చిఱుతకెంజడలపై సింగినాదంబు
నెఱసిన మేనివన్నెలబూదిపూఁత
బెత్తంపుమొలత్రాట బిగిసిచూపట్టు
గుత్తంపుగోఁచి చిక్కులకుట్లబుఱ్ఱ
నిగనిగ మెఱయుమానికపుఁగామాత్తు
లొగి ఫాలమున నొప్పుచున్నరుద్రాక్ష
మొగసిరిమసిబొట్టు మొనసంకుబేర్లఁ
దగిలినపెనుజన్నిదపు *రుండమాల

*గుందమాల

కప్పెరసట్టెంబుఁ గక్షపాలయును
నొప్పుగా బిగిసినయోగపట్టెయును
గలిగి డాకాలిమైఁ గాలు సంధించి
నలువొందు నురము నెన్నడుము నిక్కించి
కేలిమైఁ గేలు వొక్కించి మోకాలి
కేలిక్రిందట నిఱికినబాగు చూపఁ
సోలుపొందులాతంబు పులికళాసంబుఁ
గలిగి సిద్ధుఁడు శరద్ఘనఘనం బనఁగఁ
గనుపట్టె గగనమార్గమున శార్దూల
మనిలవేగంబున నట వచ్చి వచ్చి
ధర నున్న భార్గవాత్మజుదివ్యతేజ
మురుతరబ్రహ్మాండ మొరసి క్రిక్కిఱిసి
యులకును మింటికి నేకంబు గాఁగఁ
దలుపు వైచినరీతి దట్టమై పొదల
నావరతేజంబు నలవుమై దాఁటి
పోవంగలేక బెబ్బులివావురంబు
గ్రక్కున నిలిచి వేగము దక్కి వెనుకఁ
ద్రొక్కుచునున్న సిద్ధుఁడు కోపగించి
వాగియబిగు వింత వదలి దాఁటించి
రాగేలు బిగియించి రవళి ధే యనుచుఁ

దర మిడి కేలి బెత్తపుఁదర బట్టి
చురుకుట్ట వైచిన సురిక్కుచు నదియు
నవుగు ముందఱ కిడ కందంద బెగడి
మడిదోఁక వెట్టుచు మాటిమాటికిని
వెనువెన్కకే వచ్చి వెస ముందు సాగి
చనకున్నఁ జూచి వేసరి కొంకణుండు
గాలి దొందనుఁ గల్చుగతుల శార్దూల
మేలకో చని చని యిటఁ బోక నిలిచెఁ
జిట్టకంబున నొంటుసిద్ధుండు తెరువుఁ
గట్టెనో కాక వాకట్టెనో లేక
యున్నతోన్నతుఁ డైన యోగీంద్రవర్యుఁ
డున్నాఁడొ యీచక్కి యుర్వీభాగమున
నని దెసల్ పరికించి యాచెంత యోగి
జననాథుఁ డగుభక్తిసారు నీక్షించి
పసిదిండి డిగ్గి తాపసవర్యపాద
కిసలయయుగళి సాగిలి వ్రాలి నిల్చి
యోగీంద్ర! మానిజాతోత్పలచంద్ర!
భాగవతోత్తంస! భక్తాబ్జహంస!
విజితారిషడ్వర్గ! విహితసన్మార్గ!
నిజకృపాభరితాంగ! నిగమాంతరంగ!

యపరాధ మపరాధ మని సన్నుతించి
కృపణుఁడై మాసీంద్రుఁ గృపవుట్టఁ బలికె
యింతవానికి నీకు నిట సూదిఁ బూని
గంత బొంతయుఁ గూర్పఁ గారణం బేమి ?
యణిమాదిసిద్ధుల కధిపతి వీవు
ప్రణుతింప మునిసార్వభౌముండ వీవు
నీయట్టివానికి నీచకృత్యంబు
సేయుట దగునె? యోసిద్ధమాసీంద్ర !
యనుచుఁ దాఁ దొడిగినయట్టిమానికపుఁ
గొనఁబుకుచ్చులవింతకుచ్చులిగంత
పటుకక్షపుటిలోని పారదదివ్య
ఘుటికయు నయ్యోగికులచక్రవర్తి
ముందఱ నిడి కేలు మొగిచిన మోవి
చెందలిరాకుమైఁ జిఱునవ్వు నెఱయఁ
గొంకణుదెసఁ దేరకొని మాధవాంఘ్రి
పంకజయుగలగ్నభావుఁ డిట్లనియె
నిది యేమిఫల మిచ్చు నెట్లు గైకొంటి
వివరింపుమా మాకు వీనిచందంబు
లనిన సిద్ధుఁడు భార్గవాత్మజుఁ జూచి
వినతుఁడై వేర్వేఱ వివరింపఁదొడఁగెఁ

దనువున నీకంథ ధరియించనట్టి
మనుజుఁ డందఁడు జరామరణదుఃఖములు
పొసఁగెడురసములఁ బోసి శోధించి
రసపంచకమును బరము లెన్మిదియును
భాసిల్లి ధృతిబీజపక్వరత్నముల
గ్రాసంబు లొసఁగి సాంగంబుఁ గావించి
పదియునెన్మిదియు నై పరఁగుసంస్కృతులఁ
బదిలంబు గాఁగ నీపగిది నొనర్పఁ
బటుతపోమహిమలఁ బడసినయట్టి
ఘుటికోత్తమము దీనిగుణము నీతోడ
నేటికి నిఁక దాఁప నిది సోఁకినంతఁ
గోటిలోహము మంచికుందనం బగును

అన విని యలఁతిన వ్వాననాబ్జమున
నన లెత్త నమ్మౌనినాయకోత్తముఁడు
తనమేన రవికోటిఁ దలఁకించుకాంతిఁ
గనుపట్టు మణికంచుకంబుఁ జూపుచును
ఆజగత్త్రయసేవ్య మగు నిజపాద
రాజీవరేణుపరాగంబుఁ దిగిచి
పలుమాఱుఁ బాషాణబాధలఁ జెంది
కలకాల మెల్లను గావలఁ దిరిగి

తడయక దేశ మంతయుఁ ద్రవ్వికొనుచుఁ
బాడివోసికొని పొట్టఁబొర లాచు వేఁగి
పుడమి నెందులకైనఁ బూటములు వెట్టి
కడపట నీ విట్లు ఘుటియించుఘుటిక
యినుము బంగరు సేయు టేమియాశ్చర్య
మనుచుఁ బాదానీత మగుదానిఁ జూపి
పాటింప నిది లోహపాషాణకోటి
కోటులు గావించు కుందనంబుగను
ఇల నెవ్వఁ డిది ధరియించు నాతనికిఁ
దలఁచినపని యెల్లఁ దనుతానె యగును
ఇందును నందును నెదురు లే దరుణ
నిందును నగుకాంతి నెనసి యాఘునుఁడ
యగణితాయుష్మంతుఁడై యతుకలిమి
నగుచుండ మృత్యువునకు బొమ్మ వెట్టుఁ
జరచర బెట్టు నిర్జరభావ మొందుఁ
దరుణీకదంబకందర్పుఁడైయుండుఁ
జెనఁటి యీభవవార్ధిచే యీఁత సీఁదు
వనజాసనేంద్రాదివంద్యుఁడైయుండు
నతనివశం బగు నఖిలలోకంబు
లతఁడు లోకోత్కృష్టుఁ డగుసిద్ధవర్యుఁ

డరయ నీరెంటను లక్ష్యమె లోకులకును
సిరివరు దాసు లిచ్చినఁగాని లేవు
పనివడి నీతోడఁ బలుమాఱు వేయు
ననవేల ? నే నిచ్చినట్టి యీఘుటిక
ప్రతి చూడు మని యోగిపతి ప్రసాదింప
నతిభక్తిఁ గొంకణుం డవనతుం డగుచు
నరుదంది నిజవాహనారూఢుఁ డగుచు
సరభసగతిఁ జని చని యొక్కచోట
మును భార్గవాత్మజముని యిచ్చినట్టి
తనకేలిఘుటికచందముఁ జూతు ననుచు
దూరంబు చనక శార్దూలంబు డిగ్గి
తోరమై మిన్నులతోడ రాయుచును
జిత్రకూటంబులఁ జె న్నగ్గలించు
చిత్రకూటం బను శిఖరిశేఖరము
చెంతకుఁ జని ముని శ్రీపాదపంక
మంతయుఁ బూని యయ్యద్రిపై నైవ
నలదేవతలు మింట నాశ్చర్యమంది
కలిగెఁబో రెండవకనకాద్రి యనుచు
నది భానుమండలం బగలించు కాంతిఁ
బదియాఱువన్నియపసిఁడి యై యొప్పె

నప్పుడు కొంకణుఁ డంతరంగమున
ముప్పిరిగొను మోదమున వెఱఁ గంది
యనుపమం బైన యాహేమాద్రి యిచట
నునిచిపోతినయేని యుర్విమీఁదటను
గ్రయవిక్రయములు భంగంబు లై పోవు
నయ మేది యంతరాంతరములు దక్కఁ
గ్రతుదానభోగముఖ్యములందు మిగుల
నతిశయం బగుచున్న యట్టి కాంచనమె
యితరలోహములతో నెనయైనఁ గార్య
గతి దప్పు నిది బుద్ధి గాదురా యనుచుఁ
దనయోగశక్తిచే ధరణీతలంబు
ఘనతరవివరంబుగాఁ జేసి యందు
సురగిరితో నీడుజోడు హేమ
గిరిశేఖరంబు నిక్షేపంబు సేసి
నెఱయ రొప్పులపొడసీలని నెక్కి
మఱియు వచ్చినత్రోవ మగుడి యేతెంచి
యపరిమితానుకంపామృతానారు
నపగతసంసారు నాథ క్తిసాకుఁ
గని భక్తిఁ బాదపంకజముల వ్రాలి
వినుతించి హస్తారవిందముల్ మొగిచి

యే మనువాఁడ బ్రహ్మేంద్రాదు లైన
నీమహామహిమ వర్ణింప నోపుదురె ?
శ్రీరామపదపద్మరేణువు సోఁకి
ధారుణిమై శిల తరుణి యై నిల్చె
నన వింటి మున్ను ప్రత్యక్షంబు నేఁడు
కనుఁగొంటి నీపాదకమలరజంబు
సోఁకినఁ బరుసంబు సోఁకినయినుము
పోఁక శైలము హేమవిజితాద్రి యయ్యె
హరికన్న హరిభక్తు లధికు లే యనుట
యరయంగ నిపుడు తథ్యం బయ్యె నయ్య
వినఁ జెప్పఁ జోద్య మై వివరింప నెట్టి
ఘనులందు లేని నీఘనదివ్యమహిమ
మీఱి యెన్నఁగ వశ మే ? మూఁడుమాట
లాడుతప్పులు మిమ్ము నభినుతింపంగ
నియ్యెడ గణుతింప నే నెంతవాఁడ
వేయినోళ్ళును రెండువేలజిహ్వలును
గలుగువానికిని శక్యమె ? పదివేలు
గలవు నా నేరముల్ క్షమియింపు మనుచు
వినతుఁ డై పులి నెక్కి వినువీథిఁ జక్కఁ
జనియె భార్గవమునీశ్వరుఁ డంత నొక్క

గిరిగుహాంతరసీమఁ గృతనిష్ఠుఁ డగుచు
నిరుపమనిజయోగనిరతుఁ డై యుండె
నాసమయమున విహారేచ్ఛఁ గోడ
నాసరోభూతమహాయోగివరులు
చనుచుండి యాభక్తసారుతేజమునఁ
గొనకొన్న యాశైలగుహకు నల్లంత
దవ్వులఁ జనుచుండి తమయోగదృష్టి
మువ్వురు భార్గవమునితేజ మగసి
యున్నతోన్నతుఁ డైనయోగీంద్రుఁ డొక్క-
డున్నాఁడు వాఁడె లేకున్న నిబ్భంగి
శాతశీతాంశుతేజముల గేలించు
నీతేజ మొరులకు నేల సిద్ధించు
నని సంతసం బొంది యందఱలో నిరువు
రనురాగమున భార్గవావాసమునకు
జలజాతబాంధవచంద్రులకరణి
వలచుట్టుకొనుచు నవ్వల దాఁటి చనిరి
భాసురం బైన తత్ప్రభఁ జూచి యంత
నాసరోయోగీంద్రుఁ డచ్చెరువంది
చారుయోగాధ్వసంచారుఁ డౌ భక్తి
సారుఁ డున్నట్టియచ్చటి కేగుదెంచి

యతనిసర్గంబు కేగి యభినుతి సేయ
హితమతి నాతండు నెదు రేఁగుదెంచి
యనయంబు మెచ్చుచు నాత్మబంధువులఁ
గనుఁగొన్నగతి వేడ్క కడలి నోలాడి
యానవేంద్రప్రభ లడరుచందమున
నానందబాష్పంబు లందంద దొరఁగ
నొండొరు నుతులు సేయుచు ధర సాగి
దండంబు లిడుచు నెంతయుఁ బ్రియం బెసఁగ
నాలింగనక్రియ లాచరింపుచును
గేలు కేలున బిగ్గఁ గీలించుకొనుచుఁ
జెలఁగి యిద్దఱు సుఖాసీను లై ప్రేమ
గులుకంగఁ దమతమకుశలంబు లరసి
యత్తపోధను లంత హరిపదాయత్త
చిత్తు లై విగళితచిత్తు లై కూడి
హత్తి పాయనియట్టి యానందలహరి
మత్తు లై నిరతాప్రమత్తు లై యచట
గరిమమై క్షీరోదకన్యాయ మెసఁగ
నిరువురు నుండి రనేకకాలంబు
తదనంతరమున నత్తపసు లచ్చోటు
గదలి పర్వతనదీగహనముల్ గడచి

యలపూర్వజలరాశియపరభాగమునఁ
బొలుచు మయూరాఖ్యపురముచెంగటను
గైరవకంజాతకలిత మైనట్టి
కైరవతీర్థంబుకడఁ గల్పకంబు
పొలు పొందు కేసరభూజంబుక్రింద
నిలిచి యోగసమాధినిరతిఁ బెంపొంది
యిరవు రచ్చోట ననేక కాలంబు
పరతత్త్వభజనానుభవమునఁ దేలి
యుండి రంతట సరోయోగినాయకుఁడు
దండ భార్గవమానిధరణీశుఁ జూచి
యింతకాలము మన మెనసి యొక్కింత
యంతరంగంబున నరమర లేక
జోడుకోడియల మై జోడకతోడ్ దోడు
నీడల మగుచు నన్నిటఁ గూడిమాడి
దాయక పాయక తలఁపు లేకముగఁ
దోయజాక్షునిపాదతోయజాసక్తి
నన్నదమ్ములు వోలె ననగి పెనంగి
యున్నాళ్ళు నుండితి మెర వింత లేక
గణన మించిన యింతకాలంబు నొక్క
క్షణ మయ్యె నాకు నీసంగతి నింక

ధరమీఁద నర్చావతారరూపమున
హరి యున్న నిలయంబు లచటితీర్థములు
సేవించి మఱియు మీ శ్రీదివ్యమూర్తి
సేవింప మఱలివచ్చెద నంచుఁ బలికి
ప్రణమిల్లి ప్రణమిల్లి భక్తిసారుండు
ప్రణుతించి యానందబాష్పముల్ నించి
యక్కున నిఱియంగ నలమి యహ్మాని
నక్కడనుండి పాయనికూర్మితోడ
మరలిచూచుచు మందమందయానమున
నరిగె నంతటిమీఁద నతుపాదుండు
ననుపమయోగవిద్యాసక్తిఁ గొన్ని
దినము లచ్చోట వర్తిల నొక్కనాఁడు
తఱచుగా నామముల్ ధరియించుకతన
మఱి ధరింపఁగఁ దిరుమణి లేకయున్న
నిపు డూర్ధ్వపుండ్రవిహీనత నుండి
జపతపోముఖ్యముల్ సలుపఁ గాదంద్రు
తలపోయు నిది కృష్ణధారుణి యిచటఁ
దెలివొందు ధవళమృత్తిక యిఁక నెట్లు
గలిగెడు ననుచు హృత్కమలంబులోనఁ
దలఁపుచు యోగనిద్రాసక్తుఁ డైన

బంగారుగజ్జెలుఁ బసిఁడియందియలుఁ
జెంగావిచాయ మించినపైఁడివలువ
మొగపులమొలనూలు ముత్యాలకుచ్చు
బిగిసి చూపట్టుముప్పిడికటారంబుఁ
గటి సంఘటించిన కరపల్లవంబుఁ
బటువరంబుల నిచ్చుపాణిపద్మంబు
వలమురి నెఱవాఁడి వలయపుఁగత్తి
బలసి చూపట్టెడుపాణియుగ్మమును
బొడ్డుమానికము కెంపులబిటారించు
నొడ్డాణమును మించు నుదరబంధంబు
భుజకీర్తులును బాహుపురులు తాయతులు
భుజగభూషలతట్టు పుణుఁగుమైపూఁత
యక్కున నెలకొన్న యలమేలుమంగ
యక్కజం బగువైజయంతిసరంబుఁ
దారహారములుఁ బుత్తడిజన్నిదములుఁ
జారుమౌక్తికకంఠసరము బేసరముఁ
గంబుకంధరమును గౌస్తుభమణియు
బింబాధరంబు నొప్పెడికపోలములు
మందస్మితంబును మకరకుండలము
లిందుబింబము హసియించునెమ్మోముఁ

చెలిదమ్మికన్నులుఁ దిలనాసికంబుఁ
చెలిమించునాణిముత్తియపునామంబుఁ
గనకపిప్పలదళకలితపట్టంబు
ననుపమమణిమయం బగుకిరీటంబుఁ
గలుగు శ్రీవేంకటగ్రావాధినాథుఁ
దలమునిస్స్వప్నంబునందు వేంచేసి
పొడకట్టి తనకరంబుల మేను నిమిరి
వడదేర్చి లాలించి వరదుఁడై పలికె
వలవంత వలవ దోవత్స! యీచింత
జలజాకరాంతరస్థలి సుధాకాంతి
నాయాజ్ఞచేఁ దిరునామ మింపొందు
నాయింద్రముఖులకు నది యలభ్యంబు
అరయంగ నది యణువంత ధరించు
నరుఁడొందు సురల కందఁగరానిపదము
నది నీవు గైకొను మనునంతలోనె
ముదమంది భార్గవముని మేలుకాంచి
యంతరంగంబున నాదేవదేవు
నెంతయుఁ దలపోసి యింపు రెట్టింపఁ
గరిరాజపాలన! కమలాక్ష! భక్త
వరద! రమానాథ! వాత్సల్యజలధి!

నను గన్నతండ్రి ! క్రొన్ననవిల్తుతండ్రి !
యని సన్నుతించుచు *నాశ్చర్య మంది
పదిలుఁడై కొలనులోపల డిగ్గి తనదు
మదికి జోడగు జలమధ్యభాగమున
దండిమై పూర్ణిమాతారాధినాథ
మండితం బగుతిరుమణి సంగ్రహించి
మానీంద్రమణి తిరుమణి రమణీయ
మైనది యని యాత్మ నచ్చెరు వంది
తటమున కేతెంచి తత్తరుచ్ఛాయ
ఘటితకంజాసనకమనీయుఁ డగుచు
నది క్రమంబునఁ గేశవాదినామములఁ
బదిరెండు నుడువుచు భక్తిపూర్వముగ
నుచితస్థలంబుల నూర్ధ్వపుండ్రములు
రచియించి తదనంతరమున నయ్యోగి
యలచోటు వాసి సోయగముల మించు
నలకాంచితం బైన యలకాంచిఁ గాంచి
యచటి కేతెంచి తదంతరసీమ
నచట భోగీంద్రపర్యంకంబునందుఁ
జెలఁగి సరస్వతీసింధుబంధనము
సలిపెడు సేతువుసరణిఁ జెన్నొంది

---

*ఆనంద మంది

యవిరళశుభమూర్తి యై లచ్చిఁ గూడి
పవళించి యున్నట్టి పద్మాకళత్రు
సేవించి ప్రణతులు సేసి సన్నుతులు
గావించి యంతరంగమున భావించి
యచ్చట తైలధారాచ్ఛిన్న మగుచు
నచ్చినభక్తి నన్నగరంబునందు
భోగితల్పుని మనమునఁ బాదుకొల్పి
యోగవిద్యాసక్తి నుండె నుడుటయు
జనలోకనుతభక్తిసారునిచరిత
మనిశంబు విని విని యాశ్చర్య మంది
యాదటఁ గణికృష్ణుఁ డఖిలవేదాంత
వేది యై హరిపాదవిహితాత్ముఁ డగుచు
భక్తిసారమునీంద్రు పదపంకజాను
రక్తుఁ డై యితరవిరక్తుఁ డై యిపుడు
తనపాలిగురువును దైవంబు గాఁగఁ
దనయాత్మఁ గోరి యాతని జూడఁ గోరి
జగతిఁ దన్మునిసంచారపూతంబు
లగునట్టి దేవాలయముల శైలముల
నదులఁ దీర్థముల నానాదిగంతముల
వెదకుచు వచ్చి దైవికమున నచట

భోగీంద్రవరతల్పభోగి యోగాను
యోగి నైయున్న యయ్యోగి నీక్షించి
తనతల్లిఁ గన్ననందనునిచందమున
వనయంబు హర్షించి యడుగుల కెరఁగి
పరఁగెడి యానందబాష్పపూరములఁ
జరణాంబుజముల మజ్జనము గావించి
పోఁడిమి నీమూర్తి పొడఁగనం గలిగె
నేఁడు వో నేత్రముల్ నేత్రంబు లయ్యెఁ
బరమపావన నిన్ను భజియించుకతన
ధరఁ గృతార్థుఁడ నైతి ధన్యుండ నైతి
నిదె యేను మ్రొక్కఁ బోయినయట్టిదేవుఁ
డెదురుగా వచ్చిన ట్లెగుదెంచితివి
వేయుపాయమున బ్రహ్మేంద్రాదిసురలు
సేయనిభాగ్యంబుఁ జేసితి నేను
దలఁప భవత్ప్రసాదంబుచే మునుప
యలదృఢవ్రతునకు నాత్మజుఁ డైతిఁ
గణికృష్ణుఁ డనుపేరు గలిగినవాఁడ
గణుతింప నీదుకింకరుఁడఁ జుమ్మనుచుఁ
బ్రణుతింప నెలమితో భక్తిసారుండు
కణికృష్ణు నంతరంగంబునఁ జేర్చి

యిటనిచే లోకంబు లీడేరు ననుచు
మతి విచారించి యమ్మౌనిశేఖరుఁడు
సరస నొప్పెడి హేమసారకీర్ణ
సరసి యందులఁ గృతస్నానుఁ గావించి
ప్రాంకంబుగాఁ దనపూర్వాంకపీఠిఁ
బంకజాతాసనభాసితుం జేసి
పరమగురుం డైనపద్మేశుహృదయ
సరసిజాంతరసీమఁ జక్కఁగా నిలిపి
కరము వేడుక మస్తకముమీఁద తనదు
కర మూఁది దక్షిణకర్ణంబులోన
స్వరవర్ణచరణార్థజాతాదివిధుల
సరణు లేర్పడఁగ నిశ్చలదయాదృష్టి
సరవిమై కృతపురశ్చరణంబు మంత్ర
వరము యోగమును సర్వముఁ దేటపడఁగ
నుపదేశ మొసఁగి సర్వోన్నతు గాఁగఁ
గృపచేసె నక్కణికృష్ణు వర్ధిష్ణుఁ
దను నంటుకొనువారు తనయంతవారి
లనుమాట జగతిఁ దథ్యము చేసె నతఁడు
కృతకృత్యుఁ డగు కణికృష్ణుఁ డామౌని
పతిపదాబ్జములకు భక్తిమై వ్రాలి

భజియింప నర్మిలి భక్తిసారుండు
నిజశిష్యులతోడ నన్నికటంబునందు
నకలంకయోగవిద్యాభ్యాసుఁ డగుచు
నొకగుహాంతరసీమ నుండె నయ్యోగి
విదితచారిత్రము ల్విని విని యొక్క
ముదుసలి తద్గుహాముఖముఁ బ్రత్యహము
నలికి ముగ్గులు వెట్టి యక్షత గంధ
ఫల పుష్ప ధూప దీపముల నర్చించి
వినుతించి మ్రొక్కి యవ్విధమునఁ బూజ
లొనరింపుచుండ నయ్యోగి*పంకేజ
దినమణి యొకకొన్నిదినములు చనఁగఁ
గను విచ్చి చూచి యోగసమాధిఁ దెలిసి
ముంగిలి నున్న యమ్ముదితతోఁ బలికె
నంగనా! నీచేయునట్టి యీభక్తి
కిచ్చమెచ్చితి వర మేమి కామించె
దిచ్చెద నీవచ్చు నీరాదు నాక
వినుపింతు నొకమాట విను మింకఁ దుదిని
వనజభవాండ మవ్వలను లోపలను
నిది యడుగఁగవచ్చు నిది రాదటంచుఁ
గాదుకక వర మేదికొను మిత్తు ననిన

---

* శేఖరుఁడు । అనుకంపమై కొన్ని యబ్దంబుల్ చనఁగ

ననురాగమునఁ బొంది యప్పు డాజరఠ
మునినాథునకుఁ గరములు మోడ్చి పలికె
బలుముల పగ దాయపగటుల పచ్చ
చెలువంబునకు గొంగ జిగిచిచ్చుఁ గొఱవి
*నీటులమిత్తి వన్నెలవేఱువిత్తు
పాటించిచూడ రూపము పాలి మాలి
తలఁపులరోఁత రోఁతలపిండుబట్టు
పొలుపొందు నిజభోగములపీడుకోలు
నగుబాటుగని జవ్వనపుముక్కుగోయ్య
ఁదగునట్టి ముదిమి వాయఁగఁ జేసి నన్ను
లలితరూపవయోవిలాసము ల్గలిగి
విలసిల్లఁగాఁ జేయవే మానిచంద్ర!
యనుఁడుఁ బ్రసన్నాత్ముఁడై భక్తిసారుఁ
డనుపమకరుణాకటాక్షవీక్షణము
నెలఁతపై నిగుడించె నిగుడించుటయును
నలరామపదరేణు నంటినయంత
శిల చట్టురూపేది చెలువ యైనట్టు
చెలువమెల్లను బ్రోది చేసినకరణి
వనజనేత్రునిపాదవనజంబు సోఁకి
తనరుచుఁ గుబ్జ సుందరి యైనకరణి

---

* నేటులతిత్తి, నీటులడొత్తి.

వెలఁది చల్లని నిండువెన్నెలనీటఁ
బులుకడిగినకల్వపూదూపు వోలెఁ
బరమయోగీశ్వ రాపాంగసంగమున
జరతోడఁ బాసి నిర్జరభామ యగుచు
నూరునిర్జితరంభయును నాసికా ప్ర
తారుణ్యజితతిలోత్తమయును జరణ
మంజీరరవజితమంజుఘోషయును
రంజితతనులతారమణతావిజిత
చిత్రరేఖయు నౌచుఁ జెన్నగ్గలించి
చిత్రంబు గాఁగ నచ్చిగుగాకుఁబోఁడి
బెడఁగులై బెళకక బెళకుకన్నులును
గుడిగొని కలుకక కలుకుగుబ్బలును
నలువొంది నవ్వక నవ్వునెమ్మోము
మెలపున మెదలక మెదలువేనలియు
సన్నమై జడియక జడియునెన్నడుము
మిన్నయై మెఱవక మెఱయుమైదీఁగె
తోరమై తొలకక తొలకుపిఱుందు
చారుచేలంబు మించక మించుతొడలు
తెగడి కెందమ్ములఁ దిట్టక తిట్టు
చిగురులచాయ మించినపదంబులును

జిగి తేనె చిందక చిందుపల్కులును
సొగసు లై సొలయక సొలయుభావములుఁ
గలిగి యొప్పారు జగన్మోహనాంగి
చెలఁగి యమ్మానీంద్రుశ్రీపాదములకు
నతు లొనర్చుచు హస్తనళినముల్ మోడ్చి
నుతియింపఁ దొడఁగె నమ్మునిలోకనాథు
నలసురాసురులకు నందంగరాని
చెలువంబు నీకృపచే నాకుఁ గల్గె
మౌనీంద్ర! మీమహామహిమాతిశయము
నేను వర్ణింపంగ నెంతటిదాన
నన విని హర్షించి యాకోమలాంగిఁ
గనుఁగొని పల్కె నుత్కంఠ దీపింపఁ
దరళాక్షి మత్ప్రసాదంబున నింక
నిరుపమసంపదల్ నినుఁ జెందఁగలవు
పరికింపఁగాఁ బట్టబద్ధకామినులు
పరిచారములు సేయుభాగ్య మందెదవు
నీమానసంబున నీలాహివేణి
మామకధ్యానంబు మఱవకు మనుచు
ననిచినఁ దదనుజ్ఞ నయ్యిందువదన
తనయింటి కరుగు నత్తఱి దైవికమున

నాపట్టణం బేలు నవనీవిభుండు
భూపాలనికర మింపుగఁ జేరి కొలువ
నెఱమించు గురిగింజనీలని నెక్కి
మెఱయుచు నావేళ మృగయానురక్తి
నరుగుచుఁ దనవచ్చినట్టిమార్గమున
నరుదెంచుచున్న యయ్యతివ నీక్షించి
మరుబారిఁ జిక్కి వేమఱు సొక్కిచొక్కి
యురు దంది మఱియు తె ప్పార్పక చూచి
తళదళుక్కన ధరాతలమున మెఱసి
నిలిచినమెఱుఁగొ మానికములగనియొ
బంగారుప్రతిమయో భావజు కేలి
చెంగల్వచిలుకొ పూచినకల్పలతయొ
కన్నెకయ్యమునకుఁ గాలు ద్రవ్వుచును
జెన్నొందు మరునిరా *చిలుకవాపురమొ
యని తేజి డిగ్గి తోయజనేత్రఁ జేరఁ
జని గారవించి యచ్చన లాడు వేడ్క
నాంసతిఁ జతురంతయానాధిరోహఁ
జేసి తోకొనుచుఁ దేజీ నెక్కి మగుడి
యకన్యరూపంబునందునం దగిలి
చిక్కి తత్కులగోత్రశీలనామముల

* చిలుకొ పావురమొ

నరయుంగ మఱచి నిజావాసమునకు
నరుదెంచి శుభవేళ నాకోమలాంగి
సిరి మించ దివిజు లచ్చెరు వంది చెలఁగ
వరవైభవముల నుద్వాహ మై యంతఁ
బొలుపుమైఁ గమ్మవల్పులు పొదుముట్ట
నలరుటిండ్లను మణిహర్మ్యవాటికల
భువనజాకరముల భువనేశ్వరముల
నవిరళచంద్రశాలాంతరస్థలుల
నాలేమతోఁ గూడి యంగజకేళిఁ
దేలి తేలించి యెంతే సొంపు మెఱసి
తద్దయు నింతిపైఁ దగిలినప్రేమఁ
బ్రొద్దుగ్రుంకులు పొడుపులు రాత్రి పగలుఁ
దెలియ కీసరణి మత్తిలి రతికేళి
సలుపుచుఁ బెక్కేండ్లు చనినపిమ్మటను
గొమరుప్రాయం బచు కొమ రైనచెఱకు
నమలినపిప్పి నా నరసె వెంట్రుకలు
†పొడిబొడి నెరులతో బొమదోయిబిగువు
సడలినవిండ్లనా జాఱె నొక్కింత
* మున్ను పిన్నెఱుఁగక ముదితతోఁ గూడి
కన్ను గానని రీతిఁ గప్పెను బొరలు

---

†పొడివడి. *మున్నె పెన్నెఱుఁగక.

ఫలియించి రస మింకుపంటచందమున
సాల పైననెమ్మను స్రుక్కి బ్రువారెఁ
దుదిని గామాంధునితోఁ బొందురోసి
వదలినగతి నింత వదలె ద్విజాళి
ముత్తరంబున వచ్చుముదిమిక్రొమ్మోసు
లొత్తినగతి మీస లొక్కింత నరసె
ముదుకఁడై యిట్లు కాముకబుద్ధితోడ
నదవదఁ జెందు యయాతిచందమున
జనపతి యొకనాఁడు సతి విలోకించి
ననియె నేకాంతహర్మ్యంబులో నుండి
కటకటా! భూమి నెక్కడ లేనివింత
యిటుఁ గల్గెఁ గంటివే యేణాయతాక్షి!
ముదిత నాథునికంటె మునుమున్నె ముదియు
ముదితకంటెను బతి ముదియునే మున్ను
అరయ మజ్జనభోజనాదులు వయసు
లిరువురకును సమం బెన్నిచూచినను
దన కేల వచ్చె వార్ధకము నీ వేల
యినుమడించినచేవ నెనసి నానాఁటఁ
జెందినజిగితోడఁ జెట్టునడిగిన
పిందియకరణిఁ గాన్పించెద విపుడు

నెరు లింత నెరయవు నెమ్మోముచాయ
తఱుఁగదు చనుదోయి తరల దింతైన
వారిజనేత్ర! నీవయ సెక్కువచ్చు
కారణం బేమి నిక్కము చెప్పు మనిన
నొఱపుగాఁ బరపుపై నొకకరం బూది
చిఱునవ్వు మోవిపైఁ జిందులాడంగఁ
బయ్యెద యరజాఱఁ బాలిండ్లమీఁద
నొయ్యన హారంబు లుయ్యాల లూఁగ
నునుసిగ్గునిగ్గుకన్నుల నామతింపఁ
గొనగోళ్ళ వెడజాఱుకురులు దిద్దుచును
వినయ మేర్పడఁగ నవ్విభుదిక్కుఁ జూచి
యనియె నచ్చెలువ నెయ్యంబు రెట్టింప
భక్తిసారుం డనఁ బరఁగెడు భక్తి
ముక్తిదాయకుఁ డైన మునివరేణ్యుండు
నగరాంతికమునఁ బన్నగభోగిశాయి
నగరిచెంగట గుహాంతరసీమ నుండు
నతనికిఁ గణికృష్ణుఁ డనుశిష్యుఁ డతఁడు
నతనియంతటివాఁడె యాకృష్ణయోగి
కవిసార్వభౌమవిఖ్యాతిఁ జెన్నొందు
భువనత్రయంబునం బురుడు లేదనఁగ

బాగొప్ప నచ్చోట భక్తిసారుండు
యోగవిద్యాసక్తి నుండునవ్వేళ
మునుకొని తద్గుహాముఖముఁ బూజించి
కొనియుండ నాయోగికులవరేణ్యుండు
కారుణ్య మెసఁగ నాకడఁ జూచి దివ్య
తారుణ్య మీగతి దయచేసె నాకు
నది యోగివరదత్త మైనది కానఁ
జెదర దెన్నటికి నోక్షితిపాల! నీవు
వలసిన నయ్యోగివల్లభుపాద
జలజముల్ చేరి నిర్జరభావ మొందు
మనుఁడు రాజసము నహంకార మెసఁగ
మనుజనాథుఁడు సభామంటపస్థలికి
నరుదెంచి సింహాసనారూఢుఁ డగుచు
బరిచారకులదెసఁ బరికించి పలికె
ఫణిశాయిమందిరప్రాంతంబునందుఁ
గణికృష్ణుఁ డనుపేరి కవి యున్నవాఁడు
మతిలోన మీ రనుమానింప కరిగి
యతని నేఁ బిల్చెద నని తోడితెండు
అని పిల్చఁ బంచిన నాపరిజనులు
చని కణికృష్ణు నచ్చటఁ బొడఁగాంచి

తనయున్నచోటికి ధరణీవల్లభుఁడు
నిను దోడి తెమ్మని నియమించె మమ్ము
ననఘాత్మ విచ్చేయు మనవుడు గురుని
యనుమతిఁ గణికృష్ణుఁ డవనీశుకడకు
నేతేర రాజసం బెసఁగ భూనాథుఁ
డాతని నుచితాసనాసీనుఁ జేసి
కర మర్థిఁ బలికె నోకణికృష్ణ! మాకు
గురుతరుం డగు భవద్గురుని సేవింప
వేడు కయ్యెడి నిదె వేవేగఁ బోయి
తోడి తెమ్మనుచు నందుల కేమి వినుము
కవిత నీవలెఁ జెప్పఁగారా దటంచుఁ
గవు లెల్ల నినుఁ బెక్కుగతుల వర్ణింప
విని విని యిటకు రావించితిఁ గవిత
వినఁగోరి యిప్పుడు విఖ్యాతి గాఁగ
సిరి మించుసొమ్ములు చీనాంబరములు
హారులదంతులతోరహత్తుగా నిత్తు
వరరసరీతి భావవ్యంగ్యముఖ్య
పరిపూర్ణ శుభశబ్దబంధంబు గాఁగ
ననయంబు నీనేరు పంతయు మెఱసి
తనమీఁద నొక్కపద్యముఁ జెప్పు మనిన

నానీచనరపాలుఁ డాడువాక్యములు
వీనుల నిడక యవ్వేళఁ దాపసుఁడు
నెరుసరికరిఁ జూచి నిగుడి కోపించు
తెలుఁగునఁ గనలి గద్దియ డిగ్గనుఱికి
శ్రీమనోహరపదాశ్రితచక్రవర్తి
మామకగురుఁడు సామాన్యుఁడే తలఁప
నీరధు లాపోశనించినయతఁడు
కారించి యరకాలఁ గనుచూపినతఁడు
కడగంట నమృతాంశుఁ గన్నట్టియతఁడు
కడలిఁ ద్రావెడువహ్నిఁ గ్రక్కినయతఁడు
పుట్టి యేగినవారు పుట్టినవారు
పుట్టనుండినవారు భువి క్రింద మీఁద
నక్షపాదునిఁ జెప్పినట్టిచోఁ బూర్వ
పక్షంబు లగుదు రెప్పాటుననైనఁ
దోయజభవశివాదుల లెక్కఁగొనఁడు
నీయున్నచోటికి నేఁ డేల వచ్చు
రూపింపఁ జక్కెరరుచి గొన్నయతఁడు
వేఁపచే దఱుగునే వివరించిచూడఁ
గమలసంభూతశంకరముఖ్యసురల
కమితంబు లైన బ్రహ్మాండకోటులకు

నేలిక యగుశౌరి నెన్నఁడు నాదు
నాలుఁక నిను నెన్నునా? దుర్మదాంధ!
నీవు లక్ష్యమె నాకు? నీ విచ్చునట్టి
యీవి లక్ష్యమె? తుది నిచ్చితివేని
యలవి ననిత్యంబు లసుఖంబు లైన
శిలలు లోహంబు లిచ్చెద వింతెకాని
యిభరాజపాలకుఁ డిచ్చినయట్టు
లుభయవిభూతులు నొసఁగ నోపుదువె?
దానవాంతకుఁ దక్కఁ దక్కినయట్టి
మానవాంతరమున మానవాంతరము
వేయైన భజన గావించుట వినుతి
సేయుట నా కన్న చెలియలివావి
నరనాథ! నీమీఁద నను జెప్పుమంటి
హరి హరి! యెట్లు నోరాడె నీ కనిన
భీషణుఁడగుచు విభీషణుమీఁద
రోషించుదశకంఠురూపు దీపింప
బొమముడి గమర చూపుల నిప్పు లురల
భ్రమితాక్షుఁడై యోష్ఠపల్లవం బదర
మోమెల్ల జేవుఱుముద్దచందమున
సోమించఁ గణికృష్ణుఁ జూచి యిట్లనియెఁ

దద్దయు నిన్ను నాదరమునఁ బిలిచి
పెద్దచేసిన నేల ప్రేలెదు నన్ను
నివ్విటఁ బొగడుకవీంద్రులలోన
నెవ్వరిఁ బోలుదు రీవు నీగురుఁడుఁ
బెరిమెఁ బోనిమ్మని ప్రియము గావింప
నరిమీఱి పల్కె దున్మత్తుచందమున
నీ వనఁగా నెంత నీగురుం డెంత
నీ వేల యతఁ డేల నీవు *నాతఁడును
దండిమై తన యేలుధారుణిలోన
నుండక చనుఁ డింక నుండితి రేని
దండింతు ననుఁడు నత్తాపసోత్తముఁడు
మండుచుఁ బలికె నమ్మనుజాధమునకుఁ
గావించు తపమెల్లఁ గనలినఁ జెదరుఁ
గావున శపియింపఁ గా దని కాక
నీతేనితనమును నిన్ను నీక్షణము
నీఱు సేయఁగ నోపనే యింక నేల
నిన్నుఁ గన్గొనరాదు నీ వేలుధరణి
నున్నఁ బాపము చెందు నోరి పాపాత్మ!
యని వానిఁ జూడక యచ్చోటు వాసి
దినకరబింబంబుదిక్కుఁ గన్గొనుచు

* నీగురుఁడు

సరభసగతి భక్తిసారుఁ డున్నెడకు
నరుదెంచి తత్క్రమం బంతయుఁ దెలిపి
యీపాపమతి యేలు నిలలోన నున్నఁ
బాపంబు చెందు నోపరమమునీంద్ర!
యున్నతి మీపాదయుగళంబు నాత్మ
నెన్నుచు నిటమీఁద నెచ్చోటికైనఁ
బనివిని యెవ నంచుఁ బదముల కెరఁగి
వినుతించుశిష్యుని వీక్షించి పలికెఁ
దనయ! నీ వోల్లనిస్థల మిది యేల
నినుఁ బాసి యుండంగ నేర్తునే యేను
ఏ వత్తు నీవెంట నే వచ్చినంత
నా వెంటనే వచ్చు నాగేంద్రశాయి
యతనివెంబడి వత్తు రఖిలదేవతలు
నితరంబుఁ దలపోయ నేల నీకనుచు
గ్రక్కున నచ్చోటు గదలి యుగ్రంపుఁ
జక్కి నొప్పెడి శేషశాయిసన్నిధికి
నేతెంచి యాయిందిరేశ్వరుఁ గాంచి
నాతండ్రి! జగదేకనాథ! గోవింద!
భక్తవత్సల! కృపాపరతంత్ర! భుక్తి
ముక్తిదాయక! జగన్మోహనాకార!

ఫణిశాయి! నీభక్తభక్తుఁ డైనట్టి
కణికృష్ణుఁ డిచటిభూకాంతుతో నలిగి
యరిగెడు నిటఁ బాసియతనితో నేను
సరిగెద నింక నీయహిశయనంబు
మడఁచి బాహాదండమధ్యంబునందు
నిడికొని నీవు నీయెలనాఁగఁ గూడి
నావెంట వేంచేయు నన్ను మన్నించి
వేవేగ నాకూర్మివింద! గోవింద!
యని యొక్కపాటచే నారమానాథు
వినుతి చేసిన భక్తివివశుఁ డై యతఁడు
పెనుపొందఁ బఱచిన పెనుబాపచాపఁ
దనచంక నిఱికి పద్మాయుతుం డగుచు
మునుకొని చనుచున్న మునికులోత్తంసు
వెనువెంటఁ బాయక వేంచేయునప్పు
డినకులుం డడవికి నేగుచోఁ బౌర
జనులెల్ల నతనిపజ్జను బోవునట్లు
నిజవాసములు డించి నిఖిలదేవతలు
భుజగతల్పుని గొల్చి పోవ నత్తఱిని
కులగిరు ల్గ్రుంగె †దిక్కుంభులు మ్రొగ్గె
జలరాశివర్గంబు చలచల మరఁగె

---

†దిక్కులు వ్రక్క లయ్యె.

నుడుపంక్తి చెదరె సూర్యునివేగ మడరె
వడఁకె శేషుఁడు ధరావలయంబు వేలె
నీరీతి జగ మెల్ల నిట్టట్టు వడియె
నారసిచూచిన నది యట్ల కాదె
హరిభక్తు లలిగిన యది నివారింప
హరహరబ్రహ్మాదు లైన నోపుదురె
నెట్టన సురనాథు నిరసించుతపసి
తిట్టు దాఁకినయట్టిదివియునుం బోలెఁ
గప్పు మీఱినయట్టి కావిరి విరిసెఁ
గప్పి నల్గడల చీఁకట్లు గ్రమ్ముచును
ఆమహీపతి యేలునట్టిపట్టణము
సీమయు నవ్వేళ శివపాదు వైవ
భావించి మంత్రులుఁ బౌరు లవ్విధము
భూవిభుతోడ నద్భుతముగాఁ జెప్పఁ
గాంచి యేలెడుమహీకాంతుఁ డత్తెఱఁగు
గాంచి వారలు వల్కుక్రమ మాలకించి
తనుఁ గట్టుత్రాడును దనుదానె తెచ్చి
కొనునట్లు నాయవగుణ మింత సేసె
నవి తనసేయుమహాపరాధంబు
మనమునఁ దలఁచి వేమఱు భీతి నొంది

యియ్యోగివరుచిత్త మేరీతిఁ గరఁగు
నియ్యపరాధ మిం కేమిటఁ బాయు
నేను గావించిన దిది మహాద్రోహ
మైన నాపహాని కృపాకరుం డగుట
వరశరణాగతవత్సలుం డగుట
శరణన్నఁ గాచు నిశ్చయ మింతకంటె
నరయంగ మఱి యుపాయము లే దటంచు
సరివోరు భయము విస్మయ మాత్మఁ బొదలఁ
దడయక మంత్రులు తనవెంట నడువ
నడుగులు దొట్రిల్ల నలయిక వొడమఁ
బెదవులం దడుపుచుఁ బెం పెల్లఁ దక్కి
యదపేది తన్మార్గ మగయుచు వేగ
నరిగి యేగుచునున్న యయ్యతిచరణ
చరణాబ్జములఁ జక్క సాగిలి వ్రాలి
తొడబడి రెండుచేతులఁ బాదయుగము
విడువక వడి వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచును
జలమతి ద్రోహి నృశంసుడ మిగులఁ
జులుకనివాఁడ నసూయాపరుండ
జడుఁడఁ దామసుఁడ వంచకుఁడఁ గష్టుఁడను
ఖడమి నెవ్వరిసరిఁ బోలనివాఁడ

నమరేంద్రవంద్య! సర్వాపరాధములు
క్షమియింపు కృపఁ జూడు సకలశరణ్య!
తనయుండు నేరక తప్పుఁ జేసినను
జనకుండు కోపింపఁ జనునె యోతండ్రి !
యని పెక్కుభంగుల నభినుతుల్ సేయు
మనమునం గరుణించి మహానివల్లభుఁడు
హరిచక్రమున కోడి యత్రినందనుఁడు
సిరివరు వేఁడ నాశ్రితవత్సలుండు
సొలయక యంబరీషుని వేఁడు మనిన
చెలువున నామహానిశేఖరుం డనియెఁ
బ్రణతులచేఁ గాని ప్రణుతులఁ గాని
కణికృష్ణు వికసింపఁగాఁ జేయు వేని
వేమాఱు న న్నెంత వేఁడిననైన
మామకభక్తుండు మగఁడ కే రాను
రమణతో నియ్యపరాధ మయ్యోగి
క్షమియింప కేను క్షమియింప ననిన
క్షితినాథుఁ డాకణికృష్ణు పాదముల
కతిరయంబున వ్రాలి యార్తరావమునఁ
గన్నీరు దొరఁగ గద్గదకంఠుఁ డగుచుఁ
బన్నినదైన్య మేర్పడ సన్నుతింప

నవిరళం బగుసహస్రాపరాధములు
సవరించి తుది వచ్చి శరణుచొచ్చినను
ఘను లైనవార లాకరటి నేరములు
మనమునఁ బెట్టక మన్నింతు రెపుడుఁ
గావునఁ గరుణనై గణికృష్ణయోగి
భూవరు *చేయుతప్పులు మది నిడక
యతఁడునుం దాను నయ్యాత్మపాదునకు
నతులు గావించి మన్నన సేయు మునివ
సంతసింపుచు భక్తిసార యోగీంద్రుఁ
డెంతయుఁ బ్రీతుఁ డై యెలమి నె ట్టనఁగఁ
జిరతపోనిధి యైనశిష్యుఁడుఁ దాను
నరుదెంచె మగుడి పూర్వాశ్రమస్థలికిఁ
గ్రేపువెజ్జనుగోవుక్రియ భోగిశాయి
యాపద్మయును దాను నతనితోఁ గూడఁ
జనుదెంచె నతనితో సకలదేవతలుఁ
జనుదెంచి నిజనివాసముల నెక్కొనిరి
యోగీంద్రుఁ డంత మున్నుండినయట్టి
నాగేంద్రతల్పునినగరి కేతెంచి
యాదేవదేవు దయామృతాంభోధి
వేదగోచరు భక్తి వినుతిఁ గావించి

* చెయూ లప్పుడు

ఫణిశాయి! కాంచికాపట్టణాధీశ!
కణికృష్ణుఁ డిచటికిఁ గ్రమ్మఱ వచ్చె
నీవును నింక ము న్నిట్టిచందమున
శ్రీవధూమణిఁ గూడి శేషతల్పమునఁ
బవళింపు మని యొక్కపద్య మొనర్ప
భువనైకతల్పుఁ డప్పుడు ముదం బెసఁగ
నాయోగివరుఁ గూడి యనురక్తి వెంటఁ
బోయివచ్చినరీతి భువనంబు లెఱుఁగ
సవ్యహస్తంబు మ సముక్రింద నునిచి
సవ్యేతరముఁ గటిస్థలిమీఁదఁ జాఁచి
కడలికన్నియ పాదకమలంబు లొత్త
నుడురాజుతెలి మించు నురగేంద్రుమీఁదఁ
బుండరీకముమీఁదఁ బొలుపొందునట్టి
గండుతుమ్మెదఱేనిగతి నొప్పు మిగిలి
శయనించి తొల్లింటిసరవి నింపొంది
యయకరుం డైయుండె నదికారణమున
ధారుణిమీఁద నందఱును యథోక్త
కారిశుఁ డని యెన్నఁగడగి రావేల్పు
చరణాబ్జముల వ్రాలుజనపాలుఁ జూచి
కరుణించి మంత్రివర్గంబుతోఁగూడఁ

బురమున గనిచి యప్పుడు భక్తిసారు
నురగేంద్రతల్పుని నురుకృపాంబుధిని
సేవించి మఱియు నచ్చినభక్తిఁ బ్రణుతిఁ
గావించి యంతరంగము భక్తిరసము
వెలికి నుప్పొంగినవిధమున నేత్ర
జలజాతయుగళి బాష్పములు బిట్టడర
గోపాలపాలక ! గోవింద ! కృష్ణ !
నాపాలిదైవమ ! ననుఁ గన్నతండ్రి !
భావింప బ్రహ్మాండపటలసంతతులు
నీ వాకుమన్నపూనిక నాడు; నట్టి
జాడ నొప్పెడురమాస్వామి ! యే నిప్పు
డాడించుకైనది నాడితి వీవు
ఫాలాక్షనుత ! భక్తపరతంత్ర ! నీదు
సౌలభ్య మే మని సన్నుతించెదను?
అని పాదములమీఁద నందంద వ్రాలి
ఘనతరసంతోషకమలధిఁ దేలి
గుఱి మీఱు తొలిపల్కుగొన వేల్పుమ్రానఁ
దఱిఁ బండుపంట నా ద్రావిడభాషఁ
గృతకృత్యజననమస్కృతియు లోకోప
కృతియునుంగా నొక్కకృతి సంఘటించి

యంత శ్రీరాహరి వై శిష్యుతోఁడ
నంతరంగమున శ్రీహరిఁ బాదుకొలిపి
వేడుకతో యోగవిద్యానురక్తి
నేఁడునూఱేఁడు లయ్యెరవున నుండి
యటమీఁద నామూర్తి నామూర్తి యగ్ర
తటమున నిలుచున్నధరచక్రధరుని
యాసరి శయనించునట్టిగోవిందు
నాసీనుఁ డై యున్నయట్టి లక్ష్మీశుఁ
దలఁపులో నిడుకొని తత్పాదభక్తి
సొలపులు మీఱ నచ్చోళమండలము
వెడలి తీర్థంబులు విపినాంతరములుఁ
గడచిశిష్యుఁడుఁ దానుఁ గడుసంతసమున
భూరివారిమరందపూరకహ్లార
నారకాసారప్రసారవిస్తార
సారసబిసగణాస్వాదనలోల
వారణమదగంధవళితాళినాథ
విలసితమైనకావేరిచెంగటను
నలువొందు కుంభఘోణమున కేతెంచి
భాసితగోపురప్రాసాదతతుల
భాసిల్లు మణిమంటపంబులోపలను

నెరయఁ దెమ్మెరదూది నించి చూపట్టు
పరపుపై నొసపరిబాగు లేర్పడఁగఁ
బవళించి శ్రీదేవిపాలిండ్లబటువు
కవమీఁదఁ బాదపంకజములు సాఁచి
శిరముక్రిందట నొకచెయిఁ జేర్చి యొక్క
కరము బిత్తరముగాఁ గటిమీఁదఁ జాఁచి
వీనులఁ గదిసిన వెలిదమ్మికన్ను
గొనల నమృతంబుఁ గురియుచునుండఁ
గడలుపింజెలు వారఁ గట్టినపసిఁడి
పాషలు రెట్టింపుసొంపులు దువాళింపఁ
గఱకువేయంచులకత్తిచా లెడయు
మెఱసి వేడము గొన్నమెఱుపులై యొప్ప
నిసువాలుపుత్తడినెట్టంబుపసలు
బెడఁగులై నలుగడఁ బేరెముల్ వార
ముద్దులమొసలిసొమ్ములచకచకలు
తద్దయుఁ జెక్కుటద్దముల నర్తింప
నెఱమించు లోదవుమానికములజేని
మెఱపులు డొందంబుమీఁదఁ *గ్రేళ్ళుఱుక
జిగిదమ్మిమోముచే శీతాంశుసొంపు
నగునతృప్తామృతనాథనామకుని

*జెల్లురక, గెల్లురక

బరమాత్ము నాశార్ఙపాణి దర్శించి
ధర సాగి మ్రొక్కి యెంతయు సన్నుతించి
పరిపూర్ణ మగు భక్తి పారవశ్యమునఁ
బరికించి వెండియుఁ బ్రణుతింపఁ దొడఁగె
భద్రనాగేంద్రంబు పైఁ బవ్వళించి
నిద్రించె దేటికి నిర్నిమిత్తముగ
నీతటిం బవళించి తేమి కారణము
నాతోడఁ జెప్పవే ననుఁ గన్నతండ్రి!
ఘనతరం బైనచక్రము కేలఁ బూని
చెనఁటిరక్కసులఁ ద్రుంచినబడలికయొ
జలరాశిఁ జొచ్చి రాకసు లగిటణఁచి
చెలఁగి వేదములు దెచ్చినబడలికయొ
క్షీరసింధువు మథించియుఁ గ్రుంగకుండఁ
జేరి మందరము మోచినబడలికయొ
ముఖదంతకోరకమున జగత్త్రియము
నిఖిలభారంబు నానినబడలికయొ
పైకొన్నయుక్కుకంబముఁ గొనగోళ్ళఁ
జేకొని వ్రక్కలించినబడలికయొ
జగము లీరేడును చక్కనియడుగు
చిగురుటాకునఁ గొలిచినబడలికయొ

గండగొడ్డట రాజకంఠనాళములు
చెండి చెండాడి వైచిన బడలికయొ
దండకావనమున దనుజవర్గంబుఁ
జెండి వైచుచుఁ జరించినబడలికయొ
కౌరవాధిపునితోఁ గనలి తత్పురము
సీరాగ్రమునఁ బెకల్చినబడలికయొ
యలవి మీఱంగ గోపాంగనామణుల
చెలువంపురతులఁ దేల్చినబడలికయొ
మేలిమితురగంబుమీఁదట నెక్కి
లీల వయ్యాళిఁ దోలినబడలికయొ
యీయెడ నాతోడ నింతయుఁ దెలియ
మాయన్న యెఱిఁగింపుమా యన్న నపుడు
మునినాథువిన్నపమునకు డెందమున
ననయంబు హర్షించి యాశాఙ్గపాణి
తల యెత్తి చూచి యాతనితోడఁగూడఁ
బలుమఱు సరసత భాషించి మెచ్చి
సవిభూతికముగ నిజస్వరూపంబు
నవిరళగతిఁ జూప నయ్యోగివరుఁడు
నలమయూరపురంబు నుండివచ్చి
యలవి మీఱినకాంచికాంతికస్థలిని

జెన్నొందు శారదాసింధుప్రచేతఁ
బన్నగశాయిశెల్వంబున నేను
మును గనుఁగొన్నయీమూర్తినే యిచటఁ
గనుఁగొంటి నాతపోగరిమ యెట్టిదియొ
యనుచు ననంతవేదాంతార్థవితతి
బనుపడఁగా శాఙ్గపాణి మీఁదటను
స్తవరూప మగుప్రబంధముఁ జేసి మఱియు
భువనమోహనమూర్తిఁ బుండరీకాక్షు
నావేల్పువేల్పు రెప్పార్పక మఱియు
సేవించి యందునం జిక్కి చొక్కుచును
సప్తశతద్వయసంవత్సరములు
ప్రాప్తయోగాభ్యాసభరితుఁడై యుండె
నాద్యుఁడా ఫణిశాయి యది కారణముగ
నుద్యోగశాయి యై యుండు నెప్పుడును
అటమీఁద నామూర్తి నాత్మకంజమున
ఘటియించి కతిపయగ్రామముల్ గడచి
యలఘువైభవముల నమరపట్టణముఁ
బోలుచు శార్దూలాఖ్యపురవరంబునకు
నరుదెంచి శూర్పంబు లమ్మెడువాని
సరవిఁ దత్పురవీథి సంచరింపంగ

నాసమీపము పంచటరంగుపై నొక్క
భూసురేంద్రుఁడు వటుపుంజంబుఁ గూర్చి
స్వరవర్ణములు తదుచ్చారణశక్తి
గర మొప్ప వచియింపఁగా శిష్యసమితి
*యప్పుడు తమయుపాధ్యాయులమోము
తప్పక చూచి యెంతయుభయం బెసఁగఁ
బలుమఱు మునివ్రేళ్ల పనస లెన్నుచును
మెలిగొన్నశిఖ లింత మిటిమిటిపడఁగ
నిడుసాగిలఁగ మెడల్ నిక్కించి బిగువు
సడలి యోష్ఠంబులు చాఁచి దంతములు
వెలువడ నొండొరుల్ వివృతాస్యు లగుచు
వలనొప్ప సారెకు వల్లించుకొనుచు
నుండ నవ్వేళ నయ్యోగివల్లభుఁడు
దండ కేతేర నాధారుణీసురుఁడు
నితరు లెవ్వరుఁ దను నెఱుఁగరాకుండ
నితరవేషము ధరియించి యేతెంచు
పరమపావనుఁ డని భావింపలేక
పరునిగాఁ దలపోసి పామరబుద్ధిఁ
జదువు చెప్పుట మాని చదివెడువాండ్ర
నదలించి నిలిపిన నయ్యోగివరుఁడు

*అప్పుడందఱు నపా

నాసన్న మెఱిఁగి తా నచ్చోటు వాసి
యాసన్నవీధికి నరిగె నవ్వుచును
ఆతరవాతఁ దా నాతరవాయి
*యేతరి యోజరు వ్వీయఁబోనంతఁ
దనకును దనశిష్యతతికిని ముందు
వెనక దోఁపకయున్న వేళొండువిప్రు
నడుగఁబోయిన వాఁడు నారీతి నొండు
నుడువనేరక మూఁగనులివున నున్నఁ
దలపోసి మనము ముందర వేదపఠన
సలుప మేదరిరీతిఁ జనుదెంచె నొక్కఁ
డతని శ్రీహరిదాసుఁ డనక యిందఱును
మతిలోనఁ గడు నవమానంబు సేయ
నెట్టనం దనభక్తు నిరసింప శౌరి
బెట్టుగా వాఙ్ముద్రఁ బెట్టినాఁ డనుచు
ననుతాప మొదవంగ నతఁ డెట్టిఘనుఁడో
యనుచు నందఱుఁ గూడి యాజాడఁ బట్టి
యరిగి వేఱొకచోట నతిభానుకోటి
కిరణుఁ డై యున్నయోగిని విలోకించి
ప్రణుతించికొనుచుఁ దత్పాదపద్మములు
ప్రణుతులయ్యాలోకపావనమూర్తి !

---

*యొజ్జ యుర్వీం బోయినంత, యోఝురు వీయబోసంత

బ్రహ్మణ్యమునివేద్య ! భవరోగివైద్య !
బ్రహ్మయోగీంద్ర ! కృపానిధీ ! యేము
నెన్నంగఁ జేసిన యెల్ల నేరములు
మన్నించి మాకు బ్రాహ్మణ్యంబు గలుగ
దేవరనిగమోపదేశంబు మాకుఁ
గావింపు మని పలుకఁగ మౌనివిభుఁడు
భావజగురుపాదపద్మసంసక్తుఁ
డై వారితో మాటలాడ సైపమిని
వలకేలికొన నల్లవరిగింజ గిల్లి
యలవిప్రగణముపై నడరించుటయును
రామునిశ్రీపాదరజముచే రాయి
రామ యైనట్లు వారలజిహ్వలందుఁ
బాషాణతృణజడప్రాయ మైనట్టి
భాష నిజస్వరూపమునఁ జెన్నొందె
నాదటఁ దత్క్రియ యర్థంబు దెలుపు
వేదంబు నెఱిఁగి భూవిబుధు లుప్పొంగి
వలగొని యయ్యోగివరునకు మ్రొక్కి
యలరి గృహంబుల కరుదెంచి రంతఁ
గావున హరిభక్తి గలిగినవారు
భావింపఁ ద్రైలోక్యపావనాధికులు

మౌనీంద్రుఁ డంతఁ ద న్మార్గంబుఁగడచి
యానగరాధీశుఁ డగు దానవారి
సదనంబు వలచుట్టి చరియింపుచుండ
సదనంబులో రమాసహితుఁ డై యున్న
యాతపసులభాతి నతనినీక్షించు
కౌతుకం బతనిపైఁ గరుణయుఁ బెనఁగ
నామౌని యేదెస కరుదెంచెఁ దాను
నాముఖం బైకరుణాపాంగతతులఁ
గప్పుచు నమ్మౌనిఁ గనుఁగొనఁ దొడఁగ
నప్పుడు హరిపాదుఁ డను విప్రవరుఁడు
యాగకర్మారంభుఁ డై యేగుదెంచి
యాగాంతరాత్మకుం డైన యావేల్పు
నురుభక్తి మైషోడశోపచారముల
సరవిఁ బూజించి యంజలిచేసి మ్రొక్కి
యాగాగ్రపూజార్హుఁ డైనట్టి దివ్య
యోగివాఁ డని చూపునొప్పు దీపింపఁ
గరమర్థిఁ బరివృత్తకంధరుం డైన
హరిఁజూచి యేమకో యని వెఱఁ గంది
పరికింప నిట యెట్టిపరమయోగీంద్రుఁ
డరుదెంచి యీచక్కి నరుగుచున్నాఁడొ

కడుఁ జోద్యమని తదాగారంబు వెడలి
వడిసేగి తానును వలచుట్టుకొనుచు
నందంద నలుదిక్కు లరయుచువచ్చి
ముందరిదెస జగన్మోహనాకృతిని
వికసితధవళారవిందమధ్యముల
మకరందరేఖలమాడ్కి నెమ్మేన
ధవళోర్ధ్వపుండ్రమధ్యముల శ్రీచూర్ణ
మవిరళరేఖ లైయనువొందుచుండ
రవిసుతాగంగాతరంగముల్ రెండు
కవగూడియొప్పెడి కరణి నెంతయును
దులఁగించు నలినాక్షతులసికామాలి
కలుకంబు కంఠలగ్నంబు లైయొప్ప
నొప్పుచున్న య య్యోగీంద్రుఁగాంచి
ముప్పిరిగొనుమోదమునఁ జేర నరిగి
పాదపద్మములపైఁ బ్రణమిల్లి విష్ణు
పాదకోవిదుఁ డంతఁ బ్రణుతిఁగావించి
యయ్యా! నాకావించు యాగంబు సఫల
మయ్యె నీదర్శనంబబ్బుటవలన
నదె యాగశాల నీవటకు వేంచేసి
తుదలేనికృపఁ గృతార్థుని జేయవలయు.

నోజతో నీదాసుఁ డొనరించు నగ్ర
పూజ నీ వవధరింపుము మౌనిచంద్ర!
యపుడు నాయజ్ఞంబు యజ్ఞమైయొప్పు
నపుడుగదా కృష్ణుఁ డదియొప్పికొనును
గావున నీభృత్యుఁ గరుణించియటకు
వేవేగ దేవర వేంచేయవలయు
నని వేఁడియును జరణాంబుజాతముల
వినతుఁ డైలేవక వినుతిఁగావింపఁ
గరుణించి య య్యోగికంఠీరవుండు
హరిపాదకోవిదు నలమిలాలించి
వెనుకొని యతఁడు సేవింపుచురాఁగఁ
జనుదెంచె న య్యాగశాలలోపలికి
నంత నావిష్ణుపాదాహ్వయసూరి
సంతసంబున భక్తిసారయోగీంద్రు
ననుపమభద్రపీఠాసీనుఁ జేసి
యనువొంద నర్ఘ్యపాద్యాదుల నొసఁగి
మును చేదిభూపాలముఖ్యులు చూడ
వనజాక్షునకు ధర్మవసుధేశ్వరుండు
సవరించు నగ్రపూజయుఁ బోలె నపుడు
సవనంబు గనుఁగొనఁ జనుదెంచు జనులు

దినకరనిభులైన ద్విజులు ఋత్విజులు
గనుఁగొన నాగమోక్తప్రకారమున
రంగైనకనకపాత్రమున న మ్మౌని
పుంగవునకు నగ్రపూజఁ గావించెఁ
గావింప ఋత్విజుల్ గని కోప మెసఁగ
నావిష్ణుచరణు నందంద తిట్టుచును
సర్వశాస్త్రజ్ఞులై చర్చింప వేద
పర్వతములవంటి బ్రాహ్మణు లుండఁ
జేర్చి బృహస్పతి పెకలివచ్చినను
జర్చింపగల ఘనశాస్త్రు లుండంగ
నశ్వమేధాదిపర్యంతముల్ దెలిసి
శాశ్వతమతు లైన శ్రౌతులుండగను
మనమున భయ మింతమాని యీయున్న
*ఘనులనందఱ గట్టకడఁ బారవైచి
యెవ్వనినో తెచ్చి యితరులు తన్ను
నవ్వ నిందఱ నట్టనడుమను బెట్టి
యగ్రజన్ముల కహాణమగుచు శోభిల్లు
నగ్రపూజన మిచ్చు టది యెట్టులోరి!
†యోజమాలినవాజ వోరిపోవ్రాత్య
నీజన్మమంతయు నేఁడు ఫలించె

*గట్టకట ! †మాలినవాఁడ

జగతి నెవ్వరు నీకు సరిలేరు నీకుఁ
దగునాతఁ డతనికిఁ దగుదువు నీవు
భాగ్యంబు చేసితి బంధుల యెదుట
యోగ్యుండ నైతి నీయుర్వి నెన్నంగ
వైదికుం డని జను ల్వర్ణించిచూడ
నీకు బ్రాహ్మణ్యంబు నేఁడు సిద్ధించె
యాగమంతయు సాంగ మయ్యె నారార !
నీగుణంబుల నెన్న నేర్తుమే యేము
అనుచు నొండొరు మోము లాగ్రహావృత్తిఁ
గనుఁగొని నిడువాలు గడ్డంబు లదర
జగడించి కేరలుచుఁ *జంకపుస్తములు
దిగజార వదలఁగట్టిన పంచె లూడఁ
దొట్రిపెంజెమటలు దొఱఁగ ఫాలముల
దట్టంపుఁ బట్టెవర్ధనములు కరఁగఁ
ప్రాఁకుబన్నులు వెలిఁబడఁగ బాహువులు
వీఁక మైఁ జాచియ విప్రుఁ దిట్టుచును
గడపట పీని సంగడి నింతనుండి
కుడువకుం డెవ్వఁడుఁ గుడిచినవాని
†బొంపిరి జన్నిదమ్ములు ద్రెంపివైచి
పెంపెల్లఁ జెడఁగొంపఁ బెరికింపవలయు

---

*జంకలపుస్థ జంకలవుస్థు †బంపిరి.

నని పోవ నుద్యుక్తులై యున్నవారిఁ
గనుఁగొని య య్యోగికంఠీరవుండు
మును మరుత్తునియాగమునకు సంవర్తుఁ
డనిమిషగర్వంబు లడఁచుచందమున
హరిపాద ! వెఱవకుమని యాదరించి
సరగున హృదయకంజము శౌరిఁజూచి
హరి, రమాపతి, సహస్రారాంకపాణి,
వరదాయి షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్ను
గాఢతరాజ్ఞానగర్వాంధ విప్ర
మూఢులవదనముల్ ముద్రించి నట్లు
నీపాపసేవకు నిందించినట్టి
యీపాపమతుల యేపెడయ నివ్వేళఁ
దలఁపులోపలి శేషతల్పు నాలోన
వెలుపల నీదివ్యవిస్ఫూర్తిమూర్తి
వేవేగ జనులెల్ల వెఱఁగందికొనుచు
సేవింపఁగాఁ బ్రకాశింపించు మనుచు
హృద్యంబుగా లోకహితముగా నొక్క
పద్యంబు సవరింపఁ బంకజోదరుఁడు
నామహాని శీతాంశు నగ్రభాగమున
సోమార్కకోటుల సొం పగ్గలించి

శ్రీరసానీళలు సిరిమించు హస్త
సారసంబుల నిజచరణంబు లొత్త
మణిమయ కింకిణీమంజీరకాంతి
గణసముజ్జ్వల పాదకమల యుగ్మండు
కనకచేలావృతఘంటికాఘటిత
ఘనసప్తకీశోభికటి చక్రతలుఁడు
బంధురోడ్యాణ శంపాలతాజఠర
బంధరోమాళి షట్పదపంక్తి యుతుఁడు
సందీప్తదరసుదర్శన గదా శార్ఙ్గ
నందకయుత సమున్నత కరాబ్జుండు
శ్రీవత్సకౌస్తుభ శ్రీవనమాలి
కావరచందన కలితవక్షుండు
వరహారదర్పణోజ్జ్వల గండయుగళ
నిరుపమచాంపేయ నిభనాసికుండు
నాకర్ణవిశ్రాంత హరిణాంబుజాత
నీకాశకరుణాంకనేత్రభాసితుఁడు
చారుమందస్మిత చంద్రికాసార
పూరబింబాధరభూషితాననుఁడు
నకలంకకంకణహారకేయూర
మకరకుండలదివ్యమణికిరీటుండు

నగుచు భోగీంద్రశయానుఁ డై శేష
ఖగరాజసేనేశ ఘననిత్యముఖులు
వ్యాసాంబరీష రుక్మాంగద కపిల
వాసిష్ఠముఖ భాగవతులు సేవింప
సరసిజభవ శర్వశక్రాదివిబుధ
గరుడ గంధర్వనికాయంబు గొలువ
నిత్యప్రసన్నుఁ డానీరజోదరుఁడు
ప్రత్యక్ష మయ్యె నాభక్తిసారునకు
నప్పు డాభూసురు లరుదంది భయము
ముప్పిరిగొనఁగ న మ్మునినాథవరుని
నతనికిఁ బ్రత్యక్షమైన యవ్వేల్పు
నతనికిఁ బరిచరు లైనవారలను
సేవించి మొల్లపూఁచినరీతి మేని
తీవలుగరుపార ధృతభీతులగుచు
వడవడవణఁకుచు వచ్చియవ్వాని
యడుగుదమ్ములమీఁద నందంద వ్రాలి
యపరాధులము దురహంకారమతుల
మపరిమితాజ్ఞాన మనువార్ధిమునిఁగి
దరిగాన మిన్నాళ్ళు తావకపాద
తరణిచే నిటమీఁద దాఁటంగఁగలము

శరణాగతత్రాణజగదేకవినుత
పరికింపఁగా ద్విపాత్పశువుల మైనఁ
దమదునేరములు చిత్తమునందు నిడక
క్షమియింపవలయు నేచందాన నైన
ఘనబలోత్కట మైన గంధసింధురము
కినిసికుక్కలు మొఱగిన లెక్కగొనునె
నీచంద మెఱుఁగక నీమనందమున
మోచి నేమునుగొన్ని మొఱగితిమయ్య!
యవియెల్లఁ దలఁపక యభయం బొసంగి
భవవార్ధి వెడలింపు పరమయోగీంద్ర!
మఱిమెఱుంగుదు మేని మహనీయమహిమ
మెఱిఁగిన నీమూర్తి యెఱుఁగంగవలయు
నని పెక్కులాగుల నందంద వినుతు
లొనరింప భార్గవయోగిచంద్రుండు
కరుణించి యావిప్రగణము నీక్షించి
సురగరు డోరగుల్ చూచి నుతింప
నపుడు ప్రత్యక్ష మైనట్టి మాధవుని
సపరివారాయుధ శయ నేందిరముగఁ
దడయక డెందంపుఁ దామరయింట
నిడికొని తొల్లింటి యింపు మైనున్న

వీక్షించి భూసురవితతి వెండియును
నక్షపాదునకు సాష్టాంగంబు లెరగి
యతనిచెంగట నున్న హరిపాదసూరి
నతిభక్తి నుతియించి యడుగుల కెరగి
పరమపావన! నీప్రభావంబు నాత్మ
నరయక దుర్భావమలాడితి మిప్పు
డవియెల్ల నోర్చుకొమ్మని*ఘళఘళని
దవుడలు కరములఁ దాటించుకొనుచు
నావిష్ణుపాదున కభివాదనములు
గావించి క్రతువు సాంగముసేసి రంత
వనజాసనాదిదేవతలు నస్థాని
యనుమతి నెలవుల కరిగి రవ్వేళ
సారసదళనేత్ర చరణాహ్వయుఁడు
ధారుణీసురలును దానును గూడి
యవబృథస్నాతుఁడై యరుదెంచి యోగి
ధవుని శ్రీపాదతీర్థము నన్వయించి
యాయతిపాదుని యాబాల్యమహిమ
వేయుచందంబుల వివరింపఁదొడఁగె
నోసుదర్శనమూర్తి యురుతపోరాశి
రాసికి నెక్కు భార్గవమునీంద్రునకుఁ

* ఘళిఘళిని భళిభళిని

బొడమి యీప్రాకృతభోజ్యవస్తువులఁ
గుడువక హరిదివ్యగుణసుధారసముఁ
గ్రోలుచు వృద్ధులు గొనివచ్చినట్టి
పాలుగైకొని భక్తపరతంత్రబుద్ధి
సగ మారగించి వాత్సల్యంబుతోడ
సగము వారలకుఁ బ్రసాదించి కరుణ
వారికి మగుడజవ్వనము రాఁజేసి
ధారుణి వొగడ సంతానంబునొసఁగి
పరయోగిసామ్రాజ్య వైభవశ్రీలఁ
బరమాత్ము విశ్వరూపము విలోకించి
కఱకంఠుఁ డెరగ లికను చూపు మగుడ
నఱకాలనయన సహస్రము లూచ్పి
కొంకణు రసపాదఘుటికను బాద
పంకజరజముచేఁ బరిహసింపుచును
నీరజభువుఁ డయోనిజుఁ డైన యోగి
ధారుణీవిభుని బాంధవ మాచరించి
శ్రీవేంకటేశదర్శిత సుధాసార
భావితకుండంబు పరికించి కాంచి
కణికృష్ణు నిజశిష్యుఁగాఁగఁ జేపట్టి
గణుతింప ముమసలిఁ గన్యఁగావించి

జగములు గొనియాడ జగదేకనాథుఁ
డగుఫణిశాయి లెమ్మని తోడుకొనుచు
ననుచరుం డైవచ్చు నాదేవు మగుడఁ
జనుదెంచి తొల్లింటి సరవిమైనుంచి
కువలయ ప్రాణంబు కుంభకోణంబు
భవనంబుగానున్న ఫణిరాజశయను
సేదదేరఁ గనుతిసేసి మెప్పించి
యాదేవుతో మాటలాడి యంతటను
వడినహంకృత విప్రవరులనాలుకలు
పెడతలఁ బట్టించి భీతు లైవారు
శరణుఁజొచ్చిన దివ్యసారస్వతంబుఁ
గరుణించి యాచోటఁ గందర్పగురుఁడు
కరమర్థిఁ బరివృత్తకంధరుం డగుచు
గరిమతో నినుఁ బెక్కుగతుల నీక్షింపఁ
బావనచరిత నాభాగ్యంబువలన
దేవర యిటకు నేతెంచి నాసేయు
నగ్రపూజనము నీ వంగీకరించి
యగ్రజన్ముల దురహంకార మెడయ
ననఘుగోవిందుఁ బ్రత్యక్షంబు సేసి
కొని యాత్మలో నిడికొంటి యివ్వేళ

యెన్నశక్యము గాని యిట్టి నీమహిమ
నిన్నును వర్ణింపనేర్తునే యేను
భావించి చూచినఁ బరమయోగీంద్ర !
దేవరమహిమ శ్రీదేవుండె యెఱుఁగు
నని ప్రణామములు సమర్పింప మిగుల
మునిలోకవిభుఁడు ప్రమోదంబుతోడ
హరిపదాహ్వయుఁడైన యాసోమయాజి
గరిమడగ్గఱఁ బిల్చి కౌఁగిటఁ జేర్చి
ధరణి సర్వాభీష్టదాయకం బైన
వర మిచ్చి యవ్విప్రవరు నందునునిచి
ననుబోటి కలుషమానసుల వెండియును
దన కృపామృతముచే ధన్యులఁ జేసి
కణికృష్ణుతోఁ గూడఁ గ్రమ్మఱ మాని
గణయుతుఁడై ధరగలుగు తీర్థముల
శ్రీశైలరంగ విశేషభూవలయ
దేశంబు లందు వర్తింపుచునుండె
నిరవాంము భక్తిమై నీభక్తి సారు
చరితల నీధరాస్థలి నెవ్వఁడేని
గృతియొనర్చిన యట్టి కృతకృత్యమతికి
హతబుద్ధిఁ బ్రతిదినం బెన్నువారలకు

వినిన వ్రాసినఁ జదివిన వారి కెపుడు
ననుపమదీర్ఘాయు రైశ్వర్యతతుఁలు
నకలంకశుభములు నభిమతార్థములు
సకలసిద్ధులుఁ గరస్థలినుండు ననుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
నతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్త సంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్త నికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందనరత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావఘూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృత మైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబుగ ద్వితీయాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము

తృతీయాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూత సంకాశ! శ్రీ వేంకటేశ!
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి!
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!
కడుచిత్రమై తూర్పుకడలికిం జక్కఁ
బడమటి దెసజగత్పావనం బగుచు
ధాత్రీసతీమణి ధరియించు రత్న
చిత్రకం బోయనఁ జెన్నగ్గలించి
మండితం బగు పాండ్యమండలి సరసఁ
*బుండరీకంబునాఁ బురియొండు వెలయు
నాపట్టణము కురువను రాజుచేత
ద్వాపరంబునఁ బాలితం బైనకతనఁ
గురుకాభిధాన మై కొమరుదీపించు
నిరుపమతామ్రపర్ణీసమీపమున

---

*కలదు.

నల పట్టణమునకు నమ్మహాతటిని
యెలమిఁ బుష్పాంజలు లిచ్చెనోయనఁగఁ
గడలతాకుల మౌక్తికములు బిట్టెగసి
వడిదదంగణభూమి వర్షించుచుండు
మందాకినీనదీమహితకల్లోల
†మందానిలాలోల మంజుకేతువులు
గోపురాన్వితమునై గోపురాగ్రములఁ
బ్రాపించి రతిపరిశ్రాంతి నున్నట్టి
యమరదంపతులమై నందందవాడము
చెమరులోర్పుచునుండుఁ జిత్రవైఖరుల
వరహేమవర్ణలు వసియించినట్టి
హరినీలమణిమయ హర్మ్యవాటికలు
అసమయశంపాన్వితాంబుదోదయము
పసలుపుట్టించు నప్పసము నచ్చటను
శ్రీద్యోతితుఁడు మునిసిద్ధసేవ్యుండు
నాద్యుండునైన శ్రీహరియుండు నందు
నత్యంతశుభశీలు రమలమానసులు
శ్రుత్యంతవేదు లచ్చోటి భూసురులు
వీరు వారనక యప్పీటిలోనున్న
పౌరులు పరమప్రసన్నులే తలఁప

†మందాకినీలోల.

నందులో నొక్కమహాభాగవతుని
నందను డిందిరానాథతత్పరుఁడు
వనధిగంభీరుండు వళిధినాథేంద్రుఁ
డనుపేరఁ బ్రఖ్యాతి నంది యాఘనుఁడు
ధర్మధరుం డను తనుజాతుఁ గాంచె
ధర్మజ్ఞుఁ డైన శ్రీధవభక్తుఁ డతఁడు
చక్రపాణిధ్యానసంసక్తుఁ డైన
చక్రపాణిని గాంచె సంతోష మెసఁగ
నతఁ డంత రక్తధారాహ్వయుఁ గాంచె
నతఁడు పాటల మోచనాఖ్యుని గనియె
నతనికి భోక్తాళి యనుపేరు గలుగు
సుతుఁ డుదయించె నాసుజ్ఞాననిధికి
విపులార్థసత్కారి విభవానుకారి
యుపగతాహంకారి యఖిలోపకారి
యనుపమాలంకారి యవికారి కారి
జనియించె నాకారి* జనకుఁడు నంత
వరుస నవీనయౌవనుఁ డైనతనుజ
వరునకు నత్యంతవైభవశ్రీలఁ
గువలయాంగనకూర్మి కులుకైనకురుక
యవుల శోభిల్లు గ్రామాంతరసీమ

* జనకుఁ డంతటను.

ఘనతపోనిధి యైన కమలాప్తవత్సుఁ
డనుభాగవతునకు నాత్మజ యైన
పాథోధికన్యకాపతిభక్తినిరత
నాథనాయిక యనునలినాయతాక్షిఁ
బరిణయం బొనరించి పరమానురక్తిఁ
గురుకాధివాసుఁ డై కొమ రొప్పుచుండె
నంత నాచెలువప్రాయమునఁ జెన్నొంది
కొంతకాలము కాంతుఁ గూడి వర్తించి
జననగేహమునకుఁ జనుదెంచి కొన్ని
దినము లచ్చట నుండి తిరిగి వెండియును
నత్తవారింటికి నరుగుచోఁ ద్రోవఁ
గ్రొత్తైనమించులు గులుకుమేడలును
బసిఁడిమొల్లాము గుబ్బలకవాటములుఁ
బొసఁగి చూపట్టుగోపురమంటపములుఁ
జెలఁగుచు వేల్పునెచ్చెలులపాలిండ్లఁ
గలకల నవ్వుబంగారుకుండలను
నెలచట్టుకోటల నిద్దంపుమణుల
నలరెడు నగరంబునందుఁ జూపట్టు
నాకు రంగేశు దైవాధీశవంద్యు
లోకాధినాథు నాలోకించి భక్తి

వినతయై వినుతి గావించి “యోనంద
తనుజన్మ! నా కొక్కతనుజన్ము †నొసఁగు”
మన విని యప్పు డయ్యరవిందనాభుఁ
డనురాగ మెలరార నాత్మ నుప్పొంగి
వదనంబుఁ దెఱచి దైవాఱెడుకరుణ
నెదుట నున్నట్టి యా య్యాంతి నీక్షించి
పుత్త్రి! యేనే నీకు భువనంబు లెఱుఁగఁ
బుత్త్రుండ నయ్యెదఁ బోయి రమ్మనిన
మతి సంతసిలి ప్రణామము సేసి తనదు
పతిగేహమునకు నప్పుడఁతి యేతెంచి
కాంతానురక్తయై కడువేడ్క నుండె
నంతట నాకురంగాధినాయఁకుడు
తననిజరూపమై తనరుసేనేశుఁ
బనిచెఁ దద్గర్భసంభవుని గమ్మనుచుఁ
బనిచిన నారమాపతిసైన్యపతియుఁ
జని ప్రవేశించెఁ దజ్జఠరంబునందు
ననబోఁడి యగు నాథనాయిక కపుడు
కనుపట్టె నొయ్యన గర్భచిహ్నములు
సూత్రవతీశుచేఁ జొప్పడుచున్న
వేత్రంబుమైకాంతి వెలిమించినట్లు

† నిమ్ము.

సవరైననల్లపూసలపేరు వోలె
నవిరళం బగుచు రోమాళి చూపట్టె
ననవిల్తునునుగుందనపుబొమ్మరముల
కొనల నీలపుములుకులు దాచినట్లు
వలుదలై తళుకెక్కి వట్రువలైన
ములుగుబ్బపాలిండ్లమొనలకప్పొదవెఁ
గలికిచూపులఁ జంద్రికలు పర్వ ననఁగఁ
బలుకబారెను గండపాళికాయుగము
నలివేణి ముఖచంద్రుఁ డమృతంపురసముఁ
జిలుకుచందంబునఁ జిట్టము లెసఁగె
గగనభాగంబు సాకారమై యొప్పు
పగిదిఁ గాఁదీఁగ చూపట్టె నానాఁటఁ
బాలఁతికి నవమాసములు నిండువేళఁ
గలలోన గజముఖగణముఖు ల్గొలువ
వేత్రహస్తునికూర్మి వెలఁది యైనట్టి
సూత్రవతీదేవి చూపట్టె నంతఁ
గలియుగం బిలమీఁదఁ గలిగినమీఁదఁ
దెలియఁ దొంబదిరెండుదినములు చనఁగ
సవరనివేళ వైశాఖవిశాఖఁ
గవివాసరమునఁ గర్కటకలగ్నమునఁ

గనియెఁ బుత్త్రుని జగత్కల్యాణమూర్తి
వనజాక్షుఁ గన్నదేవకీరీతి నంతఁ
గావిరి విరిసె దిక్తటుల మహాను
భావభావముల సంభ్రమము రెట్టించెఁ
గురిసెఁ బువ్వులవాన ఘుమఘుమ మింట
మొరసె దుందుభులు ప్రమోదంబుతోడఁ
బొంగె వైష్ణవకులాంభోరాశి మిగులఁ
గ్రుంగెను పాషండకులభూధరములు
విందు లై మకుటాగ్రవిహితకరార
విందు లై యింద్రాదివిబుధులు బుధులు
జయ జయ శబ్దముల్ సవరించి రెలమి
నయముగా వీచెఁ గ్రొన్ననతావిగాలి
యలయుచు యాయజూకాగ్నిహోత్రములు
వలగొనుశిఖలఁ బావకుఁ డొప్పుమిగిలె
ధరణివరాహావతారుఁ డైనట్టి
హరి సూతికాగృహ మపుడు సొత్తెంచి
కరుణ దైవాఱంగఁ గాఁసూనునకుఁ
దిరముగా జ్ఞానోపదేశంబు చేసె
నప్పు డానాథనాయకి పుత్త్రుఁ గాంచి
నప్పు డాశౌరి గేహాంతరసీమ

శేషుండు నిర్ణిద్రచించామహీజ
వేషుఁ డై యెంతయు విలసిల్లుచుండె
హారికృపాలబ్ధవిద్యామృతాహార
పరితృప్తుఁ డై తల్లి పాలిండ్ల పాలు
కుడువఁ డేడువఁడు కన్గొనఁ డొందుదిక్కు
బడలఁ డీగతి నున్న బాలు నీక్షించి
యడిమూసఁ దలిదండ్రు లదెయిదే యనుచుఁ
బొడిబకుకొనుచు నప్పురుడెల్లఁ గడపి
యిలఁ బుట్టి చనుగ్రోలఁ డీబాలుఁ డనుచు
నెలమి మూరున్నామ మిడి యటమీఁద
మఱియుఁ దొల్లింటియమ్మాడ్కినే యుంత
గిఱికొన్నవగల మిక్కిలి వెఱఁ గంది
యిది యేమిచోద్యమో యిన్నినాళ్లయె
నుదయాస్తమయములం దొక్కమాత్రైనఁ
జను నోటఁ బెట్టఁడు చను గ్రోలకున్నఁ
గను విచ్చి చూడండు కను విప్పకున్న
నెలుఁ గెత్తి కా వని యేడువం డెపుడు
నలకువ మేన నింతయుఁ గానఁబడదు
కడుఁ బెద్దకాల మీగతి గొడ్డువీఁగి
కొడుకుఁ గాంచిన నట్టికొడుకు సిద్ధించె

చేఁకువఁ గనిపించు తెఱవలఁ జూచి
యేఁకటఁ బడఁజేసె నిట్లు దైవంబు
మఱియును నేము నిమ్మహిఁ బుట్టి బుద్ధి
యెఱిఁగితి మీరీతి యెఱుఁగ మెన్నండు
కరమునం గని పెంచువారలు లేరె
వర మైన నిటువంటివర మెందుఁ గలదు
కురుకాధినాథు మక్కువఁ గోరి వేఁడఁ
గరుణించి వర మిచ్చెఁ గడు*సీగరముగ
నిచ్చెఁ బో యిందఱ కిచ్చినరీతి
నిచ్చెనా తుది వచ్చి యిది కొంత సేసెఁ
దలఁపఁ బిడ్డఁడె వీఁడు దయ్యంబు గాక
పలుమాఱు నీరితి† బలుపుకో నేల
నని పుత్త్రవాత్సల్య మంతంతఁ బొదలఁ
దనవారిదెసఁ గాంచి తనయునిం జూచి
యేను నీకై నోము లెన్నని నోఁచి
‡పైనాఁకపాటులఁ బడి గొడ్డువీఁగి
కంటి నీవంటి చక్కనిముద్దుగుఱ్ఱ
నంటు సేయవు కేరి నవ్వ వేమిటికి
నీసున మాతండ్రి యేనును నీకుఁ
జేసిన యెగ్గేమి చెప్పుమా తండ్రి !

* శేఖరముగ † బలుముకో. ‡ పానాకపాటుల.

ఓయన్న! యిట్లూరకున్నాఁడ వేలఁ
బాయంగఁ జేఁపి యేర్పులు దట్టుతనదు
చన్నులపాలేల చవిగొన విపుడు
కన్నుల ముత్యాలు గాఱ నేమవవు
తనయ! నీ వేల మాతండ్రి "నన్న" నవు
నను "నమ్మ" యని మొక్కనాఁడుఁ జేర్కొనవు.
సుద్దులు చెప్పవు చూడవు నీదు
ముద్దులు సూపవు మఱియ వే నునుచు
నాఁపిన బాష్పంబు లడరి నిండారఁ
జేఁపినపాలిండ్లు చేతఁ గుల్కుచును
గన్నవారలకుఁ జెంగట నింత నంత
నున్నవారికి దైన్య మొదవ నిట్లనియెఁ
బలుమాఱు పిలచినఁ బలుకవు తాము
తొలుజన్మమున నెంతదోసకారులమొ
చిట్టినీబంగారుచేతుల హారికిఁ
బెట్టుమా జోతాలు ప్రియము రెట్టింప
మొలకనవ్వులు దేఱ ముద్దులు గాఱఁ
గిలకిల వాయెత్తి కేరు నాతోడఁ
గురుకాధివిభుఁడు మక్కువ నిచ్చినట్టి
వరమునఁ బుట్టి దేవరవలె నున్న

నినుఁ జూచి మాటాడ నేరనివాఁడ
వనుచు నీబావ లంతంత నవ్వెదరు
బడిసె మిక్కిలిసిగ్గు వడఁగ నీయెడమ
యడుగునఁ జెప్పెదుమయ్య! నాకోడె!
కడువేడ్క మీతాత గావించుబాల
తొడవులు దొడుగఁ జేతులు సాఁచు మయ్య!
మనమున నినువంటిమనుమండు గలిగె
నని సంతసించి మీయవ్వ తాతయును
బొడలుచు వచ్చి మూఁపులు మూడు గాఁగ
నదె పిల్చెదరు మాట లాడవే తండ్రి!
మును వరంబిచ్చినమురసూదనుఁడు
తనుఁ బోలుపుత్త్రరత్నముఁ బ్రసాదించు
ననఁగ నమ్మితిఁ గాని యన్న! యీపుట్టు
ముని వైన నిన్ను నిమ్మూల నిచ్చెలుఁగఁ
ప్రాకృతక్రియకు లోఁబడకున్న నిన్నుఁ
ప్రాకృతనిజపుత్త్రభావంబుఁ జేయ
నలిగితో తలఁపు శ్రీహరియందుఁ దగిలి
యిల నొందు సైఁపదో యీవేళ నీకు
నుడుగక మావంశ ముద్ధరింపంగఁ
బొడమిన కురుకాధిపుఁడవె నీ వనుచుఁ

దమకంబుఁ బ్రియమును దైన్యంబు వగపు
సముకొనం బలుకు భాషణము లాలించి
యనిశంబు సంసార మనుపయోరాశి
మునిఁగి తేలుచు నున్నమూఢకాములు
కొండఱు బాలుదిక్కును బాలుతల్లి
చందంబుఁ జూచి లోఁ జర్చించి యనిరి
కట్టిఁడి వీరి కెక్కడిబిడ్డఁ డమ్మ
పుట్టి యున్నాళ్ళాయెఁ బలుకునఁ గన్ను
దెఱవక చనుఁద్రోవఁ దివురనిబిడ్డఁ
బఱికించి యింత నిబ్బరికంబు లేదు
వోది గల్గి భూమిఁ గాఁపురములు చేసి
బ్రదికి బాళైదమునఁ బరఁగువారలకు
వలవంతవేళ దేవర దయ్య మనఁగఁ
గలదు వారలరీతి గాదు వీరలకు
దేవుఁడో దయ్యమో తిఱిగియు మగుడి
దేవుఁడు మాకు శ్రీదేవుఁడే యనుచుఁ
బిలిచి యంతయుఁ జెప్పఁ బెనుమాళ్లె మాకుఁ
గలఁ డంచునొల్లరు కలిగె వీరలకు
వజ్జంబో వారంబో వారిసాజంబో
వెజ్జుఁ జూపించరు వేల్పు లకిడరు

ఇప్పుడు బుడిబుడియేడ్పు లేడ్చినను
దప్పునే యిది పెద్దదయ్యంబుపట్టు
మనము చెప్పినమాట మనమున నిడరు
వినరన్నవారినే వెఱ్ఱులఁ జేసి
దాయలగాఁ జూడఁ దలఁతురు తాము
పోయినదేపోక పొసఁగ నొనరు
అని కొంద ఱనుచుండ నతఁడు యోగీంద్రుఁ
డని కొంద ఱవల నున్నట్టిసన్మతులు
నాయాముపాక్యంబు లాలించి నాథ
నాయిక పరమవైష్ణవశీ లయనియెఁ
బ్రకృతివాసన నిట్లు పలుక వేమిటికి
సకలజీవులఁ జరాచరవస్తుతతులఁ
బాఢమింప నుడిగింపఁ బోషింపఁగలిగి
కడ యాది మధ్యముల్ కన్పింపరాక
జగదేకవిభుఁడును సర్వస్వాతంత్రుఁ
డగురమావిభుఁడు సేయఁగ లేనిపనులు
తనుదేహులును నస్వతంత్రు లస్థిరులు
ననధికారులుఁ గ్రూరు లల్పజ్ఞులైన
యితరులచే సాధ్య మెట్లగు నైన
నతనిచేతనె యగు నఖిలకృత్యములుఁ

బుడమి దేవార్హ మై పొలుచుహవ్యంబు
కడు మొక్కలమునఁ గుక్కల కిచ్చినట్లు
నతనికి శేష మైనట్టి యీయాత్మ
నితర శేషము సేయు టెట్లు చింతింపఁ
దలఁపఁ బాతివ్రత్య ధర్మంబువంటి
నలినాక్షుదాస్య మెన్నక యిట్లు మీఱి
పలుకుదురే మీరు? పామరు ల్గానఁ
బలికితి రిఁకనాడఁ బని లేదు మిమ్ముఁ
బరమబాంధవుఁ డైనపంకజోదరుని
నఱిమీఱి యేమునిందనకదూఱితిమి
అతని దూఱఁగ నేల యతఁడిచ్చినట్టి
సుతుని మే మతఁ డున్నచోటనే నిలుప
వెత లేదు పద మంచు విభుఁడుఁ గాంతయును.
నతివేగమునఁ బుత్త్రు నక్కూరకుని
గొని యేగుదెంచి యాకురుకేశుఁ డైన
ననవిల్తుజనకునినగరిలోఁ జొచ్చి
యలవేల్పురాయని యగ్రభాగమునఁ
బొలుపొందుతింత్రిణీభూజంబు మొదలఁ
బసిఁడితొట్టెలలోనఁ బరపును బోలెఁ
బొసఁగంగ మెత్తనిపొత్తులు పఱచి

యిందుమైఁ గప్పిన యెలమించుసోఁగ
కందువఁ జలి యొండ గాలిచాటుగను
నారపుత్తోఁ గప్పినయుత్తరీయంబు
చెరఁ గింత చుబుకంబుచే *నోసరించి
పొదిగిటఁ జేర్చినపుత్త్రు నీక్షించి
ముదమునఁ జెక్కిలి ముద్దాడి యందు
నునిచి ముంగల నున్న యురగారివాహుఁ
గని యిరువురు నమస్కారము ల్సేసి
తమ కేమి తెలియు నంతయు నీకుఁ దెలియు
భ్రమరశోభనగాత్రి! పరమమాయావి!
యేము నీమహిమఁ దా మెఱుఁగ నోపుదుమె
యేమునీశ్వరులు ని న్నెఱుఁగంగ లేరు
ఇటమీఁద నీచిత్త మెటువలెవచ్చె
నటువలెఁ జేసికొమ్మని విన్నవించి
యంతటఁ దమయింటి కరిగెద మంచుఁ
గొంతద వ్వరిగి యక్కువలయనేత్ర
పక్కఁ బాయని తనపట్టిరూపంబు
గ్రక్కునఁ గన్నులఁ గట్టిన ట్లైన
నెద జల్లు రనఁగఁ బాలిండ్లు సే చేఁప
మదిఁ బుత్త్రుమైఁ బ్రేమ మల్లిడిగొనఁగ

---

* నొసరించి.

నలయుచుఁ బోవ *కాళ్యాషకయుండఁ
గలఁగి మిక్కిలి కన్నకడుపుగావునను
గన్నీటిసెలయేటికాలువ లుబ్బి
చన్నుగొండలమీఁద జాలువారంగ
హా ! కుమారక ! యంచు నవనిపై వ్రాలె
నాకారియును నట్ల యవశుఁడై తెలిసి
నెఱిఁ దక్కి తామరనెమ్మోము వాడ
నెఱిగొప్పు వీడఁ గన్నీరు బిట్టడరఁ
బదకింకిణులు గేరఁ బయ్యెద జాఱ
నదరుడెందముమీఁదిహారముల్ చెదర
మహితనందన శోకమగ్నయై మున్ను
మహి నున్న యలచంద్రమతియును బోలె
నిలఁ బొరలుచు నున్నయింతి లాలించి
తెలిపి కేలునఁ గేలు దెమలించుకొనుచు
నడలుచు సుతుఁ దున్నయటఁ జూచి కన్న
కడుపు గావున సాధ్వి క్రమ్మఱఁ బలికె
నేఁచి యింతఁగ బెంచి యెలమి వోవిడిచి
యేచింతయెఱుఁగని యీపసిబిడ్డ
నీచింతక్రిందట నిటు పాఱవైచి
యేచింత మఱలి నే నింటి కేగెదను

---

* కాళ్యాడక దండ.

అని పోవఁదలఁచితి నకట ! నోచెల్ల
తనగుండె ధాత ఱాతను జేయఁబోలు
నని కన్నులారంగ నాత్మజు మఱియు
గనుఁగొనం గోరి యక్కడకుఁ గ్రమ్మరను
బోవంగ నం దేమి పోయెద ననుచుఁ
జేపట్టి తిగిచిన చెలువు నీక్షించి
నను నేల పట్టెదు నాచిట్టిపట్టి
మునివంటివాని కామునివంటివాని
జననిగర్భములోనె సర్వజ్ఞుఁ డైన
మునివంటివాని సోమునివంటివాని
నెనయ వేదములచె క్కడలించినట్టి
మునివంటివాని రామునివంటివాని
జిగిమించు మోవి కెంజిగురాకుమీఁద
నిగనిగ నగవు వెన్నెల జల్లువానిఁ
గోదమతామరలబాగునవీనుసిరులఁ
గదిసిన నిడువాలుగన్నులవాని
బంగారుప్రతిమకుఁ బ్రతివచ్చునట్టి
సింగారములతోడఁ జెలువొందువాని
నీలంపుమొలకలనెఱులముంగురుల
చాలు గప్పినఫాలశశిరేఖవానిఁ

బొన్నపొక్కిలితోడఁ బొసఁగి బాగైన
తిన్ననిమెఱుఁగుచంద్రికబొజ్జవానిఁ
గ్రొన్నెలపులిగోరు గ్రుచ్చినమణుల
యన్నువకంఠెలో నలవడువాని
గొరగల్గి కొదమనాగులబాగు లెసఁగు
మురువైన యపరంజిమురువులవానిఁ
బూని దేవుని సరిపోలుపవచ్చు
వానిఁ గన్నులఁ జూచి వచ్చెద ననుచు
నోడఁబడఁ జెప్పి యయ్యువిద కెంగేలు
విడిపించుకొనుచు నావృక్షంబుక్రింద
మలుకుటుంగరములు మణికంకణములు
నెలవంక పులిగోరు నెఱిగుండ్లదండ
నీలంబు లెడఁబెట్టి నిగుడించినట్టి
పాలపూసలు నొసపరిరావిరేక
రవలగజ్జియ లపరంజియందియలుఁ
బవడంపుమొలనూలు పసిఁడిగంటలును
గలిగి శ్రీకృష్ణుని గతి నొప్పుసుతుని
చెలువంబు గాంచి నుచ్చికఁ జేర నరిగి
నెఱికురుల్ దిద్ది క్రొన్నెలబొట్టుఁ దీర్చి
చిఱుబొజ్జనిమురుచుఁ జెక్కిలి నొక్క

తద్దయుఁ బ్రేమ మస్తకము మూర్కొనుచు
ముద్దాడి మోముపై మోము డాయించి
నాపుత్త్రరత్నంబ నావెండికొండ
నాపాలిదైవంబ ననుఁ గన్నతండ్రి!
నాకులోద్ధారక నాతోడునీడ
నాకుందనపుఁబెట్టె నాకోడె యనుచు
నొసపరి చిగురాకుఁగొగరు శాకముల
కసరాటరిలిసరాగపునాద మెసఁగఁ
గోయిలజవరాలు కోల్చినరీతి
వాయెత్తి యాకీరవాణి యేచ్చటయుఁ
గరుణించి శ్రీరమాకాంతుఁ డాకాంతఁ
బరికించి పలికె నోపరమకల్యాణి!
కృతకృత్యు లైన మీ కేల చింతింప
నతని మానవమాత్రుఁ డని తలంపకుము
ఏన యీరూపున నిలయెల్లఁ బ్రోవఁ
బూని మీకడుపునఁ బొడమినవాఁడ
నడలకుం డిఁకమీఁద నఖిలసౌఖ్యములు
నెడపక మిముఁ జెందు నిది నామహిమ
సరగున నిజనివాసమునకు వేగ
నరుగుండు మీ రని యానతిచ్చుటయు

నాదంపతులు సొంపు లాత్మ రెట్టింప
మోదించి కరములు మోడ్చి నుతించి
వలచుట్టికొని నిజవసతి కేతెంచి
రలయోగిశీతాంశుఁ డలరి యవ్వేళఁ
బరపైనకొమ్మలు ఫణములు గాఁగ
సిరిమించులతికలు జిహ్వలు గాఁగ
మొగడగుత్తులు ఫణములమణుల్ గాఁగ
దగినశలాటువుల్ దంష్ట్రలు గాఁగఁ
బొది గల్గుమూలంబు భోగంబు గాఁగఁ
బదినూఱుశిరముల ఫణిరాజుకరణిఁ
దీటయి యొప్పు నత్తింత్రిణీతరువు,
కోటరవసతిఁ గైకొన నవ్వలించి
సరగున నపుడు శైశవ ముజ్జగించి
తరుణభావముఁ దాల్చి తద్వాసమునకు
ధరనుండి గిరిగుహాంతరమున కెగురు
కరివైరిపోతంబుకరణి లంఘించి
పద్మాసనస్థుఁ డై పద్మాక్షు పాద
పద్మముల్ తనదుహృత్పద్మసద్మమున
ధ్యానంబు సేయుచుఁ దనుబోలుజ్ఞానిఁ
గానమి నొండొరు కడఁ జూడ కచట

సంయమివరుఁడు వాచంయముం డగుచు
సంయుతవిద్యానుషక్తుఁ డై యుండె
నత్తఱి హరి యంబుజాలయఁ గూడి
గాత్రకుందనపురేకులనిగ్గు లొలయఁ
గలికిప్రామినుకుతెక్కలతేజి నెక్కి
సలలితశశిబింబసహితహైమాద్రిఁ
బొలుచుశంపాన్వితభువనదం బనఁగ
నలపరమాభ్రంబునందుండి వచ్చి
భానుకోటిప్రభఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె
నైన విలోకించి యాకారిసుతుఁడు
శ్రుత్యంతదృష్టి కశోద్యుఁ డైయుండి
శ్రుత్యంతదృష్టికిఁ జూపట్టె ననుచు
నాననకుముదాప్తుఁ డమృతంబు గురియఁ
బూనిన*క్రియ బాష్పపూరముల్ గురియఁ
గంతుతండ్రిని బొడఁగన్న సంతోష
మంతకంతకు హృదయమున నుప్పొంగ
తనువెల్ల గరుపార తామరసాక్షు
వినుతింపుచుండె వేవేలచందముల
నపుడు జగన్నాథుఁ డగురమానాథుఁ
డపరిమితంబు లైనట్టి వేదముల

---

*ప్రియ.

నఖిలశాస్త్రంబుల నయ్యోగిచంద్రు
ముఖమున ద్రావిడాహ్లాదవాక్యముల
రాజిల్ల వీక్షింప రమణమై భోగి
రాజపర్యంకువరప్రసాదమున
నమితాగమములు జిహ్వారంగసీమఁ
దముదామె చెలఁగి నర్తన మాడఁదొడఁగె
నాక్షణంబున వచ్చి యఖిలశాస్త్రములు
లక్షింప లాలాజలంబులై తనరె
వెలయంగ శారదాన్వితజిహ్వుఁ డగుచు
నలయజుఁ బోలె నేకాననుం డయ్యు
నీరీతి నాస్యమీఁద్రిండు సహజ
సారస్వతోదారసంపన్నుఁ డయ్యు
ధవళాక్షుఁ డంత నంతర్హితుం డైన
వివరించి యానందవిహ్వలుం డగుచు
నాష్టాదశాబ్దంబు లంతరంగమున
శేషపర్యంకుని జింతించుకొనుచు
మౌని యై యుండె నమ్మౌనివల్లభుఁడు
సానందుఁ డై పదియాఱవయేఁట
నరవిందభవసపర్యాప్తగోవింద
చరణారవిందనిష్యందమరంద

వారిధారాకారవరవారిపూర
పూరితగంభీరభూరినిర్ఘోష
రంగదభంగసంభ్రమభరోత్తుంగ
గంగాతరంగవైఖరులు దీపింప
నిరవద్యములు యోగినికరవేద్యములు
హరిగుణహృద్యంబు లైనపద్యములు
మకరకుండలధారుమై ననేకంబు
లకలంకభావంబు లలరఁ గావింప
నవిరళతద్రసం బరయుచు నంద
తవిలి డెందమున నెంతయుఁ జిక్కి సొక్కి
యానందపరవశుఁ డై యాఱునెలలు
మౌని యై యుండి క్రమ్మఱ మేలుకాంచి
మకరకేతనుతండ్రిపై నంకితముగ
నొకకొన్ని పద్యంబు లొనరించి మఱియు
నందలిరసరీతు లరసి యానంద
మొంది యాకైవడి నుండె నన్నాళ్లు
వెండియుఁ దెలివొంది విష్ణునిమీఁద
దండిమైఁ బెక్కుపద్యములు గావింపఁ
గారిసూనుని కావ్యకన్యకామణికి
ధారుణి నర్చావతారరూపములఁ

జెలు వొందు విష్ణుని శ్రీమూర్తులెల్ల
వలచి వేగమె వచ్చి వలచుట్టుకొనుచు
నతులచించాకోటరావాసుయోగి
పతిని సత్కవిసార్వభౌము నీక్షించి
తెలియంగఁ దమతమ దివ్యనామములు
తలపించి *తముఁబాడు తముఁబాడు మనుచుఁ
దోదోపు లాడుచుఁ దొలఁగక సంత
వేదశాఖలు వోలె వెలయుశాఖలను
నవలంబనము సేసి యామ్రానిచుట్టు
బవరిగాఁ జుట్టి శ్రీపతిమూర్తు లెల్ల
వినయభాషణముల వినుతి సేయుచును
మనములోపల మమ్ము మఱవకు మనుచు
నాకారివైరిసంతతి నుతి సేయ
నాకారినందనుం డానంద మంది
మానులవిందులై మాధవాంశముల
మీనులవిందులై వెలయుసూకులను
వారక యొకతరవాటు చేకొనుచు
నీరజోదరుల వర్ణించి వర్ణించి
శ్రీవేంకటేశు రాజీవాస్త్రగురుని
భావించి యతనినిం బలుమాఱు నెన్ని

*మముఁబాడు తముఁబాడు.

వెండియు వారల వినుతి సేయుచును
గుండలీవ[illegible]శైలగురుని కీర్తించి
కలయ వారల నెన్ని క్రమ్మఱ మఱియు
నలమేలుమంగావిహారుచందములు
కొనియాడి యాడి తద్గుణసుధారసముఁ
దనివారఁ గ్రోలి యాతనియంద చిక్క
యచరితభావంబు లడర వేదములు
పచరించి చేసెఁ బ్రబంధరత్నముల
నున్నతి వేదాంతయుక్తులఁ బేర్మి
నెన్నిన హరిమూర్తు లేకభావముల
నది యెఱింగియు హాని మై యంజనాద్రి
మదనమన్మథుమీఁద మరు లేల కొనియె
నరయ నందఱకంటె.నహిరాజశైల
మురవైరి కిటువంటి మొగసిరి గలదో
యరయంగ సర్వజ్ఞుఁ డతఁ డెఱుఁగుటకు
నరుదు గా దెన్నిన నమ్మహామూర్తిఁ
గన్నవారలుఁ గడకడనుండి చెవుల
విన్నవారలు కడువేడ్క నుప్పొంగి
యక్కజపడి యాత్మ నందంద చొక్కి
చిక్కకపోరు చర్చింప నాకృతుల

నందలిరుచిఁ జిక్కి యన్నాళ్ళు తొంటి
చందాన నుండి క్రచ్చఱ మేలుకాంచి
యనిశంబు శౌరిదివ్యగుణానుభవము
లనుభవించుచు నుండె నంతటిమీఁద
ధారుణీస్థలి సంపదలచేత వేల్పు
టూరు గేలించు కోళూరునా *వెలయు
నవిరళశుభముల కాలవాలంబు
రవణింపఁ బాండ్యమండలమండనంబు
నళినాక్షుఁ డచట ననంతతల్పమున
నలువొందుచుండు ననంతభోగములఁ
దనరు నచ్చోటినైతానసంతాన
ఘనతరధూమరేఖావితానంబు
గగనకల్లోలినీకల్లోలలోల
మగుచుండ నయ్యెఱు యముననాఁ నొప్పు
మురవైరిపదభక్తిముదితమానసులు
కరుణాపయోనిధుల్ గాంభీర్యనిధులు
నగణితవేదవేదాంతపారగులు
నగుచుఁ బ్రాజ్ఞత నిర్జరాచార్యు నగుచు
మెలఁగుదు రచ్చోటి మేదినివిబుధు
లలవిప్రవరులకు నాచార్యుఁ డగుచు

*గలదు.

వాదికేసరియు నూర్ధ్వశిఖుండు సామ
వేదియుఁ బరతత్త్వవేదియు నైన
యొకభూసురేంద్రునియువిదగర్భమున
సకలేశుఁ డైన విష్వక్సేనమూర్తి
యమితగణంబుల కధినాథుఁ డైన
కుముదాహ్వయుఁడు నిత్యకుముదబాంధవుఁడు
ననుపమచైత్రచిత్రాహ్వయతార
జనియించె శుభవేళ జగము లుప్పొంగ
సొలపుల నిలఁ *బుట్టుచునె తావిఁ శోడ
మొలతెంచుమరువంపుమొలకచందమునఁ
బొడమినప్పుడె లోకములు గొనియాడఁ
కడఁక నొప్పెడుసదాగతిపట్టి వోలె
నుదయించినప్పుడ యోగసామ్రాజ్య
పదపట్టభద్రుఁ డై పరఁగి యహర్నిశ
యష్టాక్షరావృత్తి కనుగుణం బైన
యష్టాంగయోగంబు నలవరింపుచును
అలరెడు వెన్నునియడుగుదామరల
తలఁపుఁదేనియల డెందపుఁదేఁటి చొక్కఁ
గవిసార్వభౌముఁడు కవిపురందరుఁడు
కవివనచైత్రుఁ డీఘనుఁ డంచుఁ బొగడఁ

---

*బుట్టుచును దావి.

బలికినపలు కెల్లఁ బన్నీరుచెంబు
గులికినచందానఁ గ్రొన్నెలసోఁగ
వొలసినరీతి కర్పూరంబులప్పు
లొలుకుకైవడి మించు లుడుగక మెఱయు
ననువునఁ జల్లఁగా నమృతంపుసోన
చినుకుసోయగమున జీవరత్నములు
మెలఁగెడుజాడఁ బ్రామినుకువ్రజములు
తులఁగింప జలజలఁ దూర్పెత్తినట్టి
మెలుపున వలపుఁదెమ్మెరలు వేడించు
నలువునఁ గ్రొత్తకట్టాణిముత్యములు
డాలించుసరణి బిటారంబు లొకట
గీలించుకరణిఁ జక్కెర లుప్పతిలఁగ
మగనిమైఁ గూర్మి రమాదేవి చూపు
నిగుడించుభాతి దేనియ లుట్టిపడఁగఁ
గవిత మాధవుమీఁదఁ గావింప మధుర
కవిపేరు జనకుఁ †డాఘునునకు నొసఁగె

నాయోగి యటమీఁద నచ్చోట నొప్పు
శ్రీయోగి మైన యాశేషపర్యంకుఁ
దనహృదయారవిందమున సేవించి
కొనుచు నాపురి నెలకొని చిరాబ్దములు

వసియించి యటమీఁద వసుధపైఁ గలుగు
నసమాత్రిగురునిగేహములుఁ దీర్థములుఁ
గనుఁగొంచుఁ గ్రమమునం గదలి యపూర్వాని
వనరాశిమేఖల వలచుట్టికొనుచు
నరుదెంచి మనుజవాహనుదెస కరిగి
సరసిజోత్పలజలచరనికాయమున
దివిజాలయమున వర్తిలు నేటిజోటి
దివిరి గెలించి ధాత్రీవలయమున
భయమునం బొంది యేపాపమానసుఁడు
ప్రియమునం దను నోరఁ బేర్కొంచు భక్తి
నయమునం గని సవినయనుతు లెసఁగ
రయమునఁ జెంతఁ జేరఁగ వచ్చి మ్రొక్కి
జయమున నాథభక్తజనుని దియ్యమున
నయమున నొందించు నట్టితోయమున
విలసిల్లు యమున సేవించి నెయ్యమున
సలిలావగాహంబు సలిపి తత్తటిని
ఘనయోగమార్గసంగతి నుండి కొన్ని
దినములు చన గ్రామ్యదిశ విలోకించి
†రాజబింబము దినరాజబింబంబు
తేజంబు మించిన తేజంబుతోడఁ

---

† రాజబృందము దినరాజబృందంబు.

గనుపట్టు శరకోపఘనుకాంతిఁ గాంచి
మనమున వెఱఁ గంది మాటిమాటికిని
ఇన్నిభూములు గంటి నిటువంటికాంతి
కన్నది విన్నది కా దిట్టికాంతి
మార్తాండకుముదాప్తమండలమధ్య
వర్తికిఁ దక్క నెవ్వరి కిట్లు గలదు
అతనిమాఱటమూర్తి యైనట్టియోగి
పతియె కాఁబోలు నప్పరమయోగీంద్రు
సేవించి పాదరాజీవంబు లాత్మ
భావింతు నని కోరి పరమానురక్తి
నావరతేజంబు నవలోకనంబు
గావించుకొనుచు నక్కడి కేగఁ దలఁచి
కదల నమ్మధురాఖ్యకవిశేఖరునకు
నదులు శైలములు కాననసమూహములు
దిగ్గనఁ దముతామె తెరు విచ్చె నప్పు
డగ్గలం బైయొప్పు నాకాంతిచాయఁ
జేరంగఁ జనుదెంచి చించామహీజ
చారుకోటరనివాసమునందు నున్న
రవితేజుఁ డగుయోగిరమణుని మధుర
కవివరేణ్యుండు చక్కవిలోకనంబుఁ

జేసి కైవారము ల్చేసి పాదములు
డాసి నేత్రముల వేడ్కల నొత్తికొనుచు
నానందబాష్పంబు లాననాబ్జంబు
మైనుండి పులక లుప్పొడి *జాఁకొనఁగ
శఠమతరాద్ధాంతసంహారి యగుట
శఠకోపకపరాంకుశఖ్యాతు లొనరె
నేమహాత్మునకు యోగీంద్రవర్యునకు
నామహామహుని నే నాత్మ భావింతు
ననుఁడు ప్రసన్నుఁడై యాపరాంకుశుఁడు
తనదివ్యదృష్టి నాతఁడు వచ్చు టెఱిఁగి
కను విచ్చి కరుణ యోగసమాధిఁ దెలిసి
మునుకొని తనదుసమ్ముఖమున నున్న
చిరతపోనిధిఁ గటాక్షించిచూచుటయుఁ
బరమయోగీంద్రకృపాదృష్టివలనఁ
బరమసుజ్ఞానసంపదఁ జెన్నుమిగిలి
కర మర్థి మధురాఖ్యకవి పరాంకుశుని
దనపాలిగురువును దైవంబు గాఁగ
మనమునఁ దలఁచి ప్రేమము దయివాఱ
నాగమసారంబు లగుశఠకోప
యోగిసూక్తులయందు నున్నయర్థంబు

* జాఱకొనఁగ.

తెలియంగఁ దలఁచి తద్దివ్యపాదాబ్జ
ముల వ్రాలి హస్తము ల్మోడ్చి యిట్లనియె
వెలయ వేదములు ద్రావిడముగాఁ జేసి
వెలసిన యోగీశవిద్యాప్రకాశ
యీవేళ మీ రానతిచ్చినకృతుల
భావంబులందలి పదపదార్థములు
నానతీవలయు నీయంఘ్రిసేవకున
కోనిర్మలాచార ! యోకృపాసార !
యని విన్నవించిన నమ్మహాయోగి
ఘనభక్తి శిష్యశేఖరు విలోకించి
యరయంగ నీవు న న్నడుగునర్థంబు
పరమరహస్యంబు పరికించి చూడ
మునుకొని యేఁ గ్రమమున నేర్పరింతు
ననఘాత్మ ! నీ వివి సావధానముగ
విను పర్వతవ్యూహవిభవాంతరాత్మ
లన నొప్పు శౌరిపర్యాయమూర్తులను
భాసిల్ల నామ్నాయపంచరాత్రేతి
హాసముల్ శ్రుత్యాదు లనిశంబు నెన్నఁ
దలపోయ నర్చావతారరూపములఁ
జెలువొంద జగతిపై శ్రీపతిఁ బొగడు

స్తవము లై శ్రుతిగర్భితంబు లై యేను
శవణించు నీద్రావిడప్రబంధములు
కృతయుగాదుల మూట గిరికొనఁజేయు
నతులితధ్యానయోగార్చనావిధులఁ
గలుగునే ఫల మది కలియుగవేళ
నళినాక్షుసంకీర్తనంబుచేఁ గలుగు
ధర వ్యాసుఁ డై భారతముఁ జేసినట్లు
మరుగురుం డిపుడు మామకముఖంబునను
బృథివి జంతువులెల్ల నీడేరుకొఱకుఁ
బృథులవేదార్థగర్భితములు గాఁగ
నిలలోని జనులెల్ల నీడేరుకొఱకు
సలలితవేదార్థసారసంతతులు
కృపసేయ ద్రావిడకృతులుగాఁ జేసె
నిపు డీరహస్యంబు లెఱిఁగింతు వినుమి
యివి మత్ప్రణీతంబు లివి నాల్గుకృతులు
వివరింపఁగాఁ జతుర్వేదార్థవతులు
కడలినీ రాని మేఘుఁడు ఉర్వి గురియఁ
గడుమంచి వైనసంగతుల నీకృతుల
ననుపమకఠినాగమార్గము ల్గొనుచు
ననువదింపఁగ మార్గవాక్కృతు లయ్యె

నాదిప్రబంధంబు హరిగుణోదార
వేదసీయంబు బుగ్వేదమయంబు
శతపత్త్రజాతవిస్మయకారి గాఁగ
శతపద్యములచేత సవరింపఁబడియె
రెండవకృతి యజుర్వేదాంగసప్త
కాండార్థవతి యేడుగాథల నొప్పు
నరయ మూడవకబ్బ మఖిలార్థవితతి
వరుసఁ దెల్పుచు నథర్వస్వరూపముగ
నెలయఁ దొంబదియేడువృత్తము ల్గలిగి
యలరు నాల్గవకావ్య మది యెట్టి దనిన
రూపింప సామనిరూపకం బగుచుఁ
బ్రాపితరసశబ్దబంధంబు గలిగి
ప్రఖ్యాత మగుపరబ్రహ్మపరత్వ
ముఖ్యనామములచే మొనసినయట్టి
యేనవస్థలచంద మెంతయుఁ దెలుపు
గానకర్మోచితాంగంబు శ్రావ్యంబు
నరయంగ ద్రివిధజీవాళి కామోద
కరము భవ్యము వేయుగాథల నొప్పు
దాకొని యెల్ల వేదముల †గాండాను
వాకముఖ్యంబులు వఱలినరీతిఁ

† గాదాన.

దలఁప నిందును నేకదశశతసంఖ్య
నలవడియుండు సర్వాగమోత్పత్తి
కారణం బగుచు నక్షరములమూటఁ
జేరిక గల్గి హెచ్చినప్రణవంబు
పాదుగా నయ్యాదిపద్యంబునందుఁ
బాదత్రయమునఁ జొప్పడి యొప్పుచుండుఁ
దుదలేని యుపనిషత్తులు చెప్పుచున్న
మొదలికర్మబ్రహ్మముల నిరూపించి
వలగొని నిదురవోవనిచింతకొమ్మ
లలమియుండిన యంబుజాక్షుమూర్తులను
ఎన్నుచు వేర్వేఱ నీప్రబంధంబు
లెన్నిచూచిన జగదేకపూజ్యములు
వినినఁ జెప్పినఁ జదివినయట్టివాఁడె
వనజాక్షుదాస్యంబు వలసినవాఁడు
నావుండుఁ దత్ప్రబంధములయర్థంబు
భావంబులోఁ బాదుపఱచి మోదమున
భువి సాగి ప్రణమిల్లి పొగడుచు మధుర
కవిరాజు యోగిపుంగవుని సేవించి
తామసాంభోరాశి తరియింపఁ జేసి
శ్రీమించ నను(గటాక్షించినయట్టి

కురుకాధిపతి యైన గురుపదాబ్జముల
నిరతంబు వసియించి నిలిచె నాతలఁపు
వేదెఱుఁగులనైన * వేత్రాం డెఱుంగ
వేదమంతయును ద్రావిడముగాఁ జేయు
పరమగురుండు నాపాలిదైవంబు
గురువును ననుచు నగ్గురువరేణ్యునకు
ననుపమరసరీతు లలవడి యొప్ప
నొనరించె నొకకృతి నురుతరసుకృతి
నాపరాంకుశయోగి యతనితోఁ గూడి
దీపితనిర్నిద్రతింత్రిణీచ్ఛాయ
ననిశంబు శౌరిదివ్యగుణానుభవము
ననుభవింపుచును యోగైశ్వర్యతతులఁ
దా మించువైకుంఠధామాఖ్యముఖ్య
ధామావృతుండైన తామరకంటి
నాకురంగాధీశు నాద్యనామకుని
జేకొని నుతులు చేసిన మెచ్చి యతఁడు
సొగసులు నిగుడ నాసురలెల్లఁ బొగడఁ
బొగడదండిచ్చె నప్పుడు శఠారికిని
అదియాదిగా వకుళాభరణాఖ్య
విదితుఁడై యయ్యోగివిభుఁడు చెన్నొందె

* వేత్రాంకు నెఱుఁగ.

ననయంబు హరిపదధ్యానామృతంబు
ననుభవించుచు నమ్మహాతరుచ్ఛాయ
యునికిగా నుండి రయ్యోగిశేఖరులు
జననుతంబైన యీచరితంబు జగతి
వినినఁ జెప్పిన నుడివిన వ్రాయువారి
కెనలేనియట్టి యభీష్టంబు లొదవు
సిరులు నాయువులును జెడనిసంపదలుఁ
గరతలామలకంబు కైవల్యపదము
ధనధాన్యసంగతి తంగేటిజున్ను
గొనబైన ప్రాయంబు కొంగుపసిండి
యెడపక యొక్కమా ఱెన్నినఁ జాలు
జడునకైనను గల్గు సారస్వతంబు

— కులశేఖరాళ్వారు —

పుడమిఁ గేరళదేశమున నొప్పుచుండుఁ
గడలిరాయనిపట్టి కల్యాణవేది
యమితసౌభాగ్యంబు లలవడి మిగులఁ
గొమరొప్పు కుక్కుటకూటం బనంగఁ
బ్రాపితదివ్యసంపద నీడు రాక
యాపురంబున కోడి యమరపట్టణము
విఱిగి భూస్థలి నుండ వెఱచి దేవతల
మఱుగుఁ జొచ్చెనో దానిమహిమ యెట్టిదియొ

యాపట్టణంబుసౌధాగ్రంబులందుఁ
బ్రాపించుమరకతప్రభలు వీక్షించి
పాయనికూర్మిచేఁ బచ్చిక లనుచు
మేయంగ గమకించు మిహిరుగుఱ్ఱములు
సరసికోటలరాసి జలరాశి యెపుడుఁ
బరిఘ మై యొప్పు నప్పట్టణంబునకు
ననుపమదివ్యరత్నాకరం బగుచు
ననిశంబు నవ్వు రత్నాకరస్ఫూర్తి
నాపురంబున గోపురాగ్రంబులందు
నేపు రెట్టింప ననేకబంధముల
సడలన్నియంగజసంగ్రామకేళి
బడలిన తరుణదంపతులమైఁ బొడము
చెమరు లార్చును దేవసింధువుమీఁది
కొమరుఁదెమ్మెర లెదుర్కొని సంతతంబు
వరదంతఘాతసత్త్వములనొక్కంత
హరిదంతదంతుల నడఁచుదంతులును
భువి సురంగముల నొప్పుచు గంధవాహు
నవకురంగముగతి నగుతురంగములు
నవకంబు లై యమానవవిమానములఁ
బవమాను నవమానపఱచు తేరులును

బటుతరనిటలాక్షపటుహాంసరావ
పటలోగ్రనిరసనార్భటులు లైనభటులు
బహుముఖంబులఁ బారుపత్తెంబె కాని
యహరహం బొకముఖ మైయుండఁ డెపుడు
రాజసుం డై యహంబ్రహ్మ నటంచు
వేజాడలను గర్వవివశుఁ డైయుండు
ననుచు నిచ్చలును దోయజసూతి లెక్క-
గొనక నానాగమకోవిదు లగుచు
నాసురవైరిపాదాంభోజభక్తి
భాసురు లై పేర్మిఁ బరఁగుభూసురులుఁ
గలిమి గిన్నరరాజుఁ గలికిచెల్వముల
వలరాజు దానంబువలన రేరాజు
నిరతభోగంబుల నిర్జరరాజు
వరవిక్రమంబుల వనరాశిరాజు
తేజంబుకలిమిని దినరాజు నగుచు
రాజిల్లుచుండెడి రాజరాజులును
ధనదుఁ డై తిరిపె మెత్తఁగఁ జూచుజంగ
మును వేఁడికొని యొక్కమూలనె యొదిగి
వెలుచుచందమునఁ గుబేరుఁ డైయుండు
నలకాధిపతి యంచు నణఁకించుచుండు

ఘనులు సౌందర్యరేఖామహాహారు
లనుపమామితధను లగువైశ్యజనులుఁ
దొరికినచోటెల్ల దున్నక పండ
దిక్కులఁ బసిఁడి విత్తినపైరు గాఁగ
వివరింపఁగాఁ గొండ్రి వేలును బాడ
నవనికి నేలిక లైనహాలికులుఁ
జుట్టైన దివి సోమసూర్యవీథులకు
నొట్టు దిద్దెడు సూర్యసోమవీథులును
నీలవర్ణనిమానినీశిరోమణికి
నాలయం బైన దేవాలయంబులును
గప్పులై యొప్పులై కళుకులై తేఁటి
చొప్పులై గొప్పలై సొగయుగొప్పులును
గళుకులై బెళుకులై కలువపూసోగ
ములుకులై తళుకులై మోనయుకన్నులును
సోగలై బాగులై సొలపులై సిరుల
పోగులై వాగులై పొలుచుమోములును
గావులై తావులై కండచక్కెరల
ప్రోవులై ఠీవులై పొలుచుమోవులును
*గట్టులై గుట్టలై కామునిపసిఁడి
జెట్టులై చెట్టులై చెలఁగుపాలిండ్లు

* గట్లయి గట్లయి కామునిపసిఁడి, జట్లయి జట్లయి వలఁగు పాలిండ్లు

జినుగులై చినుగులై సింహమధ్యముల
కనుఁగులై పెనగు లైనట్టికౌనులును
గెంపులై సొంపులై కెందమ్మిచాయ
నింపులై యింపులై నిగుడుహస్తములు
నినుపులై నునుపులై నెఱయుదిబ్బలకు
ననుపులై పెనుపులై యనువొందుకటులు
ననుకులై మినుకులై యుపరంజిపసల
కునుకులై మనుకులై యొప్పునూరువులుఁ
బొలుపులై సొలపులై పూవిల్తువాలు
మెలుపులై వలపులై మించుపాదములుఁ
గలిగి మున్నెన్నఁడు గడివోకయున్న
జలజాస్త్రిమోహనాస్త్రంబులో యనఁగ
నలవిమీఱినయట్టి యంగనామణులు
నలరుఁదేనియల నోలాడి తుమ్మెదలు
కెలకుల మలయ రాగిల్లుచెంగల్వ
కొలఁకులు రత్నంపుఁగొమ్మలపసిఁడి
కోటలుఁ బూవాన గురియుచునుండు
తోఁటలు నమృతంబు దులఁదూఁగునీటి
బావులు పాంథులబడలికల్ దీర్చు
ఠావులుఁ గనిసి నెట్టనసురాచార్య

కవులు వచ్చిన వారికవు లెన్నుచుండు
కవులు నిచ్చలు భోరుకలఁగెడు నాట్య
శాలలు వెన్నెలల్ చల్లెడుచంద్ర
శాలలు మొదలైన సకలసంపదలు
గలిగి యయోధ్యాధ్యసంగతి శుభస్ఫూర్తి
నలవిమీఱినయట్టి యాపట్టణమునఁ
బూర్ణరాజాన్వయములతోన మొదల
వర్ణింపఁదగు చేరవంశంబునందు
జనితుఁడై భువనప్రశస్తుఁడై యర్థి
వనచైత్రుఁడును దృఢవ్రతుఁడును నగుచు
నపరరుక్మాంగదుఁ డని త్రిలోకముల
నుపమింపఁ దగువైష్ణవోర్వీశ్వరునకు
రవివంశుఁ డగుదశరథమహీవలయ
ధవునకు రాముఁ డుద్భవ మైనయట్లు
నలువొందు మాఘపునర్వసుతార
జలజాక్షుకౌస్తుభాంశం బుదయించి
కులశేఖరాఖ్యఁ గైకొని దివ్యయోగి
కులశేఖరుండునాఁ గొమరు దీపించి
శ్రీరామపదభక్తిఁ జెంది నానాఁట
నారూఢయౌవనుం డై చెన్నుమిగిలి

కమఠేంద్రనాగనాగప్రభుగ్రావ
సముదయంబులమోపు సడలఁ బంపెసఁగ
భండనప్రతిభటపరభటవీర
గండమండలకాండకాండవేదండ
దండధరోద్దండదండకోదండ
దండదండనబాహుదండంబుచేత
సర్వసర్వంసహాచక్రభారంబు
నిర్వహించె నఖర్వవిర్వాహశక్తిఁ
బరులకు నాసార్వభౌముని కేలి
కరవాలవల్లి యుగ్రము గాదు తలఁపఁ
గ్రతుదానముల నశక్యంబైన దేవ
సతులపొందు ప్రయాసమున నెసంగుఁ
గావున నదియునుగాక యారాజు
దేవేంద్రుదానంబు తెఱఁగెల్ల నెఱిఁగి
బలువేది తాఁ గ్రమానుపమచు ౖ గ్రనాలి
వెలవెలఁబాఱె నావేలుపుఱాను
వేదవేదాంతాదివిద్యావినోది
భూదేవదేవతాపోషణపరుఁడు
రామకథాసుధారసలగ్నహృదయుఁ
డామోదభరవికచాననాంబుజుఁడు

నయవేది సత్యసంధాధురంధరుఁడు
జయశీలుఁ డధ్వరశతదీక్షితుండు
కరుణాసముద్రుండు గంభీరభావ
నిరతుండు పరకామినీసహోదరుఁడు
అభినవకందర్పుఁ డతులచారిత్రుఁ
డభిమతవరదాయి యమ్మహారాజు
సకలదిక్కుల జయస్తంభముల్ నిలిపి
యకళంకవిక్రముం డై ప్రతాపించి
యరయ సముద్రంబు లవధులు గాఁగ
ధరణి యేకాతపత్రముగ నేలుచును
మురవైరియవతారములయందు భక్తి
పరుఁ డయ్యు నాభూమిపతి సంతతంబు
సీతామనోహరశ్రీపదాబ్జాత
చేతోద్విరేఫుఁ డై చెన్నొందు మఱియు
ధారుణి నర్చావతారంబులందు
నారయ సమభక్తుఁ డందులోపలను
సతతంబు నంజనాచలసార్వభౌము
పతికి మిక్కిలి మేలుపడియుండునట్లు
శ్రీరంగపతిమీఁదఁ జేయుసద్భక్తి
గారవం బెసఁగ భాగవతులయందు

తోయజనాభమూర్తుల నెట్టిభక్తి
సేయు నాగతి భక్తి సేయుచునుండు
నన నేల వేయు శ్రీహరికంటె వారి
ఘనులుగాఁ జూచు హృత్కమలంబులోన
నొకట వంచన లేక యుడివోనికూర్మి
సకలసంపదలు వైష్ణవులసొమ్ముగను
నెన్నుచుఁ దను వార లిడువాని గాఁగ
నెన్నుచుం దత్పూజ యేకాగ్రబుద్ధి
సేయుచు నానతిచ్చినవాక్యసరణిఁ
ద్రోయక భాగవతులయెడాటమున
దాకొన్నప్రేమ యెంతయు నడ్డమాఁక
లేకుండఁ జేసి యేలీల నాఘనుల
నీడయుపోలె నన్నిట వశుం డగుచు
నాడుమన్నటువలె నాడుచుండుఁ
బరికింపఁగా భక్తపరతంత్రుఁ డైన
హరియునుం బోలె నయ్యధిపరత్నంబు
ఈలీల భూచక్ర మింతయుఁ దాన
యేలుచు నుండ నయ్యెడ నొక్కనాఁడు
తిరముగా నిడు పట్టెతిరునామములును
దిరుమణివడముఁ దిరుచూర్ణములును

బొసఁగఁ జుట్టినయట్టిపాత్రిపాగలును
గసటులేనట్టి నీర్కావిధోవతులు
వెలఁదిజన్నిదములు విచ్చక నడుము
బలసిన వెలిపట్టుపచ్చడంబులును
రవరవ తాంబూలరాగంబుతోడ
గవరనైయున్న చక్కనిదంతములును
గలిగి యాతెలిదీవిఁ గాపున్నవారు
కులశేఖరునిఁ గనుఁగొనవచ్చి రనఁగఁ
గడివోనిపన్నీటఁ గడుఁ బెక్కుమార్లు
వడులుదేరిచి మించ వాసనం గట్టి
నెలపొల్పుపస నవనీతంబుచాయ
గలిగి వెన్నెలసోగకణికలో యనఁగఁ
దెలివొందు నిడువాలుతిరుమణుల్ మిగులఁ
బొలుపొందు పెదపెద పుష్వారు *ఘళలు
వలకేలఁ గీలించి వైష్ణవోత్తములు
చలిమియు బలిమి నిచ్చలుఁ బెచ్చుపెరుగ
జంటలై యామహాజనపాలునగరు
తొంటికైవడిఁ దురఁదురఁ జొచ్చి పోవఁ
జేరువ మంత్రులచేసన్న గాంచి
వారలఁ జూచి తద్ద్వారపాలకులు

---

* ఘుళలు

కేలిదండములు వాకిలి నడ్డగించి
నేల గుప్పన నూఁది *పలుసిలుఁ డనుచుఁ
గుదిచి మూఁపుల గుక్కోలలు పూన్చి
చెదర నూరక ఝళిపించి యిట్లనిరి
వరుఁడు లోపల నమ్మవారితో సంతి
పురమున నేకాంతమున నున్నవాఁడు
అవసరంబుల వారి నడుగక పతికి
నవసరం బిపు డెద్ది యని మనంబునను
అరయక యెప్పుడైన నపుడె లోఁజొచ్చి
యరిగెద రేమనియనవచ్చు మిమ్ము
భూపాలుఁ డతిసులభుఁ డైన చెలుకు
తీపని వేళ్ళతోఁ దెరలింపఁ దగునె?
యాఁపితి మని యయ్యవారిచిత్తములఁ
గోపగించకుఁడు మాగొల్లమాటలకుఁ
బలుమాట లనకుఁ డుప్పవడమై రాజు
కొలువైనయపుడె క్రక్కున వేళఁ జూచి
విచ్చేయుఁడురు గాన వేగిరపడక
యిచ్చటఁ గూర్చుండుఁ డించుకతడవు
అనవుఁడు వార లహో మంచి దయ్యా
యనుచు మే మవసరం బనవసరంబు

* నిలనీలుఁ డగుచు

నాలుఁగక పోయితి మింతియె మతుల
మఱియొండు వలదు మున్మాటికి మాకుఁ
బరమభాగవతునిభవనంబు గాచు
టరయంగఁ బ్రార్థనీయము గాదె యెపుఁడు
నే వెలుపున నైన నిసుమంతతడవు
శ్రీవైష్ణవులపంచఁ జేరంగఁ గలుగు
నని యున్నవాఁడుగదా వైష్ణవుండు
కనుఁగొన నట్లును గాదు వెండియును
బాటించి వైష్ణవుపంచ నున్నట్టి
కీటంబులును ముక్తికిం బోవు నండ్రు
ఈమహాయోగీంద్రు నింటిమోసాల
నేమందఱము వసియించియుండెదము
ఇంతకంటెను భాగ్య మెయ్యది యనుచు
సంతసం బొదవ మాజారంబుమీఁద
విచ్చేసియుండి రావృత్తాంత మెల్ల
నచ్చట నవసరం బరయుచేడియలు
ఇరవొంద నీకార్య మెఱిఁగింపకున్న
వరునిచే వడి నాజ్ఞ వచ్చుఁ బొ మ్మనుచు
నుదిరి కొండలమంది యొక్కరిఁ బట్టి
పదుగురు నగరిలోపలి కేఁగుదెంచి

తోలుకారుమెఱుఁగులం దులఁదూఁగుపసిఁడి
గొలుసులతోడఁ గీల్కొని చెన్నుమిగిలి
బవరిగాఁ దరవణిం బట్టినమెఱుఁగు
బవడంపుఁగోళ్ళడాపల రువారముగ
ములుకుగొంపులవంకముక్కులపచ్చ
చిలుకలగములు రంజిలి చుట్టువార
నిగుడి వెన్నెలతేఁట నెఱపుముత్తియపు
మొగడల వైడూర్యముల వెలుగడలఁ
గ్రిక్కిఱియంగ మిక్కిలివింతవగలఁ
జెక్కినరత్నంపుచీర్ణంపుపనుల
నురుతరం బగుతూఁగుటుయ్యెలమీఁదఁ
బఱపుగల్గినపట్టుపఱపు నిండార
మంచుతో సరిపోలుమణుఁ గచ్చళించి
మంచిపన్నీటికమ్మనివిరుల్ రాల్చి
నలినాస్త్రసింహాసనంబుచందమునఁ
జెలువొందు నాపువ్వుసెజ్జమీఁదటను
రాజీవనాళసూత్రముచుట్టుకొన్న
రాజహంసముభాతి రాజసం బెసఁగ
విన్నెటికాలువ వింతగాఁ జుట్టు
కొన్నహేమాచలకూటమో యనఁగఁ

గొనబైన వెలితాళిగోణంబుతోడఁ
గనుపట్టి నవరత్నఖచిత మైనట్టి
మురువైన మొగపుల మొలనూలివింత
మెఱుఁగులు నలుదెస మిసమిసల్ గొలుప
లీలఁ గ్రొంబచ్చతాళియుఁ బదకంబుఁ
*బీలి డొందముమీఁదఁ బేరెముల్వారఁ
చెలివొందు నొంటిముత్తియపువెన్నెలలు
వెలఁదినవ్వులతోడ వీడుజోడాడ
మగతుమ్మెదల తెక్కెముబ్బుల నెఱులఁ
జిగురులు వెడలఁ గీల్చినకొప్పులోన
నరవిరిబాగుగా నరవిరుల్దుఱిమి
యరచందురునికి వింతైననెన్నొసల
సన్నపురేఖమంజలికాపుతోడఁ
దిన్నని †తెలిగిరుతిరునామ మలరఁ
దాకొన్న మించుపుత్తడిసరపణులు
డాకేలిమీఁద బిటారంబు నెఱప
మురువైన యుపరంజిముద్దుటుంగరము
మెఱుఁగులు మోముదమ్మికి సరికొలుప
మదదంతికటముల మదధార లెసఁగు
చదురునం జెక్కులజవ్వాది జాఱ

---

* పేలి † తెలినీరు

నెరయఁ గుంకుమపువ్వు నించినమలగు
ఒరగుపై నొయ్యార మొలయంగ నొరగి
కంకణధగధగల్ గడలుకొనంగఁ
గుంకుమగుబ్బలకువలయేకుణాఃలు
తాపులకొండ నెత్తావిపీవలులు
పీవ పీవన లొయ్యా పీవ నాచెంతఁ
బిన్నాణమైన ముప్పిడిహాడపంబు
కన్నుల కల్కి యొక్కతె దాల్చి యొప్ప
నిలుకడమొరపువన్నియమీఱ నొక్క
చిలుకలకొలికి కుంచియ వైచుచుండఁ
దలచుట్టుగన్నులతళుకుపిబ్బెముల
కలికిగుబ్బెత లూడిగంబులు సేయ
జనకయోగీంద్రునిసరవిఁ జెన్నొందు
జననాథుఁ గాంచి యాజలజలోచనలు
దేవ! భాగవతు లేతేర మొగసాల
కావలివార లక్కడివారిఁ జూచి
భూవరుం డిపు డంతిపురములో నుండఁ
బోవరా దన ద్వారమున నిల్చినార
లీవార్త వేవేగ నెఱిఁగింపకున్న
దేవరచిత్త మేతెఱఁగో యటంచు

విన్నకన్నది గాన విన్నవించితిమి
యన్న రాజేంద్రుఁ డయ్యన్నులఁ జూచి
యనిరుద్ధు లైనట్టి యనిరుద్ధభక్త
జనులకు నడ్డ మెచ్చటనైనఁ గలదె
యడ్డ మెన్నఁడు లేని హరిదాసవరుల
నడ్డగించుట యెట్టు లని కోపగించి
యుంకించి యప్పు డయ్యోసపరిపువ్వు
కంకటిమీఁదు దిగ్గన డిగ్గనుఱికి
గోణంబుతోనె మిక్కుటపువేగమున
వీణముఁ గట్టక వెలఁదు లమర్చు
పావలు దోడుగక పదనూపురంబు
రావంబు లడర వారణరాజయాన
యొదవెన్నుకైదండ యొల్లక *జాతి
కొదమసింగంబు బాగున వడి మీఱి
బలిమి నొక్కతె కూడఁ జనుదెంచి చలువ
వలిపెంపుదుప్పటి వలెవాటు వైవ
నరుదెంచి మోసలయరుఁగుమై నున్న
పరమవైష్ణవుల శ్రీపాదపద్మముల
వ్రాలి యానందాశ్రువారిపూరములు
వాలుగన్నుల నిండి వడియ నందంద

---

* జాలి

సర్వాపరాధముల్ క్షమియింపుఁ డనుచుఁ
బద్మాక్షభక్తిమైఁ బ్రణతు లొనర్పఁ
గులశేఖరుని నెత్తుకొని కౌఁగిలించి
పలుమఱుఁ బొగడి యాపరమపావనులు
సొలయక "శ్రీనివాసోరక్ష" తనుచు
నెలమిఁ జేకానుక లిచ్చి రిచ్చుటయుఁ
జేకొని యారాజసింహుఁ డవ్వేళ
వాకిట నున్నకావలివారిఁ జూచి
యొట్టురా వైష్ణవు లేతెర నడ్డ
పెట్టకుం డని మిమ్ముఁ బిల్చి చెప్పితిని
జెప్పిన నాయాజ్ఞ సేయక మీర
లిప్పు డీగతి సేయు టెట్లు భీతిలక
యిమ్మెయి నెవ్వారే నెసకొల్పి నేఁడు
మిమ్ముఁ జేయించిరో మీరె చేసితిరో
యిచ్చలో నాయాజ్ఞ యెఱిఁగియు మీఱ
వచ్చునే కండగర్వమొ పొట్టక్రొవ్వొ
యని తిట్టి పట్టుకొమ్మని కోపగింపఁ
గని సర్వమీశ్వరగాత్రంబు గాఁగ
నకలంకమతిఁ జూచుహరిభక్తవర్యు
లాకరియాపదఁ జూడ నోపరు గాన

సరగున నెడఁజొచ్చి జనకులోత్తంసు
కరములు దెమలించి కరుణాదైన్యాఱఁ
జేకొని మామాటఁ జేసి యీవేళ
మాకుగా నీతప్పు మన్నింపవలయు
ననిన వారలకష్ట మూడంగ లేక
జననాథుఁ డాయనుచరుల మన్నించి
గురుభక్తి వారిఁ దోకొనిపోయి యంతి
పురములో మణిపీఠములయందు నునిచి
యతులవస్తువుల నాహారపదాసక్త
మతులసమ్మతుల సమర్పించి యతఁడు
నానందజలధి నోలాడుచున్నంత
మానవాధీశ్వరుమంత్రివర్గంబు
మనుజాధినాథుసమ్మతి వేళ యరసి
చనవుమీఱంగ నచ్చటి కేగుదెంచి
కరములు మొగిచి చంకలఁ జేతు లిడుచు
వరుస నొండొరులు క్రేవల కేగుదెంచి
యొలయ రెంటెపుఁగొంగు లొకకేల నదిమి
వలకేలిదమ్ముల వాతెఱలాపి
యామోడం గదిసి చయ్యన విన్నపంబు
సేయంగఁ జెవిఁ జేరఁ జేరభూవిభుఁడు

నేల కొంకెదవు మీ రిప్పు డేకాంత
మేల ఇచ్చుటఁ బరు లెవ్వ రున్నారు
తప్పక యెఱిఁగింపఁదగిన కార్యంబుఁ
జెప్పుఁడా యనవృడు క్షితిపాలుఁ జూచి
వెఱచి విన్నపముఁ గావింతుమో లేక
వెఱవ కిప్పుడు విన్నవింతుమో మీర
లైన నోడకుఁ డని యానతిచ్చితిరి
కానఁ దెల్పెదము తత్క్రమ మెట్టి దనిన
నేకొఱంతయు లేక యీధరాచక్ర
మేకచక్రంబుగా నేలుభూపతివి
బొక్కసభండారములు వాని లెక్క
పొక్కలు మఱియు నున్పుగనగరికిని
నిలువ పూజ్యముగ మన్నీలు చెల్లింప
వలసిననిల్వ సల్వాలు విరాడములు
నరవి గానుక *దేవసంబు ధాన్యంబు
వరసియు గాది†దిపావళు లందు
పగిదిఁ జెల్లించు నప్పగిది రాహుతుల
నగరిబంటులజీతనాతంబు లేలు
కరుల గుఱ్ఱముల దుర్గపుసవరణలఁ
బరివారముల భూమిపతుల పౌజులను

*దివసంబు †దీపావళులందు

నగపడి రాణువయందుఁ బాలింపఁ
దగునట్టి రాజకృత్యము లొక్కనాఁడు
నేవిధి సమకూడ దెట్లుండు ననుచు
దేవర పారుపత్తెము సేయవలదె
కడు నెచ్చరిక గలకాలంబు పాటు
వడి సేయు తమదైనపారుపత్తెంబు
భూనాథ మీ రలవోకఁ గావించు
నానతిం బోల దెంతైనఁ జర్చింప
నిందుల కనుట గా దేపనికైన
నిందఱు ముండి తామేలని యాజ్ఞ
వదల మన్నియును దేవరప్రతాపమునఁ
గొదలేక తముదామె కొనసాగివచ్చు
రాజసై దేవర రాజచిహ్నముల
నోజమై క్రమమున నొకకొంతతడవు
నామతీర్థము రామనామసంస్మరణ
మామీఁద హరిపూజ యదికొంతతడవు
నంతట శ్రీవైష్ణవానుభాషణము
లంత నారోగణ మైనమీఁదటను
నకలంకరామాయణాదిసంశ్రవణ
మొకకొంతతడవునై నుచితకృత్యములు

సలుపుచు సకలరాజ్యంబు పాలింప
వలయుఁ గా కిటు సదావైష్ణవు లనుచు
వారును మీరు నీవడువున నున్న
నీరసాతలచక్ర మీడేరు టెట్లు
రావయ్య తుదిని సర్వజ్ఞుండవైన
యీ వెఱుంగనికార్య మే మెఱుందుమె
చేసేత మా తెలిసినవిన్నపంబు
చేసితి మింక మీచిత్తంబుకొలఁది
తరవాత నిను గన్నతండ్రి యేమనునొ
గురిగా విచారించుకొమ్మని యనిన
సెలవిమ్మెఁ జిఱునవ్వు చిగురొత్తుచుండఁ
బలికె శ్రీవైష్ణవపారిజాతంబు
వినుఁడు మీ రిటు పదివేలు చెప్పినను
వినఁగూడునే నాకు వివరించిచూడ
జనని జానకి రామచంద్రుండు జనకుఁ
డనుపమబంధువు లతనికింకరులు
ఘనరాజ్యభోగంబు కామితార్థంబు
ధనము సర్వము నాకుఁ దత్పాదసేవ
యందుఁ జిక్కినహృదయం బితరంబు
నందుఁ జిక్కదు మీర లవివేకమతులు

పరమభాగవతసంభాషణరుచులు
మరగినవాఁ డేల మరగు నన్యంబు
లెంచిచూడక మీర లిఁక నింతనుండి
*మించిచెప్పిన మీకు మీ రెఱుంగుదురు
అనిన భీతిలి "†హాసా" దని మంత్రులెల్ల
వెనువెనుకకె వచ్చి వెలవెలంబారి
జననాథుకోపంబు సైరింపలేక
చనిరి గ్రక్కున మొగసాలవాకిటికి
నావసుధేశ్వరుం డనిశంబు నిట్లు
శ్రీవైష్ణవులఁ గూడి చెన్నగలించి
యారీతి మఱియు ననేకకాలంబు
వారక యలభాగవతు లిచ్చగించి
యడిగినవెల్ల లేదనక సంప్రీతి
నుడుగక యిచ్చుచునుండి యొక్కెడను
బిరుదమంజీరశోభితపదాబ్జుండు
సరసకుంకుమగంధచర్చితాంగుండు
వరహారకంకణోజ్జ్వలభూషణుండు
పరిమళకుసుమసంభరితచూడుండు
మకరకుండలదీప్తిమండితాననుఁడు
సకలమాణిక్యచంచత్కిరీటుండు

*మిన్నక చెప్పిన †యసా

ధవళోర్ధ్వపుండ్రనందల్లలాటుండు
నవిరళరత్నమయాంగుళీయకుఁడు
సురుచిరచిత్రకౌసుంభాంబరుండు
కరధృతశత్రుభీకరకృపాణుండు
నగణితపరిచారకౌఘసంవృతుఁడు
నగుచు సభామంటపాంతరస్థలికిఁ
జనుదెంచి రిపుమూర్తిసంవృతరాజ
దనుపమసింహాసనాసీనుఁ డగుచు
జలజాప్తుఁ డుదయాద్రిచక్కిఁ జూపట్టు
నలువున భద్రాసనమునఁ జూపట్టె
యొకచోట రాజన్యలోకచక్కి మంత్రు
లొకవెస విద్వాంసు లొకయెడఁ గవులు
నొకవంక గాయకు లొకచాయ మిత్రు
లొకభాగమున నటు లొకపార్శ్వసీమ
సుకుమారు లగు చేరచోళపాండ్యులును
నొకదిక్కునను సారసోత్పలేక్షణలు
సకలదేశాధీశజనము సేవింప
నకలంకవికచాననాంబుజ మలర
నమరేంద్రగురునయం బనయంబుఁ దెగడఁ
గమకించుమంత్రివర్గం బొకచాయఁ

గొలువఁ †గట్టుకవారు కొమరుదీపింప
బలువిడి వడి బరాబరి సేయుచుండఁ
నెలమి భూనాథులు హేమధాముకళల
జళిపించు మించువింజామర లిడఁగఁ
బలు తెలుంగుల సార్వభౌములు చల్ల
వలుపులు చల్లునీవనలు వీవంగ
నిద్ధవైభవముల నిరుమేల పట్టు
బద్ధు లూడిగములు పట్టి కొల్వంగ
జలశేఖరాదు లాశ్చర్యంబు నొందఁ
గులశేఖరుం డిట్లు కొలువున్నతఱిని
శ్రీమదష్టాక్షరశ్రీరాజ్యసార్వ
భౌములు నధిగతపరమార్థు లర్థ
కామానపేక్షులు గతదోషమతులు
ధీమంతులును గతదేవతాంతరులు
జగదేకబంధువుల్ సత్వసంపన్ను
లగణితకరుణాఢ్యు లమృతభాషణులు
నపగతమదమాను లచ్యుతధ్యాను
లపగతక్షేములు నగుభాగవతులు
అతిమోదమున ద్రావిడాగమజాత
చతురార్థముల ననుసంధించికొనుచుఁ

† గట్టిక.

పారతంత్ర్యము స్వరూపము శేషతయును
గారవంబుగ నలంకారంబు గాఁగ
వేంచేసి రప్పుడు విభుఁ డున్నకడకు
వేంచేయ నప్పు డవ్విభువరేణ్యుఁడును
గద్దియ డిగి వేడ్కకడలి నోలాడి
తద్దయుం గూర్మి పాదంబుల కెరఁగి
యుచితాసనంబుల నునిచి సద్భక్తి
నుచితాసనస్థుఁడై యుండె నామీఁద
మానవేశ్వరుఁడు వే మధ్యాహ్నవేళ
యైన మజ్జనమున కాయత్త మనుచు
జలకము వార లెచ్చరికఁ గావింపఁ
గొలువువారలఁ గనుంగొని యాదరమున
దొరల మన్నీల నాప్తుల బంధు మంత్రి
వరులఁ దక్కినయట్టివారి వేర్వేఱఁ
గనుసన్నఁ గొందఱఁ గైసన్నఁ గొంద
ఱను శిరమునఁ గొందఱను ఠీవి మెఱయ
సరగున నిజనివాసములకు ననిచి
పరమవైష్ణవులతో భాషించుచతమిని
నుడిగంబు వారిచే నొసఁగంగ మఱచి
తొడవులు సడలించి తోయంబు గాఁగ

నెట్టనం గొలువున్న నిజపీఠియందుఁ
బెట్టి వేఱొక హేమపీఠంబునందు
విమలమై నిండారు వెన్నెలసోగ
కొమరుమించినతాళిగోణంబుతోడ
నాసీనుఁడై పిల్వ మనినంతలోనె
భాసురగైరికపర్వతాగ్రముల
గోడాడి యేతెంచుకుంజరయుగము
జాడ నొప్పుచు నున్నజగజెట్టి లోకట
నానతి నిజమూర్తులై యేగుదెంచి
భూనాథుఁ డొసఁగెడుభుజశాఖ లంది
పెనువ్రేలిసంధులఁ బెనువ్రేలిసంధు
లెనయించి కేలిమై యింపుమై బిగిసి
నిపురుచు సొగసుగా నెటుకలు విఱిచి
సవరగాఁ జేపరుసనమించకుండ
జవ్వాది మెఱుఁగుహస్తముల డాలించి
యువ్వాబుగా నూర్పు లొసరింపుచును
భూమీశ్వరున కింపు పుట్ట నేర్పనను
మై మర్దనంబు వేమఱు నొనర్పుటయు
నచ్చటిశ్రీవైష్ణవాళి నీక్షించి
విచ్చేయుఁ డని విన్నవించి యారాజు

పాదుక లొసపరి బాగుగా మెట్టి
కైదండ యొకపద్మగంధి గావింప
సరవిమై మజ్జనశాలచెంగటికి
నరిగె నంతట మల్లు లరిగి *రింపులకు
నక్కడనున్నట్టియాభరణాదులు
బొక్కసంబులవారు పోలించి చూచి
యీయెడ భూనాథుఁ డేటికిం బెట్టె
పోయెనో యనుమతంబునఁ గాని తమకుఁ
బట్టరా దని భయపడి యేగి రతని
కట్టడ నెఱిఁగి యక్కడ నూడ వెఱచి
తదనంతరమున నద్ధరణీశ్వరునకు
నొదవు వేడుక నొకానొకవిన్నపంబుఁ
గావింతు మని దైవికంబున మంత్రు
లావేళ వచ్చుచు నచ్చోట నున్న
సొమ్ములు చూచి యాచుట్టు నొండొరుల
త్రిమ్మట లేనియత్తెఱఁగు వీక్షించి
యేకాంత మయ్యెఁ బో యీవేళ మనకు
భూకాంతు వేడబంబుల నోసరింప
వసుధేశునకు వైష్ణవభ్రాంతి వట్టె
వసుధరాజ్యంబు నెవ్వరి సడ్డఁ గొనఁడు

* రింటికిని

మన మెంతచెప్పిన మనమాట విభుఁడు
వినఁడు నిత్యంబు నీ వెట్టిదాసరులు
గడుసు లేమియు నెఱుంగనిరాజు చెవులఁ
బుడుకలు విఱచి రేపును మాపు వచ్చి
బాధించి యింటిలోపలి వెల్ల మరులు
బోధించి వెరఁజి కొంపోవుచున్నారు
వీరి నేమనినను విభుచిత్తమునకు
దూరమయ్యెదము కాంతుని నంటిమేని
యతనిచిత్తంబురా దైన నింకొక్క
గతియొప్ప మన మెఱుఁగనిరీతి నిపటఁ
దొడవులు డాఁచి యీధూర్తులమీఁద
సడిసైచి విభునకు శరముఁ బుట్టింప
వారికి ధారుణీశ్వరునకు మఱియుఁ
జేర దీచందంబు చేసినఁగాని
విఱుగదు వారిపై విభువరేణ్యునకు
మఱి రారు వారు నమ్మనుజేశుకడకు
ననుచుఁ బ్రమాణంబు లన్యోన్య మప్పు
డొనరించి యచ్చోట నున్నభూషలను
గైకొని పోయి బొక్కసములవారి
కీకార్య మంతయు నెఱిఁగించి వారి

నాయెడఁ దమసేయునటువంటిబాస
సేయించుకొని వారిచే దాఁప నిచ్చి
యఱిమురి విభుఁ డెంతయడిగిన నేమ
యెఱిఁగింపు మనక మీ రెఱిఁగింపవలదు
అని సనుకట్టి వా రటు వాసి చనిన
జననాథ*భాండికజనము చింతించి
జననాథునకు నెంతచనవరు లైనఁ
జన దమాత్యులవాక్యసరణులు మీఱఁ
గడఁగి మీఱిన నెన్నిగతులను లేని
సడి నైచి నృపునకుఁ జోకపుట్టించి
గొనకొని వడి గుంట గూల్చిపదనకఁ
గనుమాయ రెబ్బా దైవగతిఁ జూచికొనుట
యనుచుండి †రట మంత్రు లావాసమునకుఁ
జనిరి డెందముల నుత్సాహంబు లొదవ
జననాథుఁ డంత మజ్జనభోజనాదు
లొనరించి నగరిలో నొకకొంతతడవు
పవళించియుండి యుప్పవడమై చెంత
నవసరంబులవార లపుడు కొల్వునకు
వేళ యయ్యె నటంచు విన్నవించుటయు
నోలగం బొనరింప నుద్యుక్తుఁ డగుచుఁ

* భారిక, పారిక † రటు

కొలఁది మీఱినయట్టి కొలువుకూటమునఁ
దొలుతఁ దా నిడినట్టితొడవులు దలఁచి
కవగూడి యపు డూడిగంబులు సేయఁ
దివురు *బ్రిద్దలప్రోడ తెఱవలఁ జూచి
కొలువుకూటంబులోఁ గొప్పసింగములు
దళుకొత్తుచంద్రకాంతంపుఁగంభంబు
చాటున మించుపచ్చలకాళ్ళపలక
పీఁటపై సొమ్ములు పెట్టి వచ్చితిని
తెమ్మన్న వార లేతెంచి వేవేగ
నమ్మహీపతి చెప్పినట్టిచందమున
నరయ నాభరణంబు లచట లేకున్నఁ
దిరిగి రాజునకు నత్తెఱఁగెఱింగింప
వెఱఁగును గోపంబు వీనుజోడాడ
మఱియు వారలఁ జూచి మనుజేశుఁ డనియె
లేకుండు టెట్లు తాలిమితోడ నరిగి
వాకిటఁ గాపున్నవారల నరసి
యాచెంత నేఁ జెప్పినట్టిచోఁ జక్కఁ
జూచితిరో లేదో చూడుఁ డీమాటు
కప్పినముదిమిచేఁ గన్నులపొరలు
గప్పెనో బ్రమసి యెక్కడఁ గాఁక లేరు

*బ్రద్దల.

యనుఁడు కట్టికవార లనయంబు బెగడి
చని పీఁటమీఁద నాసందుగొందులను
నరసి వాకిటివారి నచటిహెగ్గళ్ళఁ
బరిచారకులఁ బెక్కుభంగుల నడిగి
వెదకి కానక ధరావిభునిచెంగటికిఁ
గొమకుచు నరిగి వాఁకువ్రివ్వ నోడుచును
జనపు నెయ్యంబు విశ్వాసంబు లొకటఁ
బెనఁగొనఁ బలికిరి పృథ్వీశ! యేము
నేవిధి మీ రానతిచ్చితి రట్ల
యావరపీఠంబునందు నాచెంతఁ
బదివేలతెఱఁగుల భావించి యేము
నెదకెములాగుల వెదకిచూచితిమి
ఎడపక నచ్చోటిహెగ్గళ్ళఁ బరుల
నడిగెడుచందాన నడిగిచూచితిమి
దేవర తెలియు టంతియ కాని తమకు
భావింప *వానిపోబడి కానఁబడదు
అవి తాము పొడఁగాన మని యెట్టిబాస
సవరింపు మనినను సవరింతు మనిన
నీవిధిఁ దనసొమ్ము లింటిలోపలివి
పోవు టెట్లని మనంబునఁ బలుమాఱుఁ

*దమిగిబో

గనలుచుం బేరోలగమున కేతెంచి
తనమంత్రివరుల నందఱఁ బిలిపించి
జననాయకులుఁ బరిచరులు బాంధవులు
వినుచుండఁ బలికె సవిస్మయుం డగుచు
వింటిరే †యొకయింత వింత నాయాజ్ఞ
గెంటివోవక మెలఁగెడుమంత్రులార !
కొలువులోపల నిడికొన్న నాతొడవు
లిల పచ్చగద్దియ నిడి లోని కరుగ
మనమున భయ మింత మాని చోరకులు
గొనిపోయిరఁట యిట్టికొత్తలుం గలవె?
జానకీవిభు రామచంద్రునికృపను
మానితసామ్రాజ్యమండలం బెల్ల
జోకమై నొకచోటఁ జోరశబ్దంబు
లేకుండునట్లు లేలినయట్టితనదు
నట్టింట సింహాసనముమీఁద మేన
పెట్టినసొమ్ములు పెఱదొంగ వచ్చి
యిట్లైకొనిపోవు టేరీతి రచ్చ
కొట్టమె నాయున్నకొలువుకూటంబు
ఇక్కడ నాయింట నీరీతి మైన
దిక్కుల నెట్లు వర్తిలు మదీయాజ్ఞ

†యొకయంత

నయవేదు లని మిమ్ము నమ్మితిఁ గాని
భయమేది మీర లిప్పగిది గుర్న్తి
మొదల స్వామిద్రోహమున కొడిఁగట్టి
యెఁగురుమి మ్మొఱుఁగమి నెఱుఁగలేనైతిఁ
బదిలంబు గాఁగ లోపలను వెల్పలను
మెదలెడువారి నిక్కోయి విచారించి
యీక్షణంబున దొంగ నిట పట్టి తెచ్చి
శిక్షించి సొమ్ముఁ దెచ్చినఁ గాని మొగముఁ
జూడ రాఘవునాన సొఁది మీయాట
లాడింతుఁ దెలసికొం డంతరంగముల
మఱి యెవ్వ రిచటఁ ద్రిమ్మఱ రారు మీర
లెఱుఁగ కాసొమ్ము దా నెందుఁ బోవచ్చు
ననుచు నాగ్రహవృత్తి నాడువాక్యములు
విని యమాత్యులు ధైర్యవివశులై యనిరి
ఈవడువున నానతిచ్చిన నన్యు
లావల మఱి యడ్డ మాడంగఁ గలరె
యీయెడ మీ రానతీఁగ విన్నపము
సేయ కుండఁగరాదు చేసితిమేని
స్వామిచిత్తమున నేసరవినై నుండు
నో మాకుఁ దెలియదు నుడికెద నైనఁ

దరతరంబులను బ్రాఁతరికంబు గలుగఁ
గర మర్థి హితవు నక్కఱయునుం బొదలఁ
బేరుపెంపులు పెట్టి బిడ్డలై నిన్నుఁ
జేరి సముంచితశ్రీలఁ బెంపొంది
తుదిని సమ్మోళిగతొండ లైయుండి
బ్రదుకంగఁ గోరునీపరిచారజనులై
యీవిధంబుల ద్రోహ మేల సేసెదరు?
ఈవిధి మీ రానతిచ్చినయట్టి
యానతి కే మడ్డ మాడంగ లేము
కాని నీ లెంకలు కల్లరుల్ గారు
ము న్నింటనుండియు మొఱ పెట్టి పెట్టి
విన్నవింపమె నీకు వేయుభంగులను
జేసితి మాకుఁదోఁచినవిన్నపంబు
చేసినమీఁద నోక్షితినాథ యాజ్ఞ
వెట్టిన మేలు తప్పిదముగాఁ గొనక
నెట్టన మమ్ము మన్నించిన మేలు
నీకు లోకములోనినృపులకుఁ బోలె
వాకిటికావలివారికట్టడయొ
యొకమంత్రియాజ్ఞయో యొకయవసరమొ
యొకరాజసమొ యెద్దియును నొల్ల వెపుడు

నెట్టన నొసలిపై నెరయ వాఁగాఁబు
పెట్టినవారెల్లఁ బెద్దల మనుచుఁ
బదివేవు రొకట లోపలికి వెల్పలికి
నుదయాస్తమయములం దొక్కచందమున
వచ్చువారలు పోవువారలు నగుచు
నిచ్చలు నగరిలోనికి నేగుదెంచి
యీరీతిఁ జరియింతు రీమూఁకలోన
నేరిఁ జోరకు లని యేర్చిపట్టెదము
వారుదక్కఁగ మనవారికి సొమ్ము
కోరి కైకొన నెన్నిగుండెలు గలవు?
వినుమయ్య యిఁకఁ బదివేలు నేమిటికి
జననాథవర్య! వైష్ణవులుదక్కంగఁ
బెఱవార లవి కనుపెట్టి కైకొనఁగ
వెఱతురు *తుదిఁ బదివేలు చెప్పినను
అని యమాత్యులు పల్కనట్టివాక్యములు
విని రాజు చెవులకు వేఁడియైయున్న
జానకీపతి! రామచంద్ర! యటంచు
వీనుల హస్తారవిందము ల్చేర్చి
యాచందమున వార లాడిన తెఱఁగుఁ
జూచి పోనీక రాజుల చక్రవర్తి

*వింబది

కడు ఘోరమైన యాకష్టవాక్యములు
నుడువంగ మీరు *నీనోళు లెట్లాడె
శ్రీవిహారుని నింద సేయుపాపంబు
శ్రీవైష్ణవుల నుతి సేసిన నుడుగు
శ్రీవైష్ణవుల నింద సేసినదోష
మేవిధిఁ బాయు మీ రేమిఁ సేయుదురు
కలుషాలవాలసంగతలతాజిహ్వా
లలవరించినబ్రహ్మ ననుటయె కాక
యనుచు నాగ్రహవృత్తి నంతటఁ బోక
మనుజేశుఁ డనియె నమ్మాత్రివర్యులకు
శ్రీవైష్ణవుల నింద సేసినమిమ్ము
వేవేగ నాజ్ఞఁ గావించు టే నయము
పదరి యిప్పుడు మిమ్ముఁ బట్టి శిక్షింపఁ
దుదలేనియీజగత్తులు నన్నుఁ జూచి
తనకు నిష్టము సేయఁ దలఁచినయట్టి
తనవారిఁ జంపించె ధరణీశుఁ డంద్రు
తొడఁబడ నిదియసందుగ వారిమీఁద
సడి వైవఁ జూతురు చపలమానసులు
కావున వారీతిఁ గాక లోకైక
పావను †ల్నిర్జితాపారకల్మషుఁ బు

---

* దా నో రెటులాడె † నిర్జితపాపకల్మషు

నపగతమదమాను లంత్యమోపాయు
లపరిమితజ్ఞాను లమరసన్నుతులు
రామచంద్రాయత్తరతులు నన్నేఖ
స్వాములు నైనవైష్ణవులు చోరకులు
గారని యే భాసఁ గావింతు నిపుడు
శ్రీరమావిభుఁడుసాక్షిగ నొండు నేల
జగదేకనాయక జానకీదేవి
జగదేకనాథుండు జానకీవిభుఁడు
పురుడింప నుభయవిభూతులు వార
లిరువురిగతి గడియించినా రరయ
వారినందనులు శ్రీవైష్ణవు లెల్ల
వారిపదార్థముల్ వారు గైకొనిన
వారిఁ జోరకు లనవచ్చునే మీకు
నూరక పలుమాఱు నుచితంబు దక్కి
యది విచారించిన నాగమాంతముల
విదితమై మునులచే వెలయునర్థంబు
ధీరత నొండుప్రతిజ్ఞ చేసెదను
పారమార్థము గనిపట్టిన వినుఁడు
పరవధూ పరధన పరనింద లొల్ల
రరయుఁగఁ గలలోన నైన వైష్ణవులు

పదివేలు మీతోడఁ బలుకంగ నేలఁ
త్రిదశు లచ్చెరు వంద దివి భువి క్రిందఁ
గోరి వైష్ణవచోరకుండు లేఁ డనుచుఁ
క్రూరసర్పంబు నారూఢిఁ బట్టెదను
లేనిసిగ్గంబు యేలిక నాఁడబంటు
వానికిఁ దా నిచ్చి వారించు టొప్పు
స్వాములు తనకు శ్రీవైష్ణవులెల్ల
నామహాత్మునిబంట నైనట్టియేను
వారలమై నపవాద మింతయును
వారింతు నేనని వసుమతీవిభుఁడు
పన్ని నే వారలపై నిందఁ దీర్ప
కున్న స్వామిద్రోహ మొదవెడు ననుచుఁ
గుంభమధ్యమునఁ గర్కోటకనామ
కుంభీనసము నిడుకొని తెం డటంచు
నెట్టనం జెప్పించి నిశ్చలవృత్తిఁ
జుట్టాలు మంత్రులు సుతులు చౌరికులు
ననుచరు లినమృగాంకాన్వయుల్ పౌర
జనులు చూడఁగఁ గృతస్నానుఁడై వచ్చి,
వెనక వింటిమి మేము వినమని యనక
వినుఁడు నాప్రతిన భావించి కన్గొనుఁడు

పంచాస్త్రగురుపాదభక్తు లీసొమ్ము
వంచించి కైకొన్నవారలు గారు
శౌరిసాక్షిగను వైష్ణవులు చోరకులు
కారు ముమ్మాటికిం గాటు కా రనుచుఁ
త్రిజగంబు తెలియఁగఁ దద్దివ్యకుంభమున
భుజగంబుతోడ మున్నుగఁ బెట్టియున్న
హేమపుఘుటికఁ దా నెత్తె నెత్తుటయు
శ్రీమనోహారి యాశ్రితవత్సలుండు
రంగనాయకుఁడు శ్రీరఘుకులాన్వయుని
సంగతి మరకతశ్యామవిగ్రహము
నేర్చినయమ్మరు నెడవెన్నచాయఁ
జేర్చినపసిఁడిపింజియయంపపొదలు
వేదండశుండంబువిరసంబులాడు
కోదండ మూఁతగాఁ గొన్నకెంగేలు
చుట్టినగోణంబు చుంగులోఁ బెనఁచి
కట్టినతళుకుబంగరుపట్టుదట్టి
కటిమోర మించుబంగరుకుప్పెతోడ
నటనఁ జూపట్టు సొన్నాళంపుసురియ
వెలిదామరల వికవికనవ్వువాలు
తెలిగన్నులును నెలతీరునామంబు

వెలఁదినవ్వులు నరవిరిమోముమీఁద
విలసిల్లుసన్నంపువిడియంపురేఖ
వెడదయురంబుపై వెన్నెలసోగ
యొడికంబు చూపినయుపవీతలతిక
కంబుకంఠంబు చక్కనిముద్దుమోము
బింబాధరంబుపై బెరయులేనగవు
మకరకుండలములు మణికిరీటంబు
సకలంకకేయూరహారజాలములు
నొనరికలై యొప్పునొకపాద మూఁది
యినకోటికోటులహెచ్చుతేజమున
వలపలికడపంటవలఁతినెచ్చెలి
వలనొప్ప తమ్ముఁ డవ్వలనొప్ప బెసల
దళుకొత్త నపుడు సీతాప్రాణనాథుఁ
డలభూమిపతికిఁ బ్రత్యక్షమై నిలిచి
కరమునం దనభక్తుకరముఁ బెనల్చి
కరము దైవాఱఁగఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి
భాగవతోత్తంస ! పరిపూర్ణహృదయ !
యోగికైరవచంద్ర ! యుర్వీశచంద్ర !
భూవర నాకంటెఁ బొడవుగాఁ దనదు
సేవకులందు నీ సేయుభక్తికిని

మెచ్చితి నీవు కామించినవరము
లిచ్చెద నన విని యింపు రెట్టింపఁ
గులశేఖరుఁడు రఘుకులనాథపాద
జలజాతములఁ జక్కఁ జాగిలివ్రాలి
దశరథనందన ! తాటకాజైత్ర !
దశరథకౌశికాధ్వరవిఘ్నహారణ !
హరచాపభంజన ! యవనిజారమణ !
పరశురామాభంగ పటుతపోహారి
గురువాక్యపాలన గుహవంద్య మౌని
వరదాయి దండకావనభూవిహారి
కుటజసన్నుత మౌనికులనత పంచ
వటవాస రాక్షసవరగర్వహారి
ఖరదూషణాదిరాక్షసకంఠదళన
శరభిన్నమారీచ శబరిప్రసన్న
వాలిశాత్రవ మాల్యవద్గిరివాస
పాలితసుగ్రీవ పౌలస్త్యవరద
కంధిబంధన దశకంఠసంహారి
బంధురనిర్జరపతిముఖప్రణుత
భూమిజాసంయుత పుష్పకారూఢ
స్వామి రాఘవ భరద్వాజపూజార్హ

సాకేతపురనాథ జగదేకనాథ
నాకులస్వామివై నాకులస్వామి
మొదలైనదివిజులు మునులు వేదములు
మొదలకుం బొడఁగరానిమూర్తివి నాకుఁ
బ్రత్యక్షమైతివి పరమకల్యాణ
యత్యంతసంతోషితాత్ముండ నైతి
నని సన్నుతింపుచు నానందబాష్ప
వనధార లుప్పొంగ వడియు నవ్వేళఁ
దదనుగ్రహంబుచేతను దానె వచ్చు
విదితవిద్యోదయవిభవంబు గలిగి
యుపగతవక్తృంబులై హరివోలె
నపరిమితంబులై యమృతంబుఁ గురియ
నుపనిషదర్థంబు లొదవ నిచ్చలును
విపులాఘులతికాలవిత్రముల్ గాఁగఁ
జాటుపేశలవాక్యచాతురి నారు
పాటచే నొక్కప్రబంధ మర్పించి
దేవ నే నేమిప్రార్థించెద? మున్న
యీవ యీఁగలవెల్ల నిచ్చితి వరయ
నైన దేవరయాజ్ఞ యది మీఱరాదు
గాన నీపదభక్తి గలవారిమీఁద

నీమీఁద ననిశంబు నిశ్చలభక్తి
మామకబుద్ధి నేమఱకుండనిమ్ము
అనిన రంగేశ్వరుం డావరం బొసఁగి
మనుజేంద్రచంద్రుఁతో మఱియు నిట్లనియె
నీకన్యకామణి నీళాంశజాత
నాకు నిమ్మనిన నన్నరనాథవరుఁడు
ధవళాక్ష! కందర్పతండ్రి! లోకైక
ధవ! కృతార్థుఁడ నైతి ధన్యుఁడ నైతి
నని డెందమునఁ గూర్మి యాదంద బొదలి
మునులు నిర్జరులు నిమ్ములఁ జేరి కొలువ
జమళిక్రొమ్మొనలఁ జంచులపెట్టుకొప్పు
కమలారిమై కళంకము లెన్ను మోము
చెఱకువిండ్లను బిప్పి సేయుఁ భ్రూలతలు
మురువుదమ్ముల నీట ముంచుకన్నులును
గొదమచందురులోనఁ గొఱ యెన్ను నొసలుఁ
బదరిశంఖము గుల్లపఱచుకంఠంబు
గెలిచి సంపఁగి నుడికించునాసయును
వలిజక్కవల గూటువైచుపాలిండ్లు
సింగంబునడుము కొంచెముసేయుకౌను
భృంగాళి మిగుల గీపెట్టించునారు

తరగమొత్తంబులఁ దలగించువళులు
సురుచిరావర్తంబు సుడికొల్పునాభి
గురుచక్రములఁ దిరుగుడుపెట్టుపిఱుఁదు
నరఁటుల పొరపొచ్చ మాడునూరువులు
గొనకొని మెఱుఁగులు గొలుపుజానువులు
దొనలతూరుల వెన్నుద్రొయులేఁదొడలు
తరలించుతాఁబేళ్ళఁ దలచూపనీని
చరణముల్గలిగిన జగదేకమాతఁ
దనకూర్మికూఁతు నత్తఱి మాధవునకు
ననుపమలగ్నంబునందుఁ గైసేసి
సురగురుఁ డరుదేఱ సురరాజు, రాజుఁ
దెరబట్టి రంత నాదేవేంద్రమంత్రి
సుముహూర్త మొసఁగ నాసుమకోమలాంగిఁ
గమలాక్షునకుఁ జేరకాంతుఁ డర్పించె
నపుడు వధూవరు లాననాబ్జముల
నపరిమితోత్సాహ మడర వీక్షించి
సగుడ జీరకము మస్తములఁ దోడ్తోన
నిగుడొత్తువేడ్కల నిడి రొప్పుమిగుల
రాయంచపై నెక్కురాకేందువదన
యాయంచ నారదుం డలరంగ వీణ

వాయించ, వడఁకుచల్వాలకొండచూలి
పాయకకూడి సోభానపాడంగ
నరవిందనేత్రుని కాత్మసంజాత
వరవైభవముల వివాహంబు సేసి
జనకుండు మును రామచంద్రుని కొసఁగు
ననువున మితిలేనియట్టిసంపదల
నరణంబుగా నిచ్చె నప్పు డమ్మంత్రి
వరు లరుదంది యవ్వసుమతీశునకుఁ
దమసేయునేర మంతయు విన్నవించి
యమితాపరాధుల మని దైన్యపడుచు
మును దాఁచినట్టిసొమ్ములు భయపడుచుఁ
గొనివచ్చి యెదుటఁ గ్రక్కునఁ బెట్టి సాఁగిడి
నిల వ్రాలి నీదైన యీమహామహిమఁ
దెలియ కీగతిఁ జేసితిమి దమి నింకఁ
జేకొని నీ వాజ్ఞచేసిన మేలు
కాక పెద్దలఁ జూచి కాచిన మేలు
నీచిత్తమునఁ గరుణించి వారలను
జూచి లెమ్మనుచు నాసుగుణాంబురాశి
యేల కొంకెదరు మీ రేమి సేసెదరు
శ్రీలలనాధీశుచిత్త మట్లుండె

వెఱవకుఁ డని గారవింప దుందుడుకు
మఱచి సంతోషాబ్ధిమగ్ను లై రంత
నాయాదిదంపతు లారాజయోగిఁ
బాయకుండిరి భక్తపరతంత్రు లగుచు
నఱుమీఁదఁ దనుఁ బోలునట్టికుమారుఁ
బటుగుణోదారుని బట్టంబు గట్టి
సరవిమై వైష్ణవజాలంబుఁ గూడి
హరిభజనాసక్తుఁ డై యుండె నంతఁ
బ్రతిలేనియట్టి శ్రీరామాయణంబు
హితుఁడైన నిజపురోహితునిచే వినుచు
నతిశయిల్లుచు నుండె నమ్మహాకథకుఁ
డతిభక్తిపరవశుఁ డైనభూపతికి
ననిశంబు సీతాపహరణంబుపట్టు
కనుమాటి వినుపింపఁగా నొక్కనాఁడు
పనివడి నా కొక్కపయనంబు గలుగఁ
దనయుని రావించి ధరణీశ్వరునకు
వాణీవిలాసవాగ్వైఖరుల్ మెఱసి
రాణింప నీవు పురాణంబు నేఁడు
వినిపింపు మని చెప్పి వీడ్కొల్పఁ దండ్రి
యనుమతిం బౌరాణికాత్మసంభవుఁడు

సావిగన్నెరపూవుచాయనీర్కావి
ధోవతి మీఁగాళ్లతో నొఱయఁగ
ధౌతమై పుఁగొని తనయయజ్ఞోప
వీతజాతం బురోవీథి నర్తింప
మడతవిప్పక నడుమునుగట్టుచాయ
జడిసినంగోపుపచ్ఛడ మింత జాఱఁ
చాలికెవెల్లపుత్తడి నై నదర్భ
వ్రేలిపవిత్రంబు వెడవెడఁ దిరుగ
నవిరళంబుగ జాతినట్టినెన్నొసలి
ధవళోర్ధ్వపుండ్రంబు తనరారుచుండఁ
బెడతటిమై జాఱ పెట్టినచింపి
ముడుతకుళ్లాయి కిమ్ముల మిట్టిపడఁగ
దట్టమై పొదిగల్గి ~~తరవాయి జెట్టి~~
కట్టినపెనుపుస్తకము చంక నలరఁ
జనుదేఱఁ గువలయేశ్వరుఁ డారగించి
యనుపమమణిమంటపాసీనుఁ డగుచు
హితులు మంత్రులుఁ బురోహితులు బాంధవులు
సుతులు వైష్ణవులు రాజులుఁ గొల్వ సేయ
శ్రీరామకథ వినఁ జెలు వగ్గలింపఁ
బౌరాణికుని బిల్వఁ బాఱుఁ డటుచు

నుడిగంబు సేయుచు నున్న సేవకుల
బడిబడి తనుబిల్వఁ బంపునయ్యెడకుఁ
నరుదెంచి సంతతహరిభక్తిరస్తు
ధరణీశ ! యని యక్షతము లిచ్చి యతఁ
డనుమతి నుచితాసనాసీనుఁ డగుచు
వినయ మేర్పడఁగ నవ్విప్రపుంగవుఁడు
తరవాయిఁ గైకొని ధవళాక్షుఁ దలఁచి
నెరిదపస్స్వాధ్యాయ నిరతప్రమోద
ధరఁ దపస్వివాగ్విదాంవరభక్తి
పరనారదంపరిపప్రచ్ఛభవ్య
వాల్మీకిమునిపుంగవువా యని నుడివి
కేల్మొగిడించి భక్తి నమస్కరించి
యనిశంబు శ్రీరామ యని మధురముగఁ
దనరుచుండెడుకవితా శాఖ నెక్కి
పలుకుచుండెడు నాకు భవకోకిలంబుఁ
దలఁచి యంజలిఁ జేసి తదనంతరమునఁ
బదపదార్థంబు లేర్పడఁ జాల కింపు
లుదయింప రసరీతు లుప్పొంగుచుండ
నగపడి కత చెప్పినటువలెఁ గాక
సొగయఁ బ్రత్యక్షంబు చూచినట్లుండ.

వెనుకఁ ద్రోక్కక రసావేశంబు పతికిఁ
గనుపట్ట మారీచుకథఁ జెప్పి చెప్పి
చొప్పుగా విభుని కచ్చోటు నీ వెపుడుఁ
జెప్పకు మని తండ్రి చెప్పినకతన
సతతంబు సురల నాశ్చర్య మొందించు
నతనితుర్యపుభక్తి నరయనికతన
వరుసతో ముందరవచ్చు కార్యంబు
నరయక సీతాపహారణంబుపట్టు
చెప్పఁ జెప్పినఁ గులశేఖరాధీశుఁ
డప్పుడు ప్రత్యక్షమైనయట్లుండఁ
బటులెరనిజభక్తిపరవశుఁ డగుచుఁ
గటము లుత్కటములై కంపింపఁ గనలి
మున్నింటి నరసింహమూర్తియో యనఁగఁ
గన్నుల విస్ఫులింగము లుప్పతిలఁగ
నడుగక సింహాసనము డిగ్గనుజికి
తడయక రామచంద్రద్రోహిఁ బట్టి
యీక్షణంబున సుర లెడఁ జొచ్చిరేని
శిక్షింతు నెందుఁ జొచ్చినఁ బోవనీను
మునుకొని యరకాలములుగాడకుండ
ననుఁగన్నతల్లిఁ గన్నన రాముఁ గూర్తు

నని యుద్ధసన్నద్ధుఁడై పరిచరులఁ
గనుఁగొని వాజి వేగమ తెం డటన్నఁ
జెవితీరు నెరిగందసిరియును వెన్ను
సవరనమించుపంచారంబుబటువు
నున్ననిమేనికన్నులచక్కఁదనముఁ
దిన్ననినెమ్మోముఁ దెలివైనగొరజ
బాగును నురముఁ బోపలి మూపుతంబు
సోగైనవాలంబు సొబగునెన్నడిమి
సైకంబు నడలోనిసరసత పరువు
జోకయుఁ గల్గి యించుక వెల్తి లేక
మదమును గమనంబు మనువు నిబ్బరము
నుదుటును నదుటును నొఱపును జుఱునుఁ
బూని చిత్తరువునఁ బొసఁగంగ వ్రాయ
రానిబిత్తరపుసామ్రాణి తేజీగి
పురుడింప నిల నల్లపూసలు నెఱయు
వెరపున బొలియంబు విఱిచిన గచ్చు
పల్లంబు నింద్రగోపంబు టుల్లాదు
బల్లెంబు కపిలోకభర్తవాలంబు
కలికిచిల్కలకొల్కి కటివంకబొమలు
దలపించి సింఙిణీతరకసంబులను

జుట్టుకేవడముమించులకరాచూఁరి
పట్టుపట్టియు గనుపట్టుపట్టెంబు
పసిఁడిజంగులు నెడపలకవజ్రములు
పొసఁగి చూపట్టుకెంపులమోగముట్టు
వరరత్నహారంబు వలుదైనమెఱుఁగు
బిరుదుతలాటంబు పెట్టుపక్కెరయు
నొనరంగ సంజోగ మొనరించి మిగుల
ననువొందుబిరుదుసోయగము దీపింపఁ
గమలనాళంబులఁ గబళించునంచ
రమణఁ గళ్ళెము బాగురాగమంకించి
హరిగిరిచుట్టు తారాళిచందమున
వరరత్నహారంబు వలనొప్పుచుండ
బాగొప్పు నుదయాద్రిభానుబింబంబు
లాగునం బట్టుతలాటంబు చెలఁగ
వనజారిఁ బొడివినవనదంబుకరణి
ఘనతరం బగుకంచుకము తేజరిలఁగఁ
బట్టంపుసాహిణి బాగుగా నెదుటఁ
బట్టిన చూచి భూపాలశేఖరుఁడు
ఖగపతిస్కంధంబుఁ గైకొన్నశౌరి
పగిది నత్తురగంబుపైకి లంఘించి

రాగెలు బిగియించి రభసంబుతోడ
వాగియ సడలి చువ్వన రెండుగడల
దాఁటించి, ఛేయని తరులు గావించి
యాటోపకోపంబు లడరఁ దోడ్తోన
నుడువీథి నెఱమంట లుమియఁగఁ జికిలి
యడిదంబు జళిపించి యార్చి నార్చుటయుఁ
జెవులు నిక్కించి గొజ్జగితోఁక నిగుడఁ
బవనవేగముఁ గ్రిందుపఱచువేగమునఁ
బనుపడ నోరిఁగోపలఁ గాళ్లు వెడలె
ననఁగఁ జెచ్చెరఁ గోలయనువున డేగ
వడువునఁ బెనుసాళువమురీతి లగడు
వడి పెటల్గుండుకైవడి వడి మీఱి
కెరలుచుఁ గదలి సింగిణివింటికోల
కరణి ధురీణ చక్కఁగఁ దీఁగసాగి
దిరదిర దశదిశల్ దిరిగి ఘూర్ణిలఁగ
ధరణి యథ్రియు రసాతలముఁ గంపింపఁ
బదఘట్టనోద్ధూతపాంసువుల్ విష్ణు
పదమెల్లఁ బొదువ నిబ్బరము నబ్బురము
గదుర మనోవాయుగతులఁ గీడ్పఱచి
కదలించు తనపతికదలిక యెఱిఁగి

కదలె లంకాభిముఖంబుగా నపుడు
త్రిదసులు గురిసిరి దివిఁ బుష్పవృష్టి
నాతఱి గోవిందుఁ డతనిభక్తికిని
బ్రీతుఁడై ఘననిత్యబృందంబు గొలువ
నరుదార వైనతేయారూఢుఁ డగుచు
నరుదెంచి యయోధ్యాగి హాయముతోఁ గూడ
జనులు నిర్జరులు వాసవముఖ్యు లెల్లఁ
గనుఁగొని వెఱఁ గందఁ గరుణ దైవాఱ
ననుపమమణివిమానారూఢుఁ జేసి
కొని యేగె నిత్యవైకుంఠంబుకడకుఁ
దొలుత సయోధ్యాగిచంద్రుఁడు నూఱువాట
దలుకొత్త నేప్రిబాధంబుఁ గావించె
నందు ముప్పదివాట నారంగనిలయు
వందితామరునిఁ గైవారంబు సేయు
కడమడెబ్బదివాట క్రిమ మేరుపడఁగఁ
జెడనిసంపద లిచ్చు శ్రీవేంకటేశు
శ్రీరామసోదర శ్రీరాము తొంటి
శ్రీరాము నభినుతుల్ సేయుచు నుండు
పదిలుఁడై యయోధ్యాగిభక్తచారిత్రి
మెదిరెడువేడ్కతో నిల నెవ్వఁడేని

వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నుతిసేయ
నెనలేనిసంపద నెనసియుందురు
కావేరిదక్షిణాంగణసీమ నిచుళ
నా విలసిలు నొక్కనగరరత్నంబు
అందలిమణిమయహర్మ్యమయూఖ
బృందముల్ నిచ్చలు బీతెండ గాయఁ
జదలేట మెలఁగెడు చక్రిదంపతులు
పొదలెడువేడ్క నెప్పుడుఁ బాయకుండు
నిరుపమగురుకళానిధులును భోగి
వరకవికేతుభాస్వద్బుధముఖులు
గలిగి యయ్యమరలోకముచెలువెల్ల
గెలిమి యాపురము మిక్కిలి నొప్పుచుండు
జనవినుతుఁడు రాయచౌహత్తమల్లుఁ
డననొప్పురాజేంద్రుఁ డాపురం బేలు*
నారాజదేవేంద్రుఁ డట నొక్కనాఁడు
శ్రీరంగధాముని సేవించి మగుడి
తనపురంబునకు నెంతయు సంభ్రమమునఁ
జనుచుండి వేఁటొక్కజాడగా నరిగి
కలువల మించు చెంగలువల మెలఁగు
నలుల రాయంచతొయ్యలులఁ గొక్కెరల

*గగనంబు కలశాబ్ధిఁ గనుపట్టు విష్ణు
పగిదిఁ జూపట్టె నెప్పాటఁ జింతింప—ప్రత్యంతరము.

కవలఁ బిసాళిజక్కవల నొప్పారు
తోవల నత్తావిచెందోవల బంగారు
తమ్ముల మీలమొత్తమ్ముల శైవ
లమ్ములఁ గ్రౌంచజాలమ్ములఁ బొలిచి
యల్లన నెత్తావు లడఁగుదెమ్మెరల
జల్లుబోరాడుకాసారంబుఁ గాంచి
యందుఁ దోయముంగోన నరిగి మధ్యంబు
నందుఁ గాంచనతోయజాంతరసీమఁ
గమలాంశజాతయై కమలయుం బోలెఁ
గొమరారు నొకరాచకొమరితెఁ గాంచి
నెలపొల్పుఁ గన్నవెన్నెలపుంబ్రకరణి
బలువైననిధిఁ గన్నబడఁగుచందమున
సంతసింపుమఁ జేరఁ జని నిషధేంద్రుఁ
డంతరంగము ప్రేమ నంతంతఁ బొదలఁ
దళుకునెత్తమ్మిపుత్తడిబొమ్మరింటఁ
బొలుపొందురత్నంపుబొమ్మచందమునఁ
జెలువారుబాలికం జేకొనిపుత్త్రి
చెలువున భావించి చెలఁగి యారాజు
తనపురంబునకు నెంతయు వేడ్కతోడఁ
జనుదెంచి నిజనివాసముఁ బ్రవేశించి

తనయులు లేమిఁ దద్దయుఁ బొక్కుచున్న
తనపట్టమహిషి కాదరము రెట్టింపఁ
బద్మిని యనుపేరఁ బాటింపుఁ డనుచుఁ
బద్మజ యైన యాపసిబిడ్డ నొసఁగఁ
నాబాలఁ గైకొని యాత్మ నుప్పొంగి
యాబాల శశిఫాల యనురక్తి మీఱఁ
గొదలేని నెమ్మది గొనకొన్నకూర్మి
పొదలుగారామునఁ బోషింపఁదొడఁగె

నాళీకసంభవ నవచంద్రరేఖ
వోలె నానాట సొంపులు మించి ప్రబలి
మొగినీలములరంధ్రముల నెన్నుకురులు
నిగురుజందురువంక లెన్నునెన్నొసలు
డిగనివిండ్లకు నెక్కుడించుభ్రూలతలుఁ
దొగమొత్తముల నీళ్లఁ ద్రొక్కుకన్నులును
బెలుచశంఖము మొఱపెట్టించుగళముఁ
గెలసిచక్కెర నుడికించుపల్కులును
గిసలయంబుల వణఁకించు కెమ్మోవి
బిసముల నీరాఁకఁ బెట్టుబాహువులు
వనజాతములఁ దలవంపించునడుగు
లొనరికయై మొప్ప నొప్పునాతన్వి

ధగధగందళుకొత్తు తలిరంపకాని
చిగురుకరాచూలిజీవరత్నంపు
చక్కనిగుమ్మవాసనలపూరెమ్మ
చక్కెరకవణాలసాంబ్రాణితేజి
యపరంజినక్క మోహనములచొక్క
కపురంపులప్ప సింగారంపుకుప్ప
చిలుకలకొలికి గొజ్జగిపువ్వుములికి
తొలుకరిమించు కంతునికేలిమించు
ఇంచువేలుపుతీఁగ యొలమించుసోఁగ
చంచరీకాలక శశిఫాలఫలక
పలకవజ్రపుఁదళ్కు బంగారుకళుకు
కలుకులనెఱివేణి గలకీరవాణి
వాణీశనుతపాణి వనజాయుధురాణి
రాణించుకలువ వారనిముద్దుజెలువ
యన నిండుజవ్వని యై రంగవిభుని
ననుఁగులొఁగూర్మి యొయ్యనలాకలొత్త
నిలకు మింటికి సూత్ర మొసఁగించి మించి
వెలఁది చల్లనిమేటివెలదిని గాంచి
సొలపుకెంజెడలగొల్సులబాదు గలిగి
తళుకొత్తుచంద్రకాంతంపుదొట్టులను

వేడుక నిడి చేసి పీవసిజోలఁ
బాడుచు రాతికిఁ బ్రాణంబుఁ దెచ్చి
మునులడెందంపుఁదమ్ములనిల్పి సిరుల
మొనసిన యడుగుదమ్ముల నొప్పువాని
పదియాఱువన్నియపచ్చ*రింటెంబు
గదియ రింగులువారఁ గట్టినవాని
బుట్టుచు జగములు పుట్టించువాని
బుట్టినిల్లగు తమ్మిపొక్కిలివాని
నలదేవమాశియు ఘంటాభరణంబు
గలిగి ఘల్లన్నిమ్రోయు కాలియందియల
కంచుమించుగ నేలఁ గాలూందనీక
మించి మేఘంబులమీఁదఁ బాఱుచును
జెలువారుపొలుబల్కు సెకళింపు లెసఁగఁ
బొలుచుపుల్గులరాయబొల్లని నెక్కి
చొప్పడం ద్రొక్కనిచోట్ల ద్రొక్కించి
యెప్పెడు దేవరాహుత్తరాయనిని
నెఱి నెండకన్నును నీడక న్నెపుడు
నెఱుఁగనివాఁ డయ్యు నెలరార నెండ
కన్నును నలనీడకన్నును గలిగి
క్రొన్ననవిలుకానిగురుఁడైనవానిఁ

*గింటెంబు

గడపటఁ గడుపులోఁ గాల్గుండఁగాను
పుడమిపైఁ బుట్టక పుట్టెఁబో మ్మనుచు
వేయినోళులతోడ వినుతులు మునులు
సేయంగఁ గన్నులే చెవులుగా వినుచుఁ
బలుకుటలు గురువునాఁ బ్రబలి నమలక
మలకలపెను బాన్పుమై నొప్పువాని
పొట్టెంపు నెట్టెంపు పొందు నీరెండ
చుట్టుదారల కరాచూలిమీఁదటను
బంచెవన్నెల తేజిపై వానిమూను
మించుల నదలించుమించుల గలిగి
కడిఁదిరాకాసిమూఁకలఁగన్నబొబ్బ
లిడుపోటుముట్టుమై నెనయించువాని
రంగనాథుని రమారమణు రాజసము
శృంగారమును రూపు చెలువంబు సిరులు
నెఱతనంబును గల్గునేర్పరి యనుచు
గుఱుతుగ నలపరాంకుశముఖ్యమునులు
పలికిన దివ్యప్రబంధరత్నముల
వలన నిచ్చలు విని వరునిగాఁ గోరి
తనమది నతనిమైఁ దలకొన్నకూర్మి
నినుపాఱ నాపద్మినీరాజవదన

చింతించి వలపులఁ జిక్కి యోఁజిక్కి
యెంతయుం దమిఁ జిక్కియే పెల్లఁ దక్కి
పన్నుగా నరజాఱుపయ్యెదం జేర్చుఁ
బన్నినతమి నాఘుపయ్యెదం జేర్చు
నుడుగక నీరు కన్నుల నాన నిలుపు
నుడివిన సైప కన్నులనాన నిలుపుఁ
గలసెద నని కోరికలలోనఁ గాంచుఁ
గలసి మేల్కని కోరికలలోనఁ గాంచుఁ
గాంతు నెన్నను వినుకలితనంబునను
గాంతుఁ జెప్పిన వినుఁ గలితనంబునను
ఈరీతిఁ దనలోన విఘరోత్తుకోర్కి
సారెసారెకు దీఁగసాఁగ గంగేశు
దాయక పాయక తలఁపు లేకములు
సేయక రాయక చికిలిచన్నొనలు
కుచ్చక మెచ్చక కొనసాఁగి వలపు
లెచ్చక యిచ్చక మిటుసేయకున్న
నేరీతి వేఁగింతు నే నంచు చింతఁ
గూరిన యారాచకూఁతురిఁ జూచి
చెలులెల్ల మతులఁ జర్చించి యీచెలువ
చెలువ మి ట్లేలొకో చెలువంబుఁ దక్కి

చెలులఁ జేరదు వింతచెలువంబుఁ దాల్చి
చెలువార నెటువంటిచెలువునిమీఁదఁ
దలఁపు చేకూరెనో తరళాక్షి కిపుడు

... ...

తఱివేచి చుట్టమై దాయచందమునఁ
దరితీపు సేయుచు దరితీపువింట
నీనారిపై మారుఁ డెలదేఁటినారిఁ
బూని నెత్తావితూపుల నేయఁబోలు
రామాభిరామ నీరామ నారాము
నీమం బరాకు సేసినఁగానియింక
బలవంత మగువంతఁ బాయ దటంచుఁ
జెలు లంతఁ దమయంత చెలువదోకొనుచు
మందారమాధవీమాలతీతిలక
చందనశారదసాకారసరళ
పూగపున్నాగజంబూభూజదూప
నాగకేసరనీపనారంగవకుళ
పనసపాటలపారిభద్రబంధూక
ఘనసారతింత్రిణీక్రముకజంబీర
తరులతాముఖములఁ దనరు నుద్యాన
మరుదార సొత్తైంచునపు డేపు మీఱి

వృద్ధభావము మాన్చి వృక్షాళిఁ గాయ
సిద్ధిఁ బొందఁగఁ జేయుసిద్ధముఖ్యుండు
కంతునెచ్చెలి వేల్పుగములవిందులకు
సంతసం బొదవ వసంతుఁ డేతేరఁ
దోయజబాణుకత్తులనారు వోలె
నాయెడం దలిరించె నవనీజతతులు
విరహులడెందముల్ వికలింప బిట్టు
దొరిగెడురక్తంబుతోఁ దొప్పదోఁగి
రాగిల్లుమరునఖరంబులో యనఁగ
బాగొప్పెఁ గింశుకప్రసవాంకురంబు
లీయింతిచనుగవయెడ రంగవిభుఁడు
పాయకయుండుఁ జొప్పడు మీఁద ననుచుఁ
దెలిపెడిగతి మిండతేఁటిమొత్తంబు
లలరుగుత్తులయెడ నలరి చూపట్టె
నప్పు డారాజకన్యకచెలుల్ చెలిమి
చొప్పడఁ దనుఁగూడి జోడుగా నడువ
జొబ్బిలుకమ్మకస్తురిగబ్బు లొరయ
గుబ్బచన్నులతళుకులు బిత్తరింప
మరుని సామ్రాజ్యరమాదేవికరణిఁ
దరుణులతోడ నెంతయు నొప్పు మిగిలి

వలపలిచలిగాలివలన నల్లాడు
వెలఁది హురుంబాళెలె వీచోపులుగను
దళుకొత్తుతలిరుబద్దలు సవరించి
బలువిడి గోయిల పడవాళ్ళు నడువఁ
దనరారు చిలుకమొత్తపువందిజనము
తనదుముంగల బిరుదము లుగ్గడింపఁ
బొదలఁ దుమ్మెదనకీపులు బిట్టుమొఱయఁ
బొదలుచుఁ జదలఁ బుప్పొడిదుమ్ము తెగయ
వడి వసంతుఁడు దళవాయియై నడువఁ
గమసొంపు మిగిలి చక్కఁదనంబు లెసఁగు
పంచవన్నెలతేజి పడివాగె నడువఁ
బంచబాణుఁడు విజృంభణవృత్తి మెఱసి
మిసమిస మనుచుఁ గ్రొమ్మించులు గలుగు
పసనికర్ణికలును బసిఁడిఘంటలును
గ్రొమ్మించుచెంగల్వకుచ్చులవెలఁది
తమ్మిలేఁదూడుదంతపు గోడియలను
దిలకించు పవడంపుఁ దీఁగెత్రాడులను
బలువన్నె విరుల కుప్పడమైనపడము
నలరు మొల్లలవెండి యనుసులతోడఁ
జెలువొందు పూవీవెసెల గొమ్మకొమ్మ

గోనబుచూపట్టు కుంకుమపువ్వు వఱపు
నోనరిక చిగురాకు టోరఁగును గలిగి
యలరారు చిన్నాణ మైన యందలము
పొలుపొంద రాయంచబోయలుమోవ
నంచలవలరాయఁ డావేళ నేగు
దెంచి యచ్చోట వర్తింపుచునుండె
నత్తఱిఁ జెలరేగి యాకన్యపొత్తు
కత్తియల్ వనకేళిఁ గావింపఁదలఁచి
కెరలి గేదంగుల గిల్లి రాగిల్లి
పరిమళోత్పలములు బట్టి చూపట్టి
కదిసి గొజ్జంగులఁ గామించి మించి
తుదలేని పుష్పజాతుల రాసిరాసి
పోదఁడు రండని పొదరిండ్లు దూరి
కదియుచు సుమవారిఁ గైకొన్నవారిఁ
జేరి చేముంచి గొజ్జెగి నీటముంచి
సారెకు నీరీతి సరసంపురీతి
విలసిల్లుచుండెడువేళ నామెఱుఁగు
తలిరుబోణులఁ జూచి తము దామె చొక్కి
విటపులు గొన్ని పర్విన ప్రేమతోడఁ
జిటపొటలాడ రంజిలి విట్టువీఁగి

తముఁ జూడఁ గాన చేతనమూర్తులయ్యె
భ్రమసి చొక్కుచు నెంతె పల్లవింపుచును
నేలీల నను గూడి యీముద్దులాడి
కేళిపై బిగ్గ గాఁగిటఁ జేర్చు నొక్క
యరయంగ నిదియేల యాకలకంఠి
పరికించి యొకపాటఁ బాడినఁ జాలు
నంతయెమిటికి నయ్యమృతాంశువదన
వింతగాఁ దన్ను నవ్వినఁ జాలుఁ దుదిని
నదియేలఁ దనతోడ నాకీరవాణి
యదనన్ని యొక్క మాటాడినఁ జాలుఁ
దలఁప నాగతియేల తరుణి నామీఁదఁ
జలునవాతెర తేనె చల్లినఁ జాలు
నదియేల తుదిని తోయజపాదపదము
ముదమున నామీఁద మోపినఁ జాలు
నని కోరుచుండెడు నమ్మహీజముల
యనురాగ మెఱిఁగి యయ్యంబుజాననలు
నకలంక నిజరూపహావభావముల
వికసింపఁజేసి రవ్వేళ నాచెంత
రంగభూవిభుఁ డానరంగ భుజంగ
పుంగవముఖు లెల్ల బొలమరు లగుచు

జగడించు నిగమంపు సారమేయము ల
డిగిన సూత్రంపుఁ బట్టెడలచేఁ బూని
కడువింత లైన శాఖలవలల్ పూని
పొడ వైనయంగంపు బోనులు దాల్చి
తన రెండుగడలనెంతయుఁ జిత్రగతులఁ
జనుదేర నవదాత జలజలోచనుఁడు
ప్రొద్దువంగడమునఁ బొడమినయట్టి
ముద్దులరాచూలి మురువుదీపింప
మలయుచు నడుగు దామరల లేగొనల
పొలయు వజ్రంపు మించుల మించు లెసఁగఁ
దళుకొత్తు వెడఁద డెందముమీఁదఁ జినుగు
వెలఁది జన్నిదములు విలసిల్లుచుండ
సోగైనవల కేలి సొంపుడుగోల
బాగైన ముంగేలిపై జాలి డీగ
కర మొప్పు రవలడాకాలి నూపురము
సిరిమించుతళుకుల చెంగావిదట్టి
తులగించు నొసలి కస్తూరినామంబు
తెలిమించు నొంటి ముత్తియపుఁ బోగులును
జాతికిరీటివచ్ఛలబణ్ణరసము
ఛాతిన వింతవాసనతట్టు పునుఁగు

కూడిన మొగలి రేకులు నెరివట్టు
వీడియువీడని వెడజారుకొప్పు
నలవడరంగేశుఁ డమరేంద్రముఖులు
వలచి వెన్వెంట వేవచ్చుచునుండ
వలనొప్పు పసిఁడిమువ్వలు నందియలును
గిలగిలరవళింప గెరలి జాడించి
యక్కజం బగు పైఁడియుత్తంబుమీఁద
ముక్కుదీటుచునున్న ముద్దులడేఁగ
లావులు దువ్వి యల్లిన ముష్టిఁబట్టి
కైవంచి సరసంబుగా గన్వఁజూపి
వైవఁ జక్రము దానవశ్రేణిఁ గదియు
రేవచే వెడలి వాడిమినేగి యాతిఁ
గలుషంపుఁ బులుగుల కసిమసఁ జేసి
మలసి పిల్చినఁ గేలిమైనచ్చి వ్రాల
నీరీతి మఱియు ననేకచిత్రముల
నారామవీధి వేఁడ్రఁకు చున్నంత
నాపద్మినీకన్య యారంగవిభుని
రూపకోమలవైఖరులు విలోకించె
నలతలం పెఱఁగి రంగప్పఁ డాచెలువ
పులకించి సోలపుఁజూపులను గిలింప

మానినీమణి చొక్కి మరుబారిఁ జిక్కి
మానంబు పేరెత్తి మమతలో హత్తి
పులకించి తిలకించి పొదిగొన్న ప్రేమ
తలిరింప నంత నాతలిరంప కాఁడు
చెలరేగి విరహులనెలను విల్వంచి
తొలఁగక నెలవంక తూపు సంధించి
యావధూమణి డెంద మదరంట నేసి
కావననార్చి రొక్కట బేరువార
నాలోనఁ గనుమూసి యంతలోఁ దెలిసి
యాలలనామణి యతనుతాపంబు
సైరింపలేక యచ్చనలాఁడు తమిని
గూరినచింతఁ గూర్కొనుచుండు తఱిని
అలరంగ విభుఁడు మోహనరూపరేఖ
నెలయించి మెలయించి యింపు పుట్టించి
యరుదెంచె తనదు గేహమున కవ్వేళ
మరుబారిఁ జిక్కి వేమరుఁ జొక్కుచున్న
కలువచందముఁ జూచి చెలులెల్లఁ గదిసి
పొలవకొం డొరుమోముఁ జూచి యిట్లనిరి
డాయదు మనలతోడను జారువలువ
మాయదు చనుదోయి మోహనం బొదవఁ

చేయదుగానంబు చెలువారు మేనఁ
బూయదుకస్తూరి పొలుపొందునొసలఁ
దీర్పదు తిలకంబు తిన్నఁగా వీణఁ
గూర్పదు గేదంగి క్రొమ్ముడిచెంతఁ
జేర్పదు ముద్దురాచిలుకకు చదువు
నేర్పదు కంటిరే నే డెంతవింత
యలరంగపతిఁ జూచినప్పటినుండి
చెలువమూరునిబారిఁ జిక్కి సొక్కెడిని
అలివేణి నింతసేయఁగవలె దనుచుఁ
బిలిచి యెవ్వారికని ప్రియముసెప్పదను
కెలయుగీరంబు మిక్కిలి వాఁతరట్టు
పొలుచుగోయిల నన్న పొంపుడుచేయ
మలయు దుమ్మెదలు దిమ్మరిదిప్పకాయ
లిలఁ జందమామయెమ్మెడ బక్షపాతి
పొలయు నీచలిగాలి పోమరిపోతు
ఎలయించు విలుఁ డన్న నెగపోఁతకాఁడు
కావున సురభి సాంకవలిప్తదేహు
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ జింతింపరమ్మ
రామనామముఁ బదరక యెన్నరమ్మ
రామపైఁ గనకాంబరముఁ గప్పరమ్మ

వేగ నాగశయాను వేడికోరమ్మ
యోగీంద్రబృందవంద్యుని గొల్వరమ్మ
యనుచు శైత్యోపచారాదులు సేయ
మనసిజతాపంబు మఱియు రెట్టింప
నొకవిధంబునఁ జెలు లొకకొంతతడవు
నకుఁ దేల్చి రాజకన్యకఁ బుజ్జగించి
రాకుమారిక యంతరంగంబుఁ దెలిసి
తోకొని చెలులు తోడ్తో నగరికిని
జనుదెంచి రంత నా జనవరేణ్యుండు
తనుజాతయున్న చందము విలోకించి
కడుఁ గూర్మివాదల సంగడిసెజ్జమీఁద
నిడికొని యొక్కమా టెలమి వాటిలఁగఁ
బలికింప నిన్నాళ్ళ భావంబు లేదు
పరచింతనొందె నీభామాలలామ
యని నింపుజవ్వనియగుట భావించి
తనలోనఁ దానె యెంతయు విచారించి
మాయమ్మ నీకెట్టిమగఁడు గావలయు
నీయెడ భయము లే కెఱిఁగింపు మనిన
ముసిముసినగవు కెమ్మోవిపై నిగుడ
నాస పఱముద్దుమో మొక యింతయెత్తి

వరునొల్ల నల పరాత్పరుఁ డైన రంగ
వరుని నావరునిగా వరియింపవలయు
నన విని కడు వెఱఁగంది యారాజు
తనుజాతఁ జూచి పద్మజభవాదులకుఁ
జర్చింపఁగా నగోచరుఁడైన విష్ణు
నర్చావతారుని నారంగధాముఁ
గోరుటయెట్లు నీకోరినయట్లు
కూరిమితోడఁ జేకూర్చుటయెట్లు
లిలలోనఁ బసిబిడ్డ లెఱుఁగమిఁ బిలిచి
యల చందమామను వెన్నడిగిన ట్లయ్యె
నని విచారము సేయునపుడు విన్వీధిఁ
గనకాద్రి నీలశృంగము వోల్చినట్లు
పసిఁడిరెక్కల తేజిపై నెక్కి రంగ
వసుధేశుఁ డఖిలదేవత లెల్లఁ గొలువ
నరుదెంచి ప్రత్యక్షమై రాజుఁ బిలిచి
కరమర్థిఁ బద్మినీకన్య నిమ్మనిన
జననాథుఁ డెంతె విస్మయమంది రంగ
జననాథు పాదకంజముల మైవ్రాలి
రంగ! పక్షీంద్రతురంగ! వేదాంత
రంగ! సత్కరుణాంతరంగ! యభంగ!

కౌతుకంబున నేఁడుగాఁ గృతార్థుండ
నైతి ధన్యుఁడ నైతి ననఘుండ నైతి
ననుచు సంతోషబాష్పాంబుపూరములు
కనుదోయి నుప్పొంగి కడలుకొనంగ
వినుతులు మఱియు వేవేలు గావించి
ఘనతమైనీడెల్లఁ గైసేయఁ బనిచి
నరసురాసుర యక్షనాగకిన్నరులు
వెఱఁగంద శ్రీరంగవిభునకుఁ బ్రేమ
ననుపమలగ్నంబు నందులోఁ గైక
జనని నాపద్మినీ జలజాతనేత్రి
వరవైభవముల నుద్వాహంబుసేసి
యరణంబుగా నప్పు డాసతీమణికి
పిరిమించు పసిఁడిఁ జేసినతండులములు
వరుసనుస్నాట యర్ఘ్యాదిగలంబులును
అనిశంబు నారతు లర్పించి పెక్కు
వనజేక్షణాలఁ బెక్కువాహనంబులను
అసదృశరత్నధనాదివస్తువులు
నొసఁగి తక్కినయట్టి యుచితము ల్సలిపి
రమణీయగోపురప్రాసాదమంట
పము లనేకములు చొప్పడమానికములఁ

గట్టించి శ్రీరంగఘనునకుఁ దనదు
పట్టికి సకలసంపదలు నర్పించి
పరమవిజ్ఞానసంపదఁ జెంది భక్తి
పరతఁ దత్పాదతాత్పర్యుఁడై యుండెఁ
బరమమైయొప్పు నీపద్మినీకన్య
చరితంబు ధరలోన జను లెవ్వరేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివినఁ బేరుకొన్న
నెనలేనివేడ్క నభీష్టంబు లొదవు
ననుపమం బగు నమ్మహానగరమున
వనజాతనేత్రు శ్రీవత్సాంశ మొంతె
పరిచరవైష్ణవకులపాథోధిశీత
రుచినాఁగ కార్తికరోహిణీతార
జనియించి కవియోగి సన్నుతుం డగుచు
ననఘుఁడై తిరుపాణుఁ డనుపేరుగలిగి
యుదయ మొందిననాఁటనుండి రంగేశు
పదచింతనామృతపానంబు సేసి
తలఁపులోఁ బ్రకృతిరోదనము నోదనము
సలుపక కొలుపక జలజాక్షుభక్తి
సరవిధారకముఁ బోషకమునుగాఁగఁ
బరమయోగానంద భరితుఁడై యుండె

లాలితసకలకళావేత్తయయ్యు
నాళీకకుక్షి గానవిలోలుఁ డగుచు
వేణునాదముసల్పు వెన్నుఁడో యనఁగ
వీణాప్రవీణుఁ డై వీణచేఁబూని
యరుదెంచి నిచ్చలు నారంగభూమి
హరిదివ్యమూర్తిగా నాత్మభావించి
యావీధు ద్రొక్కరాదని తలపోసి
కావేరిదక్షిణాంగణసీమయందు
నలరంగ విభునకు నభిముఖంబుగను
నిలిచి తత్పదభక్తి నిరతిఁ బెంపొంది
తలఁపు నెత్తమ్మిలోఁ ద ద్దివ్యమూర్తి
బలుకుఁ దద్గుణదివ్యభవ్యకీర్తనము
నిలిపి హస్తములఁ బీణెయఁ గీలుకొలిపి
కలయంగఁ దంత్రులొక్కటఁ బాదుపఱచి
కొనవేల శ్రుతి తంత్రి గూడంగ మీటి
మునుమంద్రమధ్యమము లుదారకమును
నిరవొందఁ జూపి సూయిత మొనరించి
స్వరలయగ్రామమూర్ఛల సంచు లెఱిఁగి
స్ఫురితకంపిత ముఖ్యముల బాగు లెసఁగ
వరరసరీతి భావములు చొప్పడఁగ

ఘనశుద్ధమును సాళగమును సంకీర్ణ
మును తేటపడ జగన్మోహనం బొదవ
వీనులవిందుగా వింతగా సామ
గానలోలున కెంతె కర్ణామృతముగ
సతతంబు నీగతి సవరేయుదనుకఁ
బ్రతిలేనికూర్మి విపంచిమీటుచును
ఎడపడకుండఁ బెక్కేఁడు లీగతిని
గడివోనికూర్మి కైంకర్యంబుసేయ
నామహాయోగిగానామృతంబునకు
శ్రీమానినీయోగి శ్రీరంగవిభుఁడు
చిత్తంబులోన రంజిలి పద్మమోము
నెత్తమ్మి మిగులనూనిన ప్రేమఁ జూచి
నంటున నయ్యోగినాథుగానంబు
వింటివే వీనులవిందు లయ్యెడిని
అమితమై నాకు న య్యమరులుగ్రోలు
నమృతంబుకంటె మోహనము చూపెడును
అన విని శ్రీదేవి యంబుజోదరుని
గనుఁగొని హస్తపంకజములు మోడ్చి
దేవ! తావకదయాదృష్టిఁ జెన్నొంది
భావింప నీప్రాణపద మైనవాని

బరిపూర్ణమైననీ పదపద్మభక్తిఁ
బెరసిదేవరకింత ప్రియమైనవాని
బరునిసంగతి వెలుపలనుంప? దగునె
పరమాప్తుగాఁగఁ జేపట్టి నీకరుణఁ
దిలకింప నికటవర్తిని జేసికొనఁగ
వలయునాప్తుఁడు రమావరుఁడు మోదించి
యనిశంబుఁ దనకుఁ దోయంబు లర్పించు
జననుతుం డగులోకసారంగమౌని
కలితగంగాతరంగముల నెన్నడుమఁ
బొలుపొందుచున్న పుప్పొడిచాళు లనఁగ
ధవళోర్ధ్వపుండ్ర మధ్యముల శ్రీచూర్ణ
మవిదలరేఖ లై యనువొందుచుండ
నిగనిగ మనుచు వెన్నెలసోగ చెలువుఁ
దెగడు ధోవతులెంతె తేజరిల్లఁగను
జిలుగు వెన్నెలలమించిన జన్నిదములు
వలనొప్పుతిరుమణి వడము లింపొంద
రాజిల్లు శంఖచక్రములు నామంబు
తేజరిల్లఁగ యోరదిద్దినయట్టి
పుత్తడిబిందె మూఁపునఁ జేర్చికొనుచు
నత్తఱిఁ గావేరి కరుదెంచి డిగ్గి

తొలకించ నొక కొన్నితోయము ల్నించి
వలిపెంపుఁబావడ వాసెనంగట్టి
పొలుపొందఁగా శిరమునఁ బొందుపఱచి
పలుమరులోగుచుఁ బదములెన్నుచును
గరము వేడుక సుధాకలశంబుఁ దెచ్చు
గరుడుఁడోయనఁగఁ బ్రకాశించి చెంత
ధవళాతపత్ర సంతతి సందడింప
వివిధవాద్యములు వేర్వేర ఘూర్ణిలఁగ
మదకరు ల్గొలువఁ జామరములు వీవఁ
త్రిదశేంద్రముఖ్యు లెంతే సన్నుతింప
నెమ్మిమై నగరిలోనికి నేగుదెంచి
క్రొమ్మించు లన హేమకుంభంబుఁ దెచ్చి
తనదుముంగలినిడఁ దద్దయుఁ బ్రీతిఁ
గనుఁగొని శ్రీరంగకాంతుఁ డిట్లనియె
నాసద్గుణములు వీణను దెల్పికొనుచు
నాసీపుఁ డైన గాయకసార్వభౌము
నలవాని వేగ నీయంసంబునందు
నెలమిమై నిడికొని యిటకుఁ దెమ్మనిన
శ్రీరంగవిభుమాట చెవిసోఁక లోక
సారంగముని మానసమున నుప్పొంగి

కమలజాదులకునుం గనరానియట్టి
కమలలోచనుఁ డెంతొ కరుణించె నితని
డెదర కమ్మానీంద్రుఁ డెందు భాగ్యంబు
తుదినెన్న నారదాదులకైనఁ గలదె?
యనుచుఁ గవేరకన్యక దాఁటి చేరఁ
జనుదెంచి యాలోకసారంగమాని
తనుబట్టఁ గమకించు తలఁపు డెందమునఁ
గనియుఁ గాననివానిగతిఁ జక్కనిలిచి
గ్రక్కునం దనుబట్టఁ గదిసినం జూచి
యెక్కడ వచ్చెద వెఱుగవే నన్ను
రాకు రాకు మటంచు రయమునఁ గదలఁ
బోకు పోకు మటంచుఁ బొంచిపోనీక
బలువిడివడిఁ గూడ బరతెంచి యతని
జల పట్టిపట్టి భుజంబుమీఁదటను
ఎక్కించుకొనుచు రంగేశు సన్నిధికి
మక్కువఁ దోతేర మునివాహుండు
చేరంగ నేగి రాజీవాస్త్రగురుని
శ్రీరంగనాథుని సేవించి పొంగి
యమలుఁడై యాదినాయకుఁడైన నన్నుఁ
దమదాసులకు దాసుఁ బగఁజేసి రంగ

రమణుఁ డౌ వేంకటగ్రావేశుపాద
కమలముల్ నాకన్నుగవ నెలకొనియె
నలఘుప్రసన్నుఁ డై యఖిలలోకములు
గొలిచి దైత్యుల గాడకులముల నఱకి
కౌతుకంబున నొప్పు కాకుత్స్థతిలకుఁ
బీతాంబరంబునం బెరసె నాతలఁపు
చక్కని వేంకటేశ్వరు బ్రహ్మఁ గన్న
పొక్కిలి యరసంజపొలుపు లల్లార్చి
సిరిమించు నొయ్యారి చెంగావివలువఁ
బరికింప నాప్రాణపద మై తనర్చె
బవరాన లంకాధిపతిపదితలలు
తివుట నొక్కమ్మునఁ ద్రెళ్ళంగ జేసి
మధుపానమధుమత్తమధుకరజాల
మధురనాదంబుల మా నగ్గలించి
మొనసిన పెనుదేఁటిమూఁకల మొగలు
లనియాడునమ్ముల యలరంగ భూమి
నుల్లసించిన దేవు నుదరబంధంబు
నుల్లంబులోన నా కుల్లసిల్లెడిని
మున్నింటిఘోరాఘములవేరుఁ ద్రెవ్వ
నన్నింటఁ దనకృపయనుకత్తిఁ దఱిగి

తనవానిఁ జేసి నాతలఁపులో నిలిచి
తనరారు శ్రీరంగధారుణీనాథు
సిరులు దేరుచున్న శ్రీవత్సతలము
కరమర్థి నను బంటుగాఁగఁ గైకొనియె
హరు బ్రహ్మహత్యవాయఁగఁ జేయురంగ
వరు నజాండంబులు వడిమ్రింగుచుండు
కమనీయకరమైన గళము నన్నిపుడు
ప్రమద మెలర్పంగ బంటుగా నేలె
ధగధగం దళుకొత్తుదరము చక్రంబు
నొగిఁబూని శేషుపై నొప్పురంగేశు
నిగనిగ మనుచుఁ దేనియసోనఁ గురియు
చిగురుకొమ్మోవికిఁ జిక్కె నాతలఁపు
గండుదుమ్మెదలతోఁ గనుపట్టు వికచ
పుండరీకములసొంపులు దువాళింపఁ
దెలుపులై నలుపులై తేటకెంజాయ
లొలయంగ నొప్పు నీయురగేంద్రశాయి.
కన్నుదామరలవికాస మెంతయును
నన్ను నీవేళ మిన్నక దక్కఁగొనియె
ఘనజగత్త్రయమును గడుపులో నునిచి
తనర నొక్కట వటదళశాయియైన

యీరంగనాథుని నిందిరతోడ
హారజాలంబుల నలరు నెమ్మేను
ఎట్టిచిత్రిమొ కాని యిట్టె నాతలఁపు
గట్టిగాఁ దనసొమ్ముగాఁ జేసికొనియె
నవనీతచోరుండు నామనోహరుఁడు
నవిరళశుభమూర్తి యగురంగశాయిఁ
గనుఁగొన్న యాతనకనుదోయి మొండు
గనకుండుఁ గా కనుక్రమము దీపింప
దానవారాతిడెందముఁ బ్రవేశించి
లీనమై తొంటిపోలిక నుండె నతఁడు
హితమతి మునియాన మెక్కినకతన
నుతికెక్కె మునివాహనుం డనుపేర
ఘనభక్తి నీయోగికథ యెవ్వరేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నుతించినను
నిచ్చ బొంగుచు నిందిరేశుండు సిరికి
నిచ్చిన చన విచ్చు నెడపక యనుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి

నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజాస్యసుతాళ్ళపాకాన్వయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన రత్నకుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
యతులితంబగు తృతీయాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము

చతుర్థాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ ! యలమేలుమంగ !
జీమూతసంకాశ ! శ్రీవేంకటేశ !
మానిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి ! యనఘామవరదాసకేలి !
భావించి మన్నిటిపడ తెఱంగొనఁ
గావేరిసరి యొప్పఁ గావేరి*యనఁగ
దీపించుపుణ్యనదీమణిచెంతఁ
జూపట్టు శుభలీలఁ జోళదేశమున
నలరు మండంగుడి యనుపేరు గలిగి
జలజాత†జాతుని జలజాక్షి యజితి
యగ్రహారంబన ననుగొంది యున్న
యగ్రహారం బొప్పు నమితసంపదల
నాసురరిపుచరణాసక్తులైన
భూసురవర్యు లెప్పుడు నప్పురమున

---

*యనుచు †వాసిని

నఖిలాగమజ్ఞులు ననఘులు నూర్ధ్వ
శిఖులు నిజాశ్రమోచితకృత్యపరులు
నై సప్తశతసంఖ్య నలరియుండుదురు
వీసమంతకు నైన విధి లెక్కఁగొనరు
అందునఁ గలిదోషహరణంబు సేయ
నిందిరాసఖుఁ డైన హేమాంబరుండు
లోకరక్షణవృత్తిఁ గోలప్రతిజ్ఞఁ
జేకొని నిరతంబుఁ జెన్నొందియుండు
ననిశంబు యోగభోగాసక్తి నచట
ననిమిషుల్ సకుటుంబులై వసింపుదురు
తమచతురాననత్వముఁ బోల దనుచుఁ
దమిఁ జతురాననత్వము సడ్డఁగొనరు
తృణముగా మేరువుఁ దిట్టంగఁగలరు
తృణము మేరువుగాఁగ దీపింపఁగలరు
చలన మొందనియట్టిచక్రిసంసక్తి
*గలిగి యద్విజనాయకత్వంబు నొంది
యొప్పును రెల్లప్పు డుర్వీసురేంద్రు
లప్పురి నాపావనాత్ములలోన
సకలవేదాంతవిశారదుం డైన
యొకవిప్రవరుకాంతయుదరంబునందు

---

*గలిగియు

జిష్ణుతారను మార్గశీర్షంబునందు
వైష్ణవాన్వయభవ్యవనధిచంద్రుండు
వనమాలికామోదవహమైనయట్టి
వనమాలికాంశంబు వచ్చి జన్మించి
ధారుణిమైన సాధారణవిప్రి
నారాయణుండను నామంబుఁ దాల్చి
జననిగర్భములోనె సకలంబు నెఱిఁగి
జననుతుం డగు పరాశరమౌని వోలె
మాతగర్భములోనె *మహిమతో లోక
మాతనెమ్మోముదామరతేఁటులైన
యారంగపతికరుణాపాంగతతులఁ
జేరంగఁ గలుగుటఁ జేసి భాసిల్లి
సర్వసర్వంసహాచక్రంబులోన
సర్వజ్ఞమూర్తినా జరగి నానాఁటఁ
బెరుఁగుచునుండెను పిన్నప్రాయమున
నరసి గురుండు నిజాగమోక్తమున
నయమార్గమున మౌనినాళీకవిష్ణు
నయనంబునకు నుపనయంబు సేసి
వనజాక్షుతో నొప్పు వసుదేవుకరణి
ఘనమోద మాత్మలోఁ గడలొత్తనుండె

*మమత

వెనుకొని తనలోన విజ్ఞానలతిక
ననలొత్త శ్రీవిప్రనారాయణుండు
కంసారిపాదపంకజభక్తిఁ జెంది
సంసారసారం బసారం బటంచు
శ్రీరంగపతిసేవ సేయుచుఁ గన్ను
లారంగ నతనిసోయగముఁ గన్గొనుచు
నతనికింకరులతో ననిశంబుఁ గూడి
యతనికైంకర్యంబు లాత్మఁ గోరుచును
గరిమవైష్ణవగృహాంగణముల ముక్తి
కరవృత్తి యగు మాధుకరవృత్తిఁ జెంది
ఘననీలతనునకే కైంకర్య మిష్ట
మని యెంచి యొకయుపాయముఁ గాంచి యతఁడు
శ్రీరంగధాముపశ్చిమభాగసీమఁ
జేరువఁ గావేరిచెంత నెల్లపుడు
నలరుచు శ్రీమకుటాంతరీపాఖ్య
గలిగినయొకదీవి గాంచి యచ్చోట
నుద్యాన మొక్కటి యొనరింతు ననుచు
నుద్యుక్తుఁ డగుచు నయ్యుర్విభాగమునఁ
జిల్లరములు చెట్టుచేమలు నఱకి
కల్లగా వైచి నల్గడఁ బాదుపఱచి

నినుపుగఁ గావేఁడినీరుగారెమునఁ
దనివార నెత్తి యంతట *జేసవెట్టి
ఝుఁలిపచ్చియైయుండ నొకయింతయూరి
పలకెక్కి గుగ్గిలపదునుగానిచ్చి
పరువడి గుద్దలిపార సొంపార
నిరుచాలువడఁ ద్రిప్పి యిరునాలు నైవి
కాలువ లొనరించి గనిములు దీర్చి
చాఁ లేర్పరించి యాచాయ నంతంతఁ
బాదులు సవరించి పైరులు పావి
†పోదులు నాఁటి నేర్పున నాటుకొలిపి
యామొడ నీరాన నలరుపూఁబొదల
డాయఁ జెంగల్వమోడులు పొందుపఱచి
కాపాడి గూఁడలుగట్టి చైత్యంబు
పైపైనఁ గావింపఁ బ్రబలి నానాఁటఁ
బొన్నలు పొగడలు బొండుమల్లియలు
గన్నేరుల్ కలిగొట్టు కాంచనంబులును
మల్లెలు కురువేరు మరువంబు పచ్చ
మొల్లలు నారదంబులు గొజ్జగులును
బారిజాతములు సంపంగులు తులసి
గోరంటలును గేతకులు నశోకములు

---

* జాడ †పాత్రిములనెఱిఁగి.

మొదలైనభూరుహంబులు పుష్పలతలు
పదివేలతెఱఁగులఁ బ్రబలిచూపట్టి
యొక్కొక్కై వడి *లాకలాంత్రి తలిర్చి
పక్కొమ్మ లిడి పాదుపడి చెట్టుగట్టి
యలరుచు నొకటి సహస్రమై పెరిఁగి
చలిమించి శాఖోపశాఖలై నెగడి
వెడవెడ తూణంబు వెడలినయట్టి
వెడవిల్తుమిట్టల వింతలై యొప్ప
మొనచూపి ననలొత్తు మొగడులం దనరి
మినుకుదేఁటులతోడ మేనులు చేసి
యీనినగతి నాకు నిగురుబక్కొమ్మ
గానరాకుండ నల్గప పిట్టపేఁగి
†పరిబుష్టనాఁ గనవచ్చు బొమ్మనఁగ
నెరతావి దిక్కుల నిండి వాసింపఁ
గ్రిక్కిరియుచుఁ బుష్పగిరులచందమున
నొక్కెడం బూచె నయ్యుర్వీజతతులు
ఆహానిశీతాంశుఁ డంతరంగమున
నామోదవార్ధి నోలాడి యంతటను
దనపెట్టుపేరులు తనకన్నులెదుట
ననిచెఁ గా యనుచు నానందించునపుడు

---

*లాక †వరలిపండ్లనంగ

సొరిది మరందంబుసోనలు గురియు
సురపొన్ననీడ భాసురముగా నొకటి
సవరగా నడుమను జవికె గావించి
‡బవరిగా దట్టంపుఁబందిలి వెట్టి
యినుఁ డుదయించునయ్యెడ మేలుకాంచి
తనయనుష్ఠానంబుఁ దప్పక తీర్చి
మనరాజ మైనట్టిమంత్రి మెన్నుచును
ఘనమైన పూవులకరడి గీలించి
యరిగి యుద్యానములో నందంద తిరిగి
యరవిరు లైయున్నయట్టిసూనములు
ననిచి గోముముగింజ ననలొత్తుతులసీ
దినదినంబును గోసితెచ్చి వేర్వేఱఁ
జినుఁగకుండఁగ నీరు చిలికించి తొలఁచి
పనుపడఁ గదళికాపత్త్రముల్ పఱచి
యందునై వేర్వేఱ నావిరు లునిచి
పొందుగా మునుమున్నె పోఁజినయట్టి
వార చెన్నార సన్నంబుగాఁ జీరి
చేరువఁ దా సుఖాసీనుఁడై యుండి
బొటవేళ్ల దగ్గఱిం బూవులు రెండు
నటన గీలించి లో నార సంధించి

‡సవరణ పందిలిఁ జక్కగాఁ జేసి

తొడిమతోఁ దొడిమ పొందుపడఁగఁ జుట్టి
మిడివ్రేళ్ళ నందమై మెఱుఁగుగా నైచి
యెడనెడం దులసి నయ్యెడ నరవిరులు
గడుసొంపుమీఱంగఁ గట్టి మాలికలు
బొంగులు తావడంబులు వింతవింత
కందుకంబులు నొప్పుగా సవరించి
పూవులు సజ్జలోఁ బోసఁ గంగఁ బెట్టి
తావిపోవకయుండ దళముల మూసి
అది తనముంగేల నమరియుండఁగ
నదటున నుత్తరీయము ముసుఁగిడుచు
*గనియరుపూచాయ గలనీరుకావి
గనుపట్టుశాటి మీఁగాళ్లతో నొరయ
వినుతిమై ద్రావిడవేదంబు చదివి
కొనుచు వైష్ణవు లెదుర్కొనినంతలోనె
యనుగుల ప్రోలి శ్రీహరిభక్తి మేన
వడియంగ నాయోగివరుఁ డేగుదెంచి
శ్రీరంగనగరంబు చేరఁగవచ్చి
యారంగపతిఁ గన్నులారంగఁ జూచి
నుతియించి శౌరి మనోవీథి నిలిపి
యతనిదామోదరాహ్వయము సార్థముగ

---

*గనమరు

†నాపాదలంబులై యలర దామంబు
లాపంకజాక్షున కర్పించి భక్తి
దనరఁ దీర్థప్రసాదము లన్వయించి
ఘనతర వైష్ణవాగారంబులందుఁ
గరము వేడుక మాధుకరముఁ గైకొనుచు
సగగున నిజనివాసం బైనయట్టి
తనచేయు నవ్వనస్థలి కేగుదెంచి
తనరెడుపర్ణసద్మంబు సొత్తెంచి
యంతరంగమున రంగాధీశ్వరునకు
నంతట నలపవిత్రాన్న మర్పించి
భుజియించి కైంకర్యముల ప్రొద్దుఁ గడపి
రజనియు దినము నారామంబులోనె
కడపుచు నతని కైంకర్యంబు దినము
నెడపడకుండఁ దా నీరీతిఁ జేయఁ
బంకజభవుఁడును పాకశాసనుఁడు
శంకరాదులు నెంతె సవరించుపూజ
సామాన్య మనుచు మెచ్చనియట్టివేలు
పామానివరుపూజ కాత్మలో మెచ్చి
తనదులీలావినోదము చూపవలసి
యనుపమలావణ్యయచ్చర నోర్తుఁ

†నాపాదమాదిగాఁలర

దలఁప నేతెంచి పాదములకు నెఱఁగి
పలుమఱు వినుతించి పలుక నీక్షించి
సరసిజనేత్రుఁ డచ్చరణోడఁ బలికె
ధరణిఁ గావేరి కుత్తరభాగసీమ
విలసిల్లు వర్ణ్షజవిఖ్యాతదేవ
నిలయ మొక్కటి యొప్పు నిఖిలసన్నుతము
భూదేవరాజాదిభూషితం బైన
యాదేవదేవునియాశ్రమాంతమునఁ
జతురనర్తకవంశజాతవై జగతి
నతిలోకసుందరివై యుండు మింకఁ
గౌతుకం బొకటి యేఁ గావింతు నవిన
నాతలోదరియుఁ దదాజ్ఞ వాటించి
యరిగి వర్ణ్షాహ్వయమున నింపొందు
నరవిందనేత్రున కావాస మైన
పురమున నర్తకపుత్త్రివై పాడమె
మరుఁ డేర్చిపట్టినమార్గణం బనఁగఁ
దనదువర్ణాశ్రమ ధర్మముల్ చూపి
మునులవర్ణాశ్రమములు చూఱఁగొనుచు
జను లాత్మఁ జొక్కి మెచ్చఁగ దేవదేవి
యనఁగ జగన్మోహనాంగివై పొదలె

నొఱపైన జడవిరహులవెన్నుతరటు
కొఱనవ్వ వరభుజంగులగుండెదిగులు
కరములు పల్లవకంఠపాశములు
గురుకుచంబులు కాముకులరొమ్మువసులు
కడతొడల్ పాంథులకట్టుకంబంబు
లడుగులు విటహృదయముల శల్యములు
ననఁగ బిట్టారిసోయగములతోడఁ
గనుపట్టుచుండునంగంబులు గలిగి
రతి కళాప్రౌఢి భారతి కళాప్రౌఢి
నతిశయింపుచు యావనారూఢ యగుచు
నొఱపులకుప్పయో యొప్పులగనియొ
మెఱుఁగులదిన్నెయో మేలిమిచాలో
నటనలదీమమో నయములప్రోవో
బటువులపిండో శోభనకదంబంబో
యని లోకములు గొనియాడంగ మేన
ననలొత్త నెరజవ్వనము *కైలువారఁ
పాటఁ దుంబురుని వాక్ప్రౌఢిమ వాణి
నాట రంభాదుల నణకించు మఱియు
నక్కజంబగు దానియందంబుఁ జూచి
చొక్కకుండుట యెట్లు సురనాథుఁడైన

*దయివాఱ

దలఁప నేతెంచి పాదములకు నెఱఁగి
పలుమఱు వినుతించి పలుక నీక్షించి
సరసిజనేత్రుఁ డచ్చెరతోడఁ బలికె
ధరణిఁ గావేరి కుత్తరభాగసీమ
విలసిల్లు వర్ణజవిఖ్యాతదేవ
నిలయ మొక్కటి యొప్పు నిఖిలసన్నుతము
భూదేవరాజాదిభూషితం బైన
యాదేవదేవునియాశ్రమాంతమునఁ
జతురనర్తకవంశజాతవై జగతి
నతిలోకసుందరి వై యుండు మింకఁ
గాతుకం బొకటి యేఁ గావింతు ననిన
నాతలోదరియుఁ దదాజ్ఞ వాటించి
యరిగి వర్ణజాహ్వయమున నింపొందు
నరవిందనేత్రున కావాస మైన
పురమున నర్తకపుత్త్రియై పొడమె
మరుఁ డేర్చిపట్టినమార్గణం బనఁగఁ
దనదువర్ణాశ్రమధర్మముల్ చూపి
మునులవర్ణాశ్రమములు చూఱఁగొనుచు
జను లాత్మఁ జొక్కి మెచ్చఁగ దేవదేవి
యనఁగ జగన్మోహనాంగియై పొదలె

నొఱపైన జడవిరహులవెన్నుతరటు
కొఱనవ్వు వరభుజంగులగుండెదిగులు
కరములు పల్లవకంఠపాశములు
గురుకుచంబులు కాముకులరొమ్మువసులు
కడతొడల్ పాంథులకట్టుకంబంబు
లడుగులు విటహృదయముల శల్యములు
ననఁగ బిఱ్ఱారిపోయగములతోడఁ
గనుపట్టుచుండునంగంబులు గలిగి
రతి కళాప్రౌఢి భారతి కళాప్రౌఢి
నతిశయింపుచు యావనారూఢ యగుచు
నొఱపులకుప్పయో యొప్పులగనియొ
మెఱుఁగులదిన్నెయో మేలిమిచాలొ
నటనలదీమమో నయములప్రోవొ
బటువులపిండొ శోభనకదంబంబొ
యని లోకములు గొనియాడంగ మేన
ననలొత్త నెరజవ్వనము *కైలువారఁ
బాటఁ దుంబురుని వాక్ప్రౌఢిమ వాణి
నాట రంభాదుల నణకించు మఱియు
నక్కజంబగు దానియందంబుఁ జూచి
చొక్కకుండుట యెట్లు సురనాథుఁ డైన

*దయివాఱ

మలయుసొంపుల దానిమాటలు విన్న
వలవకుండుట యెట్లు వలరాయఁ డైన
దానిఁ బైకొననేని తామరచూలి
యైన గౌరీనాథుఁ డైన లోఁజిక్కి
లోఁగక తేనియలోఁ బడినట్టి
యీఁగలచందాన నెడఁబాయఁగలరె
యట్టిసొంపులు గల యలదేవదేవి
నెట్టనఁ దనవిద్యనేర్పులు నెఱపి
ధరలోన నొరులకుం దరములు గాని
సురతాణిచే *నిలు చూఱలుగొనుచు
నరసార్వభౌము నానందింపఁ జేసి
యురుదైనసగమురాజ్యంబుఁ గైకొనుచు
గరినాథుఁ జొక్కించి కటహకుంభీంద్ర
వరమణిభూషణావళులు గైకొనుచు
గౌళ నేపాళ బంగాళ పాంచాల
చోళేంద్రముఖుల రాజులఁ జొక్కఁజేసి
తనకు నై జంపుబందాయిలం జేసి
కొని లోకములు దన్నుఁ గొనియాడనుండి
యొకనాఁడు నిచుళేంద్రు నుర్వీశచంద్రు
నకలంకగుణధాముఁ డగు సార్వభౌముఁ

*నిట్లు

బోడఁగని తనము నేర్పులు పచారించి
యొడపక నతనిచే నీరానియీవిఁ
గైకొందు ననుచు నాకమలాయతాక్షి
జోకగాఁ గమ్మకస్తురినలుంగిడుచు
జాతిగొజ్జగినీట జలకంబు లాడి
రీతిగా నొకవింతరేఖ చూపట్ట
వలిపెచెంగావిపావడరం గొకింత
వెలిమించు నెరివట్టు వెలివట్టు గట్టి
జవ్వాదిపద నిచ్చి చంద్రకాంతంపు
దువ్వెనఁ గొమరార దువ్వి నెన్నడుమఁ
బాపట యొసపరిబాగుగాఁ దీర్చి
చూపట్టుకొ ప్పొకించుకజాఱఁ దురిమి
తెలిమించు నాణిముత్తెపుజేర్లతోడఁ
బొలుపొందుపచ్చలబొట్టొనరించి
విటుల మన్మథుఁడేయు విరిమొగ్గతూపు
నటన గుమ్మడిగింజనామంబుఁ దీర్చి
బవరిముత్యములఁ జొప్పడి పూర్ణచంద్రు
రవణించు విమలతాటంకముల్ దాల్చి
మొగపుదీఁగెకు చెంత ముత్తెపుబలుకు
జిగిమీఱ మణులమించినతాళి వెట్టి

పుంజాలదండదాపున నేవళంబు
రంజిల్ల బణ్ణసరంబు గీలించి
ముంగైమురువుల కిమ్ములఁ గంకణముల
చెంగట ముత్యంపుఁజేకట్లు పూని
తళుకుమించినసందిదండలమీఁద
నెలవంకతాయెతుల్ నెరిపుట్టఁ గట్టి
తిరుగుటుంగరముపూదియ లూన వామ
కరమున ముద్దుటుంగరము గీలించి
పడమటిపన్నిటఁ బద నిచ్చి చెంప
కడల కస్తూరిరేఖలువారఁ బూసి
పొలింపఁ దగుమొగపులతోడ దెసలు
డాలించుమణులయొడ్డాణంబుఁ బెట్టి
యొరయుకుచ్చెలమీఁద నొకయింత జాఱ
మురువైనబిల్లలమొలనూ లమర్చి
మరునిపట్టంపుసామజనిగళంబు
కరణి శోభిల్ల డాకాల నంచలను
సింగారముగ మీలఁ జేర్చినమించు
బంగారుసరపణి బాగుగా నునిచి
గణికాశిరోమణి ఘనబిరుదాంక
మణినూపురము వింతమహిమగాఁ జేర్చి.

తనజోడుకోడై తనుఁబాయలేని
తనయగ్రసంభవ తన మున్నె నడవ
నీడుజోడై తను *నెనరొల్పఁ జాలు
చేడియల్ తనుఁజుట్టి సేవించి నడువ
నిచుళకు నరిగి యానృపకులోత్తంసు
నిచుళేంద్రుఁ బొడఁగాంచి నేర్పున నపుడు
రాణించురాగవర్ణములతోఁగూడ
వీణానువిద్యాప్రవీణతఁ జూపి
తక్కినకళలయందలి నేర్పు నెఱపి
సొక్కించి వలపులసోనఁ జిక్కించి
యారాజుచేత సప్తాంగంబుఁ గొనుచు
శ్రీరంగనగరంబు చెంతనే మగుడి
చనుచుండి చైత్రవైశాఖంబులందు
మినుకైన రోహిణీమృగశీర్షములను
మిక్కిలివేండ్రమై మొకములతలలు
ప్రక్కలౌఁ బొమ్మనువడి నెండఁ గాయ
గూడారములబండి గొల్లెనగొడగు
నీడలలోనెల్ల నిలువరాకుండ
వడచల్లు నెరయెండ వాతెఱ లెండ
నిడుసోగకన్నుల నెరికెంపుచూప

---

* నెవలొల్పఁజాలు

విరిదేనియలు కమ్మివిరిమీఁదఁ బొదలు
కరణి తేఁజెమట మొగంబుపైఁ బొడమ
నీమొండవడఁ దీర్ప నెలదోఁట యొకటి
యీయుండ లేదొకో యింతులారనుచుఁ

దలపోఁత సేయు నత్తఱిసొంపుమీఱ
నలరుదేనియ నోలలాడి యందంద

పూచినగొజ్జంగిపొదరిండ్లు దూఱి
యేచినయలులకు నింపు పుట్టించి
తలిరుజొంపములనెత్తములమై వెడలి
కొలకొంలకొలకుల గేడించికొనుచుఁ
గలువల నోరసి చెంగల్వలఁ జెనఁకి
చలిమీఱి తొవలతోఁ జయ్యాటమాడి
వనజపంక్తులమీఁద వడిఁ బల్లటీలు
కొనుచుఁ గుందములమై గునిసిచూపుచును
ననసొనగురియుపొన్నలనీడ వెడలి
గొనబుమించినకేతకుల దండవట్టి
నతివేగమి నట్టినడిచాయఁ జొచ్చి
కనుపట్టుపన్నీటికాలువ దాఁటి
మగుడి గందంపుఁగొమ్మలతోడఁ గలిసి
పొగడపుప్పొడి గందపొడిఁ దొప్పదోఁగి

నారాయణునికరుణా దృష్టి వోలెఁ
జారుసౌరభశైత్య సౌభాగ్య మొదవ
వలరాజు గురుఁడు నీవలకులోఁ జేయఁ
గలవాని నిచ్చోటఁ గంటి రమ్మనుచు
నద నెన్ని తనుఁ బిల్వనంపినకీతిఁ
గాదము తెమ్మెర లెదుర్కొన సేదదేరి
యాదేవదేవి తదామోదమునకు
మోదించి పరిమళములజాడ నరిగి
నాగ చాంపేయ పున్నాగ జంబీర
పూగ కేసర కుంద పూగ మందార
సాల నారంగ రసాల బంధూక
కోల కుద్దాల తక్కోల ఖర్జూర
కరకచందనసుభాకరకదంబాది
ధరణీజములతోడఁ దనరుచు నెదుట
నందనవనముచందంబు పులస్త్య
నందనవనముచందంబు గేలించు
సౌరభంబుల విందు సలుపు శ్రీవిప్ర
నారాయణోపవనంబు డాయంగ
నరుదెంచి పూదేనియలకాల్వ దాఁటి
విరివాడినెత్తంబువెడచాయ వెడలి

మలగొన్న సంపంగిమ్రాకులు గడచి
చలిమించు పుష్పమంజరుల వీడ్కొనుచుఁ
బొదలినగొజ్జంగిపొదరిండ్లు దూరి
ముదమున వనమధ్యమునకు నేతెంచి
పన్నీటియువముకప్రముమీఁదిచలువ
వెన్నెలలో సీతు వెడనవ్వికొనుచు
మట్టమై తలిరుఁగొంపములలో నొక్క
పుట్టమై లో నెండ పొడవడకుండఁ
దలిరించి కడు నివతాళించు నొక్క
యెలమావికిందటి కేతెంచి నిలిచి
యాచల్లగాలియు నాతోఁటసొబగు
చూచి హా యని సొక్కుచును దేవదేవి
యనుఁగుఁజేడియలెల్ల నందంద కొలువఁ
దనయగ్రజాత నత్తఱిఁ జూచి పలికె
నోయక్క కంటివే యొకయొంతవింత
యీ మొడ విరహులయెదలు బిట్టగల
జలజాస్త్రుఁ డడిదముల్ జళిపించినట్లు
చిలుపగాలికి మావిచిగురు లల్లాడె
నమలనానాప్రసూనాఘ్ర్యసంతతుల
రమణీయవివిధమరందపాద్యములఁ

దలకొన్న భృంగనాదస్వాగతముల
నెలమివాటిల మన కీపాదపంబు
లాతిథ్య మొసఁగెడి నదె చూడఁ గదవె
యోతలోదరి యింక నొకవింత వినవె
పంకజాస్త్రునివెన్ను బలమైనవిరుల
సుంకులు రాలు నీసోమరిగాలి
చుట్టాలసురభియై సురభిసంతతుల
నెట్టనఁ గొనివచ్చి నేఁ డిచ్చె మనకు
నవపల్లవోష్ఠి సూనవిరళహాస
ప్రవిమలపుష్పపరాగాంగరాగ
కలకంఠనాద సంకలితాబ్జవదన
యలికులనిభవేణి యగువనలక్ష్మి
మనలపై నెంతప్రేమను సేసె నిపుడు
వనములో మనయొండవడయెల్లఁ దీర్చె
నని పలుకుచు నున్న యాదేవదేవిఁ
గనుఁగొని పలికె నగ్రిజ నేర్పు మెఱసి
సారంగముఖపక్షిసమితి వేఁటాడి
శ్రీరంగవిభుఁడు విచ్చేయునవ్వేళ
నతని సేదలుదేర్చు నారామమునకు
నతులితం బగుజగదభిరామమునకు

మనబడలిక లెంత మన మన నెంత
యని తనతోడ నిట్లన దేవదేవి
తమకుఁ జేరువఁ దపోధామవిస్ఫూర్తిఁ
గమలాప్తబింబంబుగతి నొప్పువాని
బాలేందుచాయలఁ బదిరెండువగల
డాలించునూర్ధ్వపుండ్రంబులవాని
గాత్రంబుమై నొప్పుగలుగువైడూర్య
సూత్రంబుగతి బ్రహ్మసూత్రంబువాని
నొప్పుచందురుని రాహువు డాసినట్లు
కప్పురు నిడువాలుగడ్డంబువాని
మొలకొత్తుముత్తెంపుమోసులకరణిఁ
దళుకొత్తుశుభ్రదంతంబులవానిఁ
దవిలి మల్లియచాలుతావికై కదిసి
బవరిఁ జుట్టినయట్టిభ్రమరాళికరణి
సవరనితులసిపూసలదండతోడఁ
గవగూడి హరినీలకాంతి గేలించు
తమ్మిపూసలపేరు తనకు నైజంపు
సొమ్ముగా సవరించి చూపట్టువాని
నదనగా వేరితోయంబులఁ గాల్వ
మొదలబంటిని మించి మించి పోయుచును

దడయకవచ్చి గుద్దలిఁ గొనిత్రొంటి
మడవ మార్పుచు మాఱుమడవఁ దీర్పుచును
ద్రవ్వంగవలయుచోఁ ద్రవ్వి యందంద
పువ్వుఁజెట్టులకెల్ల బ్రోదిసేయుచును
ఆరామకృత్యంబు లాచరింపుచును
జీగికిం దము లెక్కసేయనివాని
శౌరికైంకర్యసంసక్తు శ్రీవిప్ర
నారాయణునిఁ గాంచి నగుచు నిట్లనియె
నక్కక్క చూడవె యలవాఁడు మనల
దిక్కుఁ గన్గొన డెంత తెంపరిఁ వీఁడు
మీఱుజవ్వనము క్రొమ్మిసిమింతో నిల్వ
నూఱుబండెడిని గన్నులఁదన్నుఁజూడ
నాగి యతీశ్వరుపోల్కి నుట్టులతోడఁ
దెగఁగోసికొన్నాఁడొ తెగువతో మున్నె
నలినశరుండైన ననుఁ జూచెనేని
నిలువునఁ గరఁగడే నీరుచందమున
నిటవచ్చి మనము దా నెంతసేపాయెఁ
గటకటా! యొకమాటు కన్నులఁ జూచి
యెందుండి వచ్చితి రేమని యనఁడు
మందుఁడో జడుఁడో సోమరియొ హెగ్గడియొ

యన విని శ్రీరామయని కేలు చెవుల
నానరంగ సవరించి యోసి పో వినవె
వీరివారలఁ బల్కువిధమునఁ బెద్ద
వారల ని ట్లనవచ్చునే నీకు
మందుండు జడుఁడు సోమరియు హెగ్గడియు
నిం దుండునే? యున్న నిట్టి తేజంబు
గలుగునె? కమలసంగముఁ గోరు తేఁటి
యిలలోన నుమ్మెత్త కేల యాసించు
రంగేశకైంకర్యరతుఁ డైనయాతఁ
డంగనారతిఁ గోరునా యెందునైన
నని పలుకు మనున్నయక్కతో మగుడ
ననియె గద్దించుచు నాదేవదేవి
గాలియే కుడుపుగాఁ గైకొని కాలు
నేలమోపక నూది నిలిచియున్నట్టి
శాండిల్యుఁ డలపరాశరుఁడు కౌశికుఁడు
నుండిరే యింతుల నొనఁగూడఁ కిలను
ఉప్పు నీరును జొచ్చియున్నట్టిమనుజుఁ
డప్పరో లోనుగా కతఁ డేల యుండుఁ
గలవి లేనివి కొన్ని గడియించి వట్టి
బలిమి చూపుచు లేనిపౌరుషం బెన్ని

కోనల కెక్కించెదు గోఁచిబాపనిని
అనుచుఁ గోపించి యిట్లనియె సోదరికి
సోదరీ! వినవె యీయోగినాయకుని
నీదైనరూపంబు నెఱపి చొక్కించి
వలపులు పచరించి వలపించి తేని
దొలఁగక యేను నీతొత్తు నయ్యెదను
అనుమాట లాలించి యాదేవదేవి
యనియె సంతసమున నాయక్కతోడ
మఱవకే యీమాట మఱవకే నీవు
మఱచిన నేనేల మఱవనిచ్చెదను
అలివేణి నానేర్పు లన్నియుఁ జూపి
వలపించి వీని నావలలకు లోను
జేసెద నారీతిఁ జేయకయున్న
దాసి నయ్యెద నీకుఁ దరళాక్షి యనుచు
ననుఁగుజేడియలతో నగ్రజం బురికిఁ
బనిచి తా నొకపాదపమునీడ నిలిచి
తొలుతఁ బెట్టినయట్టితొడవులుఁ బట్టు
వలువయు సడలించి వనములో నొక్క-
యేకాంతమైయున్నయెడ డాఁచి యప్పు
డాకాంత యొకయుపాయము విచారించి

గన్నేరుపూచాయ గల నీరుకావి
వన్నియపుట్టంబు వమలుగాఁ గట్టి
మిడుగుల నొరయ నామీఁదఁ బింజయల
మడిచారుచెరివియాపై నేర్పుంగోడ
బిగిచన్నుఁగవమీఁదఁ బెరయఁ బయ్యెదయు
దిగిచి నెన్నడుమున దిండుగాఁ జుట్టి
నడిముక్కు నొరయంగ నామంబు వెట్టి
నడుమ హారిద్రచూర్ణపు రేఖఁ దీర్చి
వరుసగాఁ దిరుమణివడములు వైచి
పరమవైష్ణవ ముట్టిపడఁగఁ జూపట్టి
వైకుంఠపురినుండి వచ్చెనో యనఁగఁ
గాక వైరాగ్య మీఁగతి నిల్చె ననఁగఁ
జని తోఁటలో నున్న జగతీసురేంద్రుఁ
గని యాననము వంచి కరములు మోడ్చి
కొదుకుచు నొదుగుచు గోలచందమునఁ
బదము లెంతయుఁ దొట్రుపడఁగ నందంద
నిలిచి భ్రమాకులపొంత నిక్కంపుభయము
గలిగినదానిసంగతి వడఁకుచును
దోరంపుఁగన్నులఁ దొరఁగెడుబాష్ప
ధారలు చెక్కుటద్దములపై నిగుడ

నెదురేగునపహ్మాని కెదురేగి యతని
పదపంకజములపైఁ బడి దైన్యపడుచుఁ
దోడిబడ రెండుచేతులఁ బదాబ్జములు
విడువక వడి వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచును
నర్తకీగ్రామణి నలిఁ గ్రుక్కి క్రుక్కి
యార్తి రెట్టింపంగ నాయోగి కనియె
నోయార్తరక్షక ! యోకృపాచంద్ర !
యోయూందిగురునాథ ! యోమునినాథ !
రంగనాయకపాదరాజీవలోల
భృంగ ! యభంగనిర్జితదోషకరణ !
పాథోధికన్యకాపతిభక్త ! యోగి
నాథ! యనాథను నను గావు మనుచు
మాటిమాటికిఁ బల్కు మట మాయలాఁడి
మాటలు నిజమని మది విచారించి
కరుణాపయోరాశి గాన నయ్యోగి
తరుణి లే లె మ్మని తనకేల నెత్తి
యెందుండివచ్చితి వేడి నీనామ
మిందుబింబానన యేకారణమున
నిటకువచ్చితివి నా కెఱిఁగింపు మనినఁ
దటుకునఁ బాణిపద్మంబుల మొగిచి

యీతఁడేఁ జిక్కెఁ బో యితఁ డంచుఁ జుప్ప
నాతికై వడి మెలనాతి యిట్లనియె
నేమని మీతోడ నే విన్నవింతు
నేమని నానామ మిపుడు సెప్పెదను
ఐనను మీయాజ్ఞ యది మీఱరాదు
గాన నావచ్చినక్రమ మేర్పరింతుఁ
బోడిమి నిలఁ బుట్టుపుట్టువులందు
నాఁడుపుట్టువు హీన మందులోపలను
గంజనందనుఁ డతికష్ట మైనట్టి
లంజపుట్టువున నీలాగున నన్నుఁ
బుట్టించె నారోఁతపుట్టువఁ బుట్టి
యట్టె నే గడియించు నతిహీనధనము
తనతల్లి దాఁచి యాధనమెల్ల పిసిఁడి
తనమున నిలదేవతలకు విప్రులకుఁ
జీమంత యిడక తెచ్చినకాసు లెల్ల
వేమాఱు డాపంగ వేసరి యేను
బడయంగవచ్చు నాపసి డిచే నేమి
పడయంగవచ్చు వెంబరవిత్త! యనుచు
రోసి యాతల్లిదండ్రులపొందు వీడఁ
గోసి చంచలకామగుణకవాటంబు

మూసి నీపదపద్మములు వచ్చి డాసి
దాసి నయ్యెద నని తలపోసి యిపుడు
పనివిని మానీంద్ర! భవదీయపాద
వనజముల్ శరణని వచ్చితి నేను
నెరవుగాఁ దలఁపులో నిడక వేవేగఁ
గరుణించి యొకయూడిగంబుఁ గల్పించి
పనిగొను మింక నీపంచనే కాచి
కొని యువ్వనముఁ గాచికొను చుండెదను
భర్తవు సకలసంపదలకు నాత్మ
కర్తవు నీవ యోకరుణాంబురాశి!
యన విని మోదించి యామాయలాఁడి
యనుమాట లెల్లఁ దథ్యము లేయటంచు
మానినాథుఁడు తనమదిలోన వార
మీనలోచన సధర్మిణిగా నెఱింగి
కనకచేలాంగుని కైంకర్యమునకు
ననుకూల మగుసహాయము గల్గె ననుచు
ననిశంబు నారామ నాగామమునకుఁ
బెనుపొందఁ గావలి పెట్టి తా నరిగి
యలరంగధాముఁ డంతంతఁ జిత్తమునఁ
నలరంగ దామంబు లర్పించి మగుడి

చనుదెంచి తెచ్చు భైక్ష్యము మనోవీథిఁ
బనుపడ శ్రీరంగపతికి నర్పించి
మును దా భుజించి ప్రమోదంబుతోడఁ
దనప్రసాదము మెలంతకుఁ బ్రసాదించి
యగపడి కావేరియంబుపూరంబు
మొగవాళమునఁ గుంభమున ముంచి ముంచి
యొడపడకుండ నీరెత్త †నానీట
వడి మడమలు చిందు వందు గాకుండఁ
గుసుమమంజరులనోఁకున కోర్వలేని
కుసుమకోమలి వాడిగుద్దలిఁ బూని
నిడుదవాయిగఁ జేసి నీరు నిండార
మడవ గప్పుచు దండ మడవ విప్పుచును
దనసేయుసేద్య మంతయుఁ బరవంబు
గాని తానె సేయ నెక్కొను గూర్మితోడ
నీరీతి యోగీంద్రుఁ డింతితోఁ గూడ
నారామకృత్యంబు లాచరించుచును
నెలమిమైఁ బగలెల్ల నిట్లుండి రేయి
యెలనాఁగ యొకపొదరింటిలో నుండఁ
జనుదెంచి తనపర్ణశాలలోనుండి
దినదినంబును దేవదేవుని సేవ

---

† నానాఁట

యకలంకమానసుం డై చేసికొనుచు
నొకయేఁడు గడపె నయ్యువిదతోఁ గూడి
యంత నాకాంత యాకాంతంబునందుఁ
జింతించి తనలోన శ్రీరంగవిభుని
దూరి పూఁబోదరిల్లు దూరి డెందమునఁ
గూరినవగపుతోఁ గుందుచుఁ బలికె
నిచ్చోటి కుండుండి యేల వచ్చితిని
వచ్చితింబో యిటువంటిగొంటరిని
గనుఁగొంటి నేలకో కనుఁగొన్నత్రోవఁ
జనక యీగతి కొనసాగనిప్రతిన
జేసితి నేలకో శ్రీరంగరంగ
నాసరివారిలో నగుబాటు గాఁగ
నని కనుమూయుంగ నారంగవిభుఁడు
సనుదెంచి వెఱవ కోసారంగనేత్రి
యెల్లి యీప్రొద్దున కెల్ల నీమనసుఁ
జల్లఁజేసెద నని చనిన మేల్కాంచి
యరుదంది డెందంబునందు సొంపంది
యరవిందసమనేత్రి యారాత్రిఁ గడపి
మఱునాఁడు వనములో మానితోఁ దొంటి
తెఱఁగునఁ గూడి వర్తింపుచున్నంత

గగనయాంత్రికుఁడు లాగపుబంతి డాఁచు
పగిది భానుఁడు గ్రుం కెఁ బశ్చిమాంబుధిని
తెర *నరమొఱఁగి న ర్తింపుచునున్న
యరవిందనయనలయందంబు దోఁప
నెఱయ మించులతోడ నీరాళ్ళగొంది
మెఱచెం దళుక్కన మేఘంబుచెంతఁ
గాముకహృదయపుష్కరము నిండారఁ
గామాంధకారంబు గప్పినపగిది
గగన మెక్కింతయుఁ గానరాకుండ
మొగులు గార్క్రమ్ముచు ముంచె నల్లడల
ముంచి నల్లడ నల్లముసురుగాఁబట్టి
మించులతోఁగూడ మేళమై పొదలి
విటపాగ్రములు వెడ వెడఁగ నల్లాడఁ
జిటిపొటిచినుకులుచినుక నవ్వేళ
వాకులమీఁద నీ రానక జాఱి
కోకమైఁ బడ వడంకుచు నొదుగుచును
నులికి యాపొదరింట నుండరాకున్నఁ
దలఁకుచు వెడలి యాతన్వంగి వంగి
బలుపువ్వుగుత్తులబరు వానలేక
నలపుష్పలత యసియాడుచందమునఁ

* మోరసరిగ

జన్నుఁగొండలవ్రేఁగుఁ సైరింపలేక
చిన్నారికౌఁదీఁగ జవ్వాడుచుండ
జవులిఁ జూపట్టెడు శంపాళికేలి
దివియలై తనమున్నె తెరువు చూపఁగను
గనుచూపుమించులు కారుమించులును
బెనఁగొన్నఁ దెలియక బెగడొందికొనుచు
తనకొప్పుమొగులునా దట్టంపుమొగులు
నెనసిన వివరించి యెఱుఁగంగలేక
యల్లనల్లన వచ్చి యామహాయోగి
వల్లభుసదనంబు వాకిటియెదుట
దళము లొంపొంటితోఁ దార్కొని మిగుల
దళమైన యొకచలదళముక్రిందటికిఁ
జనుదెంచి మరుఖడ్గశాఖయుపోలెఁ
దనరుచు నామ్రూసిదండ నిల్చుటయు
వలిపిరిగాలితో వలి మీఱి మీఱి
బలువిడి వాన యంపాజాల మైన
యలజడిచేతఁ బాయనిఝూదగాలి
యలజడిచేతఁ దా నందఁద వణఁకి
యే రావికిందట నీరీతి నుండ
నేరా విచారింప విభరాజవరద !

యాసి రంగవిభునకు నంతరంగము న
ననలొత్తుభక్తి సన్నుతిఁ జేయుచున్న
నప్పు డాపర్ణశాలాంతరసీమ
నొప్పుచుం బవళించియున్న యాయోగి
యలవిమీఱిన యమ్మహావృష్టి యిపుడు
*వెలిచెనో వెలవదో వివరింతు ననుచు
మసకలక ద్వారసీమకు వచ్చి హస్త
కిసలయాగ్రమున వాకిలి యూఁది నిక్క-
జలదకీర్ణము నాకసముఁ దొంగి చూచి
యలరావిక్రిందటియలివేణిఁ జూచి
తొలుత నభ్రంబునఁ దుళగించుమించె
యిల వ్రాలెనో కాక యిది యది మైన
దండనె చలనమొందక రూపుతోడ
నుండునే యనుచు ని ట్లొకకొంతతడవు
తలపోసి తలపోసి తరళాక్షి ! యనుచుఁ
బలుకరింపుచు నిజభావంబుఁ గాంచి
జక్కవకవ వెక్కసపు†వలవాడి
ముక్కుల నొత్తినమురువు దీపింపఁ
బనుపడ నులిపచ్చిపయ్యెదకొంగు
మొనలనానినకుచముల నొప్పుదాని

---

* వెలిసెనో వెలియదో †వలపాటి

మీఱినచింత నెమ్మోము విలోకించి
తేరి కన్గొని దేవదేవిగా నెఱిఁగి
కటకటా! వానచేఁ గష్టనొచ్చె దీవి
ఇటకు రమ్మందునో యేల యివ్వేళ
నేకాంతమునవచ్చి యెలనాఁగ లున్న
నేకాంతులకుఁ గూడునె యని తలఁచి
యీడ యెగతి మాను నే దయమాలి
యీదెస నుండంగ నిగురుబోణికిని
అని యీశ్వరప్రేరితాత్ముఁడై మఱియు
ననబోఁడిఁ గని విప్రనారాయణుండు
తడయనేటికి రమ్ము తరళాయతాక్షి
జడియక మాపర్ణశాలలోపలికి
నన విని యిదియసం దనుచు నాచక్ర-
మును దాఁచియున్నసొమ్ములు నంబరమును
గొనుచు వేవేగ నక్కుటిలకుంతలయుఁ
జనుదెంచి యాపర్ణశాలలోఁ జొచ్చి
యలిబలంబులు వచ్చి యతనితో మున్న
మొలగోలు సేసిన యింపు దీపింపఁ
దల తడియార్చు చందను దోఁప మాని
కులనాథు సోఁకంగఁ గ్రొమ్ముడి విడిచి

జాడించి సీమంతసరణు లేర్పడఁగఁ
గూడదువ్వుచు జారుకొప్పు గీలించి
జోఁకగాఁగనయంబుఁ జొనిపి నై మొగలి
రేఁకు బాగున కొంగురింగు వోఁ జెరివి
*పాలిండ్లు లఱఁగానుపడ నొకవింత
లీలఁ బయ్యెదకొంగు లేజాఱనైచి
చికిలిచేసినమారుచేకత్తి వోలె
నకలంకమణిభూషణాన్విత యగుచుఁ
గోమలునిక్కఁగ నేయుకుసుమాస్త్రు మనఁగ
బోమలు నిక్కఁగ నోరపులచూపు జూడ
నినుపైనచూపువెన్నెలసోఁగ సోఁక
ఘనమాని హృచ్చంద్రకాంతంబు కరఁగ
మాని వయ్యారిదీమపుఁజూపువలకు
లోనయ్యె ననుచు నాకోలాక్షి కదిసి
యిదియె సందని యెలుఁగెత్తి తేనియల
చివురుపల్కులంగోఁ జిలుక నిల్లనియె
నెడపక వనములో నిందాఁక దిరిగి
బడలితి రొక్కింత పదము లొత్తుదునె?
యనుచు నూరులమీఁది కామాని పాద
వనజముల్ కరపల్లవముల రాఁ దిగిచి

* పాలిండ్లరంగానుపడ

యొత్తి కన్నులమీఁద నొత్తి డెందమున
నొత్తి మత్తిలి పల్కె నోమానచంద్ర!
కొండగా నినుఁ జూచికొని వచ్చి యిచట
నుండఁగా ననుఁ జూచి యొక్కనాఁ డైనఁ
బఘుచ రమ్మని కేలుపట్టి లాలించి
యొడబాటు గావించి యొకమాఱు హితవు
నెరవుసేయక చెప్ప వీరీతి గలదె?
హరిహరీ! యిఁకనైన నానతి మ్మనినఁ
గమలాస్త్రిహార్వటంకారంబుపగిది
సమకొన్న తేఁటులఝంకార మెసఁగ
నస తేనియలవాన నాని యింపూని
చనుదెంచె నొయ్యనఁ జలిగాలికొదమ
రాగంబుతో నంతరంగము రంగ
భోగి ప్రేరేప నప్పుడు మానివరుఁడు
పలుగడఁ జొరనేయు నళినాస్త్రిపువ్వు
ములుకులు వెలికింత మునుపుచందమున
నలమోహనాంగి చే యంటుటవలన
నిలువెల్లఁ బులకింప నెన రామతింప
హరి కుబ్జ మున్ను నెయ్యంబునం గలయు
కరణి నాలేమ నంగజకేలిఁ దేల్చె

రతి*వేదశిక్షకు రతిరాజు తఱటు
†గతి వేణి యొప్పు నక్కలకంఠకంఠి
వనముల‡గాఢభావజకేళిఁ గొన్ని
దినము లచ్చోట వర్తించినమీఁద
నారామ తనకోర్కె యలరంగ విప్ర
నారాయణుని యోగినాయకోత్తముని
మునుపు విభాండక మునిపుత్త్రుఁ దోడి
కొనిపోయినట్లు తోకొని యేగుదెంచి
తనయగ్రజాతముందర నిల్ప ననుజఁ
గని మోహనాంగి దిగ్గన వెఱఁగంది
యవునౌనె నీ వాడినట్టి యీప్రతిన
యవగడం బగుమాట లవి నీకె చెల్లు
నోకొమ్మ! నీకుమా టొకటి సేఁ తొకటి
కాకుండ పంతంబుఁ గడతేర్చికొంటి
వాకొని వేయును వర్ణింప నేల
నీకు నీవే సరి నిఖిలంబులోన
నీదెస మఱి నేర్పు లెన్న నేమిటికి
నీదెపో నేర్పైన నేర్పు తన్వంగి!
యిలలోన నేము నీయుందఱిలోన
మెలఁతరూపులఁ బొడమితి మింతె కాక

* వేగ † గతి వేగ నొప్పు ‡నీడ

నీవంటిచతురత నీవంటిసొబగు
నీవంటినేర్పు లెన్నిన మాకుఁ గలవె?
మానినీమణులలో మఱియును నాట
దానవైనను నీవ తలిరాకుబోఁడి
మఱియును నీవ పో మఱియును నీవ
మఱియును నీవ యువమ్మాటికి ననుచు
నెన్ని కౌఁగిటఁ జేర్చి యింతి నామాట
లన్నియు నోర్చుకొమ్మని గారవింపఁ
దనచెల్మికత్తియల్ తనుఁ బెక్కుగతులఁ
గొనియాడ నావారకుఁకెలకుంతలయు
నలభూసురేంద్రుతో ననయుంబు బత్తి
గలిగినదాసన గతిఁ గొన్నినాళ్లు
నెనసియుండఁగఁ జూచి యితరు లాసన్నఁ
గని *యప్పనముగ నొక్కనిపాలఁ జిక్కి
తగువైనమగవలం దగులుట రోఁత
తగదని విటులు రాఁ దడిసినకతన
వెచ్చసచ్చములకు వెడవెడ యైన
నచ్చపలాక్షిలో యనుఁగు వోఁడిచి
వసుధలోపల వారవనితలవలపు
పసిఁడితోడిద, కాదె? భావింప మఱియు

*యెప్పసంబు నొక్కనివల

నెన్న నేటికి లంజ కేలలోనఁ గ్రొత్త
మిన్న లిచ్చినవాఁడె మీనకేతనుఁడు
ఈనియామరుఁడైన హీనవిగ్రహుఁడు
గాన యామిని యున్నగతి యెల్ల నెఱిఁగి
యీఁబుచ్చుకొనకుండు టెఱిఁగి యీపడుపుఁ
బూఁబోఁడి మదిఁ దలపోసి యే వీని
సడి నొంద కేరీతిఁ జయ్యన నిల్లు
వెడలఁగొట్టఁగ నెద్ది వెఱ వని తలఁప
నల్లన నది గని యాదేవదేవి
తల్లి పల్లవబాహుతాడితవదన
మంకుదిమ్మరి మటమాయలబండి
డొంకువోయినటక టొంకుసంకటము
విటుల నిచ్చలుఁ గాఁచి వేఁచుటవలన
విటకంటకిఖ్యాతి వెలసినగబ్బి.
యెప్పుడు తనయింటి కేగువారలకుఁ
దప్పుబాసలు సేసి తప్పినకతన
వెలికురికినపండ్లు వ్రేలాడుచండ్లు
కుళుపవట్టినమేను కోఁతిమొగంబు
తప్పకన్నును బట్టతల గూనివీఁపు
పుప్పిగోళ్లును నీచవోయినకాళ్ళు

చీమకండ్లును మొుండిచెవి బుఱ్ఱముక్కు
గాముఁ బోలినరూపు గలిగి యుందంద
వెరగైనతనమాట వినినంతలోనె
పొరుగిండ్లకుక్కలు బోరున మొరఁగఁ
జిలుముచాయలపండ్ల చెడ్డకంపునకుఁ
దలఁకి చట్టామడ దయ్యాలు బెదరఁ
గడుఁగోప మెసఁగ రోఁకలి పూఁపుమీఁద
నిడుకొని దుడి దుడి నేతెంచి పలికె
నో వెఱ్ఱిబిడ్డ! నీ కుచితమే యిట్లు
నీవంటిలంజెల నీవు గన్గొనవె
తాటోటుమాటల తక్కరిగొంటు
తాటదమ్ముని నమ్మఁ దగునె యోయమ్మ
కొఱమాలి యున్నవే గొంగబాపనికి
మరు లేల కొంటివే మటమాయలాడి!
గారాబువెన్నెల గలనాఁడె యల్లో
నేరేళ్ళు గాకయోనీలాహివేణి!
బ్రదుకెల్ల ముదిమిచేఁ బడకుండ నాఁడె
ముడిసినఁ గోరమూనె ముంజ లంజెయును
వయసునం గడిఝుంపవలయుఁగా కరుగ
వయసు రమ్మనినను వచ్చునే మగుడి

యిచ్చట నొక్కకా సిచ్చెనో పీస
మిచ్చెనో వీఁడు దా నింటిలోఁ గలవి
తిని పులిబోఁతుపొందికనున్న లెక్క-
గాన వింటిలోపల గుండ్రించకొనుచు
నేనాఁటిలంజియ లింటిలో వెరఁజి
యేనాఁటిమగలకు నెమరువెట్టుదురు?
ఎలయించి ప్రియులకు నింపు పుట్టించి
కలకాలమును జేతఁ గలకాసు లెల్ల
వలిపించి వెరఁజుకోవలయును, గాలి
గలనాఁడె తూర్పెత్తఁగాఁ దగుఁగాక
యిన్నాళ్ళు నోర్చితి నిఁక వాని వదలి
యున్న నామాటలో నుండు కాదేని
పూని నీబుద్ధులఁ బోయితివేని
వాని నిన్నును బట్టి వడి నంటఁగట్టి
చంపి చాఁగరగొని సదమదంబాడి
కొంప నుండకయుండఁ గొట్టి పోలుకాను
అని వెండియును దన్ను నదలించి కినుకఁ
గనుఁగొని వేయుసంగతుల సాధించి
జనని వేసారంగ సారంగనయన
తనలోనె తాను చింతనసేయుచుండెఁ

దనపట్టి *శాంతియంతయు మట్టిపెట్టి
కనలుచు నావిటకంటకి యప్పుడు
చేరి యాచెంత భాసిల్లెడువిప్ర.
నారాయణునిమీఁద నడతెంచి కదిసి
కడిఁదికోటికి గంట గట్టి నిచ్చలును
బడసి గడింగు నాబంగారుకుండ
మక్కువ నెలయించి మాటు లేకుండఁ
దక్కక మందులు తల కెక్కఁజేసి
యోరోరి నాబిడ్డ యో జెల్లఁ జెఱచి
తీరితివెఱ పాకయుం డైన లేక
క్రొత్త లిచ్చెదో పుచ్చుకొనియెదో వట్టి
రిత్తమాటలు నీవు రెంటనుం బస్తు
లోరి నీ వొకచిన్న మొసఁగవు లంజ
వారిసొమ్ములు దిన వారి కేమగును
పీఁగనిమృత్యువు వెస నన్నుఁ జూచి
లోఁగుఁ దామరపాకులోనీరు వోలె
నలజముఁ డైన నాయందంబుఁ జూచి
తలకు నొక్కింతయుఁ దలఁకవు నీవు
మడియఁ గొట్టుదునో దిమ్మరితాటదమ్మ
వెడలెదో మాయిల్లు వేవేగ ననుచు

---

* సేఁత.

బెగడొంది తనుఁ జూచి ఓరువో నున్న
జగతీసురేంద్రుమహాస్త్రముఁ బట్టి తిగిచి
నిడుసాగిలఁగ నెట్లు నెట్లు వడంగ
మెడ వట్టి ద్రొబ్బి గామిడితొండ యనుచుఁ
దలుపు బిగ్గన మూసి తడయక గడియ
బలువుగా నిడి వెలుపలిమానిఁ గూర్చి
మగుడివచ్చిన సిగ్గుమాలుతు ననుచు
జగటాఁగ ముదుసలి సాదింపుచుండె
నంత నామునినాథుఁ డంతరంగమున
నెంతయుఁ జింతించి యే పెల్లఁ దక్కి
జగడించునలబేరజమునకు నోడి
పొగులుచు నిలు సొచ్చి పోవంగలేక
పలుదెఱంగుల మేలుపడి చిక్కియున్న
పొలఁతిపొందులు డించి పోవంగలేక
వకవకలై యింత వ్రతముఁ దక్కినను
సుకము దక్కకపోయెఁ జూచితే యనుచు
ఖిన్నుఁడై వారివాకిట నున్నపంచ
తిన్నెపై నొదికిలి దేవుఁడా యనుచుఁ
దలక్రిందఁ జే యిడి తనలోనతాన
తలపోయుచుండె నంతట వెన్నచాయఁ

జిలుకముక్కులచాయ జేవుఱింపంగ
ఫలితాస్తనగచూతపరిపక్వఫలము
ఇల వ్రాలెనో యన నినుఁ డస్తమించె
నులుకనిమతులఁబో యోగీంద్రవరులు
హరిపదధ్యానామృతాసారలహరి
నరగన్ను లిడినసోయగము దీపింప
విరిదామరలు వెడవెడఁ గన్ను మొగిచె
గరువంబు దక్కె జక్కవమొత్తమునకుఁ
గుముదినుల్ చంద్రుఁ గన్గొనుచంద మెసఁగెఁ
గుముదముల్ విరియ గ్రక్కున తేఁటు లెసఁగ
నగి కోపమునఁ గాలనరసింహమూర్తి
గగనహిరణ్యవక్షము విదారింపఁ
దొరఁగు రక్తంబునాఁ దులగించుసంజ
నరుణాంశువల్లిక లలరె నభ్రమున
నలరాత్రికోమలియౌఁదలఁ గలువ
చెలికాఁడు వెట్టినసేసబ్రా లనఁగఁ
దెలిమించుమించులు దీండ్రింప నభ్ర
తలమునఁ జూపట్టెఁ దారాగణంబు
లున్నతోన్నత మైన యుదయశైలమునఁ
జెన్నొందు నమృతంపుసెలబుగ్గ యనఁగ.

నలకాముకులహృదయములలో మంట
వెలిమించె నన నొప్పె విధుమండలంబు
వేదన గలమానినివిరహార్తిలతకు
బ్రోది సేసినరీతిఁ బొదలెఁ జంద్రికలు
రంగనాయకుఁ డొనరంగ నాయంగ
రంగవైభవముల రాజసం బెసఁగ
నప్పుడే కాంతిపాయస మారగించి
చొప్పడుముత్యాలసొంపు దీపించి
క్షీరతరంగంబుచె న్నగ్గలించి
హారపుంజంబుచాయలఁ గ్రిందుపఱచి
కపురంబు చవచవఁగా నాడి మించు
రపణంబు విడియించు రమణఁ జెన్నొందు
నహిరాజశయనంబునందు నిందిరయు
మహియు నీళయును బ్రేమను దయల్వాఱఁ
గమ్మోవి దలిరాకు గేలించుకేలి
దమ్ములఁ బాదపద్మంబు లొత్తంగ
నొప్పుగా నొకవింతయొయ్యార మొదవఁ
గప్పినహేమాంశుకంబు చూపట్ట
జడిగొన్న ముత్తెంపు జల్లి *గింజ్లిముల
†విడియంబు డాపలఁ బెంపొందుచుండఁ

---

*గఁటాలఁ †విడియంబు

జెంగావితలిరులజిగి మించు నొక్క
కెంగేలు మస్తంబుక్రింద నమర్చి
యకలంకకంకణోదంచితం బైన
యొకకేలు జానువు నొరయంగఁ జాఁచి
పవళించి యారంగభర్త కెమ్మోవి
చివురుపై వెన్నెలజిగి తేటరవలు
మలయ నకారణమందస్మితంబు
సలుప నచ్చెరు వంది జగదేకమాత
రంగనాథునిపాదరాజీవయుగళి
బంగారుపాలిండ్లపై నొత్తుకొనుచుఁ
బగటున నీవేళఁ బనిలేనిపనికి
నగ నేల చెపుమ పన్నగరాజశయన !
నావుఁడు మిగుల మన్ననతోడ దేవ
దేవుఁ డాయిందిరాదేవి నీక్షించి
యారయ నొండు గా దబ్జాక్షి విప్ర
నారాయణుం డను నాదుభక్తుండు
వెనుకొన్నభక్తితో వేసట *లేక
యనిశంబు సూనంబు లర్పించుచుండు
నతఁ డొకగణికకు నాసక్తుఁ డగుచు
మితమున వారి కేమియు నీనికతన

* లేద

వనురాగశూన్యమై యాలేమతల్లి
చెనఁటి నిరాకరించిన చిన్నఁబోయి
విడిచిపోవఁగలేక వెలయాలిపంచ
నడుకుచు నొదుగంగ నవ్వితి నిప్పు
డనుఁడు శ్రీరంగనాయకునకుఁ బద్మ
వినతయై వినుతి గావించి యిట్లనియె
వనజాక్ష మీపాదవనజంబు పేరు
కొనినఁ బాపము లెల్లఁ గుందుఁ జేసేత
నీదాసుఁడైన యీనిర్మలాత్మునకు
నీదెస వాటిల్లుటేమికారణము
మట్టుమీఱ నయోగమము లెన్నలేని
యిట్టినీమాయకు నితఁడు లక్ష్యంబె
రవిదీప్తి నంధకారము పోఁకు నెట్లు
భవదీయభక్తుని బాప మే లంటుఁ
గనికరింపవు నీది గాదె యాకీర్తి
తనయునిస్వర్గంబు తండ్రిది గాదె
పనుపడ నే విన్నపము సేయకున్న
ననఘశరణ్య నీ కతనిపైఁ గరుణ
లేదె యెంతైనఁ దల్లికి లేనిముద్దు
దాదికిఁ గలదె యోధవళాక్ష యింక

ననుఁ జూచి హాని మన్ననఁ జేసి నీదు
తనయునిపై నింద తరలింపవలయు
నన విని రంగేశుఁ డరవిందసదనఁ
గనుఁగొని పలికె నోకలకంఠకంఠి!
యతఁడు మహాయోగి యతనికి దృష్ట
రతిరక్తి గలదె యారసిచూచితేని
అతఁడు మల్లీలార్థమై రాగవశుని
గతిఁ జెందియున్నాఁడు గాని యామహాని
దలఁప నేఁ గృష్ణావతారంబునందు
నలరుబోణులఁ గూడి యట్లయుండితిని
దుద నాకు రాగ మందుల నింత కలదె?
యది నీ వెఱుంగవె యాత్మ భావింప
నలినాస్య వివరింప నా కెంతశక్తి
గల దంతశక్తియుఁ గలదు నిత్యులకు
నతఁడు మద్వనమాలికాంశంబు గాన
నతనికి దోష మింతైనను గలదె
హితమతి నే మోక్ష మిచ్చెద నన్న
నతఁ డీయఁగలఁ డేరికైన మోక్షంబు
నతులితం బైనట్టి యతనిపూజకును
బ్రతి యేమి సేయుదు భావించి యుక

నైన నీమాట నా కది దోఁయరాదు
గాన నే నట్లులే గావింతు ననుచు
దనుఁ జూడ భక్తవత్సలుఁడు గావునను
వనజాక్షుఁ డిదిసేయవచ్చు రా దనక
మిసమిస మనుమీనుమీసంబుఁ దెగడు
పసిఁడివన్నియమునుంజపచ్చసిగోఁచి
పోలిగోఁచుల నొప్పుచూపుదండంబు
కేలికమండలు కృష్ణాజనంబు
చిన్నారుతిరుమణి శిఖయు జన్నిదము
సన్నంపుగాటుక చారులపంచ
గొనబైనకుడివ్రేలికొడియుంగరంబు
పనుపడ మిగులంగఁ బటువైనవటువు
రూపంబు దాల్చి యర్కుని గేలిగొనుచు
నాపాంత ధళధళమనుమించు లొదవు
నలవిభీషణుఁడు ము న్నర్పించినట్టి
దళమైనహేమపాత్రంబు కెంగేలఁ
గైకొని వచ్చి లోఁగక దేవదేవి
వాకిట నిలిచి కవాటంబు మీటి
గడియదీయుఁడు పని గలదు నాపుఁడును
గడుగోపమున విటకంటకి పలికె

వలదన్న నేటికి వచ్చెద వింక
పొలసువైవఁగ నిదె పో పొమ్మి కొండఁ
దల నెత్తుకొన నీకుఁ దరమె యిం తేలఁ
తొలఁగరా యీమోరతోఁపు లేమిటికి
సటలు చూపకుము చప్పనమాట లేల
మటమాయలాడ ముమ్మాటికి నీవు
బుద్ధులు కలిగి నేర్పులు చూపవలదు
ప్రొద్దున నెందైనఁ బోకుండి తేని
గాసి నాకేలిరోఁకలిపెట్టు రెల్ల
నీసొమ్మొ యన నవ్వి నీరజోదరుఁడు
నమ్మ నేటికి మీరు నను మీకు నిచ్చి
రమ్మని విప్రనారాయణుం డనిచెఁ
గనకపాత్రం బిదే కాంతోపయుంతుఁ
డనువాఁడ పరుఁడఁ గా నతనిశిష్యుఁడను
మఱియున్న జగజోగమాటలు మాని
తెఱువ వే చనుదెంచి తెఱవవే గడియ
యనవుఁడు బంగార మనుమాట చెవుల
విని బత్తి గలదాసివిధమున నప్పు
డలదేవదేవి యొయ్యనవచ్చి తల్లి
వలదన్న వినక కవాటంబుఁ దెఱచి

తపనబింబప్రభఁ దలపింపుచున్న
తపనీయపాత్రంబు దాల్చినవానిఁ
గని తోడుకొనిపోయి కన్నులఁ గప్పి
కొనుచు లోనింటిలోఁ గూర్చుండఁబెట్టి
గారవింపఁగ విటకంటకి యపుడు
చేరి యెంతయు సంతసింపుచుఁ బలికె
వినవయ్య యో దేవవిప్రపుంగవుఁడ
పసవఁడీ నీచేతి బంగారుగిన్నె
యిప్పు డంపకయున్న నింతలో నేమి
దప్పె మాకిది గుఱుతా తానె కాక
యింతకాలము నొకయింటిలోపల నె
యింతయునఱ లేక యెనసియుండితిమి
మక్కువఁ దలపోయ మాలోనఁ దాను
నొక్కఁడై యుండు వేఱొక్కఁడు గాఁడు
కొమరుప్రాయము దొరఁకొని కూడి మాడి
మమతఁ బాయకయున్న మంచె మేలమున
నలసి వేసరి యాడినట్టిమాటలకుఁ
దలఁపున నెరవుగాఁ దలఁప నేమిటికిఁ
జెల్లఁబో యెగ్గెల సేసె నొక్కఁడను
దల్లిబిడ్డలకుసైతము రాదె వాదు

ఏ నెఱుంగకయున్న యాపాపజాతి
తానైన నీ కిది తగుఁ దగ దనక
యర్మిలి నే బ్రొద్దు నాతనిమనసు
మర్మమెఱింగి యామాయపుబిడ్డ
యారీతి నవ్వుల కితఁ డోపఁ డనుచుఁ
జేరి తా నొకమాటు చెప్పకపోయెఁ
జనవున నొకకొన్ని చచ్చనమాట
లని సరసము లాడినంతలోపలనె
యది సందుగాఁ గొని యరిగె మాయొజ్జ
యిదియు మానితి నయ్య యింతటినుండి
యింతవేగిరకాని నెఱుఁగము తనదు
పంతమంతయుఁ జెల్లె పదివేలు వచ్చె
నందుల కనుట కా దయ్య మాపడుచుఁ
గొందలపడుచు లో గుబ్బతిల్లుచును
బగఁగొని లోన నప్పటినుండి సొంపు
డిగి కంట కంట పుట్టెడునీళ్లు కార
*మమ్ము నిందాక రంభారూళ్ళు సేసి
లెమ్మన్న లేవక లీం నా కింక
నతనితోడిదె లోక మని కూడు నీళ్లు
మతిఁదలంపక నేలపై శయనించు

---

* బమ్మెరదాఁక దుంభాభూళిచేసి

నెపమాత్ర నీమాట నెఱిఁ జెవి సోఁక
నిపుడు దా వాకిటి కేతెంచెనయ్య
కనకంబు చూచి తక్కరిమాట లాడె
నని తలంపకు తన కప్పటినుండి
చెడుగుకోపం బింతసేసెఁగా యనుచు
గడుపులోఁ జెయివెట్టికలఁచిన ట్లగుచు
నిలువ సయింపదు నిలిచినచోటఁ
దలఁపులో వెత జెప్పఁ దరము గా దనుచుఁ
గనుదోయి బులుముచుఁ గడలఁ గన్నీరు
కొనవ్రేల మీటి డగ్గుత్తిక వెట్టి
కొంతధైర్యముఁ దెచ్చుకొన్నది యగుచుఁ
గాంతోపయంతనుం గనుఁగొని పలికె
నీచేత నిపుడు గిన్నియ యందుకొన్నఁ
జూచువారలు మనసున నాడకున్న
నీసున నిందున కెంతగావించె
గాసించి యిది యెంతకష్టురా లనరె
నెట్టన నేము గిన్నియ యిప్పు డిట్టె
పట్టకుండిన నెగ్గుఁ బట్టు మీరయొజ్జ
యెవ్విధమునఁ జూడ నెందుఁ బోవచ్చు
నెవ్వరితో నడ్డ యేలయ్యె తనదు

మనసువచ్చినఁ జాలు మాకేమి యనుచుఁ
గనకపాత్రము గేలఁ గైకొని మఱియుఁ
దత్తరపడుచున్న తనబిడ్డప్రాణ
మెత్తుకోవలసిన నిపుడె ర మ్మనుచు
మక్కువ వేమాఱు మామాఱు గాఁగ
మ్రొక్కి తోకొనిరమ్మ్మ మొకబంగ మెడయ
ననవుఁగు మిగులంగ నయ్యాదివటువు
తనలోన నవ్వుచుఁ దడయ కేతెంచి
యిమ్ములవారివాకిటితిన్నె మీఁదఁ
జిమ్మచీఁకటిలోనఁ జింతింపుచున్న
యామానిఁ గాంచి యొయ్యనఁ జెంతఁ జేరి
ప్రేమమైఁ జెయివేసి పిలిచి యిట్లనియె
మీరెవ్వ రని చూచి వివరించి విప్ర
నారాయణుఁడ విప్రనారాయణుండ
నిట నేల యున్నాఁడ వీదేవదేవి
విటకంటకియు నిన్ను వేయుభంగులను
వెనుకొని యూరెల్ల వెదకి కానమిని
ననుఁ బంపి రెచట నున్నాఁడవో యనుచు
వేవేగ నచటికి విచ్చేయుమయ్య
నావుఁడు విని విప్రనారాయణుండు

చెవులలో నమృతంబు చిలికినట్లైనఁ
జివురుగైదువుజోదుచేబారిఁ జిక్కి
వడి లేచివచ్చి యవ్వేటువు డెందమునఁ
గడువేడ్కఁ జేర్చి యక్కజమందికొనుచు
నీ వెవ్వ రోతండ్రి! నీవు నాపాలి
దైవంబ వగు రంగధారుణీపతివో
కాకున్న నోరుల కీకరుణ నామీఁదఁ
జేకూరు టెట్లు చర్చించిచూచినను
అని సంతసించిన నతని వారింటి
కనిచియంతటిమీఁద నారంగవిభుఁడు
సరగున నిజనివాసమున కేతెంచి
యురగేంద్రశాయి యై యుండె నంతటను
అలతల్లితోఁగూడ నాదేవదేవి
యెలమిసేయుచు మాని కెమ రేగుదెంచి
పసనిగద్దియపీఁటపై నుంచి మంచి
పసిడితంబుగ నీటఁ బాదము ల్గడిగి
నిడిపోగచంద్రికనిగ్గు లల్లార్చు
దడిపంబుపావడఁ దడివాయ నొత్తి
మేలిమిపన్నీట మెదిచి కస్తూరి
డాలుగా మైని వాటంబుగా నలఁది

జవ్వాదిపసచేసి సంపంగివిరులఁ
గ్రొవ్వాడిమొగలిరేకులఁ జాలఁ దురిమి
పలుచనిపన్నీటిపదనిక్రమునఁ
గులికినబాగాలు కొమరుగా నొసఁగి
వెలఁది వెన్నెలసోఁగ వేఁగంబు లాడ
దుళగించు బొమ్మంచుదుప్పటిఁ గప్పి
యొనసినప్రేమనై నెప్పటికంటె
నినుమడించినభక్తి నిరువురుం గూడి
సరసకళావిలాసములచేఁ జొక్కి
మరుకేళిఁ దేలి నెమ్మది నుండి రంత
గగనాంబురాశి బుగ్గలు పుట్టి యడఁగు
పగిది తారలు పలపల గ్రుంకఁదొడఁగె
సహజాంధకారకాష్ఠంబుల నేర్చి
మిహిరాగ్నిఁ బొడమినమిణుఁగురో యనఁగఁ
జొక్కమై వేగురుచుక్క చూపట్టెఁ
గుక్కుటపూటంబు కోవన నార్చె
లలిమీఱి విరహిజాలము నెలయించు
*నిల యుంచువిలుకాఁడు నేఁడు చాలించెఁ
బ్రియమార మరుకేళిఁ బిగిసినప్రియుల
ప్రియురాండ్ర కౌగిళ్ళబిగువులు సడలె

---

* నెలయుంచువిలుకాఁడు నెట్టనఁ జనియెఁ

వలపలిమెడదండ వలపులకొండ
సలల గేడించి గొజ్జఁగుల వేడించి
పొలయుతుమ్మెదలపుప్పొడిజాద† రాడి
చలువపూనీట వసంతంబు చల్లి
కెలనఁ దామరలఁ జక్కిలిగింతఁ బెట్టి
కలువలనొల్ల నొక్కట ముద్రవెట్టి
జక్కవకవల రేజగడంబుఁ దీర్చి
మక్కువ నంచకొమ్మల మేలుకొల్పి
యలరువిల్కానియాహావకేళి నలయు
కలికిపూఁబోణులగబ్బినిబ్బరపు
సిబ్బెంపుఁబొడలరఁ జలి పసనైన
గుబ్బగుబ్బలుల నైఁ గుప్పించుకొనుచు
రసికులయెదలను రాగంబుఁ జెంద
విసరనొయ్యన నరవిరివాలిగాలి
యలఘు ప్రభాతచైత్రాగమవేళఁ
దొలుత నాకసపుమోడుగ పూఁచె ననఁగ
విమలనభోద్యానవీథి చిగిర్చి
రమణీయసాంధ్యానురాగంబు లెసఁగ
శ్రుతిలతాంతంబునఁ జూపట్టుఫలము
గతి నంధకారతస్కరుఁడు భాస్కరుఁడు

---

†రాశి

నెనయు కెంజాయల నెలమించు లోదవఁ
గనుపట్టెఁ దొలుచాయఁ గడు సొంపుమీఱి
కాలమృగేంద్రంబు గనలి యాపూర్వ
శైలేభకుంభముల్ జదియఁగొట్టుటయు
నెనయురక్తమున బిట్టెగయుమౌక్తికము
ననువున నుదయించె నంబుజాప్తుండు
కైరవంబులదాయఁ గని తమగతుల
కైరవంబులు డాయ నరిగెఁ జక్రములు
అపుడు శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్ర
నిపుణుండు శ్రీరంగనిలయార్చకుండు
మిడుగుల నొఱయుచు మించుబింజియల
బెడఁగుల నెరులు గాన్పించుదోవతియు
నుత్తరీయంబుగా నొకకొంత వైచి
గుత్తంబునడుమ చుంగులువారఁ బిగిసి
పొసఁగఁజుట్టినయట్టిపత్తిచీరయును
బసమించు సన్నపుఁబట్టెనామములు
మలయునూరుపులకు మాఱుగాననుఁ
జెలువారఁ జుట్టినజిలుఁగుబాగయును
వ్రేలువీనులు దర్భవ్రేలియుంగరము
నీలాహిపిల్లవన్నియ*పిల్లసికయు

*బిళ్ల

వెలఁదిజన్నిదములు వేదమంత్రములు
నలవడఁ బ్రొద్దుది కర్పూరసిక్తగ్గొనుచుఁ
దాలంబు చేతితోఁ దగిలినకుంచ
కోలయుంగరము చేకొనఁ గీలుకొలిపి
చనుదెంచి గారుడస్తంభంబుచక్క
ఘనభక్తిమై నమస్కారంబు చేసి
రంగమంటపముచేరంగ నేతెంచి
రంగేశునిలయాంతరద్వారసీమ
నిలిచియుండెడువేళ నీలంపుమణులఁ
బొలుచుతామరపెద్దపూసలపేర్లు
వలనొప్పుతిరుమణివడములు వైచి
బలువుగాఁ దిరుమణు ల్పదిరెండు దీర్చి
గట్టిగా శంఖచక్రములు నామమును
బెట్టినపరుఁజుముప్పిడిఁ గేలఁ బూని
యనులు వోఁ జుట్టిన యరవదుపాగ
గనుపట్ట నొకకొండికాఁడు ముందరును
గొంటరిపాషండకులముపైఁ గనలి
గంటవైచినరీతి గంట నాదింప
రుచికళాశుంభచ్ఛిరోవేష్టనంబు
ప్రచురంపువెన్నెలపట్టుపచ్చడము

మనతరం బైనట్టికపిరాజముద్ర
మొనసిచూపట్టెడుముద్దుటుంగరము
కావిశాటులు గల్గి కాలదండంబు
చేవ యడంచి మించినత్రిదండంబు
విదళితాసురమతవిజయధ్వజంబు
చదురున శిష్యహస్తమునఁ జెన్నొంద
నిఖిలేశుఁ డగురంగనిలయుకోవెలకు
నఖిలంబునకుఁ గర్త యగు పెద్దజియ్య
చనుదెంచి లచ్చనల్ సరవిమైఁ జూడ
మునినాథునను మతంబున నంబి యపుడు
బీగంబుచేయుచే బీగముల్ దెఱచి
లాగుగాఁ గుంచెకోలను లోన నిడిన
బలువైనగడియలు వాపి భేళాన
తలుపులు దెఱచి యత్తఱి లోని కరిగి
పంచబేరములకుఁ బ్రణుతిఁ గావించి
పంచపాత్రములఁ దప్పక విలోకించి
యందులో నదము గొప్పగుగిన్నెఁ గాక
కందంద వణఁకుచు నాత్మఁ గుందుచును
బరిచారజనము లోపలను వెల్పలను
జరియించువారి నిష్టురబైనవారి

నడిగి కానక నంబు లరు దాదికొనుచు
వడఁకుచు నయ్యతీశ్వరునిసన్నిధికి
నేతెంచి పదములకెఱఁగి యీకార్య
మాతని కెఱిఁగింప నక్కజం బంది
సభయుఁడై వేగ మచ్చటియధికారి
సభికులం దక్కినస్థానంబువారి
రావించి శ్రీరంగరమణునిసొమ్ము
పోవు టెట్లని మనంబునఁ గోప మెసఁగ
బహుపురాణములఁ జొప్పడుదేవదేవు
మహిమ లెఱింగిన మతిమంతులార!
విహితమే యీమాట విన మీకు గర్భ
గృహములోఁ బెట్టినగిన్నె లేదనుచుఁ
బోయెఁ బొమ్మనుచు నంబులు తారు గొన్ని
మాయల మముఁ గనుమాటి యీరీతిఁ
గల్లలు పచరించి కడపట మనల
బెల్లించి యిదిదక్కఁ బెనఁగఁజూచెదరు
ఎందుఁ బోవచ్చుఁ దా మెఱుఁగ కీసొమ్ము
నందువారలు దాఁచునట్టివారలును
దాము గా కిబ్బంగిఁ దమకన్నుఁ బ్రామి
హేమపాత్రము గొన నెవ్వ రోపుదురు

మున్ను నీకరణి సొమ్ములును వస్తువులు
నెన్ని గైకొనినారొ యూనంబు లనుచు
గసిమస హరిసొమ్ము గలకాలమెల్ల
మెసఁగి లేదనిన స్వామిద్రోహులార!
యొప్పినసొమ్మెల్ల నోడచూఱఁ గాఁగఁ
బట్టి లేదను సర్వభక్షకులార!
యనుచు నంబులదిక్కు నందఱిదిక్కుఁ
గనుఁగొని యొక్కటఁ గలయంగ వాడి
యిమ్మయి నను నేలు నిందిరావిభుని
సొమ్ము పోవంగ నేఁ జూడలేఁ ననుచు
గన్నీరు గాఱ గద్గదకంఠుఁ డగుచుఁ
బన్నిన దైన్య మేర్పడఁగఁ బల్కుచును
మున్నుగా మొలనున్న ముమ్మాలకావి
పిన్నలి వడి మెడం బెనచితగిల్చి
కడువాడి యేకాంగి కత్తిఁ దెమల్చి
యడలుచు మెడఁ బూనునంతలో పలని
నంబులు నచటిస్థానంబులవారుఁ
బంబినభీతిఁ జేపట్టి గొబ్బునను
బిన్నలిఁ దప్పించి పెనఁకువఁ గేల
నున్నట్టికైదువు నొడిసి కైకొనుచు

నేవెరవులకుఁ దా మింద ఉండంగ
దేవర యిటు సేయఁ దివ్వర నేమిటికి
నని యధికారి యయ్యతిని లాలించి
కనలుచుఁ దనదుచెంగటిభృత్యసమితిఁ
బిలిచి, నంబుల నడ్డపెట్టి యాసామ్ము
నిలిచిననిలువున నేఁడు గైకొనుఁడు
అన విని యర్చకు లాముద్రకర్త
కనిరి యేలయ్య యన్యాయంబు నీకు
దుష్టుల మైన యందులకు నీమెదుట
దృష్టిశోధన మమ్ముఁ దెలిసికొమ్మయ్య
యామెడ మేము చీమంత యోడినను
సేయింపు శూద్రులఁ జేయించు నాజ్ఞ
యనవుఁ డయ్యధికారి యాత్మఁ జింతించి
యనిమె వారికి నిశ్చయంబుగా మీర
లచ్చు లైనది ముచ్చు లైనది దెలిసి
చెచ్చెఱ నన్నియుఁ జెప్పెదఁ గాని
యటనుండుఁ డని వారి నాఁకఁ బెట్టించె
నిట విటకంటికియింటిలో మెలఁగు
మటమాయలాడి ద్రిమ్మరిగబ్బితొత్తు
వటరమై చంచలవాణినాఁ బరఁగు

నావేళ నదియొక్క టక్కఱి గలిగి
దైవవశంబునం దదనుజ్ఞ వడసి
నల్లపూసలపేరు నల్ల గినకోక
వెల్లనై గడిగొన్నవిచ్చుటాకులును
గొప్పన కందని కుఱుచ వెంట్రుకలు
కప్పారురావాడికప్పుబల్వరుస
కొమరుమించిన బండిగురిగింజతావ
డములు నిట్టుకపవడంపుఁజేకట్లు
పిత్తడికడియముల్ పికిలిపూదండ
మొత్తంబు లగు నల్లముదుకగాజులను
లక్కతామెతులు తెల్లనితగరంపు
ముక్కర సీసపుముద్దుటుంగరము
కాకిబేగడబొట్టు కంచుమట్టియలు
కైకడసంకుటుంగరమునుం గలిగి
జగడాఁగ మై కూడ సందిట నిటికి
మొగము జొత్తిల బొమముడివెట్టకొనుచు
సణుగుల నేలికెసాని లోలోన
గొణిగి తిట్టుచుఁ బలుగొఱికి వేసరుచు
శ్రీరంగనగరంబుచేర నేతెంచి
యారంగవిభునగరాంతంబుఁ జొచ్చి

యెదురుగా నల్లంత నెవ్వారిం గన్నఁ
బదపడిపాడుచు బయల నవ్వుచును
బలుదొర లెదురుగాఁ బరతేరఁ దెరువు
దొలఁగక గొందులు తొంగిచూచుచును
నరమురి సన్యాసి నైన లెక్కిడక
నొరయుచుఁ బొమ్మన్న నుదిరిపల్కుచును
మణిసహస్ర స్తంభమంటపంబునకు
నణిముణి నేతెంచి యచ్చోట్ల నిలిచి
యిసుమకట్టున వేఁడియొండలో మిగుల
బడియ పీఁపులమీఁదఁ జాపరా లెత్తి
పొగడదండలు వైచి పోసీక యెదుట
జెగడఁ దిట్టుచు నడ్డపెట్టినవారి
నరసి యిదేమొకో యని యధికారి
పరిచారజనులఁ దప్పక విలోకించి
పనివడి వీరి కీపా టేల వచ్చె
నని వారు సేయు నయ్యపరాధ మెఱిఁగి
యందులో మొగ మొఱుకైయున్నవాని
ముందర నిలిచి నెమ్మోము వీక్షించి
కిలకిల నగి కేలు కేలునం బట్టి
లలిమీఱి పలికె నుల్లాసంబుతోడ

నీగిన్నెకై వీరి నీపాటుపడప
నాగిన్నె తెలియంగ నది యెంతకలదో ?
యనవుఁడు బంటువాఁ డది దొడ్డసొమ్ము
చనుము నీ కిట్టి ప్రసంగ మేమిటికి
నిప్పు డాగిన్నెయ యీపాటి యనుచుఁ
జెప్పి ననేమి యార్చెదవో తీర్చెదవో
చాలుఁ బొ మ్మనినఁ జంచలవాణి పలికె
నేలరా మాగిన్నె లిటువంటి విప్రుఁడు
వేమైనఁ దాసున వేసి తూఁచినను
మాయక్కగిన్నెకు మఱి సరియగునె
యడిగినంతటిలోన నది గొండసేసి
నిడుసాగిలం బెట్టి నీల్గె నేమిటికి
ననవుఁడు చెంతవారపు డాలకించి
విని దానిమాటలు వెలుచుకో ననిరి
యోగుంటదాసి నీయొడలిసొమ్మెల్లఁ
బోగుగా ఱూకెత్తుపుత్తడి లేదు
నీవున్నసౌరెకా నీయక్కసొమ్ము ?
పోవె యీపోలనిబొంకు లేమిటికి
నివ్వసుంధరలోన నిటువంటి గిన్నె
యెవ్వరు మీకిచ్చి రెందుండి వచ్చె

నన విని కోపించి యాబేలవరవుఁ
డనియెను మాయక్క యలఁతియే తలఁప
నిచ్చవచ్చినవార లింటికి వచ్చి
యిచ్చిరి వారు మీ కెవ్వరై రేమి
యుదిరి మాయక్కఁ జూపోపక మీరు
పదివేలు న నేలఁ బాదలా రనుచుఁ
జనుదానిమాటలచందంబు చూచి
యనుమానపడి వేగ నద రంటఁబట్టి
కట్టి తోకొని యధికారిముందరను
బెట్టి యవ్విధముఁ జెప్పిన సంతసించి
యప్పు డాయధికారి యాదాసి డాసి
చెప్పవే వెఱవక చెప్పవే యనుచుఁ
దలఁ జెయవెట్టి శాంతము భీతిఁ దెలిపి
చలపట్టి యడుగఁ జంచలవాణి యపుడు
వడవడ వడఁకుచు వాతెఱ మిగులఁ
దడుపుచ మాటలు దడఁబాటు గొనఁగ
నీరీతి నేమియు నెఱుఁగ నీ రేయి
నేచేసుబంధువన్నియ మేవింతోడఁ
బలుచని యొకచిన్న బాపనివడుగు
బలిమిమై నింటిలోపలి కేగుదెంచి

యుదిరి బంగరుగిన్నె యొక్కటి దెచ్చి
యది వల దనఁగ మాయక్క చేతికిని
యిచ్చి తాఁ గ్రమ్మర నేగెను డాఁప
నిచ్చెనో తుడిఁ దక్క నిచ్చెనో యెఱుఁగ
నని మ్రొక్కి బాష్పంబు లడరించు దాని
గనుఁగొని యయ్యధికారి లాలించి
కట్టలు నెండలోఁ గమలంగ నడ్డ
పెట్టిన నయ్యొడ్డపెట్టు చాలించి
రావించి సంబుల రాగిల్లఁ బలికి
కావికట్టణములు గరిమమై నొసఁగి
తాలిమి నిరుమేలఁ దనుఁ గొల్చియున్న
కాలకింకరభయంకరులఁ గింకరుల
వెసఁ గనుఁగొని దేవదేవిచేనున్న
యసురుసాయకుతండ్రిహైమపాత్రంబు
చేకొని దాని కిచ్చినవాని దాని
వేకట్టికొనిరండు వెఱపింత లేక
యని నియోగించిన యాభృత్యసమితి
యనిలవేగంబున నలపురంబునకుఁ
బఱతెంచి యొక్కనిఁ బట్టంగఁ బనుపు
రఱముఱి దానియి ల్లటు చుట్టుముట్టి

ఘల్లుఘల్లన గిలుకలతోడి గుదియ
లల్లనల్లన భూమి యదర నూఁదుచును
లోఁగక కొంద ఱాలోనికిం జొచ్చి
తూఁగుటుయ్యాలహంసతూలికమీఁదఁ
బవళించియున్న శ్రీపతికుమారకుని
సవరనిచరణాంబుజము లొత్తుచున్న
చకితకురంగాక్షిఁ జంద్రబింబాస్యఁ
బికవాణి మదనునిబిరుదువారువము
నడయాడుక్రొమ్మించునన దేవదేవి
జడవట్టి కుదిచి భూస్థలి వ్రాల నీడ్చి
తలగడనున్న నిద్దపుఁబైడిగిన్నెఁ
గలయంగ వీక్షించి కైకొని పిదప
నుయ్యాలపైనున్న యోగీంద్రు మున్ను
*పయ్యాడి కరువలిపట్టి దానవులు
పట్టిబంధించినపగిది బాహువులు
పట్టి యాతఁడు గట్టుపంచెచేఁ గట్టి
పురిలోన నీసరిపూఁబోఁడు లెల్ల
దొర పని నినుఁ జెప్పుదురుగదె యెపుడు
నట్టి నీవేల రంగప్పనిగిన్నె
యెట్టు కైకొంటివే యీదొంగచేతఁ

---

*పయ్యాట

గొల్లఁగా భువి రాచకొడుకులసొమ్ము
లెల్లను గైకొంటి విలుచూఱఁగాఁగ
నందునం దనివోక యాస పెద్దగుచు
నిందున కొడిఁగట్టితే యంచుఁ బలికి
గందంపుగొమ్మలఁ గాలాహి చుట్టు
చందంబునను గరజలజాతయుగళిఁ
బెడమరలఁగఁ బట్టి బిగియించి కుదిచి
నిడుదతుమ్మెదకప్పు నెఱివేణిఁ గట్టి
మిగిలినజడ కేలి మొయి*నిండనూలు
సొగపున నిరుమూడుచుట్టులుసుట్టి
యోరి! సజ్జనుమాడ్కినున్నాఁడ విప్రు
డేరీతి లాగించి తీపైఁడిగిన్నె
గడుస! నీకెటువంటి కనుమాయ గలదో
జడియక పద్మజశంకరాదులకుఁ
దలచూపరాని శ్రీధరునగరంబు
నలవోకఁ జొచ్చితి వారార దొంగ
నీమేన నిండార నెవయునామములు
నామము ల్గొంవు కన్నపుఁగత్తు లరయ
నన విని "నీలీలలా? రంగ! యనుచు
ననియె వారలతోడ నాషానివిభుఁడు

*దండ

వినరయ్య నీతికోవిదులార రంగ
జననాథుసొమ్ము వంచనచేసి యేను
దెచ్చినవాఁడనో దేవదేవికిని
ఇచ్చినవాఁడనో యేలయ్య నన్ను
విడువుండ యనుమాట వినునంతలో నె
కడుఁగోపమున విటకంటకి వచ్చి
యెట్టెట్టురా యోరి యీనడురేయి
నెట్టన శిష్యుచే నీ వంపలేదె ?
యంపలే దని కల్లలాడెదు ప్రాణ
మింపని బొంకె దిట్లేలరా యనుచుఁ
గెరలి వెన్నెలలు గ్రక్కెడుచకోరముల
కరణి లోచనములఁ గ్రమ్మునశ్రువులు
చెక్కుటద్దములపైఁ జింది క్రిక్కిఱిసి
కక్కసం బగుచనుగవమీఁద నురలఁ
దల వంచి సిగ్గునం దనలోన మగుడఁ
బలుకనేరక దుఃఖపడుచున్నకూఁతుఁ
గనుఁగొని వరదలై కన్నీరు జాఱ
నెనయఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యిట్లని పలికె
యెప్పుడే వీఁడు దొంగని యేను జాటి
*ప్పన నామాటఁ జెవిఁ బెట్టవైతి

పనిఁబూని తాము చంపము తాను చంపె
ననియెడు పిండ్రి నోయమ్మ నమ్ముదురె
ముందర నీరీతి ముదిమాట లాడి
యొందఱిఁ జెఱపెనో యీకొంపచెఱుపు
గౌళ నేపాళ బంగాళ పాంచాళ
చోళాదిరాజన్యసుతులు నిచ్చలును
కైలాగు సవరింపఁ గైకొనుచేతు
లీలాగు కట్లకు నెట్లోర్చునమ్మ
చెలువలు నేర్పుమైఁ జిక్కుడలింప
బలిమిఁ బట్టుకుమని పాటించి వేణి
నదయులై తలవరు లదరంటఁ బట్టి
కుదియింప నెట్లోర్చుకొంటివే కూన!
కెందలిరాకుసోఁకినయంతఁ గోనె
కందెడుమేను కర్కశపాణు లిపుడు
తోడిబడ మెడవట్టి ద్రొబ్బంగ నెంత
యడలుచు *నేగెదో యమ్మ! నాగుమ్మ!
యందఱు నిటకు రమ్మని గారవింపఁ
జెందనిసభలకుఁ జెల్లఁ బో నేఁడు
కట్టిడిదొంగని గాసించి విఱిచి
కట్టికొంపోవ నేగతి నేగె దమ్మ!

---

*పోగది

యని బిడ్డఁ గౌఁగిట నలమి పోనీక
మునుకొనిదుఃఖించు *ముదియు నీక్షించి
రావె దొంగలనంపి రాత్రి వేవేగ
దేవదేవునిసొమ్ము దెప్పించునపుడు
నవ్వెను బిమ్మట నగరివా రెఱిఁగి
యివ్విధిం బట్టిన నేడ్వవా? త్యాఁగ !
కృపపుట్ట బిడ్డఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి చేర్చి
యిపుడుసెప్పెడుబుద్ధు లెటఁబోయె నప్పు
డని తిట్టి పొమ్మన్న నంతటఁ బోక
తనకూఁతు వెనువెంటఁ దగిలి నాపోవ
నొక్కట వడిఁ †దలాయొక పెట్టుపెట్టి
కుక్కఁగొట్టినయట్లు కొట్టి చీకొట్టి
తలవరు లప్పు డంతటఁ బోకయున్న
దొలఁగంగ నిల వ్రాలి ద్రొబ్బి నవ్వుచును
ఆకోమలాంగితో నామహానివరుని
దోకొనిపోవుచోఁ దోవ నున్నట్టి
చెలువలు మగలుఁ జప్పించి లోలోన
తలపోసి పలికి రాదట వారిఁ జూచి
తనవేఁడి తేజ మంతయు డాఁచి పుడమిఁ
జనుదెంచుసూర్యునిసరణి నున్నాఁడు

*మద్ది †దలనొక

తలకొని నడికంపుఁ దరలించి డిగని
కళలతోఁ జంద్రునికరణి నున్నాఁడు
ఇతఁడు దొంగిలునటే యితఁడు యోగీంద్రు
గతి నున్నవాఁ డేమికర్మమో కాని
దీనిఁ జూచిన సానఁదీసినమరుని
చేనున్ననారఁజిచెలువుఁ జూపెడిని
కన్నియ తుది నెండకన్నును నీడ
కన్ను నెఱుంగనికమ్మపూఁబోఁడి
గోలచూచినరాచకూఁతురువంటి
దీలాగు కట్లకు నెట్లోర్చె నమ్మ
కష్టపువిధి గాక కడపట దీని
దృష్టించి చూచిన దృష్టిదాఁకెడిని
గడపటఁ దమసేయుకష్టవర్తనకు
నోడఁబడకున్న నీయురుపుణ్యాబ్ధుల
కోవఁజాలనివార లొక్కొక్కనింద
పైపైన నీదెస వాటిల్లెఁ గాని
వీరు దొంగలు కారు వివరింప ననుచుఁ
జేరి యెబాసైన సేయంగవచ్చుఁ
గంమ తెల్లంబుగాఁ గానక యొరుల
నిందింపవచ్చునే నిర్ణిమిత్తంబ

యనువారు కొందఱు నటఁ దోఁచినట్ల
యనువారు నై యుండి రప్పుడు భటులు
వారిఁ దోకొనిపోయి వనజాక్షుగిన్నె
యూరయరాదా యె నని *యాత్మలోన
నందంద చింతించు నయ్యధికారి
ముందర నిడి కేలు మొగిచిన నతఁడు
గాసించి వీరి నిక్కడ నాకు నేన
చేసేతఁ బట్టి శిక్షించితి నేని
ఈజాడ తన కేల యెఱిఁగింప ననుచు
రాజు విన్నను నపరాధంబు వచ్చు
నని వారివారిచే నగపడినట్టి
కనకపాత్రంబు దిగ్గనఁ గొనిపోయి
రుచిరసింహాసనారూఢుఁ డైయున్న
నిచుళేంద్రుఁ డగుచోళనృపతిముందరను
ఇరువుర నిడి మ్రొక్కి యాకార్య మెల్ల
నిరవొంద నెఱిఁగించె నెఱిఁగించుటయును
విని భూవరుండు సవిస్మయుం డగుచుఁ
గనలి వారలదెసఁ గాంచి యిట్లనియె
నారంగపతికి ద్రోహముసేసినపుడు
చేరి వీరల నాజ్ఞసేయుచే తగవ.

---

* యాత్రపడుచు

యైన న్యాయంబున న్యాయంబుఁ దెలిసి
కాని మిమ్మిట నాజ్ఞఁ గావింపఁ దగదు
హెచ్చినకడఁక రంగేశ్వరునగరు
సొచ్చినచందంబు వొచ్చి యాగిన్నె
తెచ్చినబాగును దెగువమై మీకు
వచ్చినలాగును వలవ దున్నట్టి
రవళిసేయక, పదరక, యొక్కరొకరె
వివరంబుగా మాకు వివరింపుఁ డనిన
దిట్టమై యాదేవదేవి దా వీణె
మీట్టి నాదించినమురువు దీపింపఁ
జుక్కలతో నొప్పుసోముచందమునఁ
బిక్కటిల్లెడుబాష్పబిందుపూరముల
నొప్పెడియాననం బొకయింత యెత్తి
యప్పుడిట్లనియె దైన్యము పొదుకొనఁగ
ఓసార్వభౌమ! లోకోన్నతచరిత!
నాసేయు నేర మంతయు విన్నవింతు
నవధరింపుము పరాకది చిత్తగించి
వివరంబుగా నాదువిన్నపం బిపుడు
మునుపు *దేవరపాదములు గాంచి మగుడ
ననిపించుకొని పోవునపుడు మార్గమున

* మీరున్నసములు

నొకతోఁటలో నితఁ డున్న మాయక్క
వెకలియై తనుఁ జూచి వెగ్గంబు లాడి
లలితంబు లైనవిలాసముల్ చూపి
వలపింపఁ గలదె యీవటువేషధారి
నని యని పంతంబు లాడునాయక్కఁ
గనుఁగొని యేనును గండగర్వమునఁ
గడనున్న గొడ్డలిఁ గాలిమీఁదటికిఁ
దొడిఁబడవైచుకోఁ దొడరినయట్టు
లారీతిఁ జేసెద నని చలపట్టి
మారీచువంటియీమాయావిఁ దగిలి
పిలిచి తోకొనిపోయి పెరిమె మాయింట
నెలమిమై నుంటి మనేకకాలంబు
కనలి మాయమ్మ యొకానొకనాఁడు
తనమీఁద వేసరి తనుదిట్టుకొనిన
న్నది తన్నుఁ దిట్టెఁ బొమ్మని యెగ్గు గాఁగ
మదిఁబెట్టుకొని తమమై మచ్చరమున
నీచందమున నెటకేగెనో యేగి
తెచ్చి యీగిన్నె యందిచ్చి వెండియును
దారాకశిష్యుచేఁ దనయింటికనుప
నారయ బంగారమని యడియాస

నూని నే మందిన యొక్కదోషంబె
కాని యొండెఱుఁగము కడపట నొకటి
మును* పాఱుఁ డీగిన్నె మ్రుచ్చిలి తెచ్చె
నని యే నెఱుంగ రంగప్పయే యెఱుఁగుఁ
గడముట్ట నిది లెస్సగా విచారించి
చెడుగునైనను నాజ్ఞ సేయుంపు మనుచు
నాదట నాదిమధ్యావసానములు
మేదినీశ్వరుని కిమ్మెయి నెఱింగింప
వసుమతీశ్వరుఁడు క్రేవల నున్నగిన్నె
దెసఁజూచి యాయింతిదెసఁ జూచి వగచి
మానీంద్రుకడఁ జూచి మాకుఁ జెల్లముగ
దీనిమాటలలోని తెఱఁగెల్లఁ దెలిసె
నీవుచెప్పెడిమాట నిక్కంబు చెప్పు
మావిప్ర! యనుఁడు సమ్మానివల్లభుఁడు
దిచ్చరియగునట్టి దీనిమాటలకు
వచ్చె నానిలువెల్ల వళుకులపుట్ట
తానాడినటువలె తనయింటికడకు
నేను వచ్చుటయును నెనసియుండుటయుఁ
గలదు తానును దనుఁగన్నతల్లియును
వెలిమీఱఁ దమయిల్లు వెడలఁగొట్టుటయు

*పాఱ

నకటకటా! యంచు నడలుచు నరిగి
యొకపంచ తిన్నెపై నొదిగియున్నంత
నారాత్రిఁ దముదామె యనురక్తి గలుగు
వారికైవడిఁ గైతవబ్రహ్మచారిఁ
బనిచి రమ్మని పిల్వఁబంచిన మగుడి
చనుటయె కాని యాజలజాక్షుసొమ్ముఁ
దెచ్చుట లేదు నేఁ దెచ్చి వీరలకు
నిచ్చుట లేదు రంగేశుఁడే యెఱుఁగు
ననవిని యాబోటి యద్దిరా! రేయిఁ
బనివడి నీవనుపవె శిష్యుచేతఁ
బూని యీసభలోన బొంకుటకాక
యానలు గొన్నియే యనిన నాతపసి
చెనఁటిరో! యెక్కడిశిష్యుండు లేని
యనుచరుం గల్పించి యాడ నేమిటికి
నని వితర్కింపంగ నవనీశ్వరుండు
గని వారికలహంబు కలయవారించి
మత్తుండు కామినీమదదృష్టిచలిత
చిత్తుండుఁ గాన నాతఁ డిపుఁ డజ్ఞతను
దనకొల్వులోనివిద్వాంసులు నృపులు
వినుచు నచ్చెరువంద వివరించిపలికె

నెంతైన నితఁ డింక నిదిదాఁగిలింప
నెంతటియది చూడ నితఁ డెంతవాఁడొ
వచ్చిపోయెడువారు వలయు నర్థములు
తెచ్చి యేమిచ్చినఁ దేతెమ్మటంచుఁ
గోరి వేవేగఁ గైకొనుజెల్ల లంజ
వారికిఁ దగవె యేవలనఁ జూచినను
వీరిమాటలబాగు వింటిరే మీర
లేరివంకది నేర మెన్నిచూచినను
బూఁచి యీమాటలఁ బోలింపఁ దనకుఁ
దోఁచినగతిఁ జెప్పుచును వినుఁ డనుచు
నీతలోదరి వసు విచ్చినాఁ డనియె
నీతఁడు తను వసువే పిల్చె ననియెఁ
దలపోయ వసువుచందం బిరువురును
గలుగంగఁ జెప్పిరి గతి విచారింప
రీతిగా బ్రహ్మచారియో యేల యితనిఁ
దో తేర నీరింటితొత్తులు లేరె?
యొంటిమై సవరేయి నోడక వీరి
యింటికి వడువు రా నేమికారణము
అన్నతాదొంగిలి యది పోలబొంక
కున్నమై నపరాధ మొదవెను ననుచుఁ

బులిమినం దెలియదే భూసురమాట
*పొలుపుబొంకుగఁ దలంపున మీకు లేదె?
యని విప్రవరుని దొంగగనిశ్చయించి
వనజాక్షినైఁ దప్పు వారించి కరుణ
విడువుఁడ యని కట్లు విడిపించి దాని
కుడుగర లొసఁగ నయ్యుడురాజవదన
బళిరె! నాయేలిక! బాపురే! భూధ
వులశిరోమణి! తగవులచక్రవర్తి!
దొంగనినంత కట్టుఁడు కొట్టుఁ డనక
సంగతి కల్ల నిజంబు లేర్పఱచి
యీరీతి మన్నింప నిది నీకె చెల్లు
నో రాజదేవేంద్ర! యుర్వీశచంద్ర!
యనవిని భూపాలుఁ డాపైఁడిగిన్నెఁ
గొనిపోయి శ్రీరంగకువలయేశునకు
నర్పింపు మని యప్పు డారంగవిభుని
తీర్పరిం బిలిచి చేతికి నిచ్చి కనలి
యీచోరునకు నాజ్ఞ యేది శాస్త్రంబు
చూచి సేయుంపుఁ డచ్చుగ మీ రటంచుఁ
దెలియ విద్వాంసులదిక్కు వీక్షించి
పలికిన పలుకులోపలనె యర్థమునఁ

*పొలుసువైరగ తలంపున మీకు లేదె!

దమ్మికెంగేలు గదాపాణితలము
గ్రొమ్మించుకెందమ్మి గుంపులసీన
వలనొప్పు పదియాఱువన్నెలదట్టి
ధళధళల్ దశదిగంతంబులం బొదువ
డాలైన మకరకుండల చకచకలు
*వాలుఁజెక్కులను దువాళము ల్సేయఁ
బూసిన సిరిగందవొడిబుగబుగలు
డాసి పంకజభవాండము చోఁదుముట్ట
మిండతుమ్మెదలకామెతలుగావించు
దండినెమ్మోవిచెంతల గోండ్లిచూప
నెలమించుదీవల నెలయించుమేని
చెలువ యురోపీఠిఁ జెన్నగ్గలింప
నురుతరకౌస్తుభద్యుతిపల్లవములు
దొరసి వక్షోపీఠిఁ దుళగింపుచుండ
నెమ్మోముదాఁగుర నెరయునెత్తావి
కమ్మకస్తురితిలకపుఁదేఁటి గ్రోల
రంగనాథుఁడు తనరంగ విహంగ
†పుంగవు నెక్కి వేల్పులుఁగొల్వ వచ్చి

---

*పాలుచెక్కుల మరువాళముల్ సేయ

†పుంగవవాయుకాద్భుతవాహుఁ డగుచు

యతులితగతి జను లరుదంది చూడ
నతనికిం బ్రత్యక్ష మయ్యె నవ్వేళ
మును వైనతేయుసమ్ముఖమునం జెగడి
యనిరుద్ధబంధంబు లఱగినపగిది
ననవిల్తుతండ్రిముందర నిల్చినంతఁ
దనుదానె యూడె నత్తపసిబంధములు
జనులెల్లఁ జూచి యాశ్చర్యంబు నంద
వనజాక్షుఁ డాయోగివరుఁ జేరఁ బిలిచి
భక్తిమోక్షంబున భవరోగపాశ
ముక్తుని లాలించుమురువున నతని
గారవింపుచుఁ జోళకాంతునిఁ జేరి
యోరి ! నీ కిటుసేయ నుచితమే తలఁప
నీగతి నిల నటియించినవాఁడ
నీగిన్నె వీరల కిచ్చినవాఁడ
నేను నీవెవ్వాఁడ వితఁడు నాబిడ్డఁ
డేను గూర్చినధనం బితనిది గాదె ?
చేకొని లంజ కిచ్చినయట్టిసొమ్ము
కైకొందునే యేను గడు నీతిదక్క
వారి కిచ్చినసొమ్ము వారికే యొసఁగి
నారీతి నయ్యోగినాథు నాతనయుఁ

దలపోయు మనుచు నాతాపసోత్తముని
తలఁపునెత్తమ్మి నత్తఱిఁ బ్రవేశించి
తలయూఁచు నమ్మహీధవుఁడు డెందమునఁ
దలకొని భీతితోఁ దనవారుఁ దాను
నఱిముఱి సాష్టాంగ మతనికి నెరఁగి
యెఱుఁగక సేసితి నీతప్పిదంబు
కావవే శ్రీరంగకాంతుండ వీవ
కావవే నను నేలు కరుణాంబురాశి
వీవ శ్రీరంగేశునిజకుమారుఁడవు
దేవర సుతుఁడ నైతిని యే నటంచు
నావేళ నతని సింహాసనారూఢుఁ
గావించి తత్పాదకమలము ల్గడిగి
తనపట్టమహిషులుఁ దాను నందంద
ఘనభక్తిమై నూడిగంబులు సేసి
యోజపెంపున వివిధోపచారములఁ
బూజించి యాయోగిపుంగవుం గొలిచి
యాసక్తిఁ జతరంతయానావరోహుఁ
జేసి కైసేసి విచిత్రవైఖరులఁ
బటహభేరీతూర్యపణవాదివాద్య
చటులఘోషంబులు జగమెల్ల నిండ

భజనఁ జూపట్టు నాపలకికొమ్ము
భుజమున నిడుకొని పురవీథులందు
మెరయింప నప్పారమీనలోచనలు
పరమైన యపరంజిపళ్ళెరంబులను
ఘనసార దీపముల్ కడువింత లెసఁగ
నొనరించి యారతు లొసఁగ నచ్చరలు
దేవకామినులు భూదేవకామినులు
సేవించి దీవించి సేసప్రా లిడఁగ
నీరీతి పురమెల్ల నేగింప మగుడి
ధారుణీవిభుఁడు సద్మమున కేతెంచె
నారాజుమై నప్పు డామానిరాజు
చారుకృపామృతాసారంబు నించి
యతని వీడ్కొని రంగహర్మ్యసన్నిధికి
నతివేగమునఁ బోయి యవనతుం డగుచు
దనసేయునట్టికృత్యము నీచమైన
ఘనతరభోగ్యంబు గాఁగఁ జేకొన్న
యీసర్వసులభుని నిందిరానాథు
వాసుదేవునిఁ దండ్రి వాత్సల్యజలధి
యేమని వినుతింతు నిభరాజవరద !
నీమహామహిమ వర్ణింప శక్యంబె ?

యని వినుతింప రంగాధినాయకుండు
మునినాథుఁ జూచి ప్రమోదించి పలికెఁ
దనయ! నీవరసుమధామకైంకర్య
మునకు మెచ్చితి వరముల నభీష్టముల
నడుగు మటన్న నీదగుభక్తజనుల
యడుగుదమ్ముల రేణు వనుపేరు నాకు
దయసేయుమా శాశ్వతంబుగా ననిన
దయసేసి యారంగధవుఁ డట్ల యొసఁగి
తనసేయు గోపకాంతావిహారంబు
వినుతించువారి కెవ్విధి ఫలం బొదవు
నారీతి సౌభాగ్య మబ్బు నీచరిత
ధారుణి నొకమాఱు దలఁచువారలకు
నని యానతిచ్చిన నదియాది గాఁగ
జననుతుం డగుమాని జనవరేణ్యునకుఁ
బనుపడ భువిలోన భక్తాంఘ్రిరేణుఁ
డనుపేరు విలసిల్లె నమ్మహాయోగి
పరమవైష్ణవనుతపదపద్ముఁ డయ్యు
హరిభక్తపద*పద్మ మాత్మఁ గోరుచును
బరమవిరక్తుఁడై పద్మజముఖ్య
సురశిరోన్యస్త విస్ఫురితాంఘ్రి యగుచు

*తీర్థ

పరసమృద్ధి వహించి భవను లడంచి
హరిభర్త తాఁ గాంత ననుచు భావించి
తనతోటిగతి సుమధామకైంకర్య
మొనరించుకొనుచు సర్వోన్నతుం డగుచుఁ
దావనమాలికాత్మజుఁ డైనకతన
నావనమాలికి నంకితంబుగను
లాలితవేదజాలప్రసూనముల
మాలిక గాఁగ శ్రీమాలిక యనెడు
కృతియును బ్రాబోధకీఖ్యాతి దఃరు
కృతియును సవరించి కృతకృత్యుఁ డగుచు
నిరతంబు హరిపదాన్వితచిత్తుఁ డగుచు
బరమయోగానందభరితుఁ డైయుండె
నాదేవదేవి రంగాధీశ్వరుండు
భూదేవబాలురూపున దూతకరణిఁ
దనయింటి కేతెంచి తనజాతినీతి
యునికిఁ గన్గొనక సర్వోత్తముం డయ్యె
మునివరేణ్యునికతమున సత్కిభాగ్య
మనువొందెఁ దనకని యాత్మ నుప్పొంగి
పరమయోగీంద్రుకృపాదృష్టివలనఁ
బరమవిరక్తుమై భవముక్త యగుచుఁ

దనసకలోత్పత్తి ధవళాక్షుఁ డొసఁగు
కనకపాత్రంబునం గైకొనివచ్చి
శ్రీరంగవిభుని కర్పించి తత్పాద
నీరజభావననిరతమై యుండెఁ
బరమపావనమైన భక్తాంఘ్రిరేణు
చరితంబు భక్తి నిచ్చలు నెవ్వరేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివినను వారుచ్చి
నను వారి కెపుడు వైష్ణవులసత్కృపయు
హరికృపామృతము. ననంతమై పొంగి
పరిపూర్ణమై యుండుఁ బ్రతిలేక యనుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి సబ్జపాణికిని
యతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సగోముఖ్యభక్తసంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్వ*పాకాన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన రత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ

---

*పాకన్నయార్య

సదనావధూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
యతులితంబుగఁ జతుర్థాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము.

పంచమాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!
యవిరళశ్రీలచే నమరుదేశంబు
ఠవణించు బాండ్యమండలమధ్యమునఁ
బాగడొందు శ్రీవిల్లిపుత్తూరు నాఁగ
నగర మొక్కటి యొప్పు నవ్యవైఖరుల
నవ్వీటిసౌధచంద్రాననామణుల
నవ్వువెన్నెలసోగననల నిచ్చలును
చిలసిల్లుతావుల విన్నేటిలోని
కలువలు వికసించుఁ గమలముల్ మోడ్చు
నలపురివీథుల ననిశంబు మెలఁగు
జలజనేత్రలకటాక్షంబులవలన

మట్టుమీఱినపుష్పమయతోరణములు
కట్టకట్టినగతి నొప్పుచుండు
నట నొప్పు శేషపర్యంకంబునందు
వటపత్రశాయి నా వసుదేవసుతుఁడు
తనయపాంగామృతధారలచేత
వినుతతాపత్రయవిపులార్తి నార్చు
ననుపమం బైనట్టి యప్పట్టణమున
వనజలోచనముఖవనజవంశమున
సిరిమించుకళలతో జ్యేష్ఠమాసమున
వరలగ్నమున గంధవహతారయందు
నక్షీణవేదమయాంగుఁ డైనట్టి
పక్షీంద్రునంశంబు ప్రభవించి జగతి
నెట్టన సురగురు నిరసించు పెద్ది
భట్టనాథుం డనఁ బరఁగి వెండియును
నరయంగ సకలకళాశ్రయుం డగుట
నిరుపమకారుణ్యనిధి యైనకతన
వైష్ణవపూజావివర్ధనుం డగుట
విష్ణుచిత్తుం డనవిఖ్యాతి నంది
యచ్చటివటధాము హరికోటిధాముఁ
బచ్చవిల్తునితండ్రి భక్తిఁ గొల్చుచును

ఈసరోజాక్షున కెట్టిపూజనము
సేసి చిత్తంబు రంజిల్లఁ జేయుదునో
యని రమావిభునిదశావతారములు
మనములోపలఁ బలుమాఱుఁ జింతించి
నందనందనుఁ డైన నందకపాణి
నందితకథల నానందించుకొనుచు
మధురలోఁ దొలుత మన్మథవైరి కంసు
వధియించుకొఱకుఁ దీవ్రత నేగి యేగి
హారిపుష్పలావకుండగు వానియింటి
కరిగెఁ బువ్వులకునై యాత్మ నొండిడక
కావున ధవళపంకజలోచనునకుఁ
గావించు సకలయాగంబులకంటె
నరయంగఁ గడుమనోహరమైనపూజ
విరులపూజన మని వివరించితెలిసి
భావించి పటధామభర్త కేనట్లు
కావింతు సుమదామకైంకర్య మనుచుఁ
జందన చాంపేయ శారద వకుళ
కుంద మాకంద ముకుంద మందార
కరవీర ఖర్జూర కరక జంబీర
కురువ కరంట కాకోల నారంగ

కేసరి కింశుక కేతకి నాగ
కేసరము ఖవరక్షితిజవల్లికల
సురరాజువనము, నసురరాజువనము
నరపాలువనము, వానరపాలువనము
నగుచు గేలింపుచు నంటుసేయుచును
బాగడుచు జగతి కద్భుతము దీపింప
లలితసంతతచైత్రలక్ష్మిచే మిగుల
నలవడ నారామ మభిరామముగను
నొనరించి యమ్మహాయోగీంద్రచంద్రుఁ
డనయంబు భక్తితో నరవిరుల్ గోసి
దామము ల్గట్టి నిత్యము వటపత్ర
ధామమూర్తికి నర్పితంబు సేయుచును
పరవిధారకముఁ బోషకము భోగ్యంబుఁ
గరిరాజవరదుకైంకర్యంబు గాఁగఁ
దలఁపుచు నితరచింతలు గట్టిపెట్టి
యలఘువిద్యాసంగతాత్ముఁడై యుండె
నాకాలమున నొప్పు నగణితశ్రీలఁ
బ్రాకటం బగు మధురాపురం బనఁగ
నురుతరం బగుచు సర్వోత్తరం బగుట
నరయంగ రాజరాజాన్వితం బగుట

నలకాపురముఁ బోలె నమ్మహానగర
మలరు నచ్చటిమేడలందుఁ జరించు
నేణాంగోచనలముఖేందుబింబంబు
లేణాంకబింబంబు నెదురుతాఁకైనఁ
దమపతి యితఁ డంచుఁ దలఁపంగ లేక
భ్రమసి తారాళి యేర్పఱపరాకుండు
నాపట్టణాధీశుఁ డమరేంద్రుఁ దొడరి
యాపట్టణం బేలు నమృతాంశుకులుఁడు
దీపకవల్లభదేవుండు ఘనుఁడు
భూపచంద్రుఁడు పాండ్యభూవల్లభుండు
జనులెల్ల జయలిడ సకలరాజ్యంబు
బనుపడ నెంతయుఁ బాలించుచుండి
తనయేలుపురమునందలిసర్వజనుల
యునికియు వా రాడుచుండువాక్యములుఁ
గన వినం గోరి యొక్కఁడ యొక్కనాఁట
ననయంబుఁ గార్కొమ్మ*నట్టిరేరేయి
భృంగకాంతుల జళిపించువన్నియల
గొంగడి ముసుఁగిడుకొని యుల్లువెడలి
వీడులోపల వీథివీథులఁ బౌరు
లాడువాక్యంబుల నాలకింపుచును

*నట్టనడురేయి ?

అరిగి పురంబెల్ల నంతయు నరసి
తిరిగి యింటికి నేగుదెంచుచునుండి
యొకపంచతిన్నెపై నొక్కండ యలసి
నికటభాగంబున నిద్రించుచున్న
భూసురవరుఁ జేరఁ బోయి యాచెంత
నాసీనుఁ డగుచు నొయ్యనమేలుకొలిపి
యొకనేర్పుమైఁ బ్రసంగోచితోక్తులను
వికసింపఁ జేసి కైవీడియం బొసఁగి
యెందుండి వచ్చితి వీరీతి నొంటి
నిందేల నిద్రించె దీవు నావుఁడును
బనివడి దివ్యసంపద లొసఁగంగ
మునుమిడి ఘనదోషముల మొసఁగంగ
మహితవిజ్ఞానంబు మదిబొసఁగంగ
నిహపరసౌఖ్యంబు లెసగంగ, జడిసి
దుసికిలిలోనిశత్రులు విసుకంగ
వెసగంగ కరిగి వేవేగంబ మరలి
చనువాఁడ నగుచు నిచ్చట *నెండవడిని
వెనుకొన్న బడలిక విశ్రమించెదను
అన విని భూనాథుఁ డవనీసురేంద్రుఁ
గనుఁగొని పలికెం నక్కడఁ బెద్దలైన

* నెంతవడిని

సదమలజ్ఞానుల సంగడి మీరు
చదివివచ్చినవిశేషము గల్గెనేని
యానతిమ్మన విని యాత్మ నుప్పొంగి
భూనాథుతో విప్రపుంగవుం డనియెఁ
గడునేర్పుమై వానకాలంబుకొఱకుఁ
గడమ యెన్మిదినెల ల్గడియింపవలయు
నగపడురాత్రికై యాత్మఁ జింతించి
పగలె వస్తువుల సంపాదింపవలయు
మునువచ్చువార్ధకమునకునై నరుఁడు
తనయౌవనమున యత్నము సేయవలయు
భాజనీయంబైనపరకారణంబు
నీజననమునందె యెఱుఁగంగవలయు
ననునర్థములు గల్గి యఘుదూర మగుచుఁ
జనగ వర్ష్ఠార మష్టాప్రయతేత
మాసాననెదుశ్లోకమహిమఁ దా నప్పు
డాసార్వభౌముతో ననువదించుటయు
నాలించి విభుఁడు తదర్థ మంతయును
జాల డెందంబులోఁ జర్చించి చూచి
కోరక కర్మానుగుణముగా నెపుడు
వారక సంపద ల్వచ్చుచున్నవియు

కలదె యదృష్టంబు గలిగించువెరవు
తెలియంగవలయు నింతియ యాత్మ కనుచు
నగరికి నంతఁ గ్రన్ననవేగి కలువ
పగదాయ పొడుపుగుబ్బలిమీఁదఁ బొడమ
నుచితసంధ్యావిధు లొనరించి రత్న
రచిత సభామందిరమున కేతెంచి
యింపుమై భూనాథు లిరుమేలఁ గొలువ
సంపదుం డనుపేరఁ జనుపురోహితుని
రావించి తనయంతరంగంబులోని
భావమంతయుఁ దేటపడఁ జెప్పఁదొడఁగెఁ
గలయంగ ధర్మార్థకామసౌఖ్యములఁ
దెలిసి యవ్విధుల వర్తించి చూచితిని
బోలింప నంతిమపురుషార్థసిద్ధి
యేలీలఁ దెలియుదు నెఱిఁగింపవలయు
ననిన రాజేంద్ర ! నీ వడిగినసూక్ష్మ
మనిమిషులకు నైన నది యెన్నఁ దరమె
మైన మహాత్మ ! శ్రీహరిపాదమతివి
కాన నీ వెఱుఁగంగఁగలవు చెప్పెదను
నిగమాంతవిధులచే నిశ్చితంబైన
నిగమార్థ మాత్మలో నిలిపి నమ్మినను

గానంగవచ్చు మోక్షము త్రోవ యెల్ల
భూనాధ ! యన మనంబున విచారించి
కనకముల్ పెక్కు శుల్కంబు గావించి
తనసభా స్తంభమధ్యమునఁ గట్టించి
యలయంగఁ దనలోనియనుమాన మెడయ
ధర నెవ్వరేఁ బరతత్త్వనిర్ణయముఁ
జేసి యీశుల్కంబుఁ జేకొను మనుచు
రాసికి నెక్కుమర్యాద గావించి
ప్రకటవివేకసంభరితులచేత
సకలదిక్కులయందుఁ జాటంగఁ బనిచెఁ
బనిచినఁ గపిలాక్షపాదభట్టాది
ఘనశాస్త్రవిదు లైనఘను లేగుదెంచి
యారాజుసన్నిధి నాసీను లగుచుఁ
జేరి యొండొరులు చర్చించి చర్చించి
యది మృష యిది మృష యనుచు గర్వంబు
లదరంగ హాసవిన్యాసంబు లెసఁగ
వినుఁడు పల్కులు గర్వించి మాయెదుట
వనర నేమిటికి సర్వము మిథ్య మీకు
ననయంబు నిశ్చయం బగునె మీచేత
ననుమానములదొంటి యాకార మెల్లఁ

గారు లేటికిఁ బుట్టు కర్మ లైనట్టి
మీర లీయర్థ మెమ్మెయి నెఱుంగుదుగు
పెలుచ మాటలరాసిఁ బెట్టనే కాని
తెలియునే మీకు నదృష్టకారణము ?
ఆగమబాహ్యుల రయినట్టిమీకు
నాగమాంతార్థంబు లవి యేల తెలియు
ననుచు నన్యోన్యమతాభిమాషణము
నొనరింపుచును జేరి యొండొరులకును
సారెకు నిగ్రహస్థానంబు లిడుచు
నీరీతి నిశ్చయం బొందును లేక
పెరుగు వస్తువు గలిపినరీతి నుండ
నరనాథుఁ డంతఁ జింతాస్వాంతుఁ డయ్యె
నట ధన్వినగరవరావాసుఁ డైన
వటపత్రశయనుండు వాత్సల్యజలధి
తనకు నిచ్చలు పుష్పదామసంపదలఁ
గొనివచ్చి యొసఁగుభక్తుని విష్ణుచిత్తుఁ
గని వత్స ! పాండ్యభూకాంతునిసభను
గనుపట్టుకనకశుల్కంబుఁ గైకొనుము
అన విని యరుదంది యయ్యోగివరుఁడు
వినయ మేర్పడ విన్నవించె శౌరికిని

వేదమో శాస్త్రమో వివరించిచూడ
వేదార్థసాధ్యమై వెలయుశుల్కంబు
పాయక గుద్దలిఁ బట్టినకేలి
కాయలు చూపి యేఁ గైకొను టెట్టు
లితరవిచారంబు లెవ్వియు నెఱుఁగ
మతి నీదుపాదపద్మము లెఱుంగుదును
అన విని కరుణా కటాక్షామృతంబుఁ
జినుకుచు నావిష్ణుచిత్తుని కనియె
నీకడ సందియం బేటికి వలదు
నీ కేమిభార మిన్నిటికి నే నుండఁ
దలఁప నీహృదయపద్మములోన నేన
నెలకొని నిగమాంతనిశ్చితార్థంబు
పలికించువాఁడను బలికెడువాఁడ
నలమహాశుల్కంబు హరియించువాఁడ
నేన నీ వటఁ బోయి యిటకు రమ్మనుచు
నానతిచ్చిన యంత నాయోగివరుఁడు
పరమసంతోషసంభరితుఁడై యాది
గురుని యోగమున మిక్కుటపువేగమునఁ
జని యాంజనేయుండు జానకీనాథు
ననుమతిఁ గడలిఁ జయ్యన దాఁటినట్టు

లతులగ్రహాదిసమంచిత, వేగ
వతి యనునొకమహావాహిని దాఁటి
మధువైరి కుమతుల మర్దించుకొఱకు
మధుర సాచ్చినరీతి మధుర సాత్రెంచి
వాటమై మిగుల విద్వత్కదంబముల
బేటాడు నారాజుపేరోలగంబు
నల్లంత వీక్షించి యటకు నేతేర
వల్లభదేవుఁ డావనజాక్షుచిత్తు
నకలంకమతి యైనయభిమన్యుసూతి
శుకయోగి గనుగొన్న చెప్పునఁ గాంచి
గ్రక్కున సింగంపుగద్దియ డిగ్గి
యెక్కుడుభక్తిమై నెదు రేగుదెంచి
తనపురోహితుఁడును దానుఁ దత్పాద
వనజయుగంబు మై వ్రాలి యగ్గించి
తోకొనివచ్చి బంధురరత్నపీఠిఁ
జేకొని యాసీనుఁ జేసి సద్భక్తి
భ్రాజితంబుగ నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులఁ
బూజింపఁ జూచి యప్పుడు చెంతనున్న
పరమతవాదులై పరఁగుపాషండ
ధరణీసురులు చూపుదాళ కిట్లనిరి

బహువేదవేదాంతపరనాదివిధుల
మహి నెన్నఁదగు మహామహు లైనవారి
నజ్ఞులుగాఁ జూచి యతఁడునుం దానుఁ
దజ్ఞులపోలె నీధారుణీశ్వరుఁడు
బినుఁగుదాసరి నొకపెద్దగాఁ జేసి
కొనివచ్చి పొడవునం గూర్చుండఁబెట్టి
పలువిధంబులఁ బాలుపడి మాపుదనకఁ
జలివిషంబులు గొన్ని సేయుచున్నాఁడు
పట్టెనామంబులు ఫాలభాగమునఁ
బెట్టిన వచ్చునే పెద్దఱికంబు ?
ఆరాజుచేసినయది కొంత కాక
యీరీతి నేమిటి కీసుంఠకాయ
వైదికుఁడై యుండి వ్రాత్యుచందమున
నీదెసఁ దాఁ బురోహితుఁ డైనవాఁడు
వల్లభదేవుండు వందనం బిడినఁ
జెల్లఁబో ! తా నేల సేసె వందనము
లంపటఁబడఁగఁ దాళ్ళకుఁ దలబంటి
మొంపటిచెట్లకు నిఁక నెంతబంటి ?
యనునీతిశాస్త్రంబు లందలికొదవ
లొనర దిద్దెడునట్టియోగ్యులచేత

నెక్కుడఁ దీరని యీబీరకాయ
చిక్కు దా నితనిచేఁ దీరుటయెట్లు
పన్ని యసూయయేర్పడఁ బలుమాఱు
నిన్నియు నన నేల యిందె చూచెదము
అనువారు కొందఱు నతఁడు మహాత్ముఁ
డనువారు కొందఱు నై యుండి రంత
హితవుమీఱఁగఁ బురోహితుఁడు భూధవుఁడు
నతు లొనర్చుచు భట్టనాథు నీక్షించి
యాదట మోహశాస్త్రవనీస్థలుల
భేదింపరాక యభేద్య మైనట్టి
యనుపమపరవస్తు వనువిధానంబుఁ
గనఁజేయువిద్యాప్రకాశాంజనమువఁ
బదపడి యెన్నని బలుమాఱు నిచటఁ
దుద మొద లెఱుఁగక దుష్టవాక్యములు
నుడివెడువీరలనోళుల ముద్రి
లిడినట్లు వేవేగ నిఁక జాగుమాని
దాసవత్సల! పరతత్త్వనిర్ణయముఁ
జేసి మమ్మిటు దయసేసి రక్షింపు
మనవుఁడు మోదించి హరిచిత్తుఁ డపుడు
తనలోనివటపత్రధాముఁ బ్రార్థింపఁ

బరమేష్ఠియనుమతిఁ బ్రాచేతసునకుఁ
బరిపూర్ణవిజ్ఞానపద మొందినట్లు
ఘనపాంచజన్యసంగంబున ధ్రువున
కనుపమసకలవిద్యలు వచ్చినట్లు
అఖిలేశుకృపను జిహ్వారంగసీమ
నఖిలశాస్త్రములు నృత్యములాడుచుండ
ననఘుఁ డాహరిచిత్తుఁ డనియె నవ్వేళ
జనపతి భూమినిర్జరులును వినఁగఁ
బ్రకృతిజీవులకు లోపలను వెల్పలను
సకలశాస్త్రముల నిశ్చలత దీపింప
నాది యంత్యము లేక యధికుండు సముఁడు
నేడెన లేక సర్వేశ్వరుం డగుచు
సర్వనియంతయై సర్వజ్ఞుఁ డగుచు
సర్వంబుఁ దనకు శేషంబుగా మెలఁగు
కాంతిఁ బాయనిమణికరణి నాదివస
కాంతుఁ బాయనిరుచిగతిఁ బద్మఁ గూడి
మిగులవేదములాడి మిథునం బటంచుఁ
బొగడఁ బెంపొందు శ్రీపురుషోత్తముండు
పరతత్త్వమని పల్కుపల్కులోపలనె
పరగునం దత్సభాస్తంభమధ్యమున

ఘనపాశములఁ గూడఁ గట్టినముడుపు
తనుదానె యతనిపాదములపై వ్రాలెఁ
దోడనే మొఱసె దుందుభులు రంభాదు
లాడిరి కొనియాడి రఖిలభూసురులు
సురలు మోదించిరి సొరిది నందంద
విరివాన కురిసె కావిరియెల్ల విరిసె
నప్పు డారాజేంద్రుఁ డంతరంగమున
నుప్పొంగి పొంగి యయ్యోగినాయకుని
బదపద్మముల వ్రాలి పరమానురక్తిఁ
బదివేల తెఱఁగులఁ బ్రణుతిఁ గావించి
యోపావనాత్మ! యోయోగీంద్రచంద్ర!
నాపాలిదైవంబ ననుఁ గన్నతండ్రి!
యనుచు నానందబాష్పాంబుపూరములు
నినుపార నాయోగినీరజమిత్రుఁ
బ్రచురమాల్యాంబరాభరణుఁ గావించి
రుచిరదంతావళారూఢుగాఁ జేసి
బహుతరచతురంగబలపుత్రమిత్ర
సహితుఁడై యనుచరుచందానఁ గొలిచి
తనపురంబెల్లఁ బ్రదక్షిణగతుల
నెనలేనివేడుక నేగించుతఱిని

ఆలోకపావనునఖిలవోత్సవము
నాలోకనము సేయునట్టివేడుకను
గమలాసనుఁడు చండకరశీతకరులు
నమరేంద్రసిద్ధవిద్యాధరుల్గొలువ
శ్రీహరి కలిమినెచ్చెలువతో గరుడ
వాహనారూఢుఁడై వచ్చి యవ్వేళఁ
దనయుఁడు బ్రహ్మరథంబుమై మెఱయ
జననియు జనకుండు సంతసం బొదవఁ
గనుఁగొనుగతి గజస్కంధంబుమీఁద
దనరారువిష్ణుచేతను గటాక్షింప
విష్ణుపదంబుమై వెలుఁగొందుచున్న
విష్ణు సేవించి యవ్విష్ణుచిత్తుండు
నరయ నకాలదేశాస్పదంబైన
పరవస్తువిపుడు చూపట్టెఁ గన్నులకు
ననిభక్తిపరవశుండై శంబరారి
జనకునిఁ గాంచి యాజగదేకనాథు
సర్వజ్ఞుఁడును సర్వశక్తియుం దాన
సర్వంబు ననుచుఁ గ్రిచ్చర భక్తిపరత
జలజాక్షులావణ్యసౌందర్యముఖ్య
ములకై మిక్కిలి చిక్కి మోహించి యప్పు

డీపూహానాంగున కీదృష్టిదోష
మేమియు లేక సొం పెసఁగుఁ గాకనుచు
జంటలై మొఱయు కుంజరములై పసిఁడి
గంటలు తాళము ల్గాఁగఁ జేఁబూని
నవరసరాగవర్ణములఁ బెంపెసఁగ
సవరించి మంగళాశాసనం బపుడు
శ్రీమాల్యకారునిచే దివ్యపుష్ప
దామముల్ దాల్చి యుద్ధత రంగసీమ
జాణూరమల్లుని సమయించి మిగుల
రాణించుశౌరిదోర్దండంబులకును
వలపల రవికోటి వడఁకించుకాంతిఁ
దలుకొత్తుచుండుసుదర్శనంబునకు
వలచెంత నని దైత్యు లగలునాదములు
సలుపుచుండెడు పాంచజన్యంబునకును
నపరంజిబొమ్మయో యన నొప్పు మేన
నుపమింపఁ దగి యెద నున్నయిందిరకుఁ
గెందామరలపస గిలుబాడుఁ పసల
యందంబు గలుగు నీయడుగుఁదమ్ములకుఁ
బూనికతోడ నిప్పుడు బంట నైన
యేనును నీవును నెర వింత లేక

యొనఁగూడియుండెడియునికి కెంతయును
నెనసియుండఁగఁ బెక్కేండ్లు మంగళము
మంగళం బని పలుమాఱు ననంతు
సంగతి మంగళాశాసనం బిట్లు
సవరించి మఱియు నాశౌరినందనుని
యవతారములయందు ననయంబుఁ జిక్కి
దామోదరుని యవతారాదిలీల
లామోదమాలిక లై యొప్పుచుండఁ
బ్రామాణికోక్తిగర్భంబు లై యొప్పు
ద్రామిణోక్తులఁ బ్రబంధంబుఁ గావింప
ననయంబు హర్షించి యారమావిభుఁడు
తనదివ్యశక్తి యాతనియంద నిలిపి
శ్రీవల్లిపుత్తూరఁ జెన్నొందుచున్న
యావటదళధాముఁడై యనువొంద
నరుదెంచి యప్పు డాయవనీశతిలకుఁ
డిరవొందఁ బురమెల్ల నేగించి పిదప
ననురాగ మిగురొత్త నావిష్ణుచిత్తు
ననుపమసింహాసనాసీనుఁ జేసి
మండితకాంచనాంబరభూషణముల
వెండియుఁ బూజఁ గావింప నయ్యోగి

పరనాథుఁ బెక్కుచందముల లాలించి
కరివరారూఢుఁడై క్రమ్మఱ మరలి
తనపురి కేగున త్తఱిఁ బౌరజనులు
వినఁ గ్రొత్తయైన యవ్వృత్తాంత మెల్ల
విని పురిఁ గైసేసి వేవేగ నెదురు
చనుదెంచి ప్రణతు లర్చనలు గావింప
భూరిరత్నాంబరభూషణావళుల
వారి సంభావించి వారనివేడ్క
వారునుం దాము నానటథాముఁ డైన
నీరజనేత్రుసన్నిధికి నేతెంచి
యతనిపాదంబుల కందంద వ్రాలి
నుతి సేసి భక్తి కన్నుల నామతింప
నోతండ్రి! నాలోన నుండి వేదార్థ
జాతంబు భువిలోని జనులెల్ల వినఁగఁ
బలికించువాఁడను బల్కు శుల్కంబు
వలనొప్పఁ గైకొనువాఁడను నేన
యని యానతిచ్చితి రారీతి సత్యో
ధన మిదే భద్రదంతావళం బిదియె
యని సమర్పించి నిజావాసమునకుఁ
జనుదెంచి యొప్పటిసరవి నిచ్చలును

నతులితం బగుభక్తి నారమాపతికి
నతనియుత్సవబేరమై ప్రకాశించు
నలఘువిద్యాపూర్ణుఁ డౌమురారికిని
నలరుదామంబుల నర్పించికొనుచుఁ
బరఁగువిరక్తిఁ బ్రబంధయుగ్మంబు
విరచించి లోకైకవిదితుఁ డై యుండె
నెన్న శక్యముగాక యిలలోన నున్న
తోన్నతం బైన యియ్యోగీంద్రుచరిత
ననలొత్తుకూర్మిమై నరు లెవ్వ రేని
వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నుతించినను
భయములు దార్చు శోభనములు చేర్చు
జయముల నిచ్చు దుర్జయము లడంచు
నట ధన్వినగరవరావాసుఁ డైన
వటధామపాదజీవనషట్పదంబు
చిరతపోనిధి విష్ణుచిత్తుఁడు వారికిఁ
గరమర్థి సుమధామకైంకర్యపరత
ననిశంబుఁ దనసేయు నారామమునకుఁ
జనుదెంచి యవ్వనస్థలిఁ బాదుకొన్న
పొన్నమ్రాఁకులకెల్ల బోది గావించి
కన్నియమొగలిమోకల సేద్యపఱిచి

గొజ్జంగిపొదలకుఁ గుదురు లమర్చి
గుజ్జుమొల్లల కాముకొన నీరుగట్టి
కరవీరములదండఁ గాలువల్ దీర్చి
విరవాదిపాదులు విరివి యొనర్చి
కలయంగ మరువంబుకల పేర్పరించి
యలవిమీఱినమల్లియల కంటులొత్తి
పారిజాతములకుఁ బాదు లమర్చి
యీరీతి మఱియు ననేకవైఖరుల
నారామసీమ సొంపారెడుపువ్వు
భూరుహావల్లికాభూరిసంతతికి
నవవసంతుఁడపోలె ననలొత్తఁజేసి
సవరగా నచట నేచక్కిఁ జూచినను
మిసిమిగా నల్లడ మిట్టు బల్లంబు
కసవుఁ గట్టియు ఱాయుఁ గంప లేకుండఁ
బస మించు కన్నులపండువు గాఁగ
వసుమతీసతికన్నువలె నుండఁజేసి
పరిమళమిళితపుష్పంబులు గోసి
కరమర్థి నించిన కరఁడిచే బలసి
పనుపడ మనురాజపఠనచే వెలసి
మనమున సంతోషమగ్నుఁడై తులసి.

పొలుచు క్రొన్ననలతోఁ బొలుచునెత్తావిఁ
గలసి వన్నియమరకతముల సొలసి
వరపుష్పములసౌరభంబులఁ గలసి
సిరిమించు తులసి వేంచేయింపవలసి
తొలఁగెడు బహుపుష్పధూళిమధూళి
బెరసి పంకముగఁ జిప్పిలుచోట్ల దాఁటి
తవిలి యావనదేవతలు వనశ్రీకి
సవరించుదీపికాస్తంభంబు లనఁగ
మొగశిరోమాణిక్యముల పాపరేలు
తగిలి వేడించుచందనములు గడచి
ప్రవహించుచున్నమరందవాహినులఁ
దిప్పటమై దాఁటి యెంతే వేడ్కతోడఁ
గట్టిగాఁ బుష్ప్వాలకరఁడి యొక్కెడను
బెట్టి గుద్దలిఁ గేల బిగ్గ నమర్చి
ననుపారఁ దులసీవనంబు నల్గడలఁ
దనరఁ ద్రవ్వుచునుండి తన్మధ్యమునను
శుచిమాసమునఁ బుబ్బశుభముహూర్తమున
రుచిరగారుత్మతరుచిరేఖ వోలెఁ
దోరమా నొకమంచితులసిమూలమున
ధారుణియంశ ముద్భవమై చెలంగి

బాలమై యెదుటఁ జూపట్టు నయ్యోగి
చాల నక్కజమంది సంతసింపుచును
బ్రతిలేనిశృంగారరాశియో యనఁగ
రతిరాజుకేలికైరవబాణ మనఁగ
లలిమించు నవ్వనలక్ష్మియో యనఁగ
నెలకొన్న విదియక్రొన్నెలపోఁగ యనఁగఁ
గనుపట్టు నాకన్యకరపల్లవములు
నినుమడించినకూర్మి నెత్తి ముద్దాడి
తలపోయ నిచట సీతామరకంటి
తులసిమూలంబునఁ దోఁచు టద్భుతము
మానవబాలికామాత్రంబు గాదు
జానకిసరిఁ బోల్పఁ జను నీలతాంగి
యనుచు వెండియు వెఱఁగంద నందందఁ
బనుపడ నశరీరి పలికె నభ్రమున
హరి పూర్వమున వరాహావతారమున
ధరణిఁ గొమ్మున సముద్ధరణంబు సేసి
యొనయఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యెలమిగావింపఁ
దనపతిఁ జూచి యాధాత్రి యిట్లనియె
ననిశంబు నీ కిష్టు లగువార లెవ్వా
రనిశంబు నీకిష్ట మగుపూజ యెద్ది

యానతి మ్మనఁ బ్రియురాలి నీక్షించి
శ్రీనాథుఁ డనియె నోశీతాంశువదన!
పొలుపార ననుఁ గూర్మిఁ బొగడెడువారు
నలరులదామంబు నర్పించువారు
నిష్టులు మిగుల నాకీపూజనములె
యిష్టముల్ వారికి నెనలేనియట్టి
చెడనిసంపద లిచ్చి చేసేఁత నెపుడుఁ
గడువేడ్కఁ బ్రోతు నోకల్యాణి! యనిన
విని యది మొదలు నవ్విపులావధూటి
తనపతిమాట యొంతయు మది నాట
నిలలోన జనియించి యీపూజనంబు
జలజోదరునకు నే సవరింపవలయు
నని యెన్ని నీవు మహాయోగివరుఁడ
వని నీకు నందన నయ్యెద ననుచు
నీతోఁటలో జనియించెఁ బూర్వమున
సీతాంతరంబున సీతావధూటి
జనియించి జనకునిసత్పుత్రి యైన
యనువున నీకు నీయరవిందనయన
నందన యయ్యె నీనాళీకవదనఁ
బొందుగాఁ గొనిపోయి పోషింపు మింక

సకలంకశుభములు సభిమతార్థములు
సకలసిద్ధులు నీకు సమకూరు ననిన
నుప్పొంగి యప్పు డయ్యోగీంద్రచంద్రుఁ
డప్పరయోరుహానేత్ర, నర్కానం జేర్చి
కొని యింటి కేగి మర్కవతోడఁ బిలిచి
తనభామచేతి కాతన్వాగి నొసఁగి
యలకన్య వొడమినయట్టిచందంబు
వెలయంగ నశరీరి వివరించుపలుకుఁ
దెలిపినప్పుడు మ్రోసె దేవదుందుభులు
వెలువక జడివట్టె విరివాన మింటఁ
గీర్తింపఁ దొడఁగిరి కిన్నరాంగనలు
నర్తించి రప్సరోనలినలోచనలు
నయమార నింద్రాదినాకలోకంబు
జయజయశబ్దముల్ సవరింపఁ దొడఁగె
సనకసనందనసన్మౌనిముఖ్యు
లొనరించి రభినుతు లుపనిషత్తులను
ఆవిష్ణుమానసుం డాబాలఁ గన్న
యావార్త విని వెఱఁగంది యంతటను
సకలశోభనవస్తుసంతతితోడ
సకలబాంధవులు నచ్చటి కేగుదెంచి

భట్టనాథునిఁ బ్రేమఁ బ్రణుతించి యతని
పట్టి వీక్షించి సంబరము రెట్టింప
నీవాలుఁగంటి నీవిటఁ గన్నయపుడె
యీవు ధన్యుఁడ వైతి విదికారణమున
నేము ధన్యుల మైతి మిందఱ మిప్పు
డోమహాభాగవతోత్తంస! యనుచు
నాడుచు నయ్యోగి నందంద పొగడి
పాడుచు నేతులం బసపుటానియలఁ
గపురంపుధూళులఁ గమ్మపన్నీట
గపురమించిన యరగనువిచ్చువిరుల
నాడుచు సరసంబు లాడుచుం జల్లు
లాడుచు వడివ్రేటు లాడుచుఁ జెలఁగి
యొండొరుం దమలోన నుప్పొంగి యిట్లు
దండిమై నందనోత్సవముఁ గావింప
సిరితోడునీడ నెచ్చెలి తనయింటి
కరుదెంచినప్పుడే యఖిలసంపదలు
తముదామె వచ్చి నర్తనమాడఁ గతనఁ
బ్రమదంబుతోడ నా భట్టనాథుండు
బంధురభూషణాంబరకాంచనముల
బంధుమిత్రాళి సంభావించె నంత

భట్టనాథునిదేవి పరమానురక్తిఁ
బట్టి హస్తంబులఁ బట్టి నేరుపున
జగములఁ బొడమించు జలజసంభవుల
నగణితంబుగఁ బోరుకాడింపుచున్న
జగదేకమాతహస్తపుటంబునీటఁ
దగఁబోరుకాడించి తడిమాయ నొత్తి
జడియక బ్రహ్మాండజాలంబు లెపుడుఁ
గడుపులో నిడునట్టు గరిత నొక్కరిత
విలసిల్లుసేవంతివిరులచందమునఁ
ఝాళగించుచిన్నిపొత్తులలోన నుంచి
ప్రియమునఁ జన్నిచ్చి పెంచి లోకములు
నయమారఁ బోషించు ననుఁ గన్నతల్లిఁ
జన్నిచ్చి పెనిచె నీసరవి నయ్యోగి
కన్నియ కట జాతకర్మముల్ దీర్చి
యీదేవి హరి నెన్ను నిటమీఁద ననుచు
గోదాభిధాన మాకొమరితె కొసఁగి
యాకన్య నిజసవ్యహస్తంబు చూచి
యీకొమరిత జగదీశ్వరుం డైన
రమణుని పట్టంపురాణియై యుండు
క్రమమున ననుచు నాకలకంఠకంఠి

పల్లవాంబుజరాగపాటలపాద
పల్లవంబుల నున్న భాగ్యచిహ్నములు
గని సర్వగీర్వాణకామినీమణులు
మినుకారు నెరుల తుమ్మెదల వేడించు
పదపంకజములఁ జొప్పడ నంచుమిగుల
మది సంతసించి ప్రేమమున నా బాల
బాలకైరవమిత్రఫాల, గోపాల
బాల వక్షోగంధ పటలజంబాల
జనకుండు వైదేహి, శరధి యిందిరను
బెనుపుచందంబునఁ బ్రేమ దైవాఱఁ
బెనుప రాగాములం బెరుఁగుచుఁ దమ్మి
ననబోఁడి కిలకిల నవ్వంగ నేర్చి
యొయ్యన నుయ్యాల లూఁగుచున్నడను
నెయ్యంబుమైఁ దల్లి నిదురబొమ్మనుచుఁ
బాటించి వేఱొకపాట పాడినను
బాటించి వినక యెప్పాటఁ బోరిడుచు
బలసోదరునిమీఁదిపాటఁ బాడినను
గిలకిల వాయెత్తి కేరినవ్వుచును
అంత నొయ్యన దొంగి యాడంగ నేర్చి
నంత బంగరుగజ్జియలు నందియలును

గలకల రవణింపఁ గాఱుమెఱుంగు
పిలుప నానింటిలోఁ బిలిపిలినడల
మెలఁగుచు మోముదమ్మికి మూఁగుకొన్న
యలకభృంగముల నొయ్యన కరాబ్జమునఁ
జక్కనొత్తుచు డాలు జళిపించుమణుల
నక్కులమించు సన్నపురావిరేక
నునుపారువేల్పుటేనుఁగుపిల్లకొమ్ము
లను గట్టులొనరించులాగున నొప్పు
పుత్తడిబొద్దులుఁ బువ్వుదండలును
గుత్తంబుగా వలగొను తేఁటిజాలు
లాగెనయుఁ దనీలంపుగాజులును
బాగైనతరపనిపవడంపుసరులు
విలసిల్లుతేనియవిఱిదమ్మి దొరఁగు
చెలువున లాలగెఁజిగిమోవి జార
నల్లన లోకసంహతిఁ గన్నతల్లి
తల్లిదండ్రులపేరు తాఁ జెప్పఁదొడఁగఁ
గరమర్థి దాదిచెంగట చేరఁ బిలిచి
కరతాళగట్టసల్ గావించుగతుల
విన నవ్వుకొనుచు గోవింద! ముకుంద!
యనుచు వేడుక నృత్యమాడు నీకీతి

నింతయై యంతయై యెదిగి నానాఁటఁ
గుంతలంబులగురుల్ గూడుప్రాయమునఁ
దనయీడుచెలులును దాను బ్రేమమున
నెనసి యొక్కెడ బొమ్మరిండ్లాట లనుచు
జగములు నదుల సాగరగహన
నగనగరాదు లున్నతి లిఖింపుచును
నంతంతఁ జిత్రంబులగు నజాండములు
దొంతు లటంచు సంతోషించుకొనుచు
వరుస గుజ్జనగూళ్ళు వండుద మనుచు
నరవిరిదాసనం బనలంబు గాఁగఁ
బూనిక నొకకల్వప్రోయి యమర్చి
పూనీటిమెసరునం బొలుపారుచున్న
యొక్కతమ్మిపూఁగుండ యుగిచి సన్నంపు
టుకరుపు లనుబియ్య మందులోఁ నునిచి
కన్నెగేదంగిని గలయఁబెట్టుచును
గన్నియల్ వాగడ నిక్కరణి నాడుచును
బుడుడింపఁదగు రెండుబొమ్మలు దెచ్చి
హారిగాబును వైదర్భి యని సమకట్టి
కూరిమి నేఁ బెండ్లికూఁతురిదానఁ
గోరి మీరలు పెండ్లికొడుకువా రనుచు

సారచంద్రికల మైచాయలం దెగడు
చారుపటీరంపుఁజవి కెమీఁదటను
పవడంపుటనలుదీపై క్రమంబునను
సవరనిగందంపుసమిధ లమర్చి
జాతిముత్తియపులాజలు వేలుపించి
జాతిగా హోమంబు సవరించి మఱియు
మనము పన్నిదపుటమ్మనము లాడుదము
మనమునఁ గపటంబు మాని రమ్మనుచు
నోడక చెలు లాడుచున్న చందమున
నాడలేకున్న వా రద్దిరా యింకఁ
జిక్కితి పతిపేరు సెప్పుమటన్నఁ
జక్కనివటపత్రశాయి నామగఁడు
అనిచెప్పి వారల నారీతి గెలిచి
యనయంబు మగలపే రడిగి చెప్పించి
యీలీల నుఱియు ననేకమార్గముల
బాలికాలీలలం బ్రబలుచునుండి
యెలజవ్వనము మేన నిగురించుతఱిని
నలినాక్షి యాభట్టనాథతనూజ
తనతండ్రి వరసుమదామంబు లచటి
వనమాలి కల్పింపవలసి నిచ్చలును

గట్టిగా మాలిక లల్లి పూసజ్జఁ
బెట్టి యీవేళ నర్పించెద ననుచుఁ
జనినపిమ్మట నలసౌమదామములు
తనకొప్పునం బూని తనకొప్పుఁగోడ
మించులు జలదంబుమీఁద వేడించు
సంచున నొసపరి సవతుగాఁ జుట్టి
యొసపావిగాఁ జూచి యింటిలోనున్న
నడబావిలోనఁ గ్రన్నన నీడఁ జూచి
చూడ నొప్పెడు తనచూడ నున్నట్టి
జాడయంతయుఁ గని సంతసింపుచును
వెండియుఁ దొల్లింటివిధమునం బువ్వు
దండ లాకరఁడిలోఁ దనచార నునిచి
యాడుచుండెడుసమయమున నేతెంచి
వేడుక నవి తెచ్చి విష్ణుచిత్తుండు
నేర్పున వటధామునీరజోదరుని
కర్పింప నిరతిశయానందుఁ డగుచుఁ
గల్పసూనంబులకంటె మానీంద్రి
కల్పితవినుతులకంటె దేవతలు
నెడపక యుపహార మిచ్చుటకంటెఁ
గడపట నేమిటికంటె భోగ్యముగఁ

దలఁపుచు వటపత్రధాముఁ డుప్పొంగి
తలఁపులోపలఁ గొండఁ దాఁకుచునుండె
నీలీల మఱియు ననేకకాలంబు
బాలిక ముడిచినప్రసవమాలికలు
హరిచిత్తుఁ డెఱింగ నాబాల ముడుచు
టరయక శౌరికి నర్పింపుచుండె
ననయంబు దాను నయ్యరవిందనేత్ర
జనకునితోఁగూడఁ జని తోఁటలోన
విరులుగోయుచు నవి వింతవింతలుగ
సరులుగా సవరించుఁ జాటున కరిగి
తా మున్ను ముడిచినదామముల్ పిదపఁ
బ్రేమమైఁ దండ్రిచేఁ బ్రియుని కంపించు
నీరీతినటియించునెడ నొక్కనాఁడు
కూరిమితోడ నాగోదావధూటి
జనకుండు వటపత్రశాయికై యిడిన
ననగూడలోనిగ్రొన్ననదండ లెత్తి
యొనఁగూడుకొప్పున నొప్పుగాఁ జుట్టి
నినుపారుబావిలో నీడ చూడంగ
నేమరిపాటుగా నేతెంచి తండ్రి
కోమలిదిక్కుఁ గన్గొని తల్లి! యిట్లు

హారిసమర్పణంబున కమరించుపుష్ప
సరములు నీకు శేషముఁ జేయఁ దగునె
యనుచు వేఱొకకొన్నియలరులు గోసి
చని నాఁటి కావటశాయి కర్పింప
నప్పు డాగోవిందుఁ డాతెచ్చువిరుల
నొప్పక యంతయు నొల్లంబు సేసి
కడుఁ బ్రేమ నీచిన్నికన్నెక్రొమ్ముడిని
ముడువనివిరుల నే ముడువ నెంతైన
నీకన్యకామణి నెరితావి లేని
యీకుసుమములు నా కితవుగా విపుడు
కువలయనేత్రి కైకొని *చేతఁ గొన్న
యవియె తెచ్చితి వేని యంగీకరింతు
నన విని వెఱఁగంది యనురక్తి నరిగి
తనుజాత ముడిచినదామము గొనుచుఁ
దనయఁ దోకొనుచు శ్రీధవునిసన్నిధికిఁ
జనుదెంచి కరజలజాతయుగ్మంబు
మొగిచి దేవరచిత్తమున కింతయిష్ట
మగుట నే నెఱుఁగ నయ్యబ్జాక్షి యిదియె
యీలేమ కొప్పున నెనయించినట్టి
మాలిక లివె గోపమానినీవరద!

* చాతి

యన విని గోవిందుఁ డాదండ లంది
మొనలేసి వేడ్కతో నెదమీఁదఁ జేర్చి
నుదుటఁ గీలించి కన్నుల నొత్తుకొనుచు
ముద ముప్పతిల శిరమునఁ జుట్టికొనుచుఁ
నీమానినీమణి నిటమీఁద నేన
ప్రేమ వైవాహంగఁ బెండ్లియాడెదను
ఈకోమలాంగి నీ వెప్పటియట్ల
తోకొనిపొమ్ము నీతోఁగూడ ననిన
సంతసింపుచుఁ దనుజాతయుం దాను
నంతట హరిచిత్తుఁ డరిగె నింటికిని
ఆచెల్వ కదిమొదలై చూడికుడుత
నాచారి యనియెడునామంబు గలిగె
నానాఁట నాభట్టనాథతనూజ
మేనఁ దారుణ్యంబు మించి రా నంత
నెలనాఁగ చెలువంపుటేటిలో మెలఁగు
వలుదజక్కవ లన వలిగుబ్బ లమరె
వనిత జవ్వన మనువనములోఁ బొడము
ననటులగతి నూరు లమరె నెంతయును
హరిని మోహించుచు హరమనోధైర్య
హరమోహనాస్త్రంబు లనఁ గన్ను లమరెఁ

గలకంఠికనుదమ్మి కవఁజేరియున్న
యలిపంక్తు లనఁగఁ జెన్నారెభ్రూయుగము
ప్రాయంపుఁగడలిఁ జొప్పడుతరంగముల
చాయల బాహుపాశములసొం పెసఁగ
వలరాజురాచిల్క వయ్యాళిబయలు
తెలివిమైనసముఁ గాదీవ చూపట్టెఁ
గారుమెఱుంగుపైఁ గనుపట్టునీల
ధారాధరం బనం దనరారెఁ దుఱుము
మరునిపట్టపుదంతిమ స్తంబుకరణిఁ
గర మొప్పె జఘనచక్రము తేటపడియె
లాలితరోమాళిలతికజనించు
వాలవాలం బన నసలారె నాభి
తగముఖపద్మయంత్రం బిరుగడలఁ
బొగడొందు శ్రీలునాఁ బొలుపారె శ్రుతులు
కాముకుం డగుసోము గాడి చూపట్టు
కాముసంపఁగితూపుగతి నాస యమరెఁ
బంకజోదరుసిశోభనపల్లవముల
పొంకంబునను బదంబులు చెన్నుమీఱె
ననబోఁడి కిట్లు నానాఁట నమ్మేన
ననలొత్తు నెరజవ్వనము *దయివాఱి

*కైలువార

నందనందన గోవిందుఁ డగుచిదానంద
నందు మిక్కిలి చిక్కి యాసక్త యగుచుఁ
గమ్మనితావులు గలుగుమాలికలు
నెమ్మితో వటధామునికి సమర్పించి
చనుదెంచుతండ్రి కిచ్చలు నుపచార
మొనరించి యాతనియొద్దఁ గూర్చుండి
మురిపంబు నొయ్యారమును దళ్కుకొనఁగ
నోరయుముద్దులు గురియుచు నొక్కనాఁడు
కడుమనోహరము లౌ కమలాక్షుకథలు
కడపట నీ వెఱుఁగని వెవ్వి లేవు
ధరలోన సర్వావతారరూపముల
హరి యున్ననిలయంబు లవి యెన్ని కలవు
అపరిమితంబు లౌ నందులో జగతి
నిపు డెఱింగినవి నీ వెన్ని ? తెల్లముగ
వెన్నునికథవిన వేడు కయ్యెడిని
యన్న నా కెఱిఁగింపు మనిన నుప్పొంగి
కన్నియఁ జూచి క్రేగంట నవ్వుచును
మన్నన నెమ్మోనిపై కేల నిమిరి
కురులు గూడఁగదువ్వి క్రొన్నెలసరుల
వరుస దిద్దుచు గారవంబు దైవాఱ

నమ్మ! చెప్పెద వినవమ్మ యింపార
నమ్మాధవునినిలయములుఁ దత్కథలు
ననయంబు మానివేద్యము లైననూట
యెనిమిదితిరుపతు లిలలోనఁ గలవి
యీయెడలందు నయ్యిందిరావిభుఁడు
పాయక యుండు నభంగవైఖరుల
నరయ నీకథ వినునట్టివారలకుఁ
గరతలామలకంబు కైవల్యపదము
అనుచు వేంకటపతియాదిగా నూట
యెనిమిదినెలవుల నెసఁగుమూర్తులను
వినుపింపఁదొడఁగె వేర్వేఱ చిత్రముగ
జవనుతవైభవసంయుతం బగుచు
నిచుళలో శ్రీధరానీళలం గూడి
యచలుఁడై యుండుఁ దోయజసూతితండ్రి
తంచాపురంబున తంచదైత్యారి
యంచితమనుజపంచాస్యుఁడై యొప్పుఁ
గటిగదాదరచక్రకలితహస్తుండు
కిటిమూర్తిదండకు గెడపినవాఁడు
శ్రీమణిమౌక్తికసింధుశోభితుఁడు
శ్రీముష్ణపురమునం జెన్నొందియుండుఁ

దొలుతఁ దాఁ దన్నినదోషంబు వాయ
నలహాని తపము సేయఁగ మెచ్చినట్టి
ప్రేమాలయాఖ్యుండు పృథుభోగశాయి
కాముని గన్నచక్కనితండ్రియొకఁడు
హరిపితామహసేవ్యుఁ డగుచుఁ గదంబ
పురమున శేషతల్పుఁడు చెన్నమిగులు
దేవియాజ్ఞలకు విధేయుఁ డైయుండు
దేవుండు విశదాద్రిధీరుఁ డొక్కరుఁడు
శ్రీపతి భూతపురీపతి గాథ
చాపాఖ్యుఁ డగురామచంద్రుఁ డొక్కరుఁడు
అప్పాలకుండలో హస్తంబు చాఁచి
యప్పాలవెల్లికన్యకఁ గూడియుండు
ననిలాశనేంద్రపర్యంకపలాశ
వనగుహాపురవాసి వనజోదరుండు
అండజనాథవాహనుఁ డారునూర
నుండు వేడుకతోడ నురగేంద్రుమీఁద
భాసిల్లు రథమగ్నపట్టణంబందు
గోసహాయుం డనుకుసుమాస్త్రతండ్రి
పొలఁతుక యలవ్యాఘ్రపురిని యపూర్వ
జలధినామంబున శౌరి చెన్నొందు

గంగ మించినశక్తి గలుగంగ వనము
చెంగటం దప మొనర్చినకవేరజకుఁ
గాడకట్టె శ్రీసారభూపురిసొంపు
లడరంగ శిసునాథుఁ డన నుండుశౌరి
సవరత్నైయొప్పుమ స్తకశంఖపురిని
నవచంద్రుఁ డనురమానాథుఁ డింపొందుఁ
గోమలవల్లి చన్గొనలపాదంబు
లామతి గొల్చి హేమాబ్జినిచెంత
నగధారి కుంభఘోణమ్మునఁ జాదు)
నగు నత్పృష్టామృతనాథుండు వెలయు
హారు బ్రహ్మహత్య నాయుఁగఁ జేసి జగతి
హారశాపమోచనుం డనుపేరఁ బరఁగి
నగరాజకుచ ! ఖాండనగరంబునందు
నగణితభుజమూర్తి యచ్యుతుం డొప్పు
జపితలైరోమశాష్టావక్రమునులు
తపము సేయుంగఁ బ్రత్యక్షమైనట్టి
శ్రీమించి యపు డంతరిక్షాఖ్యపురిని
వామనుం డనుపేర వనమాలి యుండు
నరుదార*శబరి రాజనఁగ శ్రీకృష్ణ
పురమున నెంతయుం బొలుపొందుచుండుఁ

---

*శ్వా౦

బరిరంభపురమునఁ బద్మాయతాక్షి !
మురవైరి కేదారమూర్తినాఁ బరఁగు
ఘననాగపురమున కడలిచెంగటను
దనరు సుందరుఁ డనుదనుజమర్దనుఁడు
మణిముక్తానదీమణిసమీపమునఁ
బ్రణుతింపఁదగు గంధపట్టణంబునను
అనురక్తి మేధావి యనుమౌనివరుని
తనయుఁ గైకొన్న శ్రీధరుఁడు శ్రీమించు
నందిపురాంబరనగరంబునందుఁ
గందర్పగురుఁ డుండుఁ గడుచిత్రగతుల
వనజాక్షి సచ్ఛీలవల్లభాఖ్యునకుఁ
దనయుఁడై శశికిఁ బ్రత్యక్షమైనట్టి
భువనసన్నుతుఁ డిందుపురమున నెప్పు
డవిరళశ్రీలచే ననుపొందియుండు
గురుతిల్వవనచిత్రకూటంబునందు
హరుఁడు నర్తించు నృత్యము చూచికొనుచు
సురగేంద్రశాయియై యుండు గోవిందుఁ
డరయ నాఁటఁడు నంకు నాత్మసంభవుఁడు
రవితేజుఁ డగుచు శ్రీరామాభ్రపురిని
నవనీతచోరుండునా వెన్నుఁ డొకఁడు

కమనీయమూర్తి సంగమపురి, లోక
రమణుండు లోకాభిరక్షణం బ్రబలు
నర్థికల్పకము శ్రీహరి కృష్ణపురిని
బార్థసారథి యనం బరఁగు నబ్జాక్షి
శ్రీపార్థసఖమహిష్మీపట్టణమున
శ్రీపరతంత్రుఁడై సిరులు పైపైని
దనరంగ సకలభక్తప్రాణనాథుఁ
డనియెడు గరుడవాహనుఁడు సొంపొందు
జనసుతం బగుకపిస్థలపట్టణమున
వనజాక్షి యొప్పు దేవకికూర్మిపట్టి
పాదుగా నిల రౌప్యపట్టణంబునను
గోదండరాముఁడై కొమరుదీపించు
శ్రీనాగపురమునఁ జికురాకుఁబోఁడి
శ్రీనాథుఁ డెసఁగు నాశ్రితకల్పతరువు
ఆపట్టణమునకు ననతిదూరమున
నేపారుసిరులతో నెనసియున్నట్టి
మణిధామపురమున మధువైరి చెలఁగు
నణిమాదిసిద్ధినాయకుఁడు బింబోష్ఠి !
ప్రసవసాయకపుంఖపట్టణంబునను
బ్రసవాస్త్రగురుఁడు చూపట్టును జెలువ !

యోతలోదరి ! పురుషోత్తమనగరి
నేతయై వెలుఁగొందునిగమవేద్యుండు
హైమధామపురంబునందుఁ జెన్నొందు
హైమాంబరుఁడు కాంచనామలదేహా
బలుఁడు శ్రీసత్కసభాపురినాథుఁ
డలరువిల్తునితండ్రి యలరు తన్వంగి !
యనవాప్యగగనపురాంతరసీమఁ
గనుపట్టువిష్ణుండు కలకంఠకంఠి !
కలికి వైకుంఠపుష్కరమునుపేట
నెలకొని యుండుఁ గ్రొన్నెలప్రొద్దుకంటి
ధవళపుష్కరిణినాఁ దనరుగ్రామమున
ధవళాక్షుఁ డరుదారు ధవళాయతాక్షి !
యలనూపురాపగాప్రాంతంబునందుఁ
జెలఁగువనాద్రిమైఁ జెన్నొందు నంద
సూనుండు మలయధ్వజునకుఁ బ్రత్యక్ష
మైనట్టివాఁడు భక్తామరతరువు
సుందరవల్లి వక్షోవీథి నొప్ప
సుందరుఁ డనుపేరఁ జూపట్టు నమ్మ !
శ్రీగోష్ఠిపురమున శేషపర్యంకుఁ
డాగమేశుఁడు నైన హరి గలం డబల !

సత్యపట్టణమున శారద మామ
సత్యనాథుండునాఁ జను గీరవాణి !
జలధిఁ గట్టగ దర్భశయనంబునందు
వెలయుఫుల్లాటవీవిభుఁ డిందువదన !
కనకాంబరుఁడు సితకాసారతిలకుఁ
డననొప్పు మున్నీటియల్లుండు తల్లి !
యాలోలనేత్ర ! మోహనపట్టణమునఁ
గాలమేఘుండునాఁ గంసారి ప్రబలు
మనసిజజనకుండు మధురాపురమునఁ
దనదేవితోడఁ బ్రత్యక్షమై మున్ను
చేడియ కూర్మి నాచేతఁ బల్లాంగు
పాడించుకొన్న శ్రీపతి సొంపుమీఱు
వటపత్రశాయినా వాసుదేవుండు
వటఫలాధరి! యిందు వలనొప్పుచుండు
నలవసుంగురుకసౌమ్యస్థితాధీశుఁ
డలివేణి! మీతండ్రి యలపరాంకుశుని
యతులకావ్యామృతం బనిశంబుఁ గ్రోలుఁ
జతురుఁ డందఱిలోనఁ జక్కనివాఁడు
అరవిందలోచనుఁ డనుపేరఁ బరఁగి
యరవిందభవుని గన్నట్టి దైత్యారి

మఱి తిరుత్తులవెల్లిమంగళపురిని
చెలువ! సోయగములఁ దెలిఁగొప్పు మండుఁ
గలికి! నక్రాయతకర్ణపాశాఖ్యఁ
దలఘుదక్షిణపురి ననువొందుచుండు
వైకుంఠపురిఁ జోరవరుఁ డనుపేరి
శ్రీకామినీపతి సిరిఁ దేలుచుండు
ధర చక్రధరుఁడు కైతవనటాహ్వయుఁడు
తరుణి దక్షిణకుళిందపురిరాజిల్లు
నమరనాయకుఁడు వారాంగనాపురిని
గొమరారుచుండు నెకొ్కనిపుష్పబోఁడి
నాతి చించాపురినాథుఁడు నిత్య
మాతతశుభమూర్తియై ప్రతాపించుఁ
దగుగుణవతి సతీధవుఁడు మాధవుఁడు
మృగశాబనేత్ర శ్రీమెఱయుచునుండు
నెలకొని విత్తమానిధియును విధుఁడు
పొలఁతుక! సూచకపురి యేలుచుండు
పీరలు కురుకాధినిభునిసమీప
ధారుణీస్థలి నున్న ధవళలోచనులు
వనిత! వామనపురీశ్వరుఁ డైనదీర్ఘ
కనకవర్ణాఖ్యుండు కంససంహారి

తనచెంతఁ బార్వతీధవశాపమోక్ష
మొనరించి పెక్కేఁడు లుర్విభాగమునఁ
బన్నిదెబ్బదిపద్మభవులచేఁ బూజ
గొన్నవాఁ డెంతయుఁ గోమలగాత్రి!
యతివ యనంతపురావాసుఁ డురగ
పతిశాయి యొప్పు శ్రీపద్మనాభుండు
వరదుండై యలతిరువట్వారశౌర
పురమునఁ గృష్ణుండు పొలఁతుక చెలఁగుఁ
దవిలి దక్షిణమరుత్తటపురి*లోక
ధవుఁ డైనయప్పుడు తనుమధ్య! యొప్పు
శ్రీమూళిధామపురీ సీమశౌరి
కోమలి! విఘటవర్తకుఁడునా నుండుఁ
బ్రోదిమై శార్దూలపురిరమానాథుఁ
డాదిమూహ్వయుఁడునా నలివేణి వెలయు
నారాయణాఖ్యుండు నా పురస్థలిని
నీరజోదరుఁ డొప్పు నీరజగంధి
లలన! శ్రీవళ్ళనాళపురంబునందు
బలిచిరశ్రయమాణపతి యనం గలఁడు
శ్రీసారభృంగపురీవాసుఁ డైన
యాసారసాక్షుఁ డోయమ్మ భాసిల్లుఁ

*లోన

ప్రతిలేనినిద్రాణపట్టణేశ్వరుఁడు
చతురుఁ డోపడఁతి! కేశవుఁ డనఁ దగును

సకియ పరుష్ణిహేశ్వరనగరమున
సకలాధిపతి దనుజద్వేషి మెఱయు

నాతి విద్వద్రధనగరంబునందు
మాతంగుం డను పేరి మరుతండ్రి యొప్పు

శ్రీ కపిస్థానపురీవాసుఁ డగుచు
నోకొమ్మ! తాతనా నొప్పు శ్రీవిభుఁడు

మాయమ్మ సద్వ్రష్టి మత్పురం బేలు
నాయార్తసంహారుఁ డసురజనారి

యతివ శ్రీదేవనాయకుఁ డైంద్రనగర
పతి యైనవాఁడు గోపాలపాలకుఁడు

తలపోయ మీపెదతండ్రు లైనట్టి
యలసరోభూతమహాయోగులకును

ప్రత్యక్ష మైన గోపాలశేఖరుఁడు
సత్యసంధుఁడు జగజ్జనవశ్యకరుఁడు

శ్రీవామనుండు దక్షిణశంఖధరుఁడు
భూవినుతుఁడు గోపపురవల్లభుండు

శ్రీమంతుఁ డైన హస్తిగిరీశుఁ డజుని
హోమగుండంబులో నుదయించినట్టి

వరదుండునా నొప్పు వనమాలి కాంచి
నరుణపల్లవపాద! యఖిలైకవిభుండు
ధీరుండు వేగవతీతటాహ్వాయుండు
సారసాక్షుండు శేషశాయి భూవిభుండు
పడంతి మీపెదతండ్రి భక్తిసారుండు
చిడిముడిం దనుం బిల్చి చెప్పినయట్ల
యొనరించినట్టి యథోక్తకారిసుం
డనుపమకరుణాకటాక్షుండై యుండు
నిరవొందంగాం బరమేశ్వరవిణ్ణ
గరమునంగలం డబ్జకరుం డెలనాంగ!
చూపట్టు హాటకేశుండునాం బడంతి!
యాపాండవులదూతయై కృష్ణసఖుండు
శిశిరోపవనపురిం జెన్నొందుచుండు
శశిరాంశుబింబాస్య! శిశుపాలవైరి
కామపురంబునం గనుపట్టుచుండు
శ్రీమంతుం డనిశంబుం జిలుకలకొలికి
సురవంద్యుం డెలమితో జ్యోత్స్నేందుఖండ
పురమున నొప్పుం గప్పురములచాయ
నీరధిశయనుండు నీరఘుపురిని
నోరామ! పాయకయుండుం బెంపెసంగం

బడఁతి వర్షాకాశపతినాఁగ నందు
కొడుకు సంపదలమైకొని బిత్తరించుఁ
గామపురంబునం *గల్పరయనఁగఁ
గామిని విలసిల్లుఁ గామునితండ్రి
కలకంఠిరో! త్రివిక్రముఁ డూరఖంబు
నెలకొని పాలించు నిగమవేద్యుండు
పురవైరినుతుఁ డష్టభుజకరుం డనఁగ
నరభోజనాది యెంతయు నొప్ప బాల
తిరునిన్నయూర వర్తిలుచక్రవర్తి
కరమర్థితోడ సైకతనిభశ్రోణి!
కూరిమి శ్రీపక్షికుండంబునందు
వారిదవర్ణుండు వామాక్షి మెలఁగ
†తోయమహీధ్రనాథుండు నా జగతి
వేయుభంగుల నొప్పు వీణావినోద
మానినీ! వినుము శ్రీమస్థలేశుండు
నానొప్పు నవదాత నలినలోచనుఁడు
కనకాంబరుండు సాగరమల్లనాథుఁ
డనువాఁడు విలసిల్లు హరిరాజమధ్య!
మనుజసింహుఁడు మున్ను మహాసప్తమునులు
పనిబూని గడియ దరంబు గావింప

---

*గల్పితనంగ †తోయమహీంద్ర

నటవచ్చి పరిత్యక్త మైనట్టివాఁడు
ఘటికాచలేశుండు కలహంసగమన!
వీరలు తుండీరవిభులు కల్యాణి
చారుగుణోదారసౌభాగ్యయుతులు
కోమలీ! భక్తులం గూడి మాటాడు
స్వామి పుష్కరిణీపజ్జనె చెన్నుమిగిలి
యానందనిలయమై యనువొందుచుండు
యానందనిలయాఖ్య మగుమేడ నుండు
భూలోకవైకుంఠమున వేంకటాద్రి
నీలోకములనెల్ల నీడేర్చుకొఱకు
నలమేలుమంగ బాహాంతరసీమ
నెలకొల్పి నిఖిలావనీస్థలిలోన
శరణని వచ్చినజనులకు నిష్ట
వరము లిచ్చుచు గారవమున వెండియును
బంధురకరుణతోఁ బాగున పంగు
నంధున నంధుగా నలవరింపుచును
ననయంబు ననపత్యు సాపత్యు గాఁగ
ధనహీను ధనదుగా దయసేయుచుండుఁ
దరుణులు వలచు టందఱకును గలదె
పురుషులు వలతు రప్పురుషోత్తమునకుఁ

దెలియంగ నిచట ముక్తిని గడుఁ జూడఁ
గలవారిలోఁ జూడఁ గలవాఁడు వాఁడె
గోదాసతీ! వాఁడెగో! దానవారి
వేదగోచరుఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
లతికాహ్రాదంబున లావణ్యమూర్తి
లతికాంగి! యొప్పు నీలామనోహరుఁడు
అలగండకీ నదీప్రాంతంబునందు
లలన! యింపొందు సాలగ్రామవిభుఁడు
ఘనభుక్తి ముక్తులం గడిబెట్టి యమ్మ
ననవిల్తుతండ్రి మానారాయణుండు
తోయ్యలి ఘనవియత్పురిసేంద్రుఁడనఁగ
నయ్యచ్యుతుం డసురారి యొప్పారుఁ
దోలుత ధర్మములు సూతునికి సర్వంబు
దెలిపిన నైమిశాధిపుఁ డైనవాఁడు
యోగముద్రాకరుం డుత్పలనేత్ర!
నాగారిగమనుండు నలువొందుచుండు
*గంగాతటాక్రాంతఖండపురీశుఁ
డంగన! కలిదోషహారి యైయుండు
నరయంగఁ బురుషోత్తమాధీశుఁ డనఁగఁ
గరమొప్పు ముద్దియ! కాళియభేది

*గంగాపుర

రాజాస్య! యష్టాక్షరము మానివరుల
కోజమై నుపదేశ మొసఁగినగురుఁడు
శౌరి శ్రీబదరికాశ్రమవాసుఁ డైన
నారాయణుఁడు జగన్నాథుండు వెలుఁగు
గరుడాద్రివాసుండు కాంచనకశిపు
హరణుండు యోగముద్రాసనాయతుఁడు
నరసింహుఁ డనయమానవభక్తవరదుఁ
డిరవొందు నెంతయు నిభరాజగమన
కీరవాణిరో! విను కేరళపురిని
వీరరాఘవుఁ డన వెలయుచునుండుఁ
బోరిఁబోరి శ్రీపతిపురమధ్యమునను
నరసింహుఁ డనువొందు నరసఖుఁ డబల!
త్రిదశులు వెఱఁగందఁ దృణగుల్మలతలు
మొదలైనవానికి ముక్తి యొనర్చె
దానవాంతకుఁ డయోధ్యావల్లభుండు
జానకీపతి రామచంద్రుఁ డేపారు
మధురలో నెపు డష్టమహిషులంగూడి
మధువైరి కనుపట్టు మధుకరచికుర!
వ్రేతలతోఁగూడ వ్రేపల్లె శకట
పూతనాదుల నల్లఁ బొరిగొన్నవాఁడు

నలచింతయంతికి నపవర్గ మొసఁగి
నెలకొన్నసిరులకన్నియ బిటారించు
షోడశసాహస్రసుందరీమణులఁ
గూడి ద్వారక నెలకొనియుండు నెపుడు
కందర్పకోటిసంకాశమోహనతఁ
జందనగంధి! వాసవవంద్యుఁ డొప్పు
బలసోదరుఁడు నిచ్చ బాయకయుండుఁ
గలశాబ్ధిలో హేమకలశవక్షోజ!
వైకుంఠపతి పరవాసుదేవాఖ్యఁ
జేకొని వరముక్తసీమఁ బాలించు
వ్యూహాదు లైన పద్మోదరమూర్తు
లాహరితనువున నవతారమొందు
మానుగా నలమేలుమంగావిభుండు
తానయై శ్రీరంగధామంబునందు
నజునకుఁ బ్రత్యక్ష మైనట్టివాఁడు
భుజగపుంగవతల్పమునఁ బవ్వళించి
వెలుఁగొందుచుండుఁ గావేరినెన్నడుమ
సలలితచంద్రపుష్కరిణిచెంగటను
మగువ కల్హారదామకశోభిభుజుఁడు
మృగమదపుండ్రముఖేందుచిహ్నుండు

కంతుకంతుఁడు జగత్కల్యాణమూర్తి
కాంతోపయంతనాఁ గరమొప్పు ననుచు
వినుపింప వారల విభవచరిత్ర
మనమొంద విని విని హర్షించి మిగుల
నభిరామనాయకుం డగుశౌరి సిరుల
కభినవోత్సవలీల నలరి యుప్పొంగి
సుందరనాథునిసోయగంబునకు
నందంద వెఱఁగంది యతనికిఁ జిక్కి
శ్రీవేంకటేశ్వరుచెలువంబుకలిమి
భావించి పులకించి భావంబు కరఁగి
యంగన నయనమోదాశ్రుపూరములు
తొంగలి రెప్పలతుది నాటుకొనుచు
నరుదందితన్మయయై పెద్దతడవు
పరమమానియుఁ బోలెఁ బరచింత లుడిగి
సర్వంబు నెఱుఁగు నాజగదేకమాత
సర్వేశుఁ దగులు టాశ్చర్యమే తలఁప
నావంటిపామరునకు నైన నతని
సేవింప నతనికిఁ జిక్కు డెందంబు
అంత నాలలితాంగి యంతరంగమునఁ
గొంతధైర్యము దెచ్చుకొన్నది యగుచు

రంగేశువైభవరాజసంబులకుఁ
బొంగి యాతనికి నబ్బురమంది చిక్కి—
ముదమునఁ దనతండ్రిమోము వీక్షించి
విదితంబుగా రంగవిభు చరిత్రములు
విన విన వీనులవిందు లయ్యెడిని
వినుపింపు నాకు సవిస్తరంబుగను
అన విని భట్టనాథార్యుఁ డాతనయుఁ
గనుఁగొని పలికె నగ్గలమైనకూర్మిఁ
బద్మాసనుఁడు మున్ను పాలమున్నీటి
పద్మాక్షు గుఱించి తపంబు గావించి
బహువేదశృంగంబు ప్రణవాత్మకంబు
మహితంబు నైన విమానంబుతోడఁ
బంకజాక్షుఁడు శేషపర్యంకుఁ డగుచుఁ
బంకజాసనునకుఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె
నైన నయ్యసమాన మగువిమానంబు
తోడఁ గైకొని వేగ తోయజసూతి
సత్యలోకమునకుఁ జని నిజవసతి
నత్యంతసంకలితాత్ముఁ డై నిలిపి
యోజ దప్పక వివిధోపచారములఁ
బూజ సేయుచు నుండి పుష్కరాత్మజుఁడు

సత్రంబు సలుప నచ్చటికి దేవతలు
ధాత్రిఁ గల్గినయట్టితపసులు సనఁగ
వారితోఁ గూడ విభ్వాకుండు నేగి
సారసాసనుమేటిజన్నంబుఁ జూచి
యతనియింటను విమానాంతరసీమఁ
బ్రతిలేని యారమాపతిని సేవించి
చలపట్టి యతనిఁ బ్రసన్నుఁ గావించి
యిలువేల్పుగాఁ గొల్తు నిలఁబోన ననుచుఁ
గనకగర్భునిచెంతఁ గ్రమ్మఱి నిలను
ననిపించుకొని వచ్చి యతిఘోరతపము
నొనరించి యారమాయుతునిఁ బ్రత్యక్షు
మొనరించికొని యంత నుల్లసిల్లుచును
దనయేలు నాయయోధ్యాపురంబునకుఁ
గొనివచ్చి నిజభక్తిఁ గొలిచె నంతటను
గ్రమమున నలదశరథునిపర్యంత
మమితభక్తిని గొల్చి రతనివంశజులు
ఆవిష్ణునిజరూప మగు రామవిభుఁడు
రావణుఁ జంపి వారనివేడ్కఁ గోడ
ధరణిజతో నయోధ్యను నేగుదెంచి
సరసాత్ముఁడై విభీషణుని మన్నించి

తానైన యాశేషతల్పుని నొసఁగి
మానుగాలంకకు మగుడఁబంపుటయుఁ
గోరియాదేవుఁ గైకొని విభీషణుఁడు
బోరన నిజపురంబునకు నేగుచును
బగలింటిసంధ్యఁ దీర్పఁగఁ బూని యమల
యగునట్టి సహ్యకన్యకతటంబునను
సైకతభూమి నాజగదీశు నునిచి
యాకవేరజను సంధ్యావిధుల్ దీర్చి
యుత్తటంబున నున్న యాదేవు మగుడ
నెత్తిన నెంతైన నత్తరాకున్న
ననయంబు శోకించు నాభక్తుఁ జూచి
యనియె శ్రీహరి మింట నశరీరివోలె
నీయెడ శోకింప నేటికి వలవ
దియ్యేటినడుమ నా కింపుపుట్టెడిని
జటులవైఖరుల నీచంద్రపుష్కరిణి
తటమున ననుగూర్చి తప మాచరించు
వరగుణోన్నతు ధర్మవర్మఁ బ్రోచుటకుఁ
బరమపావనము లై పరఁగు నిచ్చోటి
నవతీర్థములనుండి ననుఁ గూడి మౌని
నివహంబు నెల్ల మన్నించుట కిచట

ముదమున లంకాభిముఖుఁడనై శేష
మృదులభోగమున నర్మిలి యోగనిద్ర
నుండెద నీలోన నుడివోనికరుణ
నుండెద వెఱవకు మోవిభీషణుఁడ !
యని యమ్మహాత్మునిజావాసమునకు
ననిచి యచ్చో నిల్చి యారంగవిభుఁడు
కరమర్థిఁ జంద్రపుష్కరిణిచెంగటను
సొరిది లోకములఁ బ్రోచుచు నున్నవాఁడు
ఆతఁడు చోళకన్యకరమాంశజను
బ్రీతిమై నిచుళలోఁ బెండ్లియై జనులు
జగతిమైఁ దను సౌమ్యజామాత యనుచుఁ
బొగడంగ మిక్కిలిఁ బొలుపొందువాఁడు
సరవి నవగ్రహచక్రంబులోన
నరుణకైరవమిత్రులను బొందుపగిదిఁ
బ్రతిలేని యీతిరుపతులలో నాగ
పతిశైలరంగముల్ భాసిల్లుచుండు
మెలఁగెడు నూటయెన్మిదితిరుపతులు
నలరంగ విభునివిహారసౌధములు
వెఱఁగైన యారంగవిభుమహామహిమ
మఱి వేల్పులకు నవాఙ్మనసగోచరము

అని తండ్రి రంగనాయకుని వైభవము
వినుపింపఁగా నీలవేణి మోదించి
రవికాంతి గనినసారసముచందమున
నవిరళానందమయాంగయై పొగడి
యంతరంగంబున నారంగవిభుని
జింతించి ధ్యానంబు సేసి వేమరును
నఖిలంబు తన్మయం బనుచు భావించి
యఖిలైకమాత తదాసక్త యగుచు
జనకునిఁ గాంచి హస్తంబులు మోడ్చి
యనియె నీయిలఁ బుట్టినట్టికన్యలకుఁ
బ్రతిలేని శ్రీపతిఁ బతిగా వరించు
గతి యెద్ది యనుఁడు నాకల్యాణిఁ జూచి
యక్కంతుజనకునకై కంతుబారిఁ
జిక్కి వ్రేతలు మార్గశీర్షవ్రతంబుఁ
గావించి కృష్ణునికాంతలై రీవుఁ
గావించి తేని నిక్కంబుగా నిపుడ
శ్రీవధూనాయకుఁ జెట్టఁబట్టెదవు
నావుఁడు జనకునానతిఁ బూని గోద
తనలోన నెంతయుఁ దద్వ్రతాచరణ
మున కుపాయము గ్రమమున వితర్కించి

మానసంబున రంగమందిరుం జేరి
యానోము తానోమి యానోముకరణిఁ
బనుపడ గోపికాభామను దాని
యని తలంచుట యని యాచరించుటయు
వెలయు ముప్పదిపాట విశదమై మిగులఁ
దళుకొత్త నొకప్రబంధంబుఁ గావించె
మఱియు నాతనిమీఁదిమమత పెల్లొదవఁ
జెఱకువిల్తునితూపుచెరకు లోఁగాక
నలినాక్షుమై నూటనలువదిపాట
వలనొక్కకావ్యంబు వరుసఁ గావించి
వెండియు శ్రీరంగవిభునిపైఁ బ్రేమ
కొండలై కొల్లలై కొలఁదికి మీఱఁ
దలిదండ్రు లెలమిమైఁ దనుఁ బిల్వ మాఱు
పలుక నత్తఱి రంగపతి యంచు మ్రొక్కుఁ
గనుఁగొన్నయదియెల్లఁ గావేరి యనుచుఁ
గనుగొలనబ్జపుష్కరిణి యటంచుఁ
గనకచేలాంకువిగ్రహముల వేలిఁ
గనుఁగొన్న శ్రీరంగకాంతుఁడ యనుచుఁ
గనుగొల నేయిల్లు గన్న విమాన
మనుచు నెక్కడఁ గన్న యది రంగ మనుచుఁ

దలఁపుచు మది నన్యథాబుద్ధితోఁడ
నలరంగధామునియందునే తవిలి
శ్రీరంగనిలయుండు చెలిమిమై నన్నుఁ
జేరంగవచ్చి మచ్చికతోడ ముద్దు
గారంగఁ దనుఁ దనకరముల నింపు
గూరంగ నెలమి పైకొనునొక్కొ నన్ను
హత్తి నాజవ్వన మనునిధానంబు
రిత్తపుచ్చక తనరించి కైకొను నె
యని తదాసక్తయై యలరులసెజ్జఁ
గనుమూసి నిద్రింపఁగా నొక్కనాఁడు
శ్రీరంగపతి కృపాసింధుఁ డేతెంచి
సారంగనయన ముచ్చటవాయఁ గదిసి
సరసకళావిలాసములఁ బెంపెసఁగ
మరుకేళిఁ దేల్ప నమ్మానినీమణియు
నగఁగి పెనంగి ప్రత్యక్షమూ దేవు
నొనగూడినటువలె నుండి మేల్కాంచి
కలగా నెఱింగి వెగ్గలమైనరంగ
జలజాక్షువిరహంబు సైరింపలేక
దారుణకందర్పతరవారిదారి
బారికి నోడి నిబ్బరమైన తమిని

హారంబుమీఁద నాహారంబుమీఁద
నారామకేళీవిహారంబుమీఁదఁ
బ్రియ మోసరించి పొంపిరివోవుమేని
భయదకందర్పతాపము నీఁదికొనుచు
సవరనిమందారశాఖయందమున
నవచంద్రరేఖచందమున దీపించి
యిజ్జాడఁ బెరవార లెఱిఁగెద రనుచు
లజ్జించి తలిదండ్రులకుఁ జెప్ప నోడి
కమలాక్షు చామరగ్రాహిణియైన
కమలకోమలి యనుగ్రహపేరి తనదు
నెచ్చెలి తనతోడ నెఱి నేగుదెంచి
యచ్చట మనుజకన్యావేష మంది
యున్నట్టిచెలియు నెయ్యురాలైనయట్టి
కన్నియ గొలువ నా కాకకోర్వమిని
మాకందతరుసుషమాకందకుంద
శాకోటకటవికస్వరపికస్వరము
పూగపున్నాగకర్పూరనారంగ
నాగరంగోత్తుంగనాగకేసరము
రాజితచంపకారామంబుఁ జొచ్చి
రాజీవలోచనారాజితోఁగూడ

మెలఁగుచు వనములో మెలఁగుచునుండి
కలకంఠమధుకరకలకంఠసమితి
కోలాహలంబు దాకొన్న సైపమిని
హాలాహలం బని యాలింప నోడి
చెలులు గానుక లిచ్చు చెంగల్వతావి
యలఁగులు మరుతూపు లని యంట నెఱచు
విరిదేనియలఁ జూచి వికచాంబుజాస్త్ర
కరహతవిరహిరక్తము లని యలికి
కాళింది మును గోపకాంతల శౌరి
పాలించుచందంబుఁ బడఁతి భావించి
తాను నాగోపకాంతాభావ మంది
పూని తదంబరంబులు మ్రుచ్చిలించి
మును కుందతరుశృంగమున యున్న యతని
గనుఁగొని శిరముపైఁ గరములు మోడ్చి
యియ్యెడ మాచీర లిమ్ము వేవేగ
నెయ్యమారఁగ నని నిక్కి మ్రొక్కుచును
జెలిమిమై నెపుడువచ్చెదవు నీ వనుచు
నెలనాఁగ హరిరాక కెదురుచూచుచును
గోటికి ముత్తెంపు కొలుచుమీఁదటను
సారెకు జానకీచక్రంబు చూచి

వెండియుఁ దనవనవీథిలోనుండు
గండుగోయిలఁ బెక్కుగతుల నంకించి
తనపతియగు రంగధాముఁ డెచ్చటికిఁ
జనుదేరఁ గొల్చినజాడతో నుండు
కాకున్న నీకన్నగతిని వేవేగ
నేకాన్తకైన నీవిభుఁడు పొమ్మనుచుఁ
బలుమఱు హరిబాళిఁ బడి తాప మొంది
యలయుచు నిదురించు నలకలలోనఁ
బాబినతమి వేయుభంగులతోడ
నంబుజోదరుఁ బెండ్లియాడు మేల్కాంచి
తలఁపులో వెండియుఁ దన్మూర్తిఁ దలఁచి
బలసోదరుని కేలి పాంచజన్యంబుఁ
గనుఁగొని శ్రీరంగకాంతునిమోవి
యనిశంబుఁ జవిచూతు వాయధరంబు
కపురంబుతావియో కమలవాసనయొ
యుపమింపఁ దియ్యనై యుండునో చెపుమ
యని మెన్ని యతనిబింబాధరామృతము
మనమునం గ్రోలి నెమ్మదినుండు మఱియు
ముంగలి తొలుకారుమొగులు నీక్షించి
యంగన తను నేలు మని చెప్పు మనుచు

నా వేంకటాద్రీశుఁ డగుశౌరికడకు
వేవేగ దూత గావించి తా ననుపుఁ
జిగిరించుకొక్కి నెచ్చెలుల వీక్షించి
యొగి నన్ను మరుబారి కాప్పింప నేల
ఖగరాజశైలరంగద్వారకాదు
లగునట్టితిరుపతులందు నింపొంద
భావజాలము తాపముఁ జెందకుండ
వేవేగ నను మీరు విడిచిరం డనుచు
గట్టిగా హరి తనకరపల్లవంబు
పట్టి కంకణమందు పతిగాఁ దలంచి
తన కేల మిగుల నిద్దపుశంఖ మలర
తన కేలిశంఖంబు తన కేల యనుచుఁ
గేలిమై బలిదైత్యు కేలికంకణము
చాలక నాదుహస్తంబుకంకణము
నడిగెడి నితఁ డేమి యని చాల నవ్వి
నుడివి బాష్పములు కన్నుల నిగిడించు
రాముఁడైనట్టి శ్రీరంగనాయకుఁడు
రామకై పూని వారాశి బంధించి
ప్రళయకాలమునఁ గోల్పడిపోవు భూమి
నలమహాకిటిమూర్తి యై యుద్ధరించి

తనుఁ గోరియున్న వైదర్భికై మున్ను
మొనసిన శిశుపాలముఖుల దండించి
పరచింత లుడిగి నిర్భరవృత్తిఁ దనదు
చరణపద్మంబులు శరణొందునట్టి
దంతిపాల స్త్రీగౌతమసతీవిహంగ
కౌంతేయసుతులాదిగాఁ గలవారిఁ
బాలించినట్టి శ్రీపతి రంగనాథుఁ
డేలకో నను నింత యెరవుగాఁ జూచె
నలకలలోన న న్నంగజకేళి
నలుకలు దీర్చి నాయలుకలు దీర్చి
యెనసి నిమేషంబు నెడఁబాయ నన్ను
నని బాస యిచ్చి తా నరిగి రాఁడయ్యె
డక్కులలేనిమాటలు పల్కువార
లెక్కడఁ గల రతం డేమికావించుఁ
దహాతహా లేల యాతనిసద్విజిహ్వ
సహవాస మీరీతి సవరించెఁ గాక
యని యుట్లు దూరుచు నాకోమలాంగి
మనసిజువేడిఁ గ్రుమ్మరుచున్న యపుడు
వెడవిల్తునెరప్రొద్దువిరహాంపుఁటొండ
వడఁబాఁకి యున్నచెల్వను విలోకించి

చెలువెల్ల వెఱఁగంది చేర నేతెంచి
పలుమఱు నాయింతిభావంబుఁ జూచి
యేమొకో యీచంద మేటికి మున్ను
రామొకో వచ్చి యారామకోణముల
రామకోరికలు వారకతీర్చి మగుడఁ
బోమొకో యేటి కీపాలఁతి కీవేళ
నాటలు మనతోడ నాత్మ వేఱొకటి
మాటలు మనవంక మన సొకవంక
దగిలియున్నది యెట్టిధవునిపై మనసు
దగిలియున్నదియొ యీతరుణికి ననుచుఁ
గొమరొంను చెంగల్వకొలని చెంగటను
సమకొన్నగొజ్జంగిచవికె నెన్నడుమఁ
బన్నీటికాల్వడాపలఁ గప్పురంపుఁ
దిన్నెపై నెలచుట్టుతిన్నెమీఁదటను
బలుచగాఁ బుప్పొడిపరు పొనరించి
చలువగాఁ దలిరుపచ్చడ మప్పళించి
చెలగెడు నాపూవుసెజ్జపైఁ జెలువఁ
జెలువార నునిచి నెచ్చెలులెల్లఁ గూడి
పన్నీటికేల రెప్పలమీఁదఁ దుడిచి
చెన్నారు వలిసంపుఁజెంగావి గట్టి

కలయంగఁ బన్నీటఁ గపురంబుతోడఁ
గలపనసేసిన కలపంబు మెత్తి
తుళకింప నుసుటఁ గస్తురిబొట్టుఁ దీర్చి
వెలిదమ్మిపీవన పీవ నావేళఁ
జిలుకవారువము కెంజిగురునారంజి
తళుకుగల్వలజోడుతమ్మిబొమ్మికము
చెఱకుసింగిణియు గొజ్జంగి కేవడము
దరమైనవిరియంపతరకసంబులును
నలవడ నంగజుం డరుదెంచి పొంచి
నిలుపుగన్నులవిల్లు నరినెక్కుఁ ద్రోచి
చిమ్మచీఁకటినింపు శింజిణిదండి
తుమ్మెదగరిపూవుతూపు సంధించి
నెలవులనైదింట నిలిచి నేరుపున
లలిమించి కదిసి వోలము ముంచి పొంచి
తీరుగాఁ దెగనిండ దిగిచి డెందంబు
దూరి పారఁగఁజేసి త్రోన యార్చుటయు
సకియపాలిండ్లపైఁ జందనచర్చ
తుకతుక నుడుకంగఁదొడఁగెఁ దాపమున
నువిదకుఁ గనుదోయి యొప్పె నావేళ
రవి దేరఁగొన్న కైరవములభాతి

సురుగులై చూపట్టె సూనంబులెల్ల
సరులెల్ల నీలంపుసరులజాడయ్యె
నప్పు డాసఖులెల్ల నాపువ్వుఁబోఁడి
తప్పక చూచి యెంతయు విన్నఁబోయి
కనుఁగొంటిరే కల్వకంటి యున్నట్టి
యునికి యిందఱుఁగూడి యొనరించినట్టి
యుపచారవిధుల నెయ్యరు బగసేయ
నిపుడు క్రమ్మఱ మన మేమిసేయుదము
వెడవింటివాఁడు గర్వించి యిప్పాట
నోడ తెఱఁగక మెఱయుచున్నవాఁడు
పెలుచఁ గోవెల యన్నఁ బెంపుడుఁబేయ
కెలయు గీరంబు మిక్కిలి వాతరట్టు
తలపోయ సీతుమ్మెదలుగూడ గొట్లు
మలయమారుతము క్రిమ్మరిదిప్పకాయ
యెవ్వరి మన మింక నిట వేఁడుకొంద
మివ్వాలుగంటికై యేమిసేయుదము
అని శీతలక్రియ లాచరింపుచును
గనకవిగ్రహ యనుగ్రహ చేరవచ్చి
కన్నియ లాలించి కరపంకజమునఁ
గన్నీరు డించి యంగములెల్ల నివిరి

జాఱినపయ్యెదఁ జక్కఁగా నొత్తి
మీఱినతాపంబు మెల్లంబుసేసి
యీతఱి నీమది నెసఁగినకోర్కి
నాతోడఁ జెప్పవే నాతోడ! నీవు
ఎక్కుడఁబొడమింప నేల కొంకెదవు
నిక్కంబు చెప్పవే నీయానయట్ల
కాక పొందులు వేఱె కాని ప్రాణంబు
లేకంబు లైయుండు నిద్దఱి కెపుడు
నని కూర్మిఁ గొసరి యొయ్యన నొత్తియడుగ
మునుసిగ్గు వాలుగన్నుల నామతింపఁ
జెప్పనుంకించు లోఁ జిప్పిలునానఁ
జెప్పనోడుచు నరచెప్పి గ్రుక్కుచును
దనుదానె యొకకొంతతడవున కిందు
కొని ప్రియసఖి దేరకొని యేకతమున
నీతోడునీడనై నీమాట మీఱ
*నేతఱి నేర నే నెంతగానైన
వినవె నాకలలోన వెన్నుఁడే తెంచి
ననుఁ గూర్మి నాలింగనమున లాలించి
మరుకేళిఁ దేల్చి వేడుకఁ జెప్పరాని
సరవులు నీరానిచనవులు నొసఁగి

* నేతు నేయొ-తైన నీలాహివేణి.

యనిశంబు నన్నుఁ బాయ నని తలంచేయు
యొనరింపఁ గడునమ్మియుండి మేల్కాంచి
యడపక యదిమొదలై వానిబాళిఁ
బడి చిత్తజునిబారిఁ బడి యింటిలోన
నెక్కడ నింటివా రెఱిఁగెద రనుచుఁ
గ్రుక్కుచు లోలోన గుబ్బతిల్లుచును
నుండితి నిన్నాళ్ళు నొకరీతి నింక
నుండు టేగతి వాని నొనగూడ కింతి
యని చకోరములు నీరాడి జాడించు
ననువునం గన్నుల నాను బాష్పములు
తొంగలి రెప్పలతుద జాటి మీాటి
పొంగారుకుచకుంభములమీాఁదఁ దొరుఁగ
నున్నకోమలిఁ జూచి యూరార్చి పిదపఁ
దిన్ననిపలుకులం దెలివి నొందించి
యింతమాత్రమునకు నేటికి నీకు
వంతలఁ బొంద నోవనజాయతాక్షి!
నీవునోమినవోము నిక్కమై నీకు
భావింప శ్రీరంగపతి పతి యగును
ననుచు నూరార్చి యయ్యతివఁ దోకొనుచు
ననుఁగుఁజేడియలతో నరిగె నింటికిని

యంతట నొకనాఁడు హరిచిత్తుఁ డాత్మ
జింతించి రంగేశు సేవింపఁ గోరి
ఆసతిఁ జతురంతయానాధిరూఢఁ
జేసి యెంతయు వేడ్క శ్రీరంగమునకుఁ
జనువేళ నాకన్య జనకునిం బిలిచి
యనియె శ్రీరంగనాయకునిగోపురము
నెచటికిం గనవచ్చు నేవేళ నప్పు
డచటఁ బల్లకి డించు మన సమ్మతించి
ఘననదీశైలసంఘంబులు గడచి
చనుదెంచి నిజశిష్యసహితుఁడై యంతఁ
దుదలువిప్పక విప్పఁదొడఁగుచు గడలు
మృదులకోరకముల మొదలు తుమ్మెదలు
నించువిల్తునికేలి నెలదమ్మిఋష్ఠ
నించు వేడుక రమియించి చంచువులఁ
జించి కొమ్మలకుఁ గొంచెపుమృణాళములు
కొంచక యొసఁగెడుకొంచలంచలును
లోలంబులైన కల్లోలడోలికల
నోలి నూఁగుచుఁ గేలి నొలయుచోటులకు
నవలచెందొవలలో నలరు తేనియలఁ
దవిలి యందిచ్చు నిద్దంపుజక్కవల

వలగొన్న నల్లగల్వల వాలుమీలు
పొలయంగ వెలయు పుష్పాళ్ళతెట్టువలు
పలుమఱుం దరులఁ జొప్పడు నాగపూగ
మలయజంబులతావి మలయుతెమ్మెరలు
కాకమైఁ బోకమోఁకల నూఁకి దరుల
ఏఁకమై గోరాడు ద్విరదదంతములు
తాఁకుల నంతరాంతరము లైనట్టి
ప్రేఁకంపునెలచల్వ నెడదనిచ్చెనల
జలకేళి సవరించి సఖులతోఁ గూడ
విలసిల్లి యేగెడు వేల్పుబైదలులు
కలకలమను పాదకమలమూలముల
మలకలసొమ్ము లుమ్మడి నొప్పమిగుల
వలవెలువడుజక్కవలరీతిఁ బయ్యె
దలఁ బాసి కుచపర్వతములు గిఁటాడ
నాలోలకర్ణభూషావళుల్ గండ
పాలికాతటములఁ బంజళ్ళు ద్రొక్కఁ
దరణిబింబము లభ్రతలముల నొప్పు
కరణి గ్రొమ్ముళ్ళు బంగరుబొట్టులమరఁ
బసనైన తమమించుపాలిండ్లఁబోలు
పసిఁడికుండలు వట్టి పరతెంచుచున్న

॥ ద్రావిడాంగనల నెంతయు నొప్పనొప్పు
కావేరి దాఁటి రంగపురంబుఁ జేరి
తఱచైనద్రవిడవేదముల వేదములఁ
బెఱమాట వినరాని పెనువీథిఁ గడచి
మలయజయుతమైన మంచిపన్నీటి
కలయంపి గలగృహాంగణములు దాఁటి
యారయ దామోదరాహ్వయం బగుచు
శ్రీరమాయావనశ్రీలఁ జొప్పడుచు
నుడురాజకలశమై యొప్పారుచున్న
పొడవైన తూర్పుగోపురము సొత్తేర
నంతకుమున్న యయ్యాలివేణి రంగ
కాంతునిచెంతకు గగనమార్గమున
నరిగియుండుటఁ దెలియక భట్టనాథుఁ
డరుదారఁ దనపట్టి యనుమాటఁ దలఁచి
పల్లకి డింపించి పరమానురక్తి
నల్లనఁ దనుజాత నంకించి పిలిచి
పంజరం బెత్తి లోపలఁ జిల్క లేని
పంజరంబునుబోలె పట్టి లేకున్న
యానంబుఁ గనుఁగొని హా యంచుమూర్ఛ
నూని తెప్పిరి మఱియును విచారించి

మదిలోన రంగేశుమాయఁగా నెఱిఁగి
గుడిగొన్న నెవ్వగం గ్రుమ్మరిల్లుచును
పాయనికూర్మిచే బాష్పంబు లురులఁ
దోయజోదరు నాత్మ దూరి యిట్లనియె
సకలంకనిజకీర్తివై నీతి దొరఁగి
యకట! నీకిటు తగునయ్య రంగేశ!
యీరీతిఁ దొంగిల నీకొమ్మ గోప
నీరజాక్షులనవనీతమే తలఁప?
బలిమిఁ గైకొన రాజబాలికామణులె?
తలపోయ కిటు సేయఁ దగునె? గోపాల!
మున్నుగా జనని యీమ్రుచ్చిలువిద్య
వెన్నతో నిడినదే వివరించి చూడ
వనజాక్షి వలసినవాఁడ వైతేని
ఘనతమై మాయింటికడ కేగుదెంచి
యడగి చుట్టఱికమే పారంగ సేస
ముడి నీవు గొనిపోవుటంతియకాక
జగదేకసాక్షివై సర్వనాయకుఁడ
వగునట్టి నీవ యన్యాయంబు సేయ
మితిలేని మున్నీరు మేరమీఱంగ
నితరులు వారింప నెట్లు లోపుదురు?

అనుచు శ్రీరంగనాయకునిసన్నిధికి
జనుదెంచి పాదాంబుజములపైఁ బ్రాలి
తొరఁగెడి కన్నులతోయపూరములు
చరణాంబుజముల మజ్జన మాచరింప
వనజాక్షునాజ్ఞ శ్రీవరచిత్తకన్య
తనతండ్రిశోకంబుఁ దఱియింపఁ దలఁచి
యమలనాగేంద్రశయానుఁడై యున్న
కమలాక్షు వామభాగమునందు నుండి
కడునొప్పు నీలమేఘములోననుండి
వెడలుశంపాలతవిధమున వెడలి
కంకణము మ్రోయుచు గ్రడలుకొనంగఁ
బంకజానన పాణిపల్లవం బెత్తి
యన్న! నీ కేటికి నడల నిచ్చోట
నున్న నన్నిటఁ జూతు; మోతండ్రి! యనినఁ
దోన శ్రీరంగనాథుఁడు తెలిగన్ను
గోనల నమృతంబు గులుక నిట్లనియె
నడలకు నీవన్నయట్ల నీయింతి
కడకుఁ బసిఁడిఱెక్కలతేజి నెక్కి
నను పార సకలసన్నాహంబు మెఱసి
చనుదెంచి నీకూఁతు జలజాతనేత్ర

సురలు నచ్చరలును జోద్యంబునంద
వరియింతు నీచెలువను సొంపు మీఱ
నలవనిశోకంబు వలదు క్రమ్మఱను
బొలఁతుకఁ దోడ్కొనిపోయి రమ్మనిన
నలరి శ్రీరనిగనాయకుపాదపద్మ
ములకు సద్భక్తిని మ్రొక్కి యగ్గించి
కూరిమింతోఁ దనకూఁతుఁ దోడ్కొనుచు
భోరున నిజపురంబున కేగుదెంచి
యనఘు భూమీశు లోకైకపంకేజ
దినమణివల్లభదేవు రావించి
యరవిందలోచనుం డాత్మసంజాత
వరియింతు ననుటయు వరుసతోఁ దెలిపి
యెన్నిక మఱియు నేమేమి గావలయు
నన్నియు సమకూర్పు మని సమకట్టి
పనిచిన నరిగి యాపాండ్యభూనాథుఁ
డనుపమకనకరత్నాదివస్తువుల
రమణీయమౌక్తికరంగవల్లికలఁ
గమనీయకాంచనకదలికాతతుల
సిరిమించుపురముఁ గైసేయించి మగుడి
యరుదెంచి యెఱింగింప హరిచిత్తయోగి

పనిఁబూని సకలశోభనవస్తువులును
నొనర నాయితపఱచుండె నన్నంతఁ
జక్కని వేంకటశైలనాయకుఁడు
చొక్కించుమాపులసుందరేశ్వరుఁడు
యెపుడు గోదాసతియెద నుండు నచ్చఁ
దప మొనర్చినవటధామమూర్తియును
నొకటియై యొంతయు నొప్పారుచుండఁ
జికిలిలేనగవుల శ్రీరంగవిభుఁడు
తెలిపాపసమకట్టుతేజినెక్కి
తొలఁగక నిత్యముక్తులు చేరి కొల్వ
ఫణమణిద్యుతులు దిక్పటలంబుఁ బొదువ
ఫణిపతి ముక్తాతపత్రంబుఁ దాల్ప
మఱి గంధవాహుండు మకరవాహుండు
మొదలైన చామరములు పూని వీవ
చెలరేఁగి భానుండు శీతభానుండుఁ
దళుకొత్తు తాళవృత్తంబుల వీవ
హరుఁడు శచీమనోహరుఁడు మొదలిని
దరమిడి తోత్రవేత్రములంది నడువఁ
గెలి నాసురరాజు కిన్నరరాజుఁ
గాళాంజిహడపంబుఁ గైకొనినడవఁ

బెక్కు చందంబులఁ బెక్కు వందములు
గ్రక్కున వందిమాగధ*వృత్తి గొలువ
నరసురాసురయక్షనాగగంధర్వ
వరులు సేవింప నావనజలోచనుఁడు
నేతేర నపు డెదు రేగి యాయోగి
యాతతభక్తిమై నడుగుల కెరఁగి
సకలోపచారము లొనరించి భక్త
నికరంబుతోఁగూడ నిజగేహమునకు
నాకంజలోచను నతిసంభ్రమమునఁ
దోకొనిపోయి బంధురపీఠ నునిచి
యలవడ సోపానలయినక వల్లాడఁ
జెలు లంత నాహరించి త్తపు త్తికిని
గుంకుమ నలుగిడి గొజ్జంగినీరు
పొంకంపుఁబసిఁడితంబుగలచే ముంచి
సరగున మంగళస్నానమాడించి
తరుణికి జిలుగారుదడిసును లిచ్చి
వెలఁది చుక్కల వికవిక నవ్వుచుండఁ
దెలిమించుమెఱుగుము త్తియపు గొండెముల
గనకంపుఁజెరఁగులఁ గనుపట్టుపట్టు
జినుగుదువ్వలువ కుచ్చెలపట్టికట్టి

*వరుల్

మొగముగప్పునఁగూర్చి మొగిసినదిశల
భుగభుగమను గందవొడి మేన నలఁది
నొగినల్లమొగులులో నొదిగి తారకల
పగిది క్రొవ్విరులు లోఁబడ బిటారముగ
మినుకారుగండుతుమ్మెదతెక్కెముబ్బఁ
దనికేశకురుల చిత్తరముగాఁ దురిమి
వెన్నుపై నెడమించు వేడించుకరణిఁ
గ్రొన్ననవిరిదండఁ గ్రొమ్మిడిం జుట్టి
పొగరారు నెరనమ్మిపురివిచ్చుపగిది
మొగలిరేకులు వింతమురువుగాఁ జెరివి
యసమానవదన చంద్రాంకురం బనఁగఁ
బసనిముత్తియపుఁ బాపటచేరుగీల్చి
సారెకుఁ దనుమించి చనుకాంతిఁ బొదలు
నీరసంబును వదనేందుబింబమును
గచభారరాహువు గబళింపకుండ
రచనఁగాఁపిడినచక్రంబులో యనఁగ
మూలలెన్మిదియైన మొగమానికముల
డాలించువిమలతాటంకముల్ పూని
తెలిదమ్మికొనలను దేఁటినూగాసఁగు
కలికిబాగులసన్నకాటుకఁ దీర్చి

మదనుండు ముక్కుసంపఁగిలాలమున
నొదవించుకపురంపుటుండయో యనఁగఁ
గరిరాజవరదుని ఘనకీర్తిఫలము
కరణి నింపొందుముంగరఁ గీలుకొలిపి
యలసయానముల రాయంచలం గెలిచి
పెలుచఁ బెట్టినవాదు పెండేర మనఁగఁ
గమలాప్తబింబంబుగతి నొప్పుమణుల
రమణీయ మగునూపురముఁ బొందుపఱచి
కమలమూలములఁ గంకణగణం బమరు
క్రమమున రత్నకంకణములు దొడిగి
ఘనతరశైలశృంగంబులమీఁదఁ
గనుపట్టు సెలయేటికాలువ లనఁగ
ననుకుగాఁ గస్తూరి యలఁదినగుబ్బ
చనుదోయిమై *బన్నసరములు వైచి
నలినారిమైతారనకరాంక మొప్పు
నలువునం గస్తూరినామంబు దిద్ది
చెలులు నేరుపునఁ జూచినకల్వలతిక
చెలువున నిట్లు గైసేసి తోతేర
దినకరచంద్రులు తెరవట్టిరపుడు
తనుజాత నయ్యోగిధవుఁడు తోతెంచి

*పంచ

మకరకుండలునకు మధుపర్క మొసఁగి
సుకుమారి నిచ్చె కృష్ణునకు నవ్వేళ
సురలోకవరుమంత్రి సుముహూర్త మనిన
ఇరువు రొండొరుమోము వీక్షించుతఱిని
జలజాక్షి మున్నుగా సగుడజీరకము
చెలఁగి రంగేశ్వరుశిరమున నిడియెఁ
గవమొగుళ్ళను జంద్రికలు పర్వినట్లు
తవిలి యొండొరులమైఁ దలఁబ్రాలు నించి
కరకల్పశాఖలం గనుపట్టువిరుల
సరవిముత్తియపుసేసలు దోయిలించి
గట్టిగా నాగమోక్తప్రకారమున
గట్టిరి హస్తకంకణము లొండొరులు
నలవధూవరులఁ జయ్యన దివ్యరత్న
సలలితం బగుపెండ్లిచవికెమీఁదటను
బనుపడ గొనబు చూపట్టునుత్తరపు
కొనలుగా వేయుచుంగులచేలవఱచి
చెలువొందుపీఁట నాసీనులం జేసి
జలజసంభవుఁడు శాస్త్రప్రకారమున
ననలుని నెలకొల్పి సాంగంబు గాఁగ
మనసార లాజహోమములు సేయించి

యలవ స్నాతకులు హోమాగ్నికిం బ్రేమ
వలచుట్టిరాఁగ నవ్వనమాలిఁ జూచి
పనుపడ నిడ సప్తపదులు మెట్టింపు
మనిన గంగాధరుం డమరనాయకుఁడు
నలఁతినవ్వొలయ నేమయ్యా యీవేళ
కలవని సిగ్గేల వనజాక్షి పదము
గట్టిగా నీనాల్గుకరములఁ బట్టి
మెట్టింపరాదె యగ్మిలి నన్న నగుచు
భామినిచే సప్తపదులు మెట్టించి
హేమాంబరుఁడు తొంటియొకవృన నున్నఁ
గలికిలాగులయక్షగంధర్వసతులు
సొలపులు మీఱంగ సోబానపాడ
ముత్తెంపుబోగడల మొనయుబాసికము
నత్తఱి నజుఁడు గాయజుఁడు గట్టంగ
వాణి శర్వాణి సౌవర్ణపాత్రికల
రాణించురత్ననీరాజన లొసఁగ
హరిదీశముఖులును హరిచిత్తముఖులు
విరివిగాఁ దమలోన వీకులు జదువఁ
త్రిదశార్యముఖ్యులు దివ్యసంయములు
పొదవి యాశీర్వాదపూర్వంబు గాఁగ

సకుతులైన యయ్యాదిదంపతుల
కక్షతంబులు వెట్టి రాగమోక్తముగ
హారియాజ్ఞ నవనిధు లట కేగుదెంచి
కర మర్థితో నూడిగంబులు సలుప
శ్రీరంగనాథునిసేనావిభుండు
కారినందనుఁడాదిగాఁ గలవారిఁ
గమలసంభవుఁ డాదిగాఁ గలవారి
బ్రమదంబుతోడ సంభావించె నపుడు
వల్లభదేవుండు వరుసతో భూమి
వల్లభులను గారవమునఁ గావించె
నీవిధి రంగమహీనాయకుండు
విమై నలవధూటిని వరియించి
మోదించి కాసారముఖ్యయోగులకు
గోదనెచ్చెలులకుం గురుకాధిపతికి
వలయువారికి నిష్టవరముల నొసఁగి
యలరుచు నుండి నాలవనాఁటిరాత్రి
యురగతల్పమున నయ్యుడురాజనదనఁ
దిరమొంద మరుకేళిఁ దేలించి తేలి
యోగనిద్రాసక్తి నుండఁ బూర్వాద్రి
జేగురునెరసినచెలువు దీపింపఁ

ప్రొద్దుసారథిపాదుపులచాయ లెసఁగఁ
దద్దయుఁ బ్రేమ నత్తఱి నేగుదెంచి
యలపరాంకుశముఖ్యు లగుయోగివర్యు
లలరి గోదాయుక్తుఁ డగురంగవిభుని
సొరిదిఁ బ్రాబోధకీస్తుతిఁ బాడఁదొడఁగి
రరుణబింబం బుదయాద్రిపై నిలిచెఁ
బలపల వేగి వీష్వడ మబ్బు లడఁగె
నలరుచుఁ బూదేనియలసోన గురిసెఁ
బాలించి కరుణదొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
ములముల వికసించుమొల్లక్రొన్ననల
వలపులఁ దూర్పువీవలు లెచ్చరింప
మంచుగుబ్బలుల వేమరును గేలించు
నించురెక్కల మించు లెసఁగ జాడించి
నెత్తావియిండ్లలో నిదురించుచున్న
మత్తహంసలు నంచమగలు మేల్కనిరి
పాలించి కరుణదొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
చుక్కలనుచి డాంకె సోముండు గ్రుంకెఁ
దిక్కులరవికాంతి దీండ్రింపఁ దొడఁగెఁ

ఖోఁకపూఁబాళల బొదిగొన్నతావి
సోఁకులవలిగాలి సొలయంగఁ దొడఁగెఁ
ఖాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి మేల్కనవె
వ్రేపల్లె గోవుల వేణునాదంబు
లేవారె రవళించి వృషభసంతతుల
గాటంపుమేతల గబ్బులు మీఱెఁ
దేఁటిదాఁటుల మ్రోఁతి దెసలఁ బెల్లొదవెఁ
ఖాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
రాత్రి దొలంగె నారామభూజములఁ
బత్రులు వికసితపత్రంబు లయ్యె
నలరె నంబుధిఘోష మమరబృందంబు
దళుకొత్తు పెక్కుపూదండకానుకలు
పూని సీపదపద్మములసేవఁ గోరి
యూనినవేడ్కతో నున్నారు వీఁ
ఖాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
తేరులనిలిచి యాదిత్యవర్గంబు
లారూఢవృషభేంద్రులై పశుపతులు

కమనీయశిఖి నెక్కి కార్తికేయుండు
నమరులఁగూడి నృత్యములు సేయుచును
వినుతించి నిన్ను సేవింప నీవేళఁ
జనుదెంచి నీదుమోసలనున్నవారు
పాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
యమర గంధర్వ విద్యాధర దైత్య
సముదయయుక్తుఁడై సంక్రందనుండు
కరి నెక్కి ఘనమునిగణమును దాను
దొరసి ద్వారమునఁ దోదోపులాడెదరు
పాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి మేల్కనవె
సిధులు సంబుధులును నిర్జర కపిల
బుధులు నప్సరలుఁ దుంబురునారదులును
మునులు నీముందర మొనసియున్నారు
వనజాప్తుకాంతి తీవలువాఱె దెసలఁ
బాలించి కరుణచొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
కరమర్థిఁ గిన్నర గరుడ సిద్ధాను
లరిది మృదంగవీణాదివాద్యముల

సరవిమై నీమీఁది సంకీర్తనములు
పరిపరిలాగులఁ బాడుచున్నారు
పాలించి కరుణఁజొప్పడ యోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి మేల్కనవె
తమ్ములు వికసించెఁ దరణియుం బొడమెఁ
గొమ్మలు పసపాడి కోరి నీరాడి
కట్టిరి పుట్టముల్ కావేరినడుమఁ
బుట్టక పుట్టిన పూసెజ్జ నున్న
నీలనీరదవర్ణ! నీయోగనిద్రఁ
జాలించి శ్రీరంగశాయి! మేల్కనవె
శ్రీరంగనాథుఁ బూజింపంగవలసి
పూరించియున్న యీపూవులకరండి
నందంబుగాఁగ భుజాంతరసీమ
యందుఁ దైకొన్నభక్తాంఘ్రిరేణువును
గావించె నీదశగాథలచేత
భూవినుతముగఁ బ్రాబోధకీర్తిని
అనువర్థముల నొప్పు సలభక్తపాద
వనజాతరేణు కావ్యంబుఁ జొప్పడఁగ
గురుభక్తి నలపరాంకుశముఖ్యులెల్లఁ
గరమర్థి మంగళగానంబు నీకు

సురగేంద్రశాయియై యున్న శ్రీరంగ
వరుఁడు మేల్కాంచి యవ్వనితయుఁ దాను
గనువిచ్చు పుండరీకములచందమునఁ
గనువిచ్చి యెంతయుఁ గ్రమము దీపింప
నుచితసత్క్రియ లెల్ల నొనరించి భక్త
నిచయంబు దేవతానికరంబు మునులఁ
గరుణాకటాక్షవీక్షణసుధాధార
బరయించి యెంతొ సంప్రీతి రెట్టింప
నారామతోఁ గూడ నభినవలీల
శ్రీరంగమునకు వేంచేయంగఁ దలఁప
ననుగు రెట్టింపంగ హరిచిత్తు దేవి
తనపట్టిఁ జేరి యెంతయు బుజ్జగించి
యమృతంపు బెల్లంపు టచ్చులు మంచి
యమరేంద్రమ నెలదోఁటయరఁటిపండులును
గడుమించు నపరంజికమ్మదోపులును
నొడి బియ్య మిడి కూర్మి యొలయఁ గౌఁగిట
నలమి యానందబాష్పాంబుపూరములు
తళుకుచెక్కులజార తనయ వీక్షించి
ననబోఁడితో రఘునాథునివంటి
పెనిమిటి నీకు నబ్బెను నోఁచినట్లు

మనమార వినుపిల్చి మగఁడు నెయ్యమున
ననయంబుఁ జేరరమ్మని చనవొసఁగి
మేలమిచ్చిన నుండె మేలంబు మాని
తాలిమితోడ నాతనిచిత్త మెఱిఁగి
సవతుగా నీతోడిసవతులు చూచి
యప్పునౌనె యని కొనియాడ నెల్లపుడుఁ
గనలక భూదేవిగతి నుండుమమ్మ
మనసిచ్చి మీలోన మగఁ డేరికైనఁ
దలమీఁద నిడికొనఁదలఁచిన నిన్నుఁ
దలమీఁద నిడికొన్నదానిగాఁ జూపు
మిగవొండ నురముపై నిడికొన్న భక్తి
నరసి నీవున్నట్ల యాత్మ భావింపు
తరలకు మఱికొకదాక పోకాకు ?
తరవాత మది నెల్లిదము వలదమ్మ
తనయను మగనిడెందములోన నుండు
మని బుద్ధిచెప్పుచో హరిచిత్తయోగి
యాకన్నె రంగనాయకునిచెంగటికిఁ
దోకొనివచ్చి సంతోషంబుతోడ
నురుతరపీఠిపై నునిచి కట్ణము
లిరువుర కొసఁగి యోగీశుఁ డావేళ

మఱియు నావంటిపామరుల నీడేర్చ
గురుగాఁగఁ జేపట్టికొనఁగఁ దలంచి

* * * *

యలవడ నిత్యముక్తాళి సేవింప
నలవిష్ణుచిత్తకన్యకతోడఁగూడఁ
జిక్కనితొలుబల్క సెకలింపుతేజి
నెక్కి సొంపెక్కి యాంబుతుమార్గమున
రాజిల్లుశితచామరముల వారముల్
భ్రాజితరత్నదీపముల ధూపములఁ
గొనబుముత్తియపుముగ్గులను నిగ్గులను
దనరారువివిధనేత్రముల ఛత్రములఁ
గనకంపుటనఁటిమోఁకలను బోఁకలను
ననుపారుపుష్పగంధముల గంధముల
విలసిల్లు నారాజవీధి నేతేఁ
నలవధూవరులపోయగము సేవింపఁ
బరువడివచ్చు సంభ్రమమునఁ బౌర
తరళాయతాక్షు లెంతయు వేగపడుచు
సందడిపడుచు లో సంతోషపడుచు
నందంద వీక్షించి యాశ్చర్యపడుచుఁ
గడునాసపడుచు వేడ్కలఁ దడఁబడుచు
నడరుమేడలమీఁద నాయత్తపడుచుఁ

దిలకంబు కామినీతిలకంబుకొసలఁ
దెలివిమీఱఁగఁ దీర్చి తీర్చి యొసెంచి
తివిరి కాటుక కంటఁ దీర్పంగఁ బోయి
శ్రవణావతంసకైరవమునం దీర్చి
చనుదెంచె నొక్కర్తు, చంద్రాస్యయోర్తు
తనకేలినులివ్రుమధ్యమునఁ బొంకించి
యరుదెంచి యొడ్డాణ మఱుతఁ గీల్కొలిపి
పరువడి నేతెంచె; భామయొక్కర్తు
చేచేతఁ దా ముడిచినదండ లొసఁగ
నీచెలిఁ గరుణించె నీరంగవిభుఁడు
సరగున నే నట్లు సవరించి యతని
వరియింతు నని వచ్చువడువున నోర్తు
సిరిమించుకొప్పు గొజ్జెఁగదండ రంగ
వరునిచెంగట వీషివ్రాల నేతెంచె
నీకితి వచ్చి యయ్యింతు లాచెలువ
శ్రీరంగనాథుఁ సేవించి పొంగి
కొమరార నిటువంటి కొమరితెఁ గాంచి
కమలభవాదులుం గన లేనియట్టి
ధవళాక్షు నీరంగధవుని నల్లునిగ
సవరించికొన్న యాజగదేకనుతులు

వారెపో మహి భాగ్యవంతులమైన
నారయఁ గన్యకమైన నిట్టిదియె
తోయజాలయయసయిదోడు దా నగుచుఁ
దోయజనాభుపొందులు సందుకొనియె
ధరలోననర్చావతారులైనట్టి
మురసూదనునిదివ్యమూర్తులలోన
నిట్టిబంగరుకుండ నిల్లాలి గాఁగఁ
జెట్టవట్టినయట్టి శ్రీరంగవిభుఁడు
వీఁడెపో ధన్యుండు వివరించిచూడఁ
బోడిమి గా నిల్లఁ పొగడి వెండియును
గన్నియకన్నుల కలికిబాగులను
జిన్నారివదనంబు జిగితావిమోవి
తిన్నదనంబుఁ గాఁదీఁగబిత్తరముఁ
బ్రన్నసిమెఱుఁగుగుబ్బలమిటారంబు
గురులసోయగముఁ జెక్కులమీఁదిమిసిమి
కరములయొప్పును గచముబెడంగు
నొసలియొప్పిదము వీనులచక్కఁదనముఁ
బసమించునారు లోపలిసైకదనము
నడుగులవిన్నాణ మందంద చూచి
యుడివోనికూర్మిమై నొండొరుఁ జూచి

కలకంఠి జఘనంబుకలిమి యందలరుఁ
గలుగుసంగడిబారగనుబండికల్లె
హరిమధ్యగళముసోయగ మందలరును
దొరక నేమేఁపొత్తులఁ బెట్టినదియొ
కుందకుట్మలందంత కొప్పువిన్నాణ
మందలరుచు గల్గ నల్లాసనిడిరె
యిందుబింబానన యెలగొనుచంద
మిందలరును గల్గ నింతయల్పంబె
యన్నియు నేల? యీయలివేణి చెలువ
మెన్నిన జగతి నహీప్రతి యనఁగ
వినుచు నాశ్రీరంగవిభుఁడు వారలను
గని కరుణాకటాక్షముల నుంచుచును
నత్యంతసంతోషితాత్ములై యెదుట
నిత్యులు ముక్తులు నెలకొనఁ గొలువ
నమరులు నిజవాహనారూఢు లగుచుఁ
గ్రమమునం దమయూధికములు గావింప
నంచతేజీ నెక్కి యరవిందసూతి
యంచబాయక వేత్రహస్తుఁడై నడవ
నీరీతి విలసిల్లి యెంతయు మగిడి
భోరునం దనపురంబున కేగుమండి

శ్రీరంగచంద్రుఁ డాశీతాంశువదన
గారవం బెలరారఁ గనుఁగొని పలికెఁ
దెరవ నీవంటిపుత్రీమణీతతుల
నెరయంగఁ దా గాంచు నిచ్చ నిచ్చలును
లలితకల్లోలలోలన్ముక్తమైన
నెలఁత యీతామ్రపర్ణీనదిఁ గంటె
మంజుబంభరచక్రమంజీరమైన
మంజీరనదిచెంత మానైనయట్టి
యారామగిరిరాజ మది గనుఁగొంటె
యోంరాము! నేఁ బాయకుండెడునెలవు
లదె చోళ పాండ్య మధ్యస్థితం బగుచు
విదితమై యొప్పువిపినంబు గంటె
యినకాంతి కోకయింతయెడమీక యలరి
కనిన కన్నులకుఁ జీఁకట్లు క్రమ్మెడిని
యలచోటిచెంచత లహిశిరోమణుల
బలు పొదరిండ్ల దీపంబు లెత్తెదరు
శ్రీలిచ్చుకావేరిచెంగట నొప్పు
చోళదేశం బదే శుకవాణి! కంటె
కంటివే యోతమ్మికంటి! ముక్కంటి
వంటిల్లు సురనాగవరు పుట్టినిల్లు

మామకశ్రేయసన్మాంబును జంద
మామగన్నతఁడు మామామానినీగురుని
మామామ నీక్షింపు మామహాంబుధిని
సీమంతినీమణి చిగురాకుబోఁడి !

యనుచు నానతి యిచ్చి యతిసంభ్రమమునఁ
దనపురంబునకు నత్తఱి నేగుదెంచి
శ్రీవిలసిల్ల నచ్చెలువలతోడ
వేవేగ సదనప్రవేశంబు సేసి
ఫాలకీలితనాస్త్రపద్ములైనట్టి
నాళీకసంభవనాకేశముఖుల

మునులఁ గృపాగసంబునఁ జెప్పఁదేల్చి
కనకాంబరాదులు గట్టంగ నిచ్చి
కరమర్థి వేక్వోఱఁ గరుణావైవాఱ
సరగున నిజనివాసములకు ననిచి

నెలకొని శ్రీభూమినీళలతోడ
నలవిష్ణుచిత్తకన్యకతోడఁగూడ
సరసకేళీలోలసంపత్తికలిమి
సిరులు దైవాఱంగ శేషతల్పమునఁ

బవళించి నిజభక్తిఁ బరిజనుల్గొలువ
నవిరళశ్రీమంతుఁ డైయుండె ననుచు

నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలిసీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయతిమ్మార్యనందనరత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావఘూలబ్ధసరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబుగఁ బంచమాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము.

షష్ఠాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశాలికాసారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!
దండిమైఁ గావేరి దండసంపదల
మండలం బగుచోళమండలంబునను
గడలేని యలపూర్వకడలికిం జక్కఁ
బడమటిదెస నొక్కపట్టణం బొప్పు
మునుపు నచ్చోట సన్మునిసేవ్యబిల్వ
వనభూమిలోన నవ్వనజాతనిలయ
హరిఁగూర్చి తపముసేయఁగ శౌరి వచ్చి
వరమిచ్చి ప్రేమ నివ్వటిలంగ మెచ్చి
పరిరంభణము సేసి పాలించుకతనఁ
బరిరంభపురినాఁగఁ బరఁగునప్పురము

దొరయంగఁ గృతయుగాదులనుండి వరుస
హారిణాదివర్ణయుక్తాంగము ల్గలిగి
శ్రుతు లుద్ధరించి యచ్చోఁ గర్దమాది
వితతభక్తికి మెచ్చి వేల్పులు గొలువ
జలజలోచనుఁడు ప్రసన్నుఁడై యెపుడు
నెలకొనియుండు దానికి సమీపమున
ననుపమం బగుకమలాపూర్ణనగర
మనసొప్పుపురవరం బాపట్టణమునఁ
గమలామనోహరుకార్ముకాంశంబు
కమలలోచను పాదకమలవంశమున
ఘనతకార్తికకృత్తికను జనియించి
యనుపమయోగవిద్యాసక్తుఁ డగుచు
జననవేళను రమాస్వామికటాక్ష
మును జెంది తద్ధ్యానమున విలసిల్లి
కామినీమణులకుఁ గందర్పుఁ డర్థ
కామలోకమునకుఁ గల్పభూజంబు
పరులకుఁ గాలుండు పరమయోగులకుఁ
తత్త్వ మఖిలభూప్రజలకు రాజు
పఁగాఁ జతుర్విధకవిత్వములఁ
రేణ్యులకెల్లఁ గర్తయు నగుచు

మును రంగమున నొప్పు మురవైరికరణి
జనులెల్లఁ దనుఁ బెక్కుసరణులఁ బొగడఁ
బరకాలుఁ డనుపేరఁ బరఁగునాథుని
కరలాలితం బైన కరవాలవల్లి
యరివీరరక్తతోయంబుచేఁ బ్రబలి
పరఁగ సత్కీర్తి పుష్పంబుల నగుచుఁ
బరమయోగీంద్రుఁ డాపరకాలుఁ డఖిల
ధరఁ జతుర్విధకవిత్వస్వామి నాఁగ
బిరుదంబు నలరమాప్రియునిచే నంది
సిరిమించి వరకవిసేవ్యుఁడై మించె
నీరీతిఁ జోళరాజేంద్రునిరాజ్య
భారమంతయు భుజాబలముచేఁ బూని
జనులెల్లఁ దనుఁ గాంచి జయవెట్టుచుండ
ననుపముండగు మంత్రి యైయుండె నంత
బరిరంభపురసమీపంబున నాగ
పురి యన నొకమహాపురము శోభిల్లు
మదనునితండ్రిసద్మంబు లచ్చోట
బదునొకం డొప్పు నభంగవైఖరుల
రంజితకిన్నరీరత్నాంఘ్రికంజ
మంజీరశింజితమంజుఝంకార

చలదలమకరందసంకీర్ణవిమల
నలినకైరవకోకనదపుండరీక
కలకంఠచక్రవాకక్రౌంచహంస
కులకలరావసంకుల మైనకొలను
అరయంగఁ దత్పురప్రాంతంబునందుఁ
గర మొప్పు ధవళపుష్కరిణి యనంగఁ
గలాతఁడు నాజ్ఞ నక్కమలాకరమునఁ
గొందు నొకదివ్యకుముదంబునందుఁ
[illegible] పూసుల్కిగతి వేల్పుచెలువ
పొడయుప్పిరిసెజ్జఁ బొలుపొందునంతఁ
జంక షదులసంచి జగజంపువలువ
పొంకమైజకర్ణముల నొప్పుదూది
కునివడఁ జిన కుఱుమాపుపాగ
యనువందంచలోహంపుటుంగరము
నురుతరం బైత్రి యూర్ధ్వపుండ్రంబు
కర మొప్పు వక్కలికరకకాయలును
బెరయఁ బచ్చడముతోఁ బెనుపడసంది
నరగనుపట్టు బాహటపుస్తకముఁ
బనుపడలో గుణపత్రంబుఁ జదివి
కొనుచు మాలికలు దిక్కులఁ జూచికొనుచుఁ

గమలాక్షుపాదపంకజభక్తినిరతుఁ
డమృతహస్తి యనంగ నలవడువాఁడు
నెన్న ధన్వంతరి కెనయైన వైద్యుఁ
డన్నగరన యుండునతఁ డేగుదెంచి
కొమరారు నెదుటి యాకొలను వీక్షించి
క్రమమునం దత్తటాంగణసీమఁ జేరి
స్నానంబు సేయంగఁ జని సరోవరము
లోనఁ బూవిల్తువాలును గెలిగొనుచు
నొక తెల్లగలువలో నున్న పూబోఁడి
సుకుమారి యగు వేల్పు జూలి నీక్షించి
మెలమితోఁ జేయి ము న్నెతెంచి కలువ
నిలిచిపోకున్న వెన్నెలసోఁగ యనఁగ
నావనజాస్త్రపుష్పాస్త్రమంత్రాధి
దేవతయో యనఁ దెలివొందఁ జూచి
తనయులు లేమి నాతరళాయతాక్షి
గొనకొన్నకూర్మి నక్కునఁ జేర్చికొనుచుఁ
దనరార నిజనిశాంతమున కేతెంచి
తనసాధ్వి చేతి కాతన్వంగి నొసఁగి
యక్కన్యఁ గొనివచ్చినట్టియాచంద
మక్కజంబుగఁ దెల్పి యాత్మ నుప్పొంగి

యల్లిలో నుదయించె నని మెన్ని కుముద
వల్లినామం బిడి వారని ప్రేమఁ
బదివేలతెఱగుల బాల నిర్వురను
ముదమున మిగుల గోమునఁ బెంపుచుండ
నానాఁటఁ బొదలి యానాళీకవదన
యేనాఁట వెఱఁగైన యెలమించువోలెఁ
జిగురువిల్కాని తేజీకూన యనఁగ
నవకమై యపరంజినక్కడెందమున
నెలజవ్వనం బను నెలదోఁటలోన
మొలఁగుచుండెడు కోడిమొక మొకో యనఁగ
వలనొప్పు శృంగారవాహినిలోన
బెలకెడు క్రొమ్మించుబేడిస యనఁగఁ
గనుపట్టియున్న చక్కనిపట్టిఁ జూచి
జననియు జనకుండు సంతసం బెసఁగ
నివ్వాలుగంటికి నివ్వాలుమేన
జవ్వనం బొయ్యన సనులొత్తఁ దొడఁగఁ
దగువరుఁ డెవ్వఁ డుద్వాహంబుసేయ
జగతి నాగతి వాఁడె సంభవించినను
గుఱిగ నేతత్కులగోత్రనామంబు
లెఱుఁగక యీకన్య నీనెట్లువచ్చు

వని యిట్లు చింతింప నాతఁ గందర్ప
వనవల్లి కైరవవల్లి నిచ్చలును
బరకాలుగుణము రూపము నుదారతయు
సరసత్వమును భువిజనులచే వినుచు
హరిరూపసంసక్త యైన వైదర్భి
సరవిఁ బరాంతకాసక్త యైయుండెఁ
కనకాంగవల్లియు నా కైరవవల్లి
యనుపమరూపరేఖాదిసంపదలు
జనులెల్లఁ బొగడ నాపరాంతకుండు
విని డెందమునఁ గడువిస్మయం బంది
యనపత్యుఁ డావైశ్యుఁ డమ్మహాత్మునకుఁ
దనుజాత లెవ్వ రింతకుమున్ను లేరు
ఆరయ సకలలోకాశ్చర్యకరం బగును
నేరీతిఁ గల్గెనో యీకోమలాంగి
యని తదాసక్తుఁడై యతఁ డొక్కనాఁడు
తనసీమ కేఁగుచందంబునం గడలి
చనుదెంచి హితబంధుసహితుఁడై మోద
మున నాగపట్టణమ్మున కేఁగుదెంచి
యాపండితునియింటి కరిగి చుట్టరిక
మేపార నాతని నెలమిఁ గైకొనుచు

మెల్లనె యింటిలో మెలఁగెడుకుముద
వల్లి సౌదామినీవల్లిమతల్లి
యరవిందశరునియాఱవసాయకంబొ
వరయోగిదృష్టికవాటకుంచికయొ
యనుచు నంతంత రెప్పార్పక చూచి
యనియె నావైద్యమ్ములో నాపరాంతకుఁడు
ఏరీతిఁ గాంచితి ఏచంద్రవదన
నీరాము నీవు నా కిమ్ము వేవేగఁ
బలుమాట లేల తప్పదు విను తుదిని
నిలువెడుధనమైన నీకు నిచ్చెదను
అన విని మోదించి యాసుధాహస్తి
యనియెఁ గ్రమ్మఱ శాస్త్రవాంతకుఁ జూచి
రమణొందు నిన్నగరంబు చెంగటను
గమలినిలో నొక్కకలువ నీచెలువ
చెలువార నుదయించి చెన్నొందువేళ
నలకొలంకునకు నీరాడంగ నేగి
యచ్చటనున్న యీయరవిందనయన
మచ్చికఁ దెచ్చి యిమ్మాక్షికి నిర్వారము
కన్నబిడ్డలకన్నఁ గడువిశేషముగఁ
జెన్నార నెత్తి పెంచితి నింత గాఁగఁ

దలపోయ నీవంటిధవుఁడు కన్నియకుఁ
గలుగుటకంటె వెగ్గలమె యీపసిఁడి
కోరికె నీవంటిగుణనిధానంబు
చేరె నీచెలువ నిచ్చెద నైన నొకటి
పడుచువాఁడే పిన్నపడుచు మాతోడ
నాడఁబాటుఁ గావించె నొండుచెప్పెదను
సరసిజాక్షునిశంఖచక్రచిహ్నములు
ధరియించి పరమప్రసన్నుఁడై యెపుడుఁ
జారువైష్ణవసహస్రమున కన్వాహము
నారగింపొనరింతు నని యొడఁబడిన
వానికిఁ గాని యీవలదని యనిమొఁ
గాన నీ వారీతిఁ గావించితేని
వరియింపు మనిన నావైద్యు నీక్షించి
పరమానురక్తుఁడై పరకాలుఁ డనియె
శ్రీకాంతువరచక్రచిహ్నముల్ మున్న
నాకుఁ గల్గినవి వైష్ణవుఁడ నామీఁద
నతిభక్తి నీవన్నయట్ల వైష్ణవులఁ
బ్రతివార మారగింపఁగఁ జేసికాని
పునిగి యే ముందరభుజియింప నొల్ల
ననుచు నాడినమాట కంగీకరించి

శ్రీమించ దివిజు లచ్చెరువంది పొగడ
రామాభిరామఁ గైరవవల్లి నపుడు
వరవైభవంబుల వైదర్భి శౌరి
వరియించుతెఱఁగున వరియించె నంతఁ
గుటిలకుంతలఁ దోడుకొని సంభ్రమమున
నటనమై సకలసన్నాహంబు మెఱసి
యగణితబంధుమిత్రాళి సేవింపఁ
బొగడొందు తనపురంబున కేగుదెంచి
ప్రతిలేనిప్రతిన దప్పక నెమ్మితోడ
సతతంబు వైష్ణవసాహస్రమునకు
నియమంబు వాటిల్ల నిజనివాసమునఁ
బ్రియమార షడ్రసోపేతంబు గాఁగ
నారగింపఁగఁ జేసి యటమీఁదఁ దాము
నారగింపుచు మఱి యంతటం బోక
కలధనం బెల్ల నీగతి వైష్ణవులకు
వలసినవారి కవ్వారిగా నిడుచు
నతఁడు చోళాధీశుఁ బొటయు మఱచి
యతనికిఁ దా మంత్రియగుటయు మఱచి
కడపట నెవ్వ రెక్కడఁ బోయిరేని
యెడపడకుండ నా కివ్విధంబునను

శ్రీవైష్ణవులసేవ సేయుంగఁ గలిగె
నే వెలివను సురానీక మెసుర్ప
వనమాలి జగదేకవల్లభుం డతని
తనయవర్గంబు తద్దాసవర్గంబు
వారలు తమసొమ్ము వారక తాము
యారగించెదరుగా కనియెడు తలఁపు
మదిలోన నిలిపె నెమ్మదిఁ బరాంతకుఁడు
పొదలి శంకాతంకములు లేకయుండ
జనులుచే నీతనిచందంబు చోళ
జనవల్లభుఁడు సవిస్తరముగా నెఱిఁగి
పడతాళ్ళచేతఁ దీర్పరుల మన్నీలఁ
దడయక పిలిపించి తద్వార్తఁ జెప్పి
పనిబూని ఘనరాజ్యభార మంతయును
దనమీఁద నైచి తద్దయు నమ్మియుండ
నేపున నాసొమ్ము హితుఁడునుబోలె
జాపురే దాసర్లపాలు సేయుచును
అకట! యెన్నాళ్ళాయె నాకౌర! నగరి
కోకకాసు చెల్లింపకున్నాఁ డటంచుఁ
గరముల మీస లొక్కటఁ దీటికొనుచు
బెరయుంగఁ గరణాలఁ బిలువఁ డటన్నఁ

పసమించు తెలివలిపంపుబింజియలు
పొసఁగఁ జుట్టినయట్టి బోడకుల్లాలు
చింపికుప్పసములు చెవిదోరములును
సంపుటంబులతోడ జంపాడునోడలు
బిగువుగాఁ జెంపదోపినబలపములు
తగనలవడఁగ నత్తఱిఁ గరణికులు
చనుదెంచి నిలిచి హస్తములు మోడ్చుటయుఁ
గని వారితోఁ జోళకాంతుఁ డిట్లనియె
నేమోయి ! పరకాలుఁ డేలుచున్న
సీమ దానెంత నేఁ జేసినయట్టి
యుమ్మడియును రాణె యుత్తరు వమర
మిమ్మయి డింప మా కియ్యఁగవలయుఁ
జెల్లినధన మెంత చేసేత నతఁడు
చెల్లింపఁగావలసిన ధన మెంత
యడరక మీర లున్నది యున్నయట్లు
తడయక చెప్పుఁ డాతనిచేత మీరు
లంచపంచంబులు లావుగా నంది
వంచన చేసి విశ్వాసంబుఁ దక్కి
తొడిబడ నెవ్వఁ డిందులలోన నేమి
యడఁచిన మీయాట లాడింతు ననినఁ

కరణముల్ తమపంచకరణముల్ బెగడఁ
జరణముల్ దొట్రిల జననాథుఁ జూచి
దేవర యిన్నాళ్ళుఁ దెగి విచారంబు
గావింపకుండ నీగతి యయ్యెఁ గాక
నీవ చెప్పుమటన్న నిమిషంబులోన
నే విన్నవింతును నీపాదమాన
నెఱపుగాఁ బరకాలునికి ననిశంబు
వెఱచినగతి మీకు వెఱవ మున్నఁడును
ఘనరాజ్యభార మొక్కట నానటించి
జనులకు రెండవస్వామి నైయుండు
కతన నాతనిమీఁదఁ గలిగినలెక్క
క్షితినాథ! యేము దాఁచితి మింతదాఁక
నీలీల మీ రానతిచ్చిన నాతఁ
డే లెక్క చెప్పెద మే లెక్క యైనఁ
జెన్నుగా మీచేత సీము దాకట్టు
కొన్నది మొదలు మైకొని యొక్కకాసు
నెలవుసేయక తుది చెల్లింపలేదు
పలుమాటలేటికిఁ బలుకూఱ నింక
నన విని కనలి దోశాధినాయకుఁడు
కనుగవ విస్ఫులింగము లుట్టిపడఁగ

నోలగం బిరుమేల నొనరింపుచున్న
కాలకింకరభయంకరులఁ గింకరులఁ
గని మీఱు చని పరకాలచోరకుని
ఘనరోషమున నొంటికాలనె యూఁగి
తరవిడి వెనక ముందరిధనంబునకు
హరువు గైకొనుఁడు లేదనిన నాగడుసుఁ
గుదియంగఁ గట్టి త్రోకొని రండటన్న
ముదమునఁ గరములు మోడ్చి యాభటులు
పరువడి నేగి యాపరకాలునగరి
కరిగి లోపలనున్న యాదండధరుని
జేరి కేల్మొగిచి వచ్చినరాకఁ దెలిపి
ధారుణీనాథునిధనము వేవేగ
లెక్కించి కలది చెల్లింపు కాదేని
గ్రక్కున పతిసముఖమున కేతెమ్ము
అమరంగఁ జెప్పెద మని తలంపకుము
తమ కిది మిగుల నుత్తమమైన తెరువు
అన విని తనయేలునట్టిరాజ్యంబు
ధనమెల్ల వైష్ణవార్థము వెచ్చపెట్టి
భూనాథుధనమెల్లఁ బొందుగా నొసఁగ
లేనివాఁడయ్యుఁ దాలిమి వోవనీక

వెనుకఁద్రొక్కుక గుట్టు విడువక భటులఁ
గనుఁగొని పలికె నుత్కంఠ దీపింప
నాసీమ *పసిఁడియంతయు నాఁడునాఁడె
చేసేత మునుపుగాఁ జెల్లించినాఁడ
నిలువ యేమాత్రియు నిలిచియున్నదియొ
తలపోయ నదియు నుత్తరువు పమ్మిరియుఁ
దొ్రియంగ మఱియు నంగలకు నిందులకుఁ
బోయెఁ బొమ్మని వారిఁ బులిమిపుచ్చుటయుఁ
గనలిభూపతి బోడుకలు కొంగువట్టి
పెనచి రాఁ దిగిచి గుంపించి యీడ్చుటయుఁ
గుపితుఁడై పులి మేలుకొన్నచందమున
నపుడు వారలఁ జూచి యందంద కినిసి
గట్టులగతి నిరుగడల నున్నట్టి
జెట్టులఁ జూచి దగ్గించి యాఘనుఁడు
పొట్టకొ్రివ్వనవీండ్రఁ బోనీక వేగఁ
బట్టుకొమ్మన విని భటులనందఱను
మొత్తి మోదరలాడి మొనసి గుండెలకు
నెత్తురు దిగఁదన్ని నీళ్లెల్లఁ జెఱచి
శౌరికింకరులు నిచ్చలుఁ గాలదండ
ధారికింకరులఁ బోఁ దఱుము చందమున

*పగిది, పగుది.

మొగము క్రిందుగఁ దల మోసాలదనుకఁ
బగ వెల్లఁ జెడఁ గాళ్ళు పట్టి యూప్పుటయు
నవశులై తెలిసి చోళాధీశభృత్యు
లవిరళ శోకార్తులగుచు వేఁబోయి
యోలగం బొనరింపుచుండిన యట్టి
చోళేంద్రుఁ గని మ్రొక్కి స్రుక్కి యిట్లనిరి
స్వామి యానతి*జాడఁ జని పరకాలు
నేమందలిము ధన మిమ్మని యడుగఁ
జిడిముడిచే జెట్లచేత గుద్దించి
కడకాలు వట్టి దిగ్గన నీడిపించి
కనలి మీకును దక్కు గలిగినవారి
కిని జెప్పికొండని గేలి బెట్టినను
ఇచ్చలో నెంతయు నీవె దిక్కనుచు
వచ్చితి మింక దేవరచిత్త మనుచుఁ
గడకటఁ దమమేనిగాయముల్ చూపఁ
గడునుగ్రుఁడై చోళకాంతుఁ డవ్వేళ
దళవాయి రావించి తడయక నీదు
దళములు నీవు నెంతయుఁ బ్రితాపించి
యరిగి నీసాహసం బంతయు మెఱసి
పరకాలు నిటకు వేపట్టితె మ్మనుచు

* జాడ.

సెలవు పెట్టిన నంద సేనాధివిభుఁడు
బలిమిమైఁ జతురంగబలములతోడ
నరపాలునగరు గ్రన్నన వీడుకొనుచుఁ
బరకాలునగర ముద్భటవృత్తి జుట్టి
గవనులఁ బొడిపింపఁ గదలి జంకించి
తివిరి యేనుంగుల దీకొల్పువారు
తలఁకక వడి నగడ్తలుపూడ్చుకొఱకు
దళముగా నందంద తళివెట్టువారు
కెరలుచు నురుకుపక్కెరలగుఱ్ఱముల
నిరుమెలం బేరెంబు లెక్కువారలును
మదసాహసమునఁ బల్లెంబు కత్తు లంది
పొదలుచుఁ గూఁతలార్పులు సేయువారు
నగుచు యాదవపురి యవనుండు చుట్టు
పగిది నిప్పగిది నిర్భయవృత్తిఁ దొడరి
కడఁకమైఁ గోట లగ్గలువట్టి గిట్టి
కడుభయంకరలీలఁ గదనంబుసేయఁ
బరకాలుఁ డాజి తత్పరకాలుఁ డపుడు
కరముఁ గోపంబునఁ గరవాల మంది
గరుడనిపై నొప్పు కంససంహారి
కరణి బంధురతురంగంబుపై నెక్కి

యరిమురి రేవంతునైనఁ గయ్యమున
నోరయు నుంకించు రావుతులతోఁగూడ
గవకులు వెరపించి ఘనవాద్యతతులు
రవము లెచ్చిలఁగ ధీరతఁ గోట వెడలి
కాల్చిచ్చు మిడుతలగమి చేర్చు పగిదిఁ
జేర్చి లేళ్ళను డాయు బెబ్బులికరణి
నెఱి హరి కుంజరనికరంబుమీఁద
నుఱుకుచందంబున నురగాళిఁ బొదువు
గరుడనిగతి విశృంఖలగతి మెఱసి
తరవారి యంకించి దారుణార్భటుల
లగ్గలు డించి యుల్లముపల్లవింప
నగ్గరి కగ్గలం బగుమొగ్గరంబు
డిగ్గనం జొచ్చి యేడ్తెర వీరవరుల
నగ్గుసూచంబుగా నురుమాడఁ దలఁచి
యెదురు గైకొని యొక్కయెడల శాత్రవులఁ
గడికండలుగఁ దలల్ గత్తిరింపుచును
దోన నెత్తురు నేలఁ దొఱఁగకమున్న
మేను లింతింతగా మెదుగఁగొట్టుచును
లలిమీఱ రాతు బల్లంబు గుల్లాంబుఁ
గలయంగ వ్రేటులుగాఁగ వేయుచును

దొడిబడ రెండుపీనుల నేర్పతించి
కడలకొత్తుచు గిట్టి కనుపుగొట్టుచును
గసివఁసంగినశత్రుగణముల జముని
వసముచేయుచుఁ బరవసముఁ జూపుచును
లీలఁ జెండాడు కళింగభూవిభుని
పోలిక నరిశిరంబులు నేర్పమీఱఁ
దొలఁగక పజ్జ రౌతులుఁ దానుఁ గూడి
యిల వ్రాలకుండంగ నెగురఁగొట్టుచును
మిడుగులు మఱుగులు మెదలు లేదొడలుఁ
దొడలును నొడలును దొనలు కన్గొనలు
సూరులును గరులును నరులు ముంగురులు
సరులును బరులును జడలు జల్లెడలుఁ
బడగలు వడఁగ నిప్పగిదిఁ జక్కాడి
పుడమియు మిన్ను నార్పుల *బీటలెగయఁ
దరమిడిలయదండధరునిచందమునఁ
బరదండధరుఁ డిట్లు బవరంబు సేయఁ
గలసైన్యముల నేలఁ గలియంగఁ జేసి
కలఁగి యొక్కెడ కంఠగతజీవుఁ డగుచు
బలువేది చోళభూపాలుసేనాని
తల మొల వీడ దుర్దశఁ బాఱిపోయి

*లుఁబిట్టులీల

తనపతిపాదపద్మములపై వ్రాలి
తనచేయుపాటు నెంతయు విన్నవింపఁ
గడునగుచుఁ దై కనుగవతామ్రరేఖ
లదరఁ గపోలంబు లదర నుంకించి
గద్దియ డిగి చోళకాంతుండు నగుచు
నద్దిరా ! యిటు సేసెనా పరాంతకుఁడు
అని యుద్ధసన్నద్ధుఁ డగుచు సామంత
జనము వారణముఖ్యచతురంగబలము
నిరుమేలఁ గొలిచి రా సేపు రెట్టింపఁ
దురగాధిరూఢుఁ డై తూర్యనిస్సాణ
భేరీమృదంగాదిబిరుదవాద్యములు
భోరుకలంగ నంబుధులు కలంగఁ
దురగఖురోద్ధూతధూళి యంబరము
తరణిచంద్రులరీతిఁ దడబాటు గొలుపఁ
బురము వెల్వడి శత్రుపురముపైఁ గదలి
యరుగుచో దుర్నిమిత్తాళిఁ గన్గొనుచు
వరుదండి కోపంబు నలవు రెట్టింపఁ
బరకాలుపురవరప్రాంతంబుఁ గదియఁ
బ్రియురాలిఁ గనుఁగొన్న ప్రియునిచందమునఁ
భయమేది యప్పు డాపరకాలుసేన

పదిలమై చోళభూపతి వరూథినికి
నెదురుగాఁ జనుదెంచి యెలగోలు సేయ
నిరువాగుఁ గదిసి రయ్యోడ మింటనుండి
సురలు నచ్చరులునుం జూచి యగ్గింపఁ
గరియుంత కరియుంత కరియునుం గరియు
హరిసాది హరిసాది హరియును హరియు
రథియును రథియు సారథియు సారథియు
రథమును రథమును రాజును రాజు
భటుఁడు భటుండు నద్భుతవృత్తి దిశలు
పెటులంగ మెఱసి యభేద్యమై పోర
నప్పుడు వివిధచిహ్నంబులతోడ
నొప్పారుబిరుదరాహుత్తులు గొలువ
సాహసాటోపుఁడై చతురంగతురగ
వాహుఁడై పరిపంథివైవస్వతుండు
అరుదెంచి విలయకాలార్కుచందమున
నరిసేన కుఱికి మిన్నగలఁ బెల్లార్చి
యుడివోసి పెనుమంట లుడువీథి గెంట
నడిదంబు ఝళిపించి హరులఁ జక్కాడి
శిరములఁ దెగటార్చి శిర లుత్తరించి
కరిబృందములఁ ద్రుంచి కరములఁ ద్రెంచి

గొడుగులఁ గెడపి ముక్కలు చక్కఁజేసి
పడగలు చించి భూపతుల గాలించి
రథుల ఖండించి సారథుల తుండించి
రథముల నుగ్గాడి రథ్యాళిఁ జదిపి
శరములు నుసుమాడి చాపము ల్విఱిచి
ధరణీశవరుల నెంతయుఁ బాఱఁ జమరి
కరవారలధార నీగతిఁ జిత్రగతులఁ
బరవీరబలములఁ బరిపె నవ్వేళ
దోఁఱఁగురక్తంబులు తోయపూరములు
శరము లండజము లాస్యములు తామరలు
కనుగవల్ తొగలు మీఁగాళ్ళు తాబేళ్ళు
మినుకారు నెరికురుల్ మిండతుమ్మెదలు
కరటితుండములు నక్రములు కంఠములు
దరములు చామరల్ తరచైన నాచు
ఘనశతాంగములు వక్రములు చక్రములు
పునుకలు వరహంసములు గాఁగ నొప్పు
వడఁ జోళవిభుసైన్యవనజాకరంబుఁ
గడిమిమైఁ బరకాలగంధసింధురము
బలువిడిఁ జొచ్చి యుద్భటకరస్ఫూర్తిఁ
గలఁచి పంకముసేసి కలగుండువఱప

మెత్తనిమాంసంబు మెదడునంజుడును
నెత్తురు పురుకగిన్నెల నుంచి త్రావి
పూసి యూపరకాలుఁ బొగడుచుఁ బ్రేమ
నానంద మాడుచు నలరె భూతములు
కర ముగ్రముగఁ జోళ కాంతుఁ డవ్వేళ
బరువడిఁ దన వెన్నుబలమును జూచు
బొట్లెన్నెఁ బరకాలుఁ బొదివి వేమ్రుక్కు
ముట్టి యందఱు నొక్కమొగిని బెల్లార్చి
పరిఘగదాకుంతపట్టిసప్రాస
పరశుతోమరభిండివాలముఖ్యముల
నొక్కట నిగుడింప నొకయింతయైన
లెక్కసేయక యవలీల నామేటి
తరవారిఁ బెరవారి తలలు సైనుపులఁ
బొరిఁబొరి నింతింతపొడులు గావించి
దనుజులమీఁద నాదకపాణి గనయు
ననువున నాకొన్న హరికిరోరంబు
కరిసమూహములపైఁ గవలి ఘూర్ణించు
కరణిఁ దద్వైరిచక్రముమీఁది కుఱికి
శిరములు దొందముల్ చెవులుఁ జెక్కులును
గరములు కంఠముల్ కౌనులు బరులుఁ

దొడలు జానువులు లేదొడలుఁ బాదములుఁ
దొడవులు శిరలుఁ గైదువులు నొక్కటను
దుత్తునియలు సేసి దుర్దాంతవృత్తిఁ
గత్తి కొక్కొక్కకండగాఁ జెండివైచి
కలివేళ వరతురంగము నెత్తి జగతి
ఖలులమై మిట్టించుకల్కిచందమున
గురుతరనిజవాహఖురపుటాగ్రముల
నరిబలంబులనెల్ల నణఁగఁద్రొక్కింప
మొనచెడి సంగ్రామమున నుండ వెఱచి
చనియెఁ జోఘుండు యోజన మోహటించి
యీరీతి దెసచెడి యేతెంచి మదిని
గూరినలజ్జచేఁ గుంది లోలోనె
యకట ! యీజగతి నోడని సాహని
యొకఁడు నాతోఁ బోరనోపునే పోర
మఱి తనసరివోవుమాత్రంబె కాక
పఱచనిపాటులఁ బఱచె వెండియును
గెరలి క్రమ్మఱఁ బోయి గెలిచెదనన్న
దురమున పీడసాధ్యుండు దేవతలకు
నని కపటోపాయ మాత్మఁజింతించి
యనయంబు హితవరు లగువారిఁ బిలిచి

యని మొన నాతోడ నరిదండధరుఁడు
మొనసి చేసినకయ్యమునకు మెచ్చితిని
ఒకసీమ యేలుచున్నను తానెంత
సకలభూమియు నేకచక్రంబు గాఁగ
నేలుచున్నట్టి యేనెంత తలఁప
నీలీల బవరాన నెదిరి నాతోడ
వడిగలబంటైనవాఁడు వో బంటు
కడపట నిలవీనిఁ గన్నది తల్లి
యని సంతసించువాఁడై వేగ మీరు
చని పరాంతకునకు సమ్మదం బొదవఁ
దనశౌర్యమునకు నెంతయును మెచ్చితిని
మును సేయు నపరాధమును దాఁకొంటి
నెన్న మున్నిటికంటె నినుమడి గాఁగ
మన్నింతు నని చెప్పి మఱియు నేమైన
నడిగినమాటన ట్టతనికి నిచ్చి
యెడపక తోడితెం డిపుడె నాకడకుఁ
బోఁడిమి నావీరపుంగవు నిటకు
నేఁడె తోతెచ్చువానికి మెచ్చుగలను
అనుఁడు వా రాకమలాపూర్ణపురికిఁ
జని కొల్వులో శత్రుశమను నీక్షించి

కరములు మొగిచి కొంకక చోళభూమి
వరుఁడు పల్కినసత్యవాక్యంబులెల్ల
వినువారివీనుల విందులు గాఁగ
వినయంబుతోఁ జిత్తవృత్తి యెఱింగి
మగఁటిమిఁ బరకాలుమనసు రంజిలఁగఁ
దగవు దీపింప నెంతయు నమ్మఁబలికి
నీసాహసములకు నృపుఁడు మోదించెఁ
జేసినచేఁతల్లఁ జెల్లెను నీకుఁ
గనుగవ నినుఁ జూచుకాంక్షయే కాని
మనుజేశుతలఁపున మఱియొండు లేదు
నిచ్చలంబున నీవు నృపవరుకడకు
విచ్చేసి క్రమ్మఱి విచ్చేయు మనుఁడు
సమ్మదంబున శత్రుశమనుఁడామాట
నమ్మి వారికి కట్టణములు పాలించి
పరిమితపరివారపరివృతుం డగుచుఁ
గరమర్థిఁ జోళేంద్రుకడకు నేతెంచి
మునుకొన్నమై గాయములు లెస్సఁ గాంచు
కొనుమని యొసఁగులాగున నిమ్మపండ్లు
కానుక యొసఁగి ముంగిట నిల్వఁ జోళ
భూనాథుఁ డావీరపుంగవుం జూచి

సకలరాజ్యంబు నిశ్చలత నిన్నాళ్ళు
తెకతెరబుకాఁడి దినియుండు నీవు
కడపట ననుఁ బొడఁగనవచ్చునప్పు
డుడుగరతరమైన యొకపచ్చడంబు
చెల్లఁబో తనకుఁ దెచ్చె ఘనంత లేదె
నల్లనిచేఁత మానకపోయి నెపుడు
తనసొము వెరుకముందరిధనం బెల్లఁ
బునుగక యీక్షణంబునఁ బెట్టి పొమ్ము
అనుచు ధనాతురుండై చోళనృపతి
తనమంత్రివరుల కాతని నప్పగించి
యితనిపైఁ గలధనం బెల్ల నీక్షణమె
యతివేగమునఁ గొనుఁ డని నియోగించి
యరిగెఁ బురంబున కంత నాసచివు
లరిదండధరుఁ జూచి యాత్మఁ జింతించి
యిప్పుడు మనచేతి కీతనిధనముఁ
దెప్పించుమంచుఁ బార్థివుఁ డిచ్చి యరిగె
నిట్టలంబుగ మన మీతని నడ్డ
పెట్టి మిక్కిలి గాసిపెట్టితిమేని
ధన మింతలోనె యీతనిచేత లేదు
పనివడి యీతఁడు పడుపాటు చూచి

ముప్పిరిఁ గొను దైన్యమునఁ బూఁట దాఁట
చెప్పెడువారు చర్చించిన లేరు
ఇతనిఁ దోకొనిపోయి యితఁ డున్నపురిని
యితనిబంధువ్రాత మెల్ల నీక్షింప
నదర వైచినసొమ్ము హారునగు నిచటఁ
బదరిన సింతయుఁ బనికిరా దనుచు
దనుజులు మును వాయుతనయునిఁ బట్టి
కొనిపోవుగతిఁ జోళకులనాధుభటులు
పరకాలుఁ డేలెముపట్టణంబునకుఁ
దిరుగఁ దోకొనివచ్చి ధిక్కరింపుచును
అచ్చటఁ గేశవుం డనుపేరఁ బరఁగు
పచ్చవిల్తునితండ్రి భవనంబునందు
నాఁగిన దివసత్రయంబు నొక్కింత
లోఁగక శత్రుకాలుండు డెందమున
నరయ ధనాతురుం డగుమానవునకు
గురువు బంధువులు నెక్కుడువారు గలరె
యీరానిమాటపల్కెన్నని నొసఁగి
రారమ్మటంచుఁ జేరఁగవచ్చినంతఁ
గల్లలాడుట నరకమ్ముత్రోవ యనక
చెల్లఁబో తనుఁ గాసిచేసి పట్టించె

మఱిఁ దలంచిన మహోన్నత్తునా భూమి
పతులకు సత్య మెప్పట్టునం గలదె ?
వివరింపఁగా భూమివిభులలోఁ షలను
*చెవి బేద బిసిడి దుశ్శీలవర్తనుని
దుష్టు జూదరి ధనాతురు నవివేకిఁ
గష్టు వైష్ణవనిందఁ గావించువానిఁ
గన్నమాత్రనె దినకరు నాలోకించి
వెన్నునినామంబు వినుతింపవలయు
నిన్నియు నెఱిఁగి నే నీకురాచారి
యున్న చక్కటికి రా నుచితమే యనుచు
సారసోదరభక్తసాహస్రమునకు
నారగింపంగఁ జేయఁగ లేనికతన
నుపవాసనియతుఁడై యుండె నంతటయుఁ
గృపఁబోడ శ్రీహస్తిగిరిభూవరుండు
చనుదెంచి యారేయి స్వప్నంబునందుఁ
దనదివ్యకరములఁ దను బయ్య నివిరి
వలమురి యమృతంబు వారిచే సేత
జలజాతయుగళిమైఁ జల్లగాఁ దుడిచి
తనకటాక్షామృతధారలచేతఁ
దనివినొందించి యూదటనుండ నేలఁ

---

* చెవిఁ బెద.

జేకొని యేగడించినధనం బెల్ల
నీకుఁ గా కేరికి నిర్మలాచార !
సిరిమించ నీవలసినధనం బిత్తు
నరుదెమ్ము కాంచికి ననుమాన మెడలి
యన విని మేల్కాంచి యావారిఁ గాంచి
వినుఁడు కాంచికి నాదు వెంట నేతెండు
ఏతేర మీధనం బెంతయు నిత్తు
దైతేయరిపునాన తప్పదు వినుఁడు
అనుఁడు చోళామాత్యు లక్కజ మంది
యనయంబు హర్షించి యాత్మ నొండొరులు
ఎప్పు డీఘనుఁ డిందిరేశుపై నాన
తప్పఁడు తలమీఁదఁ దారి వచ్చినను
అనుచు నాత్మల నొచ్చి రట్లకా కనుచు
ననయంబు హర్షించి యతనిఁ దోకొనుచుఁ
జనిరి కాంచికి నంత శాత్రవాంతకుఁడు
తనదుముంగల నొప్పు దైతేయవరదు
వనమాలి గజరాజవరదు నావరదుఁ
గనికరములు మోడ్చి కనికరం బొదవ
వనజలోచన ! భక్తవత్సల ! శౌరి !
దనుజారి ! హరి ! తండ్రి ! తండ్రి ! నాతండ్రి !

యనఘశరణ్య ! నీ వానతిమొసంగు
పనివింటి నిచటికిఁ బనివింటి నిన్నుఁ
గనుఁగొంటి లోఁ గలఁకలు పీఁకుకొంటి
వనజాక్ష ! యిందిరావల్లభ ! శౌరి !
జననాథుచిత్త మేసరవిమైఁ దీర్తు ?
ఘనమైన యీబాధ కడతేరు టెట్లు ?
లానతి మ్రొన విని యనుకంపతోడ
శ్రీనాథుఁ డతని వీక్షించి యిట్లనియె
వర వేగవతిచెంత వారును నీవు
సరియూఁక నుండెదుసము యుంబునందుఁ
దనదు పేరుశాలదాసనామమున
నొనరి యేఁ దగనరియునుఁ బోలె నటకు
హాళికుగతి వత్తు నప్పుడు నన్నుఁ
జాలింపు నిను నాఁకసలుపువారలకు
ధనధాన్యములకుఁ జింత్రింబుగా నేన
మనవారివళుకు సమ్మతినె తీర్చెదను
నాపుఁడు మదిలోన నమ్మి యాయోగి
యావేగవతిచెంత కరిగి యట్లుండఁ
బరమపవిత్రపన్నులపాలి యావేల్పు
పరకాలుమీఁదికృపారసం బొలయఁ

బుసపుచుంగులతలపాగ నెట్టంబు
కసిబిసిమెసఁగు భాగాలవీడియము
మిన్నదేరెడు దొడ్డమెడనూలు మిగుల
వన్నియగల మాధవళిపచ్చడంబు
దళసరియగు దేవదారుగంధంబు
వలకేలఁ గనుపట్టు వంకుటుంగరము
డొల్లుబోఁకులును గాటుకకప్పుదేరు
పిల్లిగడ్డము వడిబెట్టుమీసలును
వలవడ నాందోళికారూఢుఁ డగుచు
వలనాఁటిపూర్వికుఁ డగు పెద్దిరెడ్డి
యనఁగఁ బేరరుళాలుఁ డనుపేరఁబరఁగి
చనుదెంచి వారున్న చక్కికేతెంచి
యనుఁగుమల్లడిఁ గొన నాత్మబంధువులఁ
గనినకైవడిఁ బరకాలు సీక్షించి
వడి నందలము డిగ్గి వచ్చి డెందమున
నుడుగనిప్రేమతో నుప్పరం బెత్తి
కన్నీరు దొఱఁగ నీగతి నుండ నేటి
కన్న ! నీకని కూర్మి నందంద వగచి
మనుజేశుభటులు పల్మఱుఁ జోద్యపడుచుఁ
గనుఁగొన మున్నెఱుంగనివాఁడపోలెఁ

దవిలి యాతనిచెంతఁ దత్క్రమం బెల్ల
వివరించి యంతయు విని వారిఁ జూచి
యింతమాత్రమునకై యీవంశపతిని
ఇంతగాసింపంగ నేటికి వలదు
తొలఁగుమటన్న మంత్రులు కోపగించి
యలరెడ్డిఁ జూచి యిట్లని రొక్కమాట
బలువుగా విడుమంచుఁ బలికెడుభక్తి
గలవాఁడ వైన వెగ్గలమైన ధనము
గలవాఁడ వైన నీగడుసు మాకొసఁగ
వలయు సొమ్మెల్ల నివ్వల నొప్పఁజెప్పి
తోకొనిపొమ్మన్నఁ దొలఁగ కారెడ్డి
యీకాఁపువారితో ననియె వెండియును
గడపట మీకు నీఁగల్గుసొమ్మునకై
కడిఁదిసేయఁగ మీరు కర్తలుగాక
పనిలేనిమాటలఁ బని యేమి యెంత
ధన మెన్ని కొలుచెంత ధన మెన్నికొలుచు
వీసము నొకగింజ విడుమని యనక
చేసేత మీ కొప్పఁజెప్పెద ననుచు
వినఁజెప్పి పరకాలు వెనుకకుఁ దిగిచి
కొని చెంత భటుల వే కొనితె మ్మటంచుఁ

దనపైనమాయ నుద్భవమైన కొలుచు
ధనముఁ దెప్పించి యత్తఱిఁ దూము ప్రాని
కొలఁదిమీఱినరాశిఁ గొనియున్నకొలుచుఁ
గొలుచునప్పుడు తేరకొనువారికెల్ల
రాఘవకార్ముకప్రవిముక్తబాణ
లాఘవంబునఁ గరలాఘవం బెసఁగ
నిక్కుచు గోవిందునకు ననుమాట
యొక్కటి యందఱు నోలి నాలింప
సెలగసి పలుమాఱుఁ జెప్పుచుఁ బల్కు
లలవిమీఱంగ నాదారికయుండఁ
గొలుచు ముంచుట పారఁగొలుచుట యొండు
దెలియఁగారాక యెంతేచిత్రగతుల
భారంబు లేకయు భారంబు గాఁగ
వారికిఁ గొలువంగవలసిన కొల్చు
కొలిచి మాడలుకట్టు గుంతులఁ దూఁచి
విలువ పూజ్యముగ నన్నియును జెల్లించి
క్షితినాథుచే సొమ్ము చెల్లినందులకు
నితనికి నిప్పింపుఁ డిటఁ జెల్లుచీటి
యని చెప్పి పరకాలు నరకాలుముల్లు
గానకుండ నతఁడుమైకొనుసొమ్ము దిద్ది

యతనిసమ్మతిఁ దోఁటియావాసమునకు
నతులమోహనమూర్తియై యేగె నంత
జననాథుమంత్రు లచ్చట నున్నయట్టి
ధనము ధాన్యము సమస్తము వేడ్కతోడఁ
గైకొని పరకాలు గారవం బెసఁగఁ
దోకొని మిగుల సంతుష్టులై యరిగి
ధరణీశునెదుటఁ దద్ధనము ధాన్యమును
నరిదండధరు విడి యాక్రమం బెల్ల
వినిపింప నాశ్చర్యవివశుఁడై నృపతి
తనమదిలోన నెంతయు సంతసించి
తనఇష్టఁ దప్పక తరవాత మనల
ధనము చెల్లించె నెంతటిఘనుం డనుచు
నపుడు భాగవతార్యుఁ డగుపరకాలుఁ
డుపవాసమున నాక నుండుట కలిగి
పారంబులేని తత్పాపంబు వాయ
ధారుణీసురులకు దానంబు లొసఁగి
పగలేది మఱి పట్టభద్రచిహ్నంబు
లగుచామరలు ధవళాతపత్రములు
మొదలైన తనచిహ్నముల నెల్ల నొసఁగి
తుదలేనిప్రేమ సంతోషింపఁ జేసి

తమ కిడు వెనక ముందరి ధనం బెల్ల
తమకు నొప్పయ్యె నుత్తరువు గా దనుచుఁ
జెల్లుచీటియు నిచ్చి చేచేత మేలు
కుళ్లాయి గబ్బాయిఁ గొమ్మాచు నొసఁగి
యిన్నాళ్ళకంటె ననేక వైఖరుల
మన్నింతు నని సీమ మఱియును నొసఁగి
యనిపినఁ బరకాలుఁ డనుమోద మెసఁగఁ
దనపురంబునకు నంతట నేగుదెంచెఁ
జోళుఁ డాధనముఁ గొల్చును సచివులకుఁ
గేలిసై నొప్పరికింప మాధవుఁడు
నాయెడ మాయామయం బైనవాని
మాయ గావింపుచు మగుడఁ గైకొనియె
నవ్వేళఁ జోళజనాధీశ్వరుండు
నివ్వెఱపడి మంత్రినికరంబుఁ జూచి
పరకాలుఁ డెటువంటి పరమమాయావి
ధర నెట్టివైష్ణవోత్తముఁడు జన్మించె
మనయాజ్ఞ కులికి నేమముతోడ మగిడి
చనుదెంచి మననిల్వసల్వాలు మనకు
వాలాయ మొప్పించువాఁడును బోలె
జాలి నీగతి నింద్రజాలంబు సేసె

మాయాధనం బిచ్చి మగుడంగఁ దాన
మాయ గావించె నీమాయలవాని
నేరీతి నమ్మెద మిటువంటివాని
నేరీతి నాజ్ఞసేయింపంగవచ్చు
నితఁ డిచ్చుధన మేల యితఁ డేల తుదిని
యితని కిచ్చినసీమ యెల్లఁ గైకొనుఁడు
ఇతనిఁ దత్పురి నుండనీక మీ రరిగి
యతివేగమున నెటకైనఁ బొమ్మనుఁడు
అనిన మంత్రులు తదీయాజ్ఞఁ దత్పురికిఁ
జని షరాంతకుని కీసరణిఁ దెల్పుటయుఁ
గాదుకక మీతోడి కుసిగింపు చాలుఁ
బదివేలు వచ్చె మీపట్టణం బిదియె
యని వారి వీడ్కొని యనురాగవల్లి
ఘనతమై ననలొత్తఁ గైరవవల్లి
కడకేగి తమసేయుక్రమముఁ దత్క్రమముఁ
గడముట్టఁ దెలిపి భూకాంతు నెగ్గించి
యిచ్చోట నుండరా దిఁక మీఁదమనకు
నెచ్చోటికైన నిం కేగంగవలయు
మనుజాధినాథుఁడు మాటపట్టుడిగి
తనసీమయంతయుఁ దానె కైకొనియె

నజుతండ్రి భక్తసాహస్రంబు మున్ను
భుజియింప కటమున్ను భుజియింపమెపుడు
విష్ణుండు సాక్షిగా వెలయ నేఁ జేయు
వైష్ణవార్చన విడువఁగరాని వ్రతము
వీరికిఁగా ధరాధిభునిఁ గ్రమ్మఱను
జేరి కొల్చెద నన్నఁ జేపట్ట డతఁడు
చేపట్టి యతఁడట్లు సేసినఁ దుదిని
భూపాలునర్థ మీపోఁడిమి నొసఁగ
హరిభక్తులకు నది యర్హంబు గాదు
హరినీలవేణి యెట్లంటని వినుము
తుది రాజవిత్త మెందులకంటె దోష
మొదవించు ననుచు మున్నొగి సత్తమునులు
ననుపమశాస్త్రంబునందుఁ బేర్కొంగఁ
దినఁగోరి యది రాజు తెలిసి కాఁపిడిన
జడిసి వా రదియు రాజద్రవ్య మనుచు
విడిచి రాగమములు వివరించునట్లు
కావున నెన్నిసంగతుల వైష్ణవుల
కావిత్త మొసఁగుట యర్హంబు గాదు
తనుఁగూర్చి చేయు నధర్మంబు ధర్మ
మనికాదె మున్ను శ్రీహరి యానతిచ్చె

నెన్నంగఁ బాపంబు నెసఁగించు హింస
జన్మంబునందుల సత్కర్మమైన
వమువున నేనును వైష్ణవార్థముగఁ
దొడరి దొంగిలిన నేదోషంబు లేదు
ఈయుపాయము దక్క నీవ్రతంబునకు
నేయుపాయంబు లే దెలనాఁగ యేను
ఘోరత నవనీతచోరకింకరుల
కారగిం పొనరింతు నని నిశ్చయించి
తనుఁబోలు కోదండధారు లైనట్టి
యనుచరు లొకవేయి యుండంగ గొలువ
మొగదారి హరిగయు మొడ మొట్టకుదియ
చిగురులు వెడల గిల్బినకోరసికయుఁ
జేయుమ్మ నెకవారు చెప్పులు రాగి
చాయలు దేరునచ్చ పుచిలిదట్టి
మొలవంకియును గొనముక్కుశోనారయ
బలువుగాఁ బెట్టిన వట్టు వాగునములు
నిసుముఁ గన్నపుఁ గత్తి మొడదట్టిలోనఁ
బొసఁగిన దివ్యార్ధ్యబువ్వలచోషి
తలముష్టి చోక్కసిద్ధపుగద్దగోరు
బలపంబు బదనికల్ బాతిక తైరయు

నెలవడఁ దనప్రియురాలితోఁ గూడ
వెలువడి వాహినీవిపినముల్గడచి
శరధిచెంగట మత్తచమరసారంగ
శరభశంబరఖడ్గశార్దూలశల్య
గండభేరుండగోకర్ణభల్లూక
శుండాలగండకసూకరప్రముఖ
బహుళవిధవిహగసంభ్రమనాదసింహ
కహాకహోద్భటమహాగహనంబుఁ జేరి
ఘనమైన కోనలంకలపట్ల లెంకు
లోనరించి తనదునెయ్యురుఁ దానుఁ గూడి
సరవిమై వైష్ణవసాహస్రమునకుఁ
గరమొప్పు పెనుమూఁగలు ఘటింపించి
యటకు మిక్కిలిచేరు వగుపయోరాశి
తటసమీపమున నిత్యంబు నోడలను
బచ్చకప్పురమును బ్బుబ్బులును
బచ్చికస్తురి మేల్మిపసిండిముట్టికెలు
మణులుఁ జంద్రానసనావణులుఁ బటీర
కణములు మొదలుగాఁ గలసువస్తువులు
నిరవొంద నెన్నికకెక్కు బేహారులు
వారులదంతులక్షోర హత్తుగాఁ దెచ్చి

యూనించి బేహార మాడంగ నటకు
వానికై చనుదెంచువారల వానిఁ
బూని బేహారమాడి పోవువారలను
బోనీక మీఁద కాఁపులు పెట్టి కాచి
తెరు వడ్డగించి గద్దించి ధైర్యంబు
చెరలంగఁ గొట్టి చేతిని యూఁచికొనుచు
వరుస నొక్కఁడుఁ జెరువరులచందమున
నరుగుచుం గనమసందరికట్టికొనుచుఁ
గినుకక మొగమెత్తింగినవారిఁ జేరి
పొదివిపట్టుచు నొల్ల బోఁటుల *ముందరిగి
గొబ్బునఁ దొలఁగఁ దోకొనిపోయి చెట్టు
గబ్బువిలఁగఁ గట్టుకొనెలం గట్టి
యదయులై కలవెల్ల నపహరింపుచును
సదయులై వెడియు సాగనంపుచును
అరుదైన నగరంబులందు వెడియుచు
బరదేశముల నెల్లపగిది దిండుగను (
బెల్లుమట్టిన పెదపెదముడాసులును
డొల్లుబొంగులును నీఁటుగఁ బొందుపఱచి
పొదిగల్లు †నసిమల భుజములం బూని
వదలుగా రింటెముల్ వలెవాటువైచి

* ముల్ దురిగి †నసిబలు

కొంకక జీనిపై *గోవరకంగు
లంక యయోధ్య మలాక యీడాము
మొదలైనదీవులు మునుకొనివచ్చి
యదనబేహారంబు లాడంగఁ జూచి
మంచిరత్నములు హేమము లున్నయట్టి
సంచులు వాయన్నసంచులు వెలిపి
సనరేఋనైనఁ జొక్కుచల్లి సంధించి
తివుటనై దొంగిలి తెచ్చుచు మఱియు
నునుపులు పెట్టుచు నొదిఁగి డాఁగుచును
గనుమలు గట్టుచుఁ గనుపుఁ గొట్టుచును
గబ్బునం బురములు గన్నపెట్టుచును
‡సుబ్బికం బెరచోటఁ జొప్పునైచుచును
దెచ్చినధనమెల్ల దినదినంబునకు
వచ్చిన యలభాగవతులకు మఱియుఁ
జనుదెంచునట్టివైష్ణవులకు భక్తి
పెనుపొంద షడ్రసోపేతంబు గాఁగఁ
బొదలుచు నారగింపులు సేసికొనుచు
మదనమన్మథుఁ దననైఁ బాముకొల్పి
యీరీతి దొంగిలు నెడ శంఖచక్ర
ధాములఁ దిరుమణి ధరియించువారిఁ

*గోవలెక్కలంగు ‡సుబ్బిన:.

దడవక కన్న నెంతయు భక్తిసేసి
యుడివోనికూర్మిమై నుపచరింపుచును
బరమభాగవతసంఘజనప్రియుండు
పరమయోగీంద్రుఁ డాపరకాలయోగి
తనసేయు వైష్ణవోత్తమపూజకొఱకు
ననయంబు నవసరమై యొక్కనాఁడు
గగనంబు భువి నీలికడవచందమున
మొగులుచేఁ గారుక్రమ్ముచునుండు రాత్రి
బనిబూని యొకమహాపట్టణంబునకుఁ
జని యందు నొక్కవైష్ణవునింటిపంచ
నొదిగి ముచ్చిలఁ బొంచియున్న యావేళ
వదలక జడివట్టి వర్షించుచుండ
నావైష్ణవోత్తము నంగనారత్న
మావేళ పతిభోజనానంతరమున
లీలమై మగనిపళ్ళెరము కెంగేలఁ
గీలించి యాపుడు వాకిటి కేగుదెంచి
తడియుంగ నోడి యాతన్వంగి వంగి
కడపముంగిట నిల్చి కడిగి చల్లఁగను
గప్పినచీఁకటిగమి విచ్చిపాఱ
నప్పుడు ధళధళక్కన మెఱయుటయు.

గని పరకాలుఁ డా కల్యాణిచేత
నానరినపాత్రంబు నాడిసి కైకొనిన
నుదిరి యస్మద్గురుభ్యోన్నమో యనిన
సుదతివాక్యము చెవిసోఁకె సోఁకుటయు
నావాక్య మపుడు విన్నంత నీసొమ్ము
శ్రీవైష్ణవులది ముచ్చిలితి నటంచుఁ
దలఁకి కెంగేలిపాత్రము వారికడప
దలకడఁ బెట్టి యెంతయు భయంపడుచు
నీవేళ వీరలహృదయంబులందు
నేవిధ నుండునో యెఱుఁగ దనుచుఁ
బొంచి యాలించఁ జప్పుడు సేయకున్నఁ
జందికాలక చని లోననున్న
ప్రియున కీసరవిఁ జెప్పిన నాత్మఁ దెలిసి
ప్రియురాలి డగ్గఱఁ బిల్చి యిట్లనియెఁ
బనుపడ వినఁగదే పరకాలనాము
ఘనుఁడు భాగవతకైంకర్యతత్పరుఁడు
శ్రీవైష్ణవార్థమై చేసె నీరీతి
నావైష్ణవుఁడు మనమగు టెఱుంగమిని
కైంకర్యమునకు విఘ్నము సేయవలవ
దింక భాగ్యముఁ జేసి తీవు నాపుడును

గొంచక తొంటిబాగున నావఘూటి
సంచరింపుమ నలచక్కి కేతెంచి
తనదుముందరిదెసఁ దనరుపాత్రంబుఁ
గనుఁగొని యిటకు నేగతివచ్చె మగిడి
యనుచు నచ్చెరువంది యాత్మేశుకడకుఁ
జని పళ్ళెరం బున్నసరవిఁ దెల్పుటయు
నామహాత్ముఁడు పాత్ర మాదెసునప్పు
డేమనియుంటి నాకెఱిగింపు మనినఁ
నెలనాఁగ పలికె నయ్యెడఁ జోరుఁ దనుచుఁ
దలఁకి యాచార్యులఁ దలఁచితిఁ గాని
పదరి యేమ్మే నెగ్గుగాఁ బలుకుట లేమ
ఇదియుఁ దప్పిద మాట యెఱుఁగ లేనైతి
నసిన నాభాగవతాగ్రణియింతి
కసియె నీ వప్పుడ ట్లననేల యనుచుఁ
గసలి భాగవతకైంకర్యవిరోధ
మొనరించి తనుచుఁ బ్రేంకరకగఁ బలికె
బ్రహ్మవిశాపముల్ వాపంగవచ్చు
బ్రహ్మహత్యాదులఁ బాపంగవచ్చు
నారయ శ్రీవైష్ణవాపచారంబు
నేరీతి నైన మాయింపఁగా వశమె ?

యని యిట్లు కోపింప నావాక్యసరణి
విని పరాంతకుఁడు వేవేగ నేతెంచి
యామహాయోగీంద్రు నడుగుల కెరఁగి
వేమాఱు నుతులు గావించి కేల్మోగిచి
సమకూర్చు నాయపచార మీవేళ
క్షమియింపు మనిన నాసర్వజ్ఞమూర్తి
యాతనిఁ బరకాలుఁ డని యాత్మఁ దలిసి
యాతతభక్తిచే నతనియంఘ్రులకు
వినతుఁడై నుతులు వేవేలచందముల
నొనరింపఁ బరకాలయోగి చంద్రుండు
నాపనికై వచ్చు నాతల్లి నేర
మేపారఁగా క్షమియింపవే యిప్పు
డని విన్నవించి చయ్యనఁ బాశిమునకుఁ
జని సంతతంబు వైష్ణవపూజనంబు
నెడఁబడకుండంగ నేకాగ్రబుద్ధి
నడుపుచునుండె వైష్ణవ *దేవ్రుఁ డనుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలిసీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి

---

* కల్పతరువు.

సంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్వారకన్నయార్య
తనయతిమ్మార్యనందనరత్నసుంభ
దనుపమ శ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబైన షష్ఠాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము.

సప్తమాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ! శ్రీవేంకటేశ!
మునిశారికాసారముఖ్యభక్తాళి
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!
ఆసేయు భాగవతార్చనంబునకు
శ్రీసతీవిభుఁ డైన శ్రీరంగశాయి
మెచ్చి దిక్కులఁ జేజిమీఁద సొంపాగు
లచ్చితోఁ గూడ నల్లము పల్లవింప
నారాధుఁ డగుచుఁ దా నలపూజ చూపఁ
గోరి నిత్యులుఁ బరాంకుశయోగిముఖులు
జలజసంభవపాకశాసనాదులును
గొలువ నభోవీథిఁ గొని యేగుదెంచి
సరభసగతిత్రోడ శరధిచెంగటికి
నరుదెంచి గరుడవాహన మంత నిలిపి

కలిమిపూఁబోఁడి మోగంబు నెత్తమిన్న
మెలపుసం జూపుతుమ్మెద లెనరొగ్గనఁగఁ
దనభక్తవరుఁ బరాంతకుఁ గేలఁ జూపి
యనిమె నెయ్యమును దియ్యమును రెట్టింప
నాచెంత నొప్పు మహాటవిలోనఁ
గాచి పాంథులచేతఁ గలవెల్ల దోఁచి
సతతంబు వైష్ణవసాహస్రమునకుఁ
గృతసమ్మతో నారగింపంగఁ జేసి
మరికానితనకూర్మి మగువయుం దాను
దెరవ భుజింపఁ డే తెఱఁగునన్నైనఁ
పరకాలుఁ డనుపేరి పరమభాగవతుఁ
డరయ మిక్కిలి నాకు నాత్మభక్తుండు
ఎడపక యిల్లు పెక్కేండ్లనుండియును
నడుపుచునుండు వైష్ణవపూజనంబు
వాఁడువో కంటె? యెవ్వరు తెరువరులు
నేఁడు రాకున్న నూనినచింతతోడ
మదిలోన నెప్పుడు మద్భక్తపూజ
వదలంగలేక యువ్వల ఖిన్నుఁ డగుచుఁ
గొమ్మ యూపెచురావిశాఖమ్మలమీఁది
కిమ్ముల ఘటుల నెక్కించి యూమీఁదఁ

గడుగోపమున మోవి గంపింప హరిగ
పుడమిపై నూఁది మూఁపున వాలు సేర్చి
తెరువున నెవ్వ రేతెంతురో యనుచు
సురగక నెదురుచూచుచు నున్నవాఁడు
కనుఁగొన మత్పూజకంటె మద్భక్త
జనులకుఁ జేయుపూజనలే ప్రియంబు
లటుగాన నీవైష్ణవాగ్రణి నిత్య
మిటు సేయుపూజకు నేను మెచ్చితిని
అతనిమనోరథం బంతయు మనము
హితమతితోడ నేఁ డీడేర్పవలయు
నని వైనతేయుని హయముఁ గావించి
యొనయ నిత్యుల నరాకృతులఁ గావించి
తనదైనయాజ్ఞచేఁ దక్కినవారు
మనుజభావము నొంది మహిఁ గొల్చి నడువ
హేమగర్భునిఁ బురోహితునిఁ గావించి
తామిరువురు మర్త్యదంపతు లగుచు
నగణితసకలభూషాన్వితమూర్తు
లగుచుఁ దత్కపటహయంబుపై నెక్కి
పసిఁడివింజామరల్ బంగారుగొడుగు
లసమానమణిమయహైమపాత్రములు

మొదలైనసిరులచే మొనసి యొంతయును
బది యాఱువన్నెలం బరఁగుతామరలు
గలిగి యేతెంచుగంగాప్రవాహంబు
చెలువునఁ దనరైనసేన యేతేర
నాచేర్వ భటులతో నలపరాంతకుఁడు
గాచినత్రోవచక్కటి కేగునపుడు
మును రావి నెక్కి యిమ్ములనుండి యరుపు
గనుఁగొను నలపరకాలకింకరులు
పొలయుకంజాప్రదీప్తుల కెంతె యూఱు
మలయు తేజములఁ బల్మరుఁ దల్గుకొనుచు
ననతిదూరంబున నావచ్చుసేనఁ
గనుఁగొని పరకాలుఁ గాంచి యిట్లనిరి
మునుకొని యొకపెనుమూఁక యేతెంచె
వెనుక నెన్నఁడు కన్న విన్నది కాదు
మదిఁ గొంకు లేకయే మఱి చాలు గట్టి
యదె చేరవచ్చుచున్నది మహాసేన
యననేల పలుమాట లంతయు నెంత
ధనముకుప్పది యొకింతయుఁ బొల్లు లేదు
మనము భాగవతసమర్చనం బనిశ
మొనరింప నందులో నొకసామ్మె చాలు

నన విని మోదించి యరిదండధరుఁడు
తనలోన నలరుసంతస మిగురొత్త
ఘనత భాగవతకైంకర్య మీడేర
నని వాలు జళిపించి యందంద యాడి
తనయొద్దిభటులనందఱ మూఁడుమూఁక
లొనరించి చనుదెంచుచున్నట్టివారి
వెనుక ముందర నెడవేచి లావేచి
గొనకొని తుండించుకొని కొట్టుఁ డనుచు
బనిచి కొందఱువీరభటులునుం దాను
నని మొనగా నిల్చి యాయత్తపడుచుఁ
దుదలేని తమిఁ ద్రోవఁ దొలఁగి లోఁగడఁక
పొదలఁ బెన్పొదలచాటునఁ బొంచియుండి
చక్కల నున్నభూజము లెక్కి కొంద
ఱిక్కవ చూపట్ట నీలలు వెట్టఁ
దవిలి కొందఱు వచ్చుదళముల దళము
చవిసోఁకఁ గడనుండి చేబుట్ట లిడఁగ
నటువచ్చువారు డాయఁగవచ్చి రనుచు
దటముల రాలు కొందఱు పోటు కిడఁగ
పరకాలుఁ డప్పు డాపరసేన కనుమ
సొరిది నొక్కట వడిం జొచ్చి రానిచ్చి

తోరమై చీమకు దూరంగరాక
కారుక్రమ్ముచుఁ జీంద్రుఁగల కొఱపముల
జీబుకొల్పుచుఁ దమ్మచిట్టంబు గట్టి
గాబకోరెండలఁ గడుదట్టమైన
యొడిపికట్టకు వంక నొకవంక డిగ్గి
కడు నేమరిల సందుకట్టుగాఁ జూచి
యరియు నందకమును నంది యేతెంచు
హారినాఁగ హారిగేయు నడిదంబు పూని
పిడుగు వ్రాలినమాడ్కి పెళపెళ నార్చి
పోడు పోడు పోడుఁ డంచు పోసీకుఁ డనుచు
విడు విడు విడుఁ డండు వ్రేయుండ యనుచు
గడ గడ గడ దిశల్ కంపింపఁ బలికి
బలునైన పెనుముచ్చుబంటులు దానుఁ
బిలబిలఁ జనుదెంచి భీషణాకృతిని
యలమి కుయ్యకుఁడు కుయ్యకుఁ డంచుఁ బట్టి
బలువిడి గద్దించి పటుతరలీలఁ
బట్టుపుట్టంబులుఁ బసిఁడిజాళియలుఁ
బెట్టెలుఁ బసిఁడికొప్పెరలు సొమ్ములును
బరిమళంబులుఁ బట్టుబట్టలు మంచి
హారులు జల్లెడలును నాదిగాఁ గలుగు

తగువస్తువులఁ గన్న దనియంగఁదోఁచి
తెగడుచుం గడుఁ జెప్పదేలి యామీఁదఁ
బరకాలుఁ డప్పు డుద్భటవృత్తి నెదుట
హరి నెక్కి వచ్చు నయ్యాదిదంపతులఁ
గని చేరఁ జని తదంగంబుల నున్న
కనకభూషలనెల్లఁ గైకొని యపుడు
పోలించి చూడ యాపుండరీకాక్షు
వ్రేలనున్నట్టి పవిత్రంబుఁ గాంచి
యిది నాకుఁ బోవిడనేటికి నేఁడు
తుది నొకభాగవతునకైన వచ్చు
నని వ్రేలియంగుళీయకము రాఁదిగియఁ
బెనఁగి రాకుండినఁ బెద్దయుం గనలి
యరిమురి గద్దించి యాయుంగరంబు
కరచి రాఁదిగిచిన కలియనో యనుచు
హరి యానతిచ్చిన నది కారణమున
నరి యమునకుఁ గలి యనునామ మలరె
నప్పు డాసొమ్ములు నయ్యుంగరంబు
నొప్పారుచుండెడు నొకపెట్టెఁ బెట్టి
యెత్తఁబోయిన నిందిరేశుని యాజ్ఞ
నెత్తరాకున్నఁ బెల్లెసఁగుకోపమున

నత్తటి మఱియు భృత్యాళితోఁ గూడి
యెత్తిన నెంతైన నెత్తరాకున్నఁ
గాలునిగతిఁ బరకాలుండు కినుక
నూలుకొనంగఁ గన్నులు జేవుఱింప
నద్దిరా యెంతమాయావి వీఁ డనుచు
గద్దించి కదిసి ముంగలనున్న యట్టి
భూసురవేషి నంభోజసంభవుని
డాసికరంబున ఖడ్గంబు *దొక్కించి
యిటుచూచి యాపెట్టె యెత్తరాకుండ
మటమాయలాడ నీమంత్రించినట్టి
మంత్రంబు మాని క్రమ్మఱ నెత్తవచ్చు
మంత్రంబు చెప్పెదో మడియఁ గొట్టుదునో
యన విని బెగడొంది యాపెండ్లిమొజ్జ
యనియె నేర్పున ననహాయశూరునకుఁ
దానేమి యెఱుఁగ నోతండ్రి! గుట్టంబు
మైనున్న యామహామాయావి కాని
యన విని యతని డాయగ నేగి యట్లు
యనిన రంగేశ్వరు డలఁతివప్పుచును
ఇప్పుడు నీకోరు నీమంత్రవగముఁ
జెప్పెద వేవేగఁ జేరర మ్మనుచుఁ

* వొక్కించి

బరకాలు మస్తంబుపైఁ గేలు సాఁచి
కరమర్థి దక్షిణకర్ణంబులోన
భావింప సంసారభవవార్థి మునుఁగు
జీవుల నొకదరిఁ జేర్చు నావనుచు
ననఘుసన్నుత మైన యష్టాక్షరంబు
నొనర సాంగంబుగా నుపదేశ మొసఁగి
యకలంకకంకణహారకేయూర
మకరకుండలయుతమహితవిగ్రహము
పంచాయుధోజ్జ్వలబాహుదండములఁ
బంచాస్త్రు మించినభావంబు గలిగి
తగరమాగోదానితంబినీసహితుఁ
డగుచు నండజనాయకారూఢుఁ డగుచు
నిజరూపధరులైన నిత్యులు ముక్తు
లజశంకరాదులు నందంద కొలువ
నరుదారఁ బ్రత్యక్ష మగుచుఁ దన్మాత్ర
వరవాచ్యమైన దివ్యస్వరూపంబు
నతనికిఁ బొడచూప నాదివ్యమూర్తిఁ
బ్రతిలేనివేడుకం బరకాలయోగి
సేవించి యందునం జిక్కి సన్నుతులు
గావించి భావించి కడుసంతసించి

కన్నులవేడుకఁ గన్నీరు జాఱఁ
గ్రన్నన మైదీఁగ గఱుపారఁ జెలఁగి
ధరజాలెత్తోఁగూడ ధన మిచ్చినట్లె
యరవిందనాభుఁ డియష్టాక్షరమున
సవిభూతికముగ నిజస్వరూపంబుఁ
బ్రవిమలగతి నాకుఁ బ్రకటించె ననుచుఁ
బదిపద్యములఁ జెప్పి ప్రమదంబుతోడఁ
జదురుఁడై మఱి సాష్టశతధామపతులఁ
బంకజోదరులఁ దొంబదినాఱుపాట
నంకించి మఱి నూటయఱువదిపాట
నర్ణవశెయను దశావతారముల
వర్ణించి యాతరువాతఁ బదింట
ఘనవిషజ్వాలలు గ్రక్కుసర్పంబు
నోనఁబాడి యొకయింట నుండుచందమునఁ
గడలినెన్నడుమ భగ్నంబైనయోడ
వడఁకుచుండెడి యోడవానిచందమున
వడిఁ గోసి పాఱుప్రవాహంబుచెంతఁ
బుడమినుండెడు మహాభూజంబుసరణి
నిడియుంగఁ దుదమొదలేర్చు కాష్టంబు
నసుమఁ జీమలపంక్తి నడికెడుకరణి

నెడపకపాటు నట్టేటిలోఁ జిక్కి
కడుభీతి నొందు సృగాలంబుభాతి
తాపత్రయోర్మిసంతతుల నేపారు
నాపూర్ణసంసార మనుపయోరాశి
లోలత మునిఁగి తేలుచు నున్న నన్నుఁ
బాలించి దరిఁజేర్చు పరమేశ! యనుచు
నీలీల నొప్పు వేయి న్నెనుబదియు
నాలుగుపాటల నవరసస్ఫూర్తి
నెక్కొని తనలోన నిండారి పొంగి
వెక్కసం బగుభక్తి వెలిమించె ననఁగ
సిరివరునకు మహాశ్రీవచనాఖ్యఁ
బరఁగుప్రబంధ మర్పణముఁ గావించి
మున్ను గైకొనినసొమ్ములు నంబరములు
నన్నియుఁ దెచ్చి శ్రీహరికి నిందిరకు
నతనిభక్తులకు సమర్పించి పెక్కు
నుతులు గావింప సన్మునిలోకవిభుని?
ఆరంగపతి మెచ్చి యాళ్వారు నపుడు
చేరంగఁ బిలిచి మచ్చికఁ గౌఁగిలించి
యీవనజాత్మజుం డీశేంద్రముఖులుఁ
గావించుపూజలు గణుతించిచూడ

నీవు గావించు మన్నిజభక్తపూజ
కావగింజంతకు నవి యీడు గావు
కడపట యోగివర్గంబు నామీఁద
నుడుగక కావింపుచున్నయర్చనలు
రోజమై నీసేయుచున్న భాగవత
పూజతోడను సరిపోల్పంగఁ దగునె?
భాగవతోత్తమ! పరమప్రపన్న!
యోగికులోత్తంస! యురుభక్తినిరత!
యనుచు నిర్జరముఖ్యు లాశ్చర్య మంద
జనులెల్ల నన్ను నేసరవిఁ గొల్చెదరొ
యాలీల నినుఁ గొల్తు రఖిలవైష్ణవులు
నీలీల మీరల నీపదువురను
గొలువనివాఁడు భక్తుఁడు గాఁడు మిమ్ముఁ
గొలిచినవాఁడె భక్తుఁడు మాకు ననుచు
వరమిచ్చి కడు గారవంబు దైవాఱఁ
బరకాలు నీక్షించి పలికె వెండియును
గ్రమమున నీచేతఁ గరుణతో నింక
నమితకైంకర్యంబు లవధరించెదము
అనుచు నానతి యిచ్చి యతనిఁ దోకొనుచుఁ
దనపురంబునకు నత్తఱి నేగుదెంచి

సిరితోడ నెనలేని సిరితోడఁగూడ
నురగేంద్రశాయియై యుండె నుండుటయుఁ
గొన్నిదినంబు లాకుసుమాస్త్రుతండ్రి
చెన్నుఁ గన్నారంగ సేవింపుచుండె
నటుమీఁదఁ బరకాలుఁ డావేంకటాద్రి
కటకనివాసుని కథలుఁ జిత్రములు
సరసభావంబులుం జక్కందనములు
సిరులు నొయ్యారంబు చెలువంబు కలిమి
నటనంబు నునికియు నయగారిపసలు
నటియింపు సిగి పిన్నాణంపువగలు
ప్రాయంబు నెఱి ప్రతాపంబు రాజసము
పోయగంబునుఁ గడుఁ జోద్యంబు గాఁగఁ
గొనకొని యలశఠకోపాదికృతులు
విని విని క్రొత్తగా వేనోళ్ళఁ బొగడి
పలుమఱు విని నాగపతి శైలపతికి
వలచి యాతని జూడవలయు నటంచు
నలఘుమానీంద్రుల యనుమతిఁ గూడఁ
జెలఁగి శ్రీరంగ రాజీవాక్షుచేత
ననిపించుకొని తడయక మున్ను గొలిచి
చనుదెంచు తనభృత్యజనమునుం దాను

సేవించువారి కిచ్చుఁ బదద్వయములు
కావేరి కన నొప్పుని కావేరి దాఁటి
శ్రీనిధి లోకవశీకరదేహు
శ్రీనివాసుని భక్తి సేవించు తమిని
నగరశైలములుఁ గాననసమూహములు
నగసంతతులుఁ బెక్కునదులును గడచి
యయనంబు నందు జాగరి రెండు మూఁడు
పయనంబు లవి యొక్కపయనంబు గాఁగ
నరుగుచుఁ గాంచికి ననతిదూరమున
నరవిందకోకబకాకులఁ బగుచు
మేలిమి చల్లపెమ్మొరలతోఁ మింటి
పాలేరు నవ్వెడి పాలేరు చేరి
యొడగుచ్చు తలచూపనీకుండ నుట్టి
పను నెండవడి బెట్టువడిఁ దట్టపడుచు
శ్రమమార నానదీశాలములఁ గ్రోలి
కొమరారు నయ్యేటి కరఁగట నొప్పు
పుష్పాల నెత్తావిఁ బొదలు తేనియల
తుష్పారవము నెలకొటఁగో నిలిచి
బడలి యాఁకటఁ బుట్టుపట్టులఁ బల్లె
*బమునర గానక పరగెడిత్రోవ

*వడుమర

మఱిచూడ మిట్టాడు మానిసి లేక
మెఱయువేఁడిమి మిటమిట నెండ గాయఁ
దనయుఁ డాఁకలిగొనఁ దాఁ జూడ లేని
జనని కైవడి లోకజననీవిభుండు
ఆవేళ శ్రీకాంచికాధీశుఁ డైన
భావజాతునితండ్రి భక్తవత్సలుఁడు
హరియష్టభుజకరుండును నృసింహుండు
కరుణించి భక్తునాఁకలిఁ దీర్పఁబూని
నరపగడ్డంబును నరములమెప్పును
కరముఁ బ్రేలెడు *పిడికడుఁ జన్నిదములు
నొలయువెన్నెలనవ్వు నూర్ధ్వపుండ్రంబు
మలయునిగ్గులతిరుమణివడంబులును
వ్రాలినబొమలు లోవంగినవీఁపు
వ్రేలాడుతోళ్లతో వెలయునెమ్మేను
నదరుడెందము లాలనసలారుచున్న
వదనంబు వడవడవడఁకునొదలయు
వదలుపింజల నిడువాలుఁ ధోవతియు
నొదవిన వలకేలియూఁతకోలయును
బోలఁగాఁ జుట్టినపొత్తిపాగయును
దూలగట్టిన వెడతోఁపుపచ్చడము

*పిడికడు

సంక్రీడా కేలిపంచాంగంబు ముష్టి
చంక వ్రేలెడుతాళి చలిదిమూటయును
దగనలవడఁ జేరి తనుఁజూచువారు
మొగిద్వాపరమునాఁటి మునలి వీఁ డనఁగఁ
దడబాటు నడల నత్తఱి వచ్చి వచ్చి
బడలినగతి గురుపదము లెన్నుచును
ఉరుభక్తి చెంతవా రొకయింత వినఁగ
సరవిఁ బోద్వాయ మనుసంధించుకొనుచు
నిద్ధానురాగుఁడై యిట్లు భాగవత
వృద్ధభావముఁ దాల్చి వేదవేద్యుండు
నాతోఁటలోనికి నరుదెంచి సుమిత
చూతంబుక్రింద నిల్చుట విలోకించి
పరకాలుఁ డప్పు డాపరమవైష్ణవుని
చరణాబ్జముల చక్కఁ జాగిలి వ్రాలి
యల కేలిముష్టి పంచాంగంబు గాఁగఁ
దెలిసి నా కిప్పుడు తిథివారసరణి
దినయోగములు తేటతెల్లంబు గాఁగ
ననయంబుఁ బరికించి యానతీవలయుఁ
గడుదవ్వు నడచి యాఁకలిగొని యొండ
వడఁ జెందినాఁడ దేవరదాసునకును

దిరిచి మీా రిప్పుడు తెచ్చినచంక
చరిదిలో నింత ప్రసాదింపవలయు
నన నవ్వి యా వైష్ణవాగ్రణి కరుణ
దనరార నాపరాంతకున కిట్లనియె
శ్రీవిష్ణువాగంబు శ్రీవిష్ణుతార
శ్రీవిష్ణుతిథియు సందేహింపవలదు
వాకిన నీకు సర్వగ్రహంబులును
నేకాదశమునంద యెనగియున్నారు
వాకిననేల సర్వము భరి మింక
నీకోర్కు లీడేరు నీకోరిన
పనుపడ నీకు నీభటులకుఁ జలిది
పెనువొందనేఁ బంచిపెట్టెద ననుచుఁ
దెలివెండిరేకుల తేటగిలించు
పొలుపారు నునుపోఁకపొత్తింగోపలను
సలలితదివ్యాతిసౌరభభూజ
ఫలచిత్రరుచులఁ జూపట్టి యెంతయును
నమృతాంశుమీాఁది చాయల గేలకొనుచు
నమృతమయం బైనయట్టియాచలిది
పరికరములఁ బెనుపమునూరుగాయ
పరిమళంబుల వారిబడలిక ల్వాయ

నమరవర్గమునకు నమృతంబుఁ బెట్టు
కమలాక్షుగతి హాస్యకమలంబుఁ *వోడికి
పరకాలునకు మున్ను భక్తి దైవాఱఁ
గరమున నొకపిడికెఁడు ప్రసాదించి
కడమతద్భటులకుఁ గ్రమమేరుపడఁగఁ
పిడికెడు పిడికెఁడు పెట్టఁ బెట్టుటయు
నలసుధారసపాను లైనదేవతల
తెలివి నందఱుఁ బరితృప్తులై రపుడు
పరకాలుఁ డలరి యా భక్తవత్సలుని
చరణపద్మములకుఁ జాగిలి మ్రొక్కి
యెయ్యది మీనామ మెందుండి యిటకు
నయ్య ! వేంచేసితి రానతిం డనఁగ
ననిశంబు కాంచికి నపరభాగమున
నునికిగా నెలకొని యుండుదు నేను
ననుసాష్టభుజకర నరసింహుఁ డందు
రనుచు నంతర్హితుం డయ్యె నాకరణిఁ
గని పరకాలుఁ డక్కజ మంది యితఁడు
ననుఁ బ్రోవవచ్చిన నలినలోచనుఁడు
కాని వేఱొక్కఁడు గాఁ డంచుఁ బొగడి
యానందబాష్పాకులాక్షుఁడై †పొంగి

---

*దాడిగి. †పొగడి.

కరుణ నాదైనయాఁకలి చూడలేక
యరుదెంచి నా కమృతాన్నంబు వెట్టెఁ
దననామ మడిగిన దయతోడ నవ్వి
పునుగ కెప్పుడు సాష్టభుజకరుఁ డైన
హాతహేమకసిపుండ ననియె నేవేలు
పతఁడె పంచేషు పంచాయుధాబ్జములు
ధరియించి యసురడెందము విదారించి
శిరముఁ జీరిన నరసింహవిగ్రహుఁడు
నతఁడె శ్రీవామనుఁ డతఁడె విష్ణుండు
నతఁడె యాదిమకిటి యగువాఁడు నతఁడె
యతఁడె నాకులదైవ మనునర్థి మొదవఁ
బ్రతిలేని యొకపది పాటచేఁ బాడి
పయనంబుగతి కతిపయదినంబులకు
నయకరం బైన శేషాద్రిచెంగటికిఁ
జని సంతసించి యాశైలరాజంబుఁ
గని శ్రీనివాసునికరణిఁ జూపట్టి
నాయద్రిరాజంబు నారోహణంబు
సేయంగఁ జంకించి చిరభక్తిపరత
మొనయంగఁ దత్పాదమూలంబునందు
ననురక్తి దివసత్రయంబు వసింప

నా సర్వమయుఁడు శేషాచలేశ్వరుఁడు
దాసునిమదిలోని తాత్పర్య మెఱిఁగి
కనకాంఘ్రికింకిణీకనకజాలుండు
ఘనతరోజ్జ్వలదివ్యకనకచేలుండు
ధృతరత్నఝల్లరీదీపితహేతి
తతచిత్రమేఖలాధామాళిధారి
వరదానకటిదేశవర్ణితకరుఁడు
కరపల్లవాగ్రసంగతచక్రధరుఁడు
హారకేయూరభూషాదిధరుండు
చారుమౌక్తికకంఠసరసకంధరుఁడు
తులసికాదామకౌస్తుభవిభాసితుఁడు
వలితవిగ్రహుఁడు శ్రీవత్సలాంఛనుఁడు
ఘటితాలమేలుమంగా *వత్సతలుఁడు?
కుటిలనీలాయతకుంతలోజ్జ్వలుఁడు
సరసిజపత్రవిశాలలోచనుఁడు
నిరుపమసాంకవనీరసేచనుఁడు
వరదరస్మితశోభివదనమండలుఁడు
మరకతమాణిక్యమకరకుండలుఁడు
ధారితరత్నచిత్రకలలాటుండు
నీరజమిత్రసన్నిభకిరీటుండు

---

*వత్సలుఁడు

నగునట్టి శ్రీవేంకటాద్రినాయకుఁడు
జగదేకనాథుఁ డాశ్రితపాలునకుఁ
బాడకట్టి తనకరముల మేను నిమిరి
వడదేర్చి లాలించి వరదుఁడై పలుక
†నావేల్పువేల్పు రెప్పార్పక చూచి
భావించి సేవించి ప్రణుతి గావించి
యాదేవదేవుని యనుమతిఁ గూడ
నాదండ శోభిల్లు నతనిమూర్తులను
సేవించి యాపరజిత్తు క్రమ్మఱను
వేవేగ శ్రీరంగవిభుని సేవింప
నరుగుచు సకలదేశాధినాయకులుఁ
గరమర్థి నిచ్చలుం గానుక లొసఁగు
వరసువర్ణాదిసువస్తువు ల్గొనుచు
నరవి రంగమునకుఁ జనుదెంచె నప్పు
డావేల్పురాయని యడుగుదామరలు
సేవించి ప్రణమిల్లి చిరతరభక్తి
లలిమించువేల్పు నీలపుచందరాల
నలుపారు నల్లసేనపుజంగరాల
నలఘువైభవముల నట రెండుసాల
ములును వంటిల్లును మొదలుగాఁ గలుగు

---

†నావేల్పు జేని

కావేరినిలయుకైంకర్యంబు లాఁఱు
గావింతు ననుచు సంకల్పంబు చేసి
గట్టిగా సాలయుగ్మము మహాసనముఁ
గట్టించి నాల్గవకలుకోటఁ దీర్చ
సవరింప దొరఁకొను సమయంబునందు
భువి నెన్నఁదగినశిల్పులు *ననిశంబు
†ఘనులైన మఱి తక్కుఁ గలిగినమేటి
పనులవారల బడి పనులవారలును
పరువడిఁ దమతమపనులకు నమరి
దొరఁకొని సేయఁగఁ దొడరునత్తఱిని
బలువుకొండలు రేకబడ నింత మలఁచి
యులువకట్టులువోసి యులు లోలి నాటి
పసలుమించఁగ సూత్ర పట్టినపగిది
విసువక గసివోటు వేయువారలును
గూటంబు లులులుఁ జేకొని యవలీల
గాటంపుకొండ లొక్కట గ్రీలి వ్రాల
ననయంబు వెలిఁ గంది యనిమిషశిల్పి
గని యోటువడుచుండ గసివోటు వైవఁ
గప్పుల దూలముల్ కంబాలు వలుద
చప్పటిరాలు నచ్చంపుబోదియలు

---

* నిమిదంబు, నిమఁదంబు, † ఘనులౌచు

*కదళికాద్వారశాఖలు కొణంగెలును
మొదలైన సంపాదములు చిత్రగతులఁ
బడి పనివాండ్రు నిబ్బరమున సన్న
బడియలుపూని సంభ్రమము రెట్టింప
లావునం గదిసి † హేలల్ల యటంచు
మేపిడి వడి బండ్లమీఁది కెత్తుచును
ఆరీతిఁ బోవనియట్టిదూలములు
చేరి మూఁకలు గట్టి చిట్టెలు గట్టి
మొగడిగరవముల హేలల్ల యనుచు
నగపడి యవి మోచి యరుదెంచి వారు
ధర జలాంతము శిలాంతముగ శోధించి
వరుసఁ బోపల ‡ గుండ్రడవక్త్రంబు సేసి
యిసుము జల్లియు వైచి యొనయ గట్టించి
వసిబారి మూకున వడిఁ గూరుకొనుచుఁ
జప్పటి గావించి చదురపానంబు
నొప్పుగావించి మై నొక్కొక్కరాయి
వరుస నిల్పుచు రసవర్గంబుతోడ
బెరయించి యిట్టికె పెట్టజల్లియును
సందడి బొక్కలో సందుసందులను
దండడిగొనఁగ బెందడివేయువారు

* కదలని † హెల్లల్ల ‡ గుండ

పొందికలగు రాయి పొందించి పెరుక
సందుదూరకయుండ సంతన సేసి
సూత్రంబులు నాయగద్ధులు నెఱఁగి
చిత్రంబుగాఁ బనిఁ జేయుచువారు
నగుచు నీగతిఁ గోటయాతయుఁ గట్టి
తగనొక్కయెడ భూమిఁ ద్రవ్వి శోధింప
నందులో నొక్కగుహాంతరసీమ
నిందునిభమై కాంతి నెల్లిదం బాఱు
చెలువ మొందినయోగిశేఖరుఁడొప్పు
మలయంగ యోగసమాధిలో నుండ
నాలోకలనము సేసి హరిదివ్యసాల
మీలీల యీతని యిరవుమై వచ్చె
నేమిసేయుదు నంచు నిచ్చఁ జింతించి
యీమీఁద నొకయుపాయముఁ దలపోసి
యతనిఁ జేరఁగ నేగి యూహరకాలుఁ
డతిభక్తితోడ నిట్లనియె యోగీంద్ర!
పరిపూర్ణహృదయ! యెప్పగిది నిచ్చటికి
నరుగుదెంచితిరి నా కానతీవలయు
నన విని యయ్యోగి యూయోగినాథుఁ
గనుఁగొని ప్రణమిల్లి క్రమ్మఱం బలికె

నెనలేనికమలాలయేశ్వరు నూట
యెనుబదితిరుపతు లేను సేవించి
వచ్చి యిచ్చో నిల్చి వనజాక్షుమీఁది
మచ్చిక యోగసమాధి నున్నాఁడు
గ్రమమున నిన్ను నేఁ గనుఁగొంటిఁ గానఁ
గమలాక్షు నిప్పుడ కన్నయ ట్లయ్యె
నని యోగదృష్టిచే నాపరకాలు
నునికిఁ గన్గొని వెండియును జాఁగి మ్రొక్క
మ్రొక్కినఁ బరకాలమునికులోత్తంసుఁ
డొక్కజపంబుచుండ నతని కిట్లనియెఁ
దుహినాద్రిపై వరమని నరసింహు
మహితాష్టబాహు నిర్మలగుహావాసి
వేడుకనీవు సేవించితే యతండు
తోడ మాటాడు భక్తులఁ గూడి యెపుడు
నన విని వెఱఁగంది యాయోగి మగుడ
ననియెఁ బ్రేముడిమీఱ వరిశమునకు
నతఁడు నాతో మాటలాడునా యనిన
నతఁడు నీతో మాటలాడె నాపూట
యని యోగి తుహినాద్రి కనిచిననతఁడుఁ
జని హైమశైలాగ్రసదను నృసింహుఁ

గని మ్రొక్కి మానవకరివైరి యప్పుడు
తనభక్తుమాట తథ్యము సేయవలసి
యాయోగితో మాటలాడక నవ్వాని
యాఖుంది కేసుఁ బాయకయుండె నంతఁ
బరకాలుఁ బాకట్టు *ప్రాకార మెల్ల
నరుదారఁ గట్టించి యంతటిమీఁద
మునను నఖిలమైన మాధవకోట
యదియునుంగట్టింప నాత్మఁదలంచి
యేమిసేయుదు నింక నీసాలమునకు
హేమంబు చాలంగ నెటనుండి వచ్చు
నని తనమొప్ప డాయఁగఁ గొల్చియున్న
యనుపములైన యేకాంగవీరులను
రాయదొంగలఁ జౌర్యరసికశేఖరుల
నామెడం బిల్చి రహస్యంబునందుఁ
బల్కి యీమాధవ ప్రాసాదమింక
నెన్నిలాఁగులనైన నీడేర్పవలయు
నలవిమీఱిన దీనికై యిటమీఁద
బలువైనధనము సంపాదింపవలయుఁ
గాచిదొంగిలి తేరఁగలరె వేవేగ
మీచేత నగునె యిమ్మెయి విచారంబు?

---

* ప్రాసాద

అన విని యనుచరు లాపరాంతకున
కనిరి నేర్పులును సాహసములు మెఱయ
భావించిచూడ నీబంటులసత్త్వ
మీవెఱుంగవె విను మిన్నియు నేల
వదలక మండలేశ్వరునైనఁ గాంచి
కొదుకక చెరువాఱుఁ గొట్టనోపుదుము
పగలు చూచినసొమ్ము పగలు తేఁగలము
మిఁగిలినకడిమి నెమ్మోయిఁ దివ్వారాని
తాలముల్ గడియ లుద్ధతి మోప బ్రీలి
వ్రాలించు పెక్కైనబదనిక ల్గలవు
పాతాళమున నున్న బలువిధినైన
జాతిగాఁ జూపునంజనములు గలవు
మహి నెఱునైన రిమ్మల నిద్రవుచ్చు
మహిమలం గలచొక్కుమందులుం గలవు
ఇత్తటి నిరుచేయి నెఱుఁగరాకుండఁ
గత్తెరసొమ్ములు గత్తిరింపుదుము
ఇలలోన నొండొరు నెఱుఁగరాకుండఁ
గలయ నామడమైనఁ గన్నపెట్టుదుము
అని యిట్లు తమదుసాహసములు చెప్పి
యనిరి వెండియు శాత్రవాంతకుతోడఁ

గడుచిత్రమై తూర్పుకడలికి చక్కఁ
బడమటి యీనాగపట్టణంబునను
అసమానమగు పదియాఱువన్నియల
పసిఁడిచే జైనులు ప్రమదంబుతోడ
గొప్పగాఁ దమకులగురునిఁ జేయించి
యొప్పగా నొకగుడియును నభేద్యముగఁ
గట్టించి యందు నాకనకంపుఁబ్రతిమఁ
బెట్టినా రేమి చెప్పెడిది! యీప్రతిమ
యబ్బెనా మన పనులన్నియుఁ దామె
గొబ్బున నీడేరుఁ గొదలేక యనినఁ
గడు సంతసిలి పరకాలుఁ డాభటుల
నెడపక కౌఁగిట నిఱియంగఁ జేర్చి
తాను వారలు సౌగతప్రకారములు
పూని వేవేగఁ దత్పురమున కరిగి
యచ్చట నున్న బౌద్ధాచార్యవసతిఁ
జొచ్చి యంతయుఁ బాఱఁజూచి మెల్లెడను
దలుపు వాకిలియును ద్వారబంధమును
దెలియరాకుండ నెంతే చిత్రగతుల
నదుకు లేకుండ నేకాండంబు గాఁగ
నొదవ సంతనసేసి యున్న యాగుడికి

నచ్చుగా లోని హేమాకృతిఁ జూడ
వచ్చువారికిఁ గనవచ్చుమాత్రంబె
కడుఁ జిన్నసోరణ కంత గావించి
యడరంగఁ బరకాలుఁ డచ్చోటి కరిగి
యాలోనిబింబంబు నాక్రాంతగుండ
నాలోకనము సేసి యాత్మఁ జింతించి
తనబంటులును దానుఁ దడయక వెడలి
చనుదెంచి యాపురస్థలి కొంకిఁ జేసి
యనుచరవర్గంబు ననురక్తిఁ బిలిచి
యనియె నేకాంతంబునం దొక్కనాఁడు
పోలింపఁ గుచ్చితములకెల్ల మిగుల
నాలయం బైన యీ యాలయంబిప్పు
డే వెసఁ దుదమొద లెఱుఁగంగరాక
భేదింపరాక యభేద్యమైనదియుఁ
గటకటా! భూమిలోఁ గంటిమి కాని
యిటువంటిసదనంబు లెందైనఁ గలవె
యేపాపజాతి దా నిది చేసె నొక్క
చూపట్టదింతయుఁ జొరవచ్చుత్రోవ
పనుపడునట్టి యుపాయ మింకేది
యనుచుఁ గొండొకతడ వాత్మఁ జింతించి

క్రౌంచద్వీపాంతరంబున నుండి
వచ్చినయట్టి కువాడవ్రతాంగి
యువగడం బైన యీయాలయం బిల్లు
సవరించె నని సవసవ గాఁగ వింటి
నే నమరఁగఁగల నీసూత్రిమహిమ
మానుగా నెఱిఁగి క్రమ్మఱ వత్తు ననుచు
నేవచ్చునందాఁక నిచ్చోట నూఁర
లేవయూంవంతయే మొనసిడకుఁడని
ముదమునం దద్వీపమున కేగి యందుఁ
జనులై పెనుసాధువృందంబుఁ బూని
సారెను నచటి పంచాణంబువారిఁ
జేరి యయ్యా యని శిర మింత యూఁచి
కడుపెద్ద మైన సౌగతహేమగురుని
గుడి వొచ్చి చోయిలు గొంపోయి రకట!
యనుచుఁ గొంపాలిపా రసిశంబు వినఁగ
ననుమునుసనుయంబునం దొక్కనాఁడు
ఆమేటి పుడిఁ గట్టినట్టి యూశిల్పి
యామాట విని వెఱఁ గంది పొక్కుచును
జిత్రమైనట్టి యంశిఖరంబుమీఁద
సూత్ర మేగతిఁ గాంచి చొచ్చెనో దాంగ

యన విని పరకాలుఁ డరయనివాని
యనువున నతని కిట్లనియె నవ్వుచును
జెలువార గుళ్ళకు శిఖరంబులందుఁ
గలవె సూత్రంబు లాగడములు గాక
యన విని శిల్పి లేదనుచుల్లు శిఖర
మున యేనపో సూత్రమును నిల్పినాఁడ
నిరుమల్ల శిఖరంబు నేడేసుమార్లు
తిర మొందఁ ద్రిప్పినఁ దివియంగవచ్చు
నన విని మోదించి యారిదండధరుఁడు
చని నిజభటుల కీచందంబు దెలిపి
పనివడి యాయత్తపడి వారుఁ దాను
నొనఁగూడి కార్తికమ్మున నొకనాఁటిరాత్రి
గ్రక్కున నరిగి సౌగతగురునిలయ
మెక్కి యాశిఖరంబు నేడేసువార్లు
ద్రిప్పినంతనె యది నెరలినం బట్టి
చప్పుడు సేయక జగతిపై డించి
యాలోనఁ దనచెలి యలిప్రాణనాథు
నాలోని కనిచిన నతఁ డేగి మఱియుఁ
దడయక నంతరాంతరముల నిడిన
గడియలు బీగము ల్గదలింపలేక

యావిధం బెఱిఁగింప నరిదండధరుఁడు
శ్రీవరుఁ దలఁపులోఁ జేర్చి నుతించి
యరుసుమీఱంగ దశావతారములఁ
బరఁగిన శ్రీరంగభర్తపై యాన
నిడినంతలోన నయ్యుమసఖీగములు
తడయక గడియలు తము దామె తెఱచెఁ
వెఱచి నమిగు లమోదించి యాబావ
మఱఁది నెన్న డుమ నుమ్మలిక రెట్టింప
నలఁతి నవ్వుచు నిమపగు పెద్దయినుప
గొలుసు గీల్కొలిపి యాకుహరంబు వెంట
డించినఁ జక్కఁగా డిగ్గి యామేటి
కాంచనరచితసౌగతమూర్తిఁ జూడ
నాసరి మఱియు లోహంబున రాగి
సీసవిచ్ఛిడములఁ జేసియున్నట్టి
సుగతబింబంబు లాశూరు నీక్షించి
బెగడొంది పలికె నభేద్యవిక్రముఁడ!
తముఁ జూడఁగా లోహతనువుల మరయఁ
దమవంకవచ్చు నాదాయంబు గలదె
యదివో కాంచనమయం బైనట్టిరూప
మదయతం దమ కిడినట్టియన్నంబు

కౌమరార వైరులఁగుఱుప్రదా ననుచుఁ
దమనోరు గట్టి యుంతయుఁ దానె తినును
దానినే గైకొమ్ము తడయక రత్న
మానిత భూషణమయ మైనదాని
ననినఁ దత్కనకబింబాప్త మైనట్టి
ఘనశక్తి బెగడి దగ్గన మింటి కరిగె
పరకాలు సోదరిపతి యంత బౌద్ధ
గురుహేమబింబంబుఁ గొలుసునం గట్టి
కదలింప నాసన్నుఁ గని మీఁదివార
లది యందుకొని యంత నతని గ్రమ్మఱను
అలగొలుసునఁ దొంటియట్ల నెన్నడుమ
బలసి చేఁదుకొనంగఁ బరకాలుమఱచెఁ
తలదాఁటి చిక్కనఁ దనుప్ర తచ్ఛిఖర
బిలము పట్టకయున్న బెనఁకువసేయఁ
బరమభాగవతుఁ డాపరకాలుమఱఁది
యరిదండధరున కిట్లనియె నవ్వేళఁ
గనకచేలాంకుకైంకర్య మీడేర
ననుసంతసమునఁ గాయము పొంగెఁ దనకుఁ
బలుమరు నింత నిర్బంధంబు సేయ
వలవదు శ్రీరంగవరదునిసేవ

యెన్ని చందంబుల నీడేరవలయు
నున్న విచారంబు లొండేమి వలదు
తను మీర లిచట నిత్తఱి డించిపోవఁ
గనిన బాద్ధులు మిమ్ముఁ గదిమి చెండాడి
కైంకర్యమునకు విఘ్నము సేయఁదలఁతు
రింకఁ గొంకఁగ నేల సిదె వేగ వచ్చె
నరయ నర్థంబుఁ బ్రాణాభిమానములు
వరుసఁబో నేలినవారివి గానఁ
బతి నాకు శ్రీరంగఫణిరాజశాయి
యతనివే తనదు ప్రాణాభిమానములు
పతికార్యమునకు నై ప్రాణంబు లొసఁగు
నతఁడు సద్గతిఁ గాంచు నని యండ్రు బుధులు
ఒకగువ్వకై తను వొసఁగి రాసుతుఁడు
సకలలోకంబుల సన్నుతిఁ బడసెఁ
బరతత్త్వమునకుఁ గాఁ బ్రాణంబు లొసఁగ
నరయ నందుల భాగ్య మది చెప్ప నేల
తనతలఁ గొట్టి యిత్తఱి నుండనీక
కొనిపొండు వట్టిజాగులు మాని మీరు
అన విని సరకాలుఁ డాకార యనుచు
ననుజాతపతిమాట కందంద మెచ్చి

యోగి నో భాగవతోత్తంస ! నీవు
పోలింప నిహపరంబులు చూఱఁగొంటి
వని వాలు గైకొని యతనికంఠంబుఁ
దునిమి యాశిరముఁ బొందుగ నేలఁ బూని
బలునైన యాజైనధర్మరూపంబు
బలువిడి నాగుడిపై నొయ్యడించి
పట్టిమంచపుఁ బెనుపల్లకిమీఁదఁ
బెట్టి ముసుం గిడి పెద్దయు వగచి
శవముఁ గైకొనిపోవుసరవి నామంచ
మవిరలబలవంతు లగువారు మోవఁ
దలలు వీడంగఁ గొందఱు రొండుగడలఁ
బలువెఱంగులఁ బాడి పాడి శోకింపఁ
గొందఱు కాష్ఠము గొని యేగుచుండఁ
గొంద ఱింగలము గైకొని చనుచుండ
నీరీతి భృత్యు లాహేమబింబంబు
దూరంబు గొనిపోవఁ దొఱఁగురక్తమున
మలయుచుఁ జేనున్న మఱి దిమస్తకము
కలయంగఁ జూచి రక్తముజాడవట్టి
వత్తురో యనుచు నవ్వలఁ బరకాలుఁ
దత్తఱిం గదుదట్ట మగుపొదలోన

నాతల డాఁచి హేమాకృతిఁ గొనుచు
నాతలఁ గడచి తా నరుగు నత్తఱిని
శ్రీరంగనాథుఁ డాశ్రితవత్సలుండు
కూరిమితోఁ దనకొఱకుఁ గా వచ్చి
భక్తుఁ డీకైవడిఁ బ్రాణంబు లొసఁగు
భక్తికి నాశ్చర్యపడి సంతసించి
కంటిరే నాభక్తు ఘనతరభక్తి
వింటిరే యొప్పైన వివరించి మున్ను
అని నిత్యవరులతో నందంద బొగడి
వినతాతనూభవు వీక్షించి పలికె
నాకొఱకిపుడు ప్రాణము లిచ్చినట్టి
నాకేశనుతుని వైష్ణవశిరోమణిని
బొందితో మస్తంబుఁ బొందుగా మగుడ
బొందించి నీముఖాంబుజసుధాధార
నెనయించి ప్రాణంబు లొసఁగింపతోడి
కొనిరమ్ము వేగ నగ్గురుభక్తినిరతు
ననఁ జని విహగేంద్రుఁ డరియుముమఱది
తనువున మస్తమత్తఱిఁ బొందుపఱచి
తనమహత్త్వము మహీస్థలిఁ గానుపింప
ఘనతరామృతమూర్తి గాఁగ నెంతయును

పొలుపారు నిజముఖాంబుజసుధారసముఁ
జిలికించి బ్రతికించి చెలఁగించి యతని
గురుభక్తి వేగఁ దోకొనివచ్చి రంగ
వరునిపాదముల క్రేవల నిల్పెఁ బ్రేమ
నరిదండధరుఁ డంత నాహేమబాద్ధ
గురుబింబ మీరీతిఁ గొనిపోయి పోయి
కడుదూర మరిగి చీఁకటివిరిచుక్క
పొడుచువేళకుఁ గృష్ణపురిఁ జేరవచ్చి
యనుచరముఖులకు ననియె దూరంబు
సనుదెంచితిమి ప్రజ చాల నాకొనియె
బలువైన రేపటిపయనంబు సాగ
వలయు నేఁ డిచ్చోట వసియించు టొప్పు
దీనికై యందఱు దిట్టగాఁ గట్టి
పూని యొక్కెడ నిల్వఁ బోల దిచ్చోట
నుండరా దిఁకఁ దలాయొకదిక్కు చెదరి
యుండంగవలయు సూర్యుఁడు గ్రుంకుదనుక
నని వేదబాహ్యమతాసక్తు డగుట
కనయంబుఁ గోపించి యాజ్ఞఁ గావించు
వడువున సౌగతవరమూర్తి రొంపి
మడియుండ నంచు నుమ్మలి లోనఁ ద్రొక్క

యనుచరవర్గంబు నాయూరిలోని
కనిచి తా నట నుండె నది చూచికొనుచు
నప్పు డామడి సేయు నాయూరికాఁపు
ముప్పిరిగొను పగ్గముల చుట్టుతోడఁ
గ్రుచ్చిన మునికోల గొంగడిముసుఁగు
మచ్చల మచ్చల మట్టికాశయును
బలువైన కేలియంబటికుండ తనకు
నలవడ నడగొండ లననొప్పుచున్న
మీఁదైనయెద్దుల మెడకాడిమీఁద
గోటేరు వైచి నెక్కొని రొప్పికొనుచుఁ
జనుదెంచి యామడిచక్కి నాగేలు
పనుపడఁ గట్టి చొప్పడ దున్నవరుగ
నది గని వరకాలుఁ డాత్మఁ జింతించి
యిది గానఁబడు దున్ననిచ్చిన వీని
నని యంత నొక్కఁ డుపాయ మూహించి
యెనయ దున్నుచు నెదు రేతెంచువాని
నెడపక తిట్టుచు నెద్దులమెడలు
విడిచి లో శంకలు విడిచి యిట్లనియె
దున్నినఁ జోళనాథునియాన నీకు
నిన్నాళ్ళు తేరసా న్నిటు తినందగునె

పుడమి వారలనెల్లఁ బోషించి మాతాత
గడియించినట్టి దీకాణాచి నేల
యన్యాయ మేటికి నడుగుము వాదు
మాన్యంబు గాని సామాన్యంబు గాదు
తుదిని యీ యూ*రను దొరరెడ్డి వేరె
మదిఁ గొంక కొండొకమాన్య మీరీతి
దున్నెడిలా గెట్లు తొలఁగు నీపనులు
విన్నార మేల క్రొవ్వితి కాఁపువాఁడ
కేనమేటికిఁ గందిగిఁజను గాఁపు
వానిని వేచ కెవ్వాలఁ జవి గాద
యనుమాట నిజమయ్యె నని వాఁడుఁ దాను
ననయంబు గినిసి వా దడచి యామీఁదఁ
దగవున కొప్పి యిద్దఱు సేగువెంచి
తగవువారలతోడఁ దమపను ల్నొడివి
కట్టకానుక లిడి కడపట నిలువ
గట్టిగా నాకార్యగతి విచారించి
యలయున్న సభవార లాయిరుపురను
బిలిచి పరాంతకుఁ బిలిచి యిట్లనిరి
యరయంగ నీమాన్య మైనయందులకుఁ
బరగంగ సాక్షిసంబంధంబు గలదె

*రిని

యనిన నెక్కడిసాక్షు లంబనాఁడె పోయి
రనినఁ బత్రము గలదా యని యనిన
నడర మాతోఁటి యేడవపెద్దతాత
కిడినపత్రము చెడ కిన్నాళ్ళుదాఁక
దరుచు నుండంగఁ దామ్రశాసనమె
యనిన సత్యము సేయు మనఁ బరాంతకుఁడు
తావిష్ణునకు నేఁడుతరములనాఁటి
సేవకుఁ డనబుద్ధిఁ జింతించి యపుడు
తలఁప మాయేడవతాత మైనల్లి
కులకర్తనామనాఖ్యుఁడు చెన్నమిగుండుఁ
బుడమి తాఁ గొలుచునప్పుడు సేద్యంగోడ
గడియించి కైకొన్న కాణాచి నేల
తలఁపఁ దచ్చరణాగోత్రము వాఁడ నేను
పలుమాట లేల తప్పక శౌరి సాక్షి
యని సత్యమొనరించి యంబనాలి గెలిచి
జనులెల్లఁ దను వేయుసరణులఁ బొగడ
మునుపు దానున్న సమున్నాస్థలికిఁ
జనుదెంచె రవి యస్తశైలంబు డిగ్గె
నప్పుడాపురనాథుఁడగు నందసూనుఁ
డప్పులఁ బాలుఁ బాయస మారగించి

నంబిడగ్గరఁ బిల్చి నాదుభక్తుండు
పంబినయూఁకట బడలియున్నాఁడు
అతనికిఁ బాలుఁ బాయస మప్పములును
హితమతితోడ నీవిచ్చి రమ్మనిన
జానుగా వాని నర్చకుఁడు మస్తమునఁ
బూని తత్ప్రేరణంబునఁ గొనిపోయి
కేదారభూమిచక్కిన గాచియున్న
యాదేవనుతునకు నది యిచ్చుటయును
బరివారమును దానుఁ బరకాలుఁ డెంతె
పరిపూర్ణముగఁ బసాపడి సంతసించి
త్రిదశేంద్రవంద్యుని దేవదేవునుఁ
బదిపద్యములచేతఁ బ్రణుతిఁ గావించె
మడిలోని యలహేమమయవిగ్రహంబు
వెడలంగఁ దిగిచి వేవేగంబ కడిగి
మునురాత్రిఁ గొనివచ్చుమురువున మఱియుఁ
బనుపడ మంచపుఁబల్లకిలోన
నిరవొందఁ బెట్టి మిన్నేరచేటరి
దరిత్రోవ నరుగుచుం దన్మార్గమునకు
సరస నొప్పెడు శౌరిసదనంబులందు
నిరవొందఁ బగలెల్ల నీకీతి నిలిచి

యాయామూర్తుల ననువొంద నుతులు
సేయుచు వెండియుఁ జీఁకటిపడిన
మునుబోలె పుత్తడి ముదిరూపు వేగఁ
గొనిపోవుచును దవ్వుగొని యేగుదెంచి
ఘనతరం బైన సంగమపురంబునకుఁ
జని ప్రొద్దుగ్రుంకెడిసమయంబునందు
నాంపురవరనాథుఁ డై యొప్పుచున్న
శ్రీపతి యారగించినప్రసాదంబు
ననుచరసంయుతుం డై యారగించి
ననయంబు గాఱుక్రమ్మ నయ్యూరిత్రోవఁ
దెలియక యాయూరితీర్పరిం గూర్మిఁ
బిలిపించి త్రోవఁ దెల్పెడువాని నొకని
ననుపుము సూర్యోదయం బైనదనక
ననిన వాఁ డారీతి ననిపెద ననుచు
నరిగి మదోన్మత్తుఁ డై మఱచుటయు
నరిదండధరుఁ డంత నచ్చోటఁ గదలి
చనుచుండఁ దత్పురీశ్వరుఁ డైనయట్టి
వనజోదరుఁడు భక్తవత్సలుఁ డపుడు
బాణకృపాణచాపంబులునుభయ
తూణీరములుఁ దాల్చి తోడనే నడువఁ

దెలతెలవార నేతేర నామేటి
విలుకాని బరకాలవిభుఁడు వీక్షించి
యెయ్యది నీనామ మెద్ది నీయునికి
యియ్యెడ నాతోడ నెఱిఁగింపు మనిన
నరయంగ నను జగదభిరక్షయంద్రు
పురుడింప సంగమపురితలవరిని
బూనిక మీ రొంటిఁ బోయెద రనుచుఁ
దోన నేనును మీకుఁ దోడువచ్చితిని
అనుచు నంతహితుం డైన డెందమున
ననయంబు వెఱఁగంది యాపరాంతకుఁడు
ఆనందబాష్పంబు లడరంగఁ బొగడి
శ్రీనాథుఁ డని యచ్చఁ జింతించి యెఱిఁగి
దశరథసుతుని నాతనిహృద్యపద్య
దశకంబుచేత నెంతయు సన్నుతించి
మునుకొని శ్రీరంగమున కేగుదెంచి
కొనివచ్చు నలబొద్ధగురుమూర్తిలోన
గొనవ్రేలిమాత్రంబు గొట్టించి డాఁచి
ఘనమైన కాంచనగాత్ర మంతయును
నఱికించి కరఁగించి నాణెంబు సేసి
కొఱదీర మూడవకోటఁ గట్టింప

నాకాలమునను భక్తాంఘ్రిరేణుండు
శ్రీకాంతుఁడైన యాశ్రీరంగపతికిఁ
దవరుప్రేముడి సుమదామకైంకర్య
మొనరించుచుండెడి యొకమందిరంబు
చాయం *ప్రహారంబు చనుదేరఁ జూచి
యాయెడఁ బరకాలుఁ డాత్మ భావించి
కడిఁది సూత్రంబుసంగతి సాల మిపుడు
నడిచాయ వచ్చె వైష్ణవగృహంబునకు
వివరింప నితనిని వేశ మిందులకుఁ
దివియుచుండఁగరాదు తివియంగరాదు
కమలలోచనుని కైంకర్యంబుకంటెఁ
గమలేశభక్తకైంకర్యంబు ఘనము
వేసర కలువదివేలేండ్లు భక్తి
సేసేత హరిపూజ సేయుటకంటె
నొకభాగవతునకు నొకమాఱు పూజ
యకలంకమతిఁ జేయ నదియ మిక్కుటము
అనుచు నేకతమున హరుఁడు పార్వతికి
నొనరఁ బద్మంబున నుపదేశ మొసఁగెఁ
గావునఁ బరమభాగవతగేహమున
కీవలఁ బుట్టిరాసిత్తు నీకోట

* ప్రకారయం

యనుచు నావరణంబు నాగేహమునకు
ఘనతరావణంబు గాఁగఁ గట్టించె
నావిధం బెల్ల భక్తాంఘ్రిరేణుఁడు
భావించి వైష్ణవభక్తికి మెచ్చి
యిప్పు డీపరకాలుఁ డిట చేయునట్టి
యుపకారమునకుఁ బ్రత్యుపకారముగను
బెనుపొందఁగాఁ బిడ్డ పేరిడవలయు
ననిమాని మది నెంచి యాత్మజుభాతి
యనిశంబు దామంబు లర్పించునట్టి
తనదుపువ్వులనారఁ దరగుకత్తికిని
అరిదండధరునామ మనుపొందఁ బెట్టి
పరమానురక్తుఁడై పరకాలుఁ డంత
వరగోపురంబును వంటసాలయును
గరమ్ధి గణజంబుఁ గట్టింపఁ దలఁచి
కలయ నాచార్యులఁ గాసీల నపుడు
బిలిపింప వారలు పెనుజన్నిదములు
చంకల శిల్పశాస్త్రములపుస్తములు
వాకవోఁ జుట్టిన వలుదపాగలును
గొలదిరేఖలు వడిఁ గోసినయట్టి
మొలమించి వలకేలి యినుపకమ్ములును

నలవడ శిల్పశాస్త్రాగమవేత్త
లలపరాంతకునకు హస్తము లొగ్గిచి
చేరువ నిలువ నీక్షించి భాగవత
పారిజాతంబు చొప్పడఁగ నిట్లనియె
నడుఁగక మీర లిన్నాళ్ళు ప్రయాస
పడితిరి శ్రీరంగఫణిశాయికొఱకుఁ
బడిన నేమయ్యె మీపనుపాటులెల్ల
నెడపక రంగేశుఁ డీడేర్పఁగలఁడు
ఒప్పుగా మీధనం బొప్పింతు మీఁద
నప్పుగా గణజంబు నాగోపురంబు
ననువొంద రెండవయమ్మహానసము
నొనరించుఁ డని పల్కి యుడుగర లొసఁగ
వేవేగ వారు నవ్వీథి నన్నిపనులుఁ
గావింతు మని యొప్పి క్రమ్మఱ వచ్చి
తమకు నీవలయునర్థము వేఁడునపుడు
తమకించి యొందుఁ గొందఱు తమ్ముఁ జూచి
తమచేతికాసు లిందనుకను మెసవి
క్రమమున నీయూడిగములు సేసితిమి
అలవడఁ దముసేయునట్టియాపనులు
'కొలుపలే వనియొప్పఁగొనుటయు లేదు

విదితంబుగా నూను వెనకను మీను
ముదలవెట్టెడు లెక్క ముదలవెట్టించు
చేకాని యేమిసేసినయందుఁ గడము
లేకుండఁ జూచి పాలించు మోసామి
చప్పటికుమదంబు చదరపానంబు
కప్పుచూరులు కంబకాళ్ళు పద్మకము
నాగి మహాజగతియు నుపజగతియును
దగిసగట్టును గపోతము సంతనయును
మొదలైన తమపని మొగములలోను
గొదవ కొంత చేకూరకయుండ
నీసునం దవిలి దారీతిఁ బనులు
చేసేతఁ దమచేతఁ జేయింపుమన్న
కాసిడు తమకొక్క కాసిడు సరికి
బేసికి గొల్లాడి పెనఁగిచూచితిమి
అన విని పరకాలుఁ డాశిల్పివరులఁ
గనుఁగొని యొంతయుఁ గరుణ వాటించి
సారసభవముఖుల్ సహరింపలేని
శ్రీరంగవిభుసేవఁ జేయువీరలకు
వ్యర్థంబు మిగుల ననర్థంబునైన
యర్థమిచ్చుట కొంత యని విచారించి

పరమార్థముగనిఁకఁ బరమార్థ మిచ్చు
టరయఁ బ్రత్యుపకార మనుచుఁ గావేరి
ఘనవేగమున రెండుగడ్డలుం జమరు
కొని పార నొకనావికుని రహస్యముగఁ
బిలిచి కాంచనములు పెక్కుగా నొసఁగి
యలవిమీఱినధనం బడి తెమ్ము
గాసింపుచున్నయీకాసిలనెల్ల
నాసమ్మతమున నీనావ యెక్కించి
కొంచక నట్టేటఁ గొనిపోయి పుట్టి
ముంచి నీవిందిచే ముంచిరమ్మనుచు
సమకట్టి తన కజనము వీక్షించి
క్రమమున మీకు నీఁగలధనం బెల్ల
సవరింతు లెక్కతో సవరి నయ్యేటి
యవల శ్రీనీపతీర్థా
ఉరుతరనిక్షేప మున్నది తనది
వరుసతో నా వెంట వచ్చెద రేని
యని వారి నందఱ నాపుట్టిమీఁద
ఘనమైన యొకమూఁక గాఁగ నెక్కించి
తామున్నయవలికి దాఁటి కాసీల
నామహాసింధుమధ్యమున ముంపించి

ముకుళితహస్తుఁడై మురవైరిఁ దలఁచి
సకలలోకేశ! కంజదళాయతాక్ష!
భవదీయకైంకర్యపరులైన వీరి
భవముక్తులుగఁ జేసి పరమపదంబు
చేరునట్లుగఁ గృపసేయు మటంచుఁ
బారమార్థముగఁ బ్రపత్తిఁ గావింప
లోకంబులెల్ల నాలోకించుచుండ
నా[illegible]బున వచ్చి యాదివాహనులు
మక్కువ [illegible] విమానంబులందు
నెక్కించుకొని [illegible]కేగి రంతటను
బరకాలయోగి మె[illegible]టియట్ల మగుడ
నరిగి తా రంగవిహారి నైయుండె
నట నాగపురిబాహ్య లాగుడిలోనఁ
బటుతరహేమబింబము లేకయున్నఁ
బొగులుచు నాశ్చర్యమును జెంది సదన
మెగువ బంగరుకుండ యెడయుటఁ జూచి
వడిసినరక్తంబువడువు నచ్చోటి
యడుగులుఁ బొడఁగాంచి *యావీట నున్న
ఇల నీటిలోజాడ లెత్తంగఁ జాలు
తలవరులను బిల్చి తచ్ఛాయఁ జూప

* యచ్చటి కదుమ.

జలజ తోమర శంఖ చక్ర దంభోళి
హలచిహ్నితము లైన యదిదండధరుని
యడుగులఁ బాడ గాంచి యచ్చట కడమ
యడుగులు గని కడు నాశ్చర్య మంది
యలవి నల్పుఁడె యట నలవెన్నదొంగ
బలిమి వాటించిన బలుదొంగ యనుచుఁ
గొలఁది కనుంగొని గుఱి వ్రాసి మఱియుఁ
గొలిచి చూచుచు జాడగూడ నెత్తుచును
గుడిపడమటఁ జోరకులు డిగినట్టి
వడువుఁ జూపుచు శ్రాద్ధవారంబు మునుపు
చోరులు సనినట్టిచొప్పుఁ జూచుచును
బోరున నటు పోయి పోయి యొక్కెడను
సుడిగాలి వాని నించుక మాసి మసుసు
పడియున్న నొండొరుఁ బరికించి కాంచి
గురులు వ్రాయుచు నడుగులు గొల్చుకొనుచుఁ
బెరచోటఁ జొప్పు దీపింప నెత్తుచును
ఘనమైనచట్టునం గానరాకున్న
బునుకగ వీపునఁ బొరలి మొత్తుచును
అలపరకాలుని యడుగని తెలిసి
బలువిడి శ్రీరంగపట్టణంబునకుఁ

జనుదెంచి యటనున్న శాత్రివాంతకుని
గని కోపమునను సొగతు లిట్టు లనిరి
తెచ్చినతమవంశదేశికు మరల
నిచ్చెదో నొచ్చెదో యేమికావలయు
ననినఁ బరాంతకుఁ డాశ్చర్యపడుచుఁ
దనుగానివానిచందమున నిట్లనియె
నెచ్చటిమీగురుం డేటివాఁ డాతఁ
డెచ్చట నుండు నా కెఱిఁగింపుఁ డనిన
నలనాగపురి నున్న హైమబింబముఁ
దెలియవే చేచేతఁ దెచ్చిన దొంగ
అలవిరివారల నణఁకించినట్లు
పులిమిపుచ్చిన నిన్నుఁ బోనీము నేఁడు
నడుగక మాసొమ్మునకు నొప్పఁజెప్పు
వాఁడఁగ ! రాజ్యమువారు విన్న మాకొదవు
వలవదు చెడిపోవవలదు సీమనసు
మె,
వడిసిన ఁదిఁ జెప్పితిమి యీగొంటుబాగేల
యడుగులుఁ తమమూర్తి నిచ్చితివేని
ఇల నీటిక నిను దాఁకి తలఁపము తుదిని
ఈవ తెచ్చితి వని యేబానమైనఁ
గావించెదము నెంత కట్టుముట్టునను

కితవ ! నీవిటకు దొంగిలి తెచ్చి తనుచు
సతి వెతలకు నిల్చి యూడెద మిపుడు
అని తనకొంగు చయ్యనఁ జుట్టిపట్టి
కాని పోకు మని కుసిగుంపుఁ గావింపఁ
దన తెచ్చు టెఱిఁగి రిత్తఱి నంచుఁ దెలిసి
యనియె వారలతోడ నాపరాంతకుఁడు
పదర నేటికిఁ గొంగు పట్టంగవలదు
వదలుండ యది దొడ్డవారిచేఁ బడియె
నాసొమ్ముఁ దెచ్చు టనరయుదుం గాని
చేసేత నేను దెచ్చినవాఁడ గాను
ఎఱుఁగను నను మీర లేకీతిఁ బఱచు
టెఱిఁగిన యది గని యిటు తెచ్చువారు
గ్రన్ననఁ బ్రతిమ భంగముసేయఁ జూతు
రెన్నిచందంబుల నీరంతు వలదు
ఫలము వారలొ కాక పనిమాలినట్టి
చలము వారలొ పట్టి జగజోలి యేల
పిసిఁడి బాగేదిచెప్పిన బులుగునకుఁ
బసిఁడి నాచెప్పినపగిది నిచ్చినను
గైకొని యేఁ జిఱుకనవ్రేలు గడమ
కాకుండ మీకొప్పు గావింతు ననిన

జైను లామాటసూక్ష్మము గానలేక
యూనినగురుభక్తి యొదవ నిట్లనిరి
ఈవడిగినవెల్ల నిచ్చెద మిప్పు
డీవతలం బత్రి మిచ్చెదవేని చెప్పు
మన సమ్మతించెఁ బరాంతకుం డపుడు
ఘనులఁ గొందఱ సభగాఁ గూడఁబెట్టి
తనవారిపనులచందముఁ జెప్పి కొన్ని
దినములు గడు విడి పేటతెల్లముగ
సమమాసతిథివారసరణు లేర్పఱచి
ప్రమదంబుతోడ శ్రీపరదండధరుఁడు
అమరజైనుల కిచ్చినట్టిపత్రంబు
క్రమమెట్టిదనిన మీఁగడువు నాఁటికిని
పిసిఁడి బాగేదిచెప్పిన పులుఁగునకుఁ
బసిఁడి నేఁ జెప్పినపగిది మీరొసఁగఁ
గైకొనితుదిఁ జీటుకనవ్రేలుగడమ
వడిఁగాకుండ మీకొప్పగావింతుననుచు
యడుగులనుమొడఁ బడిసవరించుపత్ర
ఇల నీటెక్కనిందుల పత్రహస్తునొప్పంబు
ఆరంగపతి సాక్షులగువారియొప్ప
మారంగపతియంచు నపుడువ్రాయించి

యలపత్రమంది తానాసౌగతులకుఁ
జెలరేగి యిచ్చె నిచ్చినబౌద్ధులపుడు
తమపురి కరిగి యాధనము నైకొనుచుఁ
గ్రమమొప్ప మగిడి యాగమపునాఁటికిని
అరుదెంచి యీఁదగు నర్థంబు లొసఁగి
పరకాలు నిజగురుప్రతిమ వేఁడినను
మునుపు దాఁచినబౌద్ధముఖ్యుని బొందిఁ
గనుపట్టు నలచిటికెనవ్రేలు గొనుచు
నేతెంచి వారలకీవచ్చునంత
నాతతశోకార్తు లగుచు నెంతయును
గనలి జైనులు పరకాలునిం జూచి
యనిరి నీమాట సత్యం బని నమ్మి
మునుప దొంగిలినసొమ్మును నీకు నుంచ
ధనమిచ్చితిమి మంచితనమున మఱియు
నిచ్చిన తమగురు నీక యీవ్రేలు
దెచ్చి యీవచ్చె దేతెఱఁగునం దమకు
నిదె మున్ను నీవు మా కిచ్చినపత్ర
మదె సాక్షు లున్నా రాగాములకును
అనినఁ బరాంతకుఁడనియె వారలకుఁ
బనిలేని యీ వట్టిపలుమాట లేల

వున్ని నేనిచ్చిన పత్రంబులోన
నున్నచందంబున నొప్పింతు మీకుఁ
బదర కాపత్ర మీప్రజలముందరను
జదివించు డంచు నేసరవినున్నదియు
నంకు నున్నంముల కావగింజంత
చింపుసేసిన నోరసేసిన నైన
వినుమడిగా నిత్తు నిపుడు నీసొమ్ము
కినియక తగవునం గెలిచి కైకొనుఁడు
అనిన వారాపత్ర మాసాక్షి వారు
వినుచుండ వడిఁ జదివింప వారలును
గైకొని తుదిఁ జిటికెనవ్రేలు కడమ
గాకుండ మీ కొప్పగావింతు ననుచు
నాకులో నున్నది యంతియే కాని
యూకాంచనాకృతియంతయు మీకు
నొప్పింతు ననుట లేకుండుటం జేసి
తప్పు గైకొని పట్ట తగ వేది మీకు
నన విని తగవున హైన్యంబు నంది
చని సాగతులు చోళజననాథుఁ గాంచి
తమ హేమగురుఁ బరాంతకుఁడు గైకొన్న
క్రమ మెఱింగించి వెగ్గలముగా లోనఁ

బరిధాన మీ నోడంబడిన భూమిభుఁడు
కర ముగ్రమునఁ బరకాలు రావించి
యేమోయి పరకాల ! యింతయధర్మ
మీమెయిం గావింప నిది నీకుఁ దగునె
యే నెంత చెప్పిన నిట్టి నీయోజ
మానకపోయితి మాటిమాటికిని
గుఱుతైన సౌగతగురుముఖ్యు కీర్తి
ద్రొఱఁగి తెచ్చుట మహాద్రోహంబు గాదె
యన విని పరకాలుఁ డవనీశుతోడ
ననియె రాజని నిన్ను ననరాదు గాక
యాగమబాహ్యులై యున్న యట్టి
సౌగతముఖుల నెక్కుడుఁ బోఁడగన్న
గతము సేయుఁగాఁ దగుఁ గాక భూపతికిఁ
బ్రతిఁ బెట్టి యవి తమపైఁ బాలింపఁ దగునె
మును త్రిపురాసురమోహార్థముగను
దనుజారి యట్టిమతంబుఁ గల్పించి
తుదిఁ దానె తన్మతస్థుల నెచ్చనీక
పదివేలవిధముల భంజింపవలయు
నని యానతిచ్చెఁ బురాణశాస్త్ర
జనగురుహరణంబు సలిపితి నేను

దోడరి యంధులకు నాతోడ వాదింప
విడువుము బౌద్ధుల వెస సింహలోన
జాడతో నాగమసరణి వాదించి
నోడినవారల నొనరింపు మాజ్ఞ
యనిన భూవిభుఁడు పరాంతకు బౌద్ధ
జనులతో వాదింప సముత్సాహుఁ డయ్యును
బరకాలుఁ డొప్ప డాపర వాదిబలము
నుకతరానంత వేదోక్తఖడ్గముల
నలినలిఁ జేసి యొంటియు సింగఁడోలి
గెలిచిన నరుదంది క్షితినాథుఁ డప్పు
డరిదండధరునకు నవనతుండగుచుఁ
బరమవస్తువుల సంభావించి యపుడు
హీనవాదులఁ జేసి యెదిరించి నట్టి
జైనుల దండించి జగములు పొగడ
మక్కువ బరకాలు మదదంతిరాజు
నెక్కించి పురమెల్ల నేగించి పొగడి
యుల పట్టభద్రున కెన్నిచిహ్నములు
గల వన్నిచిహ్నముల్ కడఁకమై నొసఁగి
యనిచినఁ బరకాలుఁ డారాజు వీడు
కొని రంగపురికి నేగుచునున్న తఱిని

ధరలోనఁ ద్రికవినా దనరినయట్టి
హరభక్తుఁ డగు షణ్ముఖాంశసంభవుఁడు
సమ్మదుం డనుపేరి శైవమతాఖ్యుఁ
డమ్మహాత్ముని కెనసైరె డాయవచ్చి
ఫిర నానామధురవిస్తారచిత్రముల
విరచించు మకవిత కశ్వాసం బనుచు
గరమర్థి వాయిదకాండ్రముంగలిని
గొనుము కారియలచేఁ బెల్లునాదింపఁ
బలుపెఱుంగులవానిపజ్జనె రవలి
మలహారిఫిక్కాదిమహిత వాద్యములు
వాయింప సముదంతివాహనారూఢుఁ
డై యేగుదెంచు నయ్యారిదండధరుని
గనుఁగొని తనయున్నసునపురంబునకుఁ
జనుదేరవలయు నో సర్వజ్ఞ యిప్పు
డన విని పరకాలుఁ డనియె నాతనికి
వనజాతనేత్రునివాసంబు లేని
గ్రామంబుఁ జొర ననికల నొకప్రతిన
యే మొల్లువచ్చెద మీపురంబునకు
నన విని త్రికవి యయ్యారిశమనునకు
ననియె ముందర మదీయంబై నపిటఁ

గలదు నారాయణాగార మీవేళఁ
గలియుగంబున నది కనుపట్టలేదు
రవివంశతిలకుండు రాముండు తొల్లి
యవనిరక్కసుల వేఁటాడుచు నచట
నెలకొన్న కతమున నిఖిలలోకముల
నలవిడు రామవియత్పురం బనఁగఁ
బరఁగ నాప్రతు విని పరకాలుఁ డటకుఁ
గరమర్థి నడుగ వేడ్కల శైవగురుఁడు
సకలోపచారము లొనరించి యతని
యకలంకసామర్థ్య మరయుంగఁ దలఁచి
ఘనతమై భువి సర్వకవితావిభుండ
ననిపించుకొను శ్రేష్ఠు లైన నీ విపుడు
కదలిశంఖంబు లిక్కడకు రాఁ గవిత
యొడఁగూర్చితేని నీకొప్పు నాబిరుద
మన విని పరకాలుఁ డాశైవగురుని
గనుఁగొన లేనవ్వ గనుగోర గనుర
నన్నేలినట్టి శ్రీకొన్ననహిల్తు తండ్రి
సన్నిధిఁ గాని యే నవరింపఁ గవిత
నావ్రుఁడుఁ బరకాలు నంచిన శిష్యుఁ
డీవేళ దేవరకే మిందరుండ

శ్రీపతికృపను నీశిష్యప్రశిష్యుఁ
డోపఁడే యీమంము నోడించుమహనికిఁ
దుది వీని నేలినధూర్జటి వచ్చి
యెదిరిన నీ వేల యేమె చాలుమను
కొండతో దగరు ఢీకొనినచందమున
నండజాధిపుతోడ నహి పోరునట్లు
మఱి నభోమణితోఁ గీటమణిఁ జాకసేయు
తెఱఁగున నీదైనశైలిఁ గెలుగమిని
గమతామసుం డైన కతన మీతోడఁ
దొడరె నింతియకాని తుది నన్నిమాడ
నతనికి మింకును నంతరాంతరము
మఱి నన్నుఁ జూచో హస్తిమశకాంతరంబ
యునిన శిష్యులఁ జూచి యాపరకాలుఁ
డనియె నెన్నిన మీర లంతటివార
లైన నీతనిగర్వ మణఁచుట కిప్పు
డేనేమి మీరేమి యీపురిలోన
వేచని యిందిరావిభుని భూవాస
మేచక్కి నుండునో యెఱుఁగరా దనినఁ
బూనిక శిష్యు లాపురమెల్ల వెదకి
కానక పరకాలుఁ గాంచి యిట్లనిరి

వెదకితిమయ్య యీపీటమందునకు
వెదకిన లేదయ్య విష్ణుమందిరము
అన విని పరకాలుఁ డాపురం బెల్లఁ
దనదివ్యయోగవిద్యాదృష్టిఁ జూచి
ముదుకగుల్లలలోన మూర్తియం బున్న
చదురునం బెక్కుపాషండులలోన
మకరకుండలధారు మదిఁ బాదుకొలిపి
యొకవైష్ణవీమణి యుడివోనికూర్మి
ననయంబు పాషండు లగు తమవారు
గనకుండ దొంతులకడ నుట్టికుండ
ముద్దుగారెడు * వెన్నముద్ద కృష్ణయ్యఁ
దద్దయు భక్తి వస్త్రముఁ జుట్టి దాఁచి
పగలెల్ల వారిలోపలఁ దాను నొకతె
యగుచు వారాడినయట్ల యూఁకుచును
దమవారు నిద్రించుతఱిఁ బుండరీక
విమలాక్షు మానసలవిందు గోవిందు
సలలితాంబువుల మజ్జనము నొనర్చి
ఫలపుష్పధూపదీపముల నర్పించి
తొంటిచందమున నందునిజవరాలి
చంటిపాపని నిడి సతతంబు నిల్లు

* వెన్నముద్దుకృష్ణంచు,

హరిభక్తిపరమతి యైన యాసాధ్వి
సరవి యంతయు మానసంబునఁ దెలిసి
వెలయంగఁ దనకన్నవిధము శిష్యులకుఁ
దెలిపి మీరి పుడు సందేహింప కరిగి
యలకృష్ణుతోఁ గూడ నాకాంత నేను
బిలిచెద నని చెప్పి పిలిచి తోడ్తేను
అన విని †పరిజను లట్ల నా కనునఁ
జని యటనున్న వైష్ణవిఁ జేరవచ్చి
కనుఁగొని యాంతరంగాలు వాక్యములు
వినుపించి రమ్మన వెలఁది గందికొనుచు
సతతంబు నీకలశేముఁగో నినంద
సుతు నర్చనము సేయు ద్రోష్ణ నాతలఁపు
నే నెఱుంగుదు గాని యింతెఱింగో నారు
గాన రీగతి యెట్లు కనియెనో ఘనుఁడు
మానుగా నతఁడు నిర్మలుఁ డైనయోగి
కాని సామాన్యుండు గాఁడు భావింప
నావైష్ణవోత్తము నంఘ్రిపద్మములు
సేవించి యభిమతసిద్ధిఁ బొందెదను
అని కుండలో నున్న యావాసుదేవుఁ
గొని కూర్మితోడ నక్కునఁ జేర్చికొనుచుఁ

---

† దరి

గరమర్థితోఁ బరకాలుసన్నిధికి
నరుదెంచి శ్రీకృష్ణు నతని చే నొసఁగి
ముదమున నడుగుదమ్ములమీఁద వ్రాలి
పదివేలతెఱఁగులఁ బ్రస్తుతింపుచును
ఆలోలసంసారమనుపయోరాశి
లోలత మునిఁగి తేలుచు నున్నదానఁ
బరకాల! తావకపదపద్మభక్తి
తరణిచేతను నొక్క దరిఁ జేర్పు మనుఁడుఁ
బరమసంతుష్టుఁడై పరకాలుఁ డంతఁ
బరమకృపారసభరితగాఁ జేసి
చలము ముప్పిరిఁ గొన్నసంబంధుఁ జేరఁ
బిలిచి యప్పుడు ప్రతాపించి యిట్లనియెఁ
దలపోయ నాకవిత్వములోని మేలు
దలపోయ నీరమాధవుఁ డొండు దక్క
నెఱుఁగంగ లేరు బహ్మాద్రాదులైన
నెఱిఁగిన నీమూర్ఖి యెఱుఁగంగ వలయు
ననుచుఁ గాళియభేదికభిముఖుండగుచుఁ
దననేర్పు మెఱసి యెంతయుఁ జిత్రగతుల
నలశౌరిమీఁదట నంకితంబుగను
జలధిశంఖుంబు లచ్చటికి నేతేరఁ

బదిపాట నొక్క ప్రబంధంబుఁ జేసి
హృదయంబులోఁ గన్న యీశార్ఙ్గపాణి
ననువొంద నేఁడు ప్రత్యక్షంబు గంటి
ననుసర్థములఁబొడ నలవడి యొప్పఁ
దగ ముకుటాఖ్యబంధంబుచే భేద్య
మగునట్టి చిత్రకావ్యముఁ బ్రకటింప
విని శైవగురుఁ డంత వెఱగంది పొగడి
కనుఁగవ బాష్పముల్ గ్రమ్మఁగా నంగ
నరిదండధరుపాదాంబుజాతములఁ
గరమర్థి ప్రాలి నై గనుపాఱ నిలిచి
మురవైరి యవతారమూర్తివి నీవు
బరుఁ డని తలపోసి పామరబుద్ధిఁ
దొడరిన యిన్మహాద్రోహంబు నీవ
కడతేర్చి క్షమియించి కావవే తండ్రి!
యని పెక్కు భంగుల నభినుతి సేసి
పెనుపొందఁ బరకాలుఁ బిరుదుశంఖాళికఁ
గొని భూమి [illegible]కవులకును జతుష్కవుల
కును రాజ [illegible] నొక్కనఁగఁ బూజింపఁ
గరము వేడుకఁ బరకాలుఁ డావేళఁ
గరమర్థి నతఁడిచ్చు కనకాంబరముల

నలనందసుతునకు నర్పించి యచటి
కలధౌతమణిమయాగారంబునందు
వరవైభవముల నవ్వాసుదేవతనయుఁ
దిరమొందఁ బ్రేమఁ బ్రతిష్ఠఁ గావించి
జనులెల్ల వినుతింప సంబంధువీడు
కొని కవిశేఖరు ల్గొలిచి యేతేర
పరకాలు మిగుల సంభావించి రంగ
పురమున కనిచె నప్పుడు పరాంతకుఁడు
శ్రీరంగమున కేగి శ్రితకల్పతరువు
శ్రీరంగనాథుని సేవించి యంత
గట్టిగాఁ దా మున్ను గరశానములను
గట్టించినట్టిప్రాకారముల్ చూచి
నలువార నల్లసేనపుజంగరాల
నెలమి నీసాలంబు లేను గట్టింతు
నని విన్నవించి యే నట్లు యీడేర్చి
తనయంబుఁ గరుణించి యప్పుడ యేను
గట్టిగా మంచిబంగరునీలమణులఁ
గట్టింతు ననిన యాగతిన యీడేర్తు
నీరీతి విన్నపం బేలకో యపుడ
శ్రీరంగనాయక సేయ లేనైతి

నని భక్తిపరవశుం డగుచు శోకింప
ననయంబు మెచ్చి శ్రీహరిరంగవిభుఁడు
పరకాలునకు వేగఁ బ్రత్యక్ష మగుచుఁ
బరమానురక్తితోఁ బలికె యోగీంద్ర!
పాటిమీఱిన భక్తిపరత నీకట్టు
కోట లెన్నినరాతికోటలేవయ్య!
వనజభవాదులు వాసవాదులును
దినకరచంద్రాదిదివిజులుం గూడి
నెట్టన జాతిమానికములు చరులఁ
గట్టిరాశులనెన్ని గట్టి రన్నియును
నీవు గట్టించుమన్నియలసాలముల
కావగింజంతకు నవి యీడు రావు
అనుచుఁ గాఁగిటఁ జేర్ప నరిదండధరుఁడు
వినతుఁడై వేవేలవిధములఁ బొగడి
తనసేయువిజయమంతయు నేర్పుతోడఁ
దనదేవి కెఱిఁగించి తదనంతరంబ
పరమేశుఁ డగురంగపతియనుమతిని
బరమవిరక్తుఁడై పత్నియుం దాను
నరిగి కురంగేశు నావాస మగుచుఁ
బరమపావన మైన భద్రాశ్రమమునఁ

దనడెందమున రంగధవుఁ బాదుకొల్పి
యనుపమయోగవిద్యాసక్తి నుండెఁ
గావున నెన్నిసంగతుల భాగవత
సేవ సేసినవాఁడె శ్రీవైష్ణవుండు
హరిపూజకంటె శ్రీహరిభక్తపూజ
పరికింప నధిక మెప్పాటున నైనఁ
బరకాలయోగి యాభద్రాశ్రమమున
నురుయోగసక్తుఁడై యుండె నేఁటికిని
మీఱి లోకము లెల్ల మెచ్చఁజేసినవి
యాఱుకైంకర్యంబు లాఱుకబ్బములు
నలమహాశ్రీవచనాభిధానమున
నలవడఁ గృతియందు నాదికావ్యంబు
తిరుపతులందు వర్తిలుభాగవతులె
యరయఁగాఁ గృతికృత్యు లనునర్థ మొదవ
నెనసి రెండవకృతి యిఱువది పాట
†దనరార ఘటియించె దండకం బనఁగ
ఘనచిత్రకావ్యభాగస్థితి యనఁగ
ననువొందుచుండ మూడవప్రబంధంబు
తలఁప మహాతనుదశము లనంగ
నలరు నాలవకృతి యైదవకృతియు

† దనరారుదండకం బనఁగ ఘటించి

ధరణి నెన్నఁగ నీదుదండకం బనఁగ
గరమొప్పు వాల్లవకావ్యంబు చేసెఁ
బరమపావనమైన పరకాలుచరిత
ధర నెవ్వరేని తద్భక్తిపూర్వముగ
వినిన వ్రాసినఁ జదివిన నుతించినను
దనర వారలకుఁ బ్రత్యక్షమౌ శౌరి
యకలంకసిద్ధులు నభిమతార్థములు
సకలసిద్ధులుఁ గరస్థలి నుండు ననుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలిసీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్త సంతతికి
సంకింతింబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందనరత్నశుంభ
దనుపమ శ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మ మండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవకాబ్జ
సదనావధూలబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాసకృతిని
నతులితంబుగ సప్తమాశ్వాస మయ్యె.

పరమయోగివిలాసము.

అష్టమాశ్వాసము.

హైమసరోజాంగ! యలమేలుమంగ!
జీమూతసంకాశ శ్రీవేంకటేశ!
మునిశౌరికాసారముఖ్యభక్తాళి!
వనమాలి! యవధారు వరదానశీలి!
జలధికన్యాముఖ్యజలజలోచనలఁ
గలసి విచిత్రవైఖరులు దీపించు
సంతతోత్సవములు జరుగ శ్రీరంగ
కాంతుఁ డెంతయును బ్రకాశించుచుండె
నలపరాంకుశముఖ్యు లగుయోగివరులు
పలికిన దివ్యప్రబంధరత్నములు
వినుచువారల గారవింపుచు భక్త
జనపోషణైకదక్షత నుండె నంత
విమలమై యొప్పు కావేరిచెంగటను
రమణమై వీరనారాయణం బనఁగఁ

గ్రామ మొప్పును శ్రుతిగ్రామప్రవీణు
లామహానగరంబునందు నుండుదురు
వీరనారాయణవిభుఁ డనుపేరి
శౌరితనూజుఁ డచ్చటఁ జెన్నుమిగులు
నమృతసంకాశంబు లైనశ్లోకములఁ
గోమరారుసరసి మూఁకటంగట వెలయుఁ
బరమభాగవతులు పరతత్త్వవిదులు
కరుణాపయోనిధుల్ కమనీయమతులు
సగణితవేదవేదాంగపారగులు
జగతీసురుల్ చతుస్సహస్రసంఖ్య
నలవడియుండుదు రందుఁ బెంపార
నలరు నైష్టిక్యులం బాకులంబునను
అనఘుఁ డీశ్వరభట్టుఁ డనువైష్ణవునకు
ననుపమశౌరి సేనాధినాయకుని
యాదిమమంత్రి గజాస్యునియంశ
నాదటం బొడమి యోగసత్తుఁ డగుచు
ననుపమ *గానవిద్యా †విచక్షణుండు
మునుకొని శ్రీనాథముని యనఁబరఁగి
తనసేయుగీతవిద్యకు నారదుండు
తనువున శుభ్రతం దాల్చియుండఁగను

* రాగ † పరిభావమున

అఖిలకళావేత్తయై సొంపు మిగిలి
యఖిలేశు యోగవిద్యాప్రభావమునఁ
దనరుధ్యానమునఁ బ్రత్యక్షంబ చేరి
కొని డెందమున నిడికొని యటమీఁద
నరయంగఁ బృశ్నిగర్భాంశ మైనట్టి
వరపుత్త్రు శీశ్వరాహ్వయమూనిఁ గాంచె
నతఁడు దానును గూడి యష్టాంగయోగ
చతురకేళీవిలాసములఁ దేలింప
సారసమందిరాసహితుఁ డైనట్టి
నారాయణుండు ముందర వచ్చి నిల్చి
కనుఁగొని యొకకొంతకాలంబు జనఁగఁ
దనయుండు దాను నెంతయుఁ బ్రేమతోడ
నావీరనారాయణాధీశుఁ డైన
శ్రీపరుననుమతి క్షితిమీఁదఁ గలుగు
హరిమందిరంబులు నచటితీర్థములుఁ
గరముద్ది సేవింపఁగాఁ గోరి కదలి
దనుజారిసదనతీర్థముల మూఁడేసి
దినములు నిలిచి వర్తించుచు నచటఁ
జెలువొందుమూర్తుల సేవించికొనుచుఁ
జెలఁగి భూమికిఁ బ్రదక్షిణము గావించి

కనకసారసజాత కమలాప్తజాతఁ
గనుఁగొని తత్తటాగ్రసీమయందుఁ
బోలుచుగోవర్ధనపురి బాలకృష్ణు
జలజాక్షు దేవకిచఁటిబిడ్డనిని
సేవించి భక్తి నా శ్రీకృష్ణుపూజఁ
గావించుకొని పెక్కుకాల మున్నంత
నరసఖుండగు వీరనారాయణేశ
హరి వారితో విరహము సైఁపలేక
కలలోన వచ్చి యక్కడ నున్న మౌని
తిలకుల ననుజూడఁ దిరిగి రమ్మనిన
రమణతో వీరనారాయణుపురికిఁ
గ్రమమున నయ్యోగిరాజు లేతెంచి
యసమాను లైయుండి రటమీఁద కుముక
వసియించి యుండెడి వైష్ణవోత్తములు
అటఁ గొంద ఱేతెంచి యలపరాంతకుని
షట్కుశరదివ్యప్రబంధంబులోనఁ
బదిపాట వినుపింపఁ బదివేలగతుల
ముదమంది యానాథముని వారిఁ జూచి
యమృతపానోత్కృష్టమైన యీకావ్య
మమర నంతయు మీర లానతీవలయు

నావుఁ డీకృతి యోగినాయకోత్తముఁడు
కావించి కడుఁ బెక్కుకాలంబు సనియెఁ
బరికింపఁగా నీప్రబంధంబు ముక్తి
కరమైనకతన లోకములోన మునుపు
యంతయుం జదివి నీయంతమాత్రంబె
యెంతయు ముక్తికి నేగుచుండుదురు
కావున ఖిల మయ్యెఁ గడమవృత్తములు
రావయ్యె నవిన నరసి నాథహరి
కురుకకు నరిగి యాకురుకేశుఁ గాంచి
వరభక్తిని దురవోవనిచింతక్రింద
నెలకొని శఠకోపనిజమూర్తిఁ గాన
వలయునుపాయంబు వడుసఁ జింతించి
యెలమితో మధురకవీంద్రుండు మున్ను
పలికిన దివ్యప్రబంధ మంతయును
దాలిమితోడ నాదటం బదిరెండు
వేలు చందమున నావృత్తి గావింప
దాకొన్న *కరుణతో దరువులు వెట్ట
వైకుంఠముననుండి వచ్చి శఠారి
యతనికిఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె నావేళ
నతిభక్తినిరతుఁడై యానాథహరి

* గతులతో

యానందబాష్పంబు లడర శఠారి
మానీంద్రపాదపద్మములపై వ్రాలి
వినుతింప నయ్యోగివిభుఁడు మోదించి
యనఘ నీవలసినయర్థంబు వేఁడు
మన విని ముకుళితహస్తుఁడై నాథ
ముని పల్కె శఠకోపమునివర్యుతోడ
భవదీయదివ్యప్రబంధరత్నములు
నవముగా నీదాసునకుఁ బ్రసాదించి
యిది దొరఁకొని దేవ యే ప్రబంధములు
జదువువారలకు విచారింప నెంత
యాయువుఁ గలిగిన యన్నాళ్ళు జగతిఁ
బాయకయుండ నాపై ముక్తి గలుగ
వరముఁ బ్రసాదింప వలయు నావుఁడును
బరికింప నయ్యోగిపతి సంతసమున
జలజాక్షు నిజమానసంబున నిల్పి
పొలుపార ద్వయమంత్రపూతంబు గాఁగఁ
దనదుదివ్యప్రబంధంబు లన్నియును
నొనర సార్థమ్ముగా నుపదేశ మొసఁగి
యావరంబును నిచ్చి యనురాగ మెసఁగ
నావేళఁ దనయున్నయచటికి నరిగె

నానాథమునినాథుఁడ చింతక్రిందఁ
నానవ్యకావ్యంబు లామోద మెసఁగ
వెలసి తానును దదావృత్తి గావింప
నలవీరనారాయణాధీశుఁ డైన
శౌరి స్వప్నంబునఁ జనుదెంచి మనము
గూరిమితోఁ జోడుగూడి యిద్దఱము
నావృత్తిసేయుద మటకు రమ్మనిన
వేవేగ మరలి యావీటికి నరిగి
యాఁదేవుతోఁగూడ నాప్రబంధములు
సాదరభాస్వరుఁడై యావృత్తిఁ జేసి
దివిజగానమునఁ దద్దివ్యప్రబంధ
నివహంబు తాళమానితముగాఁ బాడి
తనశిష్యవరుల కందఱకు నాకృతులు
నొనర నవ్విధమున నుపదేశ మొసఁగె
నటుగాన నీద్రావిడాగమాంతములు
పటుగతిఁ దద్వంశపాలురచేత
వినుచుండు నెపుడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
ననసేల వేయును నట నొక్కనాఁడు
మఱివిశేషంబున మానవగాన
వతియ మానవగానవతియుఁ జప్పించి

తమగానవిద్యలతారతమ్యములు
క్రమమేరుపడఁ జోళకాంతుముందరికిఁ
జనుదెంచి గానంబు సవరింపునపుడు
విని సభవారెల్ల విబుధగానంబు
చెలియక మనుజప్రతీతిగానంబు
సలిపెడువాని మెచ్చకయున్నఁ గనలి
దేవగానము సేయుతెఱఁగు వేవేగ
భూవిభుతోడ నప్పుడు విన్నవించెఁ
దనవిద్య యెఱిఁగిన ధరలోన నాథ
ముని దక్కఁగాఁ బరమును లెఱుఁగుదురె.
యన విని భూనాథుఁ డానాథమాని
వినయ మేర్పడఁగ రావించి తా నరిగి
యనుపమసింహాసనాసీనుఁ జేసి
యనిమొ ఏరలపాటలందలిమేలు
దేవర విని వాడు దేర్పంగవలయు
నాపుడు విని మానినాయకోత్తముఁడు
వెంయు వారలపాట విని దేవగీతి
సలిపెడి వాని మెచ్చఁగఁజేయ నపుడు
సామాజికులు కొంత సందేహపడిన
నామాట విని నవ్వి యానాథమాని

యాయెడఁ బాచలోహంబైనయట్టి
వేయితాళములు వేవేగఁ దెప్పించి
యాయెడ నొక్కమాట న్నితాళములు
వాయించు మనుచు నావాద మాలించి
తలకొని యొక్కొక్కతాళమిన్నేసి
పలములటంచుఁ జెప్పడఁగఁ *జెప్పటయు
సరియైన నరుదంది సభ్యులతోడ
ధరణీవిభుండు పాదములకు నెరగి
పరమవస్తువుల సంభావింపఁ దనకు
పురమున కిరువెంచి పొలుపు దెప్పించి
తగ జయత్సేనాంశధారియై యనఘుఁ
డగుపుండరీకాక్షుఁ డనుశిష్యునకును
సరవి కాళాంశసంజాతుఁడై భక్తి
నరుదారు కురుకేశుఁ డనుశిష్యునకును
ద్వయము దివ్యప్రబంధములు శాస్త్రముల
నయకరయోగవిద్యయును సాంగముగ
నేపార నుపదేశ మిచ్చి నిచ్చుటయు
నాపుండరీకాక్షుఁ డలఘువైభవుఁడు
తనశిష్యసమితికిం దత్ప్రబాధములు
ననుపమగానవిద్యయుఁ బ్రసాదించి

*దెప్పించి

యంతరసాంతరహారి యైనట్టి
కంతుతండ్రిని గోపికామనోహరుని
యన్నాథముని మది ధ్యానంబు సేయు
చున్న యత్తఱిఁ జోళుఁ డొకనాఁడు కూర్మి
తనపట్టమహిషులుఁ దాను నేతెంచి
ననవిల్తుఁ గురువీరనారాయణేశు
సేవించి పోవ నాక్షితిపాలవరుని
భావించి గోపికాభామలతోడ
నరుదెంచినట్టి శ్రీహరి యంచుఁ దలఁపఁ
బరువడి నాభూమిపాలుని వెంటఁ
బురముఁ జొచ్చినదాఁకఁ బోవ డెందముల
నరుదంద నిజశిష్యు లామునిఁ జేరి
దేవ! మీ రిటకు నేతెంచిన కార్య
మేమెర వది యానతిమ్ము నావుడు
నావల్లకీకమలాననాసహితుఁ
డైవచ్చు శ్రీకృష్ణుఁ డని విచారించి
వచ్చితి నన శిష్యవరులు మోదించి
రచ్చోట వీడ్కొని యానాథమౌని
మరలి వేగమె నిజమందిరంబునకు
నరుదెంచి సకలశిష్యావృతుం డగుచు

ఈరీతి నేఁడునూ ఱేఁడులు గడపి
కూరిమిఁ దనశిష్యకులము నీక్షించి
ప్రీతిగా శ్రీపుండరీకాక్షుఁ బిలిచి
యాతతద్రవిడవేదాంతశాస్త్రముల
వసుధ నెల్లెడలఁ బ్రవర్తింపు మనుచుఁ
గిసలయాధరుఁగురుకేశతారాఖ్యుఁ
గనుఁగొని యోగమార్గము నీవు పూని
యనయ మేమరక తదాసక్తి నుండు
మనికు మారునిఁ జూచి యనియె వెండియును
ఘనతరుండై నీదుగర్భంబునందు
సరవి సింహాసనాంశజుఁ డైనయట్టి
యురుతరయోగీంద్రుఁ డుదయింపఁగలఁడు
అతనికి యామునాహ్వయ మిడు మనుచు
నతిభక్తిఁ బుండరీకాక్షు సన్మౌని
నలకురుకేశతారాఖ్యునిం బిలిచి
యొలమి మీరిరువురు నిటమీఁదఁబోడము
తనపౌత్త్రునకుఁ గులోత్తమునకే మునుప
నొనర మీ రుపదేశ మొసఁగినయట్టి
యనుపమసకలరహస్యార్థవితతి
యును యోగమును గూడ నుపదేశ మిందు

అని వారి నియమించి యట నొక్కనాఁడు
వనవిల్తుజనకు నన్నలినలోచనుని
సేవించి గానంబు సేయుచునున్న
నావేళ నిజపుత్త్రి యరిమురి వచ్చి
వినవె యిద్దఱు పెద్దవిండులఁ బూని
వనితతోఁ గూడ క్రేవల నొక్కక్రోఁతిఁ
బాయకుండఁగఁ దాట బంధించిపట్టి
యీయెడ మనయింటి కేతెంచి రనిన
వామానినిమె సీత యాయిరువురును
రామసౌమిత్రు లారయ వానరంబె
హనుమంతుఁ డనుచు నిజావాసమునకుఁ
జనుదెంచి వారి వచ్చుటఁ గనుంగొనక
వెదకి వారలు వేరి వేరి యటంచుఁ
గొదుకక యడుగుచుఁ గొంతద వ్వరిగి
యొకకొండఱను గాంచి యొక్కపూఁబోఁడి
యొకయిద్దఱును క్రోఁతియును గూడి యింత
నిపుడు వచ్చిరి గానరే యన్న వార
లపు డవ్వదిని గాన మన్న మోహించె
నది యొకారణముగ నటఁ బరంధాము
పదపట్టబద్ధుఁడై పరఁగె నమ్మౌని

యది విని తనుజాతుఁ డాశిష్యవరులు
గుదిగొన్నవగతోడ గుబ్బన వచ్చి
యానాథమునివిగ్రహంబు సేవించి
యానాథసుతునిచే నాశిష్యవరులు
మెలుపుమీఱఁగ బ్రహ్మమేధసంస్కార
మలవరింపించి పర్యాయంబుతోడ
నుచితకృత్యంబుల నొనరఁ జేయించి
రచలుఁడై కురుకేశుఁ డనుశిష్యుఁ డంత
గురుని సంస్కారంబు గొలిపినచోట
నిరవొందఁ నొకచిన్నయిల్లు గావించి
బాగుగా గురుపాదపద్మముల్ తలఁచి
యోగవిద్యాభ్యాస మొనరింపుచుండె
నాపుండరీకాక్షుఁ డానాథయోగి
శ్రీపాద మాశ్రయించినవారి నెల్ల
నొనఁగూర్చుకొని దర్శనోద్ధరణంబు
నొనరింపుచుండె సర్వోపచారములు
పనుపడఁ జేయఁ బాల్పడి కుముదాక్షుఁ
డనుశూరియంశంబునం దుదయించి
శ్రీరామమిశ్రాఖ్యుఁ డెలఁగుశిష్యునకు
గారవం బెసఁగ నాగమరహస్యములు

కృపచేసి యటమీఁద నీశ్వరమునికి
నపరిమితౌదార్యుఁ డగుకుమారకుఁడు
యామునేయుం డనునతఁ డుదయించు
నామహాత్మునకు నేఁ ననుపొంద నీకు
సవరించినట్టి యాసర్వార్థములును
వివరంబుగా నీవు వేసట లేక
యనువర్తనము సేసితైన నీవాసఁగు
మన విని రామమిశ్రాహ్వయుం డంత
నలయీశ్వరమునికి నాత్మజుం డెపుడు
గలుగునో యని కోరికలు గోరుకొనుచుఁ
దనగురుఁడొసఁగిన తత్త్వరహస్య
మనుభవింపుచు నుండె ననురక్తితోడ
నటమీఁద సింహముఖాంశసంభవుఁడు
పటుసత్త్వమయుఁడు శ్రీపతి కృపాయుతుఁడు
నీశ్వరముని కుదయించి తా శాశ్వ
తైశ్వర్యవంతుఁడై యామునాహ్వయము
నొనరంగ ధరియించి యుపనీతుఁ డగుచు
జనకుండు వేదంబు చదువంగ నిడినఁ
జదువుచుం దొలినాఁడు చదివించుచదువె
చదువుమటన్న నాచార్యు నవ్వుచును

జదువక యింటికిం జనుదేర జనకుఁ
డదలించి చదువలేదా యని యనిన
నిన్నఁ జెప్పినయదే నేఁడుఁ జెప్పెదని
యన్న! నే నటుఁ బోవ నన్న నాతండ్రి!
అస్థాన నిన్న ని కాతండు చెప్పి
గట్టివేదము వచ్చునా చెప్పు మనినఁ
గ్రన్నన నింతయుం గడమ లేకుండఁ
జెన్నార నంతయుఁ జెప్పఁ జెప్పుటయు
గని తండ్రి మిక్కిలి వెఱఁ గందుకొనుచుఁ
దనయుని కఖిలవేదములుఁ జెప్పించి
పరిణయం బొనరించి పటుతరబుద్ధి
సరవి శాస్త్రంబులు చదివింపవలసి
కోరి మహాభాష్యగురుఁ డనుపేరి
సూరిసన్నిధిఁ గూర్మి చూలి శాస్త్రములు
చదువుచుండఁగఁ జోళజనవరేణ్యునకు
విదితశాస్త్రంబులు వివరించుకొనుచు
హితుఁడైన నిజపురోహితుఁడైన సూరి
ధృతి తనతోడ వాదింపంగలేక
యున్న విద్వాంసుల నొండొండఁ బట్టి
పన్నుఁ గైకొనుచుఁ దద్భాష్యదేశికుని

పైపన్నఁ బెమ్మని భటులచే బిరుద
దీపితం బైనపత్రికఁ బంపుటయును
నది చూచుకొనుచు మహాభాష్యకరుఁడు
కినుకుచు నెంతయు ఖిన్నుఁడైయుండె
నాయెడం జనుదెంచి యామునసూరి
యాయనచే పత్ర మలవోకఁ జూచి
పెలుచ గోపించి యాబిరుదపత్రంబు
బలిమిఁ గైకొని చించి పాఱంగవైచి
తనదైనబిరుదుపత్రమున లిఖించి
పనివడి వారిచేఁ బంపెఁ బంపుటయు
నది చూచి కోపించి యాపురోహితుఁడు
మదమేది చోళునిముందరం బెట్టి
యామాట లెఱిఁగింప నరుదంది రాజు
యామునేయుని వేగ నటకు రప్పించి
యమరంగ సప్తపూర్వాశ్రమలనడుమ
హిమసేతువులలోన నిద్ధరలోన
వదలనికడకతో వాదించి నన్ను
నదిరెదువిద్వాంసుఁ డెవ్వఁడు లేఁడు
అనునర్థ మొదవఁ బత్త్రాలంబనంబు
జననాథు వాకిట సవరించి యపుడు

హితమతి హితపురోహితయుతుం డైన
క్షితినాథుకడకు వేంచేసినఁ జూచి
యీవిధి బిరుదంబు లెన్నినవాఁడ
వీవేళఁ దనపురోహితునితో నీవు
వాదించి గెలువంగవలయు నావుఁడును
మోదించియున్న యామునుజూచి నృపతి
యావేళ విద్వాంసు లైనసభ్యులను
రావించి పట్టపురాణితోఁ గూడ
నరుదార సింహాసనారూఢుఁ డగుచు
వరుస నాయిరువుర వాదింపుఁ డనిన
యామునేయుని జూచి యాపట్టమహిషి
యామహీపతితోడ ననియె నీఘనుఁడు
గెలుచు నవశ్యంబు గెలువకయున్నఁ
గలయ నీనగరికుక్కలకెల్ల వండి
పెట్టెద ననిన నాబింబోష్ఠిఁ జూచి
గట్టిగా ననియె భూకాంతుఁ డవ్వేళ
నీమెయిఁ దనపురోహితుఁ డోడెనేని
సామిత్తు నాదురాజ్యములోన నీకు
నని ప్రతిజ్ఞలు చేసి రాపురోహితుఁడు
మునుకొని యీశ్వరమునిసూనుఁ బలికె

నగపడి నీవు గావన్నవి యెల్ల
నగునని నిలిపెద నదియునుంగాక
యావల నీ వగునన్నవి యెల్ల
కావని నిలుపంగఁగలవాఁడ నిపుడు
కాకున్న నీపాదుకను దననోరు
వేకొని వైవ మీవిభుఁడు వీక్షింప
నన విని తప్పకు మని యామునేయుఁ
డనియె నిన్నునుగన్న యంబ యవంధ్య
యౌన్నఁ బతివ్రత యీపట్టమహిషి
పన్నిచూచిన సార్వభౌముఁ డీరాజు
అని యుత్తరము లిందు కనువొందఁ జెప్ప
మని వాని నోడించి యంతటం బోక
యలఘుశాస్త్రోక్తుల నాపురోహితుని
గెలిచిన మెచ్చి యాక్షితినాథుదేవి
యలయామునేయుఁ జయ్యన నెత్తుకొనుచు
వలనొప్ప నన్నేల వచ్చితో తండ్రి!
యనియె నాకతమున నాళువందారు
లనుపేరు కలిగె నయ్యామునాహ్వయునకు
నాపురోహితుఁ జూచి యామునాచార్యుఁ
డేపార గెలిచితి నిన్ను నే నిపుడు

పట్టి నీనోరు నాపాదుక చేతఁ
గొట్టుమంటివి నిన్నుఁ గొట్ట నేమిటికి
నినుఁ గాఁచి మెచ్చితి నృపపురోహితుఁడ
వని యన్న సభవార లగ్గించి రతని
నామహీపతి కడు నచ్చెరు వంది
యామునాచార్యున కవనతుం డగుచుఁ
దనపురోహితుఁ డెచ్చి తచ్ఛిష్యుఁ గాఁగ
నొనరించి యెంతయు నుపచరింపు మను
మును తనదేవి కిమ్మాల నిత్తు ననుచుఁ
దనసీమలోన నర్ధము పంచి యొసఁగ
నాదేవి తనసీమ యామునేయునకు
నాదట నిచ్చె నెయ్యమునఁ బూజించి
యాపినం గ్రమ్మఱ యామునేయుండు
చనుదెంచి నిజనివాసంబున నిలిచి
యాలేమ యొసఁగినయర్ధరాజ్యంబు
నేలుచు నుండె ననేకవైఖరుల
నీరీతి నంతయు నెఱిఁగి మోదించి
శ్రీరామమిశ్రుఁ డంచితభక్తితోడ
యామునేయునకు రహస్యార్థవితతి
తా నుపదేశింపఁ దలఁచి వేంచేసి

యాముప్రైశ్యగంబునందుఁ బెంపొందు
యామునార్యునికాలు వచ్చకయున్న
నీతనిం బొడఁగాన నెద్ది యుపాయ
మీతఱి నని తనయిచ్ఛ నూహించి
యతనిపాచకులతో యామునేయునకు
నిత్యమైనశాకంబు లెవ్వి నావుండు
నలరి మిక్కిలిప్రియంబైనది ముండ్ల
ములిచితకూర నామోదించి యతఁడు
చని వారిచేతి కాశాకంబు వెదకి
దినదినంబును గోసి తెచ్చి యిచ్చుచును
నెమ్మి నీగతి నాఱునెలలు పాటించి
కిమ్ముల మఱియునుం గేలి లేకున్న
నాకు నాగురుని యానతి ద్రోయరాదు
చేకొని యిఁక నేమిసేయుదు ననుచు
ననయంబుఁ దాఁ దెచ్చునట్టిశాకంబు
కొనిరాకయుండె నెక్కొని యొక్కనాఁడు
యామునేయాచార్యుఁ డట యారగింప
నామనోహరశాక మప్పుడు లేకున్న
లాలితంబైన యలర్కశాకంబు
నేల కావింప రియ్యెడ నన్న వారు

ననిశంబు నొకవృద్ధుఁ డగువైష్ణవుండు
కొనివచ్చు నేఁడు దా కొనిరాకపోయె
సరవిమై నాఱుమాసములనుండియును
గరమర్థిఁ దెచ్చు నీగతి శాక మనిన
నతఁ డెవ్వఁ డేటికి నరుదెంచె నతని
గుతుకంబుతోఁ దోడుకొని రమ్ము రేపు
అన విని వాఁ డేగి యారామమునకుఁ
గని మఱునాఁడు వేగంబె తోడ్తేరఁ
బదముల కెరఁగి యాపరమభాగవతు
మది యిగురొత్తఁ బ్రేమమున నిట్లనియె
నీమెయి దేవర యిటకు వేంచేయు
టేమి కారణము నా కెఱిఁగింపు మనిన
ననువొంద మీవార లర్థనిక్షేప
మునిచిరి నాయొద్ద నున్నది నీకుఁ
దెలిపెద నని వచ్చితిని గాని యొండు
వలనుమీఱఁగఁ గోరి వచ్చుట లేదు
అనిన నామునివర్యుఁ డానతి మ్మనిన
దినదినక్రమమునఁ దేటపడంగ
నన్నియు శ్రీగీత లానతిచ్చుటయుఁ
జెన్నార విని మదిఁ జిగురించుకూర్మి

నే విష్ణుఁ బొందుట కెద్ది యుపాయ
మీ వేళ మీ రానతిండు నావుడును
బలుమఱుఁ బొంగి ప్రపత్తిమార్గంబుఁ
దెలిపిన యామునదేశికుం డపుడు
పరమవిరక్తి నొప్పడె; రామమిశ్ర
గురుఁడు యామును దోడుకొని సంతసమున
శ్రీరంగమునకు వేంచేసి యాదేవు
శ్రీరంగనాథుని సేవింపఁ జేసి
యామూర్తి మీతాత లిడిననిక్షేప
మేమి యాగుఱుతుగా నెఱుఁగుకొమ్మనుచు
నపుడు ద్వయంబు రహస్యార్థములను
నుపదేశ మొసఁగె నయ్యారుసత్త్వవిధియు
నంత సన్యాసియై యచ్చట రంగ
కాంతుని హృదయసంగతుని గావించి
సిద్ధార్థుఁడై జ్ఞానసిద్ధియు నాత్మ
సిద్ధియు నీశ్వరసిద్ధియు ననఁగఁ
జెలువారుకృతులను శ్రీహరిస్తోత్ర
ములును శ్రీగీతార్థములసంగ్రహంబు
భూగురునుతమైన పురుషనిర్ణయము
నాగమప్రమితియు ననుప్రబంధములు

వివరించి కుముదాక్షవిమలాంశ మగుచు
నరయ మహాపూర్ణుఁ డగుశిష్యవరుఁడు
నలశంఖకర్ణునియంశమై మిగులఁ
జెలువార రంగికుశీలవాఖ్యుండు
నాయమానవమూర్తియై హస్తిశైల
నాయకుతోడ నెంతయు మాటలాడు
స్థిరభక్తినిరతుండు తిరుకచ్చినంబి
కరయంగ నలవామనాంశ మనంగఁ
జెలువారుచుండు గోష్ఠిపురీశుఁడును
మొదలైన నిజశిష్యముఖుల కందఱకు
ముదమున సర్వార్థములుఁ బ్రసాదించి
యలవిమీఱినయట్టి యఖిలశాస్త్రములుఁ
జెలఁగి వ్యాఖ్యానంబు సేయుచున్నెడల
నలరామమిశ్రుఁ డాయామునార్యునకుఁ
బలికె నేకతమునఁ బ్రమదంబుతోడ
మును నాథమునిశిష్యముఖుల కందఱకు
ననువొంద సకలరహస్యార్థములును
నుపదేశ మొనరించి యోగరహస్య
మపు డిచ్చె కురుకావ లప్పునిం బిలిచి
యాదివ్యయోగవిద్యారహస్యంబు

లే దెవ్వారికి నొక లేశమంతయును
గరమర్థి నతఁడు గంగాహరనగరి
నిరుపమతద్యోగనిరతి నున్నాఁడు
అది నీవు సాధింపు మటఁ బోయి యనిన
ముదమంది యామునముని వేగ వెడలి
యొకజీర్ణవసతిలో యోగసమాధి
నకలంకగతినున్న యయ్యోగికడకుఁ
జని యామునీంద్రునిశ్చలయోగభావ
మునకు విఘ్నము సేయ మొగమోడి యంతఁ
దనశిష్యులును దాను దద్భాగమునకు
వెనుకటిదెస మౌనవృత్తి నుండుటయు
గోరియిప్పుడెవ్వాష్టకులజాతు లైన
వారెవ్వ రైనఁ గ్రేవల నున్నవారె
యనుచు నయ్యోగీంద్రుఁ డానతి యొసఁగ
విని యామునేయుండు వేవేగ వచ్చి
వినతుఁడై హస్తారవిందముల్ మోడ్చి
యనియె నచ్చెరు వంది యాయోగిశ్రేష్ఠః
బనిఁబూని మఱుగువం బని వినియున్న
నను నీవు గను టెట్లు నా కానతీయు
మనిన నయ్యోగీంద్రుఁ డనియె నాతనికిఁ

గనుఁగవ బాష్పాంబుకణములు దొరఁగ
సిరికూర్మిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చుటకంటెఁ
బరమభోగ్యముగ నాపయిఁ గరుణించి
నాసేయు యోగమునకుఁ జిక్కియున్న
శ్రీసతీశుఁడు సేఁత చెలరేగి నిక్కి
మూపులపైఁ గరముల నూఁది వెనుక
చూపుచునుండంగఁ జూచి యే నిప్పుఁ
డరయంగ నీకృప సలనాథమౌని
వరకులమునఁ గల్గువారికైఁ గాని
లేదని తెలిసి పిల్చితివన్న మిగుల
మోదించి యామునముని పాగి మ్రొక్కి
యిరవొంద దేవర యీయోగవిద్య
సరవిమై నాకుఁ బ్రసాదింపు మనిన
నురుతరంబైన యాయోగంబు తనదు
చరమకాలమునఁ బ్రసాదింతు ననుచు
నాకాల మావేళ యాముహూర్తంబు
చేకొని యొకచిన్నచీటిపై వ్రాసి
యిచ్చి నీ వావేళ కేతెంచితేని
యిచ్చెదఁ గ్రమమున నీయోగవిద్య
యని పనుపుటయును యామునేయుండు

చని రంగవిభునియాస్థానంబులోనఁ
గొలువున్నతఱి శఠకోపప్రబంధ
మలనాథమునివంశుఁ డైనగాయకుఁడు
ఒగి వినిపింపుచునుండినయంత
నగరేశు శ్రీపద్మనాభుని వేగ
సేవింపుఁ డని తమ్ము చేజేతఁ జూపి
యావేళ బలుమాఱు నభినయించుటయు
నది గని రంగేశుననుమతి యనుచు
మదిలోన యామునమౌని చింతించి
వేవేగ నాజేవృవీటికి నరిగి
సేవించి యచట వేంచేసియున్నపుడు
తమకు నాకురు కేశు తాతముందరను
ప్రమదంబుతో నిచ్చుపత్రికఁ జూపి
యామౌని ముక్తికి నరిగెడువేళ
యామాసమును నాడియైన *బొంకుచును
కటకటా యొకపుష్పకము గల్గెనేని
యటపోవవచ్చుఁగా యని యట్ల వగచి
తనశిష్యులును దాను దడయక మగుడి
చనుదెంచి రంగవాసంబున నిల్చి
శ్రీవేంకటాద్రిగోష్ఠీపురస్థలిని

---

* పొక్కు

యీవిధి నొప్పు సర్వేశుధామముల
స్థాపితపటుజయస్తంభంబు లనఁగ
నేపారుశిష్యుల సిద్ధవైభవులఁ
ద్రిదశవందితుఁడైన తిరుమలనంబి
మొదలైన శిష్యుల మునుకొనినిల్పి
యిటమీఁదఁ దమమతం బీడేర్చునట్టి
పటుతరశిష్యుఁ డీస్వామునం గల్గు
ననుచు వేదాంతవిద్యాలోలుఁ డగుచు
ఘనతరకీర్తిసంకలితుఁడై యుండెఁ
దిలకించుతుండీరదేశంబునందుఁ
బొలుపుమించిన మహాపూదూ రనంగ
రాజిల్లు నగ్రహారంబు ననాగ
రాజాంశజుఁడు లోకరక్షణశాలి
భూసురకులజాతభూషణం బైన
నాసురి కేశవాహ్వయవైష్ణవునకు
సలలితచిత్రమాసంబున నార్ద్ర
జలజాప్తకోటితేజము నగ్గలించి
జనియించి రామానుజఖ్యాతిఁ దాల్చి
పెనుపొందఁ గ్రమమునం బెరుఁగుచు నుండె
జనకుండు పంచసంస్కారముల్ చేసి

ననుపార నుపనయనంబు నొనర్చి
యఖిలవేదాధ్యక్షుఁ జైనవందనుని
నఖిలాగమంబులు నటఁ జదివించి
వరవైభవముల వివాహంబు సేసి
పరమానురాగసంభరితుఁడై యుండె
నామహాయోగి రామానుజార్యుండు
తా మహాశాస్త్రవిద్యల నెఱింగియును
దేవకీసుతుఁడు సాందీపునియొద్ద
నేవచ్చి తాఁ జదివినరీతి నంతఁ
గాంచికినరిగి యాకరిరాజవరదుఁ
గాంచనాంబరుని శ్రీకరుని సేవించి
వరుస నచ్చో యాదవప్రకాశాఖ్యుఁ
బరఁగిన సన్యాసికజ్జ నిచ్చలును
విదితమై యొప్పెడు వేదాంతవిద్య
చదువుచో యాదవసంయమీశ్వరుఁడు
అలఘుశిష్యులకు వేదాంతశాస్త్రంబు
చెలఁగి వ్యాఖ్యానంబు సేయుచు నుండె
నాతఁడె నద్వైత మనువదించుటయు
ద్వైతయుక్తుల వానిఁ దరలఁగొట్టుచును
అతనితోఁ జదివినయట్లుండఁ దూదకు

నతనికిఁ బ్రతివాది యగుచు వాదించు
నొనర నాసంయమియొద్ద నీరీతిఁ
బనివడి వేదాంతపఠన సేయంగ
నిరతంబు గాంచిలో నెలకొనియున్న
పరమభాగవతులు భక్తిమీఱంగ
శ్రీరంగమునను వేంచేసి పల్కాళు
నారూఢి రామానుజార్యుఁ డొక్కరుఁడు
నసిశంబు యాదవుం డనుయతియొద్ద
ననువొంద వేదాంత మధికరింపుచును
అతని యద్వైతవాక్యంబులనెల్ల
నతులితద్వైతవాక్యములఁ గొట్టుచును
అచ్చట నున్నవాఁ డన విని పొంగి
మచ్చిక యామునమౌనిశేఖరుఁడు
నతనిఁ గటాక్షింప నాత్మఁ జింతించి
ప్రతిలేని శిష్యపారంబు సేవింపఁ
గాంచి కేతెంచి యక్కడనున్న శిష్యుఁ
గాంచీశుతోఁగూడఁ గదిసి మాటాడు
నయవేది తిరుకచ్చినంబినిం బిలిచి
దయతోడ నతనికైదండ గాఁబట్టి
దేవనాథుని మహాదేవుని నంత
సేవించి యటఁ బ్రదక్షిణము వచ్చుచును

వలనొప్ప శేషనివాస వల్మీక
మలవడ సేవించి యాచెంత నిలిచి
తనశిష్యవరులును దాను యాదవపురము
చనుదెంచి యాహస్తిశైలవాసునకు
వలచుట్టి రాఁగ యాళ్వందారు వారిఁ
దెలియఁగఁ గన్గొని తిరుకచ్చినంబి
కని వారిలోన లక్ష్మణసూరిఁ జూపి
ఘనుఁ డిట్టివంటి యాకారంబువాఁడు
అన విని యట్ల వారందఱుఁ గాంచె
ఘనమైనవాఁడు చక్కనివాఁడు మిగుల
నించుబాహువులవాఁ డెఱ్ఱనివాఁడు
కాంచనాంబరభుక్తి గలిగినవాఁడు
నలవాఁడె యనఁ గాంచి యామునాచార్యుఁ
డలలక్షణాఢ్యు దయాదృష్టిఁ జూచి
తావకదర్శనోద్ధారకుం డితఁడు
గావలయును దేవ కరిరాజవరద
యనుచుఁ బ్రార్థించి యాహస్తిశైలేంద్రు
మనసిజగురుని బ్రేమమున సేవించి
తిరముగా మది మెచ్చి తిరుకచ్చినంబి
కరిరాజవరదు కైంకర్యార్థ మచట

నునిచి శిష్యులంగొండొనఁగూడి మగుడి
చనియె శ్రీరంగవాసమునకు సంత
నాదేవుఁ డఖిలశిష్యావృతుం డగుచు
సాదరుం డగుచు వ్యాఖ్యానంబు సేయ
నాతఁడే చోళనాయకుని హితాత్మ
జాతుని బ్రహ్మరాక్షసుఁ డావహింప
మంత్రవాదులు మహామహులు నేతెంచి
మంత్రయంత్రములఁ బల్మారు గాసించి
విడిపింపలేక నివ్వెఱపడి పట్టుఁ
బడి తుది యేమిటం బనికిరాకున్నఁ
దొలఁగిన చోళనాథుఁడు విచారించి
యిల మహామాంత్రికు లెట లేరె యనిన
నఖిలవేదాంతవిన్యాసి సన్యాసి
నిఖిలప్రశస్తుండు నిర్జితేంద్రియుఁడు
నతులమాంత్రికుఁ డైనయాదవాహ్వయుఁడు
సతతంబు గాంచికాస్థలి నుండు ననిన
విని రాజు పిలిపింప వేవేగఁ గదలి
తనశిష్యముఖ్యు లెంతయుఁ జేరి కొల్వ
యాదవుం డాలక్ష్మణార్యుతోఁ గూడి
యాదటం జోళనాయకపురంబునకుఁ

జని మున్న బ్రహ్మరాక్షసుఁ డావహిలిన
జననాథసుతునిపజ్జకు నేగుదెంచి
కడగి ధిక్కారహుంకారంబు లెసఁగఁ
దడయక యుగ్రమంత్రము జపియింప
రాజనందనగతరాక్షసుం డప్పు
డోజ దప్పక యింతయును లెక్కఁగొనక
తనరెండుకాళ్ళు యాదవుదిక్కు చాఁచి
యనియె నీకిట్టి యహంకృతి యేల
నిను నెఱుంగుదు నోరి ! నీవు జపించు
మను వెఱుంగుదు నోరి మామకంబైన
జననంబు నెఱుఁగుదు చల మేటి కిపుడు
వనరక తలగు మివ్వల కుండ కనుచు
నాతఁడె నీవు మహామాంత్రికుండ
వై తేని దొంటి నీదైనపుట్టువును
వినుపింపు తానైన విశదంబు గాఁగఁ
దనపూర్వజన్మమాతయు నెఱింగింతు
తొలఁగు నీచేతఁ బోదు నన పట్టిచలము
వలవ దిచ్చోట నుండవలదు పొమ్మనిన
అన విని యాదవుం డనువాదివిప్ర
మనుజాసననునితోడ మఱియు నిట్లనియె

నైన నీదగు తనదైనజన్మంబు
పూని వచింప నీపోవుచందంబు
వినుపింపు మనిన నవ్వేళ యాదవుని
గనుఁగొని పలికె రాక్షసుఁ డేపు మిగిలి
యోరి యాదవ విను మొగి నీవు మునుప
ఆరయ మధురాంతరాగ్రహారంబు
కడ నొప్పు ఘనతటాకముకట్టమీఁద
నుడుమవై యుండుదు వొకపుట్టలోన
నారీతి నుండి సర్వావనీ స్థలుల
వారును బహుమగా వచ్చునత్తటిని
శ్రీవేంకటేశ్వరు సేవింపవచ్చు
శ్రీవైష్ణవాళి భుజింప నచ్చోటఁ
జిందినమెదుకులు చెలువార మెసఁగి
తండులకతన నీ వందితి విట్టి
జననంబు తనపూర్వజన్మంబు వినుము
మునుపు దాఁ గ్రతువు గ్రేముడిఁ జేయఁ బూని
పటుమంత్రతంత్రలోపము సేయ వచ్చె
నిటువంటిపుట్టువిం కేమిటం బోను
ఇలనెల్ల నీడేర్ప నేతెంచినట్టి
యలమహాత్ముండు శేషావతారుండు

ననుపముం డైనరామానుజార్యుండు
తను నేగు మనిన నీధరణీశసుతుని
విడచి యీపుట్టువు విడిచి ముక్తికిని
నడచెద నంచు గ్రన్నన లేచి వచ్చి
యాదట రామానుజాచార్యవర్యు
పాదపద్మములపైఁ బ్రణమిల్లి పొగడఁ
గని యాదవుండు భూకాంతుం డను నట్లు
యనుముని వేఁడ రామానుజార్యుండు
భూవిభుసుతుఁ జూసి పొమ్ము నీ వట్లు
పోవు నందులకు నిష్పాపుఁ గఁలు తొకటి
యొనయంగ నిందఱ కెఱుఁగంగఁ జూపి
చనుమన్న బ్రహ్మరాక్షసుఁడు మోదించి
యాయున్న రావి యాయతశాఖ విఱిచి
పోయెద నని చెప్పి భూపాలసుతుని
వదలి యాచెంత నశ్వత్థంబునందుఁ
బొదలిన యొకమహోన్నతశాఖ విఱిచి
రామానుజుని పరిగ్రహవిశేషమునఁ
దా ముక్తిపదము నిత్తఱిఁ బ్రవేశించు
నని చెప్పి యఱిగిన నాలక్ష్మణార్యుఁ
గని వెఱఁ గంది యాకాంతుఁ డెంతయును

ననయంబు వినుతించి యాదవు నెదుట
వినుతవస్తువుల బల్విడిఁ బూజ సేయ
రామానుజుండు తద్ద్రవ్యవస్తువులు
తాము గైకొనక యాదవునకు నిచ్చి
జగతీశు వీడ్కొని సంయమితోడ
మగుడఁ గాంచికి వచ్చి మఱియొకనాఁడు
అనురాగమున లక్ష్మణార్యుండు చెలఁగి
యనువొందఁగాఁ దల యంటుచునుండ
యాదవుం డుప్పొంగి యఖిలశిష్యులకు
నాదట వేదవాక్యం బెన్ని యొకటి
జలజనికాశలోచనయుగళంబు
గలిగినయట్టి శ్రీకామినీవిభుని
వనచరాసనవర్ణవలితాక్షియుక్తుఁ
డనుచు నీరీతి నపార్థంబుఁ జెప్ప
విని యది చెవులకు వేఁడిమైయున్న
ననయంబు వగచు రామానుజార్యునకుఁ
గన్నుల బాష్పము ల్గ్రమ్మ నం దొక్క
కన్నీటిబొట్టు దిగ్గన జాఱి వచ్చి
యప్పు డాయతితొడ యందుఁ బైఁ జింది
నిప్పు సోఁకినరీతి నెరయంగ నులికి

తలయూఁటుచున్న యాతనియాననంబు
తలయెత్తి చూచి యాదవుఁడు కోపించి
తనయొద్దఁ జదువ కింతటినుండి నీవు
చను మెట్లకైన నిచ్చట నుండవలవ
దన విని రామానుజార్యుఁ డవ్వేళ
మనమునఁ జెలఁగి దుర్మద మింక వినఁగ
వలదు న న్నీసహవాసంబు సేయ
వల దని మాన్పె నీవరదుండ యనుచుఁ
దనయింటి కరిగి మాతకు నివ్విధంబు
వినుపింపఁ దనయుని వీక్షించి పలికెఁ
జాలు ముందర నీవు చదివినచదువె
యాలస్య ముడిగి శ్రీహస్తిగిరీంద్ర
దానవాంతకున కెంతయుఁ బరమాప్తుఁ
డైన సర్వోత్తము నఖిలపావనుని
దేవతాసము నలతిరుకచ్చినంబి
సేవించి యానతిచ్చినవాక్యసరణి
నలవరింపుచునుండు మనిన డెందమునఁ
దిలకింపుచును వచ్చి తిరుకచ్చినంబిఁ
గని మ్రొక్కి తనవచ్చుక్రమము తెల్లముగ
వినిపించి నా కెద్ది వెఱవని యనినఁ

దెలిసి యెంతయు మెచ్చి తిరుకచ్చినంబి
యలలక్ష్మణార్యున కనియె నింపొదవ
ననిశంబు దేవరాయనికి నీ చేర్వ
మొనయుశాలాకూపమున సలిలములు
ముదమున నర్చనంబున కొకబిందె
డొదవ నెమ్మనుచు నియోగించుటయును
ననయంబు చెలఁగి తోయంబు కైంకర్య
మొనరింపుచుండె శ్రీయుతుఁడు నాకరణి
నాయాదవుని బాసి హస్తిశైలేంద్రు
తోయకైంకర్యంబుఁ దొడఁ సేయుచును
ననురక్తి నున్నవాఁ డని విని మదిని
ననయంబు రాగిల్లి యామునేయుండు
పొదరి శిష్యుని మహాపూర్ణునిం బిలిచి
సదయుఁడై కాంచికాస్థలి కేగి నీవు
నచ్చటిరామానుజార్యవర్యునకు
మచ్చిక నీస్తవమణి వినుపింపు
మతఁ డెందునిల్చిన నచ్చోట నిలిచి
సతతంబు నీవిది చదువుమటంచుఁ
బనిచిన చని గురుపదపద్మములకు
వినతుఁడై కాంచికి వేవేగ వచ్చి

వరదరాజున కనవరత మంబువులు
కరమర్థితోడ లక్ష్మణదేశికుండు
కొనివచ్చుత్రోవ నెక్కొని యామునేయ
ముని పఠించినస్తోత్రములు పఠించుటయు
నది విని రామానుజార్యుఁ డెంతయును
ముదమొంది యమ్మహాత్మునకు వందనము
సవరించి యమ్మహాస్తవమణి యిట్లు
సవరించినట్టి యాచార్యుఁ డెవ్వాఁడు
అన విని యపుడు మహాపూర్ణుఁ డతని
కనియె నీనుతి యామునార్యశేఖరుఁడ
యొనరించె నమ్మహాయోగిపుంగవుఁడు
మునుకొని శ్రీరంగమున నున్నవాఁడు
అనిన రామానుజుఁ డనియె నన్నిప్పు
డనఘాత్మ యాయామునాచార్యవర్యు
పాదంబు లాశ్రయింపంగఁ జేసెదవె
నీదయ నామీఁద నిగుడించి యిప్పు
డనుటయు మెచ్చి మహాపూర్ణుఁ డట్ల
యొనరింతు రమ్మని యొడఁగూడఁ బలికి
యారామ సోదరు నపుడు దోకొనుచు
శ్రీరంగమునకు వేంచేసి కావేరి

దరి చేరఁబోయి యత్తఱిఁ బురిలోన
నరుదైనకలకలం బైన నాలించి
యరుదెంచువారల నరసిన లోక
గురుఁడైన యొకముని గురుశేఖరుండు
చనియె వైకుంఠవాసమునకు ననిన
విని మూర్ఛఁ జెంది యుర్వీస్థలి వ్రాలి
పొరలుచుండిరి మహాపూర్ణుఁ డవ్వేళఁ
దిరమొందు ధీరతఁ దెలిసి పల్గాలు
భూమిపై నందంద పొరలుచున్న
రామానుజార్యుఁ జేరఁగఁ బోయి తెలిపి
యతనితోఁగూని వేగ నరిగి కావేరి
సుతటంబునం గడు సొంపారుచున్న
యామునాచార్యుని యమలవిగ్రహము
వేమఱు సేవించి వెఱఁగందుచున్న
మునుప నాయామునమునిలోకనాథుఁ
డనువొందఁ బట్టిన వ్యాఖ్యానముద్ర
యడలకు మిఁక సకలార్థముల్ నీకు
నెడపక యీవేళ నిచ్చితి మనిన
ననువున విడువ రామానుజార్యుండు
కని వెండియును నమస్కారంబుఁ జేసి

యామునాచార్యపాదాబ్జముల్ చేరి
యామహాఃచే సకలార్థంబుఁ దెలియ
వచ్చిన నీగురువరుఁ డను నిట్లు
చెచ్చెర నెడసేసి శ్రీరంగవిభుఁడు
ప్రల్లదంబున సిగ్గుపడక యే నింకఁ
జెల్లఁబో యేమని సేవింతు ననుచుఁ
బంచిన వగలఁ జొప్పడుచు నా పెరియ
నంబికి మ్రొక్కి విన్నపముఁ గావించి
శ్రీరంగనాథుని సేవింపకపుడు
భోరునఁ గాంచికిఁ బోయి యచ్చోట
మనసిజగురునకు మచ్చిక మునుప
నొనరించి కైంకర్య మొనరింపుచుండె
నలవడ నిఁక నిశ్చితార్థంబు లెల్లఁ
దెలిసెద నని వచ్చి తిరుకచ్చినంబిఁ
గనుఁగొని పాదపద్మములకు వ్రాలి
వినవె యాకరిగిరివిభుచెలికాఁడ
తలఁపులోఁ గొన్ని యర్థంబు లీవేళఁ
దలఁచితి యే నిట్లు తలఁచితి ననుచు
శ్రీకాంతుఁ డగుహస్తిశిఖరశేఖరున
కేకాంత మగునట్టియెడ విన్నవించి

పూనికమీఱ నాపుండరీకాక్షుఁ
డానతిచ్చినరీతి నానతీవలయు
నన విని యట్లకా కనుచు నయ్యోగి
యనువొంద మూఁపుపై యాలవట్టంబు
హరి విహరించుదేహపుమేడయందు
సిరిమించఁ జేర్చునిచ్చిన లననొప్పు
నురుతరాయతధవళోర్ధ్వపుండ్రంబు
కరమొప్పఁ బచ్చల కనకపొంగళ్ళ
సలలితవస్త్ర భూషణజాలములును
మలయసొంపులతిరుమణివడంబులును
నలర నేకాంతపాయస మారగించి
యలహస్తిశైలనాయకుఁ డింపుతోడ
నేకాంతమున నున్నయెడ నేగి నిలిచి
చేకొని వీవనఁ జెన్నార విసరి
యుపచార మొనరింపుచున్న నాయోగి
కృపఁజూచి యాహస్తిగిరినాథుఁ డనియె
నొనరంగ విన్నపం బొకటి మా కిప్పు
డొనరింపఁదలఁచిన ట్లున్నాఁడ వీవు
కలదె యేమైన నిక్కము సెప్పు మనిన
నలవరు దనకు నిట్లని విన్నవించె

స్వామి! తావకపదాసక్తుఁ డైనట్టి
రామానుజుండు గారవము దీపింపఁ
దలఁపులోఁ గొన్ని యర్థంబులు దలఁచి
నలువొంద మీకు విన్నపము గావించి
యిరవొంద మీ రానతిచ్చినసరణిఁ
దిరుగంగఁ దనతోడఁ దెలుపుమటన్న
నావిన్నపమ్ము సేయఁగఁబూనినాఁడ
నీవేళ నవి యానతిమ్ము నావుఁడును
చిన్నారిమోముపైఁ జిఱునవ్వు నెరయఁ
గన్నుఁగొనల నిండి కరుణ దైవాఱ
సేవింపుచున్న కాంచీపూర్ణుతోడ
నావేల్పురాయఁ డిట్లని యానతిచ్చె
నతఁ డెఱుఁగనియట్టి యర్థము ల్గలవె?
యతఁడు సర్వజ్ఞుఁ డీయవనిలోపలను
ఇటువలెఁ దాను నీయుందఱికరణి
నటియింపఁగాఁ గోరి నను వేఁడినాఁడు
ఐన నేమయ్యె రామానుజార్యుండు
తా నాత్మలోపలఁ దలఁచునర్థమ్ము
లెవ్వరు తనగురుఁ డెద్ది యుపాయ
మెవ్వఁడు పరతత్త్వ మెద్ది సన్మతము

అని యెన్ని నాఁడు మహాపూర్ణగురుఁడె
తనగురుం డల ప్రపదనముపాయంబు
తత్త్వంబు నేను సద్వైతంబ మతము
తత్త్వార్థ మిది ప్రపదనమున కరయ
నంతిమస్మృతి వల దని చెప్పు మనిన
నంతట నరిగి రామానుజార్యునకు
నావిధం బంతయు నానతిచ్చుటయు
భావించి యాశ్చర్యపడి ముద మంది
చెలువుమీఱంగఁ గాంచీపూర్ణపాద
ముల వ్రాలి యమ్మహాముని సమ్మదమున
నలమహాపూర్ణుని నాశ్రయింపంగఁ
దలఁచి డెందమున సంతస మిగురొత్తఁ
బరువడి శ్రీరంగపట్టణంబునకు
నరుగుచు మధురాంతరాగ్రహారమున
నలసి తటాకనాయకుఁ డను నచటి
జలజలోచనునివాసముఁ జేర నేగి
దైవయోగమున నత్తఱి మహాపూర్ణుఁ
డావేళ సకుటుంబుఁడై యేగుదెంచి
యిటమీఁదఁ దను గాంచి యీడేర్తు ననుచు
నటవచ్చివచ్చి యాహారిమః దిరమున

నున్నట్టి యాదేశికోత్తముఁ గాంచి
వెన్నెలఁ బాడఁగన్న వెన్నెలపులుఁగు
సరవి భానుని గన్నజలజంబుకరణిఁ
గర మర్థి పాదపంకజముల వ్రాలి
యున్నరామానుజు నొగి గౌఁగిలించి
కన్నీరు దుడిచి యంగములెల్ల నివుర
నామహాపూర్ణున కాలక్ష్మణార్యుఁ
డామోద మెసఁగ నిట్లని విన్నవించె
నుపదేష్ట యగుచు హితోపదేశంబుఁ
గృపఁజేసి నను గటాక్షింపంగవలయు
నన విని శ్రీకాంచి యల్లదే యొక
ననతిదూరము మన మటఁ బోయినపుడు
శేవగాఁ బుణ్యకోటిచ్ఛాయ నచట
దేవనాథునిసన్నిధిని సకలములు
నలయామునాచార్యు నన్నియు మీకు
తెలివిమీఱఁగఁ బ్రసాదించెద ననినఁ
గటకటా మున్నెయుంగరె యామునార్యు
నటఁ బోయి కనియెద మని పోయినప్పు
డేమయ్యె దేహంబు లెన్న నిత్యములె
యీమెయి మీ రానతిత్తురె యిపుడు

కృపసేయు మనిన నాకృతి లక్ష్మణునకు
నపు డారమాపతి యగ్రభాగమున
వకుళమూలమున నాళ్వందారుమదిని
ప్రకటించి గురుపరంపరమూలమనువు
ద్వయముఖ్యములను నర్థముతోడఁ గూడ
దయసేసి రామసోదరున కిట్లనియెఁ
దొలుత రాముఁడు భరతునకుఁ బాదుకల
నిలఁ బ్రోవఁ దా నిచ్చి యేగినకరణి
నారీతి నను బ్రోవ యామునేయుండు
సారంబు లగు తమచరణపద్మములు
మనుమణియునుగూడ మాయందుఁ బెట్టి
మునుకొని యరిగిరి ముక్తిభూస్థలికి
సామంతమునకు వాచ్యంబైనవాని
బ్రేమమై నీకుఁ జూపెద రమ్మటంచు
నంచితంబుగ లక్ష్మణార్యుండుఁ దాము
గాంచికి నేతెంచి కాంచీపురీశు
నతిభక్తిఁ గాంచి రామానుజార్యునకు
మతినెన్న వీఁడ తన్మంత్రవాచ్యుండు
అనుచు నానతియిచ్చి యాఋమాగంబు.
లనురక్తి శిష్యుతో నచ్చోట నుండి

సకలహితోపదేశములు ఛాత్త్రులకుఁ
బ్రకటింపుచుండె నాపై నొక్కనాఁడు
తమదేవి రామసోదరునిదేవియును
గోమరారఁ జని యొకకూపంబునందు
సొరిది నీళ్లను జేదుచును జేదకుండ
లిరువుర నోరయ నయ్యెడ లక్ష్మణార్య
కాంత కులంబులక్రమ మేర్పఱిచి
కాంతాళమునఁ జేరికలశంబుఁ గొట్టి
తనయింటి కరిగె నత్తఱి మహాపూర్ణు
వనిత యేతెంచి యవ్వాడువు చెల్వునకుఁ
దెలిపిన నాలోకదేశికుం డాత్మ
నలికి యెక్కడ వైష్ణవాపచారంబు
వచ్చునో యని శిష్యవరుతోడఁ జెప్ప
కచ్చోటు వాసి చయ్యన రంగపురికిఁ
జనియె నాస్త్రై ననుష్ఠానంబు సేసి
యనురక్తితోడ రామానుజార్యుండు
చనుదెంచి గురునివాసమునకు నరిగి
యనువొందుభక్తి నిజాచార్యు నడుగఁ
గోరి యచ్చో నెలకొనియున్నవారు
శ్రీరంగమునకు వేంచేసిరి యనిన

వాతోడఁ బిల్చి యాసతియాక యిట్లు
లీతతి నరుగుట కేమికారణము?
యన విని వారు మహాపూర్ణగురుని
వనిత మీావనితయు వాకిటిబావి
జలములు చేఁదంగఁ జని చేఁదుచున్న
బలువిడి నొండొరుభాండము లొస్సఁకఁ
దమకుండ మీాకుండ తాఁకుటెట్లనుచుఁ
దమకించి యాభిజాత్యంబులు దలఁచి
గ్రిక్కున మీాకొమ్మ కనలి చేకుండ
వ్రిక్కలు సేయు నవ్వాదువు దా నెఱిఁగి
కలఁగి మిక్కిలి దమకాంతఁ గోపించి
యలుకుచు శ్రీవైష్ణవాపచారంబు
లొనఁగూడు నిచ్చోట నున్న నిం కనుచుఁ
జని రన్నఁ గనలి లక్ష్మణదేశికుండు
నేమిసేయుదు నింక నియ్యపచార
మేమిటం బెడఁబాయు నిట్లు రాఁదగునె
యరయంగఁ బ్రతికూల యగుభార్య విడుచు
టరవొందఁగా శాస్త్రహితమే తలంపఁ
జెనఁటియైనట్టి సంసృతి యింత రోఁత
యని యాత్మ నొకయుపాయంబుఁ జింతించి

యనురక్తిఁ దనదేవి నటఁ బుట్టినింటి
కనిపెముక్రైవడి ననిపి గొబ్బునను
జెన్నొందు నాహస్తిశిఖరమందిరుని
సన్నిధానంబున జనులెల్ల వినఁగఁ
దక్కక సోదరీతనయుదాశరథి
దక్కఁ దా సకలబాంధవుల డించితిని
అని హస్తిశైలనాయకునిచే సర్వ
జనులు సన్నుతి సేయ సన్న్యాస మంది
తనగురుం డగుహస్తిధరణీధరేశు
ననుమతి మఠమున కరుదెంచినంత
నాశ్రితసురభూజ మగు వేల్పుచేత
నాశ్రమస్వీకార మలవడం జేసి
యలలక్ష్మణాచార్యుఁ డని సర్వజనులుఁ
బలుక రామానుజభక్తమందారు
చెలియలికొమరుఁ డాశ్రితపారిజాత
† మలఘుప్రతిష్ఠితునంశమైనట్టి
సలలితగురుఁడు దాశరథి యవ్వేళఁ
దను నొందు దక్కంగఁ దక్కినబాంధు
జనము డించితి నని సన్న్యసించుటయు
విని యమ్మహాత్ముఁ డెవ్విధి నన్ను విడువ
ననియొఁ గృతార్థుండ నైతిఁ బొమ్మనుచు

† మఁడు

వాసమిప్పాపమునఁ గూరాగ్రహారమున
భాసిల్లు లోకైకపావనమూర్తి
యలసర్వ నేత్రునియంశమై మిగులఁ
జెలువారు శ్రీవత్సచిహ్నదేశికుని
ననురక్తిఁ దోకొని యతఁడును దాను
జని కాంచినున్నలక్ష్మణమౌనివర్యు
సేవించి పాదరాజీవయుగ్మంబు
తావిఁ జొక్కుచు షట్పదంబులై వ్రాలి
కృపచేసి మముఁ గటాక్షింపంగవలయు
నిపు డని వినుతింప నెంతయుఁ బ్రీతిఁ
బంచసంస్కృతులుఁ జొప్పడఁజేసి వారి
కంచితపరమరహస్యంబు లొసఁగి
శరధిగంభీరు దాశరథిఁ గూరేశు
గురుని నిర్జితదేవగురుని నెంతయును
బ్రేముడి సేసి రాప్రియశిష్యవర్యు
లామౌనిచంద్రుని యఖిలసేవలను
రమణఁ జేయుచు నంతరంగులై యుండి
రమలవిద్యామనోహరమూర్తు లగుచు
నంత యాదవమాత యాత్మజుఁ జూచి
యెంతయు వగచి నీ కిట్లుండఁ దగునె

యఖిలకర్మములకు నధికార మొసఁగు
శిఖయు జన్నిదమును జెల్లఁబోవిడిచి
యీమెయి నుండుట యిది శాస్త్రహితమె
రామానుజార్యగౌరవమున నీవు
నురుగతి శిఖయు యజ్ఞోపవీతమును
ధరియింపు మనిన నాతల్లి నీక్షించి
దండి నిన్నాళ్ళైకదండినై యిట్లు
లుండితి శిఖయు యజ్ఞోపవీతమును
నేరీతి ధరియింతు నివి పూనఁగొఱకు
నారయ నింకఁ బ్రాయశ్చిత్తముగను
వలగొనవలయు భూవలయుంబు తనకు
బలము లేదని యార్తిఁ బడి కను మూయఁ
గలలోనఁ జనుదెంచి గిరిరాజవరదుఁ
డిలచుట్టి రాకున్న నేమయ్యె వలదు
రమణతో నీవు మారామానుజార్యుఁ
దమకంబు డిగ్గి ప్రదక్షిణం బొకటి
చేసిన భూప్రదక్షిణము సాంగముగఁ
జేసినవాఁడవేఁ జెప్పినకరణి
నొనరించి లక్ష్మణార్యునియొద్ద నాతఁ
డొనరించు సన్న్యాస మొనరింపు మనినఁ

గల మేలుకాంచి యక్కల విశ్వసింప
కలకాంచిపూర్ణుని నావేళఁ గాంచి
యీతెఱం గంతయు నెఱిఁగించి మీర
లీతెఱం గిభశైలహేమాంబరునకు
నెఱిఁగించి యతఁ డానతిచ్చినరీతి
నెఱిఁగింపవలయు నా కిటమీఁద ననినఁ
దడయక శ్రీహస్తిధరణీశు నట్ల
నడిగి యేతెంచి యిట్లనియె నాఘనుఁడు
జలజలోచనుఁడు నీస్వప్నంబునందు
నెలమిలో మును పానతిచ్చినకరణి
నవరింపు మనియెఁ గొంచక యని యఖిన
వివరించి యంతయు వెఱఁ గందుకొనుచు
యాదవుఁ డరిగి రామానుజమౌని
పాదపద్మములకుఁ బ్రణమిల్లి పొగడి
సేవించి వడిఁ బ్రదక్షిణముగా వచ్చి
యీవిధం బంతయు నెఱిఁగింప నతఁడు
కరుణ దైవాఱ లక్ష్మణదేశికుండు
నురుతరం బైన వేదోక్తమార్గమున
నయమారఁ బునరుపనయనంబు సేసి
యయకరం బగు త్రిదండాశ్రమం బొసఁగి

యతని గోవిందనామాంకితుం జేసి
యతులితసకలరహస్యంబు లొసఁగి
నిజశిష్యుగాఁగ మన్నించి యచ్చోటఁ
ద్విజగణంబు లెఱుఁగ వర్తిలుచుండె నంత
యామునాచార్యపాదాసక్తమతులు
రామానుజార్యు చర్యలు విని యలరి
శ్రీరంగమున రంగశేషపర్యంకుఁ
జేరి విన్నపములు చేసి యగ్గించి
రామానుజుండు దర్శనగురుం డగుచు
స్వామి యెల్లపుడు నిచ్చట నుండవలయు
నన విని రంగనాయకుఁడు సంతసము
మునఁ గొని శ్రీనాథమునివంశుఁ డైన
రంగనాయకుని చేరఁగఁబిల్చి మిగుల
నంగవింపుచుఁ గాంచి కరిగి వేవేగ
ననుఁ బొంద నేయుపాయంబున నైనఁ
గొనిరమ్ము లక్ష్మణగురుని నిక్కడికి
నన విని ప్రణమిల్లి యాగాయకేశుఁ
డనురక్తిఁ గాంచికి నరుదెంచి యంత
వరదుఁడు పరిజనవైభవస్ఫూర్తి
యరుదారఁ గొలువున్నయత్తఱి వచ్చి

ఘనమైన తనదివ్యగానంబు సొగయ
వినుపించి యానాదవేదిఁ జొక్కింప
వలనుగా మెచ్చి యావరదుఁడు కొంక
వలదు వేఁడుము నీకు వలయు నర్థమ్ము
లన విని రామానుజార్యుని నాకు
వనమాలి వరద యీవలయు నావుఁడును
వరదుం డితఁడు దక్క వలయునర్థంబు
లరుదార నిచ్చెద ననిన గాయకుఁడు
రామావతార వారకరెుడుమాట
లీమెయి మీ రానతీ నెట్లు వచ్చె
ననిన నేమరితి మే మప్పుడే యనుచుఁ
గనకాంబరుండు లక్ష్మణమానివరుని
నిచ్చినఁ బొంగి రంగేశుగాయకుఁడు
మచ్చికతోడ నమ్మౌనిఁ దోకొనుచు
శ్రీరంగమునకు వేంచేయు నవ్వేళ
శ్రీరంగపతి తనసేనానితోడఁ
బరమభాగవతులు పరిచరజనము
నరుదార నెదురుగా ననిపి వెండియును
నామాని తమకడ కరుదెంచువేళఁ
బేమమై నెదు రేగి పెక్కుచందముల

ముదమున నడుగుఁదమ్ములఁ బ్రసాదించి
తుదలేనివేడ్కతోఁ దోకొనివచ్చి
నాలక్ష్మణార్యుండు నఖిలభాగవత
జాలంబుతోఁగూడఁ జనుదెంచి భక్తి
శ్రీరంగనాథుని చెలువంబు కన్ను
లారంగ మఱియు నందంద సేవింప
నారంగవిభుఁడు రామానుజాచార్యుఁ
జేరంగఁ బిలిచి మచ్చికసేసి నీవు
నొగి నేనె పాలించుచున్నవిభూతి
యుగము నీ కిచ్చితి నొకకొఱలేదు
పన్ని మామకగృహపరికరాదులకు
నన్నిటికిని గర్తవైయుండు మనిన
నామెడ రంగనాయకునిదివ్యాజ్ఞ
త్రోయక యమ్మునితోయజతరణి
నిఖిలేశుఁ డగురంగనిలయుకోవెలకు
నఖిలంబునకు- గర్తయై తాను నిలిచి
యగు నను వారల నగు నంచు మెచ్చి
తగ దను వారలఁ దగ దంచుఁ దిగిచి
యామీఁద నిజశిష్యుఁ డగునకలంక
భూమీశుఁ డనురాజపుంగవు నొకని

నారంగపురమున కధికారిఁ జేసి
శ్రీరంగపతి సమంచితవైభవముల
నెప్పటికంటెఁ దా నినుమడి గాఁగఁ
దప్పక నడుచుచందంబు సేయించి
యట నొక్కనాఁడు మహాపూర్ణగురుని
బటుభక్తి సేవించి పదముల కెరగి
యనురక్తి మీకు నయ్యామునాచార్యుఁ
డానరంగ నుపదేశ మొసఁగినయట్టి
ఘనరహస్యము లింకఁ గలిగినఁ దనకుఁ
జనువుమీఱంగఁ బ్రసాదింపవలయు
నన విని యతిపూర్ణుఁ డాయామునేయ
ముని యొసంగినయర్థములు మునుమున్నె
కల వెల్ల నీ కలకాంచిలోపలనె
తెలిపితి మీఁదు సందేహంబు లేదు
అని తమసుతుని రామానుజార్యునకు
వినుతశిష్యుని జేసి వెండియుఁ బలికె
యామునమౌనిరహస్యము ల్గొన్న
ప్రేమమై నెంతయుం బ్రియశిష్యులైన
యలతిరుమాలనంబి కలదామధరుని
కలగోష్ఠిపూర్ణున కనఘుఁ డైనట్టి

యులరంగనాథగాయకునకు నెలమిఁ
దెలిపినా రవి నీవు దెలిసికొ మ్మనిన
ఘనమైనశిష్యసంఘముతోడఁ గూడ
ననురక్తి రామానుజాచార్యుఁ డంత
శ్రీగోష్ఠిపూర్ణుని సేవించుకొఱకు
శ్రీగోష్ఠిపురికి వేంచేసి యాగురుని
గని భక్తి పాదపంకజముల వ్రాలి
మనమార నలచరమశ్లోకమునకుఁ
జనునర్థ మెద్ది ప్రసాదింపవలయు
ననిన నాగురువరుం డట్లు కా కనుచు
రామానుజునిమనోరాగంబుఁ దెలియ
నీమాటు వోయి ర మ్మెఱిఁగింతు ననిన
నీరీతి ముని పదియేనువారములు
సారెకుఁ దిరిగి వేసారక మదిని
జింతింపుచుండంగ శ్రీరంగమునకు
నంత శ్రీగోష్ఠిపూర్ణాఖ్యశిష్యుండు
చనుదేర నపుడు లక్ష్మణమానివరుఁడు
తనలోనియార్తియంతయుఁ దోఁచునట్లు
తెలిపి యాఘనుని కిత్తెఱఁగెల్ల మీరు
చెలువార వేగి గోష్ఠిపూర్ణునకును

నెఱిఁగించి తలఁపులో నిరవొందువగపుఁ
తరలంగఁ జేయు మిత్తఱి నని పనుప
నరిగి యాఘనుఁ డంత నలగోష్ఠిపూర్ణ
గురున కీతెఱఁగు సేకొని విన్నవింప
ననయంబు హర్షించి యాదేశికుండు
తనశిష్యుఁ బిలిచి యత్తఱి నీవు పోయి
తనదుపవిత్రంబు దండంబుఁ దాల్చి
కొని పెరవారిఁ దోకొనిరాక తాన
యేతెంచనేని నే నిత్తు నటంచుఁ
దోతెమ్ము మానిచంద్రుని వేగ ననుచు
ననిపిన నరిగి రామానుజార్యునకు
నొనర నవ్విధమంతయుం దేటపఱచి
రమ్మన్న నుప్పొంగి రామానుజుండు
సమ్మదం బెసఁగ దాశరథిఁ గూరేశుఁ
దోకొని యాతనితోడ నేతెంచి
యాకరుణానిధి నాచార్యవర్యు
సేవింప నపుడు గోష్ఠిపూర్ణుఁ డనియె
నావేళ చెంత రామానుజుతోడఁ
గరమర్థి నిన్నునొక్కనినె రమ్మనిన
నిరువుర నీవెంట నిటకుఁ దేఁ దగునె

యనినఁ బవిత్రింబు నలఘునదండంబుఁ
గొని పని విను మనం గోరి యేనట్లు
యీవేళ మీ రానతిచ్చినయట్లు
వేవేగ నిల పని వింటి నాపుడును
నిండారుకూరిమి నీ కిందుఁగొన
దండ మెవ్వరు పవిత్రం బెవ్వ రనిన
దండ దాశరథియే దండంబు గూర
మండలేశ్వరుఁడె మామకపవిత్రంబు
నన విని మోదించి యాగోష్ఠిపూర్ణుఁ
డనియె నే నొసఁగు రహస్యార్థ మీవు
నీయిరువురుఁ దక్క నెవ్వరికోడ
మాయానఁ జెప్పకు మఱి మానివర్య
యని రహస్యంబున నాపరమార్థ
మొనర మహానిద్రమున కుపదేశ మొసఁగి
యనిపిన యతిపతి యామఱునాఁడు
ఘనతర శ్రీగోష్ఠి కానాథుఁ డైన
శ్రీవరుతిరునాళ్లు సేవించుకొఱకు
శ్రీవైష్ణవాళి వేంచేసియుండంగ
నందఱు వినుచుండ నాచరమార్థ
మందంబుగాఁ బెట్టి యానతిచ్చుటయు

నామాట విని యప్పు డాగోష్ఠిపూర్ణుఁ
డామౌనిఁ జేరంగ నఱిముఱి వచ్చి
యేమోయి యిటకు మీ రిరువురుఁ దక్క
నీమహానీయార్థ మెవ్వరితోడఁ
జెప్పకు మని బుద్ధి చెప్పితి నానఁ
దప్పి యీగతి సేయఁ దగునె నీ కిపుడు
శ్రుతిగురుతోడ బొంకినవాని కరయ
గతి యెద్ది తుది నరకమె కాక యనిన
ననియె రామానుజుం డాగోష్ఠిపూర్ణుఁ
గని యొక్కరుఁడు నరకముఁ బొంద నేమి
యిందఱు మీకృప నిడేరి శౌరిఁ
జెందుదు రని యేను జెప్పితి ననినఁ
గౌఁగిటఁ జేర్చి లక్ష్మణమౌనివర్యు
వీఁగనికూర్మితో వినుతులు చేసి
యిల సర్వలోకుల నీడేర్పవచ్చు
నలవాఁడ వీ వని యందంద పొగడి
యిటమీఁద దొరఁకొని యీదర్శనంబు
కటుగతి నీపేరఁ బరఁగు నెల్లెడల
నని వరం బిచ్చి నిజాత్మజు శిష్యు
నానరించె నప్పు డయ్యోగిచంద్రునకు

యతిపురందరుఁ డంత నాగోష్ఠిపూర్ణు
నతిభక్తి వీడ్కొని యరిగె నంతటను
శ్రీమాలికాధరుచే ద్రవిడాగ
మామోదకరరహస్యంబు లెఱింగి
కరమర్థి శ్రీరంగగాయకుచేతఁ
బరిపూర్ణతద్గానభంగులు దెలిసి
శ్రీరంగమున నిట్లు శిష్యశేఖరుల
కారూఢి వేదాంత మానతియిచ్చు
చున్న యత్తఱి దండ నొకయేకదండి
క్రన్నన గంగసంగడినుండి వచ్చి
తనతోడ శాస్త్రవాదము సేయు మనుచు
ననయంబు గర్వించి యతిరాజుఁ జూచి
యొండొరు వాదింప నోడినవారు
దండిమైఁ గొల్చు నాతనిశిష్యవరుఁడు
గావలయునటన్నఁ గని లక్ష్మణార్యుఁ
డావాక్యమున కెంతె యంగీకరించి
సొలయక యుద్బాహుసుందరనామ
దళితహిరణ్యముందరి కేగుదెంచి
నిండారుకణఁకతో నిలిచి యయ్యేక
దండితోఁ దొడరి యుద్ధంబుఁ దైపేర్చి

పదియేడుదినములు పట్టినచలము
వదలక వాదించి వాదించి మదిని
వేసరి యతిరాజు వెసఁగన్ను మూయ
నాసమయమున రంగాధీశ్వరుండు
చనుదెంచి ప్రతివాదిజయహేతియుక్తి
నొనరంగ నుపదేశ మొసఁగ మేల్కాంచి
యామమునాఁడు రామానుజాచార్యుఁ
డామహాప్రతివాది నలవోక గెలిచి
దయతోడ నయ్యేకదండి కద్వైత
నయమార్గుఁ బునరుపనయనంబు చేసి
మగుడ త్రిదండాశ్రమముఁ బ్రసాదించి
తనశిష్యవరుల కెంతయు ముఖ్యుఁ జేసి
సాదరుం డగుచు వేదాంతదీపంబు
వేదాంతసారము వేద్య మైనట్టి
అరవిందదళలోచనార్చనాక్రమముఁ
గరమొప్పు సొబగుల గద్యత్రయంబుఁ
దళుకొత్తుచున్న గీతావివరణము
నలవడఁ జేసి వ్యాఖ్యానంబు చేసి
చుక్కలలో నొప్పు సోముచందమున
నొక్కటఁ బరమశిష్యులతోడఁ గూడి

దెసలకు వేంచేసి తిమిరసంతతుల
పసగరఁగొనియెడు భానుచందమునఁ
బరమతవాదులఁ బరపి యచ్చోటి
ధరణీశ్వరుల శిష్యతములఁ జేయుచును
బాయనికడఁక నుద్భటశిష్యవరుల
నాయాయితిరుపతు లందునిల్పుచును
వెలయ నీరీతి దిగ్విజయంబు చేసి
యిల వలగొని యిట్టు లేతెంచుచుండ
సాఁగ కాశ్మీరదేశమునందునున్న
శారదాపీఠదేశమున కేతేర
శారదానారదసంకాశ యైన
శారద యప్పు డాసంయమీంద్రునకు
నెదు రేగి పదముల కెరగి నుతించి
ముదమున నిజవాసమునకు నేతేర
రామానుజుండు శారదఁ జూచి యేమి
నామీఁద నీ వింత నంటుజేసెదవు
అన విని వాణి యిట్లనియె నోమౌని
వినవయ్య జగదేకవిఖ్యాతచరిత
మును పొక శ్రుతివాక్యమునకు శంకరుఁడు
వనమాలి కపిగుదవర్ణనేత్రుండు.

అని యథార్థముఁ జెప్ప నది తప్పటాచు
దనుజారి పంకజదళనేత్రుఁ డనుచు
నీవంబు పార్థ నెన్నితి వందుకొ అకు
భావించి సంతోష భరితనై యిప్పు
డారీతి నిన్నుఁ గన్నంత నుప్పొంగి
యీరీతిఁ జేసితి నేను నీయెడను
సన్నుతనిఖిలశాస్త్రంబులన్నియును
నున్నవి యచ్చోట యోగీంద్రచంద్ర !
చేకొని నీవలసినశాస్త్ర మిపుడు
కైకొను మనిన లక్ష్మణయోగివరుఁడు
భువనంబులన్నియుఁ బొగడఁ దా మున్ను
సవరించువేదాంతసంగ్రహం బెత్తి
యేముసేసినశాస్త్ర మిది దీనఁదప్పు
లేమేనిఁ గల్గిన నెఱిఁగింపు మనుచుఁ
దనకేల నున్నపుస్తకము పంకేజ
తనుజాతరాణిహస్తములకు నొసఁగ
ధరలోన సకలశాస్త్రముల కెల్లపుడు
సరకు గైకొనక మెచ్చక యుండువాణి
యిరవొంద నాఘనుఁ డిచ్చుశాస్త్రంబు
శిరసావహించి మెచ్చినమానివరుఁడు

నత్తఱి బోధాయనాఖ్యనిర్మాణ
వృత్తి శారదచేత వేగఁ గైకొనుచుఁ
గడుఁ బెక్కువిధములఁ గంజాతసూను
పడఁతుక నంత సంభావించి కదలి
యంత శ్రీపురుషోత్తమాధీశుఁ గాంచి
సంతసంబునఁ గూర్మశైలేశుఁ జూచి
యలసింహశైలనాయకుఁ బొడఁగాంచి
సలలితాహోబలేశ్వరుని సేవించి
శ్రీవేంకటాధీశు సేవింపఁగోరి
శ్రీవేంకటాగంబు చేర నేతెంచి
శ్రీపురంబునకు వేంచేసి నెయ్యమున
నాపురిఁ బాలించు నలవిఠ్ఠలేంద్రు
క్షితినాయకుని కృప సేసి యచ్చోట
నతనిచే నొకయగ్రహారంబుఁ గొనుచు
నఖిలశాస్త్రజ్ఞులు ననుపమేయులును
నిఖిలసన్నుతులును నిజశిష్యు లగుచు
చెలఁగి డెబ్బదినాల్గుసింహాసనముల
నలవడువారిలో నందుఁ గొందఱను
బరమానురక్తి ముప్పదిమందిఁ బిలిచి
తిరమొంద నందుఁ బ్రతిష్ఠఁ గావించు

నప్పు డయ్యతివరుఁ డాశేషనగము
తప్పక సేవించెఁ దద్దయుఁగూర్మిఁ
బరమపావనుఁ డైన పరకాలముఖ్యు
లరుదెంచి శేషాంశ మనుచు నగ్గిరిని
ద్రొక్కనోడిరి తాము దొడిబడ నింకఁ
ద్రొక్కరా దన విని తుందుడుగొనుచు
నతుల శేషాంశ మైనట్టి యనంత
యతిశిష్యముఖ్యు లేర్పడఁగ నిట్లనిరి
యీవేళ మీ రిది యెక్కకయున్న
దేవ మీశిష్యులు దిక్కులవారు
నారోహణము సేయ రగ్గిరిమీఁద
నీరీతి తగవు గా దేవేళ మీరు
నాగేంద్రశైలేంద్రనాథు సేవింప
వేగ నవశ్యంబు వేంచేయువలయు
ననిన రామానుజుం డాశైల మెక్కి
చనువేళ నావచ్చుచందంబుఁ దెలిసి
యలతిరుమలనంబి యనురక్తిఁ బంపి
వలనొప్ప వేంకటేశ్వరుఁ డారగించి
దయసేయు తత్ప్రసాదమును గైకొనుచు
గయమున నరిగి శ్రీరామానుజులకు

నెదురుగాఁ జనిన మానీంద్రుఁ డావేళఁ
ద్రిదశవందితుఁ డైన తిరుమలనంబిఁ
గని భక్తిఁ బాదపంకజముల వ్రాలి
తనరారఁ దత్ప్రసాదము స్వీకరించి
యారయ సర్వలోకాచార్యులైన
మీ శ్రీప్రసాద మిమ్మెయి దేరవలెనె
పనిఁ బూని యొకపిన్నపాపనిచేత
ననిపినం జాలదే యనిన నాఘనుఁడు
నిప్పుడు మీ రానతిచ్చినకరణి
తప్పక నగర మెంతయు వెదకితిని
ఆకడ వైష్ణవు లగువారిలోన
నాకన్న నెన్న చిన్నలు లేరు గానఁ
డెచ్చితినన్న నాదేశికుమాట
మచ్చిక వేదాంతమార్గమై యున్న
ననయంబు మోదించి యామానివరుఁడు
తనశిష్యవరుల నందఱ విలోకించి
కంటిరే యిపుడు వేంకటపూర్ణమహిమ
గొంటక మది నహంకృతిలేశమైన
నరయక పెద్దవా రైన నైచ్యంబు
దొరయంగ భాగవతులయెడాటమున

రూపింపుచున్న స్వరూప మందఱకు
దీపింపఁ జేసి తా దేశికుం డయ్యె
వరుసతో శ్రీవైష్ణవస్వరూపంబు
లరయనిగతి నుండు నని నుతింపుచును
గామధేనువులును గల్పభూజములు
కామితార్థము లిచ్చుకమనీయమణులు
సిద్ధరసంబులు సిద్ధమూలికలు
సిద్ధమౌనీంద్రులచేఁ జెన్నుమిగులు
నన్నగరాజంబు నహిరాజమూర్తి
కన్నులపండువు గాఁగఁ జూచుచును
దిరుమలనంబితోఁ దిరమొందుప్రేమఁ
దిరుమలమీఁది కేతెంచి కోవెలకు
వలచుట్టివచ్చి పావనతలభరణి
మిళితసంసారతమిస్రౌఘతరణి
ననుపమసుకృతసంహతిజన్మధరణి
జననుతయును నైన స్వామిపుష్కరిణి
స్నానంబుఁ జేసి యాచక్కిఁ జెన్నొందు
భూవళి సాక్షినోంపునఁ గాఁగిలించి
ఫణిరాజుపై నొక్కపద మూఁది దివ్య
మణిమయభూషణమండితుం డగుచు

దైవాఱుపుడమిపైదలిమోముదమ్మి
తావులు గ్రోలెడుధరణీవరాహు
సేవించి యటఁ బ్రదక్షిణముగా వచ్చి
యావరణంబుల కాదియై మిగుల
గోమరారువైకుంఠగోపురంబునకుఁ
బ్రమదంబుతో మున్ను బ్రణమిల్లి యంతఁ
జనుదెంచి గారుడస్తంభంబుచక్క
వినతుఁడై చెంత క్రొవ్విరిసాల కేగి
వలనొప్పుచంపకావరణంబు వేగ
వలచుట్టి వచ్చి యాస్వామిపుష్కరిణి
తోయంబు * లోని యుత్తుంగభాగమున
నాయహికులపతియవతార మగుచుఁ
దిరుగనిచింతలుం దెరలించునీడ
దిరుగనిచింత కెంతే భక్తి మ్రొక్కి
రమణ రెండవగోపురము దాఁటి లోని
కమలమహానసాగార సేవించి
నెలకొని యానందనిలయాఖ్య మగుచు
నలువొందు మణివిమానంబు సేవించి
పటుమహామణిమంటపంబు సేవించి
యట వచ్చి తురగతార్క్ష్యాహినాయకుల

* లాని

సేవించి దనుజారిసేనాధినాథు
సేవించి నరసింహు సేవించి తార్క్ష్యు
సేవించి నిత్యుల సేవించి కూర్మి
నావేళ లోనికి నరుదెంచి యచటి
పంచాస్త్రకోటుల * భావంబు మించి
పంచవిగ్రహముల భాసిల్లి పసిఁడి
గజ్జలు నందియల్ కనకాంబరంబు
గొజ్జంగిముత్యాలకుచ్చుకటారి
బెడఁగుగాఁ గటిమీఁద బెరసిన కేల
నుడుగక వరముల నొసఁగు కెంగేలు
నుదరబంధంబు కేయూరహారములుఁ
బొదలుతావులుతట్టు పునుఁగుపైపూఁత
కుడిరొమ్మునచ్చ యక్కున నెలకొన్న
కడలికన్నియదివ్యకంఠసరంబు
ధళధళఁ దుళగించు దరము, చక్రంబు
బలసిచూపట్టెడు పాణిపద్మములు
బింబాధరమ్ము నొప్పుకపోలములు
కంబుపోతంబు నెక్కసమాడుగళము
మకరకుండలములు మణికిరీటంబు
వికసితధవళారవిందనేత్రములు

---

* భా[illegible]

చల్లనిచూపును జారునాశికయుఁ
దెల్లనిమెఱుఁగుముత్తియపునామమును
గలిగి యొంతయును శృంగారభావంబు
మలయునయ్యలమేలుమంగామనోజ్ఞు
సేవించి ప్రణమిల్లి చేరి సన్నుతులు
గావించి పులకితగాత్రుఁడై చెలఁగి
శ్రీరంగమున నున్న శేషపర్యంకుఁ
డీరూపమున వచ్చి యిటఁ బొడచూపెఁ
బరతత్త్వ మీతండె పరయోగిహృదయ
పరిపూర్ణుఁ డితఁడె శ్రీపతియును నితఁడె
పరమకారుణికుండు భక్తవత్సలుఁడు
పరవాసుదేవుఁ డీపంకజాక్షుండె
జగములు వొడమింప సమయింపఁ బ్రోవఁ
దగువాఁడు నితఁడె యీధరణీధరంబె
వైకుంఠ మితని కెవ్వరు సరి గలరె?
యీకమనీయనగేంద్రరాజునకు
సరి లేరటంచు వేసరణుల వేద
శిరముల సన్నుతి చేసి సద్భక్తి
తనరఁ దీర్థప్రసాదము లన్వయించి
యనురక్తి దివసత్రయంబు వసించి

యాకాశగంగాదు లైనతీర్థములు
చేకొన్నభక్తితో సేవించి యంతఁ
గరమర్థి శౌరికైంకర్యంబు సలుప
నిరువదినలువుర నేకాంగిపరుల
నలవడ శ్రీమాలికాదికైంకర్య
ములు సేయ నిలిపిఁ బ్రేముడి పెచ్చుపెఱుగఁ
దమమాఱు గాఁగ నిద్ధఱుయతీశ్వరులఁ
గ్రమమునఁ బట్టంబుఁ గట్టి యావేళ
నిఖిలేశుఁ డైన శ్రీనిలయునివసతి
కఖిలంబునకుఁ గర్తవై యుండు మనుచుఁ
గపిరాజరూపసంకలితముద్రికలు
కృపచేసి శ్రీవేంకటేశున కెరగి
మగుడి యంతటఁ దిరుమలనంబి తాను
దగువేడ్క నమ్మహీధ్రము డిగ్గి వచ్చి
శ్రీపతిపురికి వేంచేసి యచ్చోట
నేపాఱ శేషాచలేశ్వరపూర్ణు
వాసంబునందు నివాసంబు చేసి
భాసిల్లు వేంకటపతిపూర్ణుచేత
ననురక్తి రామాయణార్థ మంతయును
విని తాను మునుపు గావించినయట్టి

సలలితవేదాంతసంగ్రహముఖ్య
ములు వినుపింప నామోదించి యతఁడు
తనయుని రామసోదరమహాశిష్యు
నొనరింప నప్పు డయ్యోగిచంద్రుండు
మహితాత్మ నలతిరుమలనంబిశిష్య
సహజు విద్యోదయసంపన్ను ననఘు
గోవిందుఁ డనుదేశికుని గాంచి యతఁడు
గావించు నాచార్యకైంకర్యమునకు
నరుదంది శ్రీవేంకటాచలపూర్ణుఁ
గరమర్థి వేఁడి యాఘనుఁ దోడుకొనుచు
సేతువుదనుక వేంచేసి శ్రీవిభున
కాతతనిజనిలయము లైనయట్టి
యాదూయితిరుపతు లచట శోభిల్లు
తోయజనాభమూర్తులను సేవించి
మరలి రంగాధీశుమందిరంబునకు
నరుదెంచి యచట బోధాయనవృత్తిఁ
గనుఁగొని శ్రుతులవాక్యముల కైక్యముగఁ
బనుపడి యొప్పు శ్రీభాష్యంబు చేసి
యలఘుశిష్యులకు వేదాంత మంతయును
జెలఁగి వ్యాఖ్యానంబు సేయుచునుండ

నంతటఁ గులపాంసుఁ డైనట్టిచోళ
కాంతవంశజుఁడు దుష్కర్మపుంజంబు
భవపాదమతి యైన పరమపాషండుఁ
డవిరళదుష్టసాహసకృత్యపరుఁడు
వారనితనకర్మవాసనవలన
ధారుణిపై నచ్యుతద్వేషి యగుచు
హరుఁడే పరబ్రహ్మ మనియెడుభ్రాంతి
కరము దొందమ్మునఁ గడలుకొనంగఁ
దలకొని జగతి విద్వాంసుల నెల్లఁ
బలువిడి భటులచేఁ బట్టితెప్పించి
పనుపడఁగా "శివాత్పరతరంనాస్తి"
యని వ్రాలు వెట్టుండ యనుచుఁ బెట్టింప
నపుడు చతుర్గ్రామి యనువైష్ణవుండు
కపటాత్ముఁ డగుచోళకాంతునిఁ జూచి
యరయ నవైదికు లగువారు గాఁక
నిరవొంద నిట్టివ్రా లిడిరిగా కరయఁ
దాచియావేద * పదప్రతిష్ఠాప
నాచార్యుఁ డైన రామానుజార్యుండు
నీరీతిఁ జేయునే? యిందిరావిభుఁడె
నారయఁ బరతత్త్వ మని నిల్పుఁగాక

* పథ

యన నేయిచల్లినయనలంబుకరణిఁ
గనలి చోళుండు కింకరుల రావించి
యరిగి శ్రీరంగంబునం దున్నయట్టి
హరిభక్తు రామానుజార్యుని వేగఁ
బట్టి తెండని చెప్పి పనిచిన భటులు
పట్టినకడఁకతో బలువిడి వచ్చి
గట్టిగా నేగి లక్ష్మణమునిమఠముఁ
జుట్టి పిల్చెను మిమ్ము చోళుఁ డీవేళ
నన విని వాకిట నడరి వైష్ణవులు
చని లోననున్న లక్ష్మణమునిఁ గాంచి
యీవార్త నంతయు నెఱిఁగింప నంతఁ
బోవుద మని మునిపుంగవుఁ డనిన
నాకూరనాథుఁ డిట్లనియె మునీంద్ర !
నీకార్య మంతయు నెఱుఁగరు మీరు
పరమపాషండియై భ్రాంతిమై వాఁడు
హరుఁడె దైవం బని యందఱిచేత
వ్రాలు వెట్టింపుచు వరుస మీచేత
వ్రాలు వెట్టింప నీవడువున భటుల
దేవర నటకుఁ దోతెమ్మని కదలి
యీవేళఁ బుత్తెంచె నీవేలఁ దుదిని

వేదశాస్త్రంబులు విభజించి గెలుచు
వాదంబు గాదు వివాదంబు గాని
విలసిల్ల నిలలోన విత్తులకొల్లు
గలుగఁ దక్కినవెల్లఁ గలిగింపవచ్చుఁ
గావున దేవర కలిగినఁ జాలు
మావంటివారల మఱియుఁ దేవచ్చు
వాఁ డతిక్రూరుండు వానికి గురుఁడు
లేఁడు దేవుండును లేఁడు మౌనీంద్ర!
తావకవేషంబుఁ దాల్చి యే నిపుడు
వేవేగ నరిగెద వివరించిచూడ
నిట నుండఁ దగవు గాదీవేళ మీర
లెటకేని వేంచేయుఁ డితరవేషమున
నన విని రామానుజార్యుండు శిష్యుఁ
గనుఁగొని యెంతయు గారవం బెసఁగ
వాని గెల్చుటకు శ్రీవత్సాంకగురుని
చే నగు ననుచు నిశ్చితబుద్ధితోడఁ
దమకమండలమును దండశాటులును
బ్రమదంబుతోఁ గూరపతికిఁ దా నొసఁగ
నవి పూని రెండవ యతినాథుఁ డగుచు
వివరింప నాకూరవిభుఁడు వేవేగఁ

జనుదేర చోళరాజన్యనిభటులు
గనుఁగొని యితఁడె లక్ష్మణమౌని యనుచుఁ
గొనిపోయి యప్పు డాక్రూరునియెదుట
నునుప నాపాపాత్ముఁ డుగ్రతం బిలిచి
పనుపడఁగా "శివాత్పరతరంనాస్తి"
యనుచు వ్రాలిడు మని యాకు గంటంబు
చేకొని తాన యిచ్చిన జంకు లేక
కైకొని వైష్ణవకల్పభూజంబు
తగఁ "ద్రోణమస్తితతః పరం" బనుచు
బెగడ కందున వ్రాలు వెట్టెఁ బెట్టుటయు
సవి చూచి యుగ్రుఁడై యాజ్ఞయు సేయఁ
దివిరిన యాధరాధిపుఁ జూచి హితులు
ఇతఁడు రామానుజుఁడే కాఁడటన్న
నతనిఁ దోతెండని యనిచిన భటులు
పరువడి శ్రీరంగపట్టణంబునకు
నరిగెడిసమయంబునందు ముందుగను
సరవిగా వెల్లలజాతిగృహస్థు
కరణి వేవేగ లక్ష్మణదేశికుండు
పురము వెల్వడిపోవ భోరన భూమి
వరభటవర్గంబు వడి మీఱి కదియ

నావేళ శ్రీలక్ష్మణాచార్యవర్యుఁ
డావచ్చు టెఱిఁగి సయ్యనఁ జెంతనున్న
యిసుము గైకొని వేంకటేశ్వరుమీఁద
నసమానగతిఁ దొల్లి హరిచిత్తయోగి
యొసఁగించు నొకపద్య మెన్ని లోలోనె
మసలక యట నభిమంత్రించి వైవ
నది రాజభటులకు నడ్డమై పొదలి
కదలక పర్వతాకారమై యుండె
నాకొండవలె నున్న యది చూచి భటుల
మూఁక రానోడుచు మొనచెడి యరిగి
నాదట వేగ రామానుజమౌని
యాదవాచలమున కరిగె నంతటను
నడుగక కపటసన్న్యాసియై తనదు
కడకు వచ్చుట యని కడుఁ గోపగించి
తివిరి చోళుఁడు కూరతిలకునేత్రములు
తివియుండ యని పల్కి ధీరుఁడై యాతఁ
డనియె విష్ణుద్రోహి వగునిన్ను నిపుడు
గనుఁగొన్న యిటువంటికన్ను లేమిటికి
నని తమగోళ్ళతో నపుడు రాఁ దిగిచి
కొనుచు నచ్చో నెలకొనియుండలేక

సరగున నిజశిష్యసహితుఁడై రంగ
పురమున కరిగి యాపోయివచ్చుటయు
వడిమీఱ నొకశిష్యవరు లక్ష్మణార్య
కడకుఁ బంపుటయు శీఘ్రమె యేగి యతఁడు
వినుపింప నంతయు విన్ననై వగచి
కనలి శ్రీవేంకటగ్రావేశుఁ దలఁచి
జగతీశ చోళపాషండి నిర్మూల
మగుఁ గాక యని యొకయాజ్ఞ యిచ్చుటయు
వెలయుప్రహ్లాద విద్వేషిపైఁ గనలు
నలనరసింహునియనువున నింగి
శ్రీవేంకటేశుండు శితఖడ్గధార
నావేళ కలలోన నరుదెంచి వాని
గళనాళపార్శ్వంబు ఖండింప నందు
విలవిల మనుచుఁ బర్వినకంపుతోడ
బెడిదంపుఁబురువులు భేదించి పుచ్చి
వెడలంగఁ జోళుండు విడిచెఁ బ్రాణమ్ము
లది మొదల్ క్రిమికంఠుఁ డనుపేర వాఁడు
విదితుఁడై యుండెఁ దద్వృత్తాంత మెల్ల
రామానుజార్యుఁ డారసి సంతసించి
యామోదవార్ధి నోలాడి యామీఁద

నారాయణాచలనాథు శ్రీనాథు
నారాయణుని భక్తి నాట సేవించి
యతనియుత్సవచేరమ మెన్నదగిన
జితకాము శతరూప శ్రీమనోహరుని
యదుగిరీశ్వరు సంపదాత్మజాహ్వయుని
త్రిదశవందితుని బ్రతిష్ఠ గావించి
శ్రీరంగమునకు వేంచేయ నుంకింప
నారసి యట నున్న యఖిలవైష్ణవులు
నేతెంచి మిముఁ బాసి యిచ్చోట నుండ
నేర్తుమే మహాసీంద్ర! నీరూపు గాఁగ
నొకవిగ్రహము నిట నునిచిన మాకు
నకలంక! యొకమనసై యుండు ననినఁ
దమవిగ్రహంబు చందమున కెంతయును
నమర నర్చావిగ్రహంబుఁ జేయించి
యట నిల్పి సకలశిష్యావృతుం డగుచుఁ
బటుగతి శ్రీరంగపట్టణంబునకు
వేంచేసి యాకూరవిభుఁ గౌఁగిలించి
యంచితభక్తిమై నందంద వగచి
వరదుఁడౌ హస్తిపర్వతరాజవాసు
కరమర్థి వినుతించి కరుణ దైవాఱ

నలకూరనాథున కపాక్రికృతాత్ము
లిలఁగోన వెలయంగ నిప్పించి యంత
నలకూరనాథుని యాత్మజువంశ
తిలకు శ్రీభట్టరుఁ దిరమొందు ప్రేమఁ
దోడ్కొని రంగనాథుని భజియింపఁ
జేకొన్నభక్తి నీ శ్రీరంగనాథుఁ
డాకూరనాథుని యాత్మసంభవుని
గైకొని నిజపుత్త్రుఁ గావించుకొనియె
నంతట రామానుజార్యశేఖరుఁడు
సంతసింపుచు నివాసమునకేతెంచి
యమదండదండనంబైన త్రిదండ
మమలవేదత్రయంబన నొప్పుమిగుల
మలయక యుభయమీమాంసానురాగ
ములు తమ్ము మిగులఁ గేముడిఁ జుట్టినట్లు
మలయుచు భూషాయమానకాషాయ
ములు కటితటి శిరములఁ జెన్నుమీఱ
గాత్రంబుమీఁద సంకలితసద్బ్రహ్మ
సూత్రమా నలబ్రహ్మసూత్రంబు మెఱయ
హారిజయస్తంభంబులందుఁ దన్మూర్ద
లిరవొందఁ బెట్టిన యూపు దీపింప

మొనసిన నిజబాహుమూలంబులందు
గనుపట్టు శంఖచక్రములు శోభిల్ల
బాలమున్నిటికొప్పల నీదులాడి
బాలుండు మెట్టిన పదపంక్తి యనఁగ
నురుతరాయతధవళోర్ధ్వపుండ్రములు
కరము శోభిలఁగ లక్ష్మణమౌనివరుఁడు
అజనుతరామానుజార్యసిద్ధాంత
విజయధ్వజంబుల విత్తమై మిగులఁ
దళుకొత్తుచుండఁ ద్రిదండముల్ దాల్చి
యలఘుశాస్త్రధారు లగుయతీశ్వరులు
పొందుగా నిజవార్శ్వముల నేడునూటు
మంది యెంతయు ననమానులై యంత
చెలఁగు డెబ్బదినాల్గుసింహాసనములఁ
గలిగినదేశికాగ్రణు లేడువేలు
నెన్నంగఁదగినట్టి యేకాంగిముఖులు
నున్నతిం గొలువ సర్వోన్నతుం డగుచుఁ
బరమతమదదంతిపంచాస్య మగుచు
నరుదార నుభయవేదాంతశాస్త్రములు
గలిగినశిష్యసంఘములకు నెమ్మి
చెలఁగ వ్యాఖ్యానంబు సేయుచునుండ

నురుభక్తితోడ నియోగీంద్రవరుల
చరిత మొక్కొకమాఱు జను లెవ్వరేని
విసిన వ్రాసినఁ జదివినఁ జేరుకొని విన
నెనలేనియిష్టంబు లెసఁగించు ననుచు
నలమేలుమంగకు నమలాంతరంగ
కలినీలవేణికి నబ్జపాణికిని
అతిలోకమతికి శేషాచలరాజ
పతికి సరోముఖ్యభక్తసంతతికి
నంకితంబుగను శ్రీహరిభక్తనికర
పంకజార్యమతాళ్ళపాకన్నయార్య
తనయ తిమ్మార్యనందన రత్నశుంభ
దనుపమశ్రీవేంకటాద్రీశదత్త
మకరకుండలయుగ్మమండితకర్ణ
సకలవైష్ణవపాదసంసేవనాబ్జ
సదనావధూలబ్ధ సరసకవిత్వ
విదితమానస తిరువేంగళనాథ
కృతమైన పరమయోగివిలాస సుకృతి
నతులితంబుగ నష్టమాశ్వాస మయ్యె.

సంపూర్ణము.

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
1	10	దేవాధిదేవు	దేవాదిదేవు
2	20	భంజన	భంజను
3	4	నాత్మశోకదలఁచి	నాత్మకంజముల
,,	6	పూజవాడంబి	పూజసాదంబి
,,	8	కరమొప్పు	కరమొప్ప
,,	16	శతకోప	శతగోప
4	5		
	6		
6	5	సమలాంతరంగ	సతులాంతరంగ
7	1	యుక్తమగుచు	తిత్త్యనగుచు
,,	13	వనయంబు	వనఘంబు
8	7	నరముపరణ్యంబు	నరనాగరణ్యంబు
,,	11	పేరుగలిగి	పేఁగలిగి
,,	18	సహాసి	సాహసి
9	6	పోలిక	పోలిక
,,	13	నాపురీవర	నాపురిసున
,,	15	లావువెదలి	లావులెదలి
10	7	తతులు	తతుల
12	4	జలములు	జీలములు
,,	5	వేర్వేరఁబూనినవిస్మయోక్తులఁ	ధరియించి యుచ్చరణఁబుతోనె నూను
	6	బర్వినయుచ్చరపడఁకుతేనూటు	సరసకలావిలాసములఁ బెంపెసఁగ
	7	లనికంబు	వనికంబు
	13	యావరపురిచెంత	యావీధిశిరఁగటు
	14	తాపంబు	తాపముల్
	16	వాసనాపాంసువుల్	వాసనాగర్వముల్

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
13	2	మూరియుంబోలె	మూరియపోలె
,,	8	దనకేహాముల	దనుదేహముల
	17	విగ్రహములు	విగ్రహంబు
	20	వత్తుంబపోలె	వత్తుఁబుపోలె
14	16	మనమంటపమున	మగుమంటపమున
15	8	నలువొందు	నలువొంద
	10	బొలుపారు	బొలుపార
17	7	సోకించుచే	చొక్కించుచే
	18	ఇరుమేల	ఇరుదెసల
	20	మూఁపులును	మూఁపులను
18	2	కరాంబుజాతంబు	కరాంబుజాతంబు:
	10	వెలిదమ్మి	తెలిదమ్మి
	11	పాలికలఁ	ఫాలికలఁ
20	7	ఁలవడి	నలవడ
	18	కొల్చుచుండు	కొల్చియుండు
21	10	మొగడవ	మొసఁగ
23	7	దనకేల	దనకేలి
	8	పల్లవబొనఁగూర్చి	పల్లవంబునఁగూర్చి
24	2	నేరిత	నేనెట్లు
	16	జీవులకు	జీవులను
25	12	బదకుల	బదముల
27	6	కొప్పునఁ గుచ్చింగ	కెర్పునఁ గుచ్చింప
	19	వాకిళ్ల	వలవిళ్ల
30	13	పెంచుకొఁగి	పెరఁగలిగి
31	8	విరుదగంభీరత	విరుదుగంభీర
	10	నేయ	నేయ
	16	సంతతమయందనమ్మ	సంతతముందతంబు:

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
34	19	జాలములు	జాలముల
35	16	బలర	బదుర
36	14	తలఁచిన	వలసిన
	17	హోమగుండ	హోమకుండ
37	18	నలఁగితిన్నటి	నలఁవైనరా
38	18	పెరిమెఁ	పేర్మిఁ
39	15	నీవుండ	నీయుండ
42	19	కొసఁగూర్ప	కొదఁగూర్ప
	20	మనికిఁగా నల్లంత	నెదఁగూడియంతంత
43	1	నిశవేళ	నిశావేళ
	10	గేహాళి	దేహాళి
	11	వరులలో	వరులతో
	18	కరుదేర	కేగుదేర
44	9	రాగేహాళి	రాదేహాళి
	14	వదువు	వదుము
45	5	పంతియు	పంతెయు
	10	,,	,,
	18	జ్ఞానంబు	జ్ఞానంబె
	18	ముందరను	మూఁగలిన
47	6	పరశకు	రశకకు
50	9	పుడమిపై, పోఁకపై	పుడమిమై, పోఁకమై
51	6	యేరీతి, నోయుది	యారీతి, గాదిది
	9	గాంచనవర్ణ	గాంచనవర్గ
	18	విలాసముచే గొఁబ్బ	విలాసమ్ముఁ దొఁబ్బ
52	18	విశాసము	విలాసము
	18	మచ్చిక	మచ్చిక
53	19	గలచంద	ముగుచంద

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
54	4	తేకులు	తేఁగులు
	9	ముఖముల	ముఖములు
	10	బగ్గిబలి యొంతయును	భాసిల్లు నన్న
56	2	డాలింప	లాలింప
	3	చిదిరించు	బిటారించు
	6	నుడి గారముల	నొడి కారముల
58	3	మెలుగు గాఁ జెరఁగు	మెఱుఁగారు చెరఁగు
	19	దగఁబచ్చ	దగుపచ్చ
»	»	తళుకుల మెఱుఁగు	తళుకులు వీగి
59	6	దిగ్గున	దిక్కుల
60	10	కేగుదెంచి	నేగుదెంచి
	18	జేరేమి	జేరిద్ద
61	6	దగదు	జనదు
61	12	సంసిద్ధి	సంశుద్ధి
	13	వేచందమున	వేచందముల
	14	గుక్కల	నక్కల
62	1ſ	వత్తుమంచు	ఒమ్మిమీఁద
63	6	నేనుండి, చేసితిని	నేనుండి, చేసితిమి
	7	తపము	తపసి
	17	యొట్లుందు, వన్నె	యుందునే, నన్నె
65	9	దుప్పిపై	దుంటిపై
66	10	బిడ్డఁ డెందైనగలఁడె	బిడ్డఁ లెందైనగలరె
69	8	యితఁడు	యతఁడు
	18	వల్లిక యంతరంగ	వల్లిక లంతరంగ
70	8	నన్నుత	వందిత
72	9	భాసిల్లు వారోగి	భాసిల్లి యారోగి
	18	భాతిగా	వానిగా

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	14	నాళితాటనం	నాళిత్రాటనం
73	14	బాహ్యాండ	బహ్వాండ
74	19	గురుభట్ట	గురుభాట్ట
77	14	సవినయ	సవీన
81	10	వాండినూడిచే	వాండి ననూడి
83	7	ముంగల్చు	ముగల్చు
84	6	వీవు	వీర
85	4	పంచకమును బరము	పంచకము లంపరసము
	5	భాసిల్లి	భాసిల్ల
86	10	పనిరెల్ల	పనురెల్ల
	15	జరచరం	జగచరం
87	18	యనుచు	యానంగ
88	6	మేదియంత	మేదుసంత
	20	మొగిచి	మోడ్చి
90	5	భక్తసారు	భక్తిసారు
	15	సంతసం బంది	సంతసించి
93	8	వక్రదమండి	వక్రదనునిచి
	14	ధరింపగ	చాదికొన
	15	సుహీనసుండి	సుహీనుండైయుండి
	20	నిద్రాసక్తుండైన	నిద్రాసకుండైన
94	2	చెంగానిచాయు	చెంగావిచన్న
	,,	వలుద	తావె
	3	ముత్యాలకుచ్చు	ముత్యాలజల్లి
97	8	నుండటకూ	నస్నంత
	9	లోకవత	లోకవతు
98	1	యోగాను	రోగాను
	2	యోగి	రోగి

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
100	13	యూథకి	యూథకికిని
101	6	మాలి	మారి
102	12	కలుకక కలుకు	కులుకక కులుకు
104	9	తళదళుక్కున	ధళుధళుక్కున
106	1	పంటచందమున	పంటిచందమున
108	13	నారూఢుఁడగుచు	నాసీనుఁడగుచు
	14	అనిపిల్పించిన	అనిపంచెఁబంచిన
111	3	లక్ష్మి మెనాకు	లక్ష్మి మీనాకు
	4	లక్ష్మిమెతుది	లక్ష్మి మింతుది
113	12	వెంట నేగమ్చ	వెంట నే తెంచు
114	5	గూడి	తోడి
	14	వేంచేయుంపవ్వ	విచ్చేయునప్పు
116	6	మింతక టె	మిందుకంటె
	15	తోడబడి	తోడిబడ
118	13	గోత్రపు పెద్దను	గోత్రపు పెక్కను
119	3	మున్నట్టి చందమున	మున్నింటిచందమున
	6	మదిం బెపఁగ	మోద మెపఁగ
120	16	అమమంబగుతఁడగు వేయ్ప మెరయు	అధిక పాఠము
121	5	నామూ రినామూ రియుగ్రి	నామూ రివహిరుంచనగ్రి
	14	ప్రిపాదవిస్తార	ప్రిపాదవిపార
122	1	దిమ్మర	దొమ్మర
	11	చాలెడయు	లాలెడయు
126	1	నాగమోపమపంచదురఁగు	నాగమోపమునఁబంచ దాఁగు
129	13	యేమటో	యేమింటో
	19	నిటయొట్టి	గాచెట్టి
131	6	వేంచేం	విచ్చేయు

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	16	పాద్యాదుల	పాద్యంబుల
132	10	ఘనశాస్త్రి	ఘుటగాను
134	5	హరిపాద!	హరిపాదు
	13	జాలోన	నీవేళ
137	7	నీము బందమున	నీమచందమున
	12	యెఱుఁగంగవలయు	యెఱుఁగును గాక
138	15	స్నానుఁడై	స్నానుఁడై
139	19	కణికృష్ణురజశిష్యు	కణికృష్ణశిష్యుని
140	19	ననఘు	ననఘు
	20	కొంటిమివ్వేళ	కొంటినివ్వేళ
144	10	చెమరులొత్త	చెమరులూర్చ
145	9	ధారావాహ్యము	దామావాహ్యము
149	13	యలయముచు	యలయము
150	10	మారుజ్ఞాను	మారజ్ఞాను
	11	మాడ్కి నే నుండ	మాడ్కినుండేఁగను
151	4	మీరీతియెఱుఁగ	మిటువంటిదెఱుఁగ
		మెన్నండు	మెన్నదును
	12	బలుపుతో	బలుముతో
152	2	దట్టు	పుట్టు
	8	చన్నులపాలేల	చన్నుబాలేట్రి
153	3	బడిసె	బడిసె
	8	యవ్వతారయఱుము	యవ్వయఱుఁదాఁత
	13	సైపదోయూవేళ	తెలుఁగు సుముంచదో
154	12	బాళివముస	బాళివమును
	18	కొల్లగసిగా	కొల్లరగ్గలిక
	19	వజ్జంబోవారంతో	వజ్జంబోదాసరి
155	6	యిట్లుమిగతి	మిరబిట్టు

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	14	సత్కృమారకుని	సత్కృసఁజేర్చి
	15	గాని	కాని
157	2	చాటుగను	చాటునను
157	9	నీకుఁదెలియు	నీకె తెలియు
158	1	శాక్యాదకయుండ	శాక్యాదకండఁద
	14	దెమలించ కొనుచు	దెమలించుటయు
	20	యాచిఁకమరలి	యాచిఁకమరియు
160	5	తెసఁగు	తెసఁగ
161	8	వెండికొండ	పైఁడికొండ
	14	తలఁపకుము	తలంపకుఁడు
162	11	డీటయి	తేటయై
	12	సర్వలించి	నవ్వలించి
160	1	సంయ మిశరుఁడు	సంయ మీశ్వరుఁడు
164	12	దయ్యు	దయ్యె
167	7	వేదము లు	వేదములఁ
	8	పచరించి	బచరించి
168	9	వసంతతల్పమున	వసంతభోగమున
	10	వసంతభోగములఁ	వసంతభోగముసఁ
169	11	గొనియాడఁ	గొనియాడు
	12	గడఁక	కడఁక
171	11	కవిసయ నతుతెసఁగ	కవిసయుఁడామునెంతే
172	5	మండేమధ్య	మండలీమధ్య
174	4	రాగిశ	ఆరోగ్యగ
176	20	వాకము ఖ్యఁబులు	వాకముల్ పన్నుల్
178	18	మించు	మించి
	18	ధామాఖ్య	ధామాప్త
182	16	వాగురై	లాగురై

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
182	18	తీవ్రశై	దీవ్రశై
183	6	యనుపొందు	నలుపొందు
185	18	యారాజు	యారాజ
186	2	జయశీలుఁ	జయశీలి
187	14	నాడుచునుండుఁ	నాడుచునుండెఁ
188	2	గసటులేఁట్టి	గసటులేకుండు
189	1	వాకిలిఁడ్డగించి	వాకిలిఁడ్డగించి
,,	2	గుప్పన	గుప్పన
191	18	గచ్ఛలించి	గుచ్ఛలించి
194	8	మీదు	మీద
,,	10	వీణము	వీణాము
	15	జనుదెంచిచలువ	జఱతెంచిచెలువ
195			అత్తింగిలదయులై పాఱఁ గానలేక । కెత్తలై మును జయవిజయు లేమైరి ? పాత్రకృతులకుఁ గాక బహిరంతరములు శ్రీకామినీధవాశ్రితులకుఁగలవె?
196			ఓనయ్య మిమ్ము నీంద్రడ్డ కెట్టఁగనా మాకు వపచార మాత్మలో నను చు.
196	18	యరసి	దెలిసి
,,	18	వాతెరలాపి	వాతెరల్మట్టి
197			పతతంబు ధర్మ మెచ్చుచు మనోహరి । ప్రతిదినంబును బయిపయి రాకపోక । బతెపంబదముల పదుమాటు జాదె। విత్త మాదాయంబు విత్తత్వయంబు।

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
202	15	సత్వసంపన్న	సర్వసంపన్న
	18	లపగత	లపవీత
203	2	గారవంబుగ	గారవంబగు
204	18	ఱచి	డిగిచి
207	6	భాండిక	భౌండిక
208	20	గానలేరు	గానలేరొ
211	16	కలడె	కలరె
215	5	నిపుడు	నిపుడ
218	1	మోము మీఁద	మోవిమీఁద
218	16	కరముద్రై వాఱంగ	కరము వేడుకతోడ
220	8	వనధార లుప్పొంగ వడియు నవ్వేళ	వనములునిగుడ నాళ్వారులవ్వేళ
	11	యపగతివక్రింబు	యపగతిశక్రింబు
222	7	తిరలింము	తరలెను
	19	సొక్కు	నొప్పు
223	19	సేసెదరు	చేయుదురు
224	17	మెఱసి	మెఱయు
231	19	పదిలుఁడై యుయ్యోగి	పదిలమై యుయ్యాని
236	1	వీవని	వీవలి
	10	ఘల్లని	చిఱ్ఱున
	18	జెలువారు	జెలుఁవార
237	1	గార్భుండగాను	గారులుఁడఁగను
238	8	కలని	కలఁగి
242	8	యాలరారు	యలరారి
	19	పేర్మితోడఁ	పేర్మిలోనఁ
243	20	బొలయురు	బొలయరు
244	2	డిగిన	డిగని

పుట	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	8	దీపింప	దీపించి
246	2	పేటెత్త	పేటెత్తి
247	3	వీణఁ	వీణెఁ
	8	సాక్క్రాడిని	పాక్క్రాడిని
	11	వాఁతగట్టు	వాతరోట్టు
248	7	రాకుమారిక	యాకుమారిక
249	3	వఁవిని కదు వెఱఁగంది యూ రాజు	ఁనవిని వెఱఁగందియామహా రాజు
	17	విస్మయమందిరంగ	విస్మయమందియోగి
	18	జనవాధు	జనబాధ
250	15	లర్పించి	లర్పించు
251	19	సరఃధాగకము	సువిచారకము
252	12	బలుకుఁదద్గుణాదిగ్య	బలుకులఁ దద్గుణ
253	18	గమఁగొనివా సప్తంకజములు	గమఁగొని శ్రీవా స్తకంజముల్
257	1	రమణుఁడో	రమణుఁడా
	4	గాడకులముల	గాండకులముల
	12	దొర్లంగ	దొర్వంగ
	4	వేంకటాద్రీశ	వేంకటాధీశ
260	5	భావించి	భావింప
261	9	గాఁడంకుడి	మఁదంగుడి
		పేరుగలిగి	పేరఁగలిగి
262	8	చెన్నొందియుండు	చెన్నొందుచుండు
	1	వెతుకొనితనలోన	వెతుకొన్న తనలోని
264	13	శ్రీరంగధాము	శ్రీరంగనాథు
	15	శ్రీయకటాంతరీ	శ్రీవేంకటాంతరీ
265	6	సెగడి	పొదలి
	14	నిండి	నింగి

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
267	13	తోలఁచి	తోడసి
	17	జీరి	జేసి
268	9	సమరియుండంగ	సమరించియుండ
	11	కనియెరు	కనిమెర
	14	లెదుర్కొనివింత	లెదుర్కొనుసంత
	16	యాదుగుఁవ్రాలి	యాడియెడసనుచు
269	12	దినము	దిరము
271	16	ననలొత్త	ననలొత్తు
272	13	కరివాధు	కరిగాజు
273	8	వెలిమించు	వెలిమించ
	10	దుర్వ్యాఃగోమరార	దుర్వ్యాఃమెఱుఁగార
	17	జొప్పడి	జొప్పడు
275	12	మగుడి	మగుడ
278	7	జొంపములో	జొంపములతో
284	8	నొరయు	మిరయు
287	9	సంపదలను	సంపదయును
	10	కరవు	కరయు
290	12	మేళ్లై	మేళ్ళయై
291	15	కలిమిాఱ	కడిమిాఱ
292	2	జేయుచున్న	జేయుచుండెఁ
	18	నొత్తిన	నెత్తిన
294	16	యెలుఁగొత్తిలేనియల	సన్నవెలుఁగొత్తితేన
295	9	పగిది	పోల్కి
296	20	బోదమిడిమింతెరాక	బోదమిడిమిగాకపుడు
297	2	లెన్నసమాకుఁగలదే	సెన్నసమాకుఁగలదే
	14	నొక్కనిపాల	నొక్కనికల
299	1	మొుఁడిచెవి	ముత్తిచెవి

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రశస్తతరపాఠము.
	2	బోలిం	బోలిక
	13	ముంజెలంజె యును	ముంజె యులంజె
	14	కరుగ	కరుగు
302	8	ముదుసలి సాధింపుచుండె	ముద్దబజాతిఁ చుచుండె
	20	తలపోయుచుండె	తలపోయుచున్న
303	?	మొసఁగెఁ	మొసఁగఁ
	10	తెసఁగె	తెగసె
304	8	దీపించి	దీపిం‑ప
306	6	వినుతిగావించి యట్లొనె	వినుతించి విశ్వాలోకిత!
306	16	తండ్రిని	తల్లిని
307	4	కలకంఠకంఠి	కలకంఠకంఠ
	8	జెందియున్నాఁడు.	నన్నువాఁడిటు
308	19	దీయుఁడు	విప్రుఁడు
309	2	వైరఁగ	వైదగ
	13	కాంతోపయంతుఁ	కాంతోపయంత
	14	దను వాఁడె	యను వాఁడె
	15	జగజ్జోగ	జగజ్జోలి
310	7	రోగాదేర	యోగావేన
311	9	యఱిగె	యలిగె
	17	రంభారూళ్ళు	రుంభారూళ్ళు
		శయనించు	శయనించి
313	6	మొంకబంగ	మొంగబంగ
316	2	పలల, గొజ్జఁగుల	సెలల. గొజ్జఁగుల
317	6	నంబుజాఖండము	నంతటిమీఁద
318	19	రుచికశాతుంభద్ర్యకో	రుచిరశాతుంభకలో
319	13	భేశావ	భశేవ
321	16	బూమనంత	బూవినంత

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రశస్తపాఠము.
323	8	సిట్టుక	సిట్టిక
324	7,8	మతిసహాసరి సంభ్రమంటు పంబునను। నతిమతి నెత్తెంచి యాపొంచ్చటుసిలిచి	మసలక తిగాశృతంటపం బునను। విసవిసనడంతో వేవేగ సరిగి.
325	9	పెసి	కెలయు
	14	చూటులు	మాటలు
	15	యుడలిసామ్యెల్లఁ	యుడలిమైఁజూడ
327	9	రావించిరంబుఁ రాగిల్లఁ బలికి। కావికట్టణములు గరిమమై నొసఁగి	రప్పించినంబులరాగిల్లఁ బలికి యుప్పతిల్లెదు వేదప్రాసుడుఁగర లొసఁగి.
328	5	కుమారకుని	కుమారునకు
329	17	నెసయు	నెరయు
	18	లరయు	లింతె
	20	సభుఁడు	సరుఁడు
331	10	పాటించి	పాటించు
	17	సటుకు రమ్మని	నిను బెద్దవని
332	8	వేవేగ	లోలోన
	18	బోకయున్న	బోకయుండ
333	5	దీపిన	దీవన
334	7	నాకు నేన	నాకు నాకె
	17	భూవరుండు	భూవిభుండు
	19	నేసినపుడు	నేసినపుడె
	20	తగత	తగవు
335	5	బాగుసు	లాగును
	14	పొదకొనంగ	బాదుకొనంగ
336	2	పెగ్గంబు	తగ్గంబు
	19	శిష్యులేఁదన	శిష్యుకరా

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	20	మనియుడియూస	మనియొదునాస
337	4	రంగస్వరయి	రంగస్వుఁడే
	6	చెదుగునైనను	చెదుగనైనను
	20	దనయిల్లు వెడలగొట్టుటయు	దనయిల్లు వెడలంగఁగొట్టు
338	2	నొదిగి	నొరగి
	6	యూజలజాక్షు	యీజలజాక్షు
	18	శౌనకీశరో యొక్కడిశిష్యుఁడు	తనకేడశిష్యుఁడింతటిలోన
339	9	బోలింప	బొంకింప
340	3	దొంగగ	దొంగని
	7	నాయేలిక	మాయేలిక
	12	యదుర్వీశచంద్ర	యదుర్వీశతిలక
341	10	దండి	దండ
	14	విదిఁదుశగింపుచుండ	భూమిదోరణగట్ట
342	4	అనిరుద్ధ	అనిరుద్ధు
343	2	బ్రవేశించి	బ్రవేశింత
343	8	కావవే ననునేలు కరుణాంబురాశి	కావువేయును నేల కరుణాసముద్ర
	14	నూడిగంబులు సేసి	నూడిగములు సేయుచును
344	14	బోయి యువవతుఁడగుచు	నేగి యభినవుండగుచు
346	7	లాలితవేదనాలపరిమానముల	ఆలసద్వేదలతాంతలతాంత-
346	8	గాఁగ	నాఁగ
	18	రంగాధీశ్వరుండు	రంగాధీశ్వరుండె
350	4	కటుక్రశాయిన	కటుపత్రిశాయిద్రైం
	6	విభులాత్రి	విభులార్చి
351	2	చిత్రంబు	చిత్రమున
352	3	వమురరాజు	నాసురరాజు
	12	సర్వితంబు	సర్వితములు

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రశస్తతరపాఠము.
323	8	సిట్టుక	సిట్టిక
324	7,8	మతిసహాసఱి స్తంభమంటు పంబునకు । సతిమతి నేతెంచి యావ్వొటుసిలిచి	మసలక తెగాళ్ళనంటుపం బునకు । విసవిసఁ దఁతో వేవేగ సరిగి.
325	9	చేసి	కెలయు
	14	చూటులు	మూటలు
	15	యొడలిపొమ్మల్లఁ	యొడలిమైఁజాడ
327	9	రావించినఁబౌ రాగిల్లఁ ఒ లికి । కావికట్టణములు గరిమమై సొగఁగి	తప్పించినంబులరాగిల్లఁ బలికి యఃప్రతిల్లెడు వేద్యాసుఁడుగర లొగఁగి.
328	5	కుమారకుని	కుమారకు
329	17	నెఃరయు	నెఁరయు
	18	లరయు	లింతె
	20	నభుఁడు	కరుఁడు
331	10	పాటించి	పాటించు
	17	నిటుకు రమ్మని	నిను పెద్దవని
332	8	వేవేగ	లోలోన
	18	బోకయున్న	బోకయుండ
333	5	దీపిక	దీవన
334	7	నాకు చేన	నాకు నాకె
	17	భూవరుండు	భూవిభుండు
	19	సేవింపుడు	సేవింపుడై
	20	తగక	తగవు
335	5	బాగుచు	లాగుచు
	14	పొదుకొనఁగ	బాదుకొనఁగ
336	2	వెగ్గంబు	తెగ్గంబు
	19	శిష్యవేఁదన	శిష్యవేళా

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	20	మనియుడియూస	మనియెదుజాస
337	4	రంగస్వరయి	రంగస్వఁదే
	6	చెదుగునైనను	చెదుగనైనను
	20	దయయిల్లు వెడలగొట్టుటయు	దనకిల్లు వెడలంగఁగొట్టు
338	2	నొదిగి	నొరగి
	6	యూజలజాక్షు	యీజలజాక్షు
	18	కొనటిరో యొక్కడికిష్యుఁడు	తనకేడకిష్యుఁడింతటిలోన
339	9	బోలింప	బొంకింప
340	3	దొంగగ	దొంగని
	1	నాయేలిక	మాయేలిక
	12	యుర్వీశచంద్ర	యుర్వీశతిలక
341	10	దండి	దండ
	14	కిదిఁదఃశగింపుచుండ	భూమిదోరణగట్టి
342	4	అనిరుద్ర	అనిరుద్ధ
343	2	బ్రవశించి	బ్రవేశింప
343	8	కానవే నను నేలు కరుణాంబు రాశి	కావు వేయును నేల కరుణా- సముద్ర
	14	నూడిగంబులు సేసి	నూడిగములు సేయుచును
344	14	బోయి యభవతుఁడగుచు	నేగి యభినతుండగుచు
346	7	లాలిత వేదజాలప్రసూనముల	అలసద్వేదలతాంతలతాంత-
346	8	గాఁగ	కాఁగ
	18	రంగాధీశ్వరుండు	రంగాధీశ్వరుండె
350	4	పటుక్రకాయిన	కటుపత్రకాయిద్రు
	6	విపులా ర్చి	విపులార్చి
351	2	చిత్రంబు	చిత్రమున
352	3	సమరరాజ	సామరరాజ
	12	పరివృతంబు	పరివృతములు

పుట	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
858	6	యేర్పఱపఁగానుండు	యేర్పఱపలేకుండు
	12	బహుపడ నెంతయుఁ	బహుపడఁదనయంతేఁ
	15	రొుక్కఁజాఁటు	విచారించి
856	2	కనుచు	వనుచు
857	20	ననుమానములదొంతి	ననుమానమునఁ దొంటి
858	15	సంపదల	సంతతుల
860	19	పరఁగు	పరమ
861	19	యనునీతి	యనురీతి
863	1	బా్రచేతసునకు	బ్రాచేతసుంకు
	10	శాస్త్రముల	శాలముల
865	18	గ్రిచ్చర	నెంచక
868	11	కందంద	నందంద
869	20	కన్నియమొంగలిమోకల	కన్నె గేదఁగులకొక్కఁటు
870	20	తులసి	మలసి
871	1	బొలుచు	బొలసి
	8	గలసి	గెలసి
874	18	యంతటను	యెంతయును
875	10	విరుల	వనల
877	18	వాయెత్తి	మోమెత్తి
878	2	పిలుపు	పిలుక
	12	తరపని	తరవణి
879	7	నఖాండముల	నఖాండముల
	15	కన్నె గేదంగిని గలయఁ బెట్టుచును	కన్నె గేదఁగిదివ్యగాఁబూనితోడి
881	4	కొప్పునం	కొప్పునని
883	7	ననయుంబు	ననిశంబు
	10	సవరించుఁజాటున	సవరించిచాటు

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
886	1	గోవిందుఁడగు	గో[illegible]దుఁడను
887	4	కలవి	కలవు
	17	కట్టిగదాదరచక్రి	కట్టిగతధరచక్రి
888	14	వనగువా	గనవవా
889	14	డొప్ప	డొ[illegible]కు
890	2	కేదారమూర్తి	కే[illegible]గమూది
	9	తనయా	తనవి
	15	గురుతిల్వ	గురు[illegible]
	20	డొకఁడు	డొప్ప
891	11	రౌప్యపట్టణం	రాప్య[illegible]ట్టణం
	18	సిద్ధినాయకుఁడు	సిద్ధి[illegible]నాయకుఁడు
894	9	నాపురిని	నా[illegible]రి
	11	చించాపురినాథుండు	చించాపురీనాథుఁడై
	18	దగుగుణవతి	దగు[illegible]గుణ
895	1	పార్వతీధవ	బా[illegible]ర్వతీఎవు
	9	పురిలోక	పురంబు కు
	10	యప్పుడు	యొర్వాడు
	12	విభుటవరకుఁడునా	భుటు[illegible]రకుండునా
	14	వెలయు	యాలరు
	15	పురస్థలిని	పురీస్థలిని
896	8	మఱిష్టి	మరిష్టి
	5	నగరంబునందు	నగరనాయకుఁడు
	9	సద్వ్యాప్తి	సద్వృద్ధి
897	8	ధీరుఁడు వేగువతి కటాహ్వయుఁడు	శూరుఁడై [illegible] కొంకకపలుక
898	8	గల్పరయానఁగ	గల్ప్రానఁగ
	9	తిరుదిన్న	తిరుపన్న

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
399	14	లిచ్చుచు	లిచ్చును
400	15	యోగముదారి	యోగనిదారి
401	6	నాయకుండు	నాయకుఁడు
	11	శ్రీపతి	శ్రీప్రీతి
403	13	తన్మయురై	తన్మయమై
407	2	యోగనిద్రి	యోగముద్రి
408	2	వినపింపఁగా	వినిపింపగా
	6	వేమరును	వేమాఱు
409	5	ముప్పదివాటు	ముప్పదిపాటు
	10	కలనొ ప్రాకారంబు వరుస గావించి	కలనొప్ప నొక్క ప్రాకారంబు గావించి
	14	గుప్తిక్రుఁ	గుప్తింతుఁ
411	11	సెతిసేరు	సెదురేగు
412	6	యాగులమునుకూప్త	యాలరమణుల్ల లో నని
413	10	బెడ్లినాడు	బెండ్లియాడి
	14	చటులా వాయుధరంబు	చూతువాయుధరంబు
414	8	రండనము	రమ్మనను
417	11	ింపు	గొల్పు
		దండి	దిండి
418	12	వాలకట్టు	వాతరొట్టు
	17	లాచరింపుచును	లాచరింపఁగను
419	13	యొక్కకొంత	యొక్కయింత
421	11	గడలు	గదలు
422	16	బంజళ్ళు	బండిళ్ళు
	18	గొప్పిముగ్గళ్ళు	గ్రామమ్ముళ్ళు
		బొట్టులమర	బోటులమర
424	8	తలఁప	నీకు

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	17	గడిసెడి	గెబ్బెడి
425	12	బంకజాసన	బంకజారుణ
	20	కేతి	కేతి
426	7	కూరమితోఁదన	కూఁమీఁదనముద్దు
	8	భోరున	భోసన
	18	తతుల	తిరుల
427	2	పడుచుండె	పడిచూండె
	9	సమకట్లు	సమకట్టి
	13	వాహుండు	వాహనుఁడు
	18	శివ	వైర
	15	శితభానుండు	శితధాముండు
428	8	గూడ	గూడి
	11	సోపానలయిదువల్	శోభానతిరలు
429	1	మొగను	మొగము
		మొగిసిన	మొదిచిన
	9	నెరనమ్మి	నెరనెమ్మి
	10	రేకులం	రేకుల
431	16	బనుపడ	బనుపడి
	20	హోమములం	హోమంబు
432	8	నిడె	నిబె
	12	సోబాన	శోభాన
	18	బొంగడల	మొంగదల
433	10	గారవముసన	గారవంబు
434	4	రంగవిభుని.	రంగపరుని
	6	బాహ్రిదోఫకీ	బాహ్రిదోధక
435	1	బాళల	బాళిల
	6	కేపార రవళించి	కేపారి రవళించె

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
435	12	బతుకులు	పత్రికల్
	19	యాదిత్య	యాదిత్య
436	13	నిధులు సంబంధులును	నిధులు పదంబులు
	20	వాద్యముల	వాద్యములు
437	1	పగవిమై	సవరించి
	2	పరిపంలాగుల	పరివిమల గతిరచ్చి
438	4	గరిమము	గరుణ
439	1	వినఃపిల్చి	వినఃబిల్చి
	18	తరలకు	తరలక
	20	కొసంగి రాగీకు	కొసంగ రంగేకు
440	11	చేత్రముల	చిత్రముల
	17	లో సంతోషపడుచు	నా చక్కనిపడుచు
441	1	తిలకంబు నొసలఁ	తిలకం బొసగు
	4	దీర్చి	దీర్చి ?
	6	చమదెంచె కొక్కురు	చమదెంచి యొక్కురు
	9	చేచేత	చేసేత
	10	నీచెలి	నీసతి
442	1	వారెపో	వారువో
	1	వంతులరైన	వంతులరైన
	9	వివరించిచూడఁ	వివరింపనగుచు
	16	గచము	గళము
443	6	విడిర	బడెకే
446	8	టాకీరిక	టాధీక
447	7	పూర్వకతలి	తూర్పుకతలి
454	4	వరరాగి	వరరాగ
455	10	యొండఁబడిన	యొదంబడిన
459	14	లెక్కరైన	లెక్కలైన

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
463	1	వంది	పట్టి
	5	గవనుల	గవనులు
		గదలి	గదిమి
	10	తెక్కు. వారలును	తెక్కు డువారు
465	8	గవిసుపంగిన	గవిసుసంగుచు
	14	బీటతెగయు	బిట్టుబీరిల
	18	యొక్కడ	యొగ్గఁడు
466	4	ఉదరంగ	ఉదరంగ
		ఉదర	ఉదల
468	2	గాలించి	గారించి
	15	కఃత్రములు	చరిత్రములు
471	4	భూమియు	భూములు
472	7	నీసాహాసములకు	నీసాహాసముఃకు
	18	లాగున	బాగున
	19	యొసఁగి	లొసఁగి
475	14	భూవరుండు	భూవిభుండు
	17	సేత	సేత్రి
	20	యాదటుఁడ	యాదవుండ
478	4	కన్నొనుగల	కన్నుమించిన
	11	చేఁరుశాలు	చేఁశ్యాము
479	7	భక్తి	బత్తి
480	18	శేషయంభారంబు	శేష సంభారముల్
484	5	ధరావిభుని	మహావిభుని
487	6	కాఁచికొనుము	కాచికొనుచు
	10	బోటులకుండవలిగి	బోటులకుల్ దుఱిగి
	18	డొల్లుకొంగులు	డొల్లుకొఁగులు
	19	వనితల	వనితలు

పుటం.	పంక్తి.	ముద్రితపాఠము.	గ్రంథాంతరపాఠము.
488	1	గోవరకంగు	గోవరక్రంగు
	15	జనుదెంచు	జనుదెంచి
490	11	సేయుచున్నఁ	సేయుచుండెఁ
491	4	మగిడి	మఱలి
492	16	కొడఁబడకుండెంగ	కొడపకయుండెంగ
493	4	టావ్రిశ	టాధీశ
	10	బైఁ	బుగ
495	20	మీఁద	నీడ
499	4	గాబగోరిండల	గాబుగోరిండల
	11	వ్రేయుండదుసుచు	వ్రేయుండటంచు
501	8	దొక్రించి	పొంగించి
502	6	కొవర	లొవర
503	20	కరణి	సరణి
504	16	విభుని	విభుఁడు
505	2	యూడుగావు	యూడురావు
506	13	శతకోశాదికృతుల	పరాంకుశముఖ్యకృతుల
	14	విని విని	విన విన
		బొగడి	బొగడ
	17	కలఘుమానింపుల	కలరోగిబాధుల
508	9	మొదయము	కరము
	11	కన్నెలఁవ్వ	కన్నెలఁగవ్వ
509	16	సరణి	కరణి
	20	వడఁజెట్టిజాఁడ	వడియున్న జాఁడ
510	1	దిరిచి	దెలిసి
510	2	వెడ	చలిని
511	12	దనఁగ	దనిన
512	6	వంచేషు	చర్మేషు

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	8	శిరము(	సిరులు(
	16	జాపట్టి	జాపట్టు
	17	బంకించి	బంకించి
513	12	లాంఛనుఁడు	చిహ్నితుఁడు
514	8	నిమిరి	నివిరి
	11	ఉలిమించు	ఉలిమించి
515	1	కావేరినిలయు	సారసమాలి !
516	6	మేవిది	మేవిడి
	12	క క్రోంబు	కక్రింబు
	19	బోక్కు	బోక
517	8	నాయకుద్దులుగా	నాయకుద్ద బుతె
	8	యంఁతయుఁ	యాటుఁగొంత
518	18	మాటలాడ	మాటలాడు
520	2	పెలుచు	వెలుచు
	7	పగలు	పగలె
521	1	గడుచిత్రమై	గడుచిత్రముగు
	2	బదముటి	బడుముటి
523	11	పచాణంబు	పంచాశంబు
	15	గంపాలి	గంపాల
526	16	వ వ్వేళఁ	విూరిపుడు
529	17	జనఁజని	వనవని
		దరియుమటది	దరిగి మాతెంచె
	18	తనపుఃప సుత కతీఁ	మనుపు పుత్ర సుగ్రీవమాన
531	8	వలపడ	వలపడు
	15	కొక్కుఁడుపోయు	కొక్కురయుపొను
533	8	మాతోటి	మాతోఁటి
534	17	రకకేటి	రమ కేటి

పుట.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
535	10	నయ్యూర్యరి	నటుయూరి
536	20	కట్టింప	కట్టించి
537	5	చాయంబ్రిహారంబు	చాయఁ బ్రిహారంబు
	8	నడి	నడు
	16	జేతునదియు	జేరుటుదియు
538	5	యుష్పదీపరకాలుఁడిట	యుపుదీపరాంతకుఁడీ
	8	మదిసెంచి	గావున
	11	బెట్టి	బట్టి
	17	శిల్పశాస్త్రములపుస్తకములు	శిల్పశాస్త్రపుఁ బుస్తకములు
539	2	మెుగిచి	మోడ్చి
540	8	కట్టును	కంటును
	9	లోను	లోనఁ
	11	దవిలి దారిరీతిఁ	దరవడి యారీతిఁ
	20	కొంత	కోఁత
541	1	నింకఁ బ	కొక్కు న
542	8	యూదివాహనులు	యాదివాహకులు
	14	బింబము లేకయున్న	బింబము క్ష లేకున్న
	15	బొగులుంచు	బొక్కుచు
	16	మెుగుడ	మొక్కు
543	5	యాటునల	యుతఁనల
	7	గుతివాత్రిని మతిరయాఁ	గుతిగాఁగఁ బా
	10	మానువు	దామం
	13	మాసిమడఃము	మానియడఃము
544	2	కోపమునను	యాగ్రిహాయన
545	1	నంచు	వని
547	9	కీ నచ్చునంత	కీ వచ్చునంత
	18	సీకునుండ	నీకయుండ

పుటం.	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	16	దేశెఱుఁగునఁ	దీ తెఱుఁగునం
548	1	పన్ని నే నిచ్చిన	పన్ని మీకిచ్చిన
549	12	నెక్కుడ	నెప్పుడు
	16	యట్టి	యిట్టి
550	1	యందులకు	యిందులకు
551	6	డనుచుఁ	దనుచుఁ
	8	శాకితుల	కాహళుల
552	16	కనుగోర	కనుగోన
	19	వంచిన	వచ్చిన
	20	దేవర కేమి ద	దేవరయే ముంద
554	10	మట్టి	దాటి
	17	మజ్జనము వొనర్చి	మజ్జనమార్చి వరుని
	18	వర్పించి	వర్పించి
555	12	సుతునర్చనము సేయు	సుతుని వర్చన సేయు
556	8	తరణిచేతను వొక్క	తరణిచే నన్నొక్క
	10	భరితగ	భరితాంగ
557	5	ముకుటాఖ్య	మకుటాఖ్య
		భేద్య	వేద్య
	11	యుగతారము ౧౧	మారటము ౧౧
558	10	యాంక	భక్తి
560	1	రంగభవు	రమాభవు
	16	ఘుటించుచు	నిలుగురు
	17	శావ్య	సవ్య
	18	చుంక	చుందు
561	16	టాడీశ	టాధీశ
562	3	మునిశాఠి	మునిశాలి
563	11	కెప్పుపాఠ	తెంపాదు

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	12	నలరు	నలఘు
		శాకులంబులను	బహుళులంబునను
	17	విచతుణుఁడు	చణుండగుచు
564	3	బ్రీత్యతుంబచేరి	బ్రీత్యతుంబుచేసి
	8	శరీ	కళా
	10	విల్చి	నిల్వ
	20	గావించి	గావచ్చి
566	8	సరసి	శారసి
568	8	వెలసితాసుసదదా	వెలయుసదారదా
	9	ప్రిబంధములు	ప్రబంధముల
	10	సాదర	శాదర
	15	దాక్షివిదా	దాక్షిశా
	17	నిప్రుడు	విప్రుడు
	20	యమాఃక	ఃమాకర
569	6	యుక్నిగఃలి	కోపగించి
	10	దక్షుఁగాఁబరమగు	దక్షుఁడామగుము ఖు
570	1	లోవా శైవయట్టి	లోవామనఁబుశైవ
	3	యూడుద	యూదలు
		నొక్కమాటన్ని	నొకమాటవన్ని
	4	వాయించు	వాదించు
		వాద	శాద
	5	మిన్నిని	మిన్నిన్ని
	6	జెప్పటవము	రూపింప
	10	జెప్పించి	దీపించి
	12	దను	దగు
	20	ప్రిసాదించి	ప్రిపాదించె
571	1	యంతరసాంతర	యంతరసాంతరా

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	9	దలఁపఁ	దలఁచి
	13	చోని	రోగి
572	6	ధనుఁగురు	ధనకురు
		తారాఖ్య	తాతాఖ్య
	15	,,	,,
573	2	జఁకునినలిన	జనకు నన్నలిన
	19	నటఁ	నది
574	8	కురుకేశుఁడను కష్యుఁడంత	కురుఖావలప్పలంతటను
	10	గావించి	గాఁచేసి
	14	వారిసెల్ల	వారికెల్ల
577	9	పత్రిముఁ లిఖిoచి	పత్రిము లిఖియించి
	14	రప్పించి	రప్పింప
	15	యమరఁగ	నమరఁగ
		ష ప	వ స
578	9	సారూప్యుఁడగుము	సాక్షీశుఁడగుము
	10	నాయురుపుర	మీఁదపుర
579	13	సాధ్వ్య	సార్వ్య
581	17	యారగించు	సూరగింపు
	18	సామసోహార	చారుసోహార
582	13	మనిన	డనిన
583	5	చొప్పడే	చొప్పడ
	7	యాదేవు	యాదిత్య
	10	మేమిరూ	మీమెంబు
584	7	తిరుకుచ్చి	తిరుకచ్చి
			సేమించుచుండెడి శ్రీమా
			ల్యధరుఁడు మహాదేవుఁ కర్ణు
			ముమాశాంకమనఁగఁ దేర మెంచు

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
			చుండెడు తిరుమల నంబి । యాల పుండరీకుని యంశమనంగ॥
584	19	కురుభార	కురుఖార
585	10	దద్భాగమునకు	దద్వ్యాపమునకు
	19	నీవు	మీరు
		శాసతీరము	శాసతిందు
	20	మనిన	అనిన
586	17	చీటిపై	చీటిపై
587	15	వాడి	వాఁడె
	17	యాట్లు	యాట్లు
588	11	భూదూరనంగ	భూధూరుసఁగ
	15	నాఁగు	నాను
	19	సండె	సండ
589	15	చదువుచో	చదువుచు
	20	మదత	దుదిని
590	7	రామానుజార్య	రామానుజాఖ్య
591	1	వలనొప్ప	వలనొప్పు
	7	నూరిపేరి	నూరిపేర
	8	టిటుకంటి	డెటుకటి
	9	యాట్లవా రందఱ	యాలవాఁ డందఱ
592	8	గాఢించి	గావించి
593	18	పొమ్మరిన	పొమ్ముపుడ
594	6	మధుగాంతరా	మధుగాంతశా
	15	జన్యంబు	జననంబు
595	20	కాంతుఁ	భూకాంతుఁ
596	8	శ్రీరమణుఁడు జాగరణ	శ్రీరమణుఁడు జాగరణ
	19	చని	నిజ

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
599	11	పుంగవుఁడు	చంద్రుండు
	19	నపుడు దోఁగాను	నపుడతోఁ గాను
600	4	యొకముని	గూడమున
	8	దిగ మెండు	దిగ మెండ
	20	నమస్కారంబుఁ	నమస్కారముల్
601	2	సకలార్థంబుఁ	సకలార్థముల్
6 1	12	నోసరించి	నోసరించు
602	1	మీఁలు	మీఁదు
	7	పుండరీంబు	పుండరీములు
	8	కరమొప్పుఁ బచ్చల	కరమొప్పు పచ్చల
	9	జాలములను	ముఖ్యములను
	18	కేగి	కేగి
603	10	కన్నగోవల	కన్నంగోవల
	19	లెక్కగు	లెక్కఁదు
604	14	మధురాంత రాగ్రి	మధురాంత రాగ్రి
605	12	నపుడు	నపుడ
	14	సకలములు	సకలమును
	15	నన్నియుఁ	లన్నియు
		మీఁరు	మీఁదు
	18	పోయినప్పు	పోవునప్పు
	20	యిపుడు	యిపుడ
606	5	ముఖ్యములను	ముఖ్యములును
	15	సంచితంబుగ లక్ష్మి	సంచితగతి లక్ష్మి
608	2	కారణ మెం	కారణము
	5	చేఁదుముక్క	చేఁదుదుండ
	10	సేమము నక్కడుపు	సేమము నక్కనుపు
		దా మెటేగి	దా మెంటేగి

పుట	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
610	17	సంతిరింతుశై	సా తిరింతుశై
613	16	వరఁడు	వపుడు
614	13	రంగనాయకుని	రంగినాయకుని
616	13	నీకలగాంచి	నీటుఁగాంచి
617	2	దెలిపిసాఁవి	దెలిపిరి యవి
618	4	పేర్గి	సెక్కొని
	5	హర్షించి	[illegible]శించి
	12	సవ్యథ	నిర్వ్యవ
618	19	నొక్కినిపె	నొక్కురపె
619	4	నిల వని	నిటుఁబని
	19	సాపరమార్గ	సాచరమార్గ
	19	సాచరమార్గ	సారమాధుర్య
619	20	మందంబుగ	వందఁబుగ
620	8	రయిమోము యిటకు	రయిమోయియొకట
	17	యిటమీఁద	యిటుఁబోదు
		దొంకొని	ఁదోకొని
621	10	గఁగసంగడిసంండి	సరుగంగ గడినుఁడి
622	19	చుక్కలలో	చుక్కలతో
623	10	దేశమున	వాసమున
	14	చేతేర	ఁదో తేగ
624	1	తప్పటుంచు	గాడటుంచు
624	8	నీకంబు పార్థసెన్నితి	నీవుయుధార్థమెన్నితి
	8	యచ్చోట	యిచ్చోట
	17	శాస్త్రయుల సెల్ల	శాస్త్రముల సెల్ల
	19	యిఁవొంద	యిరవొందు
625	4	నంత	[illegible]తె
	20	గావించు	[illegible]వించి

పుట.	పంక్తి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
626	1	నప్పు డయ్యతిథరుఁ	యప్పుడయ్యతిథి వర్యుఁ
	2	సేవించెఁ దద్ద	సేవించి తద్ద
	3	పావనుఁడైన	పావనమైన
	6	శిష్యము ఖ్య	ము ఖ్యశిష్య
627	10	మొంతయు	సుంతయు
628	17	జెన్నొందు	బెంపొందు
629	3	కేగి	కరిగి
	4	కలవొప్పుచంప	కలవొప్పుఁజంప
632	1	నిలిచెఁ జేసిమడి	నిలిపి పేర్మిమడి
	13	తాను	దాము
	20	తాను	దాము
634	2	పుంజంబు	పుంజాందు
635	11	వంతఁ	నట్లు
	19	కదలి	కనలి
636	3	వివాదంబు	వావాదంబు
			వాగ్వాదంబు
	4	కెల్ల	కొల్చ
637	7	జంతు	గొంతు
	11	నవిచూచి యనుగుర్విఁడై యాజ్ఞ యునేయుఁ	నవి చూచి కదునుగుర్విఁ డై యాజ్ఞనేయుఁ
	20	వరభటు	వరుభటు
639	7	పావండి	పావండ
	9	వెలయు ప్రిల్లోద	వెలయుఁ బ్రిల్లోద
	10	నింగి	గినిసి
	13	మొల్ల	మంత
640	3	చేరమయ్యొన్న	చేరమైయొన్న
	13	చందమున కెంతయును	చందమున నెంతయును

పుట	బంతి	ముద్రితపాఠము.	ప్రత్యంతరపాఠము.
	19	వరుదుఁడో హస్తిపత్యతిరాజ వాసు	వరదుని వారంగవాసుడే వేలు
	20	కరమర్థి వినుతించి కరుణాబ్ధి వాఁడు	కరిరాజవరదుని గడుఁ జోద్యము గను
641	2	లిలలోన	లిలనెల్ల
	6	నీశ్రీరంగ	వాశ్రీరంగ
	9	వంతటు రామానుజార్య	వంత రామానుజాచార్య
	11	యమదండదండనంబైన	యమదండనం బైనయట్టి
	17	సంకలిత	సఙ్కలిత
642	8	నీదులాడి	దేలియాడి
	6	శోభిలఁగ	శోభిల్ల
	9	త్రిదండముల్	త్రిదండంబు
	12	యంత	చెంతఁ
	18	చెలఁగు	జెలఁగి
	15	యోగాంగిముఖులు	యోగాంగముఖ్య
	16	సన్నుతిం	ఉన్నుతిం
643	12	టాద్రీశ	టాధీశ
	17	సుకృతి	కృతిని

పుట.	బంతి	తప్పు.	ఒప్పు.
8	14	యుండు	యుండుఁ
	15	కదు	గదు
37	2	బ్రిపేశింప	బ్రిపేశించి
42	13	నిర్యోడల	నెర్యోడల
	14	పొకముల	లోకముల
56	14	రాలుక	రాచిలుక
57	8	శీతు	పీతు
59	6	ప.టిన	పంపిన
70	16	నుండి	నుండె
	17	యంతటు	నంతటు
	19	వారము.ను	వారమును
99	8	సాఃక్షిర్ల	సారసాక్షిగ్ల
107	13	భ క్తి	భు క్తి
115	2	వేలె	వ్రేలె
	6	పారపార	పారిపార
119	9	మసముక్రిందు	మ స్తముక్రి ద
121	16	వాధ	వాద
124	19	నుండివచ్చి	నందుండివచ్చి
128	1	కోగి	కోగ
139	18	రసపాద	రసవాద
141	20	పాత	హిత
144	20	ప్రిసన్న	ప్రికన్న
145	10	పాటల మోచవా	పాటలలోచవా
148	10	జట్టుము	జిట్టుము
151	1	గనిపించు	గని పెంచు
152	8	పేమసచు	పేమసచు
154	9	చసుదా్రిక	చసు దా్రిక

పుటం.	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
154	11	వాది	పాది
155	11	పలుకవే	పలుకనే
157	1	యుదు	యుందు
159	8	కాముని	గాముని
160	4	కంటెలో	కంటెతో
161	8	కసరాటరివి	కకటోసరిలి
163	11	కశ్లోద్య	కశ్లోధ్య
	16	సుప్రాంగ	సుప్రాంగఁ
	17	తను	దను
165	8	గావిఁచు	గావించి
	9	నవిరళ	యాఁరళ
167	2	గుండలీవలి	గుండలిపలి
167	14	కటువంటి	కొటువంటి
169	12	కడఁక	గడఁక
	18	చొత్కుఁ	చొక్కుఁ
180	5	పరపిగో	పరసఁగో
191	10	చీర్ణంబ్రువనుల	చీర్ణంబ్రుఁబనుల
	14	రాల్చి	దాల్చి
192	18	పరి	పిరి
194	15	చనుడెంచి	పఱతెంచి
196	1	లో పను	లో తంకు
200	17	వరహేల	వరహేర
204	13	సెట్టుక	నేటికిఱు
	16	యూవ్యాలు	యూవ్యాయి
208	4	బెద్దలపోడ	బిద్దలఁబోడ
	6	గఁభఁబు	గంబంబు
218	9	వారికిసామ్య	వారికీసామ్య

పుట	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
214	19	లాౌకిక	లౌకిక
215	8	వస్త్నుబు	వస్త్నులు
216	6	పిగ్గంబు	సగ్గంబు
	8	నామహాత్ముని	నాముహాత్ముల
	16	చారికులు	ఘాతికులు
220	18	లాదవు	లాదర
	15	నారు	నూరు
221	11	[illegible]	[illegible]
224	51	నాకొక్క	తనకొక్క
228	14	తేటిగి	తేటిచి
	16	పెరవృవ	పెఃవృవ
229	11	హారిగిరి	హారగిరి
230	8	తరులు	తఱటు
235	2	కరామాలి	కరామూరి
237	8	కరామాలి ,,	కరామూరి '
239	14	సా కార	సహా కార
	15	ధూజదూప	ధూర్జధూప
240	12	డొప్పహు	డొప్పత
241	7	దుమ్మ్రద	దుమ్మ్రవ
	8	తెగయ	తెగయ
243	8	చిహ్నాణ	విహ్నాణ
	18	పోదఁదురందని	పొదఁదురంతనిమూరి
244	18	పాంత్రముగోల	సొత్రముఁగోల
	14	జాలిదేఁ	జాలిదేఁ
	19	బజ్జారవము	బన్నవరము
	20	ఘాతివ	చాతివ
247	12	బొలదు :	పిలదు

పుట.	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
247	12	గోయిలఁగన్న	గోయిలయున్నఁ
	,,	పాంథ్రుడుచేయు	కెంథ్రుడుఁచేయు
252	15	కానవేల	కానవే్రల
254	12	మదిదల	మదిరళ
257	18	పానమథు	పానమత
	15	వెుంగలు	వెుంగులు
258	6	నజాదంబులు	గజాందంబులు
	7	కమనీయకర	కమనీయతర
260	2	తాళ్ళపాకాన్వ	తాళ్ళపాకాన్న
265	4	పదును	పదను
266	6	కందుకంబులు	కందుకంబుల
	7	పుష్ప్యాలు	పుష్ప్యాల
276	1	కమ్మదిరి	కమ్మగిరి
	10	గొలగొలగొలకుల	గలకులగొలఁకుల
	17	వేఁమిఁట్టి	వేగవెుట్టు
297	15	తగుదైవ	తగుతైవ
300	8	మన్న	నమ్న
	4	వింటిలోపల	ఁడింటిలోపల
301	14	కేమగుసు	కేమగుదు
304	11	చవచవ	చవ-చవ
	13	విడియించు	విరియించు
306	11	మీాలిన	మీాతిన
308	10	చారులకంచ	చారలకంచె
309	5	చచ్చవ	తచ్చవ
318	16	ముందురుము	ముందరము
319	1	మునతరం	ముఃతరం
320	6	సభికులం	సభకారి

పుట	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
822	18	వికటకంట్రికి	వికటకంటకి
823	10	గాజాలను	గాజులను
824	14	విలోకింని	విలోకించి
825	12	నిల్ల	నిలుక
826	18	కెజు	కెయ్య
827	8	నర్యాద	మర్యాద
	14	యసను	యనను
830	9	కల్లలాడెను	కల్లలాడెను
831	5	గాళ	గాళ
	18	చెందని	చెందిన
837	17	తనుయింటి	తమయింటి
842	8	చెగడి	బెగడి
843	17	జతరంత	జతురంత
844	9	చేగింత	చేగించి
845	12	వారలకు	వారలకు
846	8	తనతోటి	తనతోంటి
	17	కరమున	కరమున
847	2	పాలింబునం	పాలింబును
851	7	మన్మథవైరి	మన్మధువైరి
	8	దీవ్రత	తీవ్రత
	20	కరంట	కురంట
852	1	కేసరి	కేసర
856	19	విశ్వకం	విశ్వకం
859	8	చితుని	చితున
860	10	చెప్పెన	చొప్పెన
862	11	విధానంబు	విధానంబు
868	17	వేదములాడి	వేదములాడి

పుట	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
364	15	గావించి	గాఁజేసి
	16	గాఁజేసి	గావించి
365	1	ఆదోక	ఆలోక
366	8	యుద్ధత	యుద్ధతి
367	14	యూపటలవళధాముఁడై యను వొంద	యూపటధాముఁడై యనువొం దుచుండె
	15	ఃరుదెంచి	నరుదెంచి
371	9	మొఁగ	మొంగి
373	4	వర్పించు	లర్పించు
377	19	నేచ్చి	నేర్చి
378	18	కట్టనల్	ఘట్టనల్
	19	విన	విని
380	8	టువలుడీ	టువలుని
385	19	వమ్మోర	సామ్మోవ
387	12	జనమత	జనమత
388	8	దేవుండు	దేవుండు
391	5	శ్రీపాగ్థసఖి	శ్రీపార్థసఖ
396	6	మాతలుం	మాతులుం
404	10	గావించి	గావించు
	20	నుండి	నుండె
405	9	చెంత	చేత
406	14	దిర్యోటి	దీరొటి
409	19	గనుగొల	గనుగొన
410	19	తరవారిదారి	తరవారిధార
411	17	శారంగ	సారంగ
412	18	చున్న యతని	చన్న యతని
414	7	భాగవాలము	భాగవానలము

పుట	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
416	10	నలుకలు	నలకలు
	18	లేనిమాటలు	లేనిమాటలు
416	1	కాలుకెల్ల	చెలుకెల్ల
417	4	కలికమ్మ	కలికమ్మి
	11	కింగిణి	సింగిణి
421	16	లంచలుమ	లంచలును
422	6	దంతములు	దంతముల
428	16	శేకున్న	శేకున్న
424	5	సకలంక	సకలంక
425	18	కదకుంబసీడి	కదకు కేంబసీడి
426	6	శ్రీరనిగ	శ్రీరంగ
429	8	కొదిగి	కొదుగు
	8	గొప్పిమ్మడిం	గొప్పిమ్ముడిం
430	15	నకరాంక	నఖరాంక
431	4	వీక్షించు	లీక్షించు
448	5	లంచంత	లదంత
449	15	పురి	పుర
452	8	డె. దముక	చందమున
457	11	పద తాళ్ళ	పదవాళ్ళ
470	5	నెత్తి	నెక్కి
	6	మెట్టించు	మట్టించు
472	19	ముంగిట	ముంగిల
478	5	గథలు	గంధంబు
481	6	చేలని	చేలవి
490	8	గురుభోగ్య వహా	గురుభోగ్యవహా
494	7	లక్కల	కొక్కల
500	11	శ్రేరి	శ్రేరి

పుట.	బంతి	తప్పు.	ఒప్పు.
517	8	సూత్రింబులు	సూత్రింబులను
520	11	బలువిధి	బలునిధి
	18	సెరు	సేరి
523	1	దీపాంత	ద్వీపాంత
	5	సేసెదురఁగఁగల	సేసెన్ని తెలుఁగుల
	10	జదురులై	జదురుఁడై
527	18	మీరు	మీర
	19	అన	లన
533	6	దరుచు	దఃరుదు
	14	పాక్షి	సాక్షి
537	18	బద్మంబున	పాద్మఁబున
539	20	కొలుకలేదని	కొలుఁకలేదని
540	13	కానిదు	కాపీఁదు
	17	సుసరింపు	సుసరిఁపు
541	13	కసరి	సగని
544	13	దాఁకితలఁపము	నాఁకఁదలంపము
545	4	డివకలఁబత్రిమిచ్చెకలేని జెప్ప	డీవెఁవుఃబత్రిమిచ్చదవేని
548	4	మన్న దియు	సున్న దియు
	7	విప్రుడుని	విప్రుడెమీ
549	14	బ్రతిఁబెట్టి	బ్రతిపెట్టి
552	20	రుండ	ఉండ
563	20	యుండదను	యుండఁగ
564	1	అఖల	నఖిల
565	2	తత్తటాగణ	తత్తటాఁగణ

పుట.	బంతి	తప్పు.	ఒప్పు.
56[illegible]	5	నీయాంత	నయుంత
	15	పాదటం	పాదసఁ
	16	చఁదవూన	చందముల
567	14	బరికింపనయోగ్యగి	బరికించియుయోగ్యగి
	16	పొలుపార	పొలుపారు
		పూతంబు	పూర్వంబు
569	5	ప్రతీతి	ప్రతీత
	6	వాని	దాని
	7	తెలుఁగు	తెరల
	15	దేర్ఘంగ	దీర్ఘంగ
	18	వాని	దాని
		మెచ్చఁగ	మించఁగ
571	15	వలకి	కల్లది
575	16	వంతుఁడై	కంతుఁడై
579	19	యామూనా	యామున
580	17	సెటిఁగి	సెటిఁగి
587	2	గొలుపున్న	గొలువున్న
590	15	శివ్యాపారంబు	శివ్యవారంబు
591	7	కవి	కని
		లక్షణ	లక్ష్మణ
	12	భుక్తి	భక్తి
591	14	లక్షణా	లక్ష్మణా
598	13	కుండకనుచు	నుండకనుచు
	17	పట్టిబలము	కట్టిబలము
	19	దనుకంది	దరుదంది
	20	మనుజాపననుని	మనుజాశనుని
594	2	వచింప	వచించి

పుట.	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు.
	13	కొంపుఁగి	మొపఁగి
595	9	వట్లు	కట్లు
596	9	యుంటు మనుంగదు	యుంటు మనుండ
597	6	దుర్మద	దుర్మత
	19	కొంపికృ	కొంపికృ
60:	7	బంచిన	బఁచిన
	15	పాదపద్మములకు	పాదపంకజముల
	16	యూకరగిరి	గూకరగిరి
602	20	వలవరుదనకు	నలవరదునకు
6(5	9	సుపదేష్టమగుచు	సుపదేష్టకగుచు
606	18	సాగుంకనునకు	సామంతరిమునకు
609	1	వటుబుట్టి	నటుఁబుట్టి
614	17	భాగవతులంపరి	భాగవతులఁబరి
617	20	వేగి	నేగి
618	8	వృాద్ధ	వృాగ్ధ
622	5	పేతి	పేతు
	12	ముఖ్యదేవి	ముఖ్యుఁదేవి
	15	అగవింద	యురవింద
628	11	శారదా	శారద
624	16	తనుజాత	తనుజాతు
626	6	తుందుదుగొనుచు	తుందుదుగొనుఁడు
628	18	ధూనళిపాత్రిసాంత్రుఁ	ధూనళి జాత్రిసాంత్రుఁ
629	11	యుతుంగ	యుతుంగ
630	12	వైఖ్రాఁత	హైఖ్రాఁత
632	4	వరుల	కరుల
634	30	సారయు	యూరయు
6f6	8	కొల్వ	కొల్వు

పుట	బంతి	తప్పు.	ఒప్పు.
637	17	వెల్లలజాతి	వెల్లలుచాఁడి
639	10	యుతిగి	యుతిగా
640	4	జితమకతరూఢ	జిత గామకతరూపు